'T KAN VERKEEREN

WERKEN VAN G. A. BREDERO

't kan verkeeren
H G.
Gerbrand Adriaensz Brederode Amsteldammer
is geboren in't Jaer 1585, den 16.en Maert,
gestorven den 23.en Augti. des Jaers 1618, op d'uer
zyns geboorte, tusschen 9. en 10. ueren 's Voormiddaghs.

WERKEN VAN
G.A.BREDERO

Met Inleiding en Aanteekeningen van

Dr. J.A.N. KNUTTEL

Liederen en Gedichten.
Proza

Boekversiering van
Albert Hahn en Hahn Jr.

N.V. A.W. Sijthoff's Uitg. Maats. Leiden
MCMXXIX

VOORWOORD.

In dit deel is voor het eerst gepoogd, Bredero's niet dramatische werken zoodanig te rangschikken, dat zij een duidelijk beeld van zijn ontwikkelingsgang geven. In de eerste plaats dus chronologisch, maar niet alleen chronologisch. Het overzicht van de ontwikkeling van den lyrischen dichter wordt ongetwijfeld vertroebeld, wanneer bruiloftsdichten, brieven en dergelijke tusschen de liederen worden ingevoegd. De gronden waarop ik de chronologische rangschikking baseer, vindt men in mijn inleiding; ik hoop dat zij in groote lijnen ook voor zichzelf zal spreken. De onderlinge van de liederen van één tijdperk is dikwijls (niet zoozeer in den tijd van Margriete) vrij onzeker, omtrent het tijdperk zelf waartoe elk behoort bestaat bij mij slechts in weinig gevallen twijfel. De niet subjectief-erotische liederen schikte ik zooveel mogelijk bijeen, aan het eind van elk tijdvak. Eenige door mij aan Bredero toegeschreven liederen uit Apollo zijn met een * geteekend.

Ten aanzien van de leesteekens ben ik nog wat vrijer opgetreden dan in de vorige deelen: de op goed geluk uitgestrooide van den drukker bemoeilijken de lezing zeer. Waar wij een gedachtestreep zouden zetten, gebruikte ik, ten deele op voorbeeld van de oude drukken, een dubbel punt.

Alle onnoodige filologie heb ik zoeken te vermijden.

Dat dit deel zoo lang op zich heeft laten wachten, is geheel buiten mijn schuld en bleef niet zonder storenden invloed. Aan een enkele verdwaling van een gedicht is het niet vreemd.

J. A. N. Knuttel.

INLEIDING.

I.

Gerbrand Adriaensz. Bredero, of, zooals hij en zijn vader zich enkele malen met duidelijker aanwijzing van den oorsprong huns naams schrijven, in Bredero, werd den 16den Maart 1585 te Amsterdam geboren als derde kind (de oudste zoon stierf echter jong) van den schoenmaker Adriaen Cornelisz. en Mary of Marry Gerbrands. Van de moeder weten wij niets, dan dat zij 13 December 1619 is gestorven, haar zoon dus heeft overleefd, en dat zij tot een welgestelde familie behoorde [1]. Beter kennen wij den vader, en hij is het waard gekend te worden: een prachtig type van den naar alle kanten zich werenden Amsterdammer uit den tijd van de opkomst der stad. Behalve schoenmaker was hij ook een speculatief zakenman, die met aantoonbaar succes handelde in huizen, die belastingen pachtte en voor andere pachters borg bleef. Een odium bleek op dit laatste bedrijf niet te rusten: hij was een geacht man en een man van invloed, gekozen tot kapitein bij de schutterij en op wiens aanbeveling thesaurieren een schoenlappershuisje vergeven. Behalve dit een kunstlievend man, die schilderijen en kunstvoorwerpen verzamelde, die zeker niet ongaarne gezien heeft dat zijn zoon de kunstenaarsloopbaan insloeg en van wien deze allicht zijn gaven heeft geërfd. Dat de oude Bredero een calvinist was, is niet twijfelachtig, niet voor niets had hij den heer van Bredero uitgehangen of in zijn gevel gemetseld [2], daarmee stellig den aanbieder van het smeekschrift eerend, en zijn zoon, schoon wars van theologische harrewarrerijen, uit zich, in weerwil van de libertijnsche invloeden waaraan hij blootstond, herhaaldelijk goed calvinistisch. Maar tot de preciesen heeft Adriaen toch kwalijk gehoord. Reeds om zijn liefde voor de kunst, maar ook om zijn levenswijze. Deze krachtige man, die in 1646 op den leeftijd van 87 jaar stierf, heeft zijn vrouw dus 27 jaar overleefd, maar dien tijd niet

[1] Men mag dit althans opmaken uit het feit dat haar broeder Cornelis Gerbrandsz. in d'Oude Cost behoorde tot de koopers van erven van afgebroken kloosters. Omstandiger vindt men de familie-bizonderheden bij Ten Brink.

[2] Zijn vader voert dien naam niet; als hij verhuist behoudt hij haar.

in eenzaamheid doorgebracht. In 1639 trad hij in het huwelijk met Aaltje Bartels, een vrouw die haar naam niet kon teekenen en bij wie hij toen een zoon van 13 jaar bleek te hebben, bij de gelegenheid gewettigd. Doch niet alleen hijzelf is weinig streng geweest ten aanzien van de huwelijksmoraal. Van zijn beide volwassen geworden dochters stelt de oudste een later geannuleerd proces in tegen den bekenden schilder Pieter Lastman. Van iets anders dan een inmiddels weder gestorven kind kan hier moeilijk sprake zijn geweest. Het is niet wel mogelijk uit te maken in hoeverre dit iets zegt voor opvattingen en toestanden in het gezin Bredero. De sexueele vrijheid was zeer veel grooter dan thans, nachtelijke bezoeken en ondershandsche trouw bleven nog gewoon — al huldigde het strenge calvinisme een andere moraal, die Cats zich tot taak stelde zijn landgenooten in te prenten. In elk geval zal men in het gebeurde wel de oorzaak hebben te zien van het weinig schitterend huwelijk dat zij later deed [1]. Tegenover deze dingen die op zekere losheid van zeden schijnen te wijzen staan, behalve de blijkbare achting die Adriaen Cornelisz genoot, enkele getuigenissen van Gerbrand. Om zijn verhouding met Moy Aeltjen is nogal wat te doen geweest:

> Myn Vrienden smaet en 's Vaders toren,
> Die heb ick om u, in 't begin
> Met sware dreyging moeten hooren.

En zeer duidelijk zegt hij in een der brieven aan de Weduwe N.N.:

> En of ick schoon somtyts al coom by de Lieden, so is nochtans de ontsach van mijn Ouderen soo groot, dat ick mijn gantsch binnens-huys moet myden van alle lichtvaardichheyt.

Maar hebben wij niet naast en boven dit alles een sprekend beeld van Bredero's ouderlijk huis, zooals het was in zijn jonge jaren, en weer van den vader vooral? Hoe meer men in den dichter doordringt, hoe meer men ziet dat nagenoeg al zijn werk reflex is van persoonlijke ervaring, kan men dan twijfelen dat eigen jeugdherinneringen verwerkt zijn in de liefdevolle schildering van Frederijck's ouderlijk huis? Vooral waar het zoo volkomen past bij de voorstel-

[1] Dat de andere dochter Stijntje een kind van een getrouwd man naliet, kan hier buiten beschouwing blijven. Immers dit kind kon in 1646 nog niet voor zichzelf zorgen, terwijl Stijntje in 1619 als gehuwd staat vermeld. Het kind is dus tijdens haar weduwschap geboren.

ling, die wij ons ook buitendien van Adriaen Cornelisz. maken, als wij lezen:

Maer je Vaar was te overdaedighen genochelycken prater;
Hy vertrock ien hielle Story hoe dat hy jou Moertje het evryt
En hoe wildt dat hy pleech te loopen ruysmuysen in sen tyt,
Hoe dat hy onger sen twien ien hielle rongde dangs, daer de Meysjes an vuersingen,
Al de knechjes wech joeghen, in teghen 'er danck met de Vrysters duer gingen.
Dat mier is: Hoe dat hy Joris smeet dat het hooft op een sy hing
En hoe hem de luy met vingeren na wesen, waer dat hy verby ging
En seyden: o sackerloosjes dat 's de giest die sukken stouten hart het,
Dat hy allien al de Haantjes en Katjes van de stat wttetart het,
Mit duysent sucke sticken.

en niet minder, in hetzelfde verband, de getuigenis van zijn gulheid en onbekrompenheid en, tusschen de regels door, van de gezelligheid van het gezinsleven. Iets te sterk gekleurd zal het geheel, vooral de goedgeefschheid, wel zijn.

Er is, dunkt me, ook elders invloed van den vader op Gerbrands werk. Zoowel van Moortje als van den Brabander stelt hij de handeling op een 30 à 40 jaar geleden. Was dit enkel uit „beleeftheyt", om niemand te kwetsen? Of was het ook omdat het leven uit dien tijd hem zoo goed voorstond uit de verhalen van zijn vader? Wordt er niet in menige episode, van den Brabander vooral, naverteld?

Bredero's uiterlijke leven is verder gauw verteld. Zijn geboortehuis kennen wij niet. Ten Brink ziet het in het huis in de Nes naast de Vleeschhal dat zijn vader in December 1586 kocht en dat deze voor dien tijd in huur kan hebben gehad. Maar twee aanwijzingen pleiten tegen dit laatste: het huis werd niet ondershands doch publiek verkocht, en terwijl de dochter Hillegond in 1584 in de Oude kerk wordt gedoopt, heeft de plechtigheid voor de kinderen die na 1586 geboren zijn in de Nieuwe kerk plaats, wat schijnt te wijzen op verandering van woonplaats.

In de oude Sint-Pieterskapel, boven de Vleeschhal, naast het huis dus waar Bredero zijn jeugd doorbracht, vergaderde de Kamer „In liefde bloeiende", het is niet onwaarschijnlijk, dat dit

vroegtijdig op zijn verbeelding heeft gewerkt en geholpen de neiging tot de poëzie reeds in zijn kindsheid, zooals hij zelf getuigt, te doen ontwaken. Blijkens zijn kennis van het Fransch (school-Fransch noemt hij het zelf) genoot hij goed onderwijs, Engelsch blijkt hij zich voldoende eigen gemaakt te hebben om de vertooningen van stukken van Shakespeare door Engelsche tooneelspelers te volgen. Latijn schijnt hij wel zooveel gekend te hebben, dat hij het kon parodieeren — al is hulp hierbij van Coster of een ander niet uitgesloten. In elk geval heeft hij de oudheid vlijtig bestudeerd en zijn brief aan Charles Quina laat zien, dat hij met overvloed van citaten wist te werken zoo goed als de beste.

Dat hij als jongen een vechtersbaas is geweest (hoe kon het anders, bij iemand met verbeelding in een tijd van krijgsbedrijven), valt uit het begin van den Rodderick met tamelijke zekerheid af te leiden en het komt goed overeen met zijn vroegtijdige en blijvende liefde voor den wapenhandel, waarop de indruk dien de positie van zijn vader bij de schutterij maakte zeker van invloed is geweest, gelijk ze zijn eigen carrière er bij voorbereidde.

Of hij van den beginne af het beroep van schilder heeft gekozen, weten wij niet, ook niet of hij meer dan één leermeester heeft gehad, wel dat hij gewerkt heeft onder François Badens, die een Italiaansche manier invoerde en wiens opvattingen ongetwijfeld verwant waren aan die van den bekenderen Pieter Lastman, die zooals wij zagen ook in betrekking tot de Bredero's heeft gestaan. Gerbrand schilderde in hun trant bijbelsche en antieke figuurstukken; uit den inboedel zijns vaders worden genoemd een David en Bathseba, een David en Abigaël, een Pyramus en Thisbe en een Fortuna. Verder hooren wij dat hij een stuk van Sebastiaen Vrancx copieerde. Van dit alles is niets over, evenmin trouwens van het werk van den in zijn tijd vermaarden Badens. Bredero's schilderkunst wordt nergens geroemd. Eensdeels zal dit komen doordat zijn dichterschap zooveel meer de aandacht trok, maar meer dan middelmatig zal hij als schilder toch niet geweest zijn, al verkocht hij wel [1] en al moeten wij niet vergeten dat een schilder van 33 jaar nog aan het begin van zijn loopbaan stond.

Het komt mij intusschen niet onwaarschijnlijk voor, dat althans één teekeningetje van Bredero ons is overgeleverd. Ik bedoel de

---

[1] Blijkens den brief aan Jacob Barthout.

eigenaardige pennetrek van Cupido met een zwaan, die tweemaal in zijn Liedtboeck voorkomt, doch schijnt te behooren bij de vier regels die aan het Bruylofts-Dicht voor Pieter Benoyt vorafgaan. „Swaen-Ridder" is al een zeer ongewoon epitheton voor Cupido: alleen de teekening kan het hebben ingegeven [1]. Deze is trouwens te speelsch om een illustratie bij de woorden te zijn. En als de teekening er dus was vóór de dichtregels, is dan de waarschijnlijkheid niet groot, dat de dichter zelf haar heeft gemaakt? Zal hij ook niet de drie titelplaten voor zijn Liedt-boeck althans ontworpen hebben? Vanwaar anders de onderschriften en de in de laatste zoo zorgvuldige symboliek? Van der Plasse nam het zoo nauw niet!

In 1602 had Adriaen Cornelisz. een huis gekocht op de Oudezijds Voorburgwal bij de Varkenssluis en is daar naar alle waarschijnlijkheid aanstonds gaan wonen. Hier bracht Gerbrand de rest van zijn leven door; de omgeving van deze en de vorige woning speelt in Moortje een belangrijke rol. In 1613 [2] valt hem de onderscheiding te beurt tot vaandrig der schutterij te worden gekozen. In een gedicht spreekt hij zijn weifeling uit of hij deze eer wel waardig is, die hij ten slotte met zelfbewustzijn aanvaardt.

Ditzelfde jaartal geldt als dat van Bredero's toetreding tot de kamer In liefde bloeyende, op gezag van Coster, die het natuurlijk weten kon, maar wiens woorden ook wel zoo kunnen worden uitgelegd, dat drie jaren of daaromtrent stukken van Bredero door de kamer zijn gespeeld, wat althans iets dichter bij de werkelijkheid komt. Uit het feit dat de kamer in 1611 zijn Rodderick en Alphonsus opvoerde, die ten overvloede nog toespelingen op haar naam en zinspreuk bevat, volgt voor mij met zekerheid dat hij destijds lid was. Zou hij het niet geweest zijn, dan kon dit, bij een reeds zoo bekende, ja beroemde figuur alleen wezen omdat hij iets tegen de kamer of de kamer iets tegen hem had en in dat geval zou hij geen stuk ter opvoering hebben gegeven. Eveneens van zijn lidmaatschap vóór 1613 getuigt het inlasschen van de zinspreuk der kamer in het bruiloftsdicht voor Guillebert de Flines van Maart 1612. Ik haal deze feiten meer aan om te doen zien dat wij aan de drie jaren van Coster geen waarde hebben te hechten, dan omdat ik door een

[1] De voorstelling ook op het titelvignet van het verzamelwerk Thronus Cupidinis (aº 1607).

[2] In den brief aan Jacob Barthout, uit den zomer van 1613 wordt er over geschreven als over iets betrekkelijk nieuws.

verschuiving van twee jaren van Bredero's toetreding bevredigd zou zijn. Naar mijn meening moet deze veel vroeger hebben plaats gehad, zoodra zijn leeftijd het toeliet, zeker niet na zijn twintigste jaar. De eenig denkbare reden voor het tegendeel zou zijn dat hij zich bij een andere kamer had aangesloten en dat is volstrekt onaannemelijk. Spreken ook niet juist de oudste liederen bij voorkeur een prince toe? En zou Bredero zich geroepen hebben gevoeld uiteen te zetten

Waerom het Eglentiertjen ach!
Niet bloeyt ghelijck het voormaels plach?

wanneer hij dien bloeitijd niet meegemaakt had, maar eerst was toegetreden toen de ruzie al begon?

Zijn ijverig partijkiezen vóór Coster en tegen de sensatierichting van Rodenburgh komt in meer dan één gedicht tot uiting en is trouwens bekend genoeg. De meening dat in den Spaanschen Brabander Dirk Rodenburgh wordt gehekeld, vindt geen aanhang meer. Dat Bredero de kamer verliet voor Coster's Academie spreekt vanzelf.

Van één bizonderheid uit 's dichters leven, die toch niet zonder belang is, vindt men nergens melding gemaakt: zijn reis naar Braband. Blijkbaar heeft niemand aan de regels die hierop zinspelen voldoende aandacht geschonken. Toch ligt het bij een dichter, wiens kunst nagenoeg steeds reflexen geeft van eigen leven, voor de hand, dat niet geheel willekeurig Ritsaert de woorden in den mond worden gelegd:

Ick kent, ick was noyt uyter Stadt
Veerder dan in Brabandt, daar leertmen oock al wat:
Hoe datmen leven sal met vriendelycke Vrouwen.[1]

Reeds deze regels alleen wettigen een sterk vermoeden dat Bredero zelf in Braband is geweest, doch welk een belangrijken steun krijgen zij niet uit den Spaanschen Brabander! Zou hij zulk een grondige kennis van het Antwerpsch dialect in Amsterdam hebben kunnen opdoen? Denkbaar zou het zijn, waarschijnlijk is het zeker niet. Doch zeker kon hij niet in Amsterdam zich de kennis eigen maken van het leven der Antwerpenaars in hun eigen stad, dat hij zoo

[1] Moortje 377-379.

geestig teekent [1]. Zooiets heeft men niet van hooren zeggen, vooral een man als Bredero niet. Dat Jerolimo is geboren

Te Hoboken doormen de voontjes hoolt in Brabant, [2]

zou nog geïnspireerd kunnen zijn door de prent van Breughel, al lijkt reeds het woord „halen" uit te drukken dat Bredero er meer van wist, maar het „Bier-hoot" en de „vrydachs mart, alsmen de Palm-slach slaat" zijn niet van een papiertje afgelezen [3].

Zinspelingen op een reis zijn er in Bredero's liederen niet veel, maar toch meen ik wel er enkele te kunnen aanwijzen. De meest duidelijke is deze:

Och Lief hoe dick heb ick versocht
Mijn Minne te bedecken,
Dus nam ick voor te doen een tocht
Om buyten t'slans te trecken.
Doen ick de Zee aenschoude
Terstont het mijn beroude,
Ick kreech berou
Dat ick soo sou
Verlaaten mijn Jonckvrou. [4]

Stonden deze regels alleen, dan zou men kunnen denken aan een gestaakten tocht, al zegt het spreekwoord dat wie in het schuitje zit, moet meevaren. Maar vergelijk nu:

Ghy sendt my op de Zee, daer ick de baren smeeck

en:

Jofvrou hoe wel wist ghy, hoe wel kost ghy bedencken
Als ghy my straf gheboodt dyn aenghesicht te vlien,
Dat u afwesen my meest soude konnen krencken,
Doch in dees harde saeck volbrengh ick u ghebien [5],

en de eerste aanhaling zal aanstonds meer beteekenis krijgen. Mogelijk hebben wij ook het — wij hebben althans een — gedicht waarin Bredero „de baren smeekt":

---

[1] Vooral Sp. Brabander, r. 852-865.
[2] Sp. Brabander, r. 1601.
[3] Den Antwerpschen schermmeester Girard Thibault heeft hij blijkbaar in Amsterdam leeren kennen (immers met zijn vrienden, zie blz. 485).
[4] Ach strenghe Liefd ghy schijnt seer soet.
[5] Beide uit Mijn hert versucht eylaes, verscheyden van de menschen (Apollo).

Ghy Moeder van de Min, die met u held're lichten
Verjaagt de woeste Wint end' 't rasende tempeest.

Hoe treffend echter dit aansluit, het is niet te ontkennen dat dit sonnet ook een (bij Bredero niet aanstonds waarschijnlijke) figuurlijke uitlegging toelaat en vooral dat de gedachtengang zoodanige overeenkomst toont met het latere Vaert wel mijn Lief, mijn leven, dat het wel tot de Margriete-periode moet behooren.

In verband met al deze passages kan men ook meer dan een boutade zien in:

Adieu Vriend' en Vyanden,
Die my gunnen goet of quaat,
Ick treck in vreemde Landen
En troosteloos verlaat
Mijn gheboorte Stadt en staat.[1]

vooral als men weet dat wij al deze gedichten ook op andere, later te ontwikkelen gronden in éénzelfde periode dienen te stellen. Heeft het er ook niet alles van dat het alweer in tijd overeenstemmende lied, waarin aan de „snelle winden" wordt opgedragen zijn „vrouw" tot hem te voeren, buiten Amsterdam gedicht is? Van het eene tot het andere huis in de stad is de voorstelling wat mal!

Mogen wij uit deze reeks van aanwijzingen met zekerheid tot Bredero's Brabantsche reis concludeeren, dan valt ook het jaar met groote waarschijnlijkheid vast te stellen. In aanmerking komen alleen de jaren tusschen het sluiten van het bestand en de bewerking van Moortje, dus 1609-1614. De jaren 1611-1614 worden echter dermate gevuld door zijn dramatische productie, dat voor een afwezigheid van toch zeker eenige maanden geen ruimte blijft. Aan den anderen kant lijkt een reis vlak na het afsluiten van het bestand ook niet aannemelijk. Rest het jaar 1610 — en juist in dit of het voorgaande jaar vallen èn volgens mijn voorstelling van Bredero's liefden, èn op grond van zeer positieve gegevens omtrent de dateering van een zeer verwant lied[2] ook al deze liederen[3].

---

[1] Uit 'K heb u noyt lief geheeten.

[2] Zie blz. XXIII.

[3] In 1607 verschenen te Antwerpen emblemata van Vaenius met bijschriften van Bredero. Dit lijkt mij geen voldoende reden om aan een verblijf nog vóór het bestand te denken.

Brabant was geen Italië (steekt er niet eenige afgunst op 's drossaarts niet meer recente reis in de bekentenis uit Moortje?), maar toch kan men begrijpen dat Bredero zich op de zijne liet voorstaan. Zijn voorkeur voor Amsterdam is er niet door verzwakt — integendeel. Maar op zijn ruimte van blik, op zijn begrip van menschen en verhoudingen moet het verblijf in het sterk afwijkende Antwerpen een invloed ten goede hebben gehad. Het ligt voor de hand, dat hij er bij een schilder gewerkt zal hebben, maar den duur van een langen leertijd kunnen wij niet voor zijn afwezigheid aannemen.

En dan valt er niets meer te vertellen, dan van 's dichters dood. Een slepende ziekte is het geweest, daarvan getuigen niet slechts enkele liederen, maar ook het afmaken, tegen Juni 1618, van den Stommen Ridder, die zoo lang gelegen had, wijst op een voelen naderen van het einde. Den aard der kwaal kennen wij niet, de verleiding is groot te denken aan een longaandoening, opgedaan bij zijn door het ijs zakken in den voorafgeganen winter. Van zijn bekeering, in den zin van algeheele verwerping dezer zondige wereld en somber inzien van eigen tekortkomingen wordt ook verder nog gesproken. Slechts enkele weken kan zij hebben beheerscht, want de geest die 6 Juni een inleidend gedicht bij den Spaanschen Brabander ingaf, is een geheel andere.

Den 23sten Augustus kwam het einde.

II.

In de voorrede van zijn Rodderick ende Alphonsus geeft Bredero van zichzelf dit getuigenis: „ick wil u vrymoedigh belyden, dat ick van mijn kindtsche beenen af boven alle andere soete Tijtkortinghe de lieffelijcke Poësye hebbe verkoren" en inderdaad, reeds op onwaarschijnlijk jeugdigen leeftijd verschijnt hij niet slechts als dichter, maar als dichter die zich gedrukt ziet: de Nieuwe verbeterde Lusthof, uitgegeven in 1602, bevat een gedicht, waarvan een fragment ook in de Nederduytsche Rijmen is opgenomen. In een bundeltje uit 1602 kan kwalijk een gedicht van datzelfde jaar verwacht worden, Bredero zal dus, niet ouder dan 16 jaar, gedicht moeten hebben

Dick heb ik mijn lief ghebeden.

Voor den amoureusen toon is dat geen bezwaar en wanneer het vragen van trouw, dat is huwelijksche belofte, potsierlijk aandoet (al is 16 van toen misschien 18 van nu) — we kunnen aannemen dat meer van een zich indenken in de rol van den minnaar dan van een formeele bedoeling sprake is. Doch het verwonderlijke is, dat men op de poëzie van een jongen van dien leeftijd lette, haar drukte. Intusschen, wij staan voor het feit! Dat een afschrift door Bredero van andermans werk gemaakt (maar waarom juist van eenige regels hiervan?) later tusschen zijn eigen was verzeild, het zou denkbaar zijn, zelfs geen unicum [1]. Doch hoe veel (of misschien toch te veel?) is er niet reeds in het liedje van den lateren Bredero. Het is wat lomp, wat kalverachtig, wat nuchter, maar hoe vlot anderzijds en hoe bewegelijk, hoe vrijmoedig vooral! Hoezeer heeft het een eigen toon tusschen het gewurm en gestamel dat in de liedboekjes uit dien tijd overheerscht, welk een gemak van versificatie!

Van Bredero's vroegste productie zal het meeste verloren zijn gegaan, maar toch zullen wij goed doen (dit liedje van 1601 of daaromtrent is een waarschuwing te meer), wat wij bezitten niet te laat te dateeren — een fout waaraan de meeste studies zich hebben schuldig gemaakt. Welke poëzie tot het jeugdwerk behoort — de grens moet om straks te noemen redenen omstreeks 1607, althans niet later worden gesteld — is over het algemeen niet moeilijk uit te maken. De onderlinge rangorde van deze werken vast te stellen levert des te meer bezwaar op. Het is zeer verleidelijk de stroeve en onbeholpen en de nog het meest in een rederijkerskeurslijf gedrongen liederen voor de oudste te houden, maar aan den anderen kant mag men vragen of niet diegene, waarin met meer gemak een echt jonge, overmoedige, hoon- en spotlustige stemming zich baanbreekt, veel dichter staan bij dat liedje uit 1601? Een der meest rederijkerachtige gedichten

Granida schoon, Oorspronck van myn quellagie

kan, blijkens het gebruik van den naam Granida, niet ouder zijn dan 1605. Kunnen we niet te doen hebben met een parallelle ont-

---

[1] Immers wij moeten het aannemen voor Vroegh in den daegeraet en weten het van Hoofts Vaert wel, Scepters vaert wel. Een bezwaar tegen de toeschrijving levert het woord *meijsken* in plaats *meysjen*, doch geen overwegend, en om het zeer vroege van dit gedicht en omdat het zeer wel een overschrijf- of drukfout of wijsneuzigheid van den verzamelaar zijn kan.

wikkeling: naast de natuurlijke minnepoëzie die aansluit bij het volkslied een zoeken naar statiger kunstvormen onder den invloed der rederijkers?

Niettemin hebben wij af en toe tamelijk vasten grond onder de voeten. Wie kan twijfelen dat

> Ick moet met sangh vertalen
> De Min myns jeughd afmalen,

behalve van een zeer jong, ook van een ongeoefend dichter, van een beginneling afkomstig is? Niet onbekoorlijk klinkt het in zijn naieven en vlakken bouw, die sterk aan sommige middeleeuwsche gedichten doet denken, maar hoe onbeholpen is dit op één toon aaneenschakelen der gebeurtenissen, hoe onnoozeltjes komt er uit

> Ick kant 't niet al verklaren
> Hoe wy ons daer verheughden

en

> Wy waren wel te vre'en,

welk een onhandige omschrijving in

> Sonder dat sy my haten,

een regel die door een paar zeer banale gevolgd wordt. Van de levendige beweeglijkheid van rhythme, de puntigheid van taal, die voor Bredero in het algemeen kenmerkend zijn, geen spoor, laat staan van ook maar eenigen invloed der renaissance-poëzie. Kenden wij dit lied alleen uit een liedboekje, ik geloof niet dat licht iemand op de gedachte zou zijn gekomen in Gerbrand Adriaenszoon den dichter te zien. Geeft men dit toe, dan wordt daarmee een eigenaardig verschiet geopend en mogen we vragen of er nog niet hier en daar een lied uit den eersten tijd, ongeteekend en niet met zekerheid herkenbaar in een liedboekje verscholen zit. Ik voor mij heb van meer dan een lied uit den Apollo, dat ik niet als toegeschreven werk in deze uitgave durf opnemen, aangeteekend dat het ook wel van Bredero zou kunnen zijn [1]. De candiditeit van dit vind ik nergens terug. Het naast er bij (ook aaneenschakelend, doch kleurig reeds en gezien met een schildersoog) maar veel hooger staat

> Ick veracht heel de nacht.

---

[1] Dan echter uit iets lateren tijd.

Het is van belang op te merken, dat juist dit lied, in elk geval een der vroegste, blijkens het slot voorgedragen is in een rederijkerskring, het lijkt wel als behandeling van een voorgeschreven onderwerp, de dichter verwacht althans debat. In de kamer In Liefde Bloeyende? [1]

Een tweede fase ontmoeten wij in het reeds genoemde lied, dat dateert van na de kennismaking met Hoofts Granida, maar vóór den tijd dat diens poëzie haar invloed deed gelden. Hier huldigt Bredero in woordenkeus en strofenbouw wat hij later fel zou bespotten. Als iets oneigens verschijnt deze dichttrant ook door zijn onvastheid die vrij wat grooter is dan in vroeger werk: hij beheerscht deze kunstiger, hem trouwens niet liggende manier niet. In liederen die zich hierbij aansluiten, vinden wij niet zooveel typische rederijkersrijmen, maar wel gekunstelde rijmschema's naar rederijkerstrant, die een gewrongenheid meebrengen, alleen op het eerste gezicht te verwisselen met latere renaissance-gezochtheid of het slechts met moeite volgen van de wijs eener melodie. Als duidelijk voorbeeld noem ik

Getrou van Zeeden Is der minnen bant.

Een aardige mengeling van traditioneele termen met het zelfgeziene brengt het Meilied:

Komt buyten 't volck alleene.

Op zichzelf staat, maar ook in den tijd van zoeken hoort

Hoe soet singht ons de Nachtegael, [2]

waarin Bredero een merkwaardige, bewust archaïstische navolging van het oude volkslied heeft gegeven, met welks terminologie hij door en door vertrouwd blijkt. Reeds die nachtegaal verplaatst ons naar het Antwerpsch Liedboek, verder hooren we van een „schoon liefste smal", van een „roosendal", van „bruine oochjens", van „een kersouwe", van „spanseeren" en „het blok sleepen". Ook het misbruik van „er", zelfstandig en als uitgang, is niet Bredero's eigen stijl en evenmin als de meeste dier kunsttermen Noord-Hol-

---

[1] Verg. blz. XI.

[2] De slotstrofe verbindt dit lied aan het ook blijkbaar oude: T'Vertoont sich Vrouwe, in alder ootmoet.

landsch. Als proeve van navolging staat dit lied alleen, den invloed van het volkslied op Bredero, een invloed dien hij nog meer bewust gezocht dan onbewust ondergaan heeft, bespeurt men telkens en telkens weer.

Niet het minst in de liederen, gedeeltelijk misschien met het rederijkerswerk in tijd van ontstaan samenvallend, maar als geheel toch een meer gerijpt talent vertegenwoordigend, die ik als de jong-overmoedige karakteriseerde, liedjes ingegeven door een verliefdheid, die soms wat dieper, soms wat minder diep gaat, die weemoed kent maar geen zwaarmoedigheid en, omdat er immers meer meisjes in Amsterdam zijn, zich over een tegenslag heenzet met een sofisme of een brutaliteit. Serenades zijn er bij, liedjes over thuisgeleiden en avondbezoeken, die reeds uit hoofde van hun inhoud bij een dichter als Bredero, die reflexen geeft van zijn eigen leven, tot het jeugdwerk mogen gerekend worden. Jongelingen deden zoo, geen mannen van over de dertig, of als ze 't deden, dan was de fraicheur er toch af. Maar hoe jong zijn ook rhythme en taal, hoe onverschillig weg wordt dat „suure soete lief" gehoond [1], elders geflankeerd door een „moy meysjen quicx en tjats", [2] om de juffrouw niet te vergeten, die het hart had gehad zich te beroemen op zijn aanbidding en die, na een inleiding van snijdenden spot, voor den eisch wordt gesteld, nu eens op een zeer drastische wijze haar goddelijkheid te bewijzen [3].

Er zijn er onder deze liederen enkele die nog meer dan de andere getuigen van een zoeken en tasten, en misschien is het niet te gewaagd, sommige met grooter verinniging en rijker verbeelding aan het eind dezer periode te stellen, maar grootendeels gaat de onderlinge rangschikking op goed geluk. Het gaat om minstens twee, denkelijk om meer liefdesgevallen en er zijn wel een paar groepjes te onderscheiden die bijeenhooren, maar welk van deze moet voorgaan en kan niet meer dan één lied eigenlijk evengoed bij deze als bij gene behooren? Een kern vormen de liedjes aan het lief dat zoo geweldig er van langs krijgt, en als ik goed zie wordt dit geval door een wat ernstiger zoowel voorafgegaan als gevolgd.

Deze fase vormt een hoogtepunt in Bredero's poëzie. De dichter is later wel eens dieper en inniger of hartstochtelijker geweest, rijker

[1] In: Na dien ick van mijn trouwe dienst.
[2] In: Hout u soo kost'lijck als ghy meucht.
[3] In: Ick wil, Juffrouw, vertrout.

van taal en beeldspraak — zijn poëzie is zwaarder geworden, maar deze oorspronkelijkheid, deze frissche doorluchtigheid heeft hij nooit meer geëvenaard. Die is alleen weggelegd voor de dartele overmoedigheid van een jeugd die — het zij gezegd zonder gedachte aan buitensporigheden — uit moet razen.

Het is verwonderlijk welk een hoogte ook in de niet uitmuntende van deze liederen met uiterst geringe middelen wordt bereikt. Afgezien van een enkel coquetterietje met een oud woord, van een enkel beeld, lijkt het gewone omgangstaal op maat en rijm gebracht en toch is alles zoo persoonlijk, zoo puntig, is er zoo'n volkomenheid van overeenstemming tusschen vorm en inhoud, is het vlugge rhythme zoo vrij van alle eentonigheid, de dictie zoo ver van alle banaliteit. Reeds om deze simpele maar echte poëzie verdient Bredero een dichter te heeten van Gods genade — maar hoeveel hooger stijgt hij nog waar een inniger stemming, met behoud van al dat jonge, naïeve, gedragener tonen doet hooren. Ik bedoel in

's Nachts rusten meest de dieren,

met zijn warmte en fijne plastiek; de gracieuse serenade, weliger navolging van oude volksliederen

Ay gulde Maen, hout op u jacht;

het stemmige

Ach proper dier, waer wildy heen;

het ijle, lichtbewogene (welk een aanhef reeds!)

Uyt Liefden com ick daeglijcx nu
By u deur dus henghelen

en bovenal het verfijnde (maar zijn het toch niet de rederijkers, die hem aan dit rijmenspel hebben geholpen?)

Maer siet! sy sluyt,

een wonder van zangerigheid (al hapert het slot), dat misschien nog wel tamelijk vooraan staat in tijdsorde — schijnt het geval niet op die Walborg te slaan, van wie ook het vrij primitieve

Wilt aenschouwen met medoogen

spreekt?

Meer aan het eind van deze periode mogen wij, dunkt mij stellen, liederen als het milde, uiterst fijngevoelige

Wat baat my den dranc daer ellick vreughd uyt suygd?

een van de subliemste scheppingen van den dichter en het bekoorlijke, maar reeds tot de kunstpoëzie overgaande, duidelijk door Hooft beïnvloede

Ick sieje wel Al gaje snel,

dat zeker eer zou verdienen de tweede periode in te leiden, wanneer het niet zoo'n gansch andere Bredero was, die uit zijn oudste poëzie in den geest der renaissance spreekt.

Voor wij hem echter in deze nieuwe ontwikkeling kunnen volgen, moeten wij nog de groep liederen behandelen, die wij het best samenvatten onder den naam genrestukjes. Het ligt voor de hand dat deze niet in dien zin een aaneengesloten geheel vormen, dat zij niet tusschen de minnepoëzie door zouden zijn gedicht, maar wel krijgt men den indruk, dat de reeks die het Boertigh Liedt-boeck opent binnen een betrekkelijk kort tijdsverloop moet zijn ontstaan, waar ook enkele andere niet ver buiten zullen vallen. Een tijdsbepaling op innerlijke gronden is hier hachelijker dan bij het subjectiever werk en we hebben geen ander vast gegeven dan dat een klein aantal in den Apollo voorkomt en dat daarin naar het schijnt niets staat dat na 1612 gedicht is. Van het lied

Sondagh, sondagh lest-leden

weten wij dat het of in 1604 of in 1610 (de jaren waarin St. Jan op een Zondag viel) geschreven moet zijn, de jonge bruuskheid pleit voor het eerste en in geen jaar past het slechter dan in 1610 [1], maar de onzekere keuze nog daargelaten: dit lied, verwonderlijk sterk van stemming, is juist hetgene dat het meest apart staat [2]. Het valt echter niet te ontkennen dat deze deuntjes, die althans ten deele vooraf zullen zijn gegaan aan de kluchten, het best aansluiten bij de jonge erotiek en daarachter was dan ook de eenige plaats, die ik ze toe kon wijzen. Van Bredero's ander werk uit den Apollo staan ze daarmede niet te ver gescheiden.

[1] Om Bredero's gemoedstoestand toen, misschien ook om de slechte gang van zaken in het begin van het bestand (Klucht van de Koe).

[2] Het naast staat Haerlemsche drooghe harten nu.

Meer dan eenig ander deel van zijn lyriek zullen deze liedjes, de eerste trouwens die verzameld het licht zagen, hem zijn groote populariteit bij de tijdgenooten hebben verschaft, waren zij geschikt om door den grooten hoop begrepen en genoten te worden. De meeste zijn variaties op overbekende thema's, die men in de volkspoëzie van de 15de en 16de eeuw herhaaldelijk tegenkomt en die ten deele nog in straatliedjes van voor zeer kort voortleven. Maar Bredero weet er weer iets aparts van te maken. De lijnen zijn forsch en toch soepel, een enkel woord, een enkele wending geeft een frissche komische kracht, de slimme of onnoozele praat wordt met een niet te dikke ironie voorgedragen, het platste krijgt nog een prettige atmosfeer. Hooge poëzie ontstaat daarmee nog niet en de aardigheden blijven goedkoop, maar men denke daarom niet gering over de praestatie de oude volkswijsheden over het ongelijke huwelijk, de leelijke of preutsch doende vrijster tot iets zoo krachtig levends te maken. Hooger stijgt de dichter natuurlijk, waar hij het traditioneele verlaat voor het zelf geziene, als in het Breughelachtige en terecht beroemde

Arent Pieter Gysen,

in het lied op den Sint-Jansdag en dat waarin overmoedige jongens zich tot schutterij opwerpen.

En nu de renaissance-dichter. In connectie met de klassieken zien wij Bredero reeds vroeg. In 1607 verschijnt, wonderlijk genoeg te Antwerpen, een uitgave van de Emblemata uit Horatius door Vaenius, met Hollandsche bijschriften van zijn hand. Op menige plaats dragen de niet minder dan 104 vierregelige versjes den stempel van beginnerswerk, er komen nogal eens haperingen in voor, de versificatie is vaak wat gewrongen. Toch kan men niet anders zeggen dan dat hij er zich kranig heeft doorgeslagen, vaak kernachtig, meestal met goede smaak. Op dit werk moet het sonnet [1] slaan, waarin hij Telle dankt, die hem aan proza-vertalingen heeft geholpen, immers op een (geïllustreerd) jeugdwerk:

In 't welck ick Leecke-broer, soo slecht als onbevreest,
Heb, met mijn boersche stem, de Fransche maat gaan singen

[1] Slechts uit een werk van 1646 bekend. Wijst het wellicht op een Amsterdamsche editie van de Emblemata, die nog aan de Antwerpsche voorafging?

Bewust werpt Bredero zich hier, als op iets nieuws, op de renaissance-poëzie, wat nog niet wil zeggen, dat haar metra hem totdusver geheel vreemd waren gebleven. Ook voor de renaissance-fase in zijn lyriek hebben wij een vrij nauwkeurige tijdsbepaling. Het lied

Ay hooch verheven ziel en overschoone vrouwe,

waarin de invloed van Hooft, de aansluiting bij de renaissance-poëzie reeds geheel hebben doorgewerkt, is door Schepers gevonden in Den Bloemhof van de Nederlantsche Jeught van 1610, terwijl het in den druk van 1608 niet voorkomt. Het zal dus in 1608 of 1609 ontstaan zijn, later in geen geval, maar ook kwalijk veel vroeger. Een rijping en scholing van zijn talent in de vier jaren 1605-1608, dus van zijn twintigste tot zijn drie en twintigste jaar, geeft een zeer aannemelijke voorstelling.

Met deze tijdsbepaling hebben wij een niet onbelangrijk steunpunt gewonnen, want bij dit lied van 1609 sluit zich een aantal andere ten nauwste aan. In de eerste plaats komt de zangwijze er van alleen in het Groot-Liedtboeck reeds negen maal voor en wordt zij bovendien nog opgegeven bij een aan Bredero toe te schrijven lied in den Apollo; ze wisselt af met O nacht, jaloerse nacht[1], door Bredero twee keer gebruikt en dat in den Apollo boven twee andere liederen staat, die ook van zijn hand schijnen en met Myn hert versucht eylaes, dat ook eenmaal in het Liedtboeck genoemd wordt. Nu is het natuurlijk niet gezegd dat alle liederen op een zelfde wijs in denzelfden tijd ontstaan zijn, maar wie bij Bredero goed vergelijkt, bemerkt dat het in menig geval wel blijkbaar zoo is. Het ligt trouwens voor de hand: bij een bepaalde strofenbouw paste een bepaalde zangwijze en voorkeur voor een zekere strofe blijft gewoonlijk eenigen tijd bestaan. Van meer belang dan deze meer algemeene overweging is echter de opvallende eenheid in stemming van de liederen op deze wijs: ongewoon pathetisch, drukker beeldspraak dan elders, en vooral (anders dan de meeste klachten van Bredero) geheel in mineur, telkens wordt gewerkt met het motief van scheiden, met de voorzegging van 's dichters aanstaanden dood en de bedreiging met het oordeel van het nage-

---

[1] Bij dit lied zelf (naar Desportes) wordt in den Apollo als wijs opgegeven Esprits qui soupirez.

slacht. Zelfs eenige stichtelijke liederen op deze wijs hebben iets van dit plechtstatig-weemoedige, van deze beeldrijkheid. Ja, deze groep vormt, met één of twee uitzonderingen een kennelijk geheel, waarom zich nog eenige liederen en vooral sonnetten met dezelfde stemming en voor Bredero zwaren gang vrij gemakkelijk laten groepeeren.

Niet onbelangrijk is dat wij in één geval als wijs vinden opgegeven: „ofte, Indien het clagen can". Want inderdaad zijn dit lied en de bij Hooft daaraan voorafgaande op dezelfde wijs zeer duidelijk Bredero's voorbeeld geweest. De stemming is een beetje navolging en telkens ontmoet men uitdrukkingen van den drost. Men kan echter niet zeggen dat Bredero bij zijn voorbeeld is achtergebleven. Integendeel! Hij beschikt niet over diens superieure elegantie, hij is minder veelzijdig en minder verfijnd, maar in weerwil van het feit, dat hij een klein beetje poseert, leeft zijn werk veel meer. In dat van Hooft is alles bezonken, bij Bredero kookt en gist het. Er is voor Hooft geen noodlottiger vergelijking dan die met Bredero: hij wordt er kil door. Daarentegen gaat men van Bredero eerst door hem naast Hooft te leggen beseffen, welk een geweldig dichter hij was.

Moeten wij nu betreuren dat hij onder Hoofts invloed is geraakt, inplaats een geheel eigen ontwikkeling te volgen? Maar het kon toch niet anders! Hij moest toch de renaissance-cultuur begroeten als wat zij was: een hoogere dan de zijne, hij moest toch de volmaaktheid van Hoofts vorm boven de zijne erkennen en hij kon toch, rijpend, niet blijven bij zijn jongensachtige liedjes! Doch het groote van Bredero is, dat hij, na den invloed van Hooft te hebben ondergaan en getoond te hebben, dat hij hem wist te evenaren en in zekeren zin te overtreffen, zich er na weinig jaren weder van losmaakte en op het niveau der hoogere cultuur opnieuw zichzelf werd.

Met deze Hooftiaansche poëzie zijn wij al aangeland in den tijd dat duidelijk afgeteekende figuren van geliefden opdoemen. Van die uit de jeugdperiode weten wij dat er een Nelletje bij was, een Annetta en een Walburg, dat Bredero er een of twee vereert met de namen Granida en Chlorint[1], we konden nagaan dat sommige

[1] Zie over Chlorint echter beneden. Er wordt ook een Florinde genoemd, blijkbaar is dit geen drukfout voor Chlorinde.

liederen hetzelfde meisje schenen te betreffen, van wie een enkele trek naar voren komt — maar levende gestalten worden zij geen van allen. Nu echter komen wij aan de geliefden van wie hij vertelt in het lied

Kon ick eens recht bedwingen
Mijn vliegend' wilt gesicht

en daarvan kunnen we ten deele meer te weten komen.

Het eerst wordt genoemd „een frisse suyv're Maacht", nietszeggende aanduiding, waaruit wij geenerlei conclusie kunnen trekken. Doch te omstandiger wordt ons de „bruynooghd Coninginne" geschilderd, die deze, „haast verjaaght" heeft, wier schoonheid iets zeer bizonders moet geweest zijn, wijl de dichter er nog zoo van vervuld blijkt, hoewel hij sedert al twee andere geliefden heeft gediend. Duidelijker dan ooit spreekt Bredero uit, waarom ook deze liefde tot niets leidde en ditmaal beslisten niet verschil in rijkdom en stand en was ten slotte hijzelf het die het zoo wilde [1]:

Als 't hart schier heeft vercreghen
't Geen mijn oogh garen siet,
De reeden seyt daar teghen:
Voorwaar ten dient u niet,
Anmerckt wat ghy verliest,
Ansiet wat ghy begheert,
Hoe haest een mensch verliest
Daar ghy s'om mint en eert.
Schoonheydt verkeert,
Versochtheydt leert:
Ghy mint dat u meest deert.

Het was een liefde alleen om zinnelijke bekoring en Bredero, de licht ontvlambare, had te veel geestelijke interessen om daarin op den duur bevrediging te vinden. Er is alle reden om aan te nemen dat een bizondere omstandigheid hem nietweinig heeft geholpen tot dit inzicht te komen: geloofsverschil. Immers wij mogen dat andere lied waarin van een bruinoogige geliefde sprake is wel met deze „bruynooghd' Coninginne" in verband brengen, waarin het heet:

---

[1] Gelijk trouwens bij haar voorgangster.

Want siet ons ghesintheyden
Syn int gheloof verscheyden,
Dit maackt altijdt
Een harden strijdt
Op 't laatst of haat en nyt [1]

en waarin ook de „schoone schoonheyt" der geliefde zoo op den voorgrond treedt. Ook met

O schoonste schoonheyt wreet,

met Chlorint dus, de „schoonheyt blont" kan dan geen ander zijn bedoeld. Beide liederen, schoon reeds eenigszins bezonkener, sluiten nauw aan bij de jeugdpoëzie en dit wettigt het vermoeden dat ook de eerste echte renaissance-poëzie reeds deze bruinoogige verheerlijkt.

Er zijn allerlei, meerendeels kleine aanwijzingen die dit vermoeden steunen. Zoo de overeenkomst in gedachtengang tusschen het gedateerde „Ay hooch verheven siel" en „Ach strenghe Liefd" waarin de bruine oogen voorkomen, het vooropstellen in bizonder krachtige termen van de schoonheid der geliefde juist in Esprits-qui-soupirez-liederen en het motief van afscheid en reis — in het algemeen de houding tegenover de geliefde. Van nog meer belang echter is wat wij af kunnen leiden uit de vrij nauwkeurig vast te stellen data der volgende liefde. Deze nopen ons aan te nemen dat Rodderick ende Alphonsus uit den tijd der bruinoogde is. Met dit drama hangen weer duidelijk twee liederen samen, waarvan immers het eene [2] de slot-redenen van het stuk herhaalt met

Mijn Lief heeft 's werelts aert

en het andere [3] nog vervuld is van „'t vermetel Mahometisch heyr". Welnu in beide vinden wij de voor de Esprits-qui-soupirez-periode traditioneele klachten en dreigementen. In het laatste wordt de geliefde Eleonore genoemd, met een niet vaak voorko-

---

[1] Ach strenghe Liefd ghy schijnt seer soet. Bruine oogen verder alleen in Hoe soet singht ons de Nachtegael, doch daar wellicht conventioneel. Bredero bepleit herhaaldelijk een soort protestantisme boven geloofsverschil en maakt later de doopsgezinde Tesselscha het hof, er is dus alle kans dat deze geliefde katholiek was.

[2] Die voor een dooven preeckt.

[3] De Liefd' die mijn begeert verveelt.

mende verminking van het rijm nog wel — geen zeer gewone en een beetje een zondagsche naam, maar mogelijk toch de ware. Immers als toegedichte ontmoetten wij reeds Chlorint.

Al deze poëzie — dus uit ongeveer 1908-1911 — spreekt er weinig voor dat het hart schier had verkregen — nooit voelt de dichter zich zóó gekweld. Maar schier is een rekbaar begrip en Bredero kan gevoeld hebben, dat hij met vallen en opstaan toch verder kwam.

Er is een opvallende overeenkomst tusschen wat Bredero, zien wij den samenhang van al de gememoreerde liederen juist, van haar vertelt en de figuur (ook een bruinoogige blondine en katholiek), die wij beschreven vinden in de twaalf sonnetten „van de schoonheydt", die hij in, we mogen veilig zeggen *zijn* bloemlezing „Apollo ofte ghesangh der musen" opnam. Schepers zag deze sonnetten aan voor werk van Bredero en inderdaad schenen daarvoor goede gronden te bestaan: het eerste van de twaalf, onverbrekelijk aan de andere verbonden, nam reeds lang een eereplaats in onder diens werk. De taalkundige bezwaren door De Vooys aangevoerd zijn echter afdoende (voor mij reeds alleen de verkleinwoorden) en wij zullen dus moeten besluiten het in toon stellig afwijkende, schoon voortreffelijke

Vroegh in den dageraet de schoone gaet ontbinden

uit Bredero's werk te schrappen.

Het blijft intusschen wel heel opmerkelijk, dat dit sonnet — blijkens de afwijkende lezingen niet rechtstreeks uit den Apollo — in het Liedt-boeck is verdwaald, en dit gevoegd bij de overeenkomst tusschen deze en Bredero's „schoonste schoonheyt" doet vragen of er niet een geheimzinnig verband bestaat. Had misschien toepasselijkheid der sonnetten op zijn eigen geliefde hem getroffen — of *zijn* het sonnetten op dezelfde? Hebben wij hier soms den sleutel van den vriendentwist, waarvan Rodderick ende Alphonsus de reflex schijnt te zijn? Wij zullen het wel nooit weten, maar ik wil hier toch wijzen op een paar raadselachtige regels in het lied

Met Edel hooch begheeren,

namelijk

Doch myn begheerten rusten
In den Apolle braaf,
De Sleutel van myn lusten,

Ick sie syn aenschijn gaaf:
Ick hoor zijn stem uyt breecken,
Tot my spreecken.

Waarom heet het hier „*den* Apolle"? En waarom wordt Apollo „de sleutel van myn lusten" genoemd? Is het niet alsof op de bloemlezing gezinspeeld wordt? En bevat deze niet juist liederen en sonnetten uit den Esprits-qui-soupirez-tijd, benevens de bewuste sonnetten van een onbekend voortreffelijk dichter? Verder dan vraagteekens kom ik niet, maar het gevoel van een verborgen samenhang van dit alles kan ik niet van mij afzetten.

Opvolgster dezer schoonheid was volgens den dichter zelf

Een deuchd-rijck, wel gebooren,
Bescheyde [1] wyse Vrou.

Ook Tesselscha en Magdalena Stokmans zouden zoo genoemd kunnen zijn, doch alleen Margriete kan bedoeld wezen. Immers in elk geval, reeds de Lucelle wijst dit uit, was zij de eerste in tijdsorde [2]. Vinden wij nu Tesselscha en Magdalena in de opsomming niet terug, dan bewijst dit eenvoudig dat deze gedicht werd eer zij in Bredero's leven traden, maar zou Tesselscha bedoeld zijn en niet Margriete, dan zou dit beteekenen dat de dichter zijn grootste en diepste liefde of in het geheel niet of alleen in één nietszeggenden regel herdenkt [3], wat uitgesloten mag heeten. Bovendien passen de deftige termen niet best bij de ook in 1616 [4] toch nog erg jonge Tesselscha en het lange verdriet dat na het verliezen van de bescheyde wyse Vrou zoo uitdrukkelijk gememoreerd wordt, vinden wij alleen na Margriete. Ook de wijze waarop deze derde liefde afraakte klopt niet met wat wij elders van die voor Tesselscha hooren. Wie in de regels

De schepen af en aan
Syn vast in een waardy

een toespeling op het „schiprijck eylant" zou willen zien, zal daar minder toe neigen, als hij weet dat ze een spreekwoord weergeven.

---

[1] D.i. kundige, ontwikkelde.
[2] M. speelt er een rol in, aan T. is het stuk opgedragen.
[3] Nl. als „een suyverlijke Maecht."
[4] Toen Br. haar de Lucelle opdroeg.

Neen niemand anders dan Margriete kan bedoeld zijn. Met haar komen wij aan het hoogtepunt van Bredero's liefdeleven.

Een overwegend geestelijke liefde is dit geweest voor een meisje uit aanzienlijken stand. Schepers heeft vrij aannemelijk gemaakt dat zij tot het Hoornsche geslacht Keyser heeft behoord[1]. Een liefde zeer eigenaardig aangekomen: door de fijn gemotiveerde wijze waarop zij (bij de eerste ontmoeting blijkbaar) zijn werk prees. De emotie van die ontmoeting geeft hij in

Wat onvertelb're vreucht en wat verwonderingen,

de schrik over zijn stout bestaan in

O Hoofdeloose Sinnen,

waarin het heet

Door u, door u mijn ooren,
So is dit al gheschiet:
Ik ben verlieft door 't hooren
Van mijn waerde Margriet;

een bezonkener verhaal vertelt

Het gheen my eerst becoorde
En plotselijck verdoorde
De Ziel en sin te saam,
Dat was het deftich prysen,
Soo dat in gheender wijsen
Ick vraaghde haaren naam[2].

Bredero had een verwante ziel gevonden, een voorwerp van bewondering, over wier geestesgaven hij zich in de meest hyperbolische termen, maar met volle overtuiging laat gaan:

---

[1] In zijn overigens fantastisch artikel in de Nieuwe Gids van 1913. Uit Hoorn was zij in elk geval (zie het lied O Parl en puyck der vrouwen). De naam Keyser wordt vermoed op grond van het opvallend gebruik van keyserlick en keyserinne. Ik heb wel eens iets gevonden dat als een zinspeling op den naam Hooft zou kunnen gelden — let ook op Br.'s zwerven om het „hooghe huys te Muyden." Doch een mogelijke Margriete vind ik in het geslacht Hooft niet.

[2] Uit: Mijn brosche ted're sinnen. De laatste regel bewijst (naast de geboorteplaats Hoorn) dat M. geen pseudoniem voor Tesselscha kan zijn: de dochters van Roemer kende Br. wel!

Natuur had lust te baren
In groene jonghe Jaeren
Een grijs en grauw verstant [1]

u gebleyckt vernuft en hel versont gemoet
Waer met ghy sijt gewent in wijsheyt te verwinnen
De oordeel-rijckste en de suyverste van bloet [2].

De cloeckste van verstant en wijsheyt wel gheleert
Die door het heele Landt gheacht zijn en gheeert,
Die knielen voor u neer, eerbiedich en bevreest,
Met schrick, met schrick voor dijn alwaerde geest [3].

Maar ook een actief deelgenoote in zijn kunst:

Ghy toovert met u rymen
De voor-barighste lie'n [4].

Sappho door u ghedichten
En versen vol vernuft
Sijn veel verwondert en versuft [5].

Ook uit Lucelle en Het Daget hooren wij van haar dichtgave. Geen wonder dat Bredero haar herhaaldelijk Sappho of Pallas noemt, haar een veredelenden invloed op zijn poëzie toekent:

U heusheydt wast
Die wel en vast
Mijn harde Rymeryen
Wist te versmeden
En op syn rechte steeden
Juyst te vlyen [6].

Is dit waar geweest? Heeft Margriete gewijzigd in Bredero's poëzie? Kwalijk toch in zijn minnezangen aan haar zelve — terwijl de dramatiek uit dien tijd niet bizonder juist gevlijd is.

---

[1] Als boven.
[2] Uit: Wat onvertelb're vreucht.
[3] Uit: O Keyserlijcke vrouw.
[4] Uit: Hoe lustigh is 't te spreken.
[5] Uit: O Parl en puyck der vrouwen.
[6] Uit: Ha! licht vervlooghen wyllen; zie ook De verwe van myn bloem.

Door haar woorden werd Bredero eerst opmerkzaam op haar schoonheid, die hij aanvankelijk wat in 't vage laat. Gelijk haar voorgangster blijkt zij blond, doch de haren worden weinig genoemd. Drie niet zeer ongewone bekoorlijkheden treden meer op den voorgrond:

Kars blos roode lippen [1],

het blank en rood van haar gelaat:

Het wit en 't vermillioen so lieffelyck als fris
Met uytgesonder gloor op dese Parlen glooren [2]

of

hoe me
De Roosen en 't Yvoor zoo marmelt door malcaer [3]

en vooral de doordringende kracht van haar oogopslag, die Bredero echter gauw toekent:

U gesicht doet beswymen,
Men sach 't aan mijn geschie'n [4].

Myn oogen syn verstaart, met schemmer blint geslagen,
Belamphert zoete Lief u Goddelijck ghesicht!
O Vriendelijcke Mont, ick en can niet verdraghen
U Flonckerighe brant, en vonckend' ooghen licht [5].

O overgoude Sonne!
Geen sterflijck ooch kan u ghesicht verdraghen [6]

Dat schepsel dat ons sloech met blixem int gesicht [7].

Margriete is Bredero's grootste liefde geweest, maar de liefde kwam wel overwegend van één kant: op haar schijnt meer de dichter dan de mensch indruk gemaakt te hebben. Nooit voelt hij zich zeker van haar. Ook om het verschil in stand, in rijkdom, maar meer nog omdat hij beseft wat er aan haar gevoel voor hem ontbreekt. Zeer

---

[1] Uit: U vriendelijcke ooghen.
[2] Uit: De verwe van mijn bloem.
[3] Uit: Ay schoone Dochter blont.
[4] Uit: Hoe lustigh is 't te spreken.
[5] Uit: Ay schoone Dochter blont.
[6] Uit: Ghekroonde Keyserinne.
[7] Uit: Princessen preutsch.

fijn drukt hij dit uit in het lied, dat ik geneigd ben voor het schoonste te houden dat hij ooit gemaakt heeft, maar dat zeker het verhevenst van gevoel en het sterkst van stemming is:

Vaertwel mijn lief, mijn leven.

Bredero won het in gunst, dicht hij — het heeft mij wel eens toegeschenen dat de hartstocht in het bij alle heftigheid een weinig gekunstelde

Ay schoone Dochter blont

meer uitdrukking gaf aan zijn verlangen dan aan zijn ervaring, aan een droom wellicht als waarvan een tweetal andere gedichten gewagen, maar de laatste regel spreekt toch onmiskenbaar van een werkelijkheid en misschien heeft deze mate van intimiteit dan toch bestaan [1]. Mengeling en afwisseling van gekunsteldheid met een hem in zijn overige werk niet eigen hartstocht [2] vinden wij meer in Bredero's aan haar gewijde gedichten — het is of het gevoel van haar meerderheid hem drijft tot een uitstalling van vernuft en cultuur, zijn dichters-zelfvertrouwen schokt. Vooral

Mocht ick de Goude Zaalen

en

Ghekroonde Keyserinne

klinken geforceerd. Maar zeer echt (al zijn slechts enkele regels van dit wat vermoeide lied geheel schoon) wordt hij weer als hij de scheiding bezingt in

Ha! licht vervlogen wyllen.

Hoe was de breuk ontstaan? Vaag duidt het lied het aan:

Daar mijn de vroome wenschen
De troost van Lief, met ontelbre ghelucken,
Het schuymsel van de Menschen
Soeckt daar myn Heyl nu nydich te ontrucken,
Want Out en Jongh
Met gifte tongh

[1] Dat er „iets was" leert ook in het sonnet „Hoe wondert u mijn smart" de regel „Of dat ghy laes verheelt u minne voor u maghen."
[2] Prachtig komt deze hartstocht tot uiting in de derde strofe van „U vriendelijcke ooghen".

Mijn Eere my berooven,
Seer licht de lieden
Het goed ten quaaden dieden
En ghelooven.

Laster dus, en wel laster die het goede ten kwade duidt, meer komen wij niet te weten. Hier althans niet, maar elders meen ik een preciese aanwijzing van den aard van dezen laster te vinden, iets wat voor de kennis van Bredero's persoon niet zonder belang is. In een van de kleine fragmenten van Het Daget, het spel dat zijn leed over de scheiding dramatisch had zullen verwerken, wordt Margriete gewaarschuwd, dat men haar beschuldigt van al te groote intimiteit met haar geliefde Vechthart, waarover zij zich zeer verontwaardigt. Men lette nu op deze regels:

Fytjen. 't Is billigh dat men siet, dat men dat oock ghelooft
Al ist goed inder daet, het wordt voor quaet genomen [1].
Margriet. Ach! sal mijn Vechthart dan hier nimmer mogen komen
Om 't sotte vollick, dat soo harssen-loos en vremdt
Al 't dwarlen van 't verstant vaeck radeloos toe-stemdt?
Of soudt ghy wel soo snoot u selven dit verbooghen? [2]
Soo raed ick, Vechthart, u te blyven uyt mijn ooghen
Met u valsch aenghesicht, soo vriendelijck vermomt.

Zouden wij hier niet de oplossing hebben? Margriet merkte dat zij met Bredero op de praat kwam en men beschuldigde hem er tegenover haar van, dat hij zelf de praatjes uitstrooide. Men zou haast vragen of de dichter wellicht zijn Ay schoone Dochter blont of een ander gedicht niet voor zich had kunnen houden [3]. Sterk vóór het door mij gelegde verband pleit, dat enkele regels verder het fragment afbreekt. Bredero had gezegd wat hem het zwaarst op het hart lag en daarmee was zijn élan gebroken. De hier ondergestelde houding van het meisje kan ons niet verwonderen. Plan met Bredero te trouwen schijnt zij nooit gehad te hebben — toen nu bleek, dat door hun omgang haar naam schade leed, vond zij beter dien af te breken [4].

---

[1] Bijna dezelfde woorden als boven! [2] Beroemen.
[3] Wat in het lied volgt: dat zijn beroemdheid schuld is, omdat anders niemand op hem zou letten, is van toepassing op elke soort van praatjes.
[4] Waarom zwerft Br. na de scheiding om 't „hooge Huys te Muyden"? Heeft hij of zij daar een toevlucht gevonden?

De juiste data van den omgang met Margriete kunnen wij vrij dicht benaderen. Ik wees reeds op den samenhang met Lucelle en Stommen Ridder, die beide omstreeks 1613 gesteld moeten worden, terwijl de Rodderick van 1611 [1] nog geen verband met deze liefde houdt. Misschien kan men dat niet in elk opzicht zeggen van de Griane van 1612, al schijnt Margriete de keus van de stof niet beheerscht te hebben en al bevat het stuk geen enkele zinspeling. Immers in het lied Princessen preutsch en prat komen voor de regels:

ach! ghy jonge Jufferschap
Spreyt die Tapyten neer, en stroyt daer soetjes op
Ghemalen gout, ook zy....

die een onmiskenbare herhaling vormen van Griane, regel 662 en 663. Wisten wij zeker dat dit lied over Margriete handelde, dan was dat voor mij niet ver van een bewijs, want het ligt voor de hand dat dergelijke herhalingen, zooals wij er bij Bredero meer ontmoeten, op zekere gelijktijdigheid wijzen. Dat het Margriete betreft, daarvoor zijn sterke vermoedens. Ten eerste de reeds aangehaalde regel

Dit schepsel dat ons sloech met blixem int ghesicht

dan

De verslagen gemeent stort van een swenckjen om
Als met haer wyse tong basuynt een helder woort

en vooral:

Voordees in 't gulde jaer van 't suytsche Cipres quam
Mijn soete Cithera in 't schip-rijck Amsteldam.

De geliefde heeft zich dus in 1600 in Amsterdam gevestigd. Op wie kan dat eer van toepassing zijn dan op Margriete, al kwam deze juist niet van 't suytsche Cipres, maar van 't Noordsche Hoorn — waar Venus weer moeilijk vandaan kon komen. Magdalena Stokmans verscheen lang na 1600 en vertrok ook niet naar Akersloot. In die laatste regel zit echter een knoop: dat Margriete naar Akersloot verhuisde, is zeer goed denkbaar, maar deze oneerbiedige regels geven aan het geheel iets ironisch. Het lijkt mij wel zeker dat Bredero de laatste strofe eerst later, in galgenhumor toevoegde:

[1] Als men goed leest, staat er alleen „voltooid in 1611".

het is immers onaannemelijk dat hij zou oproepen zijn godin te verwelkomen, terwijl ze al weer vertrokken was. Maar wat bedoelt hij met: Sy stierf indien se kon? [1]

Twee andere aanwijzingen voor de dateering zijn van dezelfde soort en juist daarom steunen die drie elkaar. In een der laatste liederen aan Margriete [2] spreekt Bredero van zichzelf als Garbrande. Dit doet hij nog drie keer, tweemaal in liederen die ik tot de Margriete-periode reken, doch waarvan ik de dateering niet kan bewijzen en dan nog in het gedicht naar aanleiding van zijn vaandrigschap [3], dat uit begin 1613 is. In het bruiloftsgedicht voor Guillebert de Flines (van 1612) wordt Apollo betiteld met het wel niet nieuwe, maar toch allesbehalve traditioneele epitheton

Die Python 't ysselick Serpent had overwonnen.

Welnu deze wending komt bij Bredero nog eenmaal voor [4] en wel in het lied O hoofdeloose sinnen, uit het begin van den Margriete-tijd. Wij zouden dus kunnen aannemen dat deze liefde in 1612, na de voltooiing van Griane (misschien heeft zij dit stuk „deftig" geprezen) is begonnen.

Zoo doende stellen wij haar zeker niet te vroeg, niet onwaarschijnlijk wat laat. Immers in een winter is het einde gekomen. In die van 1613 op 1614? Maar dan blijft na een vrij lange periode van rouw, waarin Het Daget ontworpen en de Stomme Ridder geschreven werd, heel weinig tijd over voor de liefden (of liefde) vóór Tesselscha — en Angeniet schijnt niet zoo'n heel voorbijgaand

---

[1] Men zou kunnen meenen dat M. spoedig na de scheiding is gestorven: immers ook in den St. Ridder wordt over haar als over een doode gesproken. Daar had Bredero dit echter noodig om tot zijn slot te kunnen komen, voor hem was zij trouwens dood, en in het lied schijnt niet van een werkelijken dood sprake te zijn. Hoe gewild luchtig klinkt de regel, en trouwens „als zij kon"! Ook hier zal men aan een dood zijn voor Br. moeten denken. In één lied: Al hadt een mensch wat hij mocht wenschen, dat ik niet vermag te dateeren, wordt van een gestorven geliefde gesproken, heel misschien ook in het raadselachtige Sy die Aurora plach in Verruw te ghelijcken. Toen hij zijn Kon ick eens recht bedwingen dichtte, leefde M. nog. Schepers heeft gevonden dat in 1623 te Hoorn een Margriet Keyzer getrouwd is. Zij kan dat zeer goed geweest zijn.

[2] Ha! licht vervlooghen wyllen.

[3] De Eeren-ampten zijn wel wens'lijck by de menschen.

[4] Gewijzigd ook in een ongedateerd bruiloftsgedicht dat weinig jonger zal zijn. Het ligt psychologisch voor de hand, dat men wel in een besteld bruiloftsgedicht uit zijn lyriek overneemt, niet omgekeerd.

gevalletje geweest te zijn. Liever zou men dus willen aannemen den winter van 1612 op 1613, zonder echter te aanvaarden dat de heele verhouding slechts enkele maanden geduurd zou hebben, waarin zij nog weg is geweest ook [1]. Wij zullen dus de grootste kans hebben de waarheid te treffen, wanneer wij deze liefde reeds in 1611 laten aanvangen — op het met bekoeling geëindigde gevoel voor de Bruynooghd Coninghinne kon ras een nieuw volgen. Het kan zijn dat Griane, in 1612 gespeeld, in 1611 is gedicht, maar het is ook mogelijk dat Bredero in den aanvang nog geen enkele toespeling waagde.... of is die héél kleine overeenkomst dat de (overigens niet al te sympathieke) Griane een „keizers" dochter was, als zoodanig op te vatten?

Er blijft altijd nog veel raadselachtigs in de figuur van Margriete. Was zij werkelijk een begaafde dichteres? Waarom rept dan niemand anders van haar? Zijn er geen gedichten van haar bewaard, zij het zonder naam? [2] Welken invloed heeft zij op Bredero's poëzy gehad en welke vrije kunsten heeft hij om harentwil beoefend? Opmerkelijk is dat Bredero in de jaren 1612 en volgende (met name in bruiloftsdichten) een zekere hang naar het mythologische gaat vertoonen, dat hij de vertaling van Lucelle en den Eunuchus ter hand neemt. Doch dit alles kan invloed van de renaissance-poëzie in het algemeen zijn. Als we van iets uit Bredero's leven graag meer zouden willen weten, dan van deze dingen. En dan niet alleen om hem, maar niet minder omdat een dieper kijk op Margriete zoo'n aanwinst zou kunnen zijn, zoo niet voor onze literatuur-, dan toch voor onze cultuurhistorie.

Omtrent de laatste van het viertal geliefden uit het lied zullen wij wel altijd, gelijk bij de eerste, in 't onzekere blijven. In één lied dat niet tot de vroege behoort

En had ick noyt bemint de witte reyne Deuchd

worden aan de geliefde geheel analoge eigenschappen toegekend, maar zeldzame hoedanigheden zijn dat niet. Verder niets.... tenzij dit „aardige" meisje toch dezelfde zou zijn als Angeniet, die ons in een lied [3] als „Angneets Dei", een weinig smaakvolle speling

[1] Blijkens Vaertwel mijn lief, mijn leven. [2] Hierover straks nog.

[3] In twijfel en met schreumt. De woordspeling bewijst dat Angeniet de werkelijke naam was.

met Agnus Dei, ontmoet. De rol der ouders stemt goed overeen, maar men zou dan moeten besluiten dat de woede, waarvan Bredero in het dramatisch fragment Angeniet blijk gaf, reeds weer bekoeld was toen hij de opsomming zijner geliefden dichtte — wat niet onmogelijk mag heeten. De tijdsorde zou ook aardig uitkomen: Angeniet komt in elk geval later dan Margriete [1] en vóór het bewerken van Moortje [2].

Niet als een ernstige verschijning is Moy-Aeltje te beschouwen, de „geveynsde Kourtesane" van wie het heet

Myn Vrienden smaet en 's Vaders toren
Die heb ick om u, in 't begin
Met sware dreyging moeten hooren,
Maer 't gingh soo haest my uyt als in,

bij wie hij den tijd doorbracht

In vriendelijckheydt, in vrolijckheydt
In vryicheydt en soeticheydt van praet,
Van 's nachts tot 's morghens en des avonts laat [3]

Om haar had hij wellicht den strijd uitgedrukt in

Wel, wat beklaach ick my van mijn lichtvaerdicheden [4].

Tijdens de bewerking van Moortje behoorde zij — maar nog kort — reeds tot het verleden [5].

En nu Tesselscha. Ten spijt van wat men graag zou willen, heeft zij slechts weinig en niet zeer diepe sporen in Bredero's werk achtergelaten. Slechts vier liederen kennen wij door haar geïnspireerd, waarvan een,

Goddinne die de naam van 't schip-rijck Eylant voert,

---

[1] Blijkens het gebruik van O Keyserlijcke Vrou als wijs bij In twijffel en met schreumt. [2] Zie blz IV.

[3] Moy Aeltjen, ist so haest vergeten.

[4] Tenzij dit sonnet, met zijn ongemeen forschen toon, niet van Bredero is. Zijn de scrupules die het behandelt, niet meer die van een vrouw? Is het niet een beetje gewrongen in regel 11 „sijne Lieflijckheyt" te verklaren als die van het leven? Is dit soms een gedicht van een vrouw en dan van Margriete? Dat zij gedachten als deze ten aanzien van haar verhouding tot Br. zou hebben gehad, is zeer aannemelijk.

[5] Zie blz. LIII.

niet meer dan een galante maar niet zeer elegante scherts is, een ander [1] getuigt hoe

> De Vader grijs, den grooten Oceaan
> Komt ongevraecht myn schip aen stucken slaen.

De liefde is in de kiem gesmoord en het is de vraag of zij ooit bizonder vurig is geweest: de opdracht van Lucelle klinkt niet meer dan hoffelijk, de liederen missen innigheid, de klacht over zijn vernietigde hoop is voor een ontroostbare wat te vernuftig en galgenhumorachtig. Vergelijk daarmee eens die over de scheiding van Margriete en zelfs het ingetogene

> Ooghen vol Majesteyt,

het eenige lied dat wij met zekerheid op Bredero's laatste liefde kunnen betrekken en waarin de dichter zoo weemoedig verzekert, dat hij zich nooit eenige illusie heeft gemaakt en tegelijk zoo onverholen blijft bewonderen, dat wij geneigd raken deze liefde van den nu reeds twee-en-dertigjarige, gekweld door „de schrickelijcke jalousye van den bruynen Brabander", gelijk hij het in zijn aanmerkelijk minder terughoudenden proza-minnebrief uitdrukt, voor zijn meest droevige te houden. Bestaat er eenig verband tusschen Magdalena's huwelijk en 's dichters dood, twee maanden later? Een rechtstreeksch lijkt weinig waarschijnlijk, maar gunstig zal deze nieuwe ernstige tegenspoed in de liefde op het verloop van zijn onbekende ziekte niet gewerkt hebben. En denkelijk mag zij beschouwd worden als een niet te verwaarloozen factor in Bredero's bekeering.

Het moet opvallen, dat na den tijd van Margriete de minneliederen vrij wat schaarscher worden, ook al zouden wij enkele slecht dateerbare op Angeniet, Tesselscha en Magdalena willen betrekken. Dit geleidelijk of plotseling trager gaan vloeien van de dichtader is een gewoon verschijnsel bij minnedichters, maar bij Bredero kan ook van invloed zijn geweest, dat zijn dramatische productie hem meer bezighield.

Talrijker daarentegen of beter bewaard worden in de latere jaren de niet-erotische gedichten: over de kamer, ernstig beschouwend

---

[1] Edele siel, verheven, groots en schoon.

of met fel sarcasme, berijmde brieven, bijschriften, enkele lofdichten, de tamelijk uitgesponnen Lof van de Rijckdom en van de Armoede. Deze laatste, blijkbaar werk voor de kamer, zijn merkwaardig omdat zij zoo duidelijk spreken van een nog niet genoemden invloed: dien van Roemer Visscher. De eerste strofe van den Lof van de Rijckdom kon zoo uit diens Brabbeling zijn weggeloopen. Over het algemeen staat Bredero's vers zeer ver van en boven dat van Roemer, maar dat verhult wat te zeer hoe na zij elkaar in geest, in kijk op de dingen stonden. Vooral hun humor is van dezelfde soort en als Bredero een voorlooper gehad heeft dan is het Tesselscha's vader geweest, al dichtte deze geen enkel lied.

Een vrij omvangrijke groep vormen de bruiloftsliederen die, in opdracht gemaakt en zonder dat men ergens den indruk krijgt dat Bredero het bruidspaar na stond, alleen iets zeggen voor zijn vaardigheid. Doordat sommige gedateerd zijn, helpen ze soms eenig licht te werpen op den ontwikkelingsgang van den dichter, vooral de drie oudste, geheel op één model gemaakte, die hem in 1612 en 1613 in zijn meest mythologischen tijd doen zien. Daarentegen zou het bedenkelijk zijn de steil calvinistische aan bekeerdheid toe te schrijven: ongetwijfeld zijn deze (ze wisselen trouwens met een meer heidensch af) eer een maatstaf voor de gezindheid van het bruidspaar dan voor die van Bredero, al komt wat hij dicht overeen met zijn geloofsovertuiging.

Van de stichtelijke poëzie is ook een deel maakwerk, dichtoefening; traditioneele nieuwjaarsliederen zijn er bij en kinderachtig geknutsel. Door vergelijking van enkele eigenaardigheden met de erotische laat zich van de meeste de tijd van ontstaan wel ongeveer gissen. Geheel iets anders zijn de liederen uit het laatst van Bredero's leven, uit zijn tijd van inkeer, die, zooals wij zagen, in zijn strengen vorm slechts weinige weken kan hebben in beslag genomen. Ook deze poëzie behoort aanvankelijk nog niet tot zijn beste, ze is mild maar vlak, de dichter verkondigt algemeenheden in slechts af en toe opmerkelijken vorm. Een veel persoonlijker noot en dieper aandoening brengt dan Een sieckens Klaegh-Laydt, maar tot een van de hoogste hoogten stijgt Bredero in dien diep ontroerenden zwanenzang die Aendachtigh Gebedt is gedoopt.

Voor den gebrekkigen vorm waarin zijn Liedt-boeck is tot ons gekomen, treft den dichter geen verantwoordelijkheid. De indeeling in drieën — geheel beantwoordend aan de aloude rederijkers-onderscheiding: int sotte, int amoureuse, int vroede — heeft hij zoo gewild en de kern van het Boertigh Liedt-Boeck is door hem zelf voor zijn Geestich Liedt-Boecxken, waarvan wij alleen den reeds door Van der Plasse uitgebreiden herdruk kennen, bijeengezocht. Ook deze herdruk laat echter duidelijk zien, dat de dichter voor het volstoppen van het Boertighe met amoureuse liedjes niet aansprakelijk is. Of hij, zelf zijn werk verzamelend, een zekere groepeering binnen het kader van de Groote Bron der Minnen vooral, zou hebben in acht genomen, weten wij natuurlijk niet, maar van piëteit tegenover de toevallige rangschikking (sommige liederen zijn tweemaal opgenomen) en gebrekkige correctie in het Liedt-boeck kan geen sprake zijn, evenmin als er reden is de ordelooze nalezing, die als Nederduitsche Rymen het licht zag, maar steeds van het Liedt-boeck gescheiden te blijven houden.

Niettegenstaande Bredero zelf de uitgaaf heeft voorbereid en blijkbaar de titelplaten ontworpen, is het Liedt-boeck eerst in 1622 verschenen. Over het algemeen ziet zijn werk opvallend laat het licht en er is reeds uit dit oogpunt geen reden zich te verwonderen dat de Apollo van 1615 geen liederen van hem bevat, dan die volgens onzen gedachtengang vóór, uiterlijk in 1612 gedicht moeten zijn.

III.

Later dan men geneigd zou zijn te verwachten, is Bredero als tooneeldichter opgetreden: eerst in 1611 is zijn Treurspel van Rodd'rick ende Alphonsus voltooid en gespeeld. Heeft het hem aan zelfvertrouwen ontbroken, of was zijn geest nog te speelsch om zich tot een werk van grooter omvang te concentreeren? Hoe het zij, als hij voor den dag komt is het weder met iets zeer eigens. Reeds de keuze van zijn stof uit den Spaanschen roman Palmerijn van Olijven is opmerkelijk, niet het minst omdat hij nog twee volgende stukken, die nochtans met het eerste geen cyclus vormen, aan dezelfde bron ontleent. Zij blijkt dus door nog iets anders dan den indruk van een toevallige lectuur geleid: deze stof, de drukke romantiek van de Amadisromans trokken hem. En zeker was er weinig literatuur die hem in dezelfde mate had kunnen

dienen. De klassieke wereld, hem trouwens alleen in spaarzaam aanwezige vertalingen toegankelijk, miste de romantische bewogenheid, waarop zijn gemoed gestemd was, stond ook te ver van de werkelijkheden die hij zich voor kon stellen. Zij was heel goed om er de naakte en gedrapeerde figuren voor zijn schilderijen aan te ontleenen, de minnaars van het breede gebaar die hij noodig had, leverde zij niet op. Evenmin deden dit zoo aanstonds historische en bijbelsche stoffen — daargelaten de vraag of de laatste zich in het oog van een calvinist voor een erotisch drama konden leenen. Geheel eigen conceptie van een verwikkeling was in Bredero's tijd hooge uitzondering, ze werd trouwens belemmerd door de traditie, die wilde dat tragische gebeurtenissen, hevige hartstochten en fraaie uitspraken thuisbehoorden bij vorsten en heeren, een traditie die zich te makkelijker kon handhaven, omdat de burger van de vrije ontplooiing van grootsche en ontroerende aandoeningen in zijn eigen omgeving weinig merkte. Een dichter als Bredero, wien het niet te doen was om contemplatie van het menschelijk leven en het menschelijk gemoed — een behoefte eer te zoeken bij een terugblikkende heerschende klasse, dan onder een op verwachtingen levende kleine burgerij —, maar om de reflexen van eigen aandoening en eigen ervaring, was aangewezen op de romantische literatuur en onder deze was er geen meer populair en vooral geen rijker aan gevallen dan de Spaansche met haar wonderlijke verwikkelingen en hevige, maar niet al te subtiele hartstochten, begeleid door klinkende bravourstukken, een wereld waarin juist een naïef gevoelsleven zich behaaglijk kon laten verzinken.

Men mag aannemen dat Bredero bij de keuze van juist deze episode voor zijn eersteling geleid is door aanknoopingspunten, die zij bood met zijn eigen wedervaren, maar diep hoeft de overeenkomst daarom niet te gaan. Het was voldoende dat hij in Alphonsus en nogmaals (en misschien precieser) in Geraldus zijn eigen minnesmart kon beklagen. De mogelijkheid dat hij een vriend tot medeminnaar heeft gehad, is boven reeds onder het oog gezien, echter treft het ontbreken van elke toespeling op zoo iets in de liederen [1]. Veel persoonlijks ligt ongetwijfeld in de jeugdherinneringen waarmee het stuk zoo gelukkig aanvangt. De toon die het

[1] Aan Charles Kina, die zelf een pompeus lofdicht op R. en A. leverde, kan in dit verband kwalijk (zooals Schepers wil) gedacht worden.

beheerscht sluit volkomen aan bij de somberheid van de Esprits-qui-soupirez-periode.

Tot Bredero's roem heeft zijn eersteling zoo min als de andere Palmerijndrama's bijgedragen en inderdaad kan men het stuk, enkele fragmenten daargelaten, slechts met werkelijk genoegen lezen, wanneer een verdiepte belangstelling in den auteur ons ook het kleinste aardige trekje doet opmerken en menige tekortkoming vergeven, omdat wij haar zoo volkomen begrijpen. Maar al vermag het te imponeeren noch te boeien, toch meen ik dat de waarde hooger moet worden aangeslagen dan gemeenlijk geschiedt. Zeker, het is meer een gedialogiseerd verhaal dan een drama, het gaat niet diep, de taal is vaak slordig, de Alexandrijnen loopen niet zonder horten of stooten. Maar laat men toch niet te veel oordeelen naar schijnbaar absolute normen, die in wezen immers alleen zijn die van eigen tijd en eigen klasse, doch in het oog houden dat ieder kunstwerk gezien wil zijn in zijn historische bepaaldheid!

Dat wil hier in de eerste plaats zeggen: bedenken dat wij aan het begin van een periode staan, waarin een nieuwe kunst tastend en zoekend haar weg moest vinden. Een vorige generatie had reeds de nieuwe, op de klassieke gegronde metra ingevoerd, doch zij had noch veel, noch velerlei, noch iets inslaands geleverd. Haar vers wisselt van de gewrongenheid van Spieghel tot de onbeholpenheid van de meeste dichters van den Helicon. Hoe ver Bredero in gemak van versificatie reeds boven deze stond, blijkt sprekend als men zijn vertaling van Desportes' O nuit, jalouse nuit naast die van Van der Schueren legt. En de Apollo verscheen vijf jaar na den Helicon! Zijn Alexandrijnen zijn trouwens zoo slecht niet als ze in de zeer slordige spelling van schrijver en zetter samen lijken. Met hier een stomme e weg te denken, daar er een tusschen te voegen, komt men over de meeste struikelingen heen. De wonderlijk verloopende zinnen, contaminaties meest die uit haastigheid lijken voort te komen, zijn te weinig talrijk om werkelijk te hinderen. Dezelfde eischen als aan den in de klassieke en Italiaansche letteren doorkneden Hooft kan men Bredero niet stellen — en hoeveel ontbreekt bij dezen en bij den in elk geval weer wat lateren Vondel niet aan de dramatische compositie, aan de karakterteekening, om van de mindere tijdgenooten, om van aan Bredero verwante dichters van grooten naam als Greene en Marlowe maar te zwijgen. Naar geen van beide heeft Bredero ook eigenlijk gestreefd: belevers van aan-

doeningen brengt hij ten tooneele, geen karakters en hij laat veel vertellen, maar luttel handelen.

Ernstiger is het gebrek aan verheffing, aan een meer dan alledaagsche beschouwing van het gebeurende, aan bijblijvende, scherp teekenende uitspraken, kwaliteiten die in veel mindere mate van traditie en voorbeeld afhankelijk zijn. Hier stuiten we inderdaad op de grenzen van Bredero's talent. De heel bizondere uitdrukking, die hij aan zijn onmiddellijk verklankt gevoel weet te geven, vindt hij in de tragedie niet, diepte van blik, grootschheid van conceptie ontbreken hem, hij toont zekere kleinburgerlijke beperktheid. Voor het overige is zijn schildering veelszins te loven, zijn pathos wel eens rauw en plat, maar frisch en natuurlijk, merkwaardig weinig conventioneel. En af en toe weet hij zijn vorsten werkelijk heel waardig te laten zijn.

In Griane, vinden wij qua drama geen stijging. Het vers is misschien iets vloeiender, maar de compositie plomper en men voelt weinig van stemming. Voor een groot deel kon dit daaraan liggen, dat Bredero ditmaal een stof gekozen had, die niet aansloot bij zijn eigen lief en leed, en nog wel een waarin de minnaar op het tweede plan stond en ook geen minnesmart in den engeren zin tot uiting kwam. De tweestrijd van Griane stelde heel wat hoogere eischen van zich inleven in een situatie, in een karakter, dan de klachten van Alphonsus, eischen waaraan Bredero niet kon voldoen.

Er valt niet aan te twijfelen dat Griane is geschreven onder den verschen indruk van Shakespeare's A Winters Tale, door Engelsche tooneelisten te Amsterdam gespeeld. Duidelijke navolging, tot zelfs in enkele wendingen, is het optreden van De Tijdt, doch ook het gevangenis- en het vondelingmotief hebben beide stukken gemeen. Het merkwaardige hierbij is dat Bredero zich niettemin getrouw hield aan den tekst van den Palmerijn [1]. Men zal moeten aannemen, dat het zien van Shakespeares werk de herinnering opwekte aan de soortgelijke dingen die in den Palmerijn gebeurden en hem juist die episodes voor zijn nieuwe stuk deden kiezen.

Wanneer ondanks de genoemde tekortkomingen Griane toch belangrijker is en meer geeft dan Rodderick, dan ligt dit geheel in wat wij nog niet bespraken, de komische intermezzo's. In Rodderick

---

[1] Waarbij dan het optreden van De Tydt den sprong van het 10de op het 89ste hoofdstuk dekt.

ende Alphonsus beperken die zich tot een paar kwinkslagen van bedienden, die nu eenmaal volgens de traditie kluchtige figuren moesten zijn, in Griane is Bouwen Langlijf een belangrijke factor geworden. Hoe goed van tooneelbegrip is niet reeds het luidruchtig optreden, waarmee hij het stuk opent, hoe aardig later zijn typeering van den traditioneelen kluchtspelboer, maar vooral hoe levend, hoe geestig gechargeerd de klacht over het doodgeboren kind en de ontmoeting met den vondeling! Door het zwakke blij-eindend drama Griane slingert zich de uitmuntende klucht Bouwen Langlijf.

Voor Bredero zich echter tot een zelfstandige klucht zette (of hebben er vroegere, niet bewaarde pogingen bestaan?), schijnt het wel dat een invloed van buiten op hem moest werken: in 1612 speelde de kamer Costers klucht van Teeuwis de Boer, die Bredero al voor dien tijd zal hebben gelezen en in hetzelfde jaar ontstond de klucht van de Koe. Zoowel de vriendschap die hem met Coster verbond als het feit dat hier nu eens een klucht werd geproduceerd, die aanmerkelijk boven de gewone gedialogiseerde grappen uitging, die liet zien dat er ook aan een klucht eer te behalen viel, kan Bredero tot navolging hebben verleid. Dat hij onder den indruk van Costers stuk gewerkt heeft, is in enkele details duidelijk zichtbaar, ook in het kiezen van een motief met een boer als een der hoofdfiguren en in het overnemen van den naam en tot zekere hoogte de figuur van het boerenzoontje. Maar Bredero heeft zijn voorbeeld verre achter zich gelaten: wat bij Coster gewild en bedacht is, wordt bij hem spontaan en levend, het is gezien. En welk een begrip nu opeens van dramatische compositie, welk een uitmuntende aankleeding en opvolging der tooneelen, hoe zorgvuldig wordt de handel ontwikkeld en de ontknooping voorbereid, hoe af zijn de personen, hoe overvloeiend van geest en toch, bij alle concentratie, hoe levenswaar is de dialoog! Eén trekje valt uit den toon: het rederijkeren van den boer in de herberg is een misplaatste uiting van Bredero's afkeer van de vreemde woorden en het poeha der ouderwetsche rederijkers, niet passend bij dezen boer en terugvallend uit het realisme in het burleske.

Het wil wat zeggen dat Bredero in zijn tweede klucht, van een jaar later, de eerste nog in elk opzicht overtrof: in eenheid, in het niet alleen plastisch, maar ook voorbereidend karakter van de dialoog, in menschelijkheid, in spanning, ja waarin niet? Hier is een klassieke volkomenheid bereikt. Iemand zou aanmerking kunnen

maken op de te lange verhalen en gesprekken buiten het verband van het stuk, hier en in de eerste klucht, maar men behoeft zich niet eens te beroepen op de hooge waarde als woordkunst en zedeschildering om dat bezwaar te weerleggen. Een gesprek onder de wandeling van Ouwerkerk naar Amsterdam, een praatje over koetjes en kalfjes als inleiding tot het zoeken van grooter vertrouwelijkheid in den molen, ze zouden niet gemist kunnen worden zonder de tafereelen kil en klakkeloos op elkaar te doen volgen, ze getuigen van Bredero's zuiver gevoel voor stoffeering.

Voor sommige blijven de vrij talrijke en soms vrij forsche obsceniteiten iets waar, zooal niet hun gevoel, dan toch hun theorie moeilijk overheen stapt; aan waardeering van de humor die zij bevatten, komen dezen geheel niet toe. Ongetwijfeld ten onrechte. Ze zijn bij Bredero zoo natuurlijk, zoo genoeglijk, zoo goedrond, zoo vrij van alle zwoelheid en geraffineerdheid; ze behooren zoo bij het cultuurpeil dat hij schildert, dat het een tekort zou geven als ze waren vermeden, een tekort aan waarheid en een tekort aan geest.

Tusschen deze beide kluchten komt in alle edities het ongedateerd tafelspel Sijmen sonder Soeticheyt, een voor een bruiloft gemaakte aaneenschakeling van zotheden, die zich wel wat al te zeer bepalen tot virtuose scheldpartijen en kinderachtige plagerijen. Met de karakterteekening is het wonderlijk gesteld: Sijmen poseert met plezier op de eene bladzij als vrek, op de andere als pierewaaier. Och, beide waren nu eenmaal geliefde typen! Behalve in zijn sprankelende levendigheid, in zijn bezit van het clowneske, staat het stuk niet op een hooger peil dan dergelijk werk van tijdgenooten. Van Santen in zijn Snappende Sijtgen teekent beter.

De jaren 1612 en 1613 hebben meegeteld voor Bredero's dramatische productie: na Griane en tusschen de kluchten door, moeten in deze jaren Lucelle en de Stommen Ridder, bovendien de berijming van Hoofts proza-Schijnheiligh[1] ontstaan zijn. Het eerste stuk is in 1616 met Rodderick en Griane uitgegeven en toen door Bredero als „de slechte Eerstelinghen van mijn ongheleerde Rymerijen" betiteld, waarom de vraag is gesteld of het niet het eerste van Bredero's tooneelwerken is geweest. Om tal van redenen is dit echter niet aannemelijk. Tegenover de betiteling als Eerste-

---

[1] Stond de uitgave van de dramatische werken nog te doen, dan zou ik deze thans opnemen.

linghen, die heel goed kan beteekenen dat Bredero met deze opdracht zijn drie gelijk verschenen boekjes aan Tesselscha zond of dat Lucelle (mede) het eerst was gedrukt, staat de verklaring dat het stuk „nuwelinx" is vertaald, een term die in elk geval wat ruim opgevat moet worden, maar die toch kwalijk tot 1610 of vroeger kan terugzien. Bovendien bestaat er tweeërlei-verband tusschen Lucelle en Stommen Ridder, dat het onwaarschijnlijk maakt, dat een belangrijk tijdsverschil ze zou scheiden. In de eerste plaats de verliefdheid op lekker eten en drinken [1] en de spotternijen met dooden of doodgewaanden [2]. De prioriteit van de immers vertaalde Lucelle, waarin bovendien de motieven breeder zijn uitgewerkt, kan niet twijfelachtig zijn; het laatstgenoemde motief is trouwens in den Stommen Ridder een grofheid, in Lucelle niet.

Meer zeggend nog is de samenhang van beide stukken met Bredero's liefde voor Margriete, de Stommen Ridder valt daar vlak na, Lucelle blijkbaar er binnen. Dat spreekt reeds uit het lied

Lof, Moeder vande Minne [3]

waarin hij zeer doorzichtig zijn eigen lof laat zingen door een vrijster die van zichzelf getuigt

Ick lees en schrijf,
Om tijt verdrijf
Lust my te Reden-rijcken.

Deze dichterlijke geliefde zou ook Tesselscha kunnen voorstellen en op het eerste gezicht pleit daarvoor dat het stuk haar is opgedragen. Inderdaad pleit het er juist tegen: Bredero, schuchter zijn stuk aan Tesselscha opdragend, zou de brutaliteit hebben haar daarin een bewonderende liefde voor zijn persoon toe te dichten, waarvan in elk geval nooit iets gebleken was [4]! Maar er is meer. Niet Lucelle zelf zingt deze verzen, doch haar speelnoot Margriet en dat moet meer zijn dan toeval. Naast het gegeven, de liefde van de rijke koopmansdochter voor den schijnbaar nederigen Ascagnes, zal ook het er in voorkomen van den naam Margriete, al was Margriete niet de hoofdpersoon, Bredero tot het stuk getrokken hebben. Intusschen, ook dit is nog slechts vermoeden, doch indien er in deze

[1] Lucelle r. 527 en volg., St. Ridder 1429 en volg.
[2] Lucelle r. 2134-2147, St. Ridder 1855 en 1857-8. [3] Lucelle r. 1027 en volg.
[4] Bovendien zijn bij Bredero stuk en opdracht nooit uit denzelfden tijd.

dingen bewijs bestaat, dan mag dat toch geacht worden geleverd te zijn door het feit dat Bredero in regel 2730 spreekt van „Margarieten Kerck", waar Le Jars eenvoudig heeft „sainte Eglise". Op deze regel had, zoover ik weet, nog niemand gelet.

Om iets beters te krijgen dan wat hij geheel uit eigen kracht kon geven, behoefde Bredero de berijming van Lucelle niet ter hand te nemen: als drama verheft het zich niet boven Rodderick of Griane. Het is de moeite waard dit te constateeren, omdat Le Jars een auteur van zekere positie was. Belangrijk is alleen de bewerking van de komische rollen, door Bredero met een slottafereel verrijkt, hier weer wat meer aanhangsel dan in Griane, maar als clownerie uitmuntend. Met nadruk moet ik tegenspreken de meening van Ten Brink, dat Bredero de woordspelingen van Le Jars met de namen van dansen en van schotels niet heeft begrepen of niet heeft kunnen overbrengen. Integendeel men kan niet genoeg de virtuositeit bewonderen, waarmee hij er in geslaagd is dit wel te doen.

Nu aangetoond kon worden dat Lucelle in verband staat met Margriete, mag daarmee de dateering die ik voor deze liefde aannam bewezen worden geacht. En meteen dus de, trouwens zoover ik weet algemeen aanvaarde, hypothese dat de Stomme Ridder geenszins, zooals de dagteekening schijnt uit te wijzen, Bredero's laatste stuk is geweest, maar alleen op het laatst van zijn leven zooal niet voltooid (de kooren der laatste bedrijven zijn blijven ontbreken) dan toch persklaar gemaakt. Een hypothese die, ook op grond van de stof en haar behandeling, van het bestaan van belangrijke verschillen tusschen de drukken, van de bovengenoemde overeenstemming met Lucelle, zoo sterk staat, dat zij op haar beurt weer een stevigen steun voor de dateering van de Margriete-periode uitmaakt[1].

In den Stommen Ridder heeft Bredero een dichterlijk beeld willen geven van zijn houding van aan de herinnering trouw blijvend minnaar. Een voor dramatiseering minder geschikte figuur had hij bezwaarlijk kunnen uitdenken. De getrouwe Palmerijn komt in moeilijkheden en staat bloot aan verleiding, maar hij doet niets (behalve af en toe een krachttoer) en wil ook niets en wat er met hem gebeurt kan hem feitelijk niet schelen. Het stuk geeft dan ook niet meer dan een reeks gebeurtenissen, die niets met

[1] De dagteekening van den St. R. is twee dagen later dan die van het berijmd voorwoord bij den Brabander. Dat wijst op een periode meer van persklaar maken dan van eigenlijke dichterlijke productie.

elkaar te maken hebben, dan dat Palmerijn in alle de mooie rol speelt. Om tot een slot te komen, moest deze bovendien zijn hooge houding prijsgeven [1]. Doch niet alleen is er geen ontwikkeling, geen eigenlijk conflict, Bredero weet zelfs de tooneelen niet vol te krijgen, liedjes en grollen worden soms, in plaats van afwisseling, hoofdzaak [2]. Stemming zoekt men vergeefs, daarentegen zijn de platheden veelvuldiger dan elders. En niet alleen een beeld of uitdrukking valt, gelijk ook wel in de voorgaande stukken [3] uit den toon — ziehier een prinses, die kijft als een vischwijf en zich blijkbaar geducht in de huishouding weert:

Ick ben noch die ick ben, komt an, ick ben te vreen,
Soo 't u mijn Heer, ghelieft, met een stock uyt de koken
Te thoonen dat ghy hebt vals en onwaar gesproken [4]

Hier kan men nog zeggen, dat de dichter zich moeilijk van zijn Amsterdamsche werkelijkheid kon losmaken, doch kortweg stuitend is de vernuftige beeldspraak van Heereman bij het lijk van zijn geliefde [5]. Een dieper ingrijpende fout vormt de minderwaardige jaloezie en door wraakzucht gevolgde opdringerigheid van Aertsche Diana, acceptabel in den roman, waar Palmerijn er niet van gediend blijft, onduldbaar in de met een plotselingen ommedraai als geliefde aanvaarde.

Ook de komische figuren kunnen niet halen bij die uit Griane. Amoureusje is geen type, enkel iemand die voor gek speelt op doorgaans weinig geslaagde wijze, Doctor Gratianus en de traditioneele figuur Modde van Gompen zijn niet zeer gelukkig te pas gebracht. Merkwaardig is aan Amoureusje, dat alleen in deze figuur, die immers vooral tot taak heeft commentaren op de woorden der ernstige personen te geven, bij Bredero iets voortleeft van de sinnekens uit het rederijkersdrama. Voor het overige is de Stomme Ridder juist minder rederijkerachtig dan de voorgaande drama's. In Rodderick en Griane vinden wij ook in den niet-lyrischen dialoog kunstige rijmschema's: Almijn en Haalna spreken uitsluitend in sonnetten en rondeelen, ook het afscheid van Griane en Florendus

[1] De redenen waarom dit slot waarschijnlijk geen toevoeging van 1618 is, heb ik uiteengezet in een aanteekening op r. 644. Zeker voel ik mij echter niet.
[2] Verg. de alleenspraak van Amoureusje, r. 763-885.
[3] Verg. St. R. r. 1495, Gr. r. 180 en r. 1898.
[4] Verg. het voorafgaande en r. 1630 en volg.
[5] Regel 1810.

is (overeenkomstig de traditie) een rondeel. In dit suffe stuk komen zulke zwierigheden niet voor en het wint er niet bij. Maar was Bredero ze gaan versmaden of voelde hij er zich niet voor gestemd?

Een eerdere poging het leed om Margriete dramatisch te verwerken, had hij ondernomen in aansluiting bij het lied Het daghet uyt den Oosten. Hoe hij zich het verloop van dit spel gedacht had, kan men alleen op grond van het lied eenigszins vermoeden [1], het stuk dat Van der Velden aan de weinige regels van Bredero geknoopt en met eenige van diens liedjes doorspekt heeft, zegt daarvoor niets. Op de beteekenis der fragmenten voor de geschiedenis der verwijdering tusschen Bredero en Margriete heb ik reeds gewezen [2].

Het kan niet zoo heel veel later geweest zijn, dat Bredero nogmaals behoefte gevoelde een teleurstelling in dramatischen vorm te beklagen, thans in een stemming van verontwaardiging en wraakzucht. Hetzij deze spoedig zijn geluwd — ik wees er in het vorig hoofdstuk op, dat er eenige reden is dit te vermoeden — hetzij de dichter onvoldaan was over zijn werk, ook Angeniet is niet voltooid. De twee ontbrekende bedrijven heeft Starter later zoo goed en zoo kwaad het ging zoeken aan te vullen. Het heeft er echter alles van, dat ook in de eerste drie door een andere hand dan die van Bredero is geknoeid. De kwistige manier waarop Het Daghet met liedjes is opgevuld, maakt wantrouwend, maar ook zonder deze waarschuwing is het niet wel aan te nemen, dat Bredero zijn Lof van de armoede en van den rijkdom verhapstukt zou hebben ingeschoven op een plaats waar ze met voordeel gemist kunnen worden. Zoo iets ware nog denkbaar als het er om ging een spel in allerijl klaar te maken, kwalijk in een fragment dat aan spelen noch drukken toe was. Maar zeker heeft het nooit zijn hand kunnen zijn, die een van zijn warmste Margriete-liederen, op onhandige wijze veranderd in een loflied op een minnaar, de laatste strofe echter in een stuk dialoog, heeft te pas gebracht in een situatie uit Lucelle [3], die ook in Het Daghet al herhaald was. Het kan zijn dat Bredero de situatie bedoeld en het lied voorloopig open gelaten had, maar waarschijnlijker lijkt mij, dat de heele passage verknoeid is. Dat „tuytertje of twee" vertrouw ik ook niet.

Als drama is dit zelf bedachte stuk niet minder een mislukking dan

---

[1] Bredero heeft ook een soort van parafrase van het lied gedicht: Helaes ick heb verloren. Waarschijnlijk was deze voor het drama bestemd.

[2] Blz. XXXIII. [3] R. 499 en verder.

de Stommen Ridder, al komt dit mee doordat Bredero afgebroken heeft, juist toen er wat actie in zou komen. Maar aan den anderen kant bevat het een fragment van meer diepte, zuiverder gevoelsanalyse dan een der voorgaande tragicomedies kent. Ik bedoel het tooneel tusschen Kloridon en Melimpior, door de ietwat theatrale vervloeking van Kloridon ontsierd, maar dat duidelijk laat voelen, dat er voor Bredero ook in het romantisch drama beter mogelijkheden bestonden dan wat hij al gegeven had. Vergis ik mij, wanneer ik in dit breeder gebaar den invloed zie van Shakespeare-vertooningen?

Het burleske optreden van den Olympus in het derde bedrijf (in Mercurius aanval op de vrouwen staan buitengewoon aardige dingen) was voor Bredero niets nieuws: hij had het reeds juist zoo in eenige bruiloftsdichten toegepast en wanneer Jupiter zegt:

> Mijn Heeren sullen noch gesamentlijck wel weten
> Hoe ick den stoke-brand Cupido heb gesmeten,
> Geworpen uyt de Lucht beneden op het slick,

dan kan het antwoord geen ander wezen dan: jawel, uit het bruiloftsdicht voor Dirck Pietersz. Voskuyl. Dit bruiloftsdicht is er een van een drietal die in bouw zoozeer (in conclusie bijna woordelijk) op elkaar lijken, dat ze zonder twijfel weinig verschillen in dateering. Van twee van de drie valt dit ook daaruit op te maken, dat ze beide in den Apollo zijn opgenomen, hiervan dateert het eene van 25 Maart 1612, dat voor Voskuyl, niet in den Apollo gedrukt, is waarschijnlijk het jongste van de drie en lag blijkbaar den dichter nog versch in het geheugen, toen hij zijn Angeniet schreef, die dan achter in 1613 of in 1614 moet gesteld worden — de eenige tijd waarin men het stuk ook zonder deze aanwijzing met eenige waarschijnlijkheid zou kunnen plaatsen.

Opmerkelijk wijkt de Inhoudt van Angeniet af van het werkelijk verloop van het stuk. Er zijn hier twee mogelijkheden: óf een latere hand (Starter? Van der Plasse?) heeft de Inhoudt zeer slordig uit het stuk gedestilleerd, óf wij hebben in deze regels een eerste ontwerp van Bredero, waar hij in de uitvoering van is afgeweken. Het eerste is echter niet wel aannemelijk, de verschillen tusschen stuk en Inhoudt zijn al te groot, de stijl is Brederodiaansch en nòch voor Stommen Ridder, nòch voor Het Daghet heeft Van der Plasse een inhoud laten maken. Maar dan geeft deze Inhoudt een niet onaardig kijkje op Bredero's wijze van werken: eerst een volledig

concept, in de uitvoering belangrijke afwijking. Ook blijkt dan dat Starter zich getrouwer dan deze zelf aan Bredero's bedoelingen heeft gehouden. Diens stijl wist hij goed na te volgen, dat hij begint met een recapitulatie en telkens in herhalingen vervalt, is minder te prijzen.

En dan doet Bredero de eerste van de groote stappen die hem tot het hoogtepunt van zijn roem zouden voeren. Was het de beoefening der „vrye kunsten", om Margriete's wil ter hand genomen, die hem zijn krachten aan Terentius, zij het in Fransche vertaling, deed beproeven, of enkel de ergernis die Van Ghistele's toch heusch in haar soort niet onverdienstelijke overzetting hem gaf? Zooveel is zeker, dat niet treffender dan door deze vertaling zijn immuniteit voor het classicisme kon worden aangetoond. Want met hoeveel virtuositeit (levendig immers en toch getrouw) hij vertaalde, het resultaat bevredigde hem niet. Het hielp niet dat hij de rollen aan Amsterdammers had opgedragen en de daartoe onvermijdelijke geringe wijzigingen aangebracht. En zoo heeft hij goed gedacht het blijspel van Terentius met Amsterdamsche grappen en Amsterdamsche tafereeltjes aan te kleeden. De mogelijkheden die het stuk daarvoor bood waren vrij beperkt. Hier en daar kon een tooneeltje breeder worden uitgewerkt, maar aan den eigenlijken handel iets toe te voegen, was wel niet a priori onmogelijk, maar toch meer dan Bredero aandurfde. De toevoegingen blijven dan ook bijna geheel beperkt tot alleenspraken en verhalen, ze zijn episch, niet dramatisch. De gang van het stuk lijdt er onder, bij opvoering meer nog dunkt mij dan bij lectuur, want ze zijn zonder actie, talrijk, onbescheiden van omvang en vallen soms Terentius op het ongelegenste oogenblik in de rede. Maar zij dringen het eigenlijk blijspel in onze aandacht, vooral in onze herinnering achteruit, omdat ze, een enkele flauwe anecdote daargelaten, tegenover het, vooral in zijn Amsterdamsch gewaad, wat gezochte bedenksel van de geschiedenis van het Moortje, de werkelijkheid of haar parodie, omdat ze het leven vertegenwoordigen.

Feitelijk zijn de meeste van Bredero's toevoegingen niet veel meer dan opsommingen, met een lossen draad samengeregen, kunsteloos, van weinig verfijning — maar daarnevens van welk een rake en rijke plastiek, van welk een suggestieve kracht! Toch is het nog iets anders dat sommige zoo beroemd heeft gemaakt: dat zij

geven een Amsterdamschen mikrokosmos. Hier voor het eerst ontplooit Bredero zijn volle kracht als schilder van het Amsterdamsche burgerlijke leven, van de Amsterdamsche straat en om deze praestaties vooral heeft Amsterdam hem lief gekregen.

Uit dit oogpunt staat natuurlijk Kackerlack's marktgang bovenaan. Van wat een liefde voor zijn stof spreekt de geduldige toewijding, waarmee we overal, onverbiddelijk overal worden rondgeleid, hoe virtuoos gevarieerd en levend gehouden is de lange opsomming. Kleiner kring omvat de heugenis van de minnemoer, maar hoeveel van wat er in dit slechts in naam Haagsche gezin omging (Geertruy herinnert zich maar wat best „de Beniste oploop hier binnen Amsterdam") was van tamelijk algemeene Amsterdamsche geldigheid! „Alle goe benieren raken of", deze gulheid begon al tot het verleden te behooren, maar zóó was in wezen toch het Sint-Nicolaasfeest. De stemming is hier veel warmer, de gang veel levendiger dan in Kackerlacks verhaal, en toch met hoe geringe middelen wordt een zoo diepe indruk gewekt: de taal is rijk en beweeglijk, maar nergens streeft zij naar het bizondere, ze is zelfs niet zeer beeldrijk — het is eigenlijk een doodgewoon verhaal, in de taal van de spreekster. Maar wie ziet kans het wezen te ontleden van de atmosfeer die dit eenvoudig gepraat omgeeft?

Zóó krachtig zijn de andere stukken niet: het ijsvermaak op den Amstel is wat koddig en wat traditioneel, het relaas van de jongeluisvermaken wel van documenteele waarde, doch niet pakkend. Te weinig in tel is dunkt me de aanval op het huis van Moy Aal — niet Amsterdamsch ongetwijfeld, maar van Shakespeariaanschen humor en brio. Deze dolle, onstuimige grappigheid is iets heel zeldzaams.

Het is verwonderlijk, hoe grove fouten in ditzelfde stuk dezen uitmuntenden waarnemer konden ontgaan, hoe weinig oog hij soms heeft voor waarschijnlijkheid, hoe genoeglijk hij met zichzelf in tegenspraak komt. Ik laat daar nog, dat het relaas van het zeegevecht, zóó als Bredero het doet, niet in den mond van Moy-ael past — hierin ligt een bekoorlijk zich laten gaan van den dichter. Raarder is reeds het lange verhaal van Kackerlack, terwijl Katrijntje staat te wachten om weggebracht te worden. Doch een zeer ernstige fout moet het heeten, wanneer Writsert, een en al opwinding omdat hij het spoor van Katrijntje kwijt is, Koenraedt een grapje gaat vertellen en een heele verhandeling houdt over het gebruik van schoonheidsmiddelen. Verklaarbaar zijn deze fouten, doordat het stuk niet

uit één pen is: de vertaling is eerst afgemaakt, de toevoegsels werden later ingelascht[1], maar men zou willen dat Bredero er zichzelf aan gestooten had. Evenmin heeft hij opgemerkt, dat hij denzelfden Ritsaert in verontwaardigde termen tegen den slavenhandel laat uitbarsten, die juist een slavin voor Moy-ael heeft gekocht en dat de fraaie tirade over bordeelen (merkwaardig voorbeeld hoe men destijds op de raarste manieren overal een moraal uit meende te moeten halen) op het huis van Moy-ael in geen enkel opzicht toepasselijk was.

Een scheppend kunstenaar is lang niet altijd een kritisch lezer of toeschouwer en de zelfcritiek is vaak de moeilijkste — maar voor zijn tijd was Bredero toch stellig niet oncritisch. In hoofdzaak wreekt zich in al deze fouten een vitium originis: men kan maar niet zonder in allerlei moeilijkheden te komen, een stuk van een ander, waar men nooit volkomen inzit, gaan doorvlechten met eigen werk. Als de invoegsels storen waar ze staan, weet iemand betere plaatsen? Maar Bredero had ze kunnen schrappen.... Wat hem het naast aan 't hart lag?

Het meest spijten mij twee ongevoeligheden: Bredero schijnt niet te beseffen, dat hij Writsaart tot een onmensch maakt, door hem Katrijntje bij de haren over den vloer te doen trekken en evenmin dringt het tot hem door dat Ritsaart (kostelijk, deze ontleening van namen aan de Vier Heemskinderen!) aan het eind min of meer een souteneursrol gaat spelen. Het laatste komt voor rekening van Terentius, al had één wijziging er nog wel bij gekund, maar in het eerste geval dikt Bredero aan, in plaats van te verzachten. Mij dunkt, omdat hij op dat oogenblik de daad enkel als schelmstuk, niet als misstap van een niet ontaarden Writsaart zag. Misschien hangt dit telkens opvallend één ding tegelijk zien met zijn schilderschap samen.

Is er een merkwaardig verband tusschen Moortje en een avontuur van den dichter, heeft hij inderdaad een liefje moeten afstaan aan een miles gloriosus? Het lied Moy-Aeltjen ist so haest vergheten dwingt ons welhaast het aan te nemen. Het zou, ondanks zijn zeer persoonlijken toon, een reflex van het stuk kunnen wezen, als het er niet in een belangrijk punt van afweek: de vader van Ritsaart wist niets van de verhouding tusschen zijn zoon en

---

[1] Zie mijn betoog in Tijdschrift voor Ned. Taal- en Letterk. XXXVII.

Moy-ael. Bovendien vormen r. 183-196 van Moortje een inlasch, die persoonlijke herinnering moet zijn en treffend bij het lied aansluit en, wat misschien nog het meest zegt: in het lied bedreigt Bredero Moy-aeltje dat hij haar nog eens „Yet ongemeens sal spelen op een tijd". Wordt Moortje hiermee niet aangekondigd, waarin haar naam gegeven zou worden aan een vrouw die weliswaar eigenlijk de beau rôle speelt, maar dan toch een vrouw van lichte zeden en tevens de medeminnaar gehoond? Zou dus de behoefte aan een courtisane en een miles gloriosus de keus van den Eunuchus bepaald hebben en de Eunuchus niet een stuk zijn geweest dat hij toevallig in handen kreeg? Er is alle reden het aan te nemen en het zou niet het eenige feit wezen dat voor Bredero's belezenheid in de (vertaalde) klassieken getuigde.

Wat er echter van Moy-ael zij, onmogelijk kan het een toeval heeten dat Moy-aels dienstbode den naam Angeniet voert. Onwillekeurig doet het ons terugdenken aan Lucelle, waar Margriete ook in een bijrol werd geïntroduceerd. Toch lijkt het onaannemelijk, dat Angeniet en Moy-ael een twee-eenheid zouden vormen: vanwaar dan de laatste, zeer gemeenzame, ook in het lied gebruikte naam? Bovendien Moy-ael heet een courtisane, ook in het lied, en Angeniet aanzienlijk. Vermoedelijk heeft Bredero de nog niet geheel vergeten Angeniet een speldeprik willen geven.

Wanneer we de toevoegsels van Bredero zien als ontbindingsfactoren ten opzichte van het drama in den traditioneelen zin, dan kunnen wij getuigen, dat ze in den Brabander [1] hun werk vrij volledig volbracht hebben. Van een verwikkeling, een conflict is eigenlijk geen sprake meer. Aan Lazaro de Tormes ontleende hij de figuur van Jerolimo, met wien in het heele stuk niets gebeurt, die alleen tot taak heeft zich in zijn ontboezemingen te karakteriseeren en te verdwijnen, en Robbeknol, die veel grappen maakt, veel vertelt en veel critiseert, maar die als karakter vrij negatief blijft. Bredero ontleende meer en letterlijker aan zijn Spaansche voorbeeld dan men zonder vergelijking zou vermoeden [2] — hij verstaat buitengewoon de kunst de woorden van een ander aan zijn eigen

[1] Dat tusschen Moortje en Brabander drie jaren liggen, hangt ongetwijfeld samen met de strubbelingen in de Kamer.

[2] Zoo het verhaal van de connecties van Robbeknols moeder met den moor en de inbeslagneming van den inboedel.

geest te assimileeren — maar van Jerolimo maakte hij met dat al een heel ander figuur: van den trotschen en tot zekere hoogte sympathieken armen edelman [1], den snoever en zwendelaar dien hij noodig had. Om een stuk van de obligate vijf bedrijven te vullen, waren Jerolimo en Robbeknol echter op geen stukken na voldoende en zoo werd wat in Moortje een overmoedigheid mocht heeten, de aanvulling met allerlei tafereelen en verhalen buiten het hoofdmotief, hier een noodzakelijkheid. En tevens konden hier die aanvullingen wat meer worden dan aanhangsels. Zoo, geloof ik, moeten wij ons de zaak voorstellen: niet volgens een vooropgezet plan heeft Bredero de geschiedenis van Jerolimo begraven onder de bijmotieven, doch naar gelang de magerheid van de hoofdstof hem er toe dwong. Maar daarom gaf hij niet minder in die bijtafereelen wat hem het innigst op het hart lag en ze vormen niet minder een artistieke geloofsbelijdenis, omdat geen vast plan er, vermoedelijk, aan ten grondslag lag. Een artistieke geloofsbelijdenis — want die losse tafereelen zijn nog heel wat anders geworden dan de toevoegsels aan Moortje. Er is een zekere eenheid in hun verscheidenheid, er is zin in hun vrijmoedige groepeering, zij brengen samen het Amsterdamsche leven op het tooneel en nu niet enkel als verhaal en ook niet als intermezzo, maar als veelkleurig geschakeerd, beweeglijk milieu, waarin een handeling van weinig relief zich afspeelt. Het Amsterdamsche kleinburgerlijke leven, dat was van den kunstenaar Bredero de groote liefde en hier heeft die liefde het definitief gewonnen van wat theorie en traditie van hem eischten. Wat hij 't meest eigenlijk te zeggen had, moest doorbreken — in Moortje waar maar een gaatje bleek of zich boren liet, hier, bij zwakker weerstand en door het reeds bereikte versterkte drang, over een breed oppervlak.

Geniaal is de geheel oorspronkelijke durf (iets er van reeds in Bouwen Langlijf), waarmee tooneeltjes zoo ongemotiveerd mogelijk, eenvoudig als tranches de vie voor ons worden gezet en het dan doen: de baldadige en de knikkerende jongens met Aeuwen den hondslager, de spinster die (welk een gevoel voor tooneel en voor humor!) kijvende tegen een onzichtbare tegenpartij opkomt! In de zelf-karakteristiek van Gierighe Geeraert zijn traditioneele elementen, in den geest van Symen sonder Soeticheyt en dat geldt ook van

---

[1] Een beetje gedachteloos neemt Br. dit over in r. 972.

veel wat de burgers (ten onrechte[1] patriotten genoemd, want twee van de drie blijken vreemden) elkaar naar het hoofd gooien, al is deze strijd tusschen ingeborene en vreemdeling zeer actueel Amsterdamsch. Een verhaal blijven de geschiedenissen der twee snollen, maar een verhaal waarvoor al Bredero's andere verbleeken. Welk een psychologische juistheid en scherpe typeering, welk een harmonie tusschen vorm en inhoud, welk een wondere versmelting van harde objectiviteit en weemoedige gevoeligheid! Oók waar de snollen — elk woordje is even raak — deelnemen aan de handeling. En Byaterys en Joost, Balich en Otjen en de notaris (natuurlijk een aansteller) en de schout (natuurlijk een schavuit), hoe gemakkelijk en zeker en met hoeveel geest worden zij gehanteerd, wat een monoloog voeren zij!

In den Brabander is niet die volmaakt zekere gang van de klucht van den Molenaar, maar het is de vraag, of die hier zoo zou voldoen als kaleidoscopische afwisseling. In elk geval is de Brabander meer, terecht beroemder, omdat het stuk meer omvat, ruimer van adem is, omdat het op de daarvoor aangewezen wijze een veelzijdiger, warmer leven verbeeldt.

Wie nagaat wat den dichter tot juist deze stof drong, komt te staan voor niet alle even verheven motieven: het schuine oog waarmee de Amsterdammer de vreemdelingen aanzag, de Antwerpsche immigranten vooral, waar de stad van krioelde en die vaak den ingeboren burger terugdrongen, de strijd voor zijn bemind Amsterdamsch, tegen den invloed van het „lebbige" Brabantsch, de overheerschende litteraire taal van een vorige periode, en vooral de ergernis over de „eereloose-geen-noot-hebbende-moetwillige Banckeroetiers", een menschensoort, waarschijnlijk meer dan gewoonlijk opvallend in die dagen van speculatie, maar die ongetwijfeld bij Gerbrand het meest daarom zooveel verontwaardiging wekte, omdat Adriaan Cornelisz. er een slachtoffer van is geweest.

Kleine, echt kleinburgerlijke motieven, het eerste en het laatste, maar die niet verwonderen kunnen wie Bredero ziet in de beperktheid van zijn tijd en zijn klasse. Zulke dingen waren de groote bekommeringen van den burgerman en wie dat begrijpt, ziet meteen waarom Bredero een eenzame figuur moest blijven, te meer zich verwonderend over de groote kunstenaarsliefde, die ook met

[1] Of met ironie?

zoo armelijke inspiratie een zoo zuiver kunstwerk kon scheppen. Maar was niet alleen de onmiddellijke inspiratie armelijk en lag niet daarachter heel die zich wonderbaarlijk ontwikkelende stad, nog de trots en de hoop van alle klassen, al speelden wantrouwen en twijfel sterker en sterker daardoor? Amsterdammer, zoo betitelt Bredero, en lang staat hij hierin alleen [1], de gebundelde uitgaven zijner werken. Dat is meer dan toeval en meer dan bijkomstig, het is als een manifestatie, een opeischen: dit is de dichter van Amsterdam, van het Amsterdamsche volk, het Amsterdamsche leven. Amsterdammer — nergens was Bredero het meer dan in zijn Brabander en ook daardoor is de Brabander zijn grootste werk.

Alleen Jerolimo moest nog geschreven worden, toen Bredero zijn eerste stuk van een voorrede voorzag en tusschen het eerste en laatste voorwoord ligt minder tijd dan sommige van het stuk scheidt, waarbij ze behoorden — te minder bezwaar dus ze te zamen, los van die stukken, te behandelen. Voor de kennis van Bredero zijn ze van de hoogste waarde: hij ontvouwt er zijn program in en geeft, meer dan in zijn verbeeldingswerk, een rechtstreekschen kijk op zijn persoonlijkheid. Niet dat hij onomwonden zijn hart er in uitstort. Hij is vormelijk, streeft — en niet zonder succes — naar zwierigheid en wellevendheid, hij oppert zijn denkbeelden als bescheiden suggesties en voert strijd met half verholen ironie. Maar hoe prettig komen zijn bescheidenheid en gevoel van eigenwaarde, hoe waardig zijn ernst en doelbewustheid naar voren! Ik meen, dat als men maar meer op zijn voorredenen had gelet, de voorstelling van een wuften en lossen Bredero niet zoo grif aanvaard zou zijn.

Bescheiden en zelfbewust, hoe sprekend is hij het een en het ander vóór zijn Rodderick ende Alphonsus! Het is een gewoonte des tijds, zich evenzeer te buiten te gaan in den lof van wien men toespreekt, als in een zelfvernedering, die bestemd schijnt tegenspraak uit te lokken. Bredero moge het eerste geleerd hebben — waar hij over zichzelf spreekt, houdt hij zich in 't algemeen vrij van frase en overdrijving. Met een natuurlijke charme weet hij de toegevendheid in te roepen en toch te verstaan te geven, wat hij zich waard acht. Er is geen spoor van pose, een naïeve openhartigheid, wanneer hij zegt:

---

[1] Later heet ook Jan Zoet zoo.

> Soo heb ick stilswyghend dit spel by der handt genomen, doch met sulcken achterdencken dat dit mijn ontydigh kindt niet voldraghen en soude werden, vermits my vele saacken afschrickten, dies ick bevreest was dat het in sijn draghen sterven soude, doch 't is buyten mijn hope sulcks gheworden, als ghy in 't lesen en 't aanmercken bevinden sult.

„Nog zoo mis niet", ligt reeds in deze woorden en nog wat sterker spreekt de voldoening over het bereikte, als hij doorgaat:

> 't Is mijn maniere niet mijn eyghen werck te prysen, isset saacke dattet u behaaght, 't zal my van herten lief zijn, doch wil ick wel dat ghy hier gheen beter om versuymt; daar zijn veel Waardigher en Heyligher Schriften.

Een waarheid die wat al te onbetwistbaar lijkt, maar een niet overbodige dekking in kringen, die met wantrouwen bejegenden al wat de Schrift en het schriftuurlijke te buiten ging, een aardige vorm tevens om bescheiden te zijn, zonder zich te kort te doen. Besef waar hij maatschappelijk staat, uit zich wanneer hij zich verhoovaardigt:

> dat ick tot teghenwoordigh toe der bester geselschappe hebbe ghenoten, so wel van kunstigh en sin-rijck rymen, als van treff'lijckheydt van staat,

want klinkt hier niet met de voldoening de erkentenis — als van iets welbekends — dat dit van huis uit zijn kring niet was?

Zelfcritiek brengt de opdracht van Griane, maar een zelfcritiek, die het bewustzijn inhoudt van zijn vooruitgang, die doet zien dat de dichter van Moortje zich aan zijn Palmerijn-drama's ontgroeid voelde:

> Isset soo treffelijck niet alst wel behoorde, het is ten minsten so veel ic voor die tijd vermocht, en niet als ick doen wel wilden, en nu wel sou kunnen wenschen.

Hoe fijntjes, zonder aanmatiging, maar met een weldadig geloof in zichzelf is dit gezegd. Ondenkbaar dat de man die zoo duidelijk zag, welk een afstand hem reeds van Griane scheidde, toen nog aan zijn Stommen Ridder had moeten beginnen.

Belangrijker is de voorrede op hetzelfde stuk en ten volle waard, woord voor woord te worden nageplozen. Een stukje program is het

en een gemaskeerde aanval tevens. Zuivere ironie klinkt uit zijn onderteekening als „De alderminste onder de Rijmers", lichte onderstreeping van de spot, die gelegen is in zijn aanspraken van „de verstandichste rymers der Nederlantsche Poësye", dat wil zeggen degenen die zich daarvoor houden, maar tevens: degenen die de Nederlandsche poëzie doordringen willen van geleerdheid. Het gaat hier tegen Rodenburgh en zijn aanhang, maar over hun hoofden heen toch eigenlijk tegen alles wat het nationale geweld wil aandoen en de natuurlijke ontwikkeling aan banden leggen, feitelijk ook tegen het classicisme, tegen de Aristotelische en Horatiaansche theorieën. Met fijne spot, ingekleed in de nederigste termen, schijnt hij zich te verontschuldigen, maar geeft in werkelijkheid steek op steek. Neen, Bredero beseft niet, dat hij in een „Dool-hof van gebreken" is geraakt, door in „de verdelinge der wercken en der tyden" van de Grieken, Latijnen en Franschen af te wijken! In zijn Brabander zou hij zich ten aanzien van hun eischen ruim zoo vrijmoedig gedragen. Niet licht kan men de beteekenis overschatten van deze zelfstandigheid tegenover algemeen geëerbiedigde normen, die in elk geval weinig gunstig zijn geweest voor den groei van een eigen Nederlandsche dramatiek. Men voelt hier hoe in Bredero de kiem aanwezig was, waaruit onder andere omstandigheden een in den goeden zin nationaal, zij het specifiek Amsterdamsch, tooneel had kunnen groeien.

Nederig-fier gaat hij door, het recht vindiceerend van de nog zoo weinig erkende „Amstelredamsche" — let wel, niet Hollandsche of Duitsche — taal, om dan de heeren, met toespeling op een dwaasheid van Roodenburgh, in het zonnetje te zetten:

> Ghy goedighe Gooden van Mannen! die in u groote Rijmen de Vrouwen, Dienst-meysjens, ja Stal-knechts doet Philosopheren van overtreffelijcke verholentheden, het sy vande beweginghe der Sterren, ofte vande drift des Hemels, oft vande grootheydt der Sonne, oft andere Schier onuytdenckelijcke saken, dat ick doch meer voor een bewijs van uwe wetenschap acht, als voor een eygenschap in die slach van Menschen: Ick hebbe door mijn slechtheyt een Boer boerachtigh doen spreken, en meer de ghewoonte dan de kunst ghevolght: heb ick hier inne misghetast, wilt my die faal-grepen vergheven, 't is by my ten besten ghemeent.

Het goed recht van het realisme liet Bredero niet aantasten! Een zwakkere echo van dezen hoon van waanwijze kunstbroeders vinden wij in de voorrede op Lucelle; dit vertaalde stuk gaf den dichter minder te zeggen. Maar belangrijk is weer die op Moortje, zachter van ironie, die afwisselt met kleurigen humor en hoogen ernst. Hier meer dan ooit zien wij Bredero bezield met een bepaald letterkundig streven (al belichaamt hij dit nog niet in een aesthetische theorie), duidelijk verschijnt hij als vertegenwoordiger, vrij bewust vertegenwoordiger van een bepaalde klasse.

Het is lastig dat er voor een belangrijke zijde van Bredero's streven geen specifieke naam is. Nationaal is nooit precies, soms bepaald verkeerd: het nationaal gevoel was in de Nederlanden nog veel te zwak om een letterkunde te dragen en lokaal wekt te zeer de gedachte aan iets benepens en bekrompens. Rest alleen Amsterdamsch en als zoodanig kenschetst zich ook hier de dichter zelf. Wederom in den vorm van verontschuldigingen die fierheid verhullen, hij spreekt van zijn vrijmoedigheid te „dwingen dien suyverlycken Latinist niet alleen mal Hollandsch, maar dat van elck der naaghebuur-steden begheckte Amsterdams te prevelen en te revelkallen". Eenzaam staat hier Amsterdam en miskend te midden van het overige Holland. En dat is geen gril en ook meer dan particularistische overdrijving: Bredero schreef in de jaren dat er een scherpe tegenstelling bestond tusschen de politiek van Amsterdam en die van de Staten van Holland, de tegenstelling die ten slotte tot den val van Oldenbarnevelt leidde. Hem wordt ze niet als een kwestie van politiek bewust, althans niet blijkbaar, hij ziet ze alleen als een toestand van geprikkeldheid en naijver, die natuurlijk ook voor en na de botsingen dier jaren in zekere mate bestond, maar niet zoo krachtig als in dit stelling nemen van Bredero aan den dag komt.

„Aan de Latijnsche-geleerde" is deze voorrede gericht, half eischend, half verwijtend, door een schrijver die duidelijk opkomt voor de ongeleerde, maar aan cultuur behoefte krijgende gemiddelde burgerij:

> Een dingh heb ick veeltijds beklaagt en 't berouwt mijn noch, dat de Geleerde hare geleertheyt meer voor de School-geleerde, als voor ons uytheemsche-letterloosen-ongheleerde leeren. Hoe sullen wy weten, wat ghy weet en kent, indien ghy

> ons niet wijs en maackt hoe wijs dat ghy bent? Al u weten is niet, soo verre ghy 't maer u selven weet: niemand is sijn selver gheboren. Laet dan u Vader-lant so veel van u wijsheyt genieten, als de Romeynen oft andere varre gheleghen volckeren, so sult ghy uwe Lantsluyden die de botste niet en zijn, verstandiger en wijser maken.

Het Nederlandsch taal der wetenschap, het was geen nieuw gezichtspunt, maar hier wordt het wel zeer duidelijk als democratische eisch geformuleerd. Ook over het „geckelijck ghescockiert Antwerps" wijdt Bredero uit (niet zonder een blijkbare toespeling op zijn in wording zijnden Brabander) en in het algemeen over het misbruik van vreemde woorden. Het purisme van Spieghel had natuurlijk op zijn afkeer invloed gehad, maar in den grond berust ze op eigen aesthetisch gevoel en lokale trots: in zijn practijk is hij, anders dan Hooft, nauwelijks door Spieghel beïnvloed, niet in woordvertalingen zoekt hij zijn kracht, maar in een herleving van de oude volkstaal.

Aan het goed recht van het realisme is nog eens het laatste voorwoord gewijd, dat tot den Brabander, een vlot en zeker betoog met echter weinig markants. Bredero ziet er geen been in, zich voor zijn zaak op de klassieken te beroepen, aan wie hij zich juist hier terecht zoo weinig stoort. Ook Aristophanes wordt genoemd. Wat wist hij van dezen dichter, die hem zeker nader stond dan Terentius en Plautus?

Na zijn Brabander had Bredero nog meer willen geven. „Ick sal my spoeyen om U. L. eerlangh een kluchtigher en veel gheestigher ghemeen te maken". Van die spoed is niet veel gekomen. In April 1617 is de Brabander voltooid en toen Bredero stierf, lag er geen begin van een nieuw blijspel. Was de toezegging gedaan zonder dat hij een vast plan had, of kwamen storende omstandigheden tusschenbeide? De invloed van zijn bekeering (een woord dat vele misverstanden kan wekken, maar ik weet geen beter) kan bezwaarlijk van beteekenis zijn geweest: nog in Juni 1618 bemoeide hij zich (zooals wij zagen) met Stommen Ridder en Spaanschen Brabander.

Maar is het wel zoo zeker, dat Bredero nog iets „veel gheestighers" te zeggen had? Kunnen wij ons iets denken dat, de lijn van zijn

ontwikkeling volgend, boven den Brabander uitging, of een stuk in denzelfden geest, met even pakkende tooneeltjes? Neen, gelijk wij ons doorgaans het bestaan niet kunnen denken van iets, dat er nu eenmaal niet is. De mogelijkheid laat zich dan ook niet ontkennen, doch kiemen van iets grooters, die mij de overtuiging schenken, dat dit zonder Bredero's ontijdig einde gekomen zou zijn, zie ik in den Brabander niet.

IV.

Wie de werken van Bredero goed heeft gelezen, heeft daarmede ook alles onder de oogen gehad, wat bronnen ons omtrent zijn persoon leeren. Getuigenissen van tijdgenooten bezitten wij niet. Wat wij hierdoor tekort komen, hebben de eenzijdige uitlegkunde, de fantasie, de behoefte aan romantiek van het nageslacht zoeken aan te vullen en zoo is de legende ontstaan van den genialen en gevoeligen losbol Bredero, voor den een meer een schilderachtige figuur, voor den ander de man met het mislukte leven, maar voor allen de stuurlooze, wiens eigenlijk bestaan zich in kroeg en kaatsbaan afspeelde. Elders [1] heb ik uitvoerig en in een polemischen vorm dien ik hier zooveel mogelijk wil vermijden het ongemotiveerde en onhoudbare van deze voorstelling betoogd. Alleen het noodigste herhaal ik.

Er blijven, wanneer men elimineert al wat niet anders geeft dan calvinistische klachten over de zondigheid der wereld, wat den dichter niet meer dan schier ieder ander beschuldigt en dus wel iets zegt voor zijn levensbeschouwing, maar feitelijk niets voor zijn levenswijze — er blijven dan in drie van Bredero's liederen zelfbeschuldigingen van eenige beteekenis over. Die in „O God die de gedachten" en „Ghy Maeghden en Jonghelinghen" zijn minder sprekend en minder compleet dan die in „Wat dat de wereld is". Wie dit lied naleest, weet wat Bredero zich op het eind van zijn leven, in den staat van bekeerdheid [2] verweet. Gekweld door lichamelijk lijden, waarvan wij den aard niet kennen, waarin hij niet anders kon zien dan een bezoeking des Heeren, met den dood voor oogen, was hij zeker geneigd zijn overtredingen bizonder zwart te zien. Niettemin moeten wij voor waarheid aannemen:

---

[1] In de Gids van April 1919.
[2] D.w.z. van afgekeerdheid van de dingen dezer wereld.

Een hooft vol wind en wijn,
Een hart vol suchts en pijn,
Een lichaem gants vol qualen,
Heeft Venus en de kroes
Of selfs die leyde droes
My dickwils doen behalen.

Bredero heeft dus wel eens meer dan raadzaam was aan wijntje en Trijntje geofferd, ook wel eens in drift gevochten en dat is hem opgebroken. Niet meer en niet minder. Maar uit niets blijkt, dat hij zich aan deze buitensporigheden meer heeft bezondigd dan de meesten van zijn tijdgenooten (laat men het beschavingspeil van de eerste jaren der zeventiende eeuw toch zien gelijk het was !), dat zij kenmerkend waren voor zijn wijze van leven. Wel is er veel dat voor het tegendeel pleit. Meer dan eens beroept Bredero zich op zijn moreele meerderheid boven een mededinger:

Wel is waer, Verstandighe en Lieve N. N., dat men u soeckt te coppelen aen een Rijcker, maer wilde Voghelen-sangh

schrijft hij aan de onbekende weduwe; zou hij, die toch een bekende figuur was in het maar zoo betrekkelijk groote Amsterdam, hebben kunnen waarschuwen tegen een „wilden vogelenzang" als hij zelf dien naam verdiende? Neemt hij het niet zwaar, als hij iets zal gaan doen dat „tegen d'Eere strijdt" en beschouwt hij niet, den strijd tegen zijn „lustjens sot" opgevend, zijn „lof", zijn goeden naam, als een rechtmatig bezit? [1] Lost hij zijn twijfel of hij het vaandrigschap der schutterij, dat de afgunst tegen hem in 't geweer zal brengen, wel aandurft, niet met een fier gevoel van eigenwaarde op:

Recht op dijn eerlijck hooft! [2]

Eischte ook niet deze onderscheiding, ik zal niet beweren zedelijke hoogheid, maar toch inachtneming van het uiterlijk decorum? [3] Bizonder belangrijk is ook zijn getuigen van zijn neiging, van kindsbeen af, tot de poëzie, en het zoeken van gezellen, hierin hem gelijk,

---

[1] Zie: Wel, wat beklaach ick my van mijn lichtvaerdicheden. Verg. echter blz. XXXVII, noot [4].

[2] Uit: De Eeren-Ampten zijn wel wens'lijck bij de menschen.

[3] Alleen bij zeer oppervlakkige lezing kan men meenen, dat in het jeugdwerk „Haerlemsche drooghe harten nu" van werkelijke schutters sprake is.

„om met haar in plaats van andere ongeoorlooftheden te onderhandelen".[1] Bredero stelt zich hier, zonder eenige apologische bedoeling, tegenover andere jongelui die hun genoegen zochten in kwajongensstreken, terwijl hij zich terugtrok bij de beoefenaars der poëzie, die toewijding vroeg als een wetenschap. Dat hij haar, dat hij de letteren in het algemeen als zoodanig beoefende, hoe sprekend komt het uit in dien van bijbelsche en klassieke wijsheid overvloeienden, een Barlaeus waardigen brief aan zijn ouden en blijkbaar zeer godsvruchtigen vriend Charles Kina. Zou ook een man uit den gegoeden handwerkersstand den omgang hebben verworven van de eersten, zoowel in stand als in geestesgaven [1], van mannen als Hooft en De Groot, wanneer hij ook nog bekend stond als iemand van een ongeregeld leven? Mogen wij niet laten gelden, dat geen enkel tijdgenoot kwaad van hem vertelt, geen van de talrijke lijkdichten eenige toespeling maakt? Uiteraard zijn deze laatste lofdichten, maar enkele reppen van zijn bekeering.... ten aanzien van de stoffen die hij behandelde [2]. Had Bredero als losbol bekend gestaan, dan had een zinspeling op verandering in leven tevens wel zeer voor de hand gelegen.

Een vrij juisten blik op zijn zeden vergunt hij ons, dunkt mij, in zijn tweeden brief aan de weduwe N. N.:

> 't Verwondert u misschien, dat ick soo kaarich en achtercousich int schrijven en so ruymhartich en reuckeloos van leven ben, of dat ick soo wijselijck schrijf en soo sotrijck spreeck. Eerbaare en kloecksinnighe Vrouwe, overleght en aenmerckt, als de besloote Calvertjes uyt haer naeuwe koye komen int groene en ruyme gras, hoe dat sy hippelen en springhen: also gheschiet het met my, die de meesten tijt een Cluysenaar ben in mijn stil en afghesondert Cluysgen. En of ick schoon somtijts al coom by de Lieden, so is nochtans de ontsach van mijn Ouderen soo groot, dat ick mijn gantsch binnens-huys moet myden van alle lichtvaardicheyt. Doen ick nu te Haarlem quam in die vrye blye tijdt, so heb ick so gantsch onbedwongen met uytgelaten vryicheyt en brootdroncken wangelaticheyt

---

[1] Voor-reden op Rodderick ende Alphonsus.

[2] Het is zeer de vraag in hoeverre terecht. Veel gedichten heeft Br. die laatste maanden of weken niet gemaakt. Waarschijnlijk zijn de dichters in de war gebracht door de indeeling van het Liedt-boeck.

> ghewoelt en geraest en ghesweet, het welck my inder waarheyt leet is, als ick de leelijcheyt met reden gae bedencken; maar wat ist? de sorgeloose Jeught bedenckt selden het eynde. Ic biddet u, duydt mijn groote sotticheden met u ghewoonelijcke wijsheyt ten besten, en denct, o Adams kindt, dat wy al t'samen Kinderen zijn, die noch daghelijcx de verboden vruchten eten en smaacken.

Zoo moet het inderdaad geweest zijn. Bredero was iemand die, althans in zijn jonge jaren, waaruit deze brief duidelijk is [1], van tijd tot tijd de bloemetjes buiten zette, maar die verder een rustig en geregeld leven leidde — gelijk honderden en duizenden van zijn jonge tijdgenooten.

Nog ongefundeerder is de voorstelling van den Bredero, die liefdesverdriet in uitspattingen zocht te vergeten. Er is niet de geringste aanwijzing in die richting. Al wat wij weten van hetgeen hij in zulke omstandigheden deed is, dat hij na het verliezen van Margriete in sneeuw en hagelbuien bij het Muiderslot doolde; wellicht heeft hij een andermaal een hopelooze liefde door een buitenlandsche reis zoeken te overwinnen.

Naast zijn zelfbeschuldigingen hebben ook zijn vele verliefdheden tot Bredero's slechten naam bijgedragen. Maar zijn ze talrijker geweest of hebben ze elkaar sneller opgevolgd dan die van den fijner beschaafden en degelijken Hooft? De vitaliteit, die behoefte gevoelt aan een nieuwe geliefde, reeds spoedig na een verbroken omgang, is misschien minder verheven dan een zich blindstarend exclusivisme, maar stellig meer normaal. Wanneer Bredero zegt

T'verand'ren is so soet [2]

dan is dit, in verband met het heele lied, galgenhumor: in twee van de vier gevallen die hij noemt, veranderde hij waarlijk niet uit vrije verkiezing en in het derde eerst na zwaren strijd. Zijn herhaald veranderen was bovendien in hooge mate een gevolg van zijn kieskeurigheid. Zijn geliefde moest aan vele eischen voldoen; op grappigen toon, met wat charge, maar toch ook met veel waars, zet hij dat uiteen in het lied „Mocht ick verwerven 't geen ick wou". In de practijk bracht het mee, dat hij gewoonlijk te hoog zag.

---

[1] Calvertjes; het ouderlijk gezag; sorgeloose Jeught.
[2] In: Kon ick eens recht bedwinghen.

De meisjes uit min of meer patricische families waren niet licht geneigd haar hand te schenken aan een schilder van eenvoudigen stand, die nog geen naam had gemaakt en dus waarschijnlijk met zeer bescheiden eigen inkomsten — de dichtkunst leverde niets op en vader Bredero had meer kinderen. En mochten ze die neiging al voelen, dan wist de familie er wel een stokje voor te steken. Zoo ging het met Margriete, met Tesselscha, met Magdalena Stokmans, waarschijnlijk ook nog wel met één of meer anderen: de rijker mededinger verschijnt droevig vaak in de liederen. Behalve de indruk dien de hoogere beschaving op hem maakte, zal ook het feit, dat zijn middelen niet toelieten met een meisje zonder geld een huishouden op te zetten (ook daarop, maar het kan een boutade zijn, zinspeelt het lied) hebben bijgedragen tot zijn bij herhaling opzien naar voor hem onbereikbaren.

Er waren dus zeer geldige, schoon niet zeer verheven redenen voor zijn geringe succes in de liefde en het is niet noodig romantische verklaringen voor zijn tegenslagen te zoeken. Als er ernstige beschuldigingen tegen hem in omloop waren, dan zouden wij daarvan in verdedigenden vorm wel iets in de liederen aantreffen. De klacht, dat men hem zwart heeft gemaakt, komt eenige malen voor; waarin het zwartmaken bij Margriete bestond, konden wij met groote waarschijnlijkheid vaststellen, in andere gevallen, in jeugdgedichten genoemd, mag de vindingrijkheid van den naijver voor het meeste verantwoordelijk worden gesteld — niet voor niets was de vrees voor „nijders tongen" stereotyp. In elk geval geeft geen dier klachten hem eenig redelijk zelfverwijt in de pen.

Tot een positieve voorstelling van Bredero's persoon dragen deze weerleggingen van fantastische beschuldigingen (want beschuldigingen blijven ze, hoe romantisch ook bedoeld) nog maar bitter weinig bij. Meer dan enkele trekken zullen we echter wel nooit kunnen vaststellen — en zelfs deze nog maar als vrij subjectieve appreciaties.

In elk geval lijkt mij Bredero een beminnelijk man te zijn geweest. Niet enkel op grond van de vriendschap die hij genoten heeft, deze kan meer den kunstenaar dan den mensch hebben gegolden. Ook nog niet zoozeer omdat, wanneer men de rekening zuiver opmaakt, ook het schoone geslacht hem niet ongezind is geweest: eerst als het op trouwen aankwam placht het mis te loopen, noch

Margriete, noch Tesselscha, noch Magdalena Stockmans waren van hem afkeerig, de bruynooghd' Coninghinne was hij allengs nader gekomen. Maar vooral om den toon van zijn gedichten en zijn proza: die zachte, naïef-oprechte, eenvoudige innigheid, dien afkeer van alle vertoon, die mooie verbinding van bescheidenheid met gevoel van eigenwaarde, die liefdevolle observatie van eenvoudige genoegens en eenvoudige menschen. Daarnaast krijg ik den indruk van iemand die kort aangebonden is en niet veel over zijn kant laat gaan, al toont hij zich een vijand van gekibbel en letterzifterij. Opmerkelijk is de geringe zinnelijkheid van het werk van dezen minnedichter. Zijn verlangen is doorgaans weemoedig of sentimenteel, zijn bewondering vooral geestelijk, zelfs tegenover Moy-Aeltjen is hij hoofsch, als hij eens sensueel-hartstochtelijk zoekt te zijn [1], gaat dit hem maar half af, zijn obsceniteiten, ik betoogde het reeds, hebben niets zich opdringends of overprikkelds. Samenvattend kan men het best zeggen: hij is nooit zwoel. Het zou lichtvaardig wezen in dezen de eigenschappen van den dichter zonder meer op den mensch over te dragen en zeker was Bredero lichtontvlambaar genoeg en niet wars van een pretje. Maar twee dingen staan toch vast: dat zijn zinnelijkheid hem niet beheerschte en dat hij in de liefde nog iets meer vroeg. Eenerzijds een geestelijken band, maar daarnaast ook het eenvoudiger gevoel van vrede door niet meer alleen zijn. Duidelijk spreekt dit laatste in het schijnbaar platte, maar inderdaad zacht eenvoudige Wat baat u de voochdy van Landen en van Steen? met het trouwhartig referein

Als ghy des nachts alleen in 't bedde slapen moet?

Een fijn, zacht, innig en buitengewoon eerlijk kunstenaar was Bredero en een man die wonderen van stemming wist uit te drukken, ook iemand met helder inzicht, doch niet een wijdsche geest en ook meer een die voor cultuur openstond dan een drager van rijke en rijpe beschaving. Uitspraken die nieuwe verschieten openen, treffende synthesen van de wijsheid van zijn tijd moeten we bij hem niet zoeken. Maar daarom gaan zijn observatie, zijn psychologie toch tamelijk diep. Wie er zich van doordringen wil, leze slechts Mercurius' boutade over de vrouwen in Angeniet.

Maar de meest opvallende trek van Bredero is toch zijn zelfstan-

---

[1] In: Ay Schoone Dochter Blont.

digheid, zijn krachtige persoonlijkheid. Het is waarlijk niet iets gerings, in de dagen dat een nieuwe kunstrichting, die tevens een nieuwe cultuur is, zegevierend doordringt, als ongeleerde jongeman van bescheiden stand, daarbuiten en gedeeltelijk daartegen in, zich een eigen weg te banen. En dat niet door negatieve hoedanigheden, door gebrek aan aanpassingsvermogen, maar uit welbewuste voorkeur. We zagen het uit enkele voorredenen, wij zien het nog treffender in die zeer schoone van het Geestich Liedt-Boexken, de meest gave belijdenis van zijn liefde voor de oude volkstaal

> Voor mijn deel, ick bekent, dat ick met dit nieuwe Leydsche gevoelen niet over een en kom, en dat ick met een kettersche stijfsinnigheyt aan het ouwde hange, ja dat al ben ick geen schroyer, geen Goudt-smit, noch Munt-meester, die ouwe Pot-penninghen met voordeel op soeck, om daar de eene tijt of d'ander yets goets na mijn behagen en vermogen af te maken. Het is mijn al goet als 't hier-landsche onvervalschte onvermenghde munte is, als ick weet dat het by de ghemeene man in de dagelijksche handeling en ommegangh gewraackt noch geweygert, maar by haer lieden voor goet gekent en ontfangen wort. Het is myn alleens, of ick van een machtich Coning of van een arm Bedelaer leer de kennisse van mijn moeders tale, en of de woorden uyt het vuylnis-vat of uyt de cierlijckste en grootste Schat-kamers van de werelt komen: doch moet my elck na haar waarde goude, silveren en koperen gelde verstrecken.

Opmerkelijk is het retrospectieve, het uitgesproken conservatieve in deze regels. Er leeft in hem een zeer begrijpelijk dualisme. Eenerzijds geloof in en trots op den grooten bloei, de snelle ontwikkeling van Amsterdam, behoefte aan de hooger cultuur die zij meebracht. Daartegenover, het eene klaarder, het andere vager, het besef dat die cultuur in haar geheel toch niet was voor hem en de zijnen, en dat voor de kleine en gemiddelde burgerij, voor al wat tot de oude gilden behoorde, zij mocht dan ten deel een eindweegs meegenomen worden in de verhoogde welvaart, toch de beloften van nog kort geleden niet in vervulling gingen, dat haar invloed en aanzien tegenover een zich afsluitende heerschende klasse afnamen. Bredero kwam in een tijd dat de verwijdering tusschen cultuur en menigte een forsche schrede deed. Hij kon nu twee dingen doen:

òf zich losmaken van de sfeer waarin hij was opgegroeid en zich eigen zoeken te maken de gedachtenwereld van de intellectueelen der groote burgerij, een cosmopolitisch classicisme, òf een eigen literatuur (in dien vorm moest bij hem cultuur zich manifesteeren) zoeken te scheppen, die niet blind bleef voor wat de renaissance gebracht had, maar haar wortels sloeg in den volksgeest van het plaatselijk en nationaal verleden. Het eerste zou voor een man, die het straatleven zoo intens van jongsaf in zich had opgenomen, geestelijke zelfmoord zijn geweest, en zijn demokratisch gevoel, dat hem met zooveel begrijpen en meevoelen tot het volkje van de vesten toe laat schilderen, dat hem zich (zij het geleid door zijn afleiding van het woord boert) doet beroemen op zijn neiging tot de geminachte boeren, heeft hem er voor behoed. Maar de weg dien hij insloeg, moest toch ook doodloopen. Een klasse zonder maatschappelijke toekomst schept geen nieuwe cultuur, brengt uit haar midden weinig of geen nieuwe gedachten of vormen voort. En de heerschende klasse werd te zeer een van het volk vervreemde oligarchie, Holland had een te geringe cultuur van vóór de renaissance, dan dat dichters uit een andere sfeer zijn werk zouden hebben voortgezet. Bredero heeft dan ook geen school gemaakt. Dat geldt niet alleen voor zijn liederen (zelfs tusschen Starter en hem is al bitter weinig verwantschap), maar ook voor zijn tooneelwerk. Van iets dat naar Brabander of Moortje zweemt is natuurlijk heelemaal geen sprake, doch ook de invloed van Bredero op het kluchtspel gaat niet diep. Ten aanzien van Coster valt zekere wederkeerigheid te constateeren, Huygens' Trijntje Cornelis is eens gansch anderen geestes kind, de andere kluchten tot ongeveer Asselijn zijn gewoonlijk weer anecdotes in dialoogvorm, hebben een zeer dilettantisch karakter, zijn geen kunstenaarsconcepties, al bergen zij veel taalvirtuositeit. Een enkele, met name Van Santens Lichte Wigger geeft een niet onbelangrijke zedenschildering, maar van Bredero's fijne compositie, van zijn sprankelenden geest geen spoor — weinig meer dan een vrij vlakke aaneenschakeling. Met Asselijn, hoe verdienstelijk ook, zijn wij al gekomen aan een gestileerdheid in de dialoog, die van de spontane warmte van Bredero bitter weinig overlaat. Toch hebben de kluchtspeldichters hem druk gelezen en geplunderd. Biestkens geeft in zijn Claas Kloet een flauwe herhaling van Kackerlacks marktgang, in de reeds weinig natuurlijke klucht van Fockens, Dronken Hansje, wordt het tafereel van den dichtenden

boer in de herberg gestolen, in Luydens' List sonder Voordeel ontmoeten we — uiterst naïeve hulde — een Almijn en Haelna. Zoo is er meer, tot bij Bernage en Van Hoven toe, maar met den geest van Bredero heeft dit alles niets te maken.

Aan Bredero valt het nieuwe dat hij brengt het meest op, het is rijk en bizonder — maar daarom is hij nog geen dichter die een nieuwe ontwikkeling opent. Een bekroning veelmeer van wat volkslied en rederijkers en Roemer Visscher hadden voorbereid, een bekroning, waar slechts verslapping en verval op konden volgen.

J. A. N. Knuttel.

Groot Lied-boeck
VAN
G.A. BREDERO
Amſteldammer.
16 22.
T'Amſteldam,
By Cornelis Lodewijcx
vander Plaſse.

LIEDEREN EN SONNETTEN

EERSTE GEDICHTEN (TOT 1608).

I.

Op de Wijs: Laestmael met also blyden sinnen.

Dick heb ick mijn Lief ghebeden,
Menighmael om trou ghevraeght,
Maer zij stelt my niet te vreden,
Dus het God moet zijn gheclaeght.
Ick heb haer veel deught ghedaen,
Maer zy en wilt niet verstaen;
Met haer loop ick achter straten[1]
Singhen, springhen, lacchen, praten;
's Avonts by die Mane-schijn
Ist een vreught by haer te zijn.

Zy laet my al vast verlanghen
En zy wil niet zijn ghetrout;
Als een dief die noo sou hanghen
Zy een achterdeur ophout.
Wat ick haer vermaen of preeck,
Zy hout al haer oude streeck.
't Valt verdriet soo langh te vryen,
Sonder yet meer te bedyen,
Och, hoe dick heb ick gheseyt:
Doot, hoe quelt my deze Meyt.

Vroom heb ick voor haer ghevochten
Bey mijn scheenen schier aen tween;
Die te voren weynigh dochten[2]
Hebben nu al blauwe ste'en.[3]
Ist niet tijdt dat zy eens seyt:
Nu ben ick tot trou bereyt?
Maer sint velten magh haer halen,
Laet sy my noch echter dralen,
Ick meen zy sou wel beter coop
Gheven, tooch ick opter loop.

Mijn dunckt, ick wil haer begheven,
Die my dus hout opter tuyl.[4]
Soud' ick soo mijn jonghe leven
Gaen verslyten, arme uyl?
Ick sal segghen openbaer,
't Sou wel dueren seven jaer.
Meijsken, ick wilder niet meer af praten,
Wilt ghy my niet, ghy meught my haten:
Hay, die Werelt is so wijt,
Misselijck wie my noch verblijt.[5]

---

[1] Achter straten, een straatje om. — [2] Dochten, deugden. — [3] Al, niets dan. — [4] Opter tuyl, aan het lijntje. — [5] Misselijck, wie weet.

NIEUW LIEDEKEN.

Stemme: Daer ick lach en sliep in een prieel, &c.

Ick moet met sangh vertalen,
De Min myns jeughd afmalen,
Die my treurigh deed dwalen,
Tot dat ick quam te praten
By haer, wiens ooghen-stralen
Mijn ziels krachten ontstalen,
Myn levens lust onthalen,
Sonder dat sy my haten:
Want haar lieflijck ghemoet
Is vriendelijck en goet.
Ick had haer wel gegroet,
Ghelijck een Jongman doet,
Maer noyt eenighe reden
Van myn gheneghentheden
Ghebruyckten ick daer mede,
Maer brochten deur den tijd
Met boerterije soet.

Noyt had ick meer verblijen
Als 's winters in het rijen,
Dat wy deden somtijen
Seer lieffelijck en lustich,
Maer als ick wat sou vrijen,
En klaghen haer myn lijen,
Wierd ick door fantasijen
Swaer-hoofdigh en onrustigh,
En mijn ghepeynsen swaer
Streden tegen malkaer.
Mijn schamel hart eerbaer
En dorst niet melden daer
Myn inwendige klachten,
Myn verbayend verwachten,
En hoe myn ziel ging achten
De reyne ende klaer
Suyverheyd van haer.

Daar nae ist soo ghevaren,
Dat wy quamen te paren
In een seer soet vergaren
Of gheselschap vol vreuchden,
Daer anders niet en waren
Als dochters jongh van jaren.
Ick kan 't niet al verklaren,
Hoe wy ons daer verheughden.
Daer na noch wat ghele'en
Hebben wy saem gere'en,
Ick en myn Lief by een,
Wy waren wel te vre'en,
Ick dacht doe niet dat treuren
Myn blijdtschap sou versteuren;
Der Minnen wille-keuren
Die gheven in 't ghemeen
Voor wat vreuchts veel gheween.

Nu noch onlangs geleden,
Heb ick met haer gereden
Hier binnen deser Stede,
Op de geveegde banen,
Soo jonstigh wy dat deden,
Soo minnelyck vol vreden,
Het bedroeft my noch heden,
Als ick hier van vermane,
Hoe snelle dat de tyd
Ons lieve vreughd afsnyd.
Ons geluck werd benyd,
Van die 't sagen met spyt,
Met afgunst en met smarten,
Haer boos en valsche harten
Toonden haer oude parten
Wt scheldens nyt
Met schamperlyck verwyt.

Met al myn hert en sinne
Ick dees Dochter beminne,
Maer ick durf 't niet beginne
Myn liefde te ontdecken.
Dus kermt myn ziel van binne,
En mis-trout te verwinne
Het hart van myn vriendinne
Die ick met jonst wil trekken.
Och wou dees weerde Vrou
Als ick wel wil en wou,
Wt goeder harten sou
Sy antwoorden myn trou,
Al derf ick 't niet klagen,
Sy siet meest alle dagen
Al myn verliefde vlagen,
Myn innerlycke vreucht,
En heymelycke rou.

Princesse, Lief verheven,
Wt ziel yver gedreven,
Met erenst en met beven,
Versoeck ick u genade.
Waer is u jonst gebleven,
Die ghy my placht te geven?
O Sonne van myn leven!
Beschuttet doch de schade,
Die my wan-hoop voorstelt
En doet Natuur geweld.
Vloeckt en veracht het Geld,
Daer mennich om verseld
By een, die hen met pynen
Het leven doet verdwynen,
Laet Lief u jonste schynen.
Als my myn geest.[1]
Alleen tevoren spelt.

[1] Hier is blijkbaar een voet uitgevallen.

AMOUREUS LIEDEKEN.

Op de voyse: Galiarde tortellerie, ofte Reyn van manieren is den Echten Staat.

Getrou van zeeden
Is der minnen bant,
Voel ick door u reeden
In myn sinnen, want
Die binnen brant
Int hert oock so gevoelt,
Dat syn verstant
Inwendich leyt en woelt
Door 't soet begeeren swaar,
Noch moet ontbeeren haar
'T is goet om leeren, maar
Langsaam 't vercoelt.

Alsmen gebonden is
In gelijcken graat,
Die Bloem gevonden is,
Die 't blijcken laat.
Op rijcke staat
Sulck minnaar niet en denckt,
Die wijcken gaat
Als doot het Lichaam crenckt.
Merckt int hantieren veel,
'T welck doet vercieren heel,
Dat syn manieren eel,
Die Zielen mengt.

Redelijck en matich
En Godvruchtich net,
Haar wesen statich
Sy heel tuchtich set
En luchtich tret[1]
Over haar cootgens gaat,
Eersuchtich met[2]
Haar reyn Speelnootjens praat
Dat soet en aardich is,
Sy doet dat waardich is,
Dat goet, rechtvaardich is,
Kiest sy voor baat.

Brant ick dan binnen
In mijn jonge hart,
Want ick vant minnen
Dus gedwongen wart,
Gedrongen smart
My op te leggen slecht
De tonge tart
U tot dit seggen recht.
So ghy 't goedaadich quijt,
My toch genadich zijt,
Die dus gestadich lijt,
Ick ben u knecht.

Nadien dus heftich
My 't verlangen quelt
En ghy dus deftich
U gevangen velt,
Laas bange helt,
Wat sult ghy maacken gaan,
Laas dwange t' gelt,
Ick sie myn saacken aan,
En 't onderwinsel vroet,
'T was een beginsel soet,

---

[1] En, lees In? — [2] Eersuchtich, op haar eer bedacht.

God wil myn binsel goet
Hecht binden aan.

Belieft u Vrouwe
Meerder teecken nu
Van myn getrouwe
Mins treecken nu,
Als beecken nu
. . . .
. . . .
Streckt om vermanen wat,
Toont meerder jonsten vry,
Slecht is de Const van my,
Het schiet uyt gonste by[1]
Reyn Eed'le schat.

Princes, myn claagen
Is verdreven toch,
Ick hoop die dagen
U beneven noch
Te leven, och,
Dit is het winschen mijn,
Verheven doch
Meer als het Prinschen schijn,
Want nae myn weynich leyt
Sal noch myn kleynicheyt
Met myn Liefs reynicheyt
Vergolden zijn.

---

[1] Schiet by, geschiedt.

LIEDT.

Stemme: Met een Minnelycke sin, Com ick u, &c.

Ach dach! wenschelijcke dach,
Vol schoon gheleghentheyt,
Dat ick menschelijcke mach
Met mijn gheneghentheyt
Mijn Goddin doen bescheyt
Op 't gheen dat sy my seyt
Deur haar praat, of in daat,
Hoe het gaat, in wat staat
My 't gheluck rechte voort leyt.

In sulcken cierelijcken staet
Gheloof ick nauw te sijn,
Dijn soet manierelijcke praet
Die ick staech an u vijn,
Nochtans is dit geen schijn,
Ick siet voor d'ooghen mijn:
Ick twijffel met ghequel
Of ick wel die ghesel,
Die ik thans was, wel souw sijn.[4]

Sijn dit wrevelinge niet?
Neent, droomend Fantasij?
Flucx, wech revellinge vliet[1]
En maeckt u knap van my,[2]
Wech droeve dampen ghy,
De schoone dach naackt bly.
't Suchten vlie ick door die,
'K weet wel wie, dien ick sie
Hier sitten an mijn groene sy.

In d'onbegrijpelijcke vreucht
Wentelt mijn wuft ghedacht,
Te sien u rijpelijcke deucht
En jonst dus onverwacht,
Dat ick my gh'luckich acht
Boven 't mensch'lijck gheslacht:
Want Keyser braaf, Prins noch [Graaf
Heeft sulcken gaaf als u slaaf,
Die 't gheluck so soet toelacht.

Syt ghy 't, Egtillen jent,[3]
Ick bid u dat ghy spreekt;
Sijn 't weer dolle grille blent
Die de begeert ontsteeckt?
Mijn oogjens onbevleckt
Sien u, mijn lief perfeckt,
Ja voorwaer, schoon en klaer,
En geen aer, het schort maer
Aen u dat ghy my dit ontdeckt.

Och of ghy deelachtich waert
Die vreucht die ick gheniet,
Die in my soo crachtich vaert,
Dat my 't vernuft ontvliet.
Laes! een dinck my verdriet,
Dat u gheen eer gheschiet,
Deur vreuchden soet mijn ghe- [moet
U niet groet, als 't herte doet,
Dat ghy naer wensch ghebiet.

[1] Revellinge, malligheid. — [2] Knap, in korten tijd. — [3] Egtillen, Nellitge. — [4] Thans, zoo pas.

Cleen souw de danckbaerheyt sijn,
Indien dat ick verstont,
Dat is inder waerheyt fijn,
Te spreecken uyt goet ront[1]
Met menschelijcker mont,
Die weldaet my ghejont,
Die 'k wardeer hooch en seer,
Eeuwich eer, na 't begeer
Ben ick, helaes! te swack ghegront.

Spreeck ick beroemlijck yet,
Princes myn schult vergeeft:
Voorwaer onnoemelijck siet
Syn u deuchden beleeft.
U lof ten Hemel sweeft,
Daar 't sonder twijffel leeft.
Ick bid Godt, dat hy tot
Volle slot na 't gebodt
Ons met trou liefd t'samen cleeft.

---

[1] Uyt, er staat was.

NIEUW LIEDT.

Stemme: Daer ick lach en sliep, in een prieel van bloemen, &c.

Vart buyten 't volck alleene,
Beweech ick, door myn weenen,
De koude harde steenen
Deur mijn liefs onghenade:
Ay Goon ghy kent verleene
Ons hulp eer wijt meene,
Want myn is daer verscheene
Een Maacht in groen ghewade,
Bly-gheestich, schoon en licht,
Behaaghelijck voor 't ghesicht,
Een lief, een levendich wicht,
Soo tengher, snocker en spicht.[1]
Haer braef, dierbaer cieraden[2]
Waren verciert met bladen,
Maar 't schijnt sy was beladen
Met my en heeft myn heuslijck opghericht,
Sprack: u lief die duyt ten quaden
U klachten en weldaden,
Ick ghebiese u te versmaden,
Vergeetse in myn lusthof vol en dicht.

Ick sach u worstelen en strijen
Tegen 't broot-droncken vrijen,
Ick kreech terstont meelijen,
Recht so ghy 't hier siet blijcken;
Gaet u nu wat verblijen,
Ghy meucht varen en rijen,
Besient aen alle sijen.
Hier is ghenoech te kijcken,
Kijckt hier of darrewaert,
Siet wie daer rijdt of vaert,
Siet die Koe en dat Paardt,
Siet wat hem openbaart.
Kijckt, elck by sijns ghelijcke,
Daer gaet een paertjen strijcken,
Die willen de Son ontwijcken
In myn groen duyster verholen [boomgaart.
Siet hier lantschappe rijcke,
Casteele, huyse, dijcke,
Laet haer t' uys sitten prijcken,
Die haer jonst soo kostelijck hout [in waart.

[1] Snocker, slank. — [2] Dierbaer, kostbaar.

Ick stelt al in u handen,
Bosschen, wouden en landen,
Mijn wateren en stranden,
Voorts alle myn vermogen.
Gheniet ghy 't ghenot vanden
Beemt, Boomen, Duynen, Sanden,
Maar ay, wat duysent schanden,
Mijn tijt is haest vervloghen.
Weest vrolijck bly, mijn Heer
Boet danckbaar myn begheer:
Adieu ick neem myn keer,
Ick koom noch wel eens weer,
Nu werd ick u ontoghen,
Besietet, 't is geen logen,
Ick heb u noyt bedroghen,
Ghelooft my dan des te seeckerder
Nu vlie ick uyt u ooghen, [of meer:
Adieu en wilt u poghen
Verheffen, roemen, booghen,
Verbreyt vry over al de Mey
[haer eer.

Princes tot allen stonden
Blijf ick aan u verbonden,
Om dat ghy myn maer jonde
Dat ick naar lust vermeije,
Ick sal met sanghbaer monde
U lof en prijs verconde.
Waer toe hielt ghy ghewonden
Mijn ooghen alle beije?
Dies 't hart verwondert staet
En vraacht de sinnen raet,
Die houwent niet voor quaet,
Dat ick dees hooghe daet
Een yder gaa verbreyen
En raet van de min te scheyen:
Nu laet ickse pruylen en schreijen
Die myn eerst verachtelijck heeft
[ghehaat.
De boomen schudden en weyen,
Sy swieren, swerlen, sweyen
En gaet d'aerde bespreyen
Met dorre blaaden, nu ghy ons verlaet.

LIEDEKEN.

Stemme: Pasemede Cicillie. Wilt nu al, groot &c.

Ick veracht
Heel de nacht,
Doch ick doe 't met rede:
Want mijn gewoonlijckhede
Was inde nacht, heel laet
Te wand'len by der straet.
Eens 't gheschacht,
Dat verkracht,[1]
't Ghemoet in eenichede,
Dat siddrich van lede
My dese borst noch slaet,
Als 't hart dat dencken gaet,
Lust en begeeren
Willen dit beweeren[2]
Door eyghen wanen recht,
Lust tracht te leeren,
Begeer probeeren
Mijn cleyn vermoghen slecht.
Dits 't begin
Om den sin
Hier van uyt te voeren,
In speci te roeren
Het stuck, en volgens dien
Van 't hooren en het sien
Dat my beancxst deed vlien.

Inde nacht
Wert ghewracht
Al d'onkuysche dinghen;
't Onnut geroep en singhen
Van menich droncken vent
En heeft, so 't schijnt, geen end.
Den dief tracht
Dan heel sacht
Met list te weech te bringhen,
Dat sloten vast ontspringhen,
En rooft al soo behendt.
's Heeren straat wert geschent:
Hier hoortmen crijten,
Daer hoortmen smijten
Van 't Goddeloos gheboeft,
De goten en hecken
Ter neder trecken
't Welck den vromen bedroeft.
s' Nachts de nijt
Toont met vlijt
Haer moetwillighe grillen,
Placken oock pasquillen,
En alle boosheyt groot,
Ja den verrader snoot
Kiest den nacht tot 't exploot.

's Nachts men hoort
Aen menich oort
Honden schrickelijck huylen,
Het droef ghekrijt der uylen,
Der Katten naar ghecrol,
Als 't vervaerlijck gelol
Men bespoort
En verstoort
Vander dooder kuylen,
De Geesten die daer schuylen,
Die verschricken hen oock,
Het waren en 't ghespoock,
't Sijn ijdel schimmen,
Wat noch schijnt te glimmen

---

[1] Verkracht, overweldigd. — [2] Beweeren, verdedigen, staande houden.

Als vier is verrot houwt.
De vreese klimmen
Int hert en nimmen
't Hart al sijn stoutheyt stout:
Datmen siet
Is doch niet,
Soo men seyt ghelogen,
Maer van een schijn bedroghen
Staet den mensch heel bevreest
En loopt alsoo bedeest
Al liep hem nae een Geest.

Nacht ick haet
U voor quaet,
Doot-sond' uyt u rijsen,
Dat wil ick u bewijsen.
In u bijster heerschappy
Lijt ghy die Toovery.
Den dach versmaat
Sulcken daat,
Met recht om of te ijsen;
De Natuur heeft een afgrijsen,
Ja beeft beancxst in my,
Oock in yder wie het sy,
Want daer verschijnen
Swaerlijck met pijnen
d'Onsichtbaer Geesten swart,
Die schielijck verdwijnen
Leghe plaets dan vynen.
't Verdoolt menschelijck hart
Schuwt den dach
Soo 't best mach,
Want 's daaghs ist claerder
's Nachts duyster en naarder,
Bequaem na haren wensch
Voor den wanhoopich mensch,
Die verloochend sijn Prins.

Te veel stof
Is hier of,
Dus wil ick 't kort make,
Eer icker diep in rake,
Segh ick in myn besluyt,
Dat de nacht valt te buyt
Cleyne lof,
Verachtingh grof.
Ider hoort haer te laken,
Want haer eyghe sake
Die gheven sullicx uyt,
Dat dit die waerheyt duyd.
Seyt hier ymandt teghen,
Die tijt op weghen
En gaet des nachts sijn gang,
Die 't snachts-gaan plegen,
Onversiens kregen
Soms een bacxjen an haer wangh.[1]
Nu wel an,
Laet ick dan
Het teghenwerp hooren,
Ick sal met open ooren
Op merck nemen vroet.
Myn werck neemt in 't goet,
Een klerck leeren moet.

---

[1] Bacxjen, oorveeg.

LIEDEKEN.

Stemme: Wil Paris nu helaes verlaat &c.

Wech segh ick en vertreckt,
Haas op ghy Raaserije[1]
Die myn 't vernuft bevleckt
Met nieuwe sotternije,
Die 't eyghen komt ontvrije
Met een lastich gebiet
Van opperheerschappie.
Dats min, die my dit hiet
En of ick wil of niet
Ick moet mijn willich vlyen
In 't aengenaem verdriet,
Om soete smart te lyen.
Isser wel meer verblije
Als liefde, noemt my iet?
Als sy aen weder sije,
Trouw en oprecht geschiet.

Lecht my te voren vry,
Wilt gheen matery sparen,
Of 's werelts lusten bly
(Ghenomen) by een waren,
Soud' men meer vreuchde baren,
En oordeelt niet verkiert,
Dan die met lust verclaren
Het oogh en hert door-viert?
Soo 't onverstant hier tiert
In sullicx on-ervaren,
Ten bosch hem stoutelijck stiert,
Dat hy daer siet vergaren;
D'een wilde boom met d'aren
Sich lieffelijck 't samen swiert;
De Min doet doch al paren
De mensch, 't vee en ghediert.

Ick prijs de min zyn deucht
Vert boven alle dinghen;
Ken acht geen ydel vreucht
Van spel, van dans, van singhen,
Dat sijn maar beusselinghen
By d' eele min deuchtsaam,
Die het ghemoet kan dwinghen,
Het leyt maeckt aenghenaam.
Tot grootmakingh zijns faem
Segh ick dat hy kan dringhen
Twee zielen in een Lichaem.
Hy kan te samen minghen
Die woeste vreemdelinghen
Door sijne deucht bequaem:
Ick voel veranderinghen
Als ick eens hoor sijn naem.

Loffelijck is de min
En sterck daer beneven,
Grootmoedichlijck van sin,
Wiens Majesteyt verheven
Doet vreesen en beven
Menich sijn onderdaen;
Wie is hier in dit leven,
Die hem durf teghenstaen?
Hy grijpt wijs, starck, aen,
En doet 't ghedachte sweven
Veel hoogher als de Maen
Wat heeft hy niet bedreven?
Van cracht en van 't gheschreven
Moet hy de lof ontfaen;
Hy heeft middel ghegheven
Met lust eer te begaen.

---

[1] Haas op, weg, voort!

Is Honing, suycker soet,
Marmallaed, Syroop van smaken,
'T gheen so 't overdaet doet
Den mensch weer uyt moet bra-
De soete Min haer saken [ken,
Die sijn van ander kracht.
Ay my, myn sinnen raken
In een ghewenst ghedacht.
Ghy heerscht by dach en nacht,
Vermompt al onder 't laken,
Stroyt 't soetste datmen acht
In het vriendtlijck ghenaken,
Doch Keulen en Aken
Sijn op gheen dach volbracht,
Souw ick 't elck een wijs maken,
Dat waer niet in myn macht.

Wil yemand segghen dat
De Min oock geeft veel pijnen:
't Is waer, proeftet sure wat,
Ghy sult het soeter vijnen:
Die dampen haest verdwijnen,
En men verwacht schoon weer,
Die lieve Son coemt schijnen
Helder en claerder seer,
En in haer bouten teer
Sal u de Min ontbijnen[1]
Met noegingh van 't begheer.
Ontlaad u droevich quijnen
In die wellustighe mijnen[2]
Wel wat begheert ghy meer?
Int sluyten ten fijnen[3]
Gheeft doch de min sijn eer.

[1] Ontbijnen, ontbinden. — [2] Mijnen, mines, gedragingen. — [3] Ten fijnen, ten slotte.

AMOUREUS-LIEDT.

Op de Stemme: Psalm 23.

Bedaart en toeft
Mijn verbysterde sinnen,
Hoe wel ghy proeft
Veel lydens door dit Minnen,
U wel besint,
Weest verduldich int lyen.
Aanstaan verwint,
Soo 't blijckt tot alle tyen,
Dus weest te vreen,
Wilt u tot hoope stellen,
Laat sorghen gheen
Noch pyne u meer quellen.

U starcke cracht,
O Minne, uwe zeeden
Verheert met macht
Mijn ted're swacke leden.
Vernielt met pijn,
Door 't groot ghebreck van lusten,
Can 't ghedacht mijn
Nauwelijcx laaten rusten,
Soo dat mijn Ziel
Hier seer is mee becommert;
Met treuren hiel
Is mijn jonck hert beslommert.

T'sal aen mijn niet,
Maar lief aan Liefde schorten.
O Minne siet,
Wil toch u Minne storten
In myn liefs gront,
Op dat weer-liefd' mach groeyen
Na t'recht verbont,
Laat reyne Minne bloeyen,
Soo sal myn hart
Veel beter syn te vreden,
So sal de smart
Oock lichter syn geleden.

Maar siet o Heer!
Het is veer vant verwerven,
T'schijnt nu wel eer
Dat ick haer nu sal derven.
Sy vliet, wanneer
Ick haar com te ontmoeten
Of vriend'lijck Eer,
En heusselijck wil groeten
Door 't hart geneycht
Tot dienen en tot eeren,
Dus wantrou dreycht
Om metter yl te keeren.

Maar schrick of noot
Can mijn Liefd' niet verkouwen,
De bleecke doot
Sal t'Lichaam eer behouwen
Int doncker graf
By de verrotten dooden.
Gheen wreetheyt straf,
Gheen soo ancxtighe nooden,
Gheen suur noch soet
Kan mijn Liefde vermind'ren,
Doch haar ghemoet
Dat kan my meest behind'ren.

't Hart van mijn Vrouw,
Was eertijts vol medoogen,
En van mijn rou
Schreyden haar teere Ooghen,
Sy hiel mijn druck
In haar hartje met vreesen,
En myn geluck,
Scheen haar geluck te wesen,
Maar doch den tijdt
Die 't alles kan verkeeren,
Verkeert in nijt
Haar lieffelijck begeeren.

Een soete stryd
Tot kortingh van tijd,
Is om een Ruykertjen geresen,
Van een lief paar
Die de Minne daer,
Bloems-gelijck tuyghden te wesen.[1]

Jonghman.

O leyder Minne!
Ghy quelt mijn sinne:
Want dien ick min, die gaet [mijn hate,
Hier tegen en baet mijn geen [schoon prate,
De liefd' is sonderlingh:
't Is wel een selzaem dingh,
Of ick myn al bedwingh,
't Mach mijn niet baten.

Dochter.

Benaeuwde harte,
Tot boet van smarte,
Gebruycken die eele Medecyne,
Tot verlichtinge van haer pyne,
So doen dees Bloemtjes soet
Deur haare reucke soet,
In mijn bedroeft gemoet
D'onlust verdwynen.

Jonghman.

Mijn lief gepresen,
Moet welkom wesen,
Wat's d'oorsaeck van u droevigh [suchten,
Daer ick van merck u klachtigh [duchten?
Wat bedien dees Bloemtjes veel,
Die ghy Princesse eel
Gebonden hebt te deel?
Spreeckt sonder vruchten.[2]

Dochter.

Ick sal de rede
Van mijn droefhede
t'Uwen geval, u gaen verkonde:
Gelijck dees sachte zijd houd ge- [bonde
Seer hard dees Bloemtjes jent,
So houd myn in torment
De soete liefde blent,
Dit 's mijn vermonden.

Jonghman.

Maar dese fleure,
Schoon van koleure,
Verdorren haestelijck en ver- [dwyne:
En d'op-rechte liefde is vol pyne,
Sy duurt en blijft altijd,
Sy vermeerd, en wast subijt,
Dat dit een Minnaer lijd,
Voel ick an 't myne.

---

[1] Er staat bewesen. — [2] Vruchten, vreezen.

Dochter.

U reden wennen [1]
My tot bekennen:
Hoe wel sy haest verdorren seere,
d'Aerde, haer moeder, brenghtse
Ander inde plaetse daer, [weere
De liefd is oock vruchtbaer:
Verlaet ons een pijn swaer,
Sy dubbeltse weder.

Dochter.

Ick gelijck 't byde
Band, sacht van syde,
Die dese bloemtjes by een kan houde,
Oock wel kenne diene soude
Tot bosjes meniger hand,
So houd der Minnen band
In een beroert verstant
Het langh vertroude.

Jonghman.

Dat's praet verlore,
Mijn uytverkore,
Want sulcke nieuwe baringh van
[bloemen
Kund ghy in uwen bond niet roe-
Na dien ghy 't niet bewijst, [men,[2]
't Geen ghy op 't hooghste prijst,
Want in u niet verrijst
't Geen wy weer-lieft noemen.

Jonghman.

Och Princes aerdigh!
Ghy sluyt te vaerdigh,
Want dees Bloemtjes lieflijck ruycken,
Schoon en behaeghlijck om te pluycken,
En de liefd is, dunckt mijn,
Een wreet gevoel met pijn,
Hoe souse haer gelijck zijn?
Wilt re'en gebruycken.

Dochter.

Prìns, alle saken,
Die bly en droef maken,
Die van beminde persoone komen,
Die werden altijd in 't soet genomen
Vande Minnaer wel verwacht:
Waar van dat hem 't gedacht,
Veel soeter is, ick acht,
Dan dese Bloemen.

---

[1] Wennen, wenden. — [2] Bond, bundel.

LIEDEKEN.

Stemme: Poolsch Amanje &c.

De lieve, waerde, soete Mey
Die toont haer vruchten [menigerley
En pronckt haer op so hups en frey,
In 't lieflijck groen gekleed.
Mijn ooghe dien ick vluchtigh [drey,
Sien uyt de hard' en schrale cley
Een grasigh, groeysaem, vette [wey,
Daar 't hong'rich vee van eet.
Het dorre Bos
Seer haestelijck begos
En schielijck bewos
Vol bladeren en Mos
Wt d'aerde koud,
Dies 't waerde Wout
Is duyster van 't beblaerde hout,
Dat sich soo wild verspreedt.

Denckt hoe 't de schoone Mey [verciert,
Die haar so lustigh went en swiert
En ons so rustigh send en stiert[1]
Haer gaven onbeloont.
Kijckt hoe sy 't velt met bloemtjes [ciert,
Siet hoe 't gevoghelt en 't ghediert
Vermenighvuldight en vermiert
En hoes' alle dingh verschoont.
Haer jonste soet
Stoote wy mette voet,
Namen wy in 't goed,
Gelijck sy 't ons wel doet.
Wy verghelden, siet,
Te selden yet,
T'onrecht mach zy ons schelden [niet
Voor ondanckbaer van gemoed.

Langs 't waterigh moras en poel,
Onder de frissche schaduw koel,
Ontvluchtmen Son en hette swoel,
Die 's somers vinnigh steeckt:
D'een kiest het Bosch, d'ander de [Doel,
Den derden die mijd het ghewoel,
Voorts deur naturelijck ghevoel
Is tot grooter brand verweckt,
Wt oorsaeck, want
De Minne somers brant
Heftiger dan 't
's Winters, na mijn verstant:
Dat breeder is,
Soo 't weder is
De mensch die swack en teder is
Van gemoed en ingewant.

Ey siet, hoe 't vrolijck versch gewas
Van 't dierbaer kruyt, schoon [bloemen, gras,
En hoord der honden fel ghebas
Vervolghent inde vlucht
't Wilde Swijn, 't Hart, of Das;
Hoe slingert de Jagher met zijn tas,
En 't water schijnt als spiegel-glas[2]

---

[1] Rustigh, goedgeefs. — [2] Schijnt, weerspiegelt.

De mensch, 't geboomt' en lucht.
Ey siet toch, siet,
Hoe daer de wey-man schiet,
De visscher vanght niet,
De hanghelaer heeft yet,
De valckenier
Met balcken hier,
Ey siet, hoe dat zijn schalcke dier
Die voghels hoogh bespiet.

Jeughdighe Mey, Princes vermaert,
Ghy verquickt 't herte seer beswaert,
Ghy verquickt out en jong bejaert
Door u bevalligheyd soet,
Ghy doet dat het gheveughelt paert,
Ghy maeckt datmen rijd of vaert
In plaets daer wullips of bedaert
De soete malligheyd doet.
O Meye eel,
U deughden zijn so veel,
Ick noemer maer een deel;
Laets' andere noemen heel,
Die meerder zijn,
Gheleerder zijn.
Seer garen ick verneerder mijn [1]
Onder hooge Gheesten waert.

---

[1] Er staat verneder, mijn ontbreekt.

AMOUREUS-LIEDEKEN.

Op de Wijse: O Schepper fier, hoe lustich ist om wesen, &c.

Granida schoon,
Oorspronck van myn quellagie
Zyt ghy, suyver imagie,
Mijn Coninginne soet.
Een slecht persoon
Verwacht van u de gagie,
Dus u Slaaf en pagie
Te meer u minnen moet.
Toecomend' lief doet my verblijen
Dese druck of duldich lijen:
Want ick u voorwaer
Nu kies en laat een aar.

Den lastige last,
Van mijn versotte sinnen
Willich ick beginne
Door hoop te dragen wel,
Vertrou oock vast
Op het aanstaand verwinnen,
Hoe wel ick binnen
Dien tijt seer clagen sel,
Die Fortuyn sal ick verwachten
En door deughd naer u te trachten.
Met een reyn gedult
Sal't wel worden vervult.

Geen druck hoe groot
Sal my van u Liefd' trecken,
Dat seg ick sonder gecken
In myn begonnen min:
Of ziet de doodt
Sal myn begeerten decken.
Ay wilt toch verwecken
Lust in verwonnen sin,
Siet naa t'aanschijn nat van traanen,
Die u tot de min vermaanen,
Rou en onbeschaamt,
Gelijck u recht betaamt.

Meer lofs voorwaer
Sal u u dienaer geven
Als een Prins verheeven
Van Hooch beroemden stam,
Wiens minne maar
Tot boellen is gedreven,
Schijnen heel te streeven
Doch met verbloemde vlam:
Dus Princes wilt wijss'lijck kiesen,
Wilt het goed om liefd verliesen,
t'Goet baart veel onrust,
En Liefde baart veel lust.

Daar is verscheel
Soo veel int overgeven
So ghy bent genegen
Tot het bescheyden recht,
Siet Princes eel

Op t'onderscheyd te deegen,
Datter is ghelegen
Tusschen ons beyden, segt:
Al syt ghy slecht, ick sal u
[beminne,
U Liefd oprecht vernoecht u
Die ghy toont en draacht, [sinne,
Het Heerschen my mishaacht.

Princes gentiel,
Soo dit eens mocht geschieden,
Maar myn slecht eerbieden
Is van te cleene macht.
Och mocht myn Ziel
Verhuysen, Granide,
Diet' tuycht te dieden
Dat tot vereenen tracht.
Inwendich ons Zielen t'saamen
Syn gewassen, die Lichaamen
Syn geworden een,
Seer qualijck om te scheen.

AMOUREUS LIEDEKEN.

Op de Wijse: Maaghdeken jent, Princesken suyverlijck &c.

O soete tyt,
Ay schoone Soomer vlaaghen,
Hoe haast verkeert u blat?
Want met jolyt
Leefden ick eens dry daaghen,
Dat ick mijn lusten hadt,
Doen ick by haar sadt,
Maar laas, 't is te beclaaghen,
Ghy reeckent nu mijn dat
Soet wel voor duysent plaaghen.

Mijn sinnen vyf
Souden niet connen vinden
Gheen liever tijdt noch stont
Of tyt verdrijf,
Als doen mijn beminde
Haar jonst my heeft ghejont.
Wt een goede gront
Docht ick sy my besinde,
Nu thoontse haar goet ront
Of sy my niet en kinde.

t' Gesicht vant Bos
Of wel geswierde Mayen
Daar vlietend' Waater ruyst,
Geen wilde Mos
Of aenghenaam vallayen
Van Berghen onbesuyst
Is niet, ick ben verkuyst,[1]
t'Ooch na haar te drayen,
Die my met weenen kruyst,
Doch als sy wilt kan payen.

Geen woest ghetier
Van blye Vogels keelen,
Hoe vrolijck wel ghebeckt,
Jaa Harp of Lier,
Bondol, Luyt noch Veelen,
Hoe wel ghespeelt coreckt,
My sulcken Vreucht verweckt
Als dit vermakelijck queelen,
Dat meer reeden ontdeckt
Als het ghewayt en speelen.[2]

Wat reucken secht
Is t'liefelycxt en hoe men
Die aygentlijck beduyt,
Ist wel gevlecht
Een crans van schoone bloemen?
Ghesochte ruyckers uyt,
Muskus Noot of Cruyt
Is soo waart niet om roemen
Als d'asem van een spruyt,
Die ick niet darf noemen.

Geen wyn hoe eel,
Geen leckere bancquetten
Hoe groot van overdaat,
Die Dienaers veel
Ordentelijck op setten,
Gout, Silver tot cieraet,
't Graach begheer versaat
Van d'inwendighe hetten,
Als haar goeden raat
Voor dees strenghe wetten.

---

[1] Verkuyst, gediend van. — [2] Ghewayt, gewaai, lommer?

Wie sou hier voor
Onder 't Vee willen woelen,
Hoe sacht van Wol of Pluym?
Had' ick mijn keur
Ick koos schoone boelen
In plaats van sulck schuym,
Die naar kostuym
Ons haer sachtheyt doen voelen
Met soete kusjens ruym,
Die nochtans niet en koelen.

Princes ick Sie
U over schoone gaven,
Ick Hoor u grooten Lof,
Ick Smaack troost die
My een weynig can laven
Ick Ruyck u Deuchtlijck Hoff,
Ick Voel slecht en groff
Mijn eyghen kleynheyt draven,
Al sterft ghy mijn off,
't Hart leyt by u begraaven.

LIEDT OP DE ENGELSCHE FORTUYN.

Hou, Herder slecht, waar treckt de loop dus heen?
(De Liefst oprecht te off'ren myn gebeen,
Ja hert en sin in will'ghe slaverny)
Wech met de Min 't is niet dan kasserry.[1]

Het is wel waar, ick ken myn cleene macht,
Dat niet een haar ick by heur ben geacht,
Maar 't out gepeys van dese schoon Goddin
Siet int Fourneys myn Ziel door heete Min.[2]

Want als ick weer aensie dees waarde Vrouw,
Vermeert 't begeer en 't verdubbelt myn rouw,
Haar schoone glans en lieffelijck ghedaant
My nu althans tot d'ouwe Liefd' vermaant.

Door u ghesicht so lijd ick Garen Brandt,
Wiens Fackels licht verlicht myn dom verstant,
Hoewel ick swerf na 't geene dat myn schaat,
Ja levend' sterf veel duysent dooden quaat.

Doch in ootmoedt werp ick my sellifs neer
Voor u te voet, verschoont myn trots begeer,
U heuschen aardt laat blijcken op het minst,
Ick bent niet waardt, al wens ick dese winst.

Waar belght myn Vrouw, dat een soo slechten slaaf[3]
Als ick my houw staat na de waartste gaaf,
Maar niet dat ghy, maer ick sal u ontsien;
Heerscht Liefste vry, wat wilt ghy my gebien?

Wat u Hert lust, ghy crijcht wat u behaacht
Van die d'Aard kust, die uwe Voeten draacht,
K'droech u op d'hand', nam ghy 't, Princes, in 't goet:
Komt sulcken brand' ws dienaers te gemoet.

---

[1] Kasserrij (cacherie), bedrog. — [2] Siet, ziedt. — [3] Waar, lees Haar of Maar?

Princes te hooch ick myn begeer gevoel,
Voorwaar sat ooch waart ghy myn wit, myn doel,[1]
Och soot syn mocht, maar soot niet mach geschien,
Nemt u genocht in my, dat ick u dien.

---

[1] Sat, lees sacht of soe

LIEDT.

Stemme: O ghy Nimphe hooch vermaart, &c.

Weet, ghy Maachden arm en rijck,
Hoe dat ick ben verlieft
Op een Jonghelinck mijns gelijck,
En die my mint ondieft.
Tis sijn hart Een groote smart,
Als hy van myn scheyden moet,
En een vreucht Voor ons jeucht,
't Selschap valt ons beyde soet.
Siet wie daar ginder staat!
Ist myn beminde? jaat,
Ay siet toch wat hy doet.

Siet sijn graasselijck wesen an,
Dat soo van schoonheyt blinckt,
Siet die uytghelesen man,
Hoort hoe sijn lietje klinckt,
Hoort hoe eel Dat sijn keel
Draeyende beven kan,
Siet mijn lanst, Hoe hy danst,
Siet hoe hy leven kan,
Siet nae sijn weelicheyt,
Siet dan sijn eelicheyt,
Die hy daer nemen can.

Och sijn hertjen en het mijn
Komen wel over een,
Maar ick toon met myn aenschijn
Al of ick het niet en meen.
Mijn begheer Ick ontbeer
Lacy door men veynsen, siet,
Of dees helt My al quelt,
Hy can myn ghepeynsen niet.
Waer toe salt strecken nu,
Al myn bedecken schu,
De wijlt my selfs verdriet?

Oprecht Prinsselijck ghemoet,
Dat meer van deuchden hout
Als van al het aertsche goet,
En kiest die eer voor 't gout,
Siet mijn geest Mint en vreest
U uyt goeder minnen weer.
Ick maack noch U Hertoch,
Van myn goet en sinnen Heer,
Wilt nu ghebieden maer,
U wensch sal schieden, vaar,
Myn roem, myn lust, myn eer.

LIEDEKEN.

Stemme: Nachtegael kleyn wilt vogelken, &c.

Vraaght ghy, waerom sucht ghy so seer,
Dat doet my wel nu.[1]
En ben ick u Lief, ick ben u niet veer?[2]
Ja Vriendinne, mijn sinnen, die minnen
Alleenigh u.

U by-zijn mishaeght my niet, ach!
Noyt liever stond;
Maer dat ick niet by u blyven mach
Doet mijn suchten, ja vruchten [en duchten,
O rooder mond!

Ick wensch dat ghy genieten [meught
't Geen ghy my geeft,
Dat is een over-soete vreught,
Die begeerlijck en heerlijck, doch [eerlijck
Om 't herte sweeft.

De vreese van 't verand'ren haest
Doet my suchten soo,
Soo dat mijn blijdschap suft [verbaest.[3]
U uytghelesen, ghepresen, eel [wesen
Derf ick seer noo.

U lodderlijck wesen braef en fris
Verheught my 't hart,
Maer ick weet wat my nakende is,
Door u derven te erven een [sterven,
Daaglijcks met smart.

Is dan dit suchten soo sonder reen,
Seght liefste dra?
Ick acht wel ghy sult seggen neen:
Op mijn jaghen en klaghen of [vraghen,
Seght daer op ja.

Princes, mijn liefde is soo groot,
Sy neemt niet af,
Sy blyft by my tot inder dood,
S'wil lijen, verblijen, of glijen
Met my in 't graf.

---

[1] Nu (nieuw) doen, verwonderen. — [2] Lees: ben ick u niet veer? — [3] Verbaest, bevreesd.

EEN BEKLACH-LIEDT, TER EEREN EEN WEL-BEKENDE, OVER 'T VERLIES VAN SIJN ALDERLIEFSTE.

Stemme: van de 5 Psalm.

Reden om met recht te claghen
Heb ick, eylaes! deur groot verdriet;
Doch menich weet die oorspronck niet,
Waerom ick ben dus seer verslaghen
In dese daghen.

Wullipsche Jeucht, vol dartel zeden.
Waant niet dat ghy dan zijt in rust,
Als ghy door liefde boet u lust:
Een blijen schijn, die kan u hede
Bedrieghen mede.

Ick minden een dochter met eeren,
Meer als eenich ander jongh mensch,
By wien ick quam naer lust en wensch
Seer vriendelijcken te verkeeren
Na myn begheeren.

Onghestadich Fortuyn, u winden
My, onverwacht, hebben verneert,
Ghy hebt myn Vreucht in smart verkeert,
Mits dat ick nu 't verlies bevinde
Van mijn beminde.

Ay wreede doot! heel moortdadich,
Heerscht ghy noch met soo groot ghewelt?
Ghy hebt so menich mensch gheveldt:
Hadt ghy haer maer gheweest ghenadich,
Mijn Lief ghestadich,

Soo waer gheweest myn vreucht volcomen,
So ghyse slechts eerst had besocht,

Maer neen, haestich en eerment docht,
So hebt g' haer en myn vreucht ghenomen,
t' Mijnder onvromen.[1]

O korte blyschap, 'swerelts vreughde!
Begheerte, wellust, en dat meer
Teghen de deucht strijt, schu ick seer
En volch myn voorbeeld vande deuchde,
De bloem der jeuchde.

Spieghelt u aen my, ghy Minnaren,
Denckt dattet u oock mocht gheschien,
't Bedroeft wesen drijf ick door dien,
Om dattet met my dus is ghevaren,
't Welck ick verclare.

[1] Onvrome, schade.

REQUESTE.

Lief uytverkooren, Lief tryumphant.

T'vertoont sich, Vrouwe, in alder ootmoet
U Lief ghetrouwe en Dienaar goet,
Met weenend' ooghen, bedeckt, beschaamt,[1]
Versoeck meedoogen, Prinses vernaamt,
Mijns lyder smart
Dees wetten hart
Sijn veels te vart
Van een goed Maacht befaamt.

Ick onderdanen heb nacht op nacht
Veel sucht en traanen, ja clacht op clacht,
Ghestort, ghegooten met bitter getreur,
Maar noyt ontslooten u wreede deur.
Dit claach ick Godt,
Want treed' ick tot,
Het staale slot
En grendels synder veur.

Koom ick behendich ontrent u gelas,
My ontmoet schendich snel het ghebas
En t'gerucht der mensche dat ick seer haat.
Mijn Vrou ick wensche en bid ghenaad.
O quamt, ick namt
Van t'hart dat vlamt,
Gheeft dat dit ampt,
Maar voor my oopen staat.

Soo uyt ghenaade dees jonst gheschiet,
Ick sal die weldaade vergheeten niet,
Maar die beloone met danckbaarheyt
Met Lof betoone ben ick bereyt
Tot alder stont

[1] Er staat bedenckt.

Doort Heyl verbont,
Met hert en mont
Wert uwen naam verbreyt.

Voor u wel vaare, Prinses eerbaar,
t'Stelt hy t'syn Gare brand u Dienaar,
In jonst dus vierich, wech arech vermoen,
Syt ghy eergierich, soo wilt u spoen,
Na dit request
Soo doet u best.
Ick sech int lest:
Dus doende sult wel doen.

LIEDT.

Stemme: Te Mey als alle de vog'len singen &c.

Lichtvaerdige Minne neemt u afscheyt,
En quelt haer, die door ledicheyt
Versuymen al haer daghen:
    Sulck lief en leyt
    Die geen bereyt,
Die u pack moghen draghen.

Becommerde sinnen, alsomen bediet,
Die en meughen dit soo wel lijen niet:
Brenght die geen liefd' voor ooghen;
    Maer lacy! siet
    Wat myn gheschiet:
Ick schuws' en moetse doogen.

Aenmerckt de sotte Minne blint:
Ick min een dochter en wert bemint
Van een ander met beven,
    Mijn liefde wint
    Eer haer begint
Die mijn verkort het leven.

Niemand en kan in sulcken kas
Dienen dese twee te pas
Sonder minnen of haten,
    Ick laet dees ras,
    Maar die 't eerst was
Dien sal ick niet verlaten.

Al syn al mijn oorsaecken goed,[1]
Nochtans voel ick dat mijn ghemoed
Hier deur is te onvreden
    Men seght my soet:
    Siet dat ghy doet
Als ghy wout dat m' u deden.

---

[1] Oorsaecken, beweegredenen.

Vliet wech dan ghy minnaers tyrant,
Flucx vertreckt dan in een ander kant,
Want ghy sult hier niet winnen;
        Hier ist u ontmant
        Deur een jongh quant
Sijn staech-doende sinnen.

LIEDT.

Op de wyse: Al van een eerbaar vrou en haren Man.

Seght my, seght my Vriendinne,
Waarom verbercht ghy u?
Om dat ick u beminne,
Syt ghy daarom soo schuu?
Het schijnt ghy crycht een gruu,
Als ghy my siet aencoomen.
Laat my toch weeten nu,
Wat u voor my doet schroomen.

Heb ick buyten t' behooren
Teghen u sin ghedaen
Dat u verweckt tot tooren?
Ay, doet my dat verstaan,
Een valsche Tongh of waan
Kan somtijts veel quaats wercken,
Daarom wilt u beraan
En op de waarheydt mercken.

Is dit dat ghy bekende,
Doe ghy my hebt gheseyt,
Dat nimmermeer sou enden
U trouwe sinlijckheyt,
Die ghy hadt doen gheleyt
Op my? maar t' syn maar vlaghen,
Want die lichtvaardich scheyt,
Wat Liefde can die draaghen?

Immers wist ghy te vooren
Hoe hooch dat ick u hiel,
Voor tgroost by my vercooren,
Jae als mijn hart, mijn Ziel:
Och oft noch soo gheviel
Dat ghy u eens wout wenden,
Om my die voor u kniel
Te troosten in d'ellenden.

Ist u, Lief, al vergheeten,
Dat ghy in mijn ghedacht
Mijn werelt plach te heeten,
Mijn ick, mijn al, mijn cracht?
O goude Mensch gheacht
In myne jonghe sinnen,
Hoe onghesien, verwacht
Ick noch u jonst te winnen.

Soo langh sal ick u dienen
Met eerbaarheyt en schaamt,
Als Godt my sal verlienen
t'Leven dat in my aamt.
Och of ghy selfs quaamt
U Dienaars smart aanschouwen,
Ghy sout werden ghepraamt
Met deerenis, mijn Vrouwe.

Maar als my quam bestraalen
Het vlick'ren van u ooch,
Sou dan mijn kracht verhaalen[1]
Alleen door u vertoogh.[2]
Al comt my laat en vrooch
U beelt in mijn ghedachten,
Ick kan de schyn soo hooch
Niet als het weesen achten.

Princesje Lief verheeven
Doot u verborghen haat,
En laat de Liefde leeven
Weer in syn eersten staat,
U rijpelijck beraat,
En wilt gheen waan ghelooven,
Noch snoode clappers quaat,
Die d'eere van my rooven.

---

[1] Verhaalen, op haar verhaal komen. — [2] Vertoogh, het zich vertoonen.

EEN EERLIJCK VRIJSTERS ANTWOORT-LIED.

Stem: Van een eerbaer vrou en haren man, &c.

Nu hoort, mijn vrient gepresen,
Na dien ghy hier vermaent
Van mijn beteutert wesen
En mijn verschrickt gedaent:
Mijn wanghen nat betraent,
Die moet ick eerst af drooghen,
De anxst die 't herte waant
Maeckt beecken van mijn ooghen.

Al wat ghy hebt gedreven
Is redelijck en goet,
Na d'kuntschap (o mijn leven)
Die 'k heb van u ghemoet;
Maer laetst was hier een bloet.
Die my van u yets zeyde,
'tWelck ick soo heb begroet,
Dat hy met schaemte scheyde.

Meent ghy myn uytvercoren,
Dat ick den dieren eedt,
Die ick u heb gesworen,
Soo lichtelijck vergeet?
O neen, dat waer mijn leet
(Al is dit veel by vrouwen).
De beloft die ick deedt
Sal ick in waerden houwen.

Ick heb wel connen mercken
De jonst die ghy my droech
An u verliefde wercken,
Daer ick dickwils om loegh.
Als ick 't oogh op u sloegh,
Ick kon my niet versaden.
Staet op, het is genoegh
Ick bid u om ghenade.

Het sal uyt mijn gedachten
Gaen nu noch nimmermeer,
Hoe hooch ghy my ginght achten,
Mijn vrient, mijn lief, mijn Heer,
Mijn glorij en mijn eer.
Al moet ick u ontbeeren,
Ons lieffelijck begeer
Sal God ten besten keeren.

En ick sal al myn daghen,
Waer in ick can of mach,
U soecken te behaghen,
Dus maeckt gheen meer geclagh.
Soo haest als ick u sagh,
Ontvoochde ghy myn zinnen,
Die tot mijn laesten dach
Ghetrou u sullen minnen.

Kan ick u, lieff, ghenesen,
Ghelijck ghy mijn ontbiet,
Alleen met myn bywesen,
Verblijt u nu 't gheschiet.
Dat ick het voormaels liet,
Was uyt vreese voor schande.
Staet op mijn lief en siet,
Hoe ick in minne brande!

Ick bid u, Prins verstandel,
Met beschaemd' kaacken root,
Dat ghy dees lieven handel
Ten snootsten niet ontbloodt;
Of anders voor mijn doot
Sou ick veel dooden sterven.
Ghy sout door liefde groot
U reyne Dienst-maecht derven.

II.

LIEDEKEN.

Stemme: Lavagotte &c.

Schoon Eerbaer Maeght ge-
Ick min u alsoo seer, [presen,
In 't hart zijt ghy geresen
Boven al d'ander veer,
Want u persoon
Die spant de kroon
Voorwaer op deught en eer.

Altoos sal ick beminne
U eerbaerheyd en deught,
Op u soo staen mijn sinne
Nu in mijn jonge Jeught.
U klaar aanschijn
Keerd doch tot mijn
En mijn jonck hart verheught.

Wat sucht ick bitter suchte,
Inwendigh, met verdriet!
't Uwaerts doen ickse vluchte,
Maer, laes! ghy weet het niet.
Och! mocht ik nu
Verhalen u
Het gheen dat my gheschied,

Soo soud ick my verblijen
Noch eens in mijn torment,
Mocht ick tot een'gen tijen
Mijn liefd' maken bekent,
Met soete reen
Soud' ick verbreen
Mijn vreught en groot ellent.

Ick neem dickmael mijn ganghe
En ga verby u deur,
Doch sonder troost t'ontfanghe
Van u, wel reyne Fleur!
Het hart verflouwt,
Want ghy mijn houwt
Alleen in dit getreur.

Niemand mach mijn vermaken
Dan ghy, wel eerbaer Maeght!
Ghy weet en kend mijn saken,
Geen liever mijn behaeght,
Men seyd seer goed:
Na 't suur komt 't soet;
Verhoord de geen die klaeght.

Oorlof Princes verheven,
Van my werdy bemind,
Mocht ick den dagh noch leven,
Dat ick oock word besint
Van u alleyn,
o Maghet reyn!
Versint eer ghy begind.

AMOUREUS-LIEDTJEN.

Op de Voyse: Schoon Liefjen jent, seer excellent, &c.

De Liefde doot mijn schaemte root
Door t' fel bedwinghen
Dwingt my de noot nu aen een twijffel groot,
Merckt o Mondeken root
Met een voordacht op mijn singhen.

Mijn hart voorwaer dat sucht seer swaer,
Met inwendich my claaghen.[1]
O lief eerbaer, Isset u wille maer
Ghy moet dit haest van daer,
Met u lieve jonst, verjaeghen.

Wilt ghy myn leyt en mijn droefheyt,[2]
Ghy sout met reden
Haest syn bereyt met troostelijck bescheyt,
't Welck van my wert verbeyt,
Met grooter Lytsaemheden.

Och tis mijn pijn van u te syn,
Waerde Vriendinne,
Soo wert ghy mijn, die u oprecht en fyn[3]
En niet met valschen schyn,
Maer met mijn hart beminne.

Dat ghy, o Maecht, de Vlammen saecht,
Die mijn verteeren,
Of t' geen my plaeght, antwoort soot u behaecht,
En soud u (Lief), ick vraeght,
Mijn droeve smart niet deren?

---

[1] My, blijkbaar fout, doch niet met zekerheid te verbeteren. — [2] Vul aan: verjagen of wel lees wist. — [3] Wert, blijkbaar fout.

Ick meen wel jaet, Maechdelijck saet,
Bloemptje der Vrouwen,
Met raet en daet, u dienaer comt te baet
In dees bedroefde staet,
Soo ick u deught vertrouwe.

Voorts ick begheer met u in eer
Vreetsaem te leeven,
Al nae de leer van onse Godt den Heer,
Dat hy ons menschen teer
Tot stichtingh heeft ghegheven.

Mocht ick dit sien nae wensch gheschien,
O Vrouw vol waerden,
Hier voor de lien, sou ick u Liefste bien
Mijn trouwe, als ghy dien
In t' goet wilde aenvaerden.

AMOUREUS-LIEDT.

Op de Stem: Schoon Liefjen jent seer excellent.

Lief weest ghegroet, ghy die mijn ghemoet
Soo sachjes kunt streelen
En lecker voet, met meer als Hemels goet
En lieve lonckjens soet,
Die u ooghjens my beveelen.

Als ghyse slaat en lieflijck gaat
Daer lodd'rend me speelen
In mijn ghelaat, soo voel ick inder daat
Een Vreuchde sonder maat
In al mijn Lichaams deelen.

Want door u leen soo vloeyen heen
Lieffelijcke straalen
Soo onghemeen, mijn verstant is te kleen
Om levendich, met reen
Mijn blytschap af te maalen.

Mijn bloet dat walt, dat bruyst, dat bralt
Met innich kryoelen
In dier ghestalt, mijn hart van vreucht ontvalt
Maer 'trecht sich weder bald
Door 'thueghelijck ghevoelen,

Dat ghy hier bent, doch ick bekent
Voor u myn Vriendinne
Als ghy afwent u ooghjens, en die sent
Na yemant hier omtrent,
Soo mis ick schier mijn sinne.

O daagheraat, wanneer ghy staat
En and'ren hoort spreecken
Of met haer praat, 'tvermoeden dat is quaat,
Mijn dunckt ick wert versmaat,
Dies wil my 'thartje breecken.

Als op u schoot, door vryheyt groot,
De Jongelingen vielen
En kusten bloot u Roose Lipjens root,
Ick sacht, en socht myn doot
Met bitterheydt der Zielen.

Ghebenedyt sy uur en tydt,
Want mijn uytverkooren
Heeft mijn verblyt en van Wanhoop bevryt
Vermits sy (wien het spyt)
Haer trouw myn heeft gheswooren.

LIEDT.

Soet Roosje. Of Jan sloot bier en broot, een pot vol.

Myn sinnen siet,
Die minnen hiet
U overschoone Maacht,
Met liefde vast,
Als een trouw gast,
Die reyne liefde draacht.
U klaer aenschijn
Verheuchtet harte mijn;
Als u klaarheyt
Inder waerheyt
By my slech mach syn,
Droefheede vlucht,
De wreede sucht,
Met al 't verdriet en pijn
Tot niet ist haest ghebracht
Myn rouwe snoot,
O vrouwe groot,
Als ghy my maer toelacht.

Ick b'nijd en haet,
Met spijd en smaat,
Dat ghy soo bent verkuyst
Met die gesel,
Ghy kent hem wel,
Die t'uwent dickwils ruyst.
Als ick by u wil gaen,
Sie ick hem by u staen,
Ick gae weder
Op en neder,
Swaermoedich belaen.
Mijn yver klaacht,
Die styver jaacht,
En port het hart vast aen
Dat willend' niet en mach,
Door teghenheyt,
Gheleghentheyt
Verwacht ick nacht en dach.

Doch selden tijt,
Oft quelt en spijt
My staach in myn ghemoet
Dat ghy hier lijdt
Of werd ghevrijdt
Van sulcken slechten bloet,
Wiens roem is syn gheslacht
En is selfs niet geacht
Van ellick een,
Het wellick gheen
Kennis geeft de macht.
De luyden nu,
Sien huyden nu
Al nae de weytse dracht,
Doch is sy best bewaart,
Die mercken set,
Op wercken let,
En op goe geest en aart.

Verkoren schat,
Te vooren hadt
Ghedocht en dan de daat,
Wel voor u siet,
Alst is gheschiet,
Berouwt het meest te laet,
Al raed' ick u hier toe,
Ghy meucht wel segghen: hoe,
Dus beladen
Met myn schaden,
Raackt u wat ick doe?
Dan waarde maacht,
Die d'aarde draacht,

Duyt myn goe sorch in 't goe,
U welvaert ick besin,
Kend' u letten doch,
Annetta, och,
Dat ick u dus bemin?

U waerdigheyt
En aardigheyt
Heb ick noyt eer ghedaen,
Als 't wel betaamt,
Dies ick beschaamt
Voor u altijt sal staen.

Ick heb u, lief, gelaeckt
En ben selfs niet volmaeckt.
Ick soud' wel laten
Had sijn praten
My eerst niet gheraeckt.
O braven dier,
't Begraven vier
Na u begheeren haeckt.
En siet niet na de konst,
Lief, ick ten deele
My beveele
In u goede jonst.

NIEUW LIEDEKEN.

Stemme: E Gielle mette.

Wat last is liefd', ja recht een sware last
Voor myn 'tondiefd' dit spreeckwoort gaet vast,[1]
Dat voel ick nu wel in myn sin
Want ick moetse nu draghen:
Dus durf ick het claghen vry waghen
Van dees vervloeckte min.

O Raserny, 't onrecht men u liefd' noemt,
U dwaeserny met schoonen schijn verbloemt,
Nu heel het jonghe hert dat wert
Door uwe glans bedroghen
En door dijn vermoghen, ghetoghen
In dees siel-sieckt soo vert.

Dat schijn bedriegt, dat wert ic nu wel waer,
U faem die vliecht van u deucht hier en daer
Ick gh'loofden u ghelaet en praet;
Maar foey myn licht vertrouwen!
Nu mach ick 't onthouwen, dat vrouwen
Sijn te licht van beraet.

't Scheen of u hert aen 't mijne waer gehecht,
Maer wat een pert hebt ghy nu aengherecht,
Ghy verlaet mijn arm bloet, om 't goet
Moet ick myn Lief verliesen:
Dus moet ick van biesen nu kiesen
Een dor ghevlochten hoed.[2]

U Mins ghedaant heb ick te haest gelooft,
Vergheefs gewaant en voor niet al geslooft,
Geen grooter ongheluck of stuck

---

[1] In het tweede gedeelte een woord uitgevallen. — [2] Een krans van biezen als hoon voor een afgewezen minnaar.

En mach myn overkomen:
Want 't is my door schromen   ontnomen
En ick blijf inde druck.

Maer noch Goddin   kan ick u haten niet
Door ware Min,   al ben ick verlaten, siet;
Maer weest hier op niet trots,   noch spots
Ick denck het Kan verkeeren,
Dat u den tijdt sal leeren   begheeren
Die ghy nu weyghert schots.

Princes ick roem   van u groote cracht
Een Jongebloem   hebt ghy t' ondergebracht
Myn voetsel is vercort,   verdort
Alleenlijck door u t' derven,
Ick wens menich werven   om 't sterven.
Of dattet beter wort.

LIEDT.

Stemme: Tobias tot sterven genegen, &c.

Door jeuchdich blinde, domme sinnen,
Begaf ick my oock tot het minnen,
Dies 't hert verwert
Meest alle daghen
Int treurich claghen.

De Schoon die my dit spel bereyde,
Is d'oorsaeck dat icker uytscheyde,
Deur 't schijn 't welck myn
Dus had ghetoghen,
Heeft my bedroghen.

Ick eenvoudighe slechte Herder,
Dus reuckeloos en docht niet verder,
Dan dat ick hadt
Nu wel te deghen
Een Lief verkregen.

Vertreckt ghy malle fantasije,
Flucx versiet u mijn willich lije,[1]
Wech voort, 't paspoort
Wert u ghegeven,
'T is al geschreven.

Ick ban u uyt mijn hart noch vaster,
Ghy rust-roover, dijn stercke laster
Gheveynst, maar peynst
Het sal u missen,
Hier meer te vissen.

Ach Minne! daer ick dus voor vreese,
Ick kan noch mach sonder u niet wese,
't Hert kout onthout

---

[1] Versiet u, zie naar iets anders uit.

Mijn groeysel hede,
En mijn vreuchd mede.

Mijn klare Son, deur het schoon weder,
Straalden in en op de ooghen teder,
Van haer dienaer,
Die heeft ontfanghen
Schaem-roode wanghen.

Na dees stuur-Herfst comt den Somer,
Die mijn gront verwermt ende vromer[1]
Begon mijn son
Te laten dalen
Haer gulde stralen.

De dorre stam gingh ick soo snoeijen,
Datter nu nieuwe vruchten groeijen,
Ja meer dan eer-
tijts is bevonden
t Eenigher stonden.

Mijn vrou, 't is tijt, wilter op passen
De vruchten rijp sijn schoon volwassen,
Comt ras, 't ghewas
Mach niet meer toeven,
Tijt stracx an 't proeven.

Alst windich suchten my verdroten
Heb ick met traanen nat begoten
De stam die quam
Sich droef vertonen
Voor veel personen.

Adieu mijn Son, fleur der Goddinnen,
Mijn moyten is licht, mach ik verwinnen
Mijn leedt ick weet
En hout secreter
Wist ghy, 't waer beter.

---

[1] Vromer, dapperder, flinker.

AVONDT-LIEDT.

Op de Stemme: Als ick laetst van Hollandt voer,
Ick voer van Amsterdam.

Ach proper dier waer wildy heen,
Dus inde nare nacht?
't Is sorghelijck te gaen alleen
My tot Convoy verwacht.[1]

Hoe komt dat ghy so schichtich
En vliedt van my dus vert? [bent
Geen vyand Lief is u omtrent,
Waer toe dit loopen hert?

Vreest ghy niet dat de boeven,
U sullen randen aen? [Vrou,
En sy misdeden u, ick sou[2]
Van rou en smart vergaen.

Ick heb u dit so dick gheseyt,
Oock vande liefde mijn:
Ghelijck het hout in 't vier gheleyt,
So legh ick inde pijn.

Hoe dickwils heb ick my vermant
Om u te loopen naer,
Niet eens aensiende eer of schant:
Ick achtent niet een haer.

So vreemt als gh'u in 't loopen
So vreemt zijt ghy in als: [toont,
Blijft al mijn moeyten ongheloont,
Soo is de kaart heel valsch.

Als ick noch denk om d'oude
En om de laetste praat, [vreucht,
Dan is myn hartje heel verheucht,
Wat sou nu doen de daat?

Waarom toont ghy so vreemt een schijn,
Daer ghy mijn wel meucht sien?
Ick bid u, troost, ontdecktet mijn,
De oorsaeck van dit vlien.

Nu ghy my dit te kennen gheeft
En opentlijck vermont,
So sal ick u, myn Lief beleeft,
Beminnen t'aller stont.

Princes moet ick scheyen alree,
Soo beveel ick u d' Heer,
Die wil dy, my bewaren mee,
Adieu mijn lief vol eer.

---

[1] De laatste regel wordt bij zang gebisseerd. — [2] En, indien; er staat: u misdeden.

LIEDEKEN.

Stemme: 'S morghens voor daegh, in 't velt al by den wege, &c.

Maar siet! sy sluyt,
Ach Lief, wilt soo niet sluyten,
Siet eerst eens uit
Wie dat ghy hier laet buyten
U deurtjen gaen,
Compt fleurtjen aan
Aen 't scheurtjen,
Een eurtjen
Aant deurtjen staen,
Aenhoort mijn kleyn vermaen.

Ick bent, mijn roem!
Mijn waerde uytghelesen!
Die ick schier noem
Mijn eygen hart te wesen;
Sy vluchten toe,
Ick suchten doe,
Sy vruchte,
Ick duchte,
Ick suchte doe:
Hoe wee was ick te moe.

Ach! wildy niet?
En ist dan u behaghen
Dat ick 't verdriet
Hier op de straet moet klaghen
Voor nijers boos,
Voor vrijers loos,
Noch wijder,
Voor yder,
Voor vrijers loos
Of yemant die my siet?

'k En kan voorwaar
De heele nacht niet rusten,
Maar dacht om haar,
En veel verscheyden lusten
Temteerden my,
Het deerden my
't Ontbeerde,
Begeerde,
Dies keerd' ick my
Van d'een op d'ander sy.

Ick gaf een klop
Met vreesen en met hopen,
En seyd doet op,
Sy seyd': ick doe niet open,
Wy sorghen seer,
Koomt morghen weer,
Wilt borghen
Tot morghen,
Komt morghen weer
En eyscht dan u begeer.

Wel op mijn hert,
En wilt niet langher treuren,
Mach voor u smart
Haer jonst u niet ghebeuren,
Soo laatse snel,
Maer praatse wel,
Soo staatse
Ter plaatse,
Soo staatse wel
Daermen haer eeren sel.

Princesjen eel!
Als ick by u quam praaten,
Wast een te veel,
Daerom sal ick u laten.
Ghy maacktet trots,
Ghy spraacktet schots,
Ick laacket
En staacket;
Ghy maacket trots,
't Hadt seker niet veel slots.

LIEDT.

Stemme: Si c'est pour mon Pucellage, &c.

Wilt aenschouwen met medoogen,
Naer u heusheyts aert bequaem
't Gheen dat ick te clagen schaem:
Laes, ghy siet de proef voor oogen
Van 't gheclach, daer ick van raem
In 't gedicht op uwen Naem.[1]

Ach, hoe licht is dit te mercken
Aen myn quynende gelaet,
De waerheyt van dees droeve staet,
Als ghy siet myn sotte wercken
Dat 'k u volch, waer dat ghy gaet,
Daer ghy nochtans myn dienst versmaet.

Laestent ('t is my noch indachtich)
Steurd ick Neeringh onverhoets,
Doch ick wens u alles goets!
Soud ghy daerom wel waerachtich
Van my begheeren meerder boets
Als dees gheleden teghenspoets?

Beeld 't u Vrouwelijck in, mijn vrouwe,
Dat ghy oock de Vrouwen slacht,
Die van Naturen sijn heel sacht,
Daer ick u oock sal voor houwen,
Maer wanhoop seyt dach en nacht:
Wel ghesien maer weynich gh'acht.

Vliet dan haestich, o myn clachten,
In het herde hart, geveert,
d'Inwendighe sinnen leert
En druckt vry in haer ghedachten,
Dat haer deucht mijn ziel verheert,
Op dat haer mijn druck eens deert.

---

[1] Walburc(h).

Ruymt doch u quade wreethede
Mijn Princes, die 't hert ghebiet,
Hoe wel u slaef u dit hiet,
Verschoont my doch door myn bede.
Soo boven 't behoor gheschiet,
Ghenoegt u aen dit verdriet.

Coortsen hiet het lichaem schaden,
Hieter Coortsen quelt myn ziel,
Noyt hittigher vier en viel
Om d' inwendich mensch te braden
Als min, die my ontroert hiel
Het vernuft en 't beckeniel.

Princes, lief, in mijn af-wesen,
Denckt om my als 't komt te pas,
Neemt dit lied in handen ras,
Willet singhen ofte lesen
Of ick u eens hulp, helas!
Ick wou ick altijdt by u was.

LIEDT.

Stemme: Onder de linde groen daer ick laetst, &c.

Bevallijcke schoone maaght,
Hoe comt dat ghy dus vlied
Voor u lief en dienaer trou?
Daer ghy weet, o brave vrou!
Dat hy u garen siet,
Daer ghy weet wat my behaaght
En hoe seer het my verdriet,
Als ick u of niet anschou.[1]
Mocht ick u sien als ick wou,
Soo sou ick treuren niet.
Nu hoordt een woord
En blijft wat staen,
En met lust wat rust
Van 't gaen.
Ghy wilt op u loopen[2]
Immers niet vercoopen?
Wel hoe sulcken haest?
Waer heen dus verbaest?
Spreeckt doch een mensch eens aen.
Seght uytvercoren,
Hebt ghy versworen,
Dat ghy nimmermeer
Sult doen mijn begheer?
Want ghy myn vlucht altijdt.

Mach my van u lieve mont
Soo veel jonst niet gheschien,
Dat ghy myn bedroeft ghemoet
Verquickt met een blije groet?
Laet m'u ten minsten sien,
Vertoeft een corte stont
En beyt noch wat mitsdien.
Selden seytmen doet het goet,
Grooten haest of snellen spoet;
Waer toe dan t'yvrich vlien?
Hebt ghy op my
Eenighe nijdt,
Ghy mijn aenschijn
Dus mijdt.
Loopt niet van die u mint,
Maer vlucht van die u haat.
Had ick uwe eerbaerheyd
Yet oneerlijcx voorgheleyd,
Soo waert ghy te rechte quaat;
Nu ghy geen schult en vindt
In woorden of in daat,
Want ick heb u noyt misseyt,
Voor myn dienst en arrebeyd
Werd ick dus dreuts versmaadt.
Gaet heen vry treen
Daart u behaaght,
Maer siet dat niet
Ghy nae beclaaght.
Ick socht u ter eeren,
Doch het kan verkeeren,
Wel en wildy niet?
Soo loopt dat ghy swiet,
Ghy hebt my wel geplaacht.

U trotse sotte pracht
En malle hoovaardy
Maeckt u soo verwaent, ver-
Datghyinuselvenmeent, [weend,
Dat het u al staet vry.
Door u uytheemsche dracht
En wilde pronckery,
Dunckt u dat ghy zijt verneert

---

[1] Of, blijkbaar fout. — [2] Gij maakt van het loopen toch geen zaakje?

Als u maer u minnaer eert,
O slimme sotterny!
  Waer door ghy u
  Noch niemandt kent,
  Want ghy meend dat
  Ghy 't waerdich bent.
U hooghe ghedachten
Mijn slechtheyt verachten,[1]
Ja als 'k by u stae,
Soo dunckt u bynae,
Dat u eer is geschend.

Princesse wulps en wups,
Mijn liefde is vercout,
En myn min verkeert in spijt;
't Verandert alles metter tijt,
Wat dat men hier aenschoud:
Eertijts scheend ghy schoon en hups,
Ja een Werelt van Goudt.
Wat ist of ick mijn tijd verslijd?
Ghy loont my met smaat en spijd,
Het welck my seer berout!
  Wie weet wat leet,
  Wat druck, wat rou,
  Ick nu om u
  Verdraghen sou,
Liet ghy u tooren,
En woud aenhooren
't Geen dat u dienaer seyt,
Die u met dienstbaerheyt
Sou dienen, schoon Jonckvrou.

[1] Slechtheyt, eenvoud.

NIEUW-LIEDEKEN.

Stem: Engelsch Schoenlappertjen.

Ghy weet mijn lief wie u bemint
Met waer en reyne minne,
Ick ben lichtvaerdich noch verblint,
Wispeltuurich van sinnen.
Mijn liefde groot, sal totter doot,
So ghy my wilt ghenadich sijn,
Gestadich sijn,
In vreuchden en in noot.

Geen winter kout, geen Somer hiet,
Geen reghen, wint noch donder
En konnen my beletten niet
Mijn liefd (en ist niet wonder?)
Mijn liefd' staet vast, in lust of last,
Door kracht van mijn genegenheydt
Geen tegenheydt
Heeft oyt mijn Liefd' verrast.

De langhe wech, mijn gewoone gangh
Verdriet my niet met allen,
Geen naer gekrijt en maeckt my bangh,
Noch wat my mach voorvallen
In 'tghevecht op straet van boeven quaet,
Mijn liefd' leert my sorchvuldich sijn,
Gheduldich sijn,
Met voorsicht en beraet.

Geen smert, geen druck en geen hartsweer,
Geen nijdt of spijt, geen quellen
En konnen mijn dit lief begeer
Niet uyt mijn hert ghestellen,
Want dus ondieft, ben ick verlieft,[1]
Maer of dit langh sal blyven staen

---

[1] Ondieft, geducht.

Of dryven gaen,
Ick doe wat u belieft.

Wat dat u lust, dat lust oock mijn,
Vereent so sijn ons willen:
Ghy wilt dat ick gerust sal sijn
En dese moeyten stillen,
En dat met reen, ick ben te vreen.
So lief als mijn 't verwerven is,
Oock 'tderven is,
Ghy benter niet alleen.

Ick set mijn hart op een goe stee,
Ick macher niet van praten:
Alsoo ghy wilt, so wil ick mee,
Al wouw jy my verlaten,
Of 'k u ontbeer, daer sijnder meer,
Ay hout u dan so trotsjes niet,
So schotsjes niet,
Adieu ick kom niet weer.

LIEDT.

Stemme: Als ick laest van Hollant voer, Ick voer, &c.

Na dien ick van mijn trouwe dienst
Het loon langh heb verwacht,
So vind ick my op 't onversienst
Van u dus schots veracht.

Is dit mijn hoop? is dit mijn danck?
Is dit dan mijn waardy?
Gingh ick hierom myn leven langh
In straffe slaverny?

Te spaed wert ick mijn sotheyt kunt,
Maer doch het is my leet,
De eer die ick u heb ghegunt
Was aen u niet besteet.

Had ick u noyt soo wel be-ooght,
Soo waer ick niet ghequetst,
Soo had ick noyt soo hooch gheboocht[1]
Of schadelijck geswetst.

Want dees eer en u groote goedt
Doen dat u sotte hart,
Vol op gheblasen hooghemoet,
Nu dus hoovaerdich wart.

Siet na u nuwe vrijer nu,
Daer ghy dus hoofs om pronckt,
Maer hy en siet niet eens na u,
Hoe ghy loer-ooght en lonckt.

Of ghy al schoon hem scheets vertreckt[2]
Mijn kintse liefde sot,
Daer ghy (soo 't schijnt) dan met my geckt,
Daer wert ghy selfs bespot.

---

[1] Bogen, roemen. — [2] Scheets, hoonend.

Want nu ghy 't hem dus openbaart,
t'Geen u toe was vertrout,
Soo acht hy u (met recht) niet waart
Dat hy met u wat kout.

Al kruyft ghy 't hayr en ciert u hooft,
U kunst dat is maer wint,
Hy veynst het gheen dat ghy ghelooft,
Dat is dat hy u mint.

O meysjen! soo ghy and'ren doet,
Soo wert u weer gedaen,
Mijn eerste liefde was wel goet,
Maer die is nu vergaen.

Princesse die ick eerst verhief,
Ick wensch u goeden nacht.
Adieu mijn suure, soete lief,
Ick soeck dat ghy verwacht.

LIEDT.

Stemme: 't Schaep dat voer na Alleckmaer om te comen, &c.

Hout u soo kost'lijck als ghy meucht,
En glorieert me in u vreught,[1]
Joffvrou ick macht wel velen:
Ghy sult niet meer mijn blije jeucht
Sijn soete vryheyd stelen.

De tochtighe lust van 't wullips hart,
Die door het oogh gheboren wert
En ghevoedt door 't begeeren,
Kan door een spijd, die bitter smart,
In ooghenblick verkeeren.

Mijn hartsen liefde was soo groot,
Soo dat my docht dat eer de dood
Mijn leven sou verslinden,
Eer dat ick u door lust of noot
Sou laten, o beminde.

Maer ick sie dat mijn naarstigheyd,
En liefde die ick heb gheleyd[2]
Op u mijn uytvercoren,
Is tyt-verlies en arrebeydt
In ydel hoop verloren.

'K heb liever dat mijn lichaem rot,
Eer ick van yeder wert bespot,
Of m' ongheval verweten;
Dan ick en ben soo niet versot,
Of 'k kan u wel vergheten.

Wel an Jofvrou, wel an, ick ga,
Maer doch misschien tot uwer scha:
Hoe schijn hoogh u verkiesen,

---

[1] Me, mee. — [2] En, er staat U.

Ghy sult, ducht ick, weten hier na
De grootheyt uws verliesen.

Die om het aarts verganck'lijck goet,
Neemt een straf, onwetend bloet,
Die is sich sellifs teghen.
Want my dunckt dat in het ghemoet
De rijckdom is gheleghen.

En of ghy schoon (o meysjen) had,
De geen die ghy lieft om sijn schat,
En niet om deughd' en eeren,
Als ghy in onvree met hem dat
In treuren moest verteeren.

Ghy hebt my meer als langh beproeft,
Ick heb oock wel te langh ghetoeft,
Ick mach mijn gaen bereyden.
In plaetse van te sijn bedroeft,
Sal ick met blijschap scheyden.

Adieu moy meysgen quicx en tjats,
Ghy mint u liever om wat schats,
En acht mijn clachten kluchten,
Paeyt and'ren oock soo snar en bats
Met uwe blaeuw uytvluchten.

Vaert wel, mijn lief, Adieu ick ty
Van hier, en soo ghy yets van my
Somtijdts noch wilt verhalen,
Bevleckt mijn eerelijck gevry,
Bid ick, met geen schandalen.

Princes ick vraacht, eer ick dit sluyt,
Dunckt u dat dit wat spijtich luyd,
Wilt d'oorsaeck overlegghen,
Dat die uyt u geveynstheyt spruyt
En u ghemaackt afsegghen.

TOOVER-LIEDT.

Stem: Ach ongheluckighen dach, &c.

O du Toversche kol,
Wat karacters ghelol
Laest ghy uyt een onsichber rol,
Doen ghy mijn siel belaest, beswoert,
Als sy mijn yligh wert ontvoert.

Ach toomeloose tongh!
Die mijn besnoert bedwongh,
Ick twijffel wat u daer toe drongh,
Dat ghy so met guychellery
Mijn vrijheyt brocht in slaverny.

Naemt ghy uyt hovaerdy,
Over my heerschappy,
Om dat myn slechte Rymery
Met onvercierd' Poeetsche pen
Sou singhen ick u slave ben?

Oft en mocht ghy misschien,
Als die nydighe lien,
Mijn goedt en groot geluck niet sien?
Of hebdy aen myn ziel ghedacht
Te toonen eens u kunst en kracht?

Want voor dees toovery
Was ick helaes so bly!
So vroom, so vrolijck en so vry,
Soo redelijck en so gerust,
Mijn leven was een lieve lust.

Ick was verheucht van gheest,
Licht-hertich onbevreest,
Ick docht niet eens dat inde Feest,
Daer niet dan jonst was, of 't was
Alsulcke Kollen souden sijn [schijn,[1]

Als die 't Kerck-hof betre'en,
En der versturven le'en
Met vertwijffelde sno gebe'en,
En grill'ge grepen, stout en straf,
De dooden driesschen antwoord af.[2]

O Circes! ghy gaeft mijn
Een schael met leck're wijn,
Op dat ick wellekom sou sijn,
De woorden die ghy daer by spraeckt,
Die hebben myn te seer vermaeckt.

O heymelijck verstant!
Ghy naemt my by der handt
En brocht my aende Ledekant,
Daer mijn lichaem, als sonder ziel,
In slapen van syn selven viel.

[1] Of 't was schijn, naar het scheen. — [2] Driesschen, dreigen.

'k En kon noch wit noch swart,
Ick mommelde van smart,
Ick was verandert in een hart,
Ick meende wel te spreecken yet,
Ick had de wil, 't vermoghen niet.

Och dit ghebeurtmen staegh!
Dus sucht ick alle daegh:
Ick sucht als ick myn droefheyt klaegh;
Ach 't is gheen snuyven van een beest,
Maer clachten van myn stomme gheest!

Ach wijse toveres!
Spreeckt een woord vijf of ses,
En maeckt myn weder fris en fres,
Doch woorden sonder herten-gunst
Is groot bedroch en kleyne kunst.

NIEU-LIEDEKEN.

Stem: Ach ongeluckighe dach! Die 'k wel beclagen mach.

Ick wil Juffrouw (vertrout),
Om al het Weerelts gouwt
U prysen met geen logens stout:
Want deed' ick dat, het soude myn
En u tot een beschamen sijn.

Ick sal met valsche vondt
Niet seggen ongegrondt,
Als dat u lieve kleyne mondt
So veel Parfuyms en Ambers heeft
Als ons Saba en Injen geeft.

Noch dat u hayren schoon
Veel grootscher staan ten toon
Als d'alderbraefste goude kroon,
Noch dat ick in u oogen vin
Een woonplaets voor de geyle min.

Of dat haer glans verwon
De starckheyt van de Son,
Daer noyt klaerheyt by komen kon,
Want al het licht dat ons bestraalt,
Syn levend' luyster van haer haelt.

Noch dat u Lipjens soet,
Vol suyver blinckend' bloet,
Een schant an Kraal en Karsjes doet,
Noch dat u Tantjes, Parlen fijn,
Gheset syn in brandend' Robijn.

Noch dat u hooge ze'en
Of treffelijcke reen,
De mensch verkeeren kan in steen,
Of dat ghy met u groote Geest
De wijste maeckt een botte beest.

Ghy syt so hups een Tas,[1]
Als hier in lang oyt was,
Dit segh ick als het komt te pas,
Ja so, dat om een soete soen
Een Heremijt sou sonde doen.

Maer dat is niet geseyt
Van u onsterflijckheyt,
Ghelijck ghy t'hier en daer verbreyt,
Doch so u lichaem god'lijck is,
Struylt Rooswater in plaets van pis.

Dus spreeck ick, o Joffrou!
Op datmen mercken souw,
Hoeveel ick van u schoonheyt houw,[2]
Waaraen myn lust syn tijdt besteet,
Wanneer ick niet te doen en weet.

Ghy siet wel, mijn Vriendin,
Hoe seer dat ick u min,
Al gae ick hier vast uyt en in;
Maer kosten elcken tree een duyt,
Ic quam ter maent misschien eens uyt.

Al segdy, soete dier,
Dat ick segh: dat ick schier
Om u verteer in 't minne-vier:
Het is wel waer, het is geschiet,
Ic hebt geseyt, maer 'k meenden 't niet.

---

[1] T a s, meisje. — [2] H o u d e n v a n, waarde hechten aan.

LIEDT.

Stem: Pavane d'Espagne, &c.

Om dat ick heb ghepresen
Mijn waerde, soete Beck,
Moet ick daerom nu wesen
Ghehouden voor een geck?
Dit's u grootste ghebreck,
Die uwe faem verslimt,
Dat ghy soo licht vergrimt
En bitter schelt en schimt.

Doch twee ghewenste gaven
Verleent u de natuur:
Dat's overvloet van haven
En schoonheyt van statuur.
Maer denckt, o Creatuur!
En onthout dit van mijn,
Dat dese dinghen zijn
Niet anders als een schijn!

Dit maeckt meest alle Vrouwen
Hoovaerdigh en verwaent,
Dat sy te veel vertrouwen
Haer lieffelijck ghedaent:
En alsmen haer vermaent,
Dat een lustigh ghestalt
Somwijl schielijck vervalt,
Soo heeftmen sich verkalt.

Een rijcke Vrou is lastich,
Een schoone trots en stout,
Een middelbaer stantvastich,
Wel hem die sulck een trout:
Die vint hem niet vervrout,
Ghelijck men, leyder! siet
Dat nu soo veel geschiet,
Daer 't Wijf de Man ghebiet.

Ick merck Lief, u begeeren
En u ghedachten hoogh,
Die sien na weytsche kleeren
Die cierlijck staen in 't oogh.
Al heeft de man geen boogh,[1]
Is 't een schalck of een brief,[2]
Is 't maer een rijcke dief,
Om 't goet hebt ghy hem lief.

Comt na u een minder kijcken,
Oprecht, vroom van gemoet,
Die durft ghy wel uytstrijcken,
Ja schelden voor een bloet,
Ghy kent u schier te goet,
Dat ghy hem eens siet aen,
Off by hem wat te staen,
En dwingt hem stracx te gaen.

Maer, Lief, het spijtich spreken
Van een mont snaver-snel,
Noch dreutsche, scheetsche treken,[3]
Of een stuurs wesen fel
En voeghen niemant wel;
Besonder, so men seyt,
Past voor een Jonghe Meyt
Beleefde vriend'lijckheyt.

Want 't rat van Avonturen
De rijckdom licht verkeert,
En schoonheyt mach niet duren,

[1] Boogh, iets om op te bogen. — [2] Brief, verwaande gek. — [3] Spijtige, schampere kunsten.

Soo d'ondervindingh leert,
Dus eer ghy dees ontbeert,
En eer 't u qualijck gaet,
Betoomt u woest gelaet[1]
En straffe sinnen quaet.

[1] **Gelaet, houding.**

LIEDT.

Stem: Cupido geeft mijn raet, &c.

Heb ick u niet gheseyt
Dat ghy noch eens sout missen
U rustighe schoonheyt
Of u wackere frisschen,
Blijde ghestaltenissen,
Door sieckt of qualijck vaert?
Segt my, segt nu, waer isse,
Daer ghy soo trots me waert?

Recht als een vaste Roots
Sich niet en kreunt aen winden;
Soo was u hart te groots
Voor al die u beminden;
Maer nu men siet verswinden
U schoonheyt (voor verhaelt),
Nu can men licht bevinden
Dat uwe grootsheyt daelt.

Te voren en mocht u
Schier niemant sien of raken,
En tegenwoordich nu
Staet ghy yeder te spraken;
Ay wat seltsamer saken
En wonderlijcker daat,
't Verlies dat doet u maken
Een seer veel schoonder staat.

Wat werd hier op ter aert
Meer als schoonheyt gepresen?
Als deughd daer by vergaert
Met reden en met wesen;
Ey, dat 's een uytghelesen
Schoonheyt die niet verdwijnt,
D'ander bereyt veel vresen,
En s'is niet dat sy schijnt.

De schoonheyt die ghy wint,
Can ick ghenoech niet eeren,
Die wert van my bemint
Met hertelijck begeeren,
't Welck niet en kan verkeeren
Door tijt, nochte door druck;
Siet, hier aen meuchdy leeren
U groot en goet gheluck.

De schoonheyt van t'aensicht
Can haest een man verdoren,
En doet een vrou seer licht
Tot snoode lust becoren,
Maer recht schoon wert geboren
Uyt een Hemels ghemoet,
Ghy hebt het valsch verloren
En vint het dierbaer goet.

Soo wie een schoone siet
En daer op stelt sijn sinnen,
Wanneer hij 't schoon gheniet,
Het geen hy wenscht te winnen,
't Bedroeft hem haest van binnen,
Soo sijn schoon yets vervalt,
En soo licht is syn minne,
Als haer wanckel gestalt.

Siet hoe die schijn verlebt
Door een weynich beswaren;
De schoonheyt die ghy hebt
Verbetert door de Jaren,
Over sulcx sal oock varen
Mijn liefd' met u int graff,
Indien ghy kunt bewaren
't Geen u u sieckte gaff.

Neemt dese spiegel voor,
En spiegelt u ghedachten,
Ick weet, ghy sult hier door
U wel voor hoochmoet wachten.
Alsulcke groote crachten
Uyt sellifs-kennis rijst;
Wilt niemant seer verachten
En middelmatich prijst.

AMOUREUS LIEDEKEN.

Op de Wijse: Adelijn, Bruynsmadelijn, ghy bent so hups en fijn.

Mijn tongh die moet nu boogen
Van 't geen mijn hart behaacht,
Want met bekoorde ooghen
Heb ick ghesien een Maacht,
Becnopt van dracht
En rendelijcken,
Niet met pracht
Wtwendichlijcken,
Ghelijck men 't nu wel draacht.

Sy weet haer wel te cieren
Met degelijck gelaat,[1]
Met bequame manieren,
Met cort en heusche praat,
Niet lichtvaardich,
Wangelaatich,
Maar eerwaardich
Ende statich,
Een Maachdelijck cieraat.

Met vierige dienst en willicheyt
Vult sy het hart van mijn,
Door haar stemmige stillicheyt
En suyver soet aanschijn.
Oock als haar mont,
My seer lieftalich,
Een cus my jont,
Ick acht my salich
En vol gelucks te syn.

Sy nayt met lust seer sinnelijck,[2]
De traacheyt haar verdriet,
Och als ick denck hoe minnelijck
Dat somwijl sy op siet,
En siet sy my
Ver by gaan wand'ren,
So moeten wy
Van cleur verand'ren,
Soo dickwils alst geschiet.

Con ick met kunst en vreuchden
Verhaalen al haar Lof,
Maar haer rijckheyt van deuchden
Is myn doel en lust Hof,
Daar ick niet weet
Wt te raacken
En ick vergeet
My door t'vermaacken
In d'overvloet van stof.

Dees die in alle punten
Soo graas'lijck is bedeelt,
Dat men haar siet uytmunten
Als spiegel en voorbeelt

[1] Gelaat, manier van doen. — [2] Sinnelijck, keurig.

Van ware deucht
En rype reden,
Die in haar jeucht
So grijpe steden,
Dat syer myn hart mee steelt.

De Maaght die my doet roemen,
En is niet wijt van hier,
Maar ick en durf niet noemen
Dit reyn en eedel Dier,
Want ick vrees haer
Te versteuren
En t'sou voor waar
My gebeuren,
Waar sy niet goedertier.

Ick sal met vriend'lijck spreecken
Haar leggen t'vier so naar,
Tot dat wy door myn smeecken
Te samen syn een paar,
Of so t'gevalt
Den Heer der Heeren.
Hoemen kalt,
Het kan verkeeren,
Den mensch is wanckelbaer.

AMOUREUS LIEDTJEN.

Op de Voys: Van Cloridon.

Uyt Liefden com ick dagelijcx nu
By u deur dus henghelen
En soeck myn hartje met het u
Heel in een te strenghelen,
Want u ghestalt
Myn schoon bevalt
Van al de aartsche Enghelen.

U levendighe Gheest gheswind
Munt uyt seer eel en waardich.
Ick sie dat ghy de deught bemint,
Dies syt ghy recht eerwaardich.
Voort wat ghy doet,
Dat is al goet,
Bevallich, soet en aerdich.

Ja gheen Penceelen, tongh, noch Pen,
Sou u schoonheyt wel treffen,
De gunst die ick u schuldich ben
Is niet te bootsen effen:
Doch mijn hart sal
Meest over al
Standich u Lof verheffen.

Om u ist dat ick swerf en swier
Als sinneloos en droncken;
En somtyts coom ick weder hier
Dan als een Pau aenproncken,
En ghy slaat neer
U ooghjens teer
Met oversydts beloncken.

Ick weet dat niemant en vernoecht
Een onbeschaamt aankycken,
By schoonheyt gants niet wel en voecht

t'Onwaardich, smaalich prycken;
Een reyn ghesicht,
Niet trots noch licht,
Can d'eerbaarheydt verrycken.

Och waer de Liefd' in u soo groot
Als sy in my is crachtich,
Soo hoopten ick noch voor myn doot
U Jonst te syn deelachtich:
Maar of ick Mensch
Wel bidt en wensch,
Dat weet de Heer almachtich.

Och soo men my delft int aartryck
Door een troost'loos verscheyen,
Een droeve sleep myn rouwich lijck
Sal volleghen met schreyen,
En naat ghehuyl
Sal men myn cuyl
Met Bloem en Palm bespreyen.

Doch soo een onverhoopt gheval
Myn u noch stelt in handen,
Wie weet wat vreught dat wesen sal
Dan in myn Vaaderlanden!
Een heugh'lijck vier
Sou yder schier
Om myn noch gaeren branden.

Vergunt ons beyen Prins het best
En wilt u wil uytrechten.
Nu bid ick u Lief noch int lest
Helpt myn knoopen en hechten
Ons Zielen t'saam
In s'Heeren naam;
O wel gheluckigh vlechten!

LIEDT.

Stemme: Pavane d'Espangien.

Al mijn begeerlijckheden
Gaen noch in liefde voort:
Hoe wel dat mijn gebeden
Of't alderminste woort
Niet meughen zijn verhoort
Van u, o mijn vriendin!
Dien ick met hart en sin,
Doch hopeloos bemin.

Moet ick (soo 't schijnt) ontberen
U, om t'geen dat ghy weet,
So durf ick u wel sweren
Met een seer hooghen eedt,
Dat ick sal draghen leedt,
Niet met rou-cleeders swart,
Maer binnen in mijn hart,
Daer 't niet ghesien en wert.

Die mint 't gheen hy moet derven,
Sijn meerder off partuur,
Die sterreft voor sijn sterven,
Duysent mael in een uur.
Och lieff, t'valt my soo suur,
Ja een hart dootlijck leyt,
Dat d'onghelegentheyt
Ons van den and'ren scheyt.

Maer wou Fortuyn eens wenden,
Of was 't Godts lieven wil,
Een goet middel te senden
Om slechten het gheschil
Dat tusschen ons eens vil;
Och een soo eenich stuck
Sou dooden haest myn druck;
Ach! had ick dat gheluck,

Mijn Gaerne brant van minnen
Blijft onbluslijck en groot,
Ick sal met trouwe sinnen
(Hoe seer van hoop ontbloot)
U lieven tot mijn doot,
O soet maagdeken teer!
Die ick na mijn begheer
Niet ghenoegh prijs en eer.

Ick sou van blijdschap springhen
En singhen seer verblijd,
Hoe dat des wereldts dinghen
Verkeeren metter tijd,
Tot troost van die noch lijd
Van minne soet ghewelt,
Eer hem wan-hope quelt,
Die 't ghemoet seer ontstelt.

God weet, 't gheen voor de men-
Is onsienlijck en bedeckt, [schen
En na wat wit mijn wenschen
Sich t'eenemaele streckt,
En hoe mijn herte treckt
Na uwe frissche jeucht,
En u bloeijende deucht
Is mijn ghewenschte vreucht.

Princes ick sal verwachten
U graci met gheduld
En hoop dat ghy myn clachten
Noch eens verhooren sult,
Als de maat is vervult
Van uwe wreetheydt straf,
Die haest moet nemen af,
Of ghy brenght my in 't graf.

LIEDT.

Stemme: Van een soo loosen boerman, &c.

O on-eenighe sinnen!
O noyt ghehoord gheschil!
Want ick en myn vriendinne
Sijn seer verscheyden van wil.

Onghelijck wy van zeden,
Van wesen en van schijn
En van gheneghentheden
Wy over tweedrachtich zijn.

Min ick haer uytermaten,
Gelijck sy merckt en siet,
Sy en macher of hooren praten
In het alderminste niet.

En als ick schijn te branden
In minne van myn vrouw,
Dan blaest zy in haer handen
Van pure liefde kouw.

De hette doet verdwijnen
En smelt mijn vleys en bloet,
Zoo dat ick van banghe pijnen
Met mijn hooft int kussen wroet.

De kouw gaet haer soo plaghen,
Dat zy het bedde houwt,
Tis niet om te verdraghen,
Soo gants machtich is sy verkouwt.

Mijn hart dat is vol smerten,
Vol koortsen en vol brand
En sy heeft ys in 't harte,
En loot en steen int inghewand.

Ick ducht sy is ghebooren
Int noorden wrangh en wreet,
Want haer ziel schijnt beswooren
Van een te strenghen planeet.

Wat vreemde loop der starren[1]
Heeft in mijn ziel gheboet
Dit vier? daer ick in verbarren,
En dat my noch wonderlijck voed.

Lief wilt u doch erbarmen,
Ick ben schier uytghewoelt,
Ghy sult u proper verwarmen,
Soo ghy myn grooten brand verkoelt.

---

[1] Loop, er staat: loon.

VOOR-SANGH.[1]

Stem: Hansje sneed dat kooren was, &c.

Ick sieje wel, al gaeje snel
U in het bosch vertrecken,
O Maechdekijn! u klaar aenschijn
En kundy niet bedecken

Voor die u mint, myn Lief! ick bint,
Ay! went u snelle voetjes!
En ist u wil, so staet wat stil,
Of gaet ten minsten soetjes!

Laet mijn doch yet verwerven, siet,
Op mijn lieve gebeetjes,
En schort u gang, die my te langh
Valt door u vlugghe treetjes!

Komt vlyt u weer by my hier neer,
In dese groene blaatjes,
Als wy verle'en, de Sondach de'en,
Des avonts al wat laetjes.

Als ick noch denck om het ghewenck,
Om al ons blye kuurtjes,
Van ons ghevry en hoe dat wy
Vertelden avontuurtjes,

Daer wy den tijdt met wierden quyt,
En van die nieuwe dansjes
En was daer geen dan ghy alleen,
Die wan de Roose-Kransjes.

Komt weest niet schuw, t'is hier so luw,
Vol dichte Eglentiertjes;
Mijn hart verheught hier door de vreucht
Van die vrolycke diertjes.

---

[1] Voor-sangh, voor een rondedans. (Zie Moortje, reg. 2627).

't Wildt danst en springt, 't ghevoghelt singt,
't Is hier vol blije lusjes,
Waert ghy hier nu, ick segghet u,
Ghy kreecht wel duysent kusjes.

Ick gis ghy vliet uyt vreese niet
Voor dese dreygementjes,
Maer wilt misschien na hooger sien,
Of na de jonge ventjes,

Die ghy bekoort en licht verdoort
Door u beveynsde grilletjes,
Daer ghy uyt suycht u lust, en buycht
Haer hertjes na u willetjes.

Wie eens aenschout u hayr als gout,
Of u ghebloosde wanghen
En roode mont, die is terstont,
Al eer hy 't weet, gevanghen:

Want u ghesicht boeyt ons seer licht
In onsichtbaere kluysters
En u schoonheyt ons voort verleyt
Door haer besond're luysters.

t'Hert dat ghy neemt, ghy flucx vervreemt
Van alle sijn vriendinnetjes:
Mits ghy ons stelt in 't soet ghewelt
Van uwe lichte sinnetjes,

Die troertigjes en boertigjes[1]
Vloeyen van soete kluchtjes:
Daer ghy wel weet, dat ghy me smeet
Soo veel verliefde suchtjes.

En 't is genoech, ick hijgh en swoegh,
Mijn uytverkooren Troosje!

---

[1] Troertigjes, misschien een eigengemaakt woord.

Ick ben so moe, doet als ick doe,
En rust u hier een poosje.

Hoe moochdy mijn so hatich sijn,
So strafjes en soo fiertjes?
Ick sieje wel, al gae-je snel,
't Zijn u dreutsche maniertjes.[1]

[1] Dreutsch, parmantig.

LIEDEKEN.

C'estoit une Fillie de noble coeur.

Deur myn verschalckte ooghen
Is aangenaam myn smert.
Sou ick myn onwil dooghen,
Seyt myn verwonnen Hert.
T'is een soet strengh ghebiedt
Van myn Princes ghepreese,
Die ick ghehoorsaem vreese;
Waart anders, t'waar my liedt.

Ick ben met Liefd ghevangen
Met een bedeckte list
Int hertelijck verlanghen
Schuylt, inwendich, een twist.
Behalven dit soo ist
Noch onbekent die gheene
Die my hulp kan verleenen,
Ick wout wel dat sy 't wist.

Een twist om strijdt te maacken
Tusschen myn schaamt en Min,
D'een tracht nae het genaacken,
D'ander vreest het begin.
Wel hoe verwerde sin,
Ledt toch eens op u zaacken,
Daar ghy niet uyt sult raacken,
Maar wort'len dieper in.

Waar toe dan lang verborgen
Verborghen, groote strijt?
Waarlijck het is te sorghen,
Dat haar een ander vrijt.
Ondeckt, t'is over tijdt,
T'is lang genoech gheleede,
Kiest doch voor morghen heede,
Eert u berout en spijdt.

Laast had ick voorgenomen
Myn noot te klagen koen,
Helaas! int by een komen
Sonck my t'Hert inde Schoen!
Fy! ick dorstet niet doen.
d'Ov'rhand heeft schaamt gehouwen,
Bloot hart minde noyt Vrouwe:
Ick wil my anders spoen.

Al moet ick dus veel lijen,
Ick reekent voor gheluck
En treck een groot verblijen
Wt dees vrolijcke druck.
De lust maackt t'sware licht,
d'Onlust t'licht swaar doet schijne,
'k Verbly my in myn pijne
Deurt waardich aangesicht.

Princes wie sou uyt spreecken
U Deuchden, of aanval!
Myn smert daer by geleecken
Is grooter van getal.
Op hoop ick leven sal
En denck de tijd sal leeren:
t'Gheluck dat kan verkeeren
'T geen my is teghen al.

AMOUREUS-LIEDT.

Opde Voys: Meester Clement, ghy vuyle vent, &c.

Soo haest als ick u (lief) aen sach,
Soo sloop ghy in myn sinne,
Daar ghy vermeught, wat ick vermach,
Ghy syt mijn vreught en myn geclach,
O wonderlijcke Minne.

Het huys daar ghy vriendin in sat,
k'Sach van boven tot onder,
O dacht ick, dit vervallen gat
Bevanght soo hooghen, schoonen schat:
O wonderlijcke wonder.

Och u verweende schoonheyts glants
En u vermogen crachten
Vermeesterde myn sinnen gants,
Al ist myn leet, ick moet nochtans
U voor een wonder achten.

Wat ist of ick u schoonheyt vier
Met bidden en met smeecken,
Vergeefs so com ick dickwils hier,
Want met u jonst bent ghy te dier
En wonderlijck te spreecken.

Ghy wonderlijcke lieve Beelt,
Die soo licht kant bedwingen
t'Hart dat ghy sonder schande steelt,
Het welck al doet wat ghy beveelt
Met groote verwonderingen.

Wanneer myn hartge sucht en claacht,
Dat schijnt u te vermaaken,
'T is wonder, uytvercooren Maaght,
Hoe dat u Vroulijck hart behaaght
Dees alte wreede saecken.

U schoonheyts waerde Lof en eer
Kan ick na wensch niet uyten!
Maar het verwondert myn noch meer,
Hoe uyt soo soeten Maghet teer,
Kan sulcken strafheyt spruyten.

Ghy syt Princesse die my doet
In mijn ghepeyns bedelven,
Besitster van mijn hart en goet,
Bestuurster van mijn jongh ghemoet,
Ick min u als mijn selven.

LIEDEKEN.

Op de Wyse: Wellustige jongelingen, dat eedele.

Snachts rusten meest de dieren,
Oock menschen goet en quaat
En mijn Lief goedertieren
Is in een stille staat;
Maer ick moet eensaam swieren
En cruysen hier de straat.

Ick sie het swierich dryven,[1]
Ick sie de claare Maan,
Ick sie dat ick moet blyven
Alleen mistroostich staan.
Ach lief wilt my gheryven
Met troostelijck vermaan.

Ach Lely hoogh verheven,
Verheven in mijn sin,
Mijn hoope van mijn leven,
Ghewenste schoon Vriendin,
Wilt my, u jonstich, gheven
Een lieve weder min.

Met hoop en vrees bevanghen,
Met een ghestaeghe stryt
Van sorghen en verlangen,
Verwacht ick nu ter tijdt
Van u, myn troost, t'ontfangen
t'Woort daar men lang om vrijt.

Myn vruchteloos verwachten
Myn commer niet en blust,
Sult ghy my heel verachten,
Och voester van mijn lust?
Maer siet, ick onbedachte
Claagh, nu sy leyt en rust.

Och, slaapt ghy myn behagen,
Dewyl ick doe myn clacht?
Wat baat my dan myn claagen
Nu ghy den dooven slacht?
Ick salt gheduldich draagen,
Ick wensch u goede nacht.

Adieu Prinsesge jeughelijck,
Mijn Vrou van mijn ghemoet,
Adieu en droomt gheneughelijck
En slaapt gerust en soet;
Ach tis my soo onmeuchelijck
Te rusten als ghy doet.

---

[1] Swierich, misschien te lezen swerrick?

DEN DROEVIGEN VRYER.

Stem: Arent Pieter Gysen, met Mieuwes, Jaep en Leen.

Wat baat my den dranc daer ellick vreughd uyt suygd?
En dit lief gheselschap dat nu dus singht en juyghd,
Met bly en soet gelach?
Als 't oogh hier niet De liefste siet,
Die ick so gaeren sach.

Speelt ghy en danst vry de lieve lange nacht,
Laet my myn selven vermaken met myn clacht,
Die 't hart uyt droefheyt dicht:
Ick sal in myn Smart vrolijc syn
Of ten minsten wat verlicht.

Ach! daer een ander gheluckich hem bevindt,
Nevens de gene die hy van herte mint,
Daer sit ick hier alleen:
Diens groot gheluck Vermeert myn druck
Met droeve treuriche'en.

Niet dat ick yemant syn voorspoet hier beny,
Maer ick beklaegh het wreet geval, dat my
Dus dompelt in 't verdriet:
Hierom ben ick Niet in myn schick,[1]
So ghy hier merck'lijck siet.

Gaet hene Speelnoot, verheucht de jonge lien,
Ick sal myn selven van binnen wat besien,
En dromen van myn Vrouw.
Al ist bedroch, Het sal my noch
Verquicken in myn rouw.

Gaet hene, gaet hene, wat hebdy noch al praets,
Misschien sal u een ander afwinnen nu de plaets
En 't Meysjen oock daer by:

---

[1] Niet in mijn doen.

Ick danck u seer Van al de Eer,
Die ghy bewijst aen my.

Helaes Princesje! helaes waer sydy nu?
Helaes myn leven! wat ben ick sonder u?
Een schaduw' en een schijn,
En geen ding min Als die ick bin,
Als ick by u mach zijn.

NIEUW LIEDEKEN.

Stem: 't Eerste gebodt eer Adam wert &c.

Als d' ooghen schoon
Die myne siel besworen,
Mijn steel-wijs noon
Met anminnich bekoren,
Soo moet ick doon[1]
Mijn wrevle moet, gheboren
Wt spijt en hoon.

Soo veel vermach
De waertste Vrou der Vrouwen,
Dien ick aensach
Met al te groot betrouwen:
O hart ghelach!
Vervloeckt soo moet ick houwen
Die layde dach,

Doen ick verkoor,
Om eeuwelijck te minnen,
De glans en gloor
Der Amstelsche godinnen.
Nu is te loor
't Goetduncken van mijn sinnen,[2]
Dat mijn quam voor.

Want doen quam my
Met holle hoopen asen
Pluymstrijckery,
Vol wints en opgheblasen
Van Hovaerdy
En licht gheloof, der dwasen
Aarts Kettery.

Dit is de seckt[3]
En dwaling van de wysen,
Die 't breyn vergeckt
Van jonghe en van grysen,
Dien sy bedeckt,
Beveynst weet aen te prysen,
Daar 'thert na treckt.

Ach ydelheydt!
Ach nietich overmoghen
Door 't onderscheyt
Van waerheyt en van loghen:
Ben ick bekeyt,[4]
En vind my selfs bedroghen
Door 't quaet beleyt.

Wel die met raet
De saken overweghen,
En voor de daet
Afmercken eens te deghen
Het goet en quaet,
En watter is gheleghen
An 't schoon gelaat.

Dat was dat mijn
Soo licht'lijck kon verleyen;
Ach schoone schijn!
Ach troetelen! ach vleyen!
Ach Maechdekijn!
Hoe bitter doet ghy scheyen
Den Dienaer dijn?

---

[1] De vijfde regel wordt bij het zingen herhaald. — [2] Goetduncken, waan. — [3] Seckt, ketterij. — [4] Bekeyt, mal gemaakt.

Al waer verwoedt
Van nijt mijn hart ontsteken,
Al soodt mijn bloedt
Wt lust om my te wreken:
Een lonckje soet,
Sou ick de gramschap breken
Van mijn ghemoet.

AENDACHTIGH LIEDT,

Stemme: O roosje root! o paerle gent: &c.

Vermaledyden
Gelt honger snoot,
Die nu dus byden
Mensch is soo groot,
Want d'eygen baet
Blijft onversaet
Altijt,
Door 't gierigh begeeren die hun 't hert verbijt,
Nootdruft en maet
Hy gantsch versmaet
En mijdt,
Tot hem de gierigheyd recht kastijt.

't Verdoemt begeeren,
Alsmen 't verwerft,
Gaet zich vermeeren,
Dus die 't niet sterft,
Die quelt syn hert,
Verselt met smert
En siet
Syn volkomen wenschen verkrijght hy niet,
Hy is te vart
In 't gelt verwart,
't Geschiet
Dat dan noch 't geldt zijn Meesters gebiet.

't Ellendigh leven
En vervloeckte vrucht
Van die haer geven
Tot dese gelt-sucht.
Diens hert derft rust,
Door smart sterft lust
Hen af
En dese gelt-sieckt helpt heur in 't graf,
Mits giericheyt

Hun haest bereyt
Een straf,
Want sy haer dienaers noyt de kost en gaf.

Fy onbedochte
Gierige lien!
Die korts verkochte,
So men heeft gesien,
U kindt vermaart
Aen een Rijckaart!
Soo 't scheen,
't Geldt berooft de mensch van alle re'en;
Hebt ghyse ghespaert,
Hier toe bewaert
Voor een,
Die u met goudt de oogen sou bekleen?

U blintheyt blinde,
Blinder dan blindt
Sult ghy bevinden,
Ghy die voor u kindt
Haer voordeel niet
Te recht insiet
Om 't gout.
Siet dat het namaels u niet berout,
Als haer 't verdriet
Van hem geschiet,
Vertrout
Dat ghy dan geen beklagers hebben sout.

Wie sout beklagen
Die 't sijn selfs doet,
Door 't snoot behagen
Van 't valsche goet?
Ghy socht veel meer
Het geld als eer
En deughd.
Ghy waenden in 't geldt den grootsten vreughd,
Maer als dit weer

Eens neemt zijn keer,
Soo meught
Ghy dit beschreijen met veel ongeneucht.

't Sijn ware Princen,
Jae Heeren groot,
Die niet veel winschen
En die verstoot
Den overvloet
Van 's werelts goet
En pracht,
Die heeft een Princelijck gedacht.
Die sich matelijck voet
Nae zijn honger soet,
Ick acht,
Dat sulcken Prins 's werelds doen belacht.

DOCHTERS KLACH-DICHT,

Van de ongetrouwicheyt van een die sy bemint.

Op de Wyse: Alst begint.

Mach ter werelt eenighe pijn
Hier des menschen herten quellen?
Macher eenighe droefheyt syn
Die ons altijdt gaat versellen?
Om onsen grooten ongheluck
Te doen kennen door de druck.

Soo de smarten ons nemen af
En de menschen vast aencleven
Tot int verrotte stinckend' graf,
Soo aenschouwt mijn droeve leven
En hoe dat de Fortuyne snoot
Mijn Jonckheyt spysset metter doot.

Het Jaar verjaert sich alle Jaars,
Steedts vernieuwen haer de dinghen,
Latende hier gheheuchnis schaars.
Door de buerts veranderinghen
Sleept soete Lent de Somer heet
En gure Herfst de winter wreet.

De ys-keeghels van cleyne vreucht,
Die de koude vorst mach senden,
Die werden vervormt en verjeucht,
Haar wranghe kild' slist int ende,
Als des goude Sons blond ghesicht
De Ram vergult met glantse licht.

Maer eylacy myn banghe last
Is geplaatst soo gants stantvastich,
En myn ongheluck blyft oock vast,
Mits 't ghevalle overlastich
My flucx ontrooft de soetste vreucht
Van myn tedere groene jeucht.

'Tonweer noch de gillende wind
Becrijcht soo niet de Zeebaren,
Niemandt hem soo beangst en vindt
Om ghevaerlijck snachts te varen,
De Zee niemant soo seer en schent,
Als my dit ongheluck vol ellent.

Soo de schaduw' de Ziel verbeeldt,
Een ontgloorde doove koole,
Myn klaarheyt ghy oock soo ontsteelt,
Dies moet ick int duyster doolen:
Wech doode hoop, vol valsch bedroch,
Wat pluymstrijckt ghy mijn harte noch?

Indien het vervolch van myn smart
Waar ghebouwt op hoop of reden,
Ick leed' gherust, ghetroost van hart,
Seer wel ghenoeght, ja te vreden;
Ghy soudt myn seer schuldige vlyt
En trouwe plicht mercken altyt.

Maar Hope is syn sterckheyt quyt,
Dies moet ick het onrecht lyen,
Want voor mijn liefde crijch ick spijt,
Voor mijn trouwheyt een vermyen:
Ach! ick onschuyl het claar ghesicht
Van 't doorluchtich heldere licht.

Eylacy! recht als 't ruyghe cruyd'
Op 't ghebercht en diepe dalen
Niet sonder vocht voort en spruyt,
Soo loop ick lusteloos dwalen,
Als haar dat werelts ooghe rept,
Dat alle maanden sich verschept.

Had ick Medeas Rieme cracht,
'K souw die Toverkunst gaan leeren,
Ick sou haast crijghen in myn macht
Myn ontroofde lief en Heere;

Ick soude hopen dat ick dan
Hem sou ghenieten voor myn Man.

Maar ic heb wapen cruyt noch kunst
Noch verboden gogel-weten
Om u te trecken tot mijn gunst,
Ach hoe meuchdy my soo vergheten
In dees myn troosteloose noot?
U liefde voert my in de doot.

Laas waar is de beproefde trouw,[1]
Waar is de naam van u vrouwe:
Siet hoe heylich dat ickse houw,
En u trouw is onghetrouwe,
Gants meyneedich, heel gheveynst,
En myn eed is noch op het reynst.

Ach moet ick claghen dus om u!
Moet ick met myn laauwe tranen
De rulle aarde sprenghen nu?
Ach ick smelt door het vermanen,
Maar ghy wreede, scharst en lacht
Met myn droefheyt en myn clacht.

Sal ick soo heel schots syn versmaat,
Sal ick soo verlaten werden?
Sonder schult van eenigh misdaat?
Ach lief siet myn trouw volherden.
Verleden jonst of deught en eer,
Ghedenckt ghy liefste die niet meer?

Ick ben niet slingerliefd, noch licht,
Noch van weyffelbare sinnen.
Noyt en becoorde myn ghesicht
Een ander lief als u te minnen,
Als u, door wien myn jonge Ziel
Hem wel eer gheluckich hiel.

---

[1] Er staat: bedroefde.

T quaatste, lief, dat ick begeer,
Is dat ick u myn trouw wil gheven,
Myn eenighe troost naast God den Heer,
Hier in myn beschreylijck leven;
Och can u myn commerlijck leyd
Niet brenghen tot medogentheyd?

Dat ghy my om een minder laat,
Dat en can ick niet verdraghen,
Waar sy noch van een hoogher staat,
Soo sou ick soo seer niet claghen.
Of my toe-schick of nood-lod raackt,
Myn trouheydt blijft even volmaackt.

Comt myn Lief, myn hart, myn vreugt,
Comt omhelst ons oude minnen,
Als ick u sie, myn Ziel verheucht,
Dan vernieuwen haer myn sinnen.
Myn hart syn cracht by een vergaart,
Myn leven wert voor u bewaart.

Stemme: 't Enghels Schoenlappertjen.

Waerom sijt ghy, o wreede schaemt!
Mijn minnaer nu dus tegen?
Dat hy hier niet meer en versaemt,
Maer soeckt de omme-wegen
En vliet van my, die hy begheert,
Om datmen soo niet mercken souw
Syn wercken trouw,
Als ghy hem dus turbeert?

Ach! noch verandert my 't ghelaat
't Coleur door 't over peinsen,
Want als hy my moeten op 't straat,
Wy conden bey niet veinsen.
Daer quam de liefde voor den dagh,
Wy wierden beyd bevanghen bloot
Met wanghen root,
Als hy my, ick hem sach.

Denckt wat u wreetheyt mijn ontreckt
En dieflijck gaet ontrooven,
Als ghy myn suyver min ontdeckt
En doet yder ghelooven:
Dit mijt hy, daerom comt hy niet,
Dus derf ick sijn presency waart,
D'absency spaart
Voor een die u verdriet.

Wast een manier oock hier te landt,
Ick wouw op u niet passen;
Mochtmen gaen mommen sonder schant,
Ik souw u wel verrassen.
Als ick secreetlijck was vermomt,
Wat wou 'k op u dan schaffen meer,
Ay straffen Heer,
Die dus int root uyt komt?

O schaamt! o wreede schaamte boos!
Wat doet ghy ons al lijen:
Want het is 's nachts soo prijckeloos
Van 't gheboeft, dat by ontijen
Gaen woen en doen de goen ghewelt,
En my verdriet het wachten langh;
   De nacht en dwangh
Van vrees en schaamt ons quelt.

Voor Cupido ick protesteer
Van 't onghelijck en schade,
Om den intrest van mijn hart-seer,
Gheleen door u onghenade.
Verlaet my, schaemte, 't is u best,
Of ick sal u doen vanghen voort,
   Doen hanghen, hoort,
Verliest ghy het protest.[1]

Princen, de dach is wel soo goedt
Om die minne te tooghen,
Dat voor-comt wt een reyn ghemoet,
't Lieflijck onthael van d'ooghen
Ontroert den mensch in al syn bloet,
't Wellick noch meerder pooghen doet;
   Meedooghen soet
Hebt met myn schaemte vroet.

[1] Protest, verward met proces?

EEN LIEDEKEN.

Op de wijse alst begint.

Hoe soet singht ons de Nachtegael,
Elck Vogeltje singt zijn eyghen tael,
Hoe sou ick my bedwinghen!
Mocht ick met mijn schoonliefste smal
Spanceren in het Roosendal,
Spanceren!
Lief 't was mijn begeeren.

Haer Oochgens bruyn, haer mondetgen root,
Haer Borsgens ronder dan een cloot,
Sy doet mijn Vleys verteeren,
En ben ick niet wel in lyden groot,
Sy heeft myn Hooft in haren schoot
Ghegreepen;
Dat block dat moet ick sleepen.[1]

Haer handetjens wit, haer vingertjens broos,
Mijn docht sy waeren my veel te loos,
Doen ick haer laest aenschoude.
Sy toonden my een seer lieflijcken gloos,[2]
Doen ickse tot mijn soete lief koos
Met luste;
Lief mocht ick by u ruste.

Een troostelijck woort moet icker ontfaen,
Al eer ick hier van daen zal gaen,
Al sout ghy my ontlyven.
Ick laeter soo meenighen natten traen
Al over mijn bloosende wanghen gaen
Met rouwe,
Wel eelder schoon Kersouwe.[3]

---

[1] Het blok sleepen, liefdeverdriet lijden. — [2] Gloos, blik. — [3] Kersouwe, madeliefje.

Schoon lief doet mijnder toch eens gherief
En schrijfter my toch een minnebrief,
Als ick van u moet scheyden,
Want ghy beroofter mijn sinnetgens vijf,
Daer toe hebt ghy der mijn jonghe lijf
Bedurven;
Liefste waer ick nu ghesturven.

O Venus, weest my nu ghetrou,
Bespronckelt my met den koelen dou,
Gaarbranden al myn leeden.
Snijt nu ontween dat minne tou,
Ick hebt ghedragen op mynnen mou
Soo suyre;
Dat block wil ick verhuyre.

LIEDEKEN,

Stemme: Amaril de decken sacht, vande nacht.

Die sich veynst, waent of vermeet,
Dat hy weet
't Geen hy niet en weet te weten,
Werd met recht van elck bespot,
Ja een sot
Of goed-dunckende gheheeten.[1]

Die alleen syn ooghen slaet
Op 't ghewaet,
Sonder eens na deughd te kijcken,
Machmen die door dit ghebreck,
By een Geck
Om syn geckheyt niet gelijcken?

Die boven veel dinghen acht[2]
Het gheslacht,
Sonder de persoon t'aanschouwen,
Machmen die oock niet wel voor
Dwaas of door
Om syn grove sotheyt houwen?

Die by een leelijck mensch verselt
Om het ghelt,
Met een weer-sin gaet vernachten,
Machmen die met alle recht
Niet voor slecht
Of voor eenen Gout-nar achten?

Die al waent en hout voor goedt
't Geen hy doet,
En eens anders acht voor leuren,
Datmen die in sulck geval
Noemde mal,
Soumen daer oock an verbeuren?

Die staech op een ander siet,
Scheldt en schiet
Met veel spitse woorden vinnich,
En die sich selfs niet en kan
Recht sien an,
Noemtmen die ooc niet uytsinnich?

Diemen klaar voor oogen leydt
Syn dwaesheydt
Sonder omslach of bewimpel,
Die syn trouwe vrunden raet
Grootsch versmaet,
Die acht ick oock nesck en simpel.[3]

Ghy waert so quaet doen ic sey,
Dat de key
U achter 't oor leyd en lottert:
't Is myn schuld, 't is waer, ic kent,
Want ghy bent
Maer een onbeschaemde spottert.

Spiegeld in dees spiegel wel,
Niet u vel,
Om dat cierlijck op te toyen,
Vind ghy eenigh vuyl of swart
In u hart,
Soeckt dat wijslijck uyt te royen.

---

[1] Goeddunckend, verwaand. — [2] Variant: alle. — [3] Variant: noch.

Als ick (Lief) in mijn selfs gae
En sie nae
Als myn eygen liefdsche trecken,
Soo dunckt my dat ick in myn
Alles vyn,
Dat 'k in and're wil begecken.

LIEDEKEN.

Stem: Nu spreyd u kapjen nedere,
Het is so moyen wedere &c.

Mocht ick verwerven 't geen ick wouw,
Of soo 't na wensch gevil,
Ick kreegh een schoone wyse Vrouw,
Maer hoe-wel dat ick niet en trouw,
't Schort my niet aende wil.

De angst die in 't verkiesen leyd,
Beswaert mijn hart soo seer,
Dat mijn arme geneghentheyd
Seer selden siet geleghentheyd,
Soo ick die wel begeer.

Sie ick een aenschijn lief en soet,
Slecht, nedrigh, ongeacht,
Doch vroom en eerbaer van gemoed,
Maer sonder eenigh haef of goed,
De liefd' en heeft geen kracht.

Soo ick dan nae een rijcker sie,
Van schat, van pracht en staet;
't Is noodigh dat ick dan van die
Soo seer als van de arme vlie,
Wil ick niet zijn versmaet.

Verkies ick dan een schoone Maeghd,
Bevalligh, hups en snel,
Die my in alles wel behaeght:
So ist oock al om niet gevraeght,
Geval ick haer niet wel.

So ick (als veel) om 't loose geld
Een leelijck wijf ansla,
So sie ick staegh 't geen dat my queld:

De liefde door af-keer versmeld,
Geen treck heb ick daer na.

Vaert wel die ouwe weeuwen vrijdt,
Ick bender veur vervaert,
En die zijn soetste jonge tijdt
Met sulcken ouwe Queen verslijt,
Die is geen eere waert.

Vry ick een jeughdigh wacker dier,
Die ben ick schier te ouwt,
Want die waent in haer sinnen schier,
Dat in my al het minnen-vyer
Is uyt-gedooft en kouwt.

De quade die begeer ick niet,
Het by-zijn is onsoet
Van die met een wellust aensiet
Haer goede vrome mans verdriet,
Voor die ben ick te goed:

Maer hoord, deugd-rijcke Vrouw beleeft,
Voor-sichtigh, goed en wijs,
Mijn hart u alles over-geeft,
Door dien het u genomen heeft
Voor zijn aertsch Paradijs.

Die mijn hier voor neuswijs beschempt,
Of lastert trots met lust,
Die doet noch goed, al luyd het vreemt,
Want t'wijl dat hy mijn eer beneemt,
So heeft een ander rust.

BOERTIGE LIEDEREN.

NIEUW LIEDEKEN.

Stemme: Te Brug al binnen de Muren, &c.

Haarlemsche drooghe harten nu,
Komt toont hier wie ghy zijt,
Wy Amsterdammers tarten u
Te drincken eens om strijt:
Ellick die drinckt een volle kan,
Al wart de buyck geswollen dan,
Soo loopt niet als een dolle man,
Blijft by den dronck altijd.

W'hebben soo vaste sitters hier,
En gladde keelen fris,
'k Verdwael in onse Kitters schier,[1]
Dat hier soo menich is:
Komt, maeckt onse Bier-hanen moe,[2]
En brengt elckaer met vanen toe,
Ghy verliest na mijn wanen vroe,
Ons drinckers zyn te wis.

Een rustich vaandel Vrijers fijn,[3]
Die eysschen u te veld:
Maer dat 't Wevers noch Snijers zijn,
Die men ons teghen ghesteld.
Roept lustigh al u Baasen vry,
Segt datse rustich blaasen by,
Maer brenght kannen en glaasen by,
En bruyckt vry u gheweld.

Wy hebben een soo vaardigh gast
Verkoren tot Cornel,
Die dese staet seer aardigh past,
Want hy drinckt stijf en snel.

---

[1] Er staat: ons. — [2] Haan, kraan. — [3] Rustich, kloek, royaal.

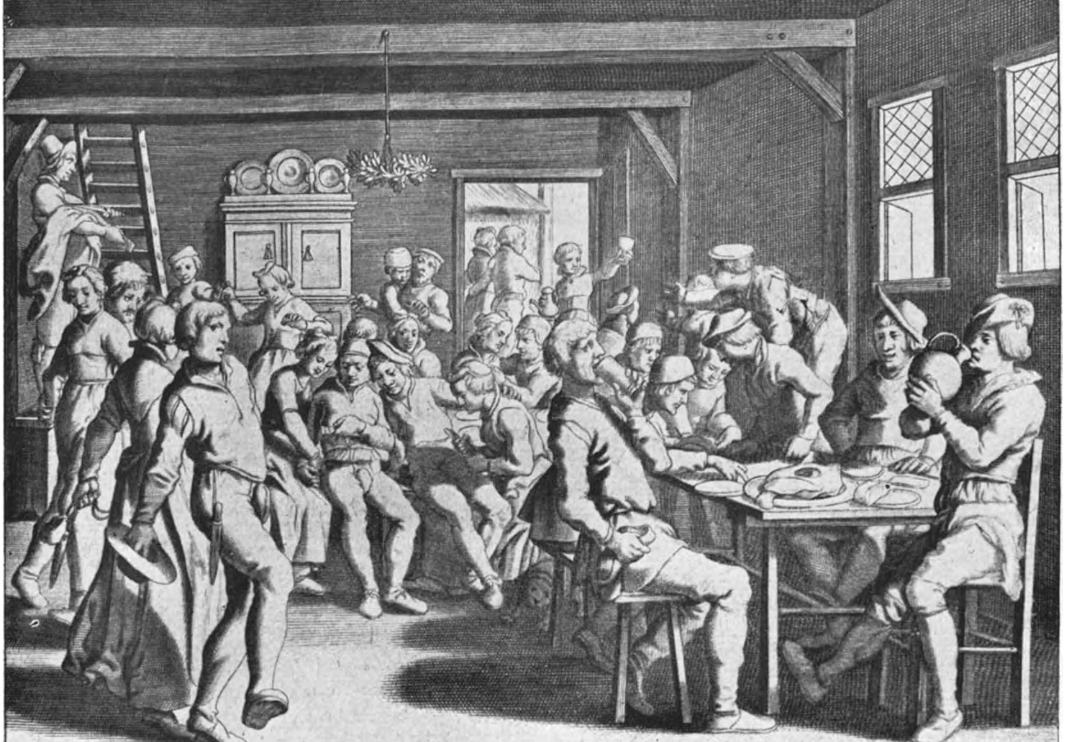

Wie sal nict vandE feest En boerekermis walgen: Men vedelt springt En danst, men sackpypt en men fluyt.
Men doeter anders niet als vuten swelgEn balgEn: En eer di kennis scheid soo raekt het meisken uyt.

Als hy de vocht maar schuymen siet,
So sal hy hem versuymen niet,
Niet veel hy op sijn duymen giet,[1]
Want hy macht al te wel.

De Capiteyn, een stouter Man,
Die oock gheweldich veeght,
Die dese kunst soo louter kan,
De kan schier stadich leeght,
Een half vat kan hy stuwen, hoort,
En weetet soo te duwen voort,
Wie weet hoe menich nuwe woort[2]
Hy daer wel onder pleeght.

De Luyt'nant sal gheen Molick zyn,
Het is te nobelen baas,[3]
Hy wil soo garen vrolick sijn,
Al by de jonghe Maats,
Op allerley manieren klaer,
Drinckt hy de heele bieren daer
By drijen of by vieren, maer
Doch sonder veel gheraes.

Ons Vaenderich is dol ghenoegh,
Die inde kan soo slooft,
Drie vier daghen over een boegh:
'k Haddet schier niet ghelooft,
Daer hy soo trots wil ande kan.
Hy vat die met syn tanden an,
En houter oock sijn handen van,
En slingerts' over 't hooft.

Ghelooft dat het wat wesen moet,
Die men kiest tot Sergeans,
Daer een gelach voor vreesen moet,
Zijn immers al wat mans,

---

[1] Bij het omkeeren van het geledigde glas. — [2] Nuw, grappig. — [3] Er staat: 't Is (variant ed. 1621).

Al schijnen 't slechte sullen sneech,
Sy drincken groote pullen leech,
Sy roepen: laetse vullen, veech,[1]
Aars hebben wy gien kans.

Ons Korperael wat druystigh is[2]
En daer by al wat vet.
Wonder hy niet meer puystich is,
Daer hy noyt stort noch set.
Hy sal 't doch niet ontloopen, neen:
Hy stuert 't met heele stoopen heen,
Souwer noch wel an knoopen een,
Was 't anders maar ghewet.

De schrijver seyde noch onlanx
Selven tot ons Forier,
Dat hy ghesoffen had viel dranx,
En dat van Wijn en Bier.
Selden dat desen Broeder pocht,
Nochtans oock al syn goeder vocht,
Seyd' hy, niet in een voeder mocht,[3]
't Offici staet hem dier.

W' hebben ons Adelborsten vier,
En Lansmissaten mee,
Wiens keelen altijdt dorsten schier,
Niet weynich praten mee.
Met ons Provoost wy brommen seer,[4]
Die drinckter so uyt kommen meer
Hem droncken eer ick omme keer
En kent wel laten mee.

d'Ouwe soldaten winnen prijs,
Die drincken met verstant
Haer selven en haer sinnen wijs:
Is dat niet Triumphant?

---

[1] Veech, drink uit! — [2] Druystig, oploopend. — [3] Voeder, voer, groot vat. — [4] Brommen, roemen.

Nu voort an ghy optreckers treckt,[1]
Die garen wel wat leckers leckt,
Siet dat ghy nu als streckers streckt,
En tart het heele Landt.

Beklaagd u niet ghy Princen eel,
Ick van u naem niet roem,
Want seker daer zijnder soo veel,
Dus so ick yemandt noem,
D'ander die souden schelden my,
Dat icker hen niet stelden by:
Van op-spraeck is men selden vry,
Wy missen noch een bloem.

Siet hier nu ghy Drogisten droogh,[2]
Ghy bent het niet alleen,
W' hebben hier oock kannisten hoogh,
Die 't oock konen, soo 'k meen.
Wasser maar geld te winnen mee,
O bloed! wy souden minnen mee,
Wy mosten strax beginnen mee,
Dan waren wy te vreen.

Onse Crijghsraat ghesloten heeft,
Wat vroom of kloeck soldaat
Die aldermeest gegoten heeft,
Te vereeren met staat.
Maackt de Waardin veel trompe diets
En soeckt haar te ontmompen yets
En gheeft haer vande lompen niets,
Ghy krijght de hoochste graat.

[1] Optrecker, nachtbraker. — [2] Drogist, Haarlemmer nathals.

NIEUW LIEDEKEN.

Stemme: Als 't begint.

Sondagh, Sondagh lest-leden,
Op eenen St. Jans-dach
Ben ick buyten ghetreden,
Daermen veel waghens sach,
Met soo veul omme-slach,
Het volck quam met hoopen
Al by de voer-luy loopen,
En maeckten daer verdrach.

De Kneukels en de Boeren
Die hadden 't op ghestelt,
Sy wilden niemand voeren
Dan voor ghedronghen gelt,
Dit (docht mijn) was ghewelt.
Ick wandelde met lusten,
En gingh myn selven rusten
In 't groen gheschilderd veld.

De gladde paerden renden
Langhes de harde slijck,
De Voerluy diese menden
Klatterden vreesselijck.
De dorre drooghe dijck
Die was besaeyt met Menschen,
Ick sach het al na wenschen
In mijn begraselt rijck.

Flucx quam daer an rumoeren
En raesden sonder roy,[1]
Heele waghens met Hoeren,
Die wierpen vast met hoy,
Dit dunckt die lieden moy.
Sy riepen en sy kreten
Al haddens niet ghegeten,
Dit goore gorle goy.[2]

Wel eer wou ick wel weten,
Waer van of hoe het quam,
Datmen mal plach te heeten
Het volck van Amsterdam;
Maar als ick dit vernam,[3]
Ick barsten uyt van lacchen,
Het schijnt wy komen pracchen
Der droogers Speck of Ham.[4]

Waer heen, ghy broetsche lieden?
Ay lieve, blijft in stadt:
Laet hier u roockt-vleys sieden
En monckelt hier doch wat,[5]
Tapt eens uyt 't beste vat,
Laet die gulsighe wespen
Haar geel-garstighe Hespen
En haer kranck-hoofdich nat!

Ghewoonten en Landts-zeden
Heeft u te seer verleyt;
Ey luystert na de reden,
Betoomt u sinlijckheyt,
Vertoeft, een luttel beydt,
Wilt my hier in gherieven,
Bestelt my dese brieven
By Jaap Haas Majesteyt.

---

[1] Sonder roy, onbehoorlijk. — [2] Gorle goy, schorriemorrie. — [3] Vernam, zag. — [4] Droogers, Haarlemmers. — [5] Monkelen, knabbelen.

Drogisten uytghenomen,[1]
Wy sijn dit vollick moe,
Als sy tot uwent komen,
Soo sluyt u poorten toe,
Tot ick se open doe,
Of sydy so bescheyden,[2]
Stiert dit ghespuys tot Leyden,
Ick neem 't u of in 't goe.

De velden en de stoepen
Met wijven sijn beseyt;
Waer heen, waer heen, sy roepen.
Na Haerlem, gilt en meyt,
Met so veul vrolijckheydt;
Maar als sy weder komen,
Is haar de vreucht benomen,
't Alleluya is gheleydt.[5]

Sanckt Ridders wilt niet pocchen,
Omdat ghy Meesters bent
Over dees slechte Jochen,
Diemen u willich sent,
Warenser maer ghewent,
By u gebooren beuken[3]
En hallif gaeren kreuken,[4]
Die rouw waer al ghe-ent.

Onder so menich hongdert
Was nau een deeg'lijck Man,
Ick was blydt en verwongdert
Dat wy'er so raeckten van;
Quaemt ghy op een Sint Jan,
Sanckt Ridders, ons versoecken,
Ghy souwt in onse kloecken
U wel verdwalen dan.

Ghy Princen en ghy Heeren,
Of nieus-gierighe lien,
Ghy meucht wel weder keeren,
Want hier is niet te sien,
Of lustet u misschien
De waghens eens te tellen?
Of die voer-luy te quellen?
Dat wil ick niet verbien.

---

[1] Drogisten, Haarlemmers. — [2] Bescheyden, wijs, verstandig. — [3] Aangeboren grillen. — [4] Kreuken, kronkels. — [5] De pret is op.

AMSTERDAMS KLAAGH-LIEDT.

Cupido gheeft my raet, &c.

Hier legg' ick af-gheslooft,
Ick Amsterdam vol treuren,
En kan mijn treurich hooft
Door 't kermen nauw opbeuren,
Om dat my komt versteuren
Een heymelijck verdriet,
Want die ick was te veuren,
Och die ben ick nu niet.

Mijn Susters, Delf en Dort,
Hoe meuchdy my soo vraghen,
Wat dat my let of schort?
Of wat my dus doet claghen?
Het sijn de bittere plaghen
Die in my sijn gheteeld,
Om dat ick niet kon draghen
Mijn aengheboren weeld.

Die in weeldt is ghewendt,
En in armoed' moet keeren,
Die smaeckt de swaarst' ellendt,
't Versoeck met smart doet leeren.[1]
Mijn kind'ren waren Heeren
Gheacht, en seer ghe-eert;
Sy volchden haer begeeren,
't Welck haer en my nu deert.

Hoe dick heb ick er-kauwt
Dees myn bedruckte klachten,[2]
Hoe dick was ick benauwt
In die donckere nachten,
Wanneer mijn kinders brachten
Haer ghelt onsinnich deur,
En ick most sitten wachten
Gantsch vruchteloos nae heur.

Ick krijt myn ooghen uyt,
Ick moet met wee uytroepen
Hoe sy heur Sondachs-duyt
Verquanslen en versnoepen
An Jotthoon en an Poepen,[3]
In kroech, in kuf, in kot,
Of somwijls inde stoepen,
Door hoere liefde sot.

Als die vermoeyde straat
Wat ruste waant te grasen,
Menich kroes onverlaat
Ontweckt haer door het rasen,
Of als hy als de dwasen
Stribblich bevecht de wacht,
Of bruyckt op broosche glasen
Sijn onbekende macht.

Doen konnen Herbergiers,
Glaas-makers, Medecynen,
Pock-meesters, en Barbiers[4]
Wel wat te winnen vynen:
Want als d' hetsighe wynen
Gheklautert sijn in 't hooft,
Werd de Mensch sonder pynen
Van sijn verstant berooft.

---

[1] Versoeck, ondervinding. — [2] Er staat krachten. — [3] Jotto, Jut. — [4] Pock-meester, geneesheer voor geslachtsziekten.

Die soo reuckloos versluymt[1]
Mijn sorrich-rijck besparen,
Eng ick zijn wije ruymt,
En leer hem nu bewaren,
Ja tuchten en bedaren
Door een Heylighe-wech,[2]
Of, siet, ick laetse varen
Maar eens na Indien slech.

Medooghend' ick beclaagh
Myn Susterlingh verheven,
Siet die bedroefde Haach
Schijnd' te lillen en beven,
Om dat sy heeft ghegeven
De middel tot haer smert,
Haer kinders wilde leven
Verdruckt haer moedich hart.

Wel Haerlem, waerdtste Sus,
Wat doet u so mees-muylen,
Noost u mijn kommers dus?[3]
Dat belch ick my met pruylen!
Mijn roode ooghen puylen
Door myn schuerend' gheween,
Als ick lach, sult ghy huylen,
Dat leyt my op myn leen.

Al die ghelycke leyt
Met my hier moet besuren,
Werden van my beschreyt,
Besonder mijn Naburen;
Wild uyt mijn droefheyt puren
Een voordeel en een vreughd':
De jonghe Jeughd wild sturen
Met reden tot de deughd.

Om dat ick t' Amsterdam[4]
Haer niet en gingh bedillen,
Maar al mijn vreughde nam
In haer broodt-droncken grillen;
Tot haer dertele willen
Mijn sotheydt geld toe-gaf;
Nu lijd ick na 't verspillen
De recht-verdiende straf.

---

[1] Versluymt, verslempt. — [2] Waar het tuchthuis stond. — [3] Noozen, smarten. — [4] Lees: ick Amsterdam?

KOORTSIGH LIETJE.

Onlangs vroeg in 't morgen-rood, &c.

Als Dirckje in syn Koortse lagh,
Die hem het bloed besmette
Met een brandende hette,
Hy sloech sijn ooghjens op en sach,
Dat sijn lieve Lijsbette
De selve sieckte lette.
Doen heeft hy gheseyt:
Mijn vriendelijckheyt,
Hoe deert myn u leyt!
Och sterft niet, maer beyt,
Want siet ick ben bereyt
Mijn ziel u by te setten.

De vlammen steghen an sijn hart
Sijn tongh hield op van klaghen,
Sijn pols begon te jaghen:
Het scheen dat hy veel styver smart,
Ja doodelijcker plaghen
Om harent wil moest draghen.
Dan doch niet temin,
So nam hy noch in
Sijn soete vriendin
En sieckts-ghesellin,
Met siel en met sin,
Een wonder welbehaghen.

Sy sloot haer ooghjens hallif toe,
Als hy hem neder spreyde
En totter doot bereyde:
Sy sach wel an sijn lipjens doe,
Hoe sijn ziel arrebeyde
En al zyn kracht uytbreyde.
Sy riep doen so seer,
Met een stemmetje teer:
Mijn Enghel! mijn Eer!

Ick swijm, och mijn Heer,
En ick (seyd' hy weer),
Gae van mijn sieltje scheyden.

De woorden kleefden an de tongh,
Sy bleven legghen swoegen,
Met lieffelijck vernoeghen:
Haer Herten hijghde en de Longh
En dat in sulcker voegen,
Dat al de Aders sloeghen.
Die tuychden ter noot
Haer jammeren groot,
En quellinghen snoot;
Hy sturf in haer schoot
Een suyckerighe doot,
Daer sy haer slap om loegen.

KOCKJE.

Stemme: Schoon Lief wilt myn troost geven, &c.

Truytje ick moet u loven,
Want ghy weet meer te hoven[1]
Als d'alderbraefste Kock,
Met kunsjens te versieren,
Met schicken en schockieren,[2]
Dat 's seker sonder jock.

't Sy waer het is besproken,
In Kamer of in Koken,
Ick vind' u even drock,
Met jongen en met oude,
Met vrye en getroude,
Dat 's seker sonder jock.

Met Burgers en met Boeren,
Met Heeren en met Hoeren,
Die ghy kent by de schock,[3]
Met Waerden en Waerdinnen,
God gheef oock hoese sinnen,
Dat 's seker sonder jock.

Met Wevers en met Snyers,
Met Voer-luy, met Paert-ryers,
Met Boef, met Bedel-brock,
Met Aaterlinghs, met Basters,
Met luy vol lofs en lasters,
Dat 's seker sonder jock.

Met snoode Duyvel-jaghers,
Met Broeders en met Swaghers,
In eenich hoeck of hock,
Met Botters, valsche Speelders,[4]
Met Heelders en met Steelders,
Dat 's seker sonder jock.

Met Schooyers en Wijn-koopers,
Met schraepers en laegh-loopers,
Wel hoe, ick krijgh de nock.[5]
By Armen en by rijcken
Laet ghy u goetheyt blijcken,
Dat 's seker sonder jock.

Ghy slacht de goede Paerden,
Ghy werpt niemant ter aerden,
Het valt als in Gods block:
U goetheyt is rechtvaerdich
Wel een root rockjen waerdich,
Dat 's seker sonder jock.

Maer als sy 't u verwyten,
Seght: die een hont wil smyten,
Die vint wel haest een stock;
Maer kundy u verbyten,
't Sal haer te meerder spyten,
Dat 's seker sonder jock.

---

[1] Hoven, opdisschen. — [2] Schockieren, schakeeren. — [3] By de schock, bij hoopen. — [4] Botter, valsche speler. — [5] De nock, de hik.

Die u hier over laken,
Laat sy 't eens beter maken,
Het zy om ringh of rock;
Maer ofse schoon wat praten,
Ghy seltet toch niet laten,
Dat 's seker sonder jock.

BOEREN GESELSCHAP.

Stemme: *'t Waren twee Gebroeders stout, &c.*

Arent Pieter Gysen, met Mieuwes, Jaap en Leen
En Klaasjen, en Kloentjen, die trocken t'samen heen,
Na 't Dorp van Vinckeveen:
Wangt ouwe Frangs
Die gaf sen Gangs,
Die worden of ereen.[1]

Arent Pieter Gysen die was so reyn int bruyn,
Sen hoedt met bloem fluwiel die sat hem vry wat kuyn,[2]
Wat scheefjes en wat schuyn,
Soo datse bloot
Ter nauwer noot
Stongt hallif op sen kruyn.

Maer Mieuwes en Leentjen en Jaapje, Klaas en Kloen,
Die waren ekliedt noch op het ouwt fitsoen,
In 't root, in 't wit, in 't groen,
In 't grijs, in 't graeuw,
In 't paers, in 't blaeuw,
Gelijck de Huysluy doen.

Als nou dit vollickje te Vinckeveen anquam,
Daer vongdese Keesjen en Teunis en Jan Schram
En Dirck van Diemerdam,
Mit Symen Sloot
En Jan de Doot,
Met Tijs en Barent Bam.

De Meysjes vande Vecht en vande Vinckebuurt,
Die hadden heur tuychje te wongderlijck eschuurt,
O se waren so eguurt!
Maer denckt iens: Fy

---

[1] Of ereen, afgereden, onder het rijden afgetrokken. — [2] Kuyn, koen.

Had lange Sy
Heur Onger-riem ehuurt.[1]

Sy gingen in 't selsip: daar worden so eschrangst,
Gedroncken, gesongen, gedreumelt en gedangst,
Gedobbelt en gekangst!
Men riep om wijn,
Het most soo sijn,
Elck Boerman was en Langst.[2]

Maer Mieuwes en Trijntje, die soete slechte sloy,
Die liepen met menkander uytten huys in 't Hoy,
Met sulck geflickefloy,
En suck gewroet,
Och 't was soo soet,
Mijn docht het was soo moy!

Aelwerige Arent, die trock het ierste mes,[3]
Tuege Piete Kranck-hooft en Korselige Kes,
Maar Brangt van Kaallenes,
Die nam een greep,[4]
Hy kreegh een keep,
Mit noch een boer vijf ses.

De Meysjes die liepen en lieten dat geschil,
Kannen noch kandelaers, noch niet en stonger stil;
Maer Kloens die stack en hil[5]
Soo dapper uyt,
Dat een Veen-puyt
Daar doot ter aerden vil.

Symen nam de rooster, de beusem en de tangh
En wurrepse Ebbert en Krelis vuer de wangh,
Het goetjen gingh sen gangh,
Het sy deur 't glas,
Of waer 't dan was,
Mijn blyven was niet langh.

---

[1] Onger-riem, gordel. — [2] En Langst, een heel heer. — [3] Aelwerig, gemelijk. — [4] Greep, mestvork. — [5] Hil, hieuw.

Ghy Heeren, ghy Burgers, vroom en wel gemoet,
Mydt der Boeren Feesten, sy zijn selden soo soet
Of 't kost yemant zijn bloet,
En drinckt met mijn
Een roemer Wijn,
Dat is jou wel soo goet.

VAN GIJSJEN, EN TRIJN LULS.

Stemme: *Si c'est pour mon pucellage.*

So haest as Gijsjen had vernomen
Dattet Kermis was in Stee,
Nam hy sen tuyg, sen poppe-goed mee,[1]
Om wat eerlijck uyt te komen
Stack hy veeren op syn hoedt,
Wangt de Eer is 't waertste goet.

Gysjen is nae Stee gevaren
Met Trijn Luls, syn lieve Sangt,[2]
't Was de moyste Meyd van 't langt,
Dus most hy zijn eer bewaren,
Daer hy in was op evoet,
Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

Als de Kramers Gysjen sagen,
Riepen sy: kom, koop wat vaar!
Wilje niet? ick houme waar.
Gysje dorster niet na vragen,
Soo eerlijck was syn gemoedt,
Wangt de Eer is 't waerdtste goedt.

Door 't gequel en stadigh bidden
En op Trijntjen Luls versoeck,
Koft hy noch ien lange koeck,
Die brack hy doe juyst in 't midden.
Deynckt! wat Liefd' en Eer al doet,
Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

Gysjen gingh wringen en duwen
d'Hiele koeck in sen holle mongt,
Sagger uyt soo kakel-bongt,
Datter ien mensch schier souw of gruwen,

---

[1] Poppe-goed, sieraden. — [2] Sangt, (heilige) geliefde.

Soo eerlijck had hy gewroet,
Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

Onder 't brassen en dit slempen,
Wou noch Gys enckel te bier;[1]
Sus, sey Trijn, 't is geen benier,[2]
Stee-Luy souwen daer op schempen,
Latet, 't is de beste voet,
Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

's Nachts ging Gysjen Trijntjen prysen,
En hy sey: gy bint soo moy,
Was ick nou met jou in 't hoy,
Daer sou ick jou iens bewysen
Hoe men liefde eeren moet,
Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

Sus, sey Trijntjen, houwtje hangden,
Of ick word aers uyt me kraft,[3]
Wilje wat doen, soo doettet saft,
Hebje gien Eer! wat duysent schangden,
'k Rae niet Gysjen datjet doet,
Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

Ongder dit stormen en dit woelen,
(Seyden hy:) wel Trijntjen Luls,
Maackje hier om soo veul spuls!
Ghy meught immers mijn wel voelen
Van men hooft al tot me voet,
Wangt mijn Eer is oock mijn goet.

Nou Gijs (sey sy) laet die woorden,
Praatme niet mier vande Eer,
Maar as je wilt soo komt vry weer;
Ick miende, ghy sout mijn vermoorden,
Och het eyndt dat was soo soet!
Adieu mijn eer, mijn waerdste goedt.

---

[1] Enckel, in zijn eentje. — [2] Benier, manier. — [3] Uyt me kraft, buiten mezelve.

Vrome Dochters, rijck in Eeren,
Soo ghy vreest de schande groot,
Geeft jou doch so ver niet bloot:
Wilt van vryers niet begeeren,
Wildy sijn ge-eert, gegroet,
Wangt de Eer is 't waerdste goedt.

AENSPRAECK VANDE PETEMEUY, TOT DE NEEF.

Stem: *Helaes, Amour wat gaet my aen?*

Marten Aepjes, eerje gaet,
So hoort hier noch ien kleyn beetje,
'k Raeje Neefje datje staet
Noch ien lutje byje Peetje,
Gaet dan vry by Branckjes Brecht,
Datsen Vryer! datsen Knecht! [1]

Gaet benierlijck by de wegh, [2]
Liert jou woortjes wel beleggen;
Hoortme seun wat ickje segh:
Ierst-in, asje wat wilt seggen,
Siet dat jy genavent segt,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

De Noom en ick die sin al klaer,
Gae jy moytjes byje Vryster:
Datsen Man! wat so men Vaer!
Trouwen vriendt, je keunt te byster,
Heer! je gaet so regel-recht,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

't Is ien werrelt van een Man,
Van lijf en le'en uytgelesen,
Hy speult soo aertigh mit de Kan,
Dat hy 't puyckjen plech te wesen
Van Diemen en Duyvendrecht,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

Neefje, gaeje dan soo voort?
Lustje noch niet wat te eten?
Hemsick Marten: noch ien woort, [3]

---

[1] Jij bent nog eens een vrijer, een jonkman! — [2] Benierlijck, welgemanierd. — [3] Hem sick, hé zeg.

Je slonckje hebje noch vergeten,[1]
Wel me kijnt dat was te slecht,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

Marten segh ick, koomt in huys,
Sin j'al vry van Symens Sijtjen,
Van Schele Stijn, van Griete Gruys,
Van Pieter Paters dochter Fijtjen?
Sinjer oock me inden Echt?[2]
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

De Jongers hadden langt noch goet,
Daerom schat ick binje scheijen,
Tot Brechjes is klay an de kloet,[3]
'k Sie een hylick uyt je beijen,
Gaetmen vaer, en maecktet hecht,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

Mach 't met Brechje niet geschien,
Of en keunjet soo niet meuy'ren,[4]
'k Sou niet meer na heur om sien,
In ick sou na Stee gaen keuy'ren,
Gaet mijn langst, doet as-je plecht,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

Al quam in Ste soo plompen boer,
Als ien Kinckel oyt mocht maken,
Al quam mall' Oene met sen moer,
Had hy gelt hy sou anraken.
Siet Marten datjet wel belecht,
Datsen Vrijer! datsen Knecht!

[1] Sloncksje, dievenlantaarn. — [2] Heb je ze ook trouw beloofd? — [3] Klay an de kloet, geld. — [4] Meuyeren, modderen.

AENSPRAECK VANDEN OOM TOT DE NICHT.

Stem: *Helaes! Amour wat gaet my aen?*

Nifjen, Nifjen, o gy dingh!
Wilje noch niet aen het knechje?
Klufje Klonters susterlingh[1]
Sprackme lestent: hoort iens Brechje,
Het! hoe legje staegh en neyt?
Datsen Vrijster! datsen Meyt!

Soo men moer! wel immers kijnt,
Klufje kalde veul van Marten.
't Is wongder (sey sy) hoe hy 't pijnt,
Soo lief hetty jou van herten;
Brechje, sit hy staech en seyt,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

Heer! die knecht is soo estelt,
Datsen hooft draeyt as ien meulen,
Sen Peet hetme soo veul vertelt,
Spullen soumer wel of speulen.
Brechje leyt hy snachts en greyt,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

Is Marten murru, 't is gien noot,[2]
Hy het Apen en Meerkatten;[3]
Sen Peet hetme sen goet egroot,
't Is een Bom vol Spaensche Matten:[4]
Gaeje Niffje, ierje scheyt?
Datsen Vryster! datsen Meyt!

Seght Kees Jong Kees en Klaes Kloet,
Datser spillen vry op steken:
Van Proost, van Pronck, noch van Jaep Soet
Daer wil ick niet iens van spreken,

---

[1] Susterlingh, zusterskind. — [2] Murru, half zacht. — [3] Apen en Meerkatten, veel geld. — [4] Bom, groote kist.

Siet dat jyer jou uyt dreyt,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

Je hebt op Bartje sin estelt,
Maer wat souwjer me beginnen?
Marten die het langt en gelt,
Dat en hoeftmen niet te winnen,
Ick raeje, datje noch wat beyt,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

Bartje (seghje) is ien geest,[1]
Die zijn weetje weet, te weten
Dat hy moytjes schrijft en leest,
Gaet daer iensjes wat van eten!
Nicht bedwinght jou sinlijckheyd,[2]
Datsen Vryster! datsen Meyt!

Brechje, vollight jy mijn leer,
Laet jou Bartje niet bekallen,
Wijsheyd, Godsvrucht, Deught, en Eer
Is by Rijckdom niet met allen,
Siet dat niemand jou verleyt,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

Inde Stadt en op het langt
Word de Rijckdom miest epresen;
Ter werreld is gien mierder schangt,
Als beroyt van geld te wesen;
Geeft Marten tavend goed bescheyd,
Datsen Vryster! datsen Meyt!

[1] G e e s t, piet. — [2] S i n l ij c k h e y d, neiging.

TWEE-SPRAACK VAN TWEE BUUR-WYVEN.

Stem: *'t Schaep dat voer naer Alleckmaer.*

A. Lieve kyeren wat en deun?
Styve Pietje Stayl-oors seun,
Die sel de Bruygom worden.
N. Wat zegje van die snarre Teun,[2]
Neemt zy die slechte Jorden?

Die kraftige Teun, dat spytig vel,
Jemeny moer, ja wel, ja wel,
Ick binder in verwongdert:
Hoe komtse an die reyn gesel?
't Is ien giest wat geltet hongdert.[3]

Aalle-buur, ja watje secht!
Hoe raecktse an de moye knecht,
Dat dreutsche trotsche Teuntje?
A. Al sin sen klieren wat boers en slecht,
't Is al ien weeligh seuntje.

Niesje-buur, ay kom, hoor hier,
Hy was tot lange Jaap te bier,
Daer quam zy oock aen proncken,
In hy was wat op zijn benier,
Hiel over-stalligh droncken.[4]

En zy was t'ongenaertigh net,
Te euvelijcke mooy, by get!
Tros yemes vande meysjes;
Sy liepen mit in kaar te bedt,
Ick weet niet hoe veul reysjes.

As Jorden dus met Teuntje lagh,
Van 's aves totten lichten dagh,

---

[1] De eerste regel wordt bij het zingen herhaald. — [2] Snar, bits, stuursch. — [3] Wat geltet hongdert, van dertien in een dozijn. — [4] Over-stalligh, buitensporig.

Verleckert op dit snoepen,
Quam lange Lijs daer op het slagh
En die begon te roepen:

Bruylift, Bruylift allegaer,
Hier leggender twie by in kaer!
Al 't Jong spul quam mit kannen
Ierst in, soo wees dit jonge Paer
De saeck an goede mannen.[1]

As Styve Pietjen in 't selsip kam,
Hy gaf ien tonne-bier, ien ham,
En vyf-en-twintigh koecken,
Hier mag're Marry van Billerdam
Die ging de Bruydt daer doecken.

Heer! het stonger so net om 't lijf,
Doe dronckme daer so fel en stijf,
Ja mannen ende vrouwen,
Hoe licht komt Jorden an ien wijf,
Hy sel en Sundagh trouwen.

[1] Toen liet het jonge paar de zaak over aan vertrouwensmannen.

EEN OUDT BESTEVAERTJE, MET EEN JONG MEYSJEN.

Stem: *Pots hondert duysent slapperment, &c.*

L. O Jannetje mijn soete beck!
Ey lieve blijft wat staen!
J. Wat schortje, seght jy ouwe geck?
Ick raetje laetme gaen.
L. Al 't gelt dat ghy hier leggen siet,
Dat is voor u al ree.
J. Wegh kael-kop, ick en soeck u niet,
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

L. Van landen, zanden, gelt en goed
Soo ben ick machtigh rijck.
J. Dat acht ick niet, o suffe bloed!
Ick wacht na mijns gelijck.
L. Het goed is 't daermen wel of vaert,
Dus Meysjen weest gedwee.
J. Ghy zijt mijn al te oudt bejaert:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

L. Och kijntjen geefje mijn een soen,
Ick geefje al dit gelt.
J. Dat sal ick wel een jonger doen,
Al gaf hy niet en spelt.
L. Gelooft, Lief, dat ick u versoeck
Ter eeren en ter Ee.
J. Wegh, wegh, wegh Hansjen hangebroeck:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

L. Ick sel jou koopen watje lust,
En doen wat jy gebiedt.
J. Ey Lammert Vaertje houdtje rust,
Want jy en dientme niet!
Waer jy maer twintigh jaren oudt,
Misschien of icket dee,

Maer nou so zydy oudt en koudt:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

Dat is een Lansjen na mijn sin,
Vol vrolijckheyd en vreught,
Die ick niet om sen goed bemin,
Maer om zijn jonge jeught.
U krachten die zijn oudt en af,
Dus laetmen in mijn vree;
En vrijd geen Vryster, maer een graf:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

L. Mijn dochter laet dees mellick-muyl,
En neemt een deftigh man.
J. Och nam ick sulcken ouwen uyl,
Wat raed ging my dan an?
'k Sou immers by u levend lijf,
(Waer vintmen meerder wee?)
U Maegt zijn en u Weeuw, jou Wijf:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

Vaert wel dan ouwe Rochelaer,
Ick blijf by mijns gelijck:
Weet jy niet salige Beste-vaer,
Dat Wie genoeght is rijck?
L. Ey staet toch stil, God segen ongs,
Verhoort doch dees mijn bee.
J. Ay Lammert-Vaer, jy soeckt wat jongs:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

EEN OUD BESJEN MET EEN JONGMAN.

Stem: *Pots hondert duysent slapperment, &c.*

B. Nu Heereman, nu Jong-gesel,
Hoort toe, en houwt wat stal.
H. Nou laet mijn gaen jy ouwe vel,
Wat schortje? sinje mal?
B. Hoe komt dat ghy u soo verhaest?
Ay lieve houwt wat stee.
H. Wegh, ouwe Totebel, ghy raest:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

B. Hoe valt u dit so euvel in,
Dat ghy my soo versmaed?
H. Wegh quijl-bab met u kevel-kin,
Wegh met u malle praet.
B. Ay Jonghman geeft my wat gehoor,
Het is mijn eerste bee.
H. En prevelt my niet meer an 't oor:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

B. Dit schenck ick u, o jonger Helt!
Daer toe mijn lijf en goed.
H. Nu Besje, laet mijn ongequelt,
En soeckt een gierigh bloed.
B. Ick maeck u, Jongeling, soo rijck
Als 't water vande Zee.
H. Ghy zijt my ál te ongelijck:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

B. Ick sal u houden als een Graef,
In 't gouwt, in 't silver stijf.
H. Daer voor souw ick dan zijn een slaaf
Van een verschrompelt wijf.
B. Dat kleuter is te wispeltuur,
Al is sy blanck as snee.

H. En ghy zijt my te goons en suur:[1]
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

Wech taye tandeloose Best,
Wech druyp-neus, wech root-oogh,
Gaet, haelt ien kooltje in u test
En settet vry wat hoogh
En raest en blaest daer leven in
En laet mijn in mijn vree.
Dit is een Meysjen na myn sin!
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

B. Den ouderdom is wijs van raet,
Daar toe suynigh en vroet.
H. Ghelijckheyd in den Echten staet
Baerd vruntschap in 't gemoet.
Wat is hier lieffelijcker dingh
Of 't alderdroefste wee,
Als goe of geen vereenigingh?
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

Al waer de Rijckdom van u schat
Als al de wereld groot:
En eer ickse met u besat,
Ick was veel liever doot.
Wech Morssebel gy hebt een gongs,[2]
Gaet door ghy ouwe quee![3]
Och Beste-moer ghy soeckt wat jongs,
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

---

[1]) **Goons**, knorrig. — [2] **Gongs**, klap (van den molen). — [3] **Quee**, oud wijf.

VAN FOBERT EN LOBBETJE.

Stem: 't Schaep dat voer naer Alleckmaer.

Onse Lobbetjen is so blijt,[1]
So datset over de buurt schier krijt,
Hoe zy-er vryer laet pracchen,
Maer sachje hoe dat Fobert vrijt,
Je souwtje sticken lacchen.

Fobert is fijn en wel bespraackt,
Daer om as hy an 't praten raackt,
Kan wongder hy versieren.[2]
O Lobbetje (seyt hy) wie het je maackt
Deuse verweende klieren?[3]

Noch se staanje om 't lijf so juyst,[4]
't Is t'ongenaertigh wel ekuyst,
Een mensch die souwje schaken.
Staet stil (seyt sy) bruer onbesuyst,
Jy souwtme smeerigh maken.

Fobert die miend strick stracx al waers,[5]
Sy lijckt so quaet dan as en baers,
En 't is maer klinck-klaer jocken;
Maer dit doet die door-trapte Flaers[6]
Om hum noch mier te locken.

As Lobbetjen seyt, ay sus, sit stil,
Dat is so veul as: 't is mijn wil,
Maer moetet so wat decken,
En dat hy schoon zijn hangden hil,
Sy souwter seer aentrecken.

Wangt as hy hum wat koeltjes hout,
So mient zy dat sen lieft verkouwt

[1] De eerste regel wordt bij het zingen herhaald. — [2] Versieren, verzinnen. — [3] Verweend, prachtig. — [4] Noch, och. — [5] Al waers, dat zij 't meent. — [6] Flaers, sloerie.

En kittelt hem in sen zijen,
Waer deur hum Fobert dan verstouwt
En raackt dan dus an 't vrijen:

O Lobbetjen! dien ick oyt verhief,
Ick hebje so beseten lief,
Ick kan me niet besturen!
Wech, wech (seyd sy) je hebt en brief,[1]
Wech mit je malle kuren.

't Is mit Fobert al 'edaen,
Wangt Lobbetjen hiet hem altoos gaen
En dat oock hiel ongwaerdigh,
In zy word (so ick heb verstaen)
Hiel spytigh en hovaerdigh.

Hoort nou alle guyse-gaer,[2]
Fobert en vraeght oock niet na haer,
Hoe seer hy haer ierst minde:
En is 't gien Lobbetjen, 't is ien aer,
Hy sel sen diel wel vinden.

---

[1] Brief, aanmatiging. — [2] Guyse, gansche.

TWEE-SPRAECK VAN DE BESTE-MOER MET HAER NICHTE.

Stem: Den Admirant, den Admirant.

Ick bin vervaert veur Heyntjeman,[1]
Ay Besje! rater Weyntjen an,
Die hetty lief,
Ick binder liever een eyntje van,
As by de brief.[2]

Siet! wat sen harsebecken maeckt,
Dat t'elckens versche gecken maeckt,
En 't valt hem licht,
As hy slechts dwarsche trecken maeckt
Met zijn gesicht.

Sen asingt dat speult spullen vlack,[3]
Die kop is hum op rullen strack,
Hy breect veul wijnts,
O! 't is ien rechte bulle-back,
Hy hoeft gien grijns.[4]

Men zieter so veul datjes in,
Men zieter sprootjes en wratjes in,
Och 't is so milt!
Men sieter honckjes en katjes in
En watje wilt.

Besje, seght ongse naeyster Tiet,
Datse na ien goet mayster siet,
Die 't ongs iens kuyst,
't Is best datmen 't in plaeyster giet,
So hebmet juyst.

---

[1] De eerste en derde regel worden bij het zingen herhaald. — [2] Brief, druktemaker. — [3] Asingt, aangezicht. — [4] Grijns, mombakkes.

En steltet in de Warmestraet,
By hem die dus zyn armen slaet.
En leelijck kijckt;
'k Wet as hy wat by Harmen staet,[1]
Dat hy 't gelijckt.

'k Wouw ick hum iens na 't leven had,
En dat hy hoogh verheven sat,
Ick acht de lien
Die souwen daerom geven wat,
Om hem te sien.

De maysters, Besje, op de Kolck,
Die meugen hum huyren tot ien Tolck,
Hy klapt uytheems,
Of laten hum sien voor al het volck,
Wangt 't is wat vreems.

Ey lieve Besje! sus, swijght stil,
Ick wou dat jy jou mongt wat hil,
Hoe quelje mijn?
't Sel, of men sin op hylicke vil,
Gien Heynje zijn.

---

[1] Toespeling op een bekend beeld?

TWEE-SPRAECK VANDE MOEDER EN DE DOCHTER.

Stem: Helaes! Amour wat gaet my aen.

D. Eel-hart, Moertjen, heb ick lief,
En die selmen altoos minnen.
Warre-nar die het en brief,
In hy is so stuers van sinnen.
M. Ast ien van beyen wesen sal,
Ist niet beter quaet as mal?

D. Moertje, 't is ien mallen bloed,
En so haestigh daer beneven.[1]
M. Dochter, deynckt om 't groote goed,
Dat sen Vaer mit hum wil geven:
Ast ien van beyen wesen sal,
Ist niet beter quaet as mal?

D. Al was sen goet noch iens so groot,
So mach ick de nar niet hooren:
Om myn bloet, noch om myn dood,
Leltme niemeer an men ooren:
Was hy geck of quaet, 't was frey,
Maer nou is hy 't alle bey.

Comt hy op myn camer weer,
Moer, ick seghtje van te veuren,
Ick schop de Kay van boven neer.[2]
M. Kijnt, je moetje niet versteuren:
Ast ien van beyen wesen sal,
Ist niet beter quaet as mal?

D. 'k Weet niet, moer! 'k wil om de keur
Niet iens van de ballick vallen;
Het hy niet ien dolle breur?

---

[1] Haestigh, driftig. — [2] Kay, gek.

En al 't geslacht dat is vol mallen;
Was hy geck of quaet, 't was frey,
Maer nou is hy 't alle bey.

Moertjen, as de man is geck,
Broets en groots en onbescheyen,
De Vrouw die krygt oock dat gebreck
In die kyeren worden keyen:[1]
Was hy geck of quaet, 't was frey,
Maer nou is hy 't alle bey.

Was hy krancksinnigh en quaet,
Men mocht hem in 't dolhuys sluyten,
Maer Moertje-lief, ick weet gien raet,
So gaet War-nar hum te buyten:
Was hy geck of quaet, 't was frey,
Mar nou is hy 't alle bey,

Geeft men Eel-hart die ick min,
Wilje Moertje? seg, ay lieve!
't Is ien langhs-knecht na men sin
In ick houw toch van gien brieven:
't Is mit War-nar niemendal,
Wangt hy is korsel, geck en mal.

---

[1] Key, zot.

VAN GIERIGHE GERRIT EN MODDE VAN GOMPEN.

Stem: Daer ick gister avond quam, daer scheen de, &c.

De Gierige Gerrit, die lebbige dief,[1]
Die vrijt nu zijns ghelijck,
Wangt hy het Modde van Gompen lief,
Die leelijck is en rijck.

Sy het ien asingt ruym van vel,
Niet muysvael, noch niet bongt,
Na 't rotte-graeu gelijcket wel,
Maer swart wast inde grongt.

Haer tangden zijn Kastangie bruyn,
Heur lippen pimpelpaers,
Se het ien veurhooft tot heur kruyn,
En hier en daer wat haers.

In haer vermaelde wangen blieck,[2]
En in heur moye kin,
Daer sietmen 't leger vande Grieck
En trotsche Troyen in.

Se is geborst, gebuyckt, gebilt
En louter inde vangh,[3]
Praet van Rosbaijer soo ghy wilt,
Dees het ien ander gangh.

Dit monsterum oft ongediert
Dat voert soo hooghen pracht,
Daer wort ghien snof, gien snee versiert,
Of't is heur daegh'lijcx dracht.

---

[1] De tweede regel wordt bij het zingen eenmaal, de vierde tweemaal herhaald. — [2] Vermaeld, vaal. — [3] Louter in de vangh, flink in haar vleesch (vangh: waar koeien getast worden).

Gerrit is wat root en wat blaeu,
Wat paers, wat kakelbongt,
Sen tangden as ien wouwe klaeu
Staen averechts in sen mongt.

Hy sieter nou soo Jongetjes uyt,
Wangt hy het corts ehaert,[1]
Na dat hy schoon was uyt eruyt,
Kreegh hy sen twiede baert.

Hy is soo anxstelijcke moy,
Men vreest datmen hum siet,
Sijn Vaer het brieven van Octroy,
Men macht na-drucken niet.

So yemandt noch een stempel vindt,
Die kaptse vry an twee
En drijftse met die woeste wint
Diep inde Zuyer Zee.

---

[1] Ehaert, verhaard.

TWEE-SPRAECK TUSSCHEN KNIERTJE KNELIS EN LIJSBET LEFFERS.

Stem: Wie wil hooren een nieu Liet, &c.

K. Hou sick hou, goen dach in 't huys:
Wel is hier nou niemant t'huys?
L. Ja Kniertje komt vry binnen
En siet iens waer wy sinnen.
K. Wel, 't is hier nou wel in jou bouw,
Dus besich staech met spinnen?
Maer wat ick jou segghen souw:

Lijsbet Leffers weet jy 't niet,
't Is van sen leven niet eschiet,
Ala moer de Franse
Wou niemant met me dansen,
Noch jonge Jan, noch ouwe Jan,
Noch Ariaen, noch Jan Jansen,
Noch Jan-oom Janses Jan.

Is hy waert dat hy Broot eet,
Die oude deucht so haest vergeet?[1]
Jae! mocht zyn Vaer opkijcken,
Hoe sou hy hem doorstrijcken?
L. Mar, segje dat? was Jan so prat,
Liet hy jou daer staen prijcken?
Kniertje Knelis, wat! wat! wat!

Wat! dat lijckt seper niette mijt.
K. Ja, meenje dattet men niet spijt!
Ick heb hum hiele daghen
Op desen arm edraghen!
Wat dat beduyt, staech wou hy uyt,
Ick heb hem inden waghen
Soo menichmael ekruyt.

---

[1] Deucht, weldaad.

Heer! Lijsbet moer, wel ick bekent,
Ick was totte jonghe so ewent,
Ja ick en kon niet eten,
Had hy niet me egeten,
Sneed' ick ien stick en smierdet dick,
Wy beten beet aen beten,
Dan hy en dan weer ick.

TWEE-SPRAECK TUSSCHEN JAEP JANS ENDE FIJTJE FLORIS.

Stem: Bange suchjes gaet nu spelen.

J. Fytje Floris myn speulmeysje,
Wilje me na buyten gaen?
Kom myn beckje noch ien reysje,
'k Selje dan wat nieus verslaen.
F. Sus Jaep Jans, ay! swijcht stil,
Hoe gaeren sinje op ten tril.

J. Fijtje! wille wy gaen varen
Met ien schuytje na 't swart huys?
Ick mach gien broot voor vrienden sparen,
'k Heb noch moye negen duys
Mit ien blanckje van mijn Oom,
Heer! ick eet so garen Room.

F. Jaepje meuchje wel suycker-peeren?
'k Hebse in mijn lincker-manckt:[1]
Get, hoe wille wy bancketeren!
Gaenwe sitten op die kanckt,
't Is hier soo ondiefte moy:
Maer! hoe soetjes ruyckt dat hoy!

J. Fijtje! gaeje daer so leggen
In dat natte langhe gras?
F. Jaepje, wil ick jou wat segghen,
'k Wouw Michieltje by ons was!
Noch die knecht die is soo groen![2]
'k Weet niet wat 'k hem wel sou doen.

J. Men souwer seper op verlieven.
F. 't Is de warret! Maer neen kijns,
Ick heb veer de outste brieven:

---

[1] Lincker-manckt, boodschappenmand. — [2] Groen, aanhalig.

Wangt Michieltje is goet mijns,[1]
Ja so seer, ick weet niet hoe,
Dat's alliens, as daer en toe.[2]

Michieltje wouwme lestent trouwen
Met ien veter, in hy sprack:
'k Selje koopen ien nuwe Bouwen
Mit ien schorthaeck en ien Jack;
Wilje, seyd hy, 'tis edaen?
En ick nam 't op mijn beraen.

J. Hoort iens, Fijtje, songer jocken:
Michieltje boodme flus noch trouw,
Hy swoerme by de groote Klocken,
Dat hy mijn toe-maken souw
Voor ien Prins: en 't is eschiet.
Het hy-me lief, of het hy niet?

F. Je selt hem by gort niet genieten,
Al waerje siet noch iens so fel.
J. Wel, laete wy-er om opschieten[3]
Wie Michieltjen hebben sel,
Rae jy kruys, so ra ick munt:
Nou laet zien wat Godt mijn gunt.

Fijtjen hettet spul verloren,
Mar hy doeter wat hy wil;
Al het hy Jaepjen hooch ghesworen,
Daer is al wat aers in 't til.
Deynckt, of sy niet kloeckjes spint,
Dat s'hem kost en bier-gelt wint!

---

[1] Goet mijns, mij genegen. — [2] Dat doet er nu niet toe. — [3] Opschieten, opgooien.

VAN BESJE MET LIJSJE HEUR DIENST-MEYT.

Stem: Ach ongheluckighen dach!

L. Hoort hier iens Bestemoer!
Hoe ick by Hansje voer,
Die myn wel ier sen trouwe swoer
En met sen tongh soo heeft verdooft,
Dat ick van sinnen schijn berooft.

B. Lijsje! weet jy noch niet,
Dat dit altoos gheschiet
Van die hier milst sen dienst aenbiet?
Liert Lijsje, liert me lieve kijnt!
Dat woorden syn niet mier as wijnt.

Veul sijn vrient met de praat
Of met een schoon gelaat,
Mar weynich zijnder inder daat:
Deynckt, as heur jonst soo haest verdwijnt,
Dat woorden syn niet mier as wijnt.

Wie dat hier licht vertrouwt,
Doet haest dat hem berouwt,
Siet Lijsje, datje dit onthouwt,
As jy u by die praters vijnt,
Dat woorden zyn niet mier as wijnt.

L. Die ick niet wel en wil,
Daer teughen swijgh ick stil;
Maer hy swoer dat 'k hum wel bevil
En blies-men so veul in men hooft,
Dat ick van sinnen schijn berooft.

Veul lichter dan het stof
Gaen hem de woorden of;
Al sijn sy schoon vol gunst en lof,
Ick selt gedeyncken hoe hij 't pijnt,
Dat woorden syn niet mier as wijnt.

B. Zo doeje assen meyt;
Ier iemet jou verleyt,
So looft niet altoos watmen seyt;
Mar deynckt, as hum een knecht verbynt,
Dat woorden zyn niet mier as wijnt.

Al waertje beste vrient,
Die mier spreeckt as hy mient,
Jou hert noch ooren nimmer lient:
Hoe degelijck dat Hansje schijnt,
Deynckt, woorden sijn niet mier als wijnt.

L. Besjen, ick segghet jou,
Men vynt by Man en Vrouw
(Godt betert) al te luttel Trouw.
't Is miest geveynstheyt, ick bevynt
Dat woorden sijn niet mier as wijnt.

VAN DIEUWERTJES VRYER.

Stem: Meester Clement ghy vuyle vent, etc.

Dieuwer is verlieft (by get)
Op sukken reynen vrijer:
Mar s'hetter niet iens op elet,
Hoe slim dat hy sen bienen set,[1]
Ghelijck en kreup'le Snijer.

Wangt asse mar sen asingt siet,
Sy kander niet uytkomen;
Sy weet dan van haer selven niet,
Sy staet wannier heur dat gheschiet,
Al waer sy op enomen.[2]

Dan, Dieuwertje, je hebt jou reen,
Die jou daer toe andrijven,
Je siet op zijn volmaeckte leen:
Die ick van boven tot beneen
Na 't leven sal beschrijven.

Sen hayr dat is as sulver grijs,
Sen asingt daer beneven
Dat is so rongt (wijnt-hongts gewijs):
Ist dat icket niet genoech en prijs,
Dat moetje myn vergeven.

Sen veurhooft is ghebult seer hooch,
Gien schilder souwt soo maken!
Daer by het hy ien slincker oogh,
Dat is hiel leep en selden droogh,
Gheboort met root scherlaken.

Daer toe het hy een groote Neus
Vol Parlen en Robynen
Op het fatsoen van Heyntje Peus:

---

[1] Slim, scheef. — [2] Op enomen, in extase.

Van veruw is sy hiel glorieus,
Miest uyt de karmosynen.

Sen kneveltjes staen hum so schots,
Steyl boven sen propre monckje,
Die hy eerst stijfden mit wat snots;
Nou kyckt hy deur de hayrtjes trots,
Recht as en Ys-langs honckje.

Sen lippen sijn veur al niet swack
En zyn Trompetters wanghen,
Die staen soo stijf, so straf, soo strack,
Men souw met soo een Bulleback
Wel jonghe nickers vanghen.

Sen kinnetjen is so wel edaen:
En waer het niet vol puysten,
Men souwer klauwen op of slaen,
Mar isser yemant om begaen,
Die slaetse plat met vuysten.

Het ongse Diewer dan gien recht,
Dat zy leyt al heur sinnen
Op dees verweende moye knecht?[1]
Ick bidje (vrienden) datjet seght,
Wie souw hum niet beminnen?

Wangt (siet) hy het mar ien gebreck
An al sen lijf en leden;
Dat mier is, 't is ien hoddebeck,[2]
Een lompe loer, ien groote geck,
Van boven tot beneden.

Mar Diewer die is wijs en vroet,
Niet vleesschelijck noch biestigh,
Sy lieft sen vleys niet, noch sen bloet,
Mar s'is genegen tot sen goet,
Bemints' hum dan niet giestigh?

---

[1] Verweend, prachtig. — [2] Hoddebeck, iemand met een grooten mond.

AEN-SPRAECK VAN EEN GHETROUWDE VROUW EN EEN GHEVRYDE VRIJSTER.

Stem: Cupido geeft my raet om mijn liefs hart, &c.

Neen Trijntje, doetet niet,
Wilt op het goet niet kijcken,
Ick raeje datje siet
Na een u tijdts ghelijcken:
Wangt neem-je ien oude rijcke
En afgheleefde man,
Diens krachten vast beswijcken,
Ghy benter qualijck an.

Of schoon u Moeder praet
Van wongderlijcke dinghen
Van hem en van sen staet,
Van kostelijcke ringhen
En and're beuselinghen,
Van Geer-aerts groote goedt,
Laet u daer door niet dringhen
An sucken suffen bloedt.

Het bloemtje van u jeught
Laet van geen Droogert plucken,
Of ghy sult al de vreught
Uws levens onderdrucken
In veul bedroefde stucken
Van quellingh en verdriet;
't Sal selden soo ghelucken
Dat het na wensch gheschiet.

Ist dat u Eel-hart vrijt,
Soo ghy my komt verklaren,
O! sijn ghelijcke tijt
In ouderdom van jaren
Sal mier vernoegings baren
Dan al des Geer-aarts gelt,
Die met sijn kaarich sparen
Sijn siel en lichaem quelt.

Vervloeckt so sy de uur,
Doenmen my ierst aen dienden
Van Melis ons ghebuur,
Die my van herten miende,
Mar korts daer op mijn Vrienden
Die gaven my een knecht,
Rijck, kreupel, en stick-siende,[1]
Van lijf en sinnen slecht,

Die nimmermier en doet
't Gheen hy hoort te bestellen.
Ick schaamt my in myn bloet,
Ick macht u niet vertellen;
As my die lieden quellen
Of praten van wat soets,
Mijn aderen die swellen,
Ick wordt schier tjats en broets.

Al is hy noch soo groen[2]
En tot my miest gheneghen,
Hy staet as ien kapoen
En kan hem niet beweghen,
't Is nimmer iens te deghen;
'k Ben by sen levend' lijf
(Wat batet doch versweghen?)
Syn meyt, syn weeuw, syn wijf.

---

[1] Stick-siend, bijziend. — [2] Groen, verliefd.

Wangt dese rechte vent
Weet van gien and're saken,
Als dat hy wroet en went
En wentelt in het laken,
En mient my te vermaken
Allienich met sijn slaap:
Mar! hoe mocht ick doch raken
An dese drooghe Jaap?

Ick volchde vrienden raat,
Dan 't is myn wel berouwen:
Ten is niet altoos quaat
Na eyghen sin te trouwen.
Trijntje wilt dit onthouwen,
En overlegget wel:
Men kan te samen bouwen
Ien Hemel of ien Hel.

TIJD VAN DE „BRUYNOOGHD' CONINGINNE."

NIEU-LIEDEKEN.

Stem: Phoebe qui ce mesme Jour, &c.

Als ick in myn gedacht
Der scheps'len aart deur-schouw,
'k En vind geen meerder macht
Als 't vermogen van de Vrouw,
Die met haer ghesicht
's Mans moed verlicht[1]
Van haer last, van haer leyt,
Van haar smart, van haer smaet,
Van haer quael, van haer quaet,
Van haer hoon, van haer haet,[2]
Die sick ter vlucht verspreyt,
Door een swenckje van haer vriendelijcheyt.[3]

O Vrou! o 's werelts pracht!
O Aerd-rijckx prael en pronck!
Ghy smoort der Reusen cracht
Met een minlijcke lonck;
De moedichste Heldt
Of man in 't velt,
Die verschrickt, die verschiet,
Die verblickt, die verblauwt,
Die verloomt, die verlauwt,
Die verflout, die verflaauwt,
En sackt in soet verdriet,
So haest als hy u schoone oogen siet.

De Koningh vol ghewelt
Of d'aldergrootste Prins
Van moghentheyt en gelt,
Is nietich, kleyn en kints;
Al schijnt hy verwoet
Of groots van moet

---

[1] De vijfde en zesde regel worden bij het zingen herhaald. — [2] Er staat: schoon. — [3] Swenckje, wenkje.

Op syn macht, op 't gebien,
Op syn staf, op syn staet,
Op zyn rijck, op zyn raed,
Op zyn deughd', op zyn daed,
Op zyn land, op zyn lien,
Hy word gedweeg door't Vrouwe-Beeld te sien.

Ist te verwond'ren dan
Dat ick verwonnen ben,
Daer dwinger noch Tyran
Geensins bestaen en ken?
Al waer ick een Graaf,
Ick wierd een slaaf
Van de Vrouw die ick min,
Die ick lief, die ick loof,
Die ick stroock, die ick stoof,
Die ick huys, die ick hoof
In myn ziel, in mijn sin:
Want in mijn hart daer woont een Jongh-vrou in.

LIEDEKEN.

Op een Fransche Voyse: Phebe qui ce mesme Jour.

O schoonste schoonheyt wreet,
Hoe pynicht ghy myn hert
Met quelling van lief en leet,
Met sacht en strenge smert!
Wat bitterder pijn
Mach soeter syn?[1]
O pijnbanck van mijn rust,
O Beulin van myn bloet!
O Goddin van 't gemoet!
O myn waardichste goet,
Dat myn hier is gewust,
Ick brandt en blaeck van aengename lust.

O ghy lieffelick ghesicht,
Vol blixems en vol glants,
Als ghy maer u luyckjes licht,
Myn zieltje wort vol brants.
O wonderlijcke brant
Voor myn verstant,
Lieve brant, die myn geest
So beset, so beschroeft,
So bepuert, so beproeft,
So verheucht, so bedroeft,
Soo verblijt, so bevreest,
Waer ick sonder u, ick waer dood geweest.

't Is een monster of een hout,
Die noyt en voelde vlam:
En offer alsoo kout
Ter Wereld yemand quam,
Dat hy meerder scheen
Een beeld van steen,
Ja een mensch heel van loot,

---

[1] De vijfde en zesde regel worden bij het zingen herhaald.

Heel van tin, heel van stael,
Heel van glas, heel metael,
Heel van ijs altemael,
Sach hy u schoonheyd groot,
Hy wierd wel levendigh al waer hy doodt.

Dees levend-makende kunst,
Van Goddelijcke kracht,
Bestaet in goede gunst
Van u minnelijcke macht.
Maer vertrout dit deel
Niet al te veel.
Nu vaert wel myn Chlorint,
Nu vaert wel soete mont,
Nu vaert wel schoonheyt blont,
Nu vaert wel, blijft gesont,
En als ghy u wel vint,
So denckt om hem die u te seer bemint.

LIEDEKEN.

Stemme: Het daget uyt den Oosten, &c.

Waer vlucht ghy Liefde henen?
Waer streckt de loop dus heen?
Wat proefdy nu u beenen
En wack're vlugge le'en?
Of u schichten moordadigh
En genadigh?

Treet vry so ghy wilt treden
En gaet vry-moedigh voor,
Ick schrije in u schreden
En stappe in u spoor,
Al soud' ick tot de Polen
Met u dolen.

Ick volge sonder vreesen
U wreet en soet gesicht,
Dat sal mijn Noord-Ster wesen
En 't licht dat my verlicht,
Myn bolwerck hooch verheven,
Ja mijn leven.

't Sy ghy het windigh Oosten
Oft 't luwe Westen kiest,
'k Salt my geduldigh troosten,
Hoe seer 't int Noorden vriest,
Als onse twee Lichamen
Blyven t'samen.

De vlam-vierige linie
Of 's middaegs heeten brandt,
Noch 't Zuyen, noch Oostinie,
Dat warme Sonne-landt,
En sal my niet af schricken,
Maer verquicken,

Als ick maer mach aenschouwen
Dat blinckend Starrelijn,
Dat licht van alle vrouwen,
Wiens klaerheyt schoon van schijn
Ick nimmer kan genaken
Noch aenraken.

Ach! klaerheyt hel en heyligh,
Die sacht is en so soet
Mijn waerde vryheyt veyligh
Dus rooft uyt mijn gemoedt:
Ach! geeft mijn weer mijn krachten
En gedachten.

Want dit lief-oogen, wijsen,
Dit locke-broodt, dit aes
Kan my niet langer spijsen,
Yet beters wensch ick, laes!
Hoe wel 't my in droefheden
Stelt te vreden.

Mijn hartje woelt in lusjes
En snackt vast in zyn grondt
Na die soet-sape Kusjes
Van u beminde mondt,
Daer ick wensch aen te kleven
Al mijn leven.

Om so mijn lust te blussen
Aen u, o mijn Vriendin!
Met een gesuyckert kussen.
Maer wondert u mijn Min?
Ick soeck naer 't geen de Goden
    Selfs na vloden.

Komt ghy my niet bespoelen
Met uwen adems vocht,
Noch desen brand verkoelen,
Voorseker, Lief, ick mocht
Wel op de aerde sacken
    En verswacken.

Ick ben, laes! die haert-stede,
Ghy 't vier dat mijn verteert,
Ach! ghy kund uyt mijn smede
Het geen dat ghy begeert.
Helaes! ick sal ontmenschen,
    Wildy 't wenschen,

En in een beest verkeeren,
Of heel te niete gaen,
Gevoel en spraeck ontberen,
En sonder reden staen,
Ist dat ghy weer mijn klachten
    Wilt verachten.

Ach! hebt dan mede-lyen,
Heylige vriendschap soet,
Met mijn begeerlyck vryen,
Met mijn verliefd gemoed,
Wild mijn siel met den uwen
    t'Samen huwen.

EEN LIEDT.

Op de Wyse: Ghy Lodderlycke Nimphe soet.

Ay Gulde Maan hout op u jacht,
Laat ick mijn Lief in deese nacht
Mijn afscheyt gaen berayen,
Op dat ick bly mach schayen.

Goddin de wyl ick schayde moet,
Ghedoocht dat ick mijn lusten boet
En jont mijn dat de reeden
Geniet de leste beeden.

Ick bid, indien het weesen mach,
Dat ghy vertoont den klaren dach
Van u vercierde Ooghen,
Die nu de Son vertooghen.

Gheluckich sal ick schayden dan
En achten ooc gheen sterflijck Man
Onder veel duysent lieden
Soo waard' oyt kan gheschieden.

Maar neen, u hert blyft hart als steen,
Als wint en damp syn mijn ghebeen
Voor u verstaelde Ooren,
Die niet syn om becooren.

Jofvrou ic ga, ick schay van hier
En laat tot pant u een Revier
Van uytghestorte traanen,
Waar in mijn Ziel moet baanen.[1]

Nu slaapt, indien u slaepen lust,
Blyft langh ghesont in soete rust,
Adieu, adieu Goddinne,
Mijn Vrou en Coninghinne.

---

[1] Baanen, baden.

* *Stem: Esprits qui souspirez.*

O nacht, jaloersche nacht die, teghen my versworen,
Den Hemel t' mijnder spijt een nieuwe glants bereyt,
Heb ick u dan van daegh so dick ghewenst te sporen,
Tot hinder van mijn hoop en groote vrolijckheyt?

Eylacy 'k had ghehoopt dat ghy soudt overkomen
Met doncker verwigh kleedt en swerte grijns vermomt,
Maer als een somer dagh hebt ghy mijn hoop genomen
Door u ghesterden sleep, daer ghy meed' overkomt.

En ghy Sols suster comt neven de aerde snuyven,
Om my t' ondecken slecht toont ghy u aenschijn blanck,
Ontsteeckt ghy so dijn licht als ghy al stil gaet schuyven
By die ghy soetlijck kust met vriendelijck ontfanck?

Indien 't u maer gedenckt, verliefde schoon Goddinne,
Wat vreuchde ghy ghenoot, als ghy hem hebt ghekust,
Terwijl ick nu uytgae om kussen die ick minne,
Laet u vergulden glans soo langh wat zijn gheblust.

De fabel mach men wel voor onwarachtich houwen,
Die seyt dat noyt de liefd' u borst verwarmen kon,
Want Pan heeft u bekent, ghelijck als ander vrouwen,
Dewijl hy met een Vlies u suyverheyt verwon.

Heeft u het schoon gesicht eens Herders schoon ontsteken,
En hebt ghy hem ghemint, gelijc men vast gelooft,
In uwe hitte groot is u seer wel ghebleken,
Dat liefdens soete vreucht bedeckt wil zijn gherooft.

Doch doet na uwen lust u silvre hoornen blincken
En laet u raders vry op 't wijdtste zijn ghestreckt,
Met u gheleende licht sult ghy wel lang staen quincken,
Eer ghy mijn liefde trou aen eenich mensch ontdeckt.

Och wat een moeylijck volc! o watte sno manieren,
Dus laet op straet te zijn, alleenlijck om 't gheklap!
Vertreckt u uyt de mist, die u den hoest kan stieren,
Den nacht gaet over, gaet en rust voor u ghesnap.

Ick gae, ick kom, ick vlucht, ick luyster en ick wandel,
Mijn oogh dat draeyt altijdt na de ghewenste plaets,
Maer ick en vorder niet, ontdeckt is al mijn handel
Van moeylijc volc, jaloersch, wangunstich en vol haets.

Mocht ic eens Coninc zijn, ick deed' terstont verklaren,
Dat niemandt op de straet sou moghen zijn by nacht,
Alleen de Minnaers slecht woud ick toelaten garen,[1]
Soo yemandt anders deed', ick straften hem onsacht.

O slaep, o soeten slaep, rust van ghewoone wercken,
Die de ghedachten sluyt door uwe soete vreucht,
Begoochelt Argus hooft dat al mijn doen sou mercken
En schutten soo de lust, die hert en sin verheucht.

Maer ongheluckigh, ick verlies de tijdt en woorden,
Mijn slaep verslonden is van 't ongherust ghemoet:
Terwijl ic aldus klaeg, so duyckt de nacht nae 't Noorden
En Aurora alree den Hemel open doet.

Ick gae om in te gaen, maer niet om te doen blijcken
Wie dat ick ben, ick wil mijn mantel voor my slaen,
Maer laes, ic werd' gewaar dat s'al op my staan kijcken,
Sonder ontdeckt te zijn kan icker niet in gaen.

Ken vreesde niet voor my, ick brack een legher open,
Om treden in 't vertreck dat oyt mijn lust verborgh,
Maer siet ic vrees, mijn vrou mocht dit met blaem bekoopen,
Wiens rust ick duysent mael voor eyghen rust versorgh.

---

[1] Slecht, zonder bijbedoeling.

Wat sal ick? wil ick gaen? wat soud' ic anders maken,
Ick sie van langher handt den dagh op komen spoen,
Bedrieghelijcke hoop, gheluckigh zijn die smaken
Een ander loon van liefd', als quaet voor dienst te doen.

LIEDT.

Stemme: O nacht! jaloerse nacht, &c.

De harde winter strengh, met al haer wrede buyen,
Vertrecken met der vaart, de Son vergroot sijn kracht,
De Mey in overvloet baart schoone bloem', en kruyen:
Maer, ach! wat baart een Mey al viers in myn gedacht?

Myn diep begraven vier, van kouden schijn bevroren,
Ontdoyt sich van myn Son, of souwt wel syn van 't weer,
Ho neen! dat 's misverstant, dus singh ick als te voren,
Dees Mey die toont haer kracht, mijn Son noch tienmael meer.

Verwachte Somer soet, die 't swaer hart kan vermaken,
U ken ick an u lof, an Oyvaer, Dieck en Kieft,[1]
Verquickt myn droomich hart, bid ick voor alle zaken,
't Wellick nu leyt en smoockt, ja brand soo seer van Liefd'.

Gheneuchelijcke Mey wilt my dit Meyken jonnen,
Dat Meyken dat myn ziel dus fel bestrijdt en swaar,
Op dat haer schaduw koel voor 't heet broeyen der sonne
Mijn groene borst bevry voor dampen bangh en naar.

Groeyt met het weer de Min, warhooft in heete dagen,
Ick brant soo veel ick mach, voorwaer ick weet geen raet,
Erbarmt u koele Mey, erbarmt over myn claghen,
Verkoelt myn heeten brand eer 't met my ergher gaet.

Is dit niet arch ghenoech dat dit siel-sieckich quellen
My 't inghewant verteert, verheert myn goe natuur?
So meuglijck als ghy kent des Hemels sterren tellen,
So meuglijck telt vry mee de vlamme van myn vuur.

Prins, een jong Meyken schoon jont my doch uyt genade,
Baaden sal ick in vreucht en wislen soo 't verdriet,
Jont my doch dit gheluck, het kan u weynich schade,
Doch ter eeren van u soo singh ick nu dit liedt.

---

[1] Dieck, pluvier.

* *Stem: O nacht, jalourse nacht.*

O suyverlijcke Maeght, hoe kundy my dus toomen,
Hoe komt dat al mijn doen tot uwen dienste streckt?
Mijn slapen neemt ghy my, vol lieffelijcke droomen,
Al legh ick schoon te bed, mijn rust ghy my ontreckt.

Al gae ick over straet, ghy staet in mijn ghedachten,
U liefde my verblindt, ick loop de luy op 't lijf;
Al sagh ick d'alderschoonst, of die men schoonst mocht achten,
Sy zijn my 't sien niet waert en dat door u bedrijf.

Ick overlegh altijdt hoe ick u mach behaghen,
Waer dat ick sit, mijn handt rust altijdt onder 't hooft,
Dan wil ick dick mijn druck alleen mijn ooghen klaghen,
Nochtans wensch ick gheluck die my mijn vreucht berooft.

Mijn pen en tongh altijdt u schoonheyt moeten eeren,
Hoe wel u onghenaed hier dickwijls teghen strijdt,
Woudt ghy u dan tot my nu eenichsins verneeren,
Al wat ick dan vermocht, dat was u toeghewijt.

Mocht ghy mijn waerde vrou in 't eynd noch zijn gheheten,
Ick achte d'aerd te koudt die ghy betreden soudt,
Mijn handen droeghen u, om hoogh waert ghy gheseten,
Veel hoogher als de Maen haer hooghe wooningh houdt.

De werken souden u hier klaerlijck van ghetuyghen,
O Reyn aerts schoon Goddin, ghelijck ick u verbrey,
Hem die rijck zijn van goet valt swaer soo laegh te buyghen,
Ten zy men acht de trou, Princes, in dese Mey.

LIEDT.

Op de Wijse: Esprits qui suspirez.

Ay hooch verheven ziel en overschoone vrouwe
Goddinne van de Goon, gebiedtster van mijn hoop,
Waerom vliedt ghy van my, is dit oprechte trouwe,
So smelt myn bradend hert dat ick met tranen droop.

Goddin, myn teer ghemoet, vermeestert van ghepeynzen
Jaeght my nu na de deur van u gheluckigh huys,
Ick coom hier raasend heen, ken can niet langher veynzen,
Maer laes die deur is toe, dit is my t' meeste cruys.

Ach deur, ach wreede deur is dit dan u vermaecken,
Behaecht u myn verdriet en onghemeene smart,
Laet my ten minsten toe dat ick eens mach ghenaecken
Het stralen van haer ooch die myn ghemoet verwart.

Gheluckigh zyt ghy huys, die in u hebt besloten
Des werelts hooghe roem en zijn verweende pracht,
Al die ghewenschte lust hebt ghy alleen ghenooten,
Gheluckigh zijt ghy wel, doch meerder niet gheacht.

Maer heylich is t' vertrec, daer in myn vrouw gaet rusten,
Wanneer se met haer glants de sonne heeft beschaemt,
Ay hemels schoon vertreck wat schept ghy soete lusten,
Wat al bevallickheyt hebt ghy alleen versaemt.

Ghy huys of ghy vertrek die hebt de schone stralen
Van haer vermoghend ooch en vrolijck aenghesicht,
Belet uyt ware gunst mijn droef ontijdich dwalen
En jont my haar vertoogh so wert ick eens verlicht.

Jofvrou en vlyet dus niet, maer laet u ziel beweghen,
Verthoont u dese reys indien het wesen mach,
Verleent my d'hoochste wens, dat is u soeten seghen,
Die ick voor deze tijt wel te genieten plach.

* *Stem: O nacht, jalourse nacht.*

Wat wensch kan ic u doen, wat goet kunt ghy verwachten
Van die niets goets en heeft dan van u milde handt?
Ontneemt ghy my mijn vreucht, neemt ghy my mijn gedachten,
Wat blijft my meer alst vyer, daer in mijn hert verbrandt?

De hoogste groet daer ick u mee sou konnen groeten,
Het middel en de trap is dat ick u beweegh,
Dat my van u alleen 't vermogen mach gemoeten,
Tot teken van de gonst en 'thert dat ick u dreegh.

Laet u gekroonde deucht tot my in't herte stralen,
Op dat mijn ydel hooft, van hertseer uytgeteert,
Van u genae vervult, mach nieuwe krachten halen
En dat ick my beroem van u te zijn verheert.

Laet my u schoone handt uyt lust tot goet doen cieren,
U soeten asem blaes op mijn zijn grooten Geest,
U tongh gebenedij de Minnaer goedertieren,
Die eer hy was gebaert u dienaer is gheweest.

Versmaet ghy doch mijn dienst en mijn vermogen teeder,
Geeft my mijn hert en ziel, die gh'alle beyd besit;
Stoort u mijn slavernij, geeft my mijn vryheyt weder,
Of jondt my maer de gaef, daer u mijn hert om bidt.

Ghy weet ick niet en ben dan door u soeten segen,
De schadu van een roock is thien mael meer als ick,
Leert my daerom waer mee dat ick u mach bewegen,
Leert en verleent my kracht om volgen 't geen ick schrick.

Ick heb de goede wil, verleent my toch 't vermogen
Te wenschen dat u oogh ootmoedigh eens aenschou
Die u de knye sijns herts soo dickwils heeft gebogen,
Of houdt mijn vleys te goe, soo 't wanhoopt aen mijn vrou.

* SONNET.

Indien ick waar Jupijn, ick sou me vrou verklaren
Voor Juno mijn Goddin, indien ick had ghewelt
Als Coningh van de Zee, mijn vrou sou zijn ghestelt
Als Thetis Coningin, bedwinghster van de baren.

Viel 't aerdtrijck my te deel, ick sou met u my paren,
U maken Keyserin van 's werelts weeldich velt,
Ghy, door u vlechten blont, soudt voor Goddin ghetelt
Zijn, rijdend op een Koets, verwondert van de scharen.

Maer laes, ick ben gheen Godt end' Minnaer wesen kan,[1]
Den Hemel t' uwen dienst alleen my 't leven gan,
Al mijn gheluck dat hanght, mijn vrou, aen u ghenade.

Ghy zijt mijn goet, mijn quaet, ghy zijt het alles, dan,
Zoo ghy my weerliefd' toont, daer leeft gheen blijder man,
'k ben Coningh, selfs Jupijn, met rijckdom overladen.

---

[1] Minnaer, de verandering in nimmer (Schepers) is niet noodzakelijk.

SONNET.

Het heylich vat der Goon, waar in dat sijn gesloten
De plagen en de straf van 't menschelijck geslacht,
Is, laas! voor mijn ontdeckt, geopent onverwacht,
Want 'k hebber al bereets veel smarten af genoten.

Mijn sinnen met geweldt die sijnder af gesloten,
Mijn leden af geknaaght tot op het kaele been,
Mijn Hert dat is vol viers en 't sendt sijn suchtjens heen,
Met laster en met lof gestrengelt en doorschoten.

Helaas! mijn hart meent u, Pandora, schoon en wit,
U, die het dient en smeeckt en viert ende aenbidt,
Om eens van u getroost in al mijn pyn te wesen.

O schoone! doet dan op, doet op het tweede vat,
Dat my verdrinckt en brant! doet op de waarde schat,
Daar al de Heyl in is, die my stracx kan genesen.

LIEDEKEN.

Stem: O lyden en pijn, droefheyt is mijn.

Al waert dat mijn
De Godt Jupijn
Of yemandt vande Goden,
Haer glants of schijn
Of gants haer sijn
Van Godlijckheyt aenboden,
Dat ickse mocht verkiesen
En ick u most verliesen,
Ick gingh tot haer met dese reen:
Ick blijf veel liever hier beneen
In myn armoed opter aerden,
In becommeringh en verdriet,
Eer ick wouw die last anvaerden,
En hebben daer myn liefste niet.

Ick sou de lien
Wel grootsch gebien
U achtbaerheyt te eeren,
Op bloote knien
U doen ontsien
By Princen en by Heeren,
Ick sou der Keyseren Vrouwen
Voor u staet-dochters houwen,
Mijn Koningen de grootst van lof,
Die souden u steets in mijn Hof
Met eerbiedigheyt gheleyden
En setten in u setel sacht,
Die ick eerst sou doen bereyden
Met de kostelijcke pracht.[1]

Of lieten sy
De toom eens vry
Van 't Coninghlijck ghebieden,
En gheven my
De heerschappy
Van Landen en van Lieden,
Dat ickse most beheeren,
Dat sou ick wel begheeren,
Niet om rijck, Landt noch gelt,
Niet om aensien noch ghewelt,
Nietomsceptersnochomkroonen,
Noch om al het Werelts goet,
Maer om dat ick u sou toonen
Mijn gunst en grootheydt van [ghemoet.

Van Elpen-been
Vol vremdiche'en
Soud' ick u troon doen maken,
U vloer bespreen
Met ed'le kle'en,
Van Turcks en goude laken,
Met beelden en met bloemen,
So schoon alsmen kan noemen.
Ick sou bewijsen door u dracht,
Hoe dat ick u deuchden acht,
Hoe dat ick u hooghe zeden
Meer bemin als 't lieve gout,
Dat ick rustich sou besteden,[2]
Daer en waer ghyt hebben wout.

---

[1] Lees: kostelijckste? — [2] Rustich, royaal.

Maar 'k weet dat ghy
Geen hovaerdy
Hebt in dees malle dinghen,
Oock draagh ick bly
Meer goets by my
Als al de Hovelinghen.
Al syn sy rijck van goede,
Ick ben 't in den ghemoede:
Ick weet wel liefje datje weet,
Dat onder een verwurpen kleet
Wel wat grooters kan verschuylen
Als syn meerder wel vermoet,
En datmen vaeck wel slechte uylen,
Hier bevinden seer begoedt.

LIEDEKEN.

Stemme: Esprits qui souspireez.

De moeyelijcke strijt en d'Amoureuse tranen,
Die 'k biggelende stort, al rokende vol damp,
Kunnens' u teder hart bewegen noch vermanen
Tot de Siel-meestery van myn benaude ramp?

D'ijd'le hartstochten wuft en vruchteloose pijnen
En d'onrust inde slaap en 'tsuchten van myn geest
Doen my als 't was voor 't vier versmelten en verdwijnen,
Ick swijm de gene niet, die 'k voormaals ben geweest.

Dies laster ick de min, om uwe wreede handel,
Ick wissel van verkies met eenen dolle sin!
De wispeltuere keur ick weder cnaps verwandel
En schenck myn dienstbaar hart myn pruytsche schoon Goddin.

Ick vollech u Goddin, met joock ende verlangen,
Meestresse die myn Siel kerckert in u gewout,
Ick hoope door myn dienst u hartgje noch te vangen
In gijssel voor het myn, dat ghy ghecluystert hout.

Maar laas de schildery verschrickt al myn gedachten,
Vervloecte maalcunst die myn lust vervormt in smart,
O spiegel-rijcke Leer: o wonderlijcke crachten!
Door een ghesicht verkeert Acteon in een Hardt.

'T lust myn Diana oock, myn wesen te verruylen,[1]
Want myn stuersche Goddin de blijdschap van my bant:
S'herschept mijn vreucht in rou, myn lachen laas in huylen,
Myn edel hooch vernuft in beestich onverstant.

Wanneer mijn oogjens maar eens steelwijs nechtich guwen
Na d'afgod van myn hert, daar ick dus laach voor kniel,
Als myn dwarsche Jofvrou my helpeloos gaet schuwen,
Dan stijcht de vlamme in myn leucker-laauwe Siel.

[1] Er staat: vervuylen.

Sout ghy o wreede wel in mynen doodt verheugen?
Ach ghy martelt met lust dit troosteloose hert:
Helaes myn trouwe dienst is nietich van vermeugen,
Want u ijscoude Siel niet eens ontfonckt en wert.

'K wil dat u eygen mont het vonnis van mijn sterven
(Ter vierschaar van u hert) vrypostich stout uyt spreeck,
Of laat my door u hant het hellep-cruyt verwerven
Van u gewenschte gunst, daar ick u steets om smeeck.

* SONNET.

Aerdtsche Goddin, alleen besitster van mijn hert
En ziele van mijn ziel, meestersche der ghedachten,
Wiens schoonheyts klaren glants en heusheyt my verkrachten
Als in den blonden strick mijn hert ghevanghen wert,

Soo ghy niet aensien wilt de wreedtheyt van mijn smert
En stoppen u ghehoor voor mijn bedruckte clachten,
Van my hebdy dan niet als droefheyt te verwachten
En afghesloofde dood, daer ick in blijf verwart.

Maar gaedy tot ghenae u goedertieren wennen
En wilt de trouwe Min uws dienaers recht bekennen,
Dan sal ick sijn verlost van droefheyt, sorgh en pijn.

Mijn hert dat stadelijck en altoos sou verteeren
En sal dan nimmermeer in assche konnen keeren,
Maer in een soeten brandt altoos onsterflijck zijn.

* SONNET.

Sy die mijn hert besit, die schoonste van de schoonen,
Daer van mijn sware smert 't beginsel heeft ontfaen,
Begint een lachend' oogh eylaes op my te slaen,
Soodra de tranen nat haer om mijn wanghen toonen.

Met eene scheetsche lach gaet sy mijn lijden hoonen,
Als ick haer mijn gheween en klachten doe verstaen;
Eylaes, sou mijn dan niet dit quaet ter herten gaen,
Dat sy my met een sucht niet eens en gaet verschoonen?

Dan dit en ist noch niet, 't gheen my op 't hooghste quelt,
Want my behaeght die straf van haer soo soet ghewelt;
Maer och, dit gaet mijn gheest en hert om stucken kloven:

Dat sy my weenen siet en eenen overvloet
Van tranen uyt mijn oogh, nochtans niet wil ghelooven,
Dat sy de oorsaeck is die my dit lijden doet.

SONNET.

Dat ic u nacht en dach mijn groot geween laet hooren,
Dat ghy des morgens vint mijn tranen voor u deur
En dichten die daer syn vervult met myn ghetreur,
Mijn Lief daer gaet ghy u te dapper om verstooren.

Maer laes! wat sal ic doen, wie sal mijn brant dan smooren
Als ick aen u mijn Lief geen Hoop van hulp bespeur?
Ghy neemt het al te hooch, dat ick by nacht versteur
In uwen eersten slaep met mijn gheschrey u ooren.

Dan soo hier in u gheest soo dapper is ghequelt,
Ick bidd' u om ghenaed', laet zincken het ghewelt
Van uwen toorn verwoet, wilt my dan Lief vergheven,

Dat ick u schoon gesicht heb al te seer bemint,
Want zoo ghy al mijn doen te rechten wel verzint,
Dat is alleen mijn schult meest teghen u bedreven.

LIEDEKEN.

Stemme: Aenhoort doch mijn geklag ghy Ruyters, &c.

Die voor een dooven preeckt,
Wat schoons brengt voor een blinde,
Hem selfs in moeyten steeckt,
Daer hy zijn hooft me breeckt,
Want hoe hy 't klaeght of smeeckt,
Te vergeefs ist wat hy spreeckt,
So ick 't nu waer bevinde.

Ick souw eer 't yser koudt
En rotzen hart bewegen,
't Wilt-gediert in het woudt
Of 't ruygh-bewossen hout,
Verand'ren steen in goudt,
Eer sy die op haer bouwt,
Tot my souw zijn genegen.

Want sy bespot, belacht
Smaed'lijck mijn waerde minne,
Bescheldt 't verwaent gedacht,
Myn dienst sy oock veracht,
Maer waer ick groot van macht,
Uytheems en weyts van dracht,
Sy souw my wel besinne.

Mijn Lief heeft 's werelts aert:
Sy geeft de slechste 't meeste,
Geluck, schat en wel-vaert;
Voor 't eel vernuft vermaert,
Dat met recht 't hoochst' is waert
Geeft sy het minst en spaert
Het eelst' voor grove geesten.

Maer ghy die u niet kreunt
Aen mijn seer droeve klachten,
Daer schier u huys van dreunt,
Dat ghy wel boeten keunt,
Trots op u schoonheyt steunt,
Maer daer ghy dus op leunt,
Verliest so haest zijn krachten.

U dreutsich weyg'ren sult
Ghy, sorgh ick, noch beklagen,
Als verblickt door u schult
U blondigh hayr vergult,
Ja net en braef gehult,
Hoe wel 't nu dartel krult,
Het mocht u noch wan-hagen,

Als 't laat-onnut-berouw
U 't harte knaeght, met reden,
Over mijn Liefd getrouw,
Dien ick u droegh, myn Vrouw,
Ghy verliet my, doen ick wouw,
Als ghy wel willen souw.
Sal ick u verlaten mede.

Eer ghy verliest u fleur
Door wreede wraax onthalen:
Eer noch u tijdt gaet deur,
Ick raad u als een Breur,
Neemt, nu ghy hebt de keur,
De vruchten soet van geur
En rijp uyt gulde schalen.

Eer betrens-Tijt onbreckt,
Bid ick, weest op u hoede,
Het be-vliesde oogh ondeckt,
En luystert doch perfeckt,
Dubbeld nut het verstreckt
Voor u en die u treckt
En raed tot alle goede.

AMOUREUS-LIEDEKEN.

Op de Stem: Alst begint.

De Liefd' die myn begeert verveelt[1]
End' oorsaec van myn smerten teelt,
Ja van myns Ziels genuchten,
Ontsteeckt int midden van myn Hert
Een vyer, een oorsaeck van myn smert
End' van soo heete suchten,

Dat 't blint verstant 't welc is in myn,
Hoe wel het lijdt een vreemde pijn,
Niet merckt zyn eygen lijden,
Want siet het queelt, het sterft daer heen,
Het can gantsch geen gheluck betreen
End' 'tnoemt dit noch verblyden.

Helaes! ick voel niet dat de smert
Begint te mind'ren in myn hert,
Als ick by u mach wesen.
'k Moet in u teghenwoordicheyt
Noch 't selfde vreucht end' 'tselfde leyt
Als in u afsijn vreesen.

Hoe soud' dit Hert dan van syn quaet
Ghenesen, d'wijl het selfs de staet
Nau van syn lyen kennet?
Ach Lief, ghy wetet maer alleen
Die deur u schoone, trotse zeen
Al myn gedachten mennet.

Want dit Hert dat wel eer was mijn
Is 't nu niet meer, maer gantschlijc dijn,
Het heeft van u zijn leven,

---

[1] Verveelt, vermenigvuldigt.

Het voedt hem in u gonst altijdt
End' als het wreetheyt van u lijdt,
Begint het voort te beven.

Dus my doch nu niet meer verbaest,[1]
Maer om my te vertroosten haest,
Hoort doch ws Slaefs gebeden,
Verlicht dit Herte, dat ghy hout
In u gebiedt end' staech benout;
Stelt het doch weer te vrede.

Siet wat ick doe om vasticheyt
Mijns hoops te sien in 't Hert geheyt
Van de gheen dien ick eere.
Siet hoe myn Hert om gonste slooft,
Om Liefd' end' om te syn ghelooft
Van myn Eleonore.

'T vermetel Mahometisch heyr,
Gewapent in haer vol geweyr,
Sou myn Ziel niet verschricken,
Nochtans soo gaet het zitt'ren staech
Om hem naer uwen dienste graech
(Ach lieve lief) te schicken.

Ten is gheen bloote vrees van pijn,
Dien ick voel in myn hert te zijn:
Maer 't is een yvrich haecken,
Ick voel my sonder sterckte neer
Gheslagen, sonder dat ick weer
Hulp van myn vrouw genaecke,

Stelt weer u Ridder in zijn cracht
End' hem doch voor u Krijger acht,
Want hy dient u getrouwe,
Soo ghy hem meer in twijffel hout
End' niet zyn laffe geest herbout,
Men sal voor wreet u houwen.

---

[1] Verbaest, maak bang.

Wreet salmen u noch noemen dan
End' yeder een sal weten van
Myn trouheyt end' u strafheyt,
Dan salmen my staech geven prijs,
Maer van u singen dese wijs:
Een trotsert hier in 't graf leyt.

Het was een soete schoonicheyt,
Vermengt met bitt're straffieheyt,
Een vrientschap loos, bedeckt doch,
Neen, neen sal myn geest seggen juyst
(Wanneer sy uyt dit Lijf verhuyst)
Haer Liefde na my treckt noch.

Maer Gods wil was ons in de weech
End' de Fortuyn en wou gheen deech
Om ons beyd' te vereenen,
Want sy en wilde niet de hit
Van dese kool dus maecken mit
Haer coude hert gemeene.

EEN LIEDT.

Op de Wijse: Het was een Rijck Burgers kint.

Ach strenghe Liefd ghy schijnt seer soet
En lieff'lijck int beginne,
Maar die u vind in teghespoet,
Die moet met smarte Minne,
Soo ghy aen my macht leeren,
Die door te seer begheeren
Van Liefde sterf,
Om dat ick derf
Mijn Lief soo menich werf.

Als ick des daachs verby haar gaa
En meen in Huys te snappen,
Een yghelijck die siet my naa,
Dies vrees ick dan voor 't klappen,
Mijn opset moet verand'ren
En ick gaa dan vast wand'ren,
Ja gins en weer,
Op ende neer,
Tot dat ick 'thuys waarts keer.

Wil ick des avens by haar gaan
Om met haar wat te spreecken,
Soo sie ick imant by haar staan
Of wert van die bekeeken,
'tDoet mijn wel heele nachten
In een stoep sitten wachten,
Ghekreuckt, ghekromt,
Wel dicht vermomt,
Tot dat dander uyt komt.

Als ick in mijn eenigheyt streef,
In mijn bedroefde klachten,
Och t' is gheen leeven dat ick leef,
Maar swaare doot te achten,
Want mijn Liefgiens afweesen
Doot mijn door duysent vreesen;
Dus t'herte raast
En denckt verbaest,
Een ander is de naest.

Wel opentlijck ick hier beken,
Dat ick haar niet kan laaten,
En als ick schoon al by haar ben,
'K en kan niet metter praaten,
Noyt kunst sy van myn hoorden,
Maar veel ghebrooken woorden,
Daer Liefde, siet,
't Vernuft ghebiet,
Is de reden te niet.

Och Lief, hoe dick heb ick versocht
Mijn Minne te bedecken,
Dus nam ick voor te doen een [tocht
Om buyten t'Slans te trecken,
Doen ick de Zee aenschoude,
Terstont het mijn beroude,
Ick kreech berou,
Dat ick soo sou
Verlaaten mijn Jonckvrou.

Als ick haer bruyne Oghen sie,
Soo moet ick mijn vergaapen
In haar soo schoone schoonheyt,
Soo Heerlijck is gheschaapen, [die
Die my niet kan verveelen [1]
Het ghesicht of het streelen
Van haar aenschijn.
Och wou sy mijn
Soo trou als ick haar syn.

En of 't mijn schoon na wensche
Na langhe, trouwe proeve, [gingh,
Dat sy my tot haer Lief ontfingh,
Een dingh sou ons bedroeven,
Want siet ons ghesintheyden
Syn int gheloof verscheyden.
Dit maeckt altijdt
Een harden strijdt,
Op 't laast of haat en nijt.

Al wat de Heere heeft versien,
Kan gheen mensche beletten
En ist Goods wil, het sal gheschien,
Na schickingh syner wetten.
Wat wil ick mijn dan quellen?
'K sal mijn betrouwen stellen
Op God, diet al
Best schicken sal,
In allerley gheval.

[1] Die, lees: dat?

AMOUREUS-LIEDEKEN.

Op de Wijse: Verheven hoochste Ziet.

Maer waerom is myn hert niet uytgebrant tot asschen
Van waer comt t'water dat myn oogen steets bespoelt?
De Stroomen van de Zee en souden niet afwassen
De brant, de heete brant die t'jonger Hert gevoelt.

Waerom wilt ghy myn doot, segt uytvercooren Vrouwe,
Hoe zydy doch so wreet, waer toe dees felle straf?
Ick brande in u min en die sal niet ophouwe,
Voor dat ic Geesteloos legh uytgerect int Graf.

Mijn tong vergeet zijn ampt, myn oogh durft niet aenschouwen
De Hemelsche schoonheyt die men in u beschout,
Mijn herte vlieght om hooch, met vleugels van myn trouwe,
Tot dat zy in u Hert mijn Ziel een zetel bout.

Helaes! can myn verdriet en ernste gebeden
Niet stillen u gemoet, niet buygen uwe zin.
Mijn ooge waer ghenoecht om u, myn zoete wrede,
Te toonen door gesicht hoe seer ick u bemin.

De diepe suchten die uyt bange Borst opsteegen,
Getuygen van myn smert, Trompetten van myn rouw;
Mijn waere tranen heet cunnen u niet bewegen
Tot medelyden Lief, so doetet om myn trouw.

Siet myn belast gemoet, vermast van Druck en lyen,
Neemt acht op myn elent en jammerlijcke pijn,
Wilt ghy my gansch de wech van uwe gunst afsnyen,
Het sal u dienaers doodt en syn verderven zijn.

Jouffrou tot uwen dienst is Hert en Ziele vaerdich,
Bruyckt my waert u belieft, ick volligh u gebien,
Maackt my door uwe deught doch so veel eere waerdigh,
Dat ick u nacht en dach nae myn vermogen dien.

Helaes! myn waerde Vrou, belet myn droevich sterven,
Mijn leven is het lest, myn lyen is te groot,[1]
Soo 'k van u lieve mont, geen troost en mach verwerven,
So spreeckt het vonnis van myn leven of de doodt.

[1] Lees: int lest?

AMOUREUS-LIEDT.

Op de Voys van Susanna; ofte: Esprits qui souspirez.

Ja mijn bedroefden geest cund ghy in vreuchd herscheppen,
Ach langh geliefde en mijn wel beminde Vrou;
Wanneer als ghy maar wilt de lieve oogjens reppen
En drayen die met jonst naar u Dienaar getrou,

So stuyft flucx inde wint mijn siecten en het suchten,
En snapt een troostbaar woort dan uyt u soete mont:
Den wissel van myn staat doet mijn in twyffel duchten
Of ick dan ben de gheen, die ick noch was terstont.

Hoe meuchdy waarde Lief dat soete aanschijn wenden
Van my? die ghy hier door so wonderlijc vermaect
En keunt, wan ghy maar, wilt mỳ doot of 't leven senden,[1]
Na u t'erbarmen in u wreede sin gheraackt.

Wist ghy het vast op set of het besluyt mijns harten
In 't lieven van u eer en 't minnen van u jeught:
De weer pijn van mijn druck sou u meelyd'lijck smarten
En gunnen om mijn trou my een veel blyder vreugd.

Meestres ist u een vreughd mijn pynelijcke quaalen,
Soo doet en leeft met my na u lust en ghebien,
Al sou ick tot myn doodt dus Hoofdeloos gaen maalen:
Maar dese strengheyt Lief kan ick uyt u niet sien.

Wout ghy myn trouheyt eens met uwe gunst beloonen,
Ick leede met verdrach op hoop van 't soet dit zuur,
Ick sou myn staticheyt, soo heel volmaeckt vertoonen
En leeven in ghenaa van u en 't avontuur.

Weygert ghy mij de naam of 'tweesen van verwinner,
Van hulp, van Vrient, van troost, van Lief, van hooft of Prins
Mijn blyft de tytel doch van een getrou beminner,[2]
U wreetheyt, tyt, noch doot, ontvoert my die gheensins.

---

[1] Er staat: 't leven of doot. — [2] Er staat: bevinner.

AMOREUS-LIEDT.

Op de Voys: Esprits qui soupirez.

Adieu schoonheden preuts vol sachte tooveryen,
Terwijl ick segh adieu, verhoort mijn droeve klacht:
'T is nu niet meer gheveynst, mijn doot sal u belyen,
Dat ick mijn sterven soet en scheyden bitter acht.

Adieu Godlijck ghesicht, een oorsaeck van mijn ende,
Dat om mijn heete vlam te coelen tranen schept,
d'Ondanckbaer tranen gaen, mijn ziel blijft vol elende,
Dit maeckt mijn sterven zoet, dewyl gh'er lust aen hebt.

Adieu gebloosde Mont, daer in verscheyden woonen,
Soo soete, lieve reen en daer ik uyt bespeur
De teghensangh van mijn bedroefde dootsche toonen,
Daerom ick deur t'adieu meer als om sterven treur.

Adieu handen die bint met onghemeene banden,
Mijn handen, oogen, hert, mijn leven en mijn spraeck,
Die ick mijn vryheyts vreught in slavernije spanden,
Waerom ick deur t'adieu mijn leven oock versaeck.

Adieu verheven stem, vermoghend' om t'ontsteken,
Van herde rotsen hert den alderhertsten hoeck,
Hoe is dees lieve lust mijn hert dus hert ghebleken,
Dat ick den sachten doot voor't bitter scheyden soeck.

Adieu Yvooren hals daer ick mijn leven hoopte,
Dewyl ick sterven moet, weest my zoo veel te wil
En graeft beneen u borst het hert dat ghy soo noopte,
Soo siet ghy dan hoe soet dat my mijn sterven vil.

* *Stem: Esprits qui souspirez.*

Mijn hert versucht eylaes, verscheyden van de menschen,
Verbannen van de gheen die my dus suchten doet;
Goddin is dit u lust, Goddin is dit u wenschen?
Gheluckigh is de mensch die al sijn lusten boet.

Ghy stiert mij van de wegh, naer vriendelijck ontfangen,
Ghy sendt my op de Zee, daer ick de baren smeeck,
Ghy sendt my in mijn graf, daer singh ick droeve sangen,
Elck bootst mijn klachten naer en spot met 't gheen ick spreeck.

U onghestadicheyt was hier aen doch niet schuldich,
Ghy hebt my noyt bemint, ghy veynsden van 't begin,
Waer u natuer verkeert, ick leed mijn smert gheduldich,
Maer 't minste dat ghy seyd en had ghy noyt in 't sin.

Jofvrou hoe wel wist ghy, hoe wel kost ghy bedencken,
Als ghy my straf gheboodt dyn aenghesicht te vlien,
Dat u afwesen my meest soude konnen krencken,
Doch in dees harde saeck volbrengh ick u ghebien.

Wee uwen sachten schijn, daer ghy mee kondt verdoemen,
Wech met dijn Sonnen glans, daer ghy den blixem sendt,
Wanneer ick nimmermeer dijn naem moet hooren noemen,
Soo wensch ick dat my Godt mijn droevigh leven endt.

NIEU DROEF-SCHEY LIEDEKEN.

Op de Voys: Ic peyns om een persoone, nacht ende dach.

K 'heb u noyt lief geheeten
Om u kost'lijck gheweyt:
Noch ooglust of waan weeten
En heeft myn niet verleyt:
Maar om u deugd' en reynicheyt,[1]
Mijn quaat gheluck
Druckt myn in druck,
Deur dient my van u scheyt.

Ach scheyden, bitter scheyden,
Scheyden met droefheyt groot:
Ghy gaet myn Jeugd' bereyden
Een overdroeve doodt.
Ach comt o troost, aensiet myn
Siet hier mijn hart [noot,
Vol pijn en smart,
Van lief en hulp ontbloot.

Viert Maagden, Jongelingen,
Met schreyen myn uytvaert,
Myn lof met rou wilt singhen
Alsmen my stopt in d'aart,
Stelt op myn graft dees woorden
Dees Steen bevat [waert:
Die te Lief hadt,
En sturf van Liefd beswaart.

Wil d'doot mijn leeven spaaren,
Soo sal k'indien ick kan
T'eynde der werelt vaaren,
Soo sie'k mijn leyt niet an:
Maar ick mistroostigh' jonge
Waar dat ick gae, [Man,
Waer dat ick staa,
Het volght my achteran.

Soo ick de doodt moet smaacken,
Begeer ick dese beed',
De Huysen met swart Laacken
Rouwich en statich cleet:
Luyd op het droefste dat men
O draaghers hoort, [weet,
Gaat niet ras voort,
Maar droeve schreeden treet.

Ben ick hier toe gheschapen,
Te lyden deese strijt?
Kunt ghy met rust noch slapen,
Lachen of syn verblyt?
Mijn bleecke schim met naar
Sal u voorwaar [ghecryt,
Nog volghen naar,
Na 't eynde van mijn tijdt.

Adieu, ick schey met smarten
Van u die ick verhief,
Adieu seg ick van harten,
Adieu ontrouwe Lief!
Denckt om myn treurige Minne-
d'Welck was beklat [brief,
Met traantgens nat,
Tuygende t'ongerief.

Adieu Vriend' en Vyanden,
Die m'gunnen goet of quaat,
Ick treck in vreemde Landen
En troosteloos verlaat
Mijn gheboorte Stadt ende staat.
Adieu ick ty,
Lief denckt om my,
Alst wel of qualijck gaat.

---

[1] De vijfde regel wordt bij het zingen herhaald.

AMOUREUS-CLACHT-LIEDT.

Op de Wijse: Esprits qui souspirez, Ofte, indien het clage can.

Och snelle winden wilt mijn overdroeve klachten
Gaan draagen nu te vlucht in d'ooren van mijn Vrou,
Van daar tot in haar hart, de borne der ghedachten,
Op dat ick voor myn doot haar Beelt noch eens anschou.

Klaaght haar weemoedelijck mijn ongemaackte suchten,
Mijn seer benaut verdriet en mijn aanstaande noot,
En hoe vertwyffelt my wanhoop het quaast doet duchten
En hoe mistroostich ick verwacht en roep de doodt.

Maact mijn beklach heel groot en mijmmert hare sinnen,[1]
Tot dat haar Maagd'lijc hart deur 'tkarmen sy beweegt
My met volmaackte Liefd' volcomentlijck te minnen
En datse voort an my haar waare heusheyt pleeght.

O winden swetst en sucht seer heftich onder 't klaghen
En daar ick my versuym, voeght daar van t'uwe by,
Gelijck zy cunstich doen die iets wat over draghen,
Verhaalt dus op het grootst het geene dat ick ly.

Ha wreede sult ghy noch u Dienaer langher proeven,
Die ghy soo hebt ghetoetst, die ghy soo hebt versmaat?
Soo sal u eyghen daat eer langh u Ziel bedroeven,
Soo haast als ghy syn doot en u hulp siet te laat.

Sal 't niet een schoone roem voor u, o Vrouwe weesen,
Dat ghy den oorspronck syt, dat hy soo deerlijck sturf?
Doch soo't gheschiet, syn Graf salt yder een doen leesen,
Hoe dat hy voor syn tijdt de doot van u verwurf.

Ghy sult een oorsaack syn, door u felle manieren,
En door syn trouheyt hy, dat langhe naa syn tijdt,
Veel Dichters cloeck in Rijm wonder sullen versieren
Tot syn leevendich Lof en u eeuwich verwyt.

---

[1] Mijmmert, maakt weemoedig.

Al de Werelt sal u hertneckigheyt misprysen,
Dat hy die u soo bat, niet eens en hebt verhoort,[1]
De Kinders sullen u met vingheren na wysen
En sult van alle man voorts raacken op het woort.

Hy seyt u nu adieu, hy gaat soo heughlijck sterven,
Om dat hy heeft ghedaen soo een minnaar betaamt,
Hy sal een goede Faam noch naa syn doot verwerven,
Als ghy kenschuldich sult veracht syn en beschaamt.[2]

En of de bleecke doot nu dobbert op syn lippen,
Soo noch u lieve mont (seer Heemels van gheluyt)
Wat woortjens soet van troost, geseegent, laat uyt slippen,
Soo gaat wanhoop of doot haar Heerschappije uyt.

Doch dorst u na syn doot? soo komt u in syn leven[3]
En laaft u met syn bloet, naa uwe wreede wensch,
Of deert u syn verdriet, soo wilt hem hulpe gheeven
En sallift met u jonst thart vande kranckste mensch.

O winden als ghy haar dus hebt ghestelt in roeren,
Soo brengt haar hier by my, of t'geene dat sy seyt;
Wilt op u vleughels fluck mijn boodschap over voeren
En 't vonnis van mijn doot of een ghewenscht bescheyt.

[1] Hij, lees ghij? — [2] Kenschuldich, kennelijk schuldig. — [3] Komt u, lees komt nu of kort nu?

CLÆCH-LIEDT.

Op de Wijse: Het daget uyt den Oosten, &c.

Met Edel hooch begheeren
Mijn Ziele wert gevoet,
Ick wille my verheeren
In mijn gedachte soet,
Ick smaecke onder t'lijen
Een verblijen.

Den lof van d'oude daden
Is my soo lief en waard,
Dat sy my doen versmaden
Den druck die myn beswaart,
Hoe wel dat my de pijnen
Doen verdwijnen,

Die 'ck ly met goeder harten.
Cloeckmoedich ick verdraach
Haar strafheyt en myn smarten.
In dees myn nederlaach
Can d'eer van myn begheeren
Niet verkeeren!

Laet vry een ander singhen
Van Wapens en ghewelt,
VanCryghs-tochten,bespringhen
In het bestoven velt,
Ich sie van and're machten
My vercrachten.

Want hare flucxse handen
Soo forts zyn inde strijdt:
Als sy my corts vermanden
En vlack ter neder smijdt.
Haar aanval op myn sinnen
My verwinnen.

d'Onsiennelijcke wonden
Veel schaadelijcker zyn:
De quetsuer onverbonden
Int Lichaam smelt met pijn,
De Sotten Artz door 't doolen
Helpt aan Koolen.

Koolen die glommend' gloeyen
In mijn hart en verstant,
Ick voel myn siele broeyen
Door sweeler swoele brandt,[1]
En schaamt maackt mij een swijger
Vanden Crijger.

Ach Crijch Heer, die myn leven
Soo sacht en ruych aantast
En soo veel lusts cundt geven
Als myn verdruckte last
Hier doet myn swacke leden
Sacken heden.

Aenhoort de droeve clachten
Myns commer-leyd, ghy sult
Meelyelijcken achten
Op 't afgesloofd ghedult,
Veel liever wil ick sterven
Als u derven.

Verwerpt niet myne gave
O Crijch-Heer als te slecht:
Ick noeme my u slave
En overtrouwe knecht,
Mijngheestbuychtond'rustamme,
Torts en vlamme.

---

[1] Sweeler, broeiende.

Rooft, Brandt en Moort mijn
Soo wrev'lich als ghy wilt, [Ziele
Ick salse naa't verniele
Noch toeheylighen milt,
U soet en straf begheere
Tot een eere.

Als ick u slechts mach prijsen
Met dees myn offerhandt,
Die my alleen mach spijsen
Met lust en leven, want
Wat sou ick sonder minnen
Doch beghinnen?

Con sonder minne dwalen,
Mijn vreuchdeloose hart,
Den Hemel met zyn stralen
Souw duyster zyn en swart:
Hoe wel sy inder waerheyt
Is vol claerheyt.

d'Aarde becleet met bloemen
Van veelderleye kleur,
Wiens schoonheyt veel beroemen,
Maar laas haar soete geur
Doet my niet anders proeven
Als bedroeven.

Doch myn begheerten rusten
In den Apolle braaf,
De Sleutel van myn lusten,
Ick sie syn aanschijn gaaf:
Ick hoor zijn stem uyt breecken,
Tot my spreecken.

Ach doorschijnende claarheyt,
Die myn gheluck verclaart,
Ach stercke wankelbaarheyt,
Die my de Siel beswaart,
Wilt dese myn ellenden
Haastich enden.

Wat baat dat my het leven
Wt u instort en spruyt,
Als ghy myn Hert wilt gheven
De wreede doot tot buyt,
Wilt my u min ontdecken
En vertrecken.[1]

Wat berghdy, o myn schoone,
't Gheen men niet veynsen moet,
Wilt de claarheyt vertoone
Van u weer-liefde soet,
Soo sullen, lief, wij beyden
Nimmer scheyden.

De Helften te vergaaren
Wt reynder jongste naackt
En 't Siel vereenicht paaren
Volmaeckte vrientschap maeckt,
Soo wijse t'samen smeede
Met de vreede.

---

[1] Vertrecken, vertellen.

KLINCK-VAERS.

Sy, die Aurora plach in Verruw te ghelijcken,
Wanneer sy 's morghens steech uyt 't logg' en 't vochtich bedt
Van haren Tithon oudt, diens Sieltjen is nu net
Een Aartsche voor-beeld en een glants der Hemel-rijcken.

Onder dit Marmer leydt de Griecksche Eer besloten,
Hoe wel dat Griecken-landt mach roemen vry met reen,
De Nijdt en spijt ten trots, van een suyv're Heleen,
Die om haer Deucht een Doodt vol glory heeft ghenoten.

Den Hemel gaf haar wel Schoonheyt en suyverheyt;
Maar was haar voort van hem een Wijs-man toegeleydt,
So waar sy gants volmaeckt in haar geluck gebleven:

Zo had den Dollen bloedt, met beestich onverstant,
Jeloers en vol wan-hoops, haar niet met eygen handt
Onrechtelijck gebracht, tot sijner scha, van 't leven.

EENICHEYDT IS ARMOEDT.

Stem: Als ick uyt wandele gae, &c.

Wat baat u de voochdy van Landen en van Steen
En 't prachtighe ghebouw vol duure kostel-heen,
Daer ghy in woont, verseldt met princelijcke stoet,
Als ghy des nachts alleen in 't bedde slapen moet?

Wat baat de groote sleep der Joff'ren blanck en bly
En 't Vorstelijck ghevolch der Princen groot en vry?
Wat baat dat yeder u als Godd'lijck bidt en groet,
Als ghy des nachts alleen in 't bedde slaepen moet?

Wat baat dat ghy een myl van Musck en Amber rieckt
En dat ghy leckerlijck met Wijn zijt op ghequieckt
En dat de dertelheyt u jonckheyt heeft ghevoet,
Als ghy des nachts alleen in 't bedde slaepen moet?

Wat batet of ghy schoon uyt gulde vaten eet
En dat ghy aanden disch de hoochste plaets bekleet
En of u al de lust vaeck kittelt, sacht en soet,
Als ghy des nachts alleen in 't bedde slaepen moet?

Wat baat de schoonheydt, die ten ooghen uyt u blinckt,
Soo edel, dat de Son, de gulde Sonne sinckt
En deckt sijn glansich hooft met purper en swart bloet,
Als ghy des nachts alleen in 't bedde slaepen moet?

Wat baat dat u verstant soo wijs is en gheleert,
Dat al de werelt dat verwondert, acht en eert
En dat de Fame u onsterflijckheydt aen doet,
Als ghy des nachts alleen in 't bedde slapen moet?

Behalven alle de vreucht, soo slaept men soet en warm,
Ick wensch gheen meerder schat als mijn Lief in den arm:
Gij syt de armste mensch, al sydy rijck van goet,
Als ghy des nachts alleen in 't bedde slapen moet!

Al hadt een mensch wat hy mocht wenschen
Van al watmen ter Wereldt siet,
Het hooghste goedt van sulcke menschen
Komt door een ramp, helaas! tot niet.

De Nood-wet brouwt hem met verdriet
Voor een Lusje, hondert klachten.
Dus sit ick oock daghen en nachten,
Mijn laeuwe tranen en vergiet.

Mijn grage Sieltjen moet ontbreken
Sijn soete voedtsel en sijn spijs:
Wat is dit anders als een teken,
Wat is dit anders als bewijs

Van mijn doodt? ach ick krys!
Want helaas! ick moet verliesen
Het soetste soet van mijn verkiesen,
Dat is mijn Aartsche Paradijs.

Wat is dit anders als 't ombrengen
Van mijn deeltjen! och, van die
Mijn Siel bemint. Och, 'k moet gehengen
Dat, o God! u wil geschie.

Als ick, onvolmaackte, sie
Mijn helfje van mijn helfje scheyden,
Och! vereenicht dan ons beyden
Nae mijn doodt weêr op een nie!

AMOUREUS-LIEDTJEN.

Op de Voys: Phebus die is lang over die Zee.

Nu dobbert myn Liefje op de ree
Op de woelende, springhende baaren
Van de wytluchtighe groote Zee,
Dien hy elacy! nu sal bewaren:[1]
Vaart heen, vaart heen, vaart voorde windt
En denckt altoos, waar datje sint,
Op haar die u bemindt.

Och had ick twee ooghen als de Son,
Die de gantsche Werelt beschouwen,
Of dat ickje, troosje, volghen con,
Ick souw u steets gheselschap houwen:
Maar of 't lichamelijck niet gheschiet,
Vermits de eerbaarheyt 't mijn verbiedt,
Mijn Ziel en latet niet.

En al mis ick Dedalus kunst,
Die door de Lucht syn Lief con draghen,
Ick sal u gheleyden met mijn gunst,
Mijn waarste Lief, mijn wel behaghen!
Waar ik ontslaghen vant lodsich vleys,
Myn Geest trock met u op de reys,
Nu doetet mijn ghepeys.

Waar ick versien met Stentors stem,
Ick souw ghedurich met u spreecken,
Maar laas! mijn keeltjen, te cleen by hem,
Kan door de Wolcken soo niet breecken:
Dan doch al vaardy noch eens soo vart,
Ick sal nochtans in druck en smart[2]
U spreecken met mijn hart.

---

[1] Bewaren, lees: bevaren? — [2] In, er staat: u.

Had ick Medeas Tovercracht,
Ick sou Aeolus in syn klippen
Bekollen met syn volle macht,
Dat niet een wintje hem sou ontslippen,
Of borster een stoocker uyt syn sack,
Die sou ick in u seylen strack
Gaan stuuren met ghemack.

De winden, 'twater en de vloet,
Hipplende Starren en vaste Polen,
Die worden nu mijn hoochste goet,
Mijn Lief, mijn licht, mijn leven bevolen;
O goedertieren Gode vermaart,
O regheerders van Hemel en aart,
Mijn waarde Ceyx bewaart.

Alcyonen u lieve Bruyt die schreyt,
t'Haar wil heur van droefheyt scheuren;
Om dattet dus buldert, stormt en wayt,
Doet u Tortelduyfje niet dan treuren:
O Ceyx! o Ceyx! waardighen Man!
Wat hartseer gaat u Vroutjen an,
Die van u niet syn en can.

Nu dobbert mijn Liefje op de ree,
Op de woelende, springhende baaren
Vande wytluchtighe groote Zee,
Die hy Elacy! nu sal bewaaren:
Vaart heen! vaart heene! vaart voorde wint,
Maar denckt altoos, waar datje bint,
Om haar die u bemindt.

AMOREUS-LIEDTJEN.

Op de Wijse: Demophoön, dewijl de Son.

O valschen droch,[1]
Vol droch, vol loch,
Vol ongetrou beloven,
O snooden boef,
Door wien ic proef
De saussen vande Hoven,
O Hem'len bly,
Ic clage dy
Mijn ongemeene rouwe,
En vreeckt u van
De slimste Man
En alderslechtste Vrouwe,[2]

Die ghy hier siet;
Gedenckt u niet,
Gedenct u geender wijsen,
Verrader boos,
Geveynst en loos,
Hoe ghy my pleecht te prysen,
Met woorden soet,
Die myn gemoet
Opt heftichst noch door snijden?
Myn Maeghd'lijc hert
Creegh met u smert
Beweechlijc medelijden.

En weet ghy dan
Nu nergens van?
Van t'helsen noch vant strelen,
Noch hoe dat ghy
Met dievery
De cuskens pleecht te stelen,
Doen u gesicht,
So valsch als licht
Myn aenschijn stijf aenschouden,
Doen ghy my hat
So lief gevat,
En myn de vinghers douden.

Doen stroyde ghy
De boevery
In onse soete koutjens,
Ick lietet toe
En namt int goe,
Dat maeckten u so stoutjens,
Dat ghy ontdeet,
't Is my nu leet,
De haken van mijn Lijfjes;
Mijn Borsjes ront,
Hert en gesont,
Verschickte ghy de schijfjes.

Ten was nau' los,
Of troode blos
Quam op myn wangen dringen;
Hoe sot was ic,
Maer in u schick
Waert ghy te sonderlingen!
Ghy waert so groen,
Cond' ick vermoen
Op de verborgen netten,
Die ghy beleyt,
Vol schallicheydt,
Voor myn onnoosle wetten.

O litsert schalck,
Gelijc een Valck
Een Duyfjen vangt int vliegen,

[1] Droch, bedrieger. — [2] Slecht, onnoozel.

So quaemdy my
Met loosheyt by,
Myn slechtheyt te bedriegen.
Bedriegen fiel,
Guyt sonder Ziel,
Hoe hebdy aengehouwen!
Maer twou niet zyn,
Doen gaefdy mijn
U houwelycksche trouwen.

Waerom, helaes,
Ic sucht, ic raas,
En ic en cant niet keeren,
Ghy hebt gerooft
't Geen dat myn hooft,
By ider een deed' eeren,
Myn crans, myn Croon,
Wel eer so schoon
En crachtich in het blincken,
Dat selfs de Son
Daer noyt op won,
Maer liet syn stralen sincken.

Dan nu de lust
Wat is geblust,
U geylheyts onvernoegen
Die gaet u zin,
Met nieuwe min,
Weer op een ander voegen,
En ghy laet myn,
In smart en pijn,
In duysent swaricheden,
O wreede, och,
En heb ic noch
Niet leets genoech geleden?

Siet, wast myn schult,
Ick had gedult,[1]
Dat ghy een ander minden,
Maer wat ghy doet,
In myn gemoet
Zuldy geen misdaet vinden.
Doch so ghy gaet
En d'ooch eens slaet
Int binnenst van u sinnen,
Daer zuldy snel
Sien claer en hel
De lichtheyt uwer minnen.

En oft geviel,
Dat hier myn ziel
Van 't lichaem sich wou scheyden,
Ick sou myn doot
Dan maken groot
Door myn gestadicheyden,
Ick sturf zo lief
Als ghy eerdief,
Te leven sonder rusten,
Dats sonder trou,
Met lang berou,
In vleyschelijcke lusten.

[1] Er staat: heb.

EEN NIEU LIEDEKEN.

Op de Voyse: Het vryde een Wals Walinneken.

En moet met het Lietje vers om vers ghesongen worden:

Wie sou hem niet verblijden.

K'en kan u niet bedwinghen
Mijn uytghelaten vreucht,
Van blydtschap moet ick
En roemen van u deucht, [singhen
O schoon Jonckvrou,
Die ick noch hou
Voor 't puyckjen van de jeucht.

Ick leef op hoop en vreesen
En twijfel in mijn sin,
Oft waer sou moghen wesen,
Dat ick hier by u bin,
Tis waer, ick siet,
Maer loof het niet,
Mijn soete Coningin.

Voor u gheluckigh ooghen,
Ghy zijt de schoone Maeght,
Ghy zijter vol medoghen,
Ghy doet dat my mishaecht
U pijne wreet,
Jammer en leet,
Dat ghy soo t'schijnt beklaecht.

Enghelken weest te vreden,
Want ick heb dese smert
Verduldelijck gheleden,
Stilswijghent in mijn hert,
Hoe wel t'aenschijn,
Door druck en pijn
Somtijdts verandert wert.

Het aenschijn wordt gheleecken
Een spieghel int ghemoet;[1]
Siet hier in wordt ghekeecken,
Watmen inwendich doet,
Of hy het lijdt,
Of hem verblijdt,
Of hy quaet is of goet.

Glory van mijn ghepeynsen,
Soo ghy van herten mient,
Hoe kan hem een mensch veynsen
Voor syn recht waerde vriendt?
Ghy sult van my
Hebben voochdy,
Van tgheen ons Godt verlient.

[1] Int, lees: vant?

AMOUREUS-NIEU-LIEDT.

Op de Voyse: Van de Furiliere.

Wie sou hem niet verblyen
In u aenschijn verheught,
Ick wilt voor u belyen
Ghy syt mijn troost, mijn Vreucht,
Mijn stam, mijn Heer,
Mijn Afgodt teer,
Mijn lust en mijn geneucht.

'k Sal my te vreden stellen,
Nu ghy't op mijn begheert,
Lief wilt u niet meer quellen,
Dewijl 't mijn hartje deert,
Dat ghy om myn
U bly aenschyn
Soo droeffelijck verkeert.

Ick sal voor waarheyt houwen,
Dat mijn ghesicht u siet.
Och Lief stelt u betrouwen,
Op t'wanckelbaare niet,
Eer u t'gheluck
Bereyt veel druck
En my een swaer verdriet.

Ghy kent soo veel uytbeelden,[2]
Ja Schilderen int claer
U ghebreck en u weelden,
U vreuchden en misbaer,
Dat sie ick licht
In u ghesicht
En Spieghel my aldaer.

Wat hert sou niet beweeghen
Door u mistroosticheyt?
Ick was stracx soo gheneeghen,[1]
En behulp'lijck bereyt,
O Jonghelingh
Of ick schoon singh,
Mijn hart inwendigh schreyt.

Had my niet seer verdrooten
U ellend' en u smert,
Ghy had nu lang ghenooten
De jonst al van mijn hart,
U eel ghemoet
En heusheyt doet,
Dat ick gants moe werd'.

Hertogh van myn gedachten,
Mijn Prins van mijn ghemoet,
Met u wil ick verwachten
Gheluck en teghenspoet,
Wat ons Godt gunt,
Mijn Lief en Vrunt,
Het sy dan suer oft soet.

Beurtzang, zie het vorige lied. — [1] Stracx, dadelijk. — [2] Veel, lees: wel?

LIEDT.

Stemme: Esprits qui souspirees, &c.

Als 't oogh van mijn gemoed aendachtigh gaet aenschouwen
De wereld en de mensch die hier soo dwerligh sweeft,
So moet ick, en ick kan 't, met reden staende houwen,
Dat in een stage dood het arme schepsel leeft.

Het arme schepsel leeft gestadigh in zijn sterven,
Grenst aen zijn laetste nacht, gaept na de laetste sucht,
En moet, eer hy dat denckt, het waen-schijn-leven derven,
Hoe mach 't een leven zijn, dat schichtigh van ons vlucht?

Recht als 't speel-siecke kind met pijpjens gaet op-blasen
Zijn bellen rond en hol tot inde dunne wind:
So is dit leven hier. Daerom ghy aerdsche dwasen,
Tast, grijpt en siet hier na wat dat ghy dan al vind!

Och arm! een groote Niet is al het smenschen leven,
Een schaduw en een droom, een vertooning, een spel,
Een schijn-ried, een onrust, een kruyce, daer beneven
Een heel onseecker ding, een doodelijck gequel.

De Werelt fraey vermomt, hoe schoon dat sy mach schynen,
En is niet anders als een dool-hof, een woestijn,
Een rasery, een kuyl, een pijnbanck om te pynen
Haer sotte Lievers, die noch in haer kercker zijn.

Al die door lust of dwangh haer dienen gaen of eeren,
Die haet die waarheyt eel en liefd' de loghen snoot.
Die niet en mindt den Heer, den Heere alder Heeren,
En is die niet (o mensch!) een levendige doot?

Ghy die dit singht of leest, of die dit hoort verhalen,
Bedrieght u selven niet met dese ydelheyt,
Maer soo ghy hebt gedoolt, en wilt niet blyven dwalen
En soeckt den waren wech, die tot den leven leyt.

Christus die is de wech, de waerheyt en het leven,
Bidden wy onse God, zijn al-hulp-rijcke handt
Sal ons van alles veel en overvloedigh geven
En een blijf-soete vreughd in 't eeuwigh Vaderlandt.

O opper-Prins en Heer, laet u genade stralen
Op u verloren zoon, op mijn bedroeft aenschijn,
Nae uwe goedtheyd groot, uyt medelyen dalen,
Soo sal ick door u dood in 't ware leven zijn.

CHRISTELIJCKE RIDDER.

Stem: Esprits qui souspirez, Of van Susanna.

Wat staet ghy dus en suft? waer toe dit tril gesidder?
T'sa! t'sa! en rust u toe, en wapent u ter strijt,
Gy bent van Godt gemaackt een Christelijcke Ridder,
Quist niet dus (ydel mensch) u over duren tijt.

Treet aen en grijpt een moet en volligt na de bende
Vanden Opper-Velt-Heer, d'eeuwige Sone Gods;
Laet u geen liefd' of straf van zijn Velt-teycken wenden,
Maer blijft hem steets getrou, soo syt ghy buyten schoots.

Vat den Schild des geloofs en 't Swaert des Geests in handen,
Dat is dat Godlijck woort en u lendens begort,
Weest nuchteren en waeckt, op dat (van u vyanden)
Door reuckeloos versuym ghy niet verrast en wort.

Wy hebben niet alleen met vleysch en bloet te kempen,
Maer met den ouden Slangh, den helschen hooft-vyant,
Wiens inspreecken wy ten gronde moeten dempen,
En doen hem door 't geloof een manlijck wederstant.

Al is den vyant loos, geswint en spits van sinnen,
Hoe listigh hy versoeckt, zijn kunst is al om sonts,
Want wie in God vertrout kan door 't gebed verwinnen
En blyft den Heer ons by, wie mach dan tegen ons?

Hoewel den drangen noot somtijts ons gaet verstellen
Door des vyants aenloop en onverwachten slagh,
De Heer die is soo goet, hy kan den lidsart vellen,
Hy laad niet op den mensch meer als hy dragen mach.

Beproeft u selven recht, ghy vromen karsten knechten,
Siet oft oock in u schuylt, 't geen garen overvliet;
Al u begeerten quaet die moet ghy strengh bevechten,
Slaet inden vuylen hoop dat Godt zijn lust daer siet.

Ghy die een ander leert, leert sellifs oock soo stryden,
En strydet met den Heer een Ridderlijcken strijt,
Dat ghy den zegen wint, soo sult ghy oock in ryden,
Op den Eer-wagen schoon int rijcke Godts verblijt.

Opperste Prins en Heer, leytsman van u krijgsknapen,
Stelt my inden slachoord daer ick niet en beswijck;
Beschickt mijn (o mijn God) soo overfyn een wapen,
Dat het mijn eeuwigh maeckt by u onsterffelijck.

LIEDEKEN VAN MIJN SELVEN.

Stemme: Esprits qui souspirez, &c.

Hoe star-ooght mijn gesicht? wat mach 't gepeyns bedelven?
Wat isser in mijn breyn dat tot den Hemel klimt?
O klare Spiegel van de kennis van mijn *selven,*
Ghy toont my 't kundich quaet, dies my het herte krimpt.

Ick *selve* sie mijn *self* met schricken en met schreumen,
Mijn siel is soo bebloet, dat icker *selfs* of schurck,[1]
Ach etterachtigh beeldt! mijn krachten die verkleumen,
Ick vrees meer voor mijn *self* als voor den quaetsten Turck.

Ick *selve* ben mijn *self* en God den Heere tegen;
Ick *selve* haet mijn *self* en lief my in de schijn;
Ick *selve* die ben *self* tot mijn verderf genegen,
Hoe wel mijn *selven* ick schijn vorderlijck te zijn.

Want my verleyt en vleyt het vleyschelijck verkiesen,
Als ick na wensch en wil my lodder inde lust;[2]
Doch als ick die geniet, so doetse my verliesen
Mijn naem, mijn goede faem en mijnder sielen rust.

Hoe dickwils heb ick *self* mijn *selven* gaen bekyven
Van sonden, die ick *self* voor God den Heer beken,
Ick neem wel dickwils voor de boosheyt uyt te dryven,
Maer wat ick doe of laet, ick blijf vast die ick ben.

Helaes, dat ick mijn *self* geen wetten en kan maken,
Die mijn verpenen straf of locken tot het goedt,[3]
Dat doet mijn droeve ziel vaeck bitt're tranen braken,
Met suchten die gepranght, geparst syn uyt mijn bloedt.

Maer wien sal ick mijn leet meer als mijn *selven* klagen?
Die *selve* heb verschult door 't boeten van mijn wil:

---

[1] Schurck, ongeveer: huiver. — [2] lodder, behagelijk voel. — [3] straf verpenen, streng straffen.

Dus moet ick met gedult mijn smart oock selver dragen
En klagense aen God en swygen voorder stil.

Ist dat yemant syn *self* noch niet en kan bekennen,
Die treet in zijn gemoet en biechte hem voor God,
Met waer berou en boet: so sal hem Christus wennen
En brengen door de deught tot dienst van Gods gebod.

O groote Coningh, die de gulde heyl'ge rijcken
Der hemelen besit en alles over-heert,
Laet in mijn *selven* doch u lieve goedheyt blijcken
En van den dwael-wegh my genadelijck bekeert.

AENDACHTIGH LIEDT.

Stemme: O nacht, jaloursche nacht, &c.

Ick sal u stucxgewijs nae 't leven gaen afmalen
Dat heel seltsame dier, datmen hier *Ellick* heet,
Het welck de groote grond van swerelds wyde palen
Op een gelijcke tijdt en oogenblick betreet.

Het veel hoofdige *Elck* is over al geboren,
Ellick leeft hier en daer, *elck* is verr' ende hent,
Elck schuylt in 't Nederlandt en by de swarte Moren,
En *ellick* woont in *elck*, maer *ellick* onbekent.

Elck slooft om schat en goud, *elck* jaegt na 't goet archlistigh,
Elck heeft sich selfs lief, elck doet syn selfs leyt,
Elck strijdt met *ellicken*, *elck* is met *elck* twistigh,
Jae *elck* waent hem wijs en *elck* is vol sotheydt.

Ellick snact veel van deughd en *ellick* werrickt sonden,
Ellick is averechts als *elck* van buyten veynst;
Elck heeft een goeden schijn en wordt vol quaets bevonden,
Ellicx tongh klapt het geen zijn herte niet en peynst.

Elck poght met zijn gebreck, vermetel en hoovaerdigh,
Elck is een ander wijs en meest zijn selven sot,
Elck acht hem schoon en groot en veel waerdyen waerdigh,
Elck geckt met *ellick* en *elck* wert van *elck* bespot.

Elck loopt, *elck* vloeckt, *elck* smijt, *elck* doet veel quade dingen,
Elck maeckt van eere schand, *elck* soeckt van schande eer,
Elck is ontrou en licht en vol veranderingen,
Dat *elck* huyden pryst, veracht hy morgen weer.

Elck mint het wereldts goet en haet Gods rijcke gaven,
Elck doet met lust het quaet en doet uyt vrees het goet,
Elck heeft zyn aerdsche hart in 't tydelyck begraven
En *ellick* loopt de doodt onwetend' te gemoet.

Ick waerschuw' *Elck* nu, dat willigh hy gaet derven
Dit aerdsch getuymel en zijn snoode sonden vuyl.
Och! *Elck* bidt en waeckt, gedenckt dat ghy moet sterven,
Beveelt u ziel den Heer en 't lichaem hier den kuyl.

O groot en goede God! ghy die 't al *Kan verkeeren*,
Vervormt *Elcx* gemoet en vernieut *Ellicx* hert,
Wilt *Ellick* u gebo'on soo onderhouwen leeren,
Dat u heylige naem van *Elck* gepresen wert.

KLACHTIGH A.B.C. LIEDT.

Stemme: Mijn hert versucht eylaes, &c.

Aenschout, o Heer, mijn hert! en wilt dat eens vervormen,
Bereydt mijn na u wil, monster uyt mijn het quaet,[1]
Comt hellept mijn, o God! verwinnen en bestormen
Den loosen Sathan, die mijn salicheyt seer haet.

Een duysent kunstenaer is dese, die met listen
Flucks met zijn schalckheyd snoot de arme Menschen dwinght.
Ginck 't mijn vijand na wensch, hy maeckten my on-Christen,
Helpt Heer mijn schoone ziel, eer hij die we'er bespringht.

Ick wierd eerst door mijn jeucht gevangen en gebonden,
'K en kon den droch noch niet, die met zijn listigheydt
Lustich had op gepronckt de wereld en de sonden,
Met fier en schoon gelaet, dat my haest heeft verleyt.

Noch quam den schijn-wellust, met Juffrou valsch behagen
Omhelsen strengh mijn hals met een waen-vreuchde soet,
Porden, jae drongen my dat ick haer jonst moest dragen,
Quetsten, och armen! dus mijn Godvruchtich gemoet.

Reden wert daer geboeyt en sotheyt wert verheven,
Siet wat een swacken dingh is de mensch'lijcke stant!
Trouwens het is mijn schult, al wat ick heb bedreven,
Vergeeft my dat o God! beschermt my met u hant.

Wilt u genadich oogh, o Prins! niet van mijn keeren,
'Xerceert mijn in 't goet, 't welck ick noch niet en ken:
Yder sal dan met myn u hooge goetheyd eeren,
Zo ghy mijn maeckt de geen die ick noyt was, noch ben.

[1] Uytmonsteren, uitschieten, afzonderen.

LIEDEKEN.

Stemme: So 'k heb ghemint, &c.

Dit Leven werdt van my een snelle windt geheeten,
Of recht des boosheyts kraem, daer yder door ontmenscht,
Waer in de ed'le Mensch so gantsch hem gaet vergeten,
Dat hy de doodt vervloeckt en 't leven hongh'righ wenscht.

Wat vreest ghy voor de doodt? o ghy verbaesde lieden!
't Is 't eind van alle ding en der vermoeyde rust:
Een onbreeck'lyck geset, dat ellick moet geschieden,[1]
Voor hy van 't aerds tooneel raeckt in d'eeuwige rust.

Een goeden dood die is d'inganck van 't goede leven;
Den doodt die is een Boodt, dienstigh ter saligheydt.
Een Schat-heer is de doodt, die ellick tol moet geven;
De doodt die is het laetst' alsmen van 't leven scheyt.

De dood die is een slaep, een Moeder aller dromen,
De doodt die is een dief van alles wat hier leeft,
Sy is der boosen straf en 't loon oock vande vromen,
De dood is een ontsich daer elck voor sucht en beeft.[2]

De dood een toevlucht is van die bedroefde menschen,
Haer haven en haer hoop en haer seer soete troost:
Sy is der rijckaerts schrick, der armen herten wenschen.
De dood ontlast de geen die noodigh zijn verpoost.

Hy heeft seer wel geleeft, die niet behoeft te wesen
Seer verschrickt voor de doodt, met een anghstigh afgrijs;
Die qualijck heeft geleeft die siet men haer seer vresen,
De doodt die is gebaert in 't lustigh Paradijs.

Wat maeckstu aerdschen geck? wat boutstu hooge muren?
Wat waenstu dat te zijn voor u een scherm of schilt?

---

[1] Geset, wet. — [2] Ontsich, verschrikking.

De tijd breeckt alle dingh, de dood de Creaturen:
Daeromme leeft (o Mensch!) soo als ghy sterven wilt.

Hy die dit liet eerst sangh, vermaent u en zijn selven
Te sterven met berou al d'oude boosheyt snood,
Eermen de doode romp in d'aerde weer gaet delven,
Want, laes! geen bet'rens tijd en is hier nae de dood.

O hooge Hemels Prins, wilt my, verdoolde, geven
De kennis uwes weghs en van u Godlijck woordt,
Voert my door dees mijn dood in 't eeuwigh blijde leven,
Geeft my u geest, o Heer! en wat daer meer toe hoordt.

TIJD VAN MARGRIETE.

LIEDEKEN.

Stem: Esprits qui soupirez.

Wat onvertel'bre vreucht, en wat verwonderingen,
Wat lieffelijck onthael, wat heughelijcker Feest
Mach komen onbewaant met een getuymel dringen
En ploffen plotselijck op mijn verdeelde geest?

O vriendelijcke vreucht van uytghenomen krachten!
Hoe sweefdy van myn Ziel tot in mijn harssen-pan,
Die ghy also beroert, dat ick met mijn gedachten
U niet begrypen, noch veel min uytdrucken kan.

Ach! d'oorsaek van mijn vreucht zijn u vergode sinnen
En u gebleyckt vernuft en hel versont gemoet,
Waer met ghy zijt gewent in wijsheyt te verwinnen
De oordeel-rijckste en de suyverste van bloet.

De klaarheyd van u geest en u verstandelheden,
Die blincken in u werck gelijck een sonne-schijn,
O volheyt van mijn vreucht! O sonne vande reden!
Waer voor het klaerste licht schijnt duysternis te zijn.

Hoe dickwils sou mijn tong u groote kennis loven,
Indien ick waer versien, goddinne, na mijn wensch,
Maer u waerdijen gaen de aertsche lof te boven,
Hoe veel te meer dan van mijn onvermogen mensch.

En dese schoone Ziel rust in so lieve leden,
Van omme-treck so net, so poeslich en so sacht,
Van goddelijck gesicht en so vol proper-heden,
Als immermeer de kunst sou toonen in haer kracht.

Te kunstigh heeft u hand mijn slechte stijl gepresen,
Dies ick met Hector spreeck (hoe-wel uyt soeten dwang)
Van geloofden gelooft ist loffelijck te wesen,
Maer, ick heb anders niet als ick van u ontfang.

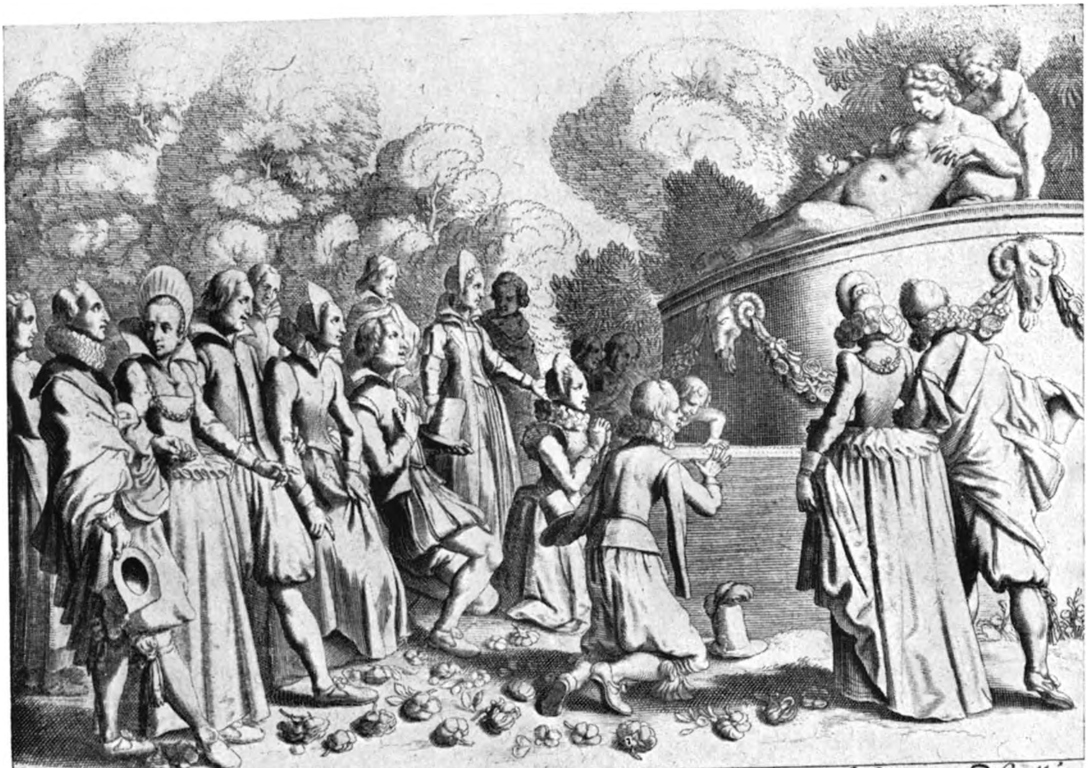

Komt klimt op Idalus blijgeestigh, en aenschouter
De Jeugd, die nederknielt voor Venus heiligh outer,
En offer-handen brengt voor haer en voor de Min,
Die 't al set na sijn hand, en heeft de werreld in.

LIEDT.

Stemme: Sondagh, sondagh lest-leden.

O hoofdeloose sinnen!
O sinneloose hooft!
Wat ongemeene minne
U kennis heeft gherooft
En u reden verdooft?
Dat ghy u sinlijckheyden
Dus sottelijck laet leyden
Dat had ik noyt ghelooft.

Is u wijsheyt verdreven?
Is al 't verstant verrot?
Helaes! waer is ghebleven [1]
De schoone gaef van Godt
Is gantsch ver-ylt, verzot,
Verplet, verdruckt, verschoven
En 't slechste dat komt boven, [2]
't Welck u ghedijt tot spot.

Door u, door u mijn ooren
So is dit al gheschiet;
Ick ben verlieft door 't hooren
Van mijn waerde Margriet.
O lieffelijck verdriet!
O wonderlijcke krachten,
Die 't hoochst' van mijn ghedach-
So haest in d'Afgrondt stiet! [ten

Ick, die heb durven denken,
Dat Venus Knapelijn
My niet en konde krencken
Of yets vermocht op mijn!
Helaes, het was maer schijn
Van wijsheyt, die my streelde
En 't sotte breyn verdeelde,
Een schaduw-achtig sijn

Van dinghen sonder wesen.
O losse frenesy!
Een straal-godt is verresen
Met al syn hovaerdy.
Ick waande (meer als hy
Die Python hadt verwonnen)
Dat duysent Cupidonnen
Bestonden teghens my.

Want t'wijl ick ongedwonghen
Veel woede woorden sprack,
De wufte, wyse Jonghen
Sijn Eske Boochje track
En mickten also vlack,
Dat binnen korter wylen
Mijn lichaem gants vol pylen
En snelle schichten stack.

Maer dit onseker gissen
Benevelt my althans
In dicke duysternissen,
In blintheyt des verstants.
Dees nacht die heeft bekans
Met swillich en swart Linnen [3]
Verdonckert in mijn sinnen
Het weynich van mijn glans.

O dol en dom vermeten!
O sotheyt sonder voet!
Ick waande wat te weten,

---

[1] Is lees ist? — [2] 't Slechste, het onnoozelste, het domste. — [3] Swillich, dik linnen.

Maer mijn boerachtigh bloet[1]
Heeft in der daet bevroet,
Dat niemandt kan voorkomen
't Geen Godt heeft voorgenomen,
Die 't al om beter doet.

Vaert wel, vaert wel mijn wenschen
En ydelheden blindt,
Vertrout de gunst van menschen
Niet meerder als de windt.
Gerbrande! u besint
En gaet den Hemel vrijen,
Godt sal 't gebenedijen,
Ist dat ghy 't wel begint,

Te bidden en te leven
En sterven lusten snoot;
Wilt u voorts overgeven
In Godes goetheyt groot;
Die sal u voor u doot
Sijn miltheyt steeds bewijsen
En naerderhant oock spijsen
Met heylich Hemels Broot.

---

[1] Er staat bocxachtigh.

LIEDT.

Stemme: Ick heb de groene straten, &c.

Die sonder hoop moet minnen,
Dien isser ellendich aan,
Die dwarlen al sijn sinnen
In Idelheyt en waan.

Ick spreeck, laas! uyt versoecken,
Want ick hebt selfs versocht:
Dus mach ick wel vervloecken
Mijn dwaesheit onbedocht.

Soumen wel sotheyd vinden,
Soo groot (helaes!) als mijn,
Die min en langh' beminde
Die my niet eygen kan sijn?

Ick min en heb verkoren
Die 'ck met behaghen sach
En ick weet van te voren,
Dat ickse niet krijghen en mach.

Nochtans voel ick myn drijven
Van seecker tocht tot haer,
De welcke my doet blijven
Een hoopeloos minnaar.

Want veel die my wel gunden,
Ten minsten inden schijn,
In plaats van waare vrunden,
Laas, myn vyanden zyn.

Daerom waart wel van nooden,
Dat ick myn doorheyt quaat[1]
Met reden eens gingh dooden;
Maar ach! myn hert wat raat?

Geen dwang en kan afschricken
Mijn al verwonnen sin,
De lusten my verquicken
In mijn bespotte min.

Die wijslijck niet can delven
Syn sotten yver snood,
Die martelt, laes, sijn selven
Met een langsame dood.

Die hier sijn sinlijckheden
Den toom gheeft volle ruymt
Of die mint sonder reden,[2]
Sich selfs met my versuymt.

---

[1] Doorheyt, dwaasheid. — [2] Reden, verstand.

AMOUREUS NIEU LIEDTJEN.

Op de Stem: Als ick uyt wandelen gae, &c.

O Keyserlijcke Vrouw, verheven en ontsien,
Geboren soo ick hou om Zielen te gebien,
Niet van 't ghemeene volck, onaerdich grof van bloet,
Maer van, maer van, maer van de grootste van ghemoet.

De cloeckste van verstant en wijsheyt wel gheleert,
Die door het heele Landt gheacht zyn en gheeert,
Die knielen voor u neer, eerbiedich en bevreest,
Met schrick, met schrick, met schrick voor dijn alwaerde geest.

O Goddelijcke Ziel! vervult met Hemels goet,
Hoe ootmoedelijck viel mijn Hertjen u te voet,
Doen ick u schoonheyt sach uyt glinst'ren als de Zon,
Daer ick, daer ick, daer ick niet teghens zien en con.

U klaerheyt en u Glans mijn ooghen sloeghen neer,
Maer inderlijck nochtans erkenden ick niet eer
U hooghe achtbaerheyt en heusheyt, doch ik kint,
Dat ghy, dat ghy, dat ghy veel meerder waerdich sint.

Wanneer ick u waerdy gae schatten in mijn breyn,
Waerachtich dan dunckt mijn de Werrelt al te cleyn
En t'Aerd'rijck al te Arm van Rijckdom en van Pracht
En ick, en ick, en ick te lomp in mijn ghedacht

Om u na wil en wensch te toonen al mijn gonst,
Doch meerder als een Mensch en Menschelijcke const
Soud' ick daer toe besteen, indien ick had' de macht,
Ghy zout, ghy zout, ghy zout dan zien hoe ick u acht.

Vaert wel mijn Keyserin, van herten grootsch en braef,
Ziet dan meer op de Min alst middelen van u slaef,
Hoe wel zyn moedich Hert veel groote dinghen laet,
Zoo neemt, zoo neemt, zoo neemt zyn jonste voor de daet.

AMOUREUS-LIED.

Op de Stem: Schoon Lief wilt my troost geven.

Myn brosche ted're sinnen,
Diedwinghen my te minnen
Een mannelijcke Maaght,
Soo wijs en uytghenomen
Als immermeer mach comen
Of als de aarde draacht.

Het gheen my eerst becoorde
En plotselijck verdoorde
De ziel en sin te saam,
Dat was het deftich prysen,
Soo dat in gheender wijsen
Ick vraaghde haaren naam.

Want 't cunstich cloeck verclaaren
Deed' mijn ghedachten staaren
Op haar volmaackte jeucht
En schoonheyts crachtelheden,
Versiert met rijcke reden,
Vol onvolpresen deught.

't Is wonder! boven wonder!
Ick hoorde noyt ghesonder,
Noch onverlemder reen,[1]
Gheknurrift noch ghebroocken,
Maar gheestich, glat ghesproocken,
Met alle voeg'lijckheen.

In 't onderscheydt der dinghen
Soo blinckt sy sonderlinghen
Als punt van Dyamant,
Natuur had lust te baeren
In groene jonghe Jaeren
Een grijs en grauw' verstant.

Haar Ziele die can siften
De Bloem uyt de ghescriften,
Die sy andachtich leest;
Met gauw en goet opmercken
Pickt sy uyt schoone wercken
Het merrich en de Gheest.

Haar oordeel is doorsichtich!
Dat wickt en weeght, hoe wichtich
De eyghenschappen syn
Van uytghelesen kunsten,
Van veynsery en gunsten,
Van wesen en van schyn.

Oock weet sy wel te spreecken
De deughden, de ghebreecken,
Het goed en quaad beleydt
Van alderhande daden;
Ick can my niet versaaden
Van haar bescheydentheyt.[2]

Maar hoe sal ick haar noemen,
De Moeder van mijn roemen?[3]
't Is Juno; neen t'is niet,
't Is Venus aan haar wesen,
Of Pallas is verresen
In schijn van Margariet.

---

[1] Onverlemd, gaaf. — [2] Bescheydenheyt, verstandigheid, kundigheid. — [3] Mijn, er staat: my.

LIEDT.

Stemme: van Pironelle.

Wat mach ick dwaes toch minne leggen
Op een soo hooghen, braven stam?
Ach, elck sou van mijn sotheyt seggen,
Indien mijn liefde te voren quam.

Was ick van meerder doch gheboren,
Off immers maer mijn lieffs gelijck,
Soo had ick hoop: maer dat's verloren,
Want ick ben arrem en sy is rijck.

Nu dan mijn hart, nu dan mijn leven,
Ick sal ten minsten haer dienaer sijn,
Soo den Hemel my 't gheluck wil gheven
Dat ick be-oogen mach haer schoon aenschijn.

Mocht ick haer aenschijn steeds be-oogen,
Mijn last, hoe swaer, veraart in lust,
Ick sou met vreughd mijn smart gedooghen,
Ja noemen al mijn moyten rust.

Soo veel vermach het soet aenschouwen
Van dees croon-waerde, wijse vrou,
Om wiens wille ick alle vrouwen
By my in heel groot achtingh hou.

Waant ymant dat mijn groots verkiesen
Sijn Lichaem vormt uyt haer macht
Die doolt seer swaer: want ick ben diese
Verr' boven s'werelts rijckdom acht.

'Tis al geen goet dat goet werd g'heten,
Maer veel een middel tot groot quaad,
Wee hun, die deughd om gelt vergeten
En wijsheyd om wat slijcx versmaad.

De rechte rijckdom werd ghevonden
In een vernoeghd en vroom ghemoed.
Lief, dat u God die kennis jonden,
Dat ghy woud kiesen eer voor goed.

Ick sou mijn sorgh dan laten varen,
Maer nu, ick twijffel of ick wil
Mijn liefde heelen of openbaren,
Doch vrees voor schande seyt: swijght stil.

Als my de min na u gaat sturen,
Terstont vervollicht my 't ghesicht
Der loose lieden, die my zien gluren
En loeren na myn lief, mijn licht.

Mijn lief, mijn licht, wilt hier aenmercken
Hoe dat u beelt'nis in mijn sloop;
Maer soo ghy siet mijn sotte wercken
Duyt die ten besten, mijn troost, myn hoop.

AMOREUS-LIEDEKEN.

Op de Voys: Edel Carsou &c.

Wel op, met Vreught, met blyschap moet ick loven,
Eerwaarde wijse Maaght!
U groote deugt en vrienschap, daer en boven
U schoonheyt mijn behaaght.
Wat mijn hier jaecht kunt ghy hier uyt versinnen,
Tis jonst die u mijn hartje draacht uyt sonderlinge minne.

Deuchd'rijck, beleeft, zedich en goedertieren,
Gheleerde Dochter braaf,
U eel ghemoet, u schoonheyt van manieren,
U hooghe Zaarheyts gaaf,[1]
Die doen u slaaf (helaas!) woorden ghebreecken,
Om hier een volcomen Lof van u verstant te spreecken.

Och mocht mijn hart, het roemde t'aller uren
Van u jonst, o Vriendin!
Ick moet met smart af synde veel besuuren,
Maar als ick by u bin,
'K stelt uyt mijn sin, ik gaa mijn ooghen weyden
En wentelen in 't schoon gesicht van Ziel en lichaam beyden.[2]

Gods mogentheyt en crachten onvolpreesen,
Die syn te mercken licht
In de volheyt vant meer als mensch'lijck wesen
Dat in u is ghesticht!
Ach aengesicht vol son-ghelijcke straalen,
Hoe kundy mijn arme Ziel haar levens lust onthaalen.

Dit jaaght mijn hier, dit doet mijn vierich joocken
En jancken, ach ick brant,
Ick moet u Lief wat kussen, streelen, stroocken
En drucken aen de hant,
Of mijn verstant gaat t'eenemaal verlooren.
Soudy om mijn soeticheyt u konnen wel verstooren?[3]

---

[1] Zaarheyt, liefelijkheid. — [2] Er staat went'len. — [3] Soeticheyt, aanhaligheid.

Mijn grage wil, myn verborghen gedachten,
Mijn yverich ghemoet,
Die pooghen stil al hoopende te wachten
Nae uwe weerliefd' soet.
Mijn troost, mijn goet! laet ons de jeught ghebruycken,
Eer de Roosjens door den tijt verdroge op haer struycken.

AMOUREUS-NIEU-LIEDT.

Op de Wyse: O schoonste Parsonagie, &c.

U vriendelijcke ooghen
Sijn seer seltsaem en dubbelt van vermeughen!
Sy doen mijn smart ghedoghen
En wederom heel hartelijck verheughen,
Wanneer als ghy
U oogjens bly
My toeschiet van tersyen,
Dan kan ick voelen
Mijn hart cryoelend' woelen,
Door 't verblyen.

Maar als ghy die gaat stuuren
Uyt lust of vrees, afkeerich tot een ander[1]
En veynst voor u ghebuuren,
Of ghy niet saaght, hoe treurich dat ick wander,
Laas dan tuyght mijn
Bedroeft anschijn
Mijn heymelijcke smarte,
Die ick by vlaghe
Soo gants vermomt moet draghe
In mijn harte.

Als ghy my laast ghemoeten,
Kost ick van vreuchd' mijn wesen niet bedwinghen,
In plaats van u te groeten,
Begost mijn tongh van blyschap schier te singhen;
Ick had dier tijdt
Soo harden strijdt,
Ick dorst u niet anranden,
Mijn hart met lusten
Soo seer smackmondent kusten
Uwe handen.

---

[1] Afkeerig, ze afwendend.

U Kars blos roode lippen
Ontsloot ghy Lief soo lieffelijck, t'was wonder,
Ick sagh u oock ontslippen
De soete gunst, die daar noch schuylden onder.
U goede luym,
Mijn plomp versuym
Doet mijn in mijn selfs praaten,
Wrocken, eerkauwen![1]
Dit gaat mijn Ziel benauwen
Uyter maeten.

Och kost mijn Mont uytspreecken
Het lief lijden van mijn verliefde sinnen,
Een steenen hart sou breecken
Door mijn seer groot, ja meer als trouwe Minnen.
Ach soo 't u noost,[2]
Mijn Lief, mijn troost,
Mijn hartje, mijn beminde,
Ick soeck met schromen
Tot uwent eens te comen,
Laat u vinden.

Alwaarde starcke Vrouwe,
Ghy vangt, ghy wint de harten van de Mannen,
Alleen met u aenschouwen
Soo kunt ghy haar an u ghekeetent spannen;
Ghy brenght tot niet
Ons vryheyt, siet
An mijn het eyghen Beelden;
Ons droeve pynen
Noch door de Minnen schynen
Blye weelden.

---

[1] Eerkauwen, herkauwen. — [2] Noost, leed doet.

CUPIDOOS LIEDT.

Stemme: Als ick uyt wandele gae &c.

Ic hadde noyt gevoelt in mijn voorleden wylen
De schichten noch het vyer, noch de vliegende pylen,
De hongerighe vlam, noch 't woeden, noch de wind,
Noch oock de fackel heet van 't wreede Schutter-kind.

Ick hadde door 't gesicht geleppert noch gesoopen [1]
Dat schadelijck vergift, de smaeck van 't lieflijck hopen,
Dat in mijn ingewant soo nestelde met kracht
En heeft my duysentigh krackeelen toe-gebracht.

Ja duysent stryden straf en duysent soete vrede,
Die in mijn jong gemoed schermutste ende strede,
Ick wist niet of mijn hart (soo minneloos en kout)
Sou lyden wel den brand, die elck onlijdlijck hout.

Ick waende, 't dwase wicht most swack onmachtig wesen
En dat zijn kindsche kracht was noodeloos te vresen,
Maer als ick heb gesien dat hy de hooge Goon,
De Hemel en de Aerd so dwang met zijn geboon,

De Bodem vande Zee en d'afgrond vande Helle,
Die beven voor zijn macht, die schricken voor zijn quelle,
Een yder zeverbeckt voor dese kleene Godt,
Die 't al in all's bestiert met zijn dwingend' gebodt.

Ha! wreede (seyd' ick doe) die met u felle smarten
De Lichamen verkracht, verdruckt de vrome harten,
Die alle macht verniet, die 't al is onderdaan,
Laet my mijn vrydom vry, sonder my dus te slaan.

Bedeckt, ô stoute! niet mijn geest, noch oock mijn oogen,
Noch die levende kracht, der Zielen groot vermogen.
En roof mijn oordeel niet, mijn vryheyd of mijn schild,
Als ghy mijn vaste zin streng'lijck beproeven wild.

---

[1] Er staat: geloopen.

Maar laas! doen ick hem bad met ootmoedige beden,
Heeft hy geschoten los (heel buyten recht of reden)
Van zynen esschen boogh, so vluchtigh en so ras,
De doodelijckste schicht die in zyn koker was.

Hy heeft hem af-gelost en in myn hert gesonde,
Daer het verstaalde punct boorde so groot een wonde,
Een grondeloose wond, een wonde onbekent,
Wiens smarte niet gedooghd datmense tast of end.[1]

Het yser soude my een snelle dood bereyde,
Indien de Minne niet de hand daer aen en leyde
En quetste met een schicht op een gelijcke stond
Der gener die mijn hert gerooft heeft en gewond.

Dees schoone klaarheyd hel, dees Cupido, dees stralen,
Die my in haar gesicht so levendigh af malen,
Dat syn de mid'len van mijn eenigh groot geluck,
Maar zy herkennen niet myn trouheyd noch mijn druck.

Ach zy herkennen niet de trouwe van mijn Ziele
En ick gevoele wel haar wreedheyd my verniele:
Sy kennen niet mijn dienst, noch 't herte dat dus vlampt,
Geen van mijn sinnen vijf voldoen haer eygen ampt.

Also het vonckend' vier, de vleugelen, de schichten
In mijn beroerde geest so woesten brand gaan stichten,[2]
Met yser en met vlam en met een styve wind,
Waar toe myn suffe hert gantsch geen remedy vind.

---

[1] End (juister: ent), pijlt. — [2] In, er staat: en.

Stemme: Si tanto gratiose, &c. Of: O schoonste Personage! &c.

Ach! blije Jongelingen,
Kondy mijn liefd aen mijn ghelaet niet merken?
So luystert na mijn singen,
Of liever ooght op mijn verwonnen werken.[1]
Den Hemel wil,
Ick krijt, ick gil,
Hoe ick ben overwonnen,
Waer zijn mijn krachten?
Mijn levende gedachten
Zijn verslonnen.

Den Basilisq doet sterven
Wie hem ontmoet of anders komt aenschouwen,
So moet ick oock verwerven
De dood, door 't sien van u, al-waerde Vrouwe.
O machtigh volck,
Die mijn harts-kolck
So swoeler swoelt doet glooren,
'k Heb uyt so menigh
Alleen een eenigh eenigh
Uytverkoren.

Schoon Lief wilt u niet storen,
Dat u mijn hart ootmoedigh soeckt te dienen,
Ick bender toe geboren,
Maer, waerde Vrou, wat kan ick u verlienen?
Ick heb geen macht,
Ick heb geen kracht,
Of isser yets te vinden,
Uyt harts begeeren
Sal ick 't u strax ver-eeren,
O beminde!

[1] Verwonnen werken, handelingen van iemand die overwonnen is.

Mijn Ziel-gelijcke zeden,[1]
Verselschapt van u goede hooge sinnen,
Leert my Natuur en Reden
Verr' boven al des werelts pracht te minnen,[2]
Ick vraagh na bloed,
Na praal noch goed,
Na hoogheyd, noch Na-magen,
Mijn lief! mijn vreuchde,
U schoon gepronckte deuchde
My behagen.

O Sleutel van mijn leven!
O Lust-hof van mijn cuysche lieve lusten!
't Geen ick u heb gegeven,
Laet dat so lang in mijn plaets by u rusten.
Lief zijt niet norts,
Ick hoop noch korts
U hart gemoet te buygen;
Wilt uyt mijn dichten,
Die ick uyt liefde stichten,
Geen quaet suygen.

---

[1] Mij verwante zeden. — [2] Er staat: 's w e r e l t s.

Stemme: Ick kan nu niet bedwinghen mijn uytgelaten vreught, &c.

Hoe lustigh is 't te spreken
Met verstandighe Lie'n!
Die geen ooghen gebreken,
Noch kennis om te sien
Op yder dingh
Soo sonderling [1]
Als 't mooghlijck kan geschie'n.

Myn Sappho kan stracx mercken
De grondvest en het wit
Van alle ed'le wercken,
De zenuwen en 't pit
En waar de kracht
Van het gedacht
In rauwe bolster sit.

Want die gemeene wetten
Van een scherp-sinnigh hooft,
Is: met op-merck te letten
Eer 't toe-stempt of gelooft
Der boosen vond
Of loosen mond,
Die 't sot hart licht gelooft.

Haar snelle geest kan dringen
Tot in het ingewant
Van d'alderfynste dingen
Diemen op aarden vant
Of vinden sal,
't Sy van wat stal,
Sy kleynstet door 't verstant.[3]

De Kloeckaarts onderscheyden
Het wesen vande schyn:
Geen schaduw kan haar leyden
Van het waarachtigh zyn.
Haar oordeel sift,
Het schilt, het schift
En schuymtet grof van 't fyn.

O spits-zinnige zinnen!
Geleerd en op-gevoed
Om zielen t'overwinnen
Van 't alder-klaarste bloed,
Hoe haast naamdy
U heerschappy
Over mijn swack gemoed?

Naar een beslepen schrand're
Heb ick alt'sints bespeurt,[2]
En, onberoemt, uyt and're
Een sulcken een gekeurt,
Die mijn gemoed
So heel voldoet
Als 't nau van duysent beurt.

U gesicht doet beswymen,
Men sach 't aan mijn geschie'n;
Ghy toovert met u rymen
De voor-barighste lie'n,[4]
Die ghy versuft
Als zy 't vernuft
Van u besinningh zien.

---

[1] Sonderling, zorgvuldig. — [2] Bespeurt, gezocht. — [3] Kleynsen, ziften. — [4] Voorbarigh, zich naar voren dringend.

Ghy puft de school-geleertheyd
Met u vloeyend gedicht,
Want 't is niet dan verkeertheyd
Dat dwinght en niet en sticht.
U Poësy
Of rymery
Is innerlijck verlicht.

Ons vriend'lijck redeneren,
Vol heusheyd sonder maat,
Dat sal noch Kan verkeeren,
Het gaat hoe dattet gaat.
Maar siet, dat ghy,
O Sappho! my
U Phaon niet verlaat.

LIEDT.

Stemme: Belle qui m'ave blesse d'un traict, Ce doux &c.

O Parl! en puyck der vrouwen!
En bloem van onse tijd!
Twee steden sijn om u in strijd,
Elck wil hier houwen
Den lof van uwe deucht,
Van u vermaertheyt en u jeught.

Drie en vier Griecksche steden,
Die streden oock aldus
Om de eere van Homerus,
Yder had syn reden
Dat hy wiert, bleef en quam;
Soo Hoorn heeft en Amsterdam.

Ghy Hoorn meught wel noemen
Als dat ghy hebt gheteeld
Een wel besneden suyver beeld;
Wy sullen hier roemen
Door 't heele Amstellandt
Van haer vermaert, verlicht verstandt.

Sappho door u ghedichten
En varsen vol vernuft
Sijn veel verwondert en versuft
En door u ghesichte
Ghy blixemt ende gheeft
Het vier daer in myn ziele leeft.

Wat soete sachte vlammen?
Wat walen van ghemoet?[1]
Wat schielijck wandelen van bloet?
Wat lieffelijck vergrammen
Ontsetten myn ghedaent,
Als ghy my moeten onbewaent?

---

[1] Walen, ontroerd zijn.

Te swack soo sijn myn sinnen,
Of heb ick te veel stof
Om van u deught, om van u lof
En oock om myn minnen
Te uyten met bescheyt,
Soo schort mijn, laes! welsprekentheyt.

Natuur heeft u ghegheven
Het beste dat ick weet;
Wilt ghy niet sijn vernaamd voor wreet?
Soo neemt, o mijn leven!
Al mijn bittere smart
Uyt mijn verteerd verliefde hart.

LIEDEKEN.

Stem: Si tanto Gratiose.

Ghekroonde Keyserinne,
Veroveres der snedichste verstanden,
Die d'allerkoutste sinnen
Slechts met een wenc doet blaeckeren en branden,
Ghy die bespringht
En 't leeger dwinght
Der Menschelijcke krachten,
Ghy schrickt de volcken
Met dese stomme tolcken
Der gedachten.

O overgoude Sonne!
Geen sterflijck ooch kan u ghesicht verdraghen,
Een yeder geeft 't verwonnen,
Als weerloos hem ghevanghen en gheslaghen;
Wie niet en vlucht,
Moet met een sucht
Sijn sieltjen stracx op gheven;
De wel ghesienste,
Die acht veel meer u dienste
Als syn leven.

Ick sie de gulde waghen
Met u ghepronckt, met Cranssen van Laurieren,
Daer achter komen klagen
Veel slepen van geboeyde Batavieren,
De eelst van bloet,
De grootst van moet,
De alder preutst van allen,[1]
Comt met gebeden
Uwe ghenadicheden
Te voet vallen.

---

[1] Preuts, kloek.

De doorluchtichste Gheesten,
Daer Nederlant groothertich op mach roemen,
Die offren u geen Beesten
Noch Stieren wit, verciert met gout en bloemen,
Maer Vaersen soet,[1]
Dat u ghemoedt
Sich niet ghenoech verwondert,
Mits sy die slachten
Op 't Altaer der ghedachten,
Meer als hondert.

Ghy acht noch vuyr noch bylen,
Noch roomsche pracht, noch heydensche manieren,
Ghy wilt wanden noch stylen
Met Schilt noch Helm van u verwonnen cieren,
Noch Vaen, noch Lans,
Noch Croon, noch Crans
En steldy op u Vesten,
Maer ghy doet stichten
De eerelijckste dichten[2]
Vande besten.

Verwinster aenghebeden,
Wanneer ick laest sou in u handen stellen
De sleutels vande steden,
Laes! van myn siel, ick kent u niet vertellen,
Want dan ick souw,
O brave Vrouw!
My gheven als ghevanghen.
Och! aen de tipjes
Van uwe lieve lipjes
Bleef ick hangen.

[1] Vaersen, woordspeling (verzen, vaarzen) — [2] Eerelijck, bewonderenswaardig.

Op de Voys: Daar ick lach en sliep, in een Prieel, &c.

Mocht ick de Goude Zaalen
Doen op der aarden daalen
En dat my niets mocht faalen,
Noch waardicheyt, noch staaten:
Lief! ick sou u doen haalen
Met Fackelen, met straalen,
Met Pronckerij, met Praalen
Van Heemelsche Soldaaten.
Van Sol nam ick de schijn,
De Blixem van Jupijn,
Ghy sout de sonne zyn
En aldernaast aan mijn.
Hoe souden wy gaan streeven
In dat vergoode leeven!
De Nichten en de Neeven
Van Jove souden slechts onse dienstbooden syn.

Of mochtet noch geschieden
Dat ick maer mocht ghebieden
De Landen en de lieden
Met opper Heerschappije,
Ick souder stracx ontbieden
En inder yl uyt wieden
Dat oncruyt, die u rieden
Mijn gheselschap te mye.
Maar laas! dits veer van daar,
Mijn ongheluck is te swaar,
De vreesen bangh en naar,
De wanhoop en tghevaar
Die volghen my met drachten,[1]
Maar ick puf al haer crachten
En Spieghel mijn ghedachten
In d'eedel groote gheest en 'tclaar verstant van haar.

---

[1]) Drachten, vrachten.

Van haar die Ziel en zinnen
Ghewoon is te verwinnen.
Hoe preutsch oock datse binnen,[1]
Sy gheevent haast verlooren,
Voochdesse der Goddinnen,
U neghen ghesellinne.
Ghy moedighe Heltinne!
Wt Jupijns Hooft ghebooren,
Mijn Pallas onvertsaacht,
Het schijnt dat u behaacht
Te blyven eewich Maacht,
Dat naemaals wert beclaacht,
Wanneer de Jeucht en Jaaren
Syn snellijck door ghevaaren
En weet ick niet hoe gaaren
Ghy leevent afghedruckt u beeltenisse saecht!

Den Heemel heeft met reeden,
Met Goddelijcke zeeden,
Als met vierdaachse kleeden[2]
U ziele gaen vercieren
En u volmaackte leden,
Wel juyst en jent besneden,
Versien met aardicheeden
En gheestighe manieren.
Dit aansienlijck ghelaat,
Dees schoonheyt sonder maat
Syn u ghejont (verstaat)
Op woecker en om baat.
O Hooft van alle Vrouwen!
Als ick u wil beschouwen,
Ick kan myn soo niet houwen
Of mijn hart (door dyn oogh getrocken) my ontgaat.

---

[1] Preutsch, kloek. — [2] Vierdaachs, zondagsch.

De Vorsten en de Heeren
By u souden verkeeren,
Indien de lust van leeren
Haar prickelde om maatich
En wel te redeneeren
Van wat dat zy begheeren
Te weeten en beweeren
Verstandelijck en staatich,
Want alsmen hier krackeelt,
U sinrijck breyn dat speelt
Opt dinghen selfs en t'eelt,
Soo dattet niet verscheelt,
Ghelijck de klaarste kloecken
(Versleeten inde Boecken)
Bekende int versoecken,[1]
Dat sy haar noyt soo veel en hadden inghebeelt.

Princesje Lief verheeven,
Met ziel yver ghedreeven,
Met errenst en met beeven
Versoeck ick u ghenaade.
Waar is u jonst ghebleven
Die ghy myn pleecht te gheeven?
O Sonne van mijn leeven!
Beschuttet doch de schade
Die mijn wanhoop verstelt[2]
En doet natuur ghewelt.
Ach! sout ghy om het ghelt
By eener syn verselt,
Die u noch sal met pynen
Het leeven doen verdwynen
Met quellen en met quynen,
Ghelijck als my de Geest uyt voorsicht nu al spelt?

---

[1] Versoecken, op de proef stellen. — [2] Lees: voorstelt?

LIEDEKEN.

Stem: Fortuyn eylaes bedroeft.

Princessen preutsch en prat met al u pronckery
Van noode-loose pracht: staet op en wijct ter sy,
Maer groet eerbiedelijck met neygingh en ghekniel
De triumphante Vrou van myn verwonnen ziel.

Waer toe dit marren? ach, ghy jonge Jufferschop,
Spreyt die Tapyten neer en stroyt daer soetjes op
Ghemalen gout, oock zy, op dat de harde aerdt
Haer ted're voetjes niet en quetse noch beswaert.

Ghy grooten, dicht bestoet met Vorstelijck gesnor,
Gebiet de Volcken, dat sich niemant drijft en por
Te naken aen haer kleyt, te stooren haren gangh,
Op dats haer niet verblaes, noch quade lucht bevang.[1]

Sy komt, o Goon! sy komt: de Princen staen als stom:
De verslagen gemeent stort van een swenckjen om:
Als met haer wyse tong basuynt een helder woort,
Het dondert, en het wert met wonderingh ghehoort.

Een yeder riep met my: wat vruntschap en wat jonst,
Wat Goddelijcker glans, wat wijsheyt en wat konst
Heeft Jupijn oock gebruyckt, wanneer hy heeft verlicht
Dit schepsel dat ons sloech met blixem int gesicht?

't Is Venus, Venus ist, daer ick wel eer of las,
Die van het pekel-schuym der Zee geboren was,
Die met een holle schulp door vloeden vlet en vlot;
Ick hielt voor narrery en beuselingen sot.

Ach Heyl'ghe rymery, ick vonnisten verkeert,
Want eenich geest of God heeft dit geprophseteert,
Op dat de werelt en myn tijt gelijcke lien
Haer gulde Godtheyt niet onwaerdich souden sien.

---

[1] Verblaes. lees: verbaes, verschrik?

Voordeel in 't gulde jaer van 't suytsche Cipres quam,[1]
Mijn soete Cithera in 't schip-rijck Amsteldam,
Daer sy den rouwen hoop van 't graeu en groots geslacht
Heeft aen een sachten aert door les en leer gebracht.

Der ouden boosheydt snoot en d'ondanckbare jeucht
Vergolden na met spijt de wel-daet en de deucht,
Mijn Venus die vertrock, o leydt! o quaet! o doot!
Sy sturf indiense kon in 't Dorp van Ackersloot.

[1] Voordeel, lees: voorheen?

SONNET.

Hoe wondert u mijn smart en moeyelijcke vlaghen,
Die 't innerlijcke deel op 't alderswaarste praamt
Met onvernoegen groot? ja grooter als ghy raamt,
Of als my moog'lijck is om immer uyt te claghen.

Wat mach myn jongh gemoet met meerder strafheyt plagen,
Als dat een ander hier dus wel ghesien versaamt?
Of datmen my, O druck! om mijn geringheyt schaamt?
Of dat ghy laes verheelt u minne voor u maaghen?

Dit raast en rammelt my ghestadich door het hooft,
So dat ick al gheheel van zinnen schijn berooft
En vat een Mooker swaar van droefheyt en van trueren.

Ist dat ghy, waarde Lief, na wensch hier in versiet,
Soo wart mijn Hart ontlast van quellingh en verdriet,
Soo niet, het sal myn Ziel tot inde gront verstueren.

ADIEU-LIEDT.

Stemme: O schoonste Personagie, &c.

Vaert wel mijn Lief, mijn leven:
Hoe kranck is, laes! 't vermoghen by de Menschen,
In Godt bestaet het geven
Van 't luck en heyl, dat wy den and'ren wenschen.
'k Wensch dat de Heer
U wint en weer
En voorspoet gheef in 't varen;
'k Hoop Gods ghenade,
Sal u voor alle schade
Wel bewaren.

O ghy weeldighe vloeden,
Brootdroncken, licht en neetlich vol beroeren,
Wilt met dit buyich woeden
Des noorden wints geen strijt noch oorlog voeren;
O Zuyer Zee,
Van liever lee
Laat doch u rugh doorsnyen;
Wat sy door seylen,
Sal weer sonder verdeylen
't Samen vlyen.

Voor d'Amsteldamsche palen
Lach 't bruyne Schip met swarte taeckel Touwen,
Dat mijn Goddin quam halen;
In plaets van koets, voor 'tpuyck van alle Vrouwen,
Was 'tvunstich ruym,
Het witte schuym
De voor-boech nat bevochten;
Maer als ghy scheyden,
Mijn ooghen u gheleyden,
Soose mochten.

De Son met goude Stralen,
Brack met ghewelt door blauwe Wolcken henen,
De Winden my ontstaelen
Het Schip en lijf, die allenghs vast verdwenen,
't Hert wiert als loot,
Roer-loos als doot,
Door in-beeldinghs bewelven;[1]
Naer langh af-sond'ren,
Soo quam ick met verwond'ren
Tot myn selven.

U seer verlichte zinnen
De myne Lief, in alles overstreven,
Behalven in het minnen,
Daer moet ghy my de volle prijs af gheven.
Ick wint in gunst,
Ghy lief in kunst,
In wijsheyt en in reden,
In aengheboren
En eyghen selfs vercoren
Brave zeden.

Ghy die uyt soute baren
't Vlam-vierich hooft onuytghedooft liet blijcken,[2]
Schift doch de gryse schaeren,
Voor 't driftigh Schip laat golven angstich wijcken,
Blancke Goddin
Voert mijn lief in
De wel ghewenschte steden
En brenght mijn Vrouwe,
Gheluckich en behouwe,
't Huys met vreden.

---

[1] Bewelven, overstelpen. — [2] Venus.

Al wat een Mensch can dencken
Om aen syn Vrient of waarde lief te gonnen,
Dat soud ick, troost, u schencken,
Waer 't Godes wil het selfde my te jonnen.
Ach! denckt om my,
Als ick aen dy
Met yverich verlanghen:
  Al mijn ghedachten,
  Die snacken en verwachten
  U 'tontfanghen.

KLINCK-RIJM.

I.

Margriete Lief! mijn hart en wensche van mijn leven!
So ghy alleen niet zijt mijn hoop en mijn Vriendin,
Of so mijn harte brand van iemandt anders min,
Of so ick heb mijn trouw aen andere gegeven:

So moet ick nummermeer so luckigh sijn verheven,
Of mijn vreughd' sy vol pijn en mijn begeert vol smart,
Maer ben ick u geheel met lijf, met siel, met hart,
Met wensche en met wil tot u alleen gedreven

En so mijn sinnelijckheyt op niemandt anders siet[1]
Als op ons hooghste roem, d'Eerwaerde Margariet,
En so mijn lust en goed sy al in u gelegen:

So aenschouwt en bekent, dat mijn levens geniet
Bestaat door uwe gunst, Goddin, die my gebiet.
Ghy zijt myn oogh, mijn kracht; tot u ben ick genegen.

II.

De verwe van mijn bloem, wiens schoonheyt aangebooren
Klaer braldt en blinckt door al dat op de werelt is,
Het wit en 't vermillioen, so lieffelijck als fris,
Met uytgesonder gloor op dese Parlen glooren.

Aentreckelijk gelaat, geluckigh in 't bekooren
ô Eere van ons landt, van reden rijck en wis!
Mijn oogen sien u glans door dicke duysternis,
Om welcks soet genot ick alles heb verlooren.

---

[1] Sinnelijckheyt, zin, neiging.

Margriete Lief! ghy hebt mijn bly geestigh gedacht
En 't eerste glinstrend vier in mijne siel gebracht,
Mijn lieffelijcke pijn, mijn onverbloemde gunsten.

Ghy hebt mijn eerste zangh en mijn verliefde klacht,
Het welck schildert af de groote Min sijn kracht,
En om u dienst te doen so leer ick vrye kunsten.

III.

De soele Somer is so brandend' niet noch heet,
Dat door sijn hitte hy ten minste souw verdoemen[1]
Die schoon volkommenheyt van mijn Hemelsche Bloeme
Met verwelkingh of droogt, of diergelijcke leet.

De wrange Winter is so wrevel niet noch wreet,
Al mocht hy van ghewelt hoogh pocchen, snorcken, roemen,
Van hagel, ys en sneeuw, of watmen meer mach noemen,
Ten let noch hindert niet haer wel vermaelde kleet.

De heftige Herfst kan mijne bloeme niet verstooren,
De lieve Lente leent van haer het weder-booren
Van kruyt en van gewas: sy geeft de planten kracht.

Haer schoonheyt is altijdt wit, levende in 't groeyen,
Haer blyicheyt is root en gloor-rijck in het bloeyen,
En aen mijn varsche Bloem en knaaght geen bitsche nyt.

---

[1] Ten minste, in het minst.

IV.

O Nacht, ô lange Nacht, my een getuygen trouw
Van 't gene dat ick ly in mijn bekommert waken,
In die my vaack-loos houdt: doch om geen ander saecken[1]
Dan om te mercken deur de schoonheyt van mijn vrouw.[2]

Als ick de schaduw daer ten minsten van aenschouw,
Dat kan een soete slaep voor my bedroefde maecken;
Och, wilt die dicke wolck niet uyt mijn oogen schaecken,[3]
Want in u duysternis ick my geluckigh houw.

Ja meerder, och! veel meer dan als de gulde stralen
De laege Werelt hooght en die begraven daelen
Met 't goude gloor verciert van den schitt'renden dagh.

O soete droomen! hebt meelyden met mijn sinnen,
Na dien de trouw, gejont mijn lieve Vyandinne,
In haer versteende hart so veel niet en vermach.

V.

Dit groen besloten perck, dus genoechlijck gevlochten,
Krom loopende Dool-hof heeft so veel wegen niet
Noch so veel strengel pa'en, hoe veel mender oock siet,
Ja al swierden 't noch in duysend, duysend bochten,[4]

Of laas! mijn teeder hart wort omringht en bevochten
Van duysend duysenden gheschillen en verdriet,
Van duysend swaerigheen, van duysend strickjens hiet,
Die d'alvermogen Min nu breyd in mijn harts-tochten.

---

[1] In, Lees: en? — [2] Deurmercken, overpeinzen. — [3] Schaecken, rooven. — [4] Lees: Ja, en al?

En geen Theseus hier noch elders en verrijst,[1]
Die mijn vermoeyde ziel de rechte uytkomst wijst,
Om van den omwegh groot juyst na de Poort te loopen.

Een schoone heeft de macht, door haer vriend'lijck aenschijn,
My uyt dees Kercker dicht en uyt mijn soete pijn,
Oock al mijn banden swaer my lichtelijck ontknoopen.[2]

[1] Spreek uit: Theseüs. — [2] Lees: t' ontknoopen?

Maer waerom ben ick niet soo gheluckigh
Als ghy, ô Tortel-duyfjen kleen,
Die nummermeer u Gayken druckigh[1]
Verliest, dan door de doodt alleen?
Och, waer de mijne de gaven gegeven
Van u liefs trouw en van sijn Min,
Of had ick de staet maer van u leven
Met dat vernoeghen in mijn sin!
Och waerom werd ick met mijn Margariete
Niet met de selfde snoer gheleyt
Als ghy, die veyligh mooght genieten
Den Hemel van sijn lieflijckheyt!
Of moet het Vee in redelijckheden
Den Edelen Mensch te boven gaen?
Wy, die betytelt sijn met reden,
Die moeten van haer een les verstaen.

[1] Druckigh, jammerlijk.

SONNET.

Van dat Aurora vroech den dach begint te kippen[1]
En toomt haar Paarden woest met teughel en ghebit
En viert haer Standaart uyt, van Rosen root en wit,
De Torens schoon vernist en schittert op de Clippen,

Dan schijndy, O mijn Lief! my crachtich te ontslippen,
Wanneer ick waande meest te raaken int besit[2]
Van Min, van lust. Mijn Hart, mijn Troost, wel hoe, wat's dit?
En cleefden ghy niet stracx u Lippen aen mijn Lippen?

Laas, 'tis gheswinde droom, nu ick het wel bekijck.
Wat is de layder Dach de Nacht al onghelijck,
Want ick en kon mijn vreucht ten vollen niet betoomen.

Vervormt my soo de schim van een vermeynde schijn?
O Goon, hoe zoet souw dan het eyghen wesen syn:
Vergunt my dat Juppijn, of laat my eeuwich droomen.

[1] Kippen, eig. uit het ei pikken. — [2] Er staat: uyt.

SONNET.

Ick twijfel, lieve Lief, wat my eerst mocht vercrachten:
De schoonheyt van u Ziel of van u rijpe Jeucht,
Of u verlicht verstant, of u volmaakte Deucht,
Of wat ick sal voor 't Eelst van dese dingen achten.

O soete straffe strijt! o stribblighe gedachten!
Hoe stoot en stommel dy Garbrande inde vreucht,
Die van syn selven nau een trisseltje en heucht,
Want siet vergetel dranc dronck hy verscheyen nachten

Door de beschouwing van niet Werelts noch niet cleyns,
Maer van u schoone ziel! die waerlijcx niet gemeyns
Heeft met dit aertsche volck van logge lompe sinnen.

O soetheyt! laet my noch een weynich nuchter Breyns,
Op dat ick in myn hart met erenst overpeyns
Of ymandt meer als ick haer deuchden mach beminnen?

AMOUREUS-LIEDT.

Op de Voys: Ick bender een arme Pellegrim siet.

De Minne die in mijn hartje leyt,
Die sal niet eynden noch sterven,
Al schijntet dat ick door teghenheyt
Mijn Lief sal moeten derven.

Al reys ick te Landt en over Zee
En swerf in vreemde Steede,
Mijn Liefs Beeltenis draach ick mee
In mijn gheneeghenthede.

Al ben ick daer my veel jonst gheschiedt,
Het buycht gheen van mijn crachten,
Maar als 't hart op mijn Lief eens siet,
Soo juyghen mijn ghedachten.

Al syn meer andere schoon en Rijck,
Sy kunnen my niet verwinnen,
Doch als ic mijn Jufvrous duechd' bekijc,
Aan bidden haar mijn sinnen.

Tsint dat mijn oogh op haar schoonheyt viel,
So socht ick haar te behaaghen
En heb met eerbaerheydt in mijn Ziel
Haer reyne jonst ghedraghen.

Heylich en eerelijck syn gheweest
Ons Minne, kusjes, boerteryen,
Want haar ghesuyverde goede Gheest
Gheen dorperheyt kan lijen.[1]

---

[1] Dorperheyt, grofheid.

Haar heusheyt en ooc mijn Liefde groot,
Ons Vrientschap daar beneven,
Die sullen duuren tot de doodt,
Ja mueg'lijck na ons leven.

Of by ghevalle dees rasery,
Mijn Liefjen quam in handen,
Haar Wysheyt redenkavelt my [1]
Ten konfer of ten branden.[2]

Mijn ruwer begrip en stompe styl,
Verwerckt die, o mijn Goddinne!
Met die sneedighe scharpe vyl
Van u gheleerde sinnen.

---

[1] Redekavelt, vonnist. — [2] Komfer, bestekamer.

AMOUREUS-LIEDTJEN.

Op de Stem: Indien het claghen can.

Ay schoone Dochter Blont, die 'tHulzel en Paruycken
Des Gouden Dagheraets verwelickt en verdooft,
Die den Snee witten melc en Lelyen doet duycken [1]
Van 't Silver blancke vel van u Eerwaerdich Hooft,

O Margarieta schoon, o uytghelesen Bloeme,
Stroyt uyt u braef vergult en lang Goudt dradich Haer,
Dat de Sonne beschaemt verwondert is en hoe me
De Roosen en 't Yvoor zoo Marmelt door malcaer.

Ontdect mijn Lief, ontdect t'Meester stuc der natuiren,
Dit sonderlinge werck, dit uytnemende raeck,[2]
Dees Appel Borstjens hert, dees lieve naghebueren,
Die het lustgierich oogh beloven soet vermaeck.

Cust mijn, mijn soete, Ha, cust my en cust my weder!
Ha ha, ick sterf, ick sterf, de Ziele my ontvlooch!
Na uwen adem soet mijn Hert springt op en neder
En swoecht noch na de cracht die my u vier ontsooch.

Ick swym, ay my, ick swym, 't leven wil my ontslippen,
Ach ghy ontsuiget mijn dat lieffelijck Ghebloemt,[3]
Dat ick te plucken plach van u Purpere Lippen,
Van 't Corael Rijcke Hooft en Roosen velt voornoemt.

Paeyt doch mijn groot verdriet en wilt genae gebruycken,
O schoone die myn Ziel volcomelijck bezidt,
Geeft my de Bloemkens weer, die so soet geurich ruycken,
Gheeft my haer oude cracht, haer leven en haer pit.

---

[1] Doet, er staat doen. — [2] Raeck, wat geslaagd is. — [3] Ontsuiget, er staat ontsinget.

Mijn oogen syn verstaart, met schimmer blint geslagen,
Belamphert, zoete Lief, u Goddelyck ghesicht;
O Vriendelycke, Mont, ick en can niet verdraghen
U Flonckerighe brant en vonckend' ooghen licht.

Omhelst my waerde Lief en laet my troost verwerven,
Bluscht uyt mijn glimment vier, bluscht uyt mijn heete vlam,
Die my op eenen stondt doen leven ende sterven;
't Waer scha dat onse Vreucht in 't midden eynde nam.

SONNET.

Ghy Moeder van de Min, die met u held're lichten
Verjaagt de woeste Wint end' 'trasende tempeest,
U boorte plaets de Zee, u leven is geweest
Om hier int groote ront u soeticheydt te stichten.

O Venus waarde Vrou, doet doch de Winden swichten,
Diens bulderent gewelt verschricken mynen gheest
En maacken 't water vadt end' mynen vaart bevreest,[1]
Want haer spuwend gewelt myn verderf schijnt te dichten.

Geleydt myn Schip, myn Vrou, end' ghy gunstige Star,
Drijft van den Hemel wech dees duyster Wolcke var,
Op dat ic lichteloos niet heel en ga verloren.

Sonder u blinckend' hooft end' glinsterich Aenschijn
Schijn ic in wanhoops Zee begraven schier te syn,
Wiens water-ad'ren my gantsch driegen te versmoren.

---

[1] **Vadt**, traag, loom, slap — doch hier eer het tegendeel!

LIEDT.

Op de Wyse: O schoonste Personagie. Ofte Si tanto Gratiose.

Ha! licht vervlooghen wyllen,
't Herdencken van u weelde maact my druckig!
Wat nyt doet u soo yllen?
Laas! tot mijn ramp, daer ick scheen soo gheluckich,
Ja soo verweent,
Dat de ghemeent
My Loffelijck verhieven,
Als ick met Dichten
Een yder soght te stichten
En believen.

Doe was my d'Hemel gunstich,
De Werelt loegh op my soo Vriendelijcke,
Ghy Lief noemde mijn kunstich,
Om dat myn lust, een reeden te verrijcke,
U heusheydt wast,
Die wel en vast
Mijn harde Rymeryen
Wist te versmeden
En op syn rechte steeden
Juyst te vlyen.

Daar mijn de vroome wenschen
De troost van Lief met ontelb're ghelucken,
Het schuymsel van de Menschen
Soeckt daar myn Heyl nu nydich te ontrucken,
Want Out en Jongh
Met gifte tongh
Mijn Eere my berooven.
Seer licht de lieden
Het goed ten quaaden dieden
En ghelooven.

Dit pynnight mijn mit smarte
En martert, laas! mijn afgemende Ziele,
Lief magh dit van u harte,
Dat ghy u Vrient onschuldich laat vernielen
Om 's vollicx praat
Of ymants haat
Vol enckel snoode looghen?
Mijn troost, mijn vreughde,
Ach! hebben nu de deughde
Gheen vermoghen?

Soo g'lijck ghelijck doet Minnen,
Wat doetje dan my van u deur afwysen?
Helaas! d'eedele sinnen
Die ghy voor sulcx uyt jonsten pleeght te prijsen,
Sullen sy mijn
Een oorsaack syn
Van ballingh steets te blyven?
Soo magh ick vloecken
Pampieren, Pen en Boecken
En het schrijven.

Want had ick niet gheschreven,
Soo sou mijn naam nu niemant uyt Trompetten;[1]
Ick waar oock niet verheeven,
Noch niemant sou op my soo nauwe letten;
De achterclap
Noch lachtertap
En sou my nu niet quellen,
Men sou mijn treeden,
Mijn passen, noch myn schreeden
Dus niet tellen.

't Schijnt dat de groote Gooden
(Vermoeyd van mijn haer troetelkint te speelen)[2]
Deese strenghe ghebooden
En leyder wet u lieve Mont beveelen,

---

[1] Er staat: met Trompetten. — [2] Versta: te spelen dat ik enz.

Om dat mijn druck
En ongheluck
Te lichter my sou vallen.
Nu 't can verkeeren,
Want Boeren werden Heeren,
Berghen dallen.

't Gheluck dat stuurt in staaten
Weet-nieten Rijck en overstoute plompen;
Haar onbescheyden maaten
Doet dees mijn Borst met diepe suchten pompen
De traantjens al,
Die by gheval
Bevroosen van mijn schieten
Als fijne Parlen,
Die ick hou voor het dwarlen
Van Margriete.

Vaart wel, vaart wel Joffrouwe
Ick dool op't Lant by 't hooghe Huys te Muyen.
Mijn Liefd' sal niet verkouwen
Al loost de Wint stormwinden, Haghelbuyen,
Ja vlocken grijs,
Jaght Sneeu en Ys
Smelt voor myn vier met schande.
Kunt ghy niet rusten,
Soo denckt onder u lusten
Op Garbrande.

KLACHTICH MAEGHDEN-LIEDT.

Stem: Het daget in den Oosten, &c.

Helaes! ick heb verlooren
De Vorst van myn ghemoet,
Den Ridder hoogh ghebooren
Van klaer en Prinslijck bloedt,
Dus mach ick zijn verscheyen
Wel beschreyen.

Nu sal ick niet meer hooren
Dat lieffelijck gheluydt,
Dat my de siel ten ooren
Soo soetjes troonden uyt
Met aartigh minlijck smeken
En schoon spreken.

De Spieghel sal verdwynen,
Daer ick myn aengesicht
Soo helder sach in schynen,
O lief en vriend'lijck licht,
U luyster en u brallen
Sal vervallen.

U wel ghedane wanghen,[1]
Van my soo vaeck ghekust
Met hartelijck verlanghen
En sonderlinghe lust,
Die sullen wormen, slanghen
Nu ontfanghen

En met een smaeck op eten
U tongh en kuysche mondt,[2]
Die inde leckere beten
Een lieve wellust vont;
Sy sullen met behaghen
Knauwen, knagen.

De neus daer ghy te vooren
Me roockt u spijs en dranck,
Die weet nu van geen smooren
Noch sticken van de stanck,
Sy sal nu inder kuyle
Gants vervuyle.

Ghy syt sonder gevoelen
Van lichaem en van hart,
Ach, kon ick so verkoelen
Myn ongemeene smart,
So souw' ick nu niet weenen,
Noch niet steenen.

Nu wil ick my begheven
In een kleyn kloosterkijn
En eynden daer myn leven
En heymelijcke pijn
En sal myn doodt beklagen[3]
Al mijn dagen.

Doch ick sal u doen bouwen
Hier op dit Graf een Huys,
Daer ick my met vertrouwen
In eenicheyt myn kruys
In myn rampsalich vrijen
Mach verblijen.

Nu moet ick my gaen ylen
En decken myn aenschijn
En draghen swarte wylen
Ter eer de liefste myn.
Ick sal hem noch vereeren
Met rouw kleeren.

[1] Wel ghedaan, schoon. — [2] Kuysch, kiesch, fijn proevend. — [3] Doodt, doode

ÉEN SEKERE HARTS-TOCHT OFT ONTROERINGE,

waer genomen uyt mijn woelende gedachten, rechts voor mijn Op-trecken met het Vaandel.[1]

De Eeren-Ampten zijn wel wens'lijck by de menschen,
Doch d'op-spraak acht ick meer als 't geen andere wenschen,[2]
Dies ballanst mijn gemoed, dat vast met Reden wickt.
Het geen een ander kloeckt, mijn moedigh harte schrickt.
De glori daer elck een met moeyten om sou loopen,
Die soeck ick, laas! met schaamt, met anxst-sweet af te koopen.
Wel hoe Garbrande, hoe! waar is u sin? u wit?
Waer is dat stoute hart dat in u boesem zit?
Wat heeft u fiere moed soo moedeloos verslaghen?
Schroomt ghy met eeren hier de Prinçe-Vaan te draghen?
Puft swavels licht geblick en 't bald'ren vande Roers,
't Is sotte flauwigheyd; van bloodheyd werdmen boers.
Recht op dijn eerlijck hoofd, al mochtet yemand laacken:
Wie kan 't Jan-alleman doch recht te passe maacken?

---

[1] Rechts voor, vlak voor. — [2] Er staat: and're.

NIEU-JAAR-LIEDT.

Stemme: O schoonste personagie, &c.

Vernieut, o mensch! dijn leven,
Doet op de poort van 't slaperich hert en ooren.
Siet hoe d'Engeltjens sweven,
Wiens soet gejuyg ghy kennelijck meugt hooren.
Sy singen seer
Gods hooghste eer,
Het schepsel vreed' op aerde.
Blixem en Wolcke
Doorscheurde en 't licht den volcke
Openbaerde.[1]

De anghstvallende kudde
Door bleke vrees besturven, schichtigh trilden:
De bange Herders schudde,
Een bootschap blyd' haer bloode herten stilde,
Die sand haer doe
Nae 't Bethlem toe,
Gods rijcke Soon te soecken,
Die s'arrem vonden
In een krebbe gewonden
Inde doecken.

Het goude Hemels teken,
De Leyd-ster klaer bescheen der Vorsten tenten,
Hier werden door ontsteken
De Coningen van 't goud-rijck Orienten,
Dies reysens lust
Haer gaf geen rust,
Voor sy in Bethlem togen,
Daer sy nae 't draven
Hem offerden haer gaven,
Nae vermogen.

---

[1] Werd openbaar.

O Geestelijcke Schapen!
Wat slaep-kruyt houdt u oogen soo gebonden?
Wat doet u dood'lijck slapen,
In 't schalck bedrogh van Duyvels list en sonden?
Went u gesicht
Nae 't levend' licht,
Verlaet de aerdsche palen
En vliet van 't quade.
God sal u met genade
    Licht bestralen.

Die eenvoudige lieden,
Oprecht en slecht, van 't waenwijs volck verschoven,
Liet Godt voor eerst ontbieden,[1]
Hoe dat zijn Zoon vernedert quam van boven,
Want Godt wierd mensch,
Om ons na wensch
Met zijn armoed te rijcken.
Die van haer goeden
De nood-druftige voeden,
    God gelijcken.

Nae-yvert u voorbeelden,
Ghy Princen stout, ghy weecke groote Heeren,
Die swemt in ruyme weelden,
In leckerny, in lust, in bancketteren.
Die 't wel insiet:
't Swaert en 't gebiet,
Dat is u lie'n gegeven
Om 't quaedt te snoeijen,
Doet elck in liefde bloeijen
    Door u leven.

---

[1] Ontbieden, boodschappen.

AENDACHTIGH LIEDT.

Stem: Het was een jonger Heldt. Of de Lofsangh Maria.

Vintmen by oudt of jongh
Soo saligh wel een tongh,
Die Gods wond'ren kan spreken?
Ick hout voorseker neen,
Want kunst, woorden en reen,
Die souden eerst gebreken.

Hoe sou het slijm en stof,
Heylige Godt, u lof
En grootheydt dan verhalen?
Dat al de Eng'len schoon
En dienaers van u troon
In mogentheyt moet falen.

Wie sal u Majesteyt,
U groote waerdicheyt,
U eygenschap uytroemen?[1]
U waerde borgery?
Als niemandt, wie 't oock zy,
Sijn woordingh niet kan noemen.

Nochtans niet soo ick wensch,
Maer als een danckbaer mensch
Soo sal ick, Heere, boogen[2]
U goetheyd en het goet,
Dat my van u gemoet
En dag'lijcx komt voor oogen.

Ghy hebt mijn lijf bereyt
In mijn moeders geweyt,[3]
Daer toe een ziel gegeven
En onsichtbaer gevoet,
Als ghy nu sichtbaer doet
En doen sult al mijn leven.

Ick danck u Heer daer van,
Dat ghy my schiept een man
En brocht in tijdt en stede
Daermen u eer bewijst
En geen Afgoden prijst,
Gelijck de Heydens deden.

Slae ick mijn oogen op
Ten Hemel inden top,
U Son schittert van verre
Des daeghs, maer inde nacht
Soo drijft de Maen haer pracht
Met goud en silv're Sterren.

En schou ick nederwaert
Op die vruchtbare aert,
Soo sie ick 't meeste wonder
Van schepsels en van Vee,
Van monsteren der zee
En het gewas daer onder.

Dan barst ick dickwils uyt
En roep wel overluyt,
Dat my die dingen leeren
Niet slecht op haer te sien,
Maer dat ick met eerbien
Der wond'ren God moet eeren.

---

[1] Eygenschap, persoonlijkheid. — [2] Boogen, verheffen. — [3] Geweyt, ingewand.

Ick siet, o Heer, wel an,
Maer wat ist? ick en kan
Ten vollen niet vol-loven,
U goetheyt is soo klaer,
Soo hoogh, soo wonderbaer,
En mijn verstant te boven.

Want u weldaden al
Sijn talleloos van tal;
Ghy blijft die noch volharden
Aen een onwaerdigh mensch,
Maer goede Godt ick wensch,
Dat ickse waerdigh werde.

Geeft Heer dat mijn Gebedt
Geschiede sonder smet
Van onsuyvere sinnen
En vliegend' woest gedacht,
En dat ick door u kracht
Mijn selven mach verwinnen.

EEN GERUST LEVEN.

Stem: D'Engelsche Fortuyn, &c.

Garbrande, wilt ghy leven recht gerust?
So lieft uyt liefd' den lieven God met lust:
Schuwt het misbruyk van d'algemeene lien,
Die meer op elck als op haer selven sien.

Wilt dat ghy meugt en wenst geen sotten wens;
Genoegh vernoeght den licht-vernoeghde Mens;
Armoe van wil die salight het gemoed
Meer als de vreck en rijcken overvloed.

Bedenckt u lang, weest vry in 't hooren snel,
Haet achterklap, spreeckt weynigh en dat wel;
Siet om of swijght, dijn oordeel schick dijn woord
Naer eysch van saeck, na 't vrund of vyand hoord.

In boecken-kijf en woorden spitse strijd
Verwaerloost niet u kostelijcken tijd;
Leeft slecht en recht, leest de suyvere Schrift,
Maer kloeckaerts kunst met rype sinnen sift.

Mont-wetenschap het domme vollick prijst,
Harts-wijsheyd steets haer inde daed bewijst,
Niet in vernuft noch kibbeligh verstaen,
De werelt dwaelt in onverstand en waen.

Ghy weet wel veel, so ghy dijn selven kend,
Wat dat ghy waert, wat dat ghy word in 't end:
Slijm, stof en stanck, der wormen aes en aert;
Dees kennis baert geen eer-sucht noch hoovaert.

Leeraert u self eer ghy een ander leert,
Of 't is om niet wat ghy Philosopheert;
't En doet geen nut datmen op yemand smaelt;
En siet niet uyt, maer in u harte daelt.

Daer is genoegh dat noodigh dient vervormt,
Dijn Tempel Gods (doch geestelijck) bestormt,
Werpt d'af-Goon uyt van qua gewoont en lust,
Van lief en leed en van gewaende rust,

Van boeldery met Mammon of den buyck,
Van Duyvels dienst, van 't ouwe snood misbruyck,
Van poppen-goed, van guychel-spel, van schijn,
Van lippen-liefd en watter meer mach zijn.

Sulck kercke-slaen en heylich stormery
Is Christelyck en staet een yder vry;
Maer 't leecke-boeck is lang veel eer verjaeght
Als 't beelde-werck dat elck van binnen draeght.

Garbrande, wilt ghy leven recht gerust?
So lieft uyt liefd' den lieven God met lust:
Schuwt het misbruyck van d'algemeene lien,
Die meer op elck als op haer selven sien.

LIEDEKEN.

Stem: Ick ly in 't hert pijn ongewoon, &c.

Het weten en wijs syn sou my in alle delen
Seer veel verschelen,
Het weten leert kunst-greep, ampt, recht spreken en helen,
Na bootsen spelen.
Veel krijght die schrand'righ leest
Verschiet van boecken,
Maer achtmen wijsheyd meest,
Men moetse inden Geest
By Gode soecken.

De pronck-kennis en yd'le roem van veel te weten,[1]
Maeckt ons vermeten,
En leyder! om goet-wordingh wy niet eens en sweten,
Maer God vergeten.
Wy soecken 't valsche schijn
Voor 't goede wesen,
Al wert van ick en mijn
De schaduw niet maer 't zijn
Voor 't best gepresen.

De liefdeloose harsen-kunt pooght steets te pralle
Met schoon te kallen,
Doch ware wijsheyts hooghste punt soeckt God in alle
Meest te gevalle.
Wie die in sich bevijnt,
Die sal bemercken,
Dat woorden-kunst is wijnt,
Want 't meeste nut verschijnt
In goede wercken.

De eersucht drijft verwaende lien tot hoogh te spreken
Voor slechte leecken,
Doch eenvoudelijck slecht en recht berou te preken
Doet meer af-breecken

[1] Er staat pronck, kennis.

En schricken van het quaet,
Jae gantsch verlaten,
Daer d'ander 't vollick laet
Verwondert: want 't verstaet
Niet watse praten.

Wat baet datmen soo seer verkeert de tijt verquisten
In schoolsche twisten?
Al waer men schoon soo schrift geleert, dat wy 't al wisten,
Ten maeckt geen Christen;
Maar wel die sabbatteert[1]
Van eygen wanen,
Van sonden en begeert;
Die selfs doet 't geen hy leert,
Die kan vermanen.

Het mont-geswets, kijf-lust, woord-strijd noch 't bitter schelden[2]
Die stichten selden,
Maer baren felle nijt, weer-wraeck en straf vergelden
Van 't geen hen quelden.
Verkeerden van 't gemoet,
Die last'ren garen
Het geen een ander doet,
Het sy dan quaet of goet,
Syn dat leeraren?

Ghy meesters kloeck, vloeijend en rijck in wetendheden
Van rijm en reden,
Dijn pont, dijn licht, dijn Hemel-gaef wilt toch besteden
Tot nut en vreden,
Jaeght uyt dijn eygen hert
Dijn huys-vyanden.
Maer meest siet elck te vert,
En blijft in 't aertsch verwert
Met onverstanden.

---

[1] Sabbatteeren, zich onthouden. — [2] Er staat kijf lusts.

Stemme: Op de Voyse vanden 68 Psalm.

Wat raestu dolle mensch verwoet?
Wat klampstu dus met arremoet [1]
In aver oude twisten? [2]
't Is ydelheyd (o schepsel blind!),
Dat ghy dijn selven soo vast bind
Aen 't wanen of sectisten.
Want de erf-leer en voorgangh port,
Datmen onstuymigh toornigh wort,
Oock vadsich en versuymel.
War-geesten kloeck en kibbel sieck
Verwecken uyt een wrock of pieck
Veel nickers woest getuymel.

Hoe derfstu, schim, met koener kop,
Soo stijgen hen ten ladder op
In Gods geheymenissen?
Meest 't komt die steets op d'Hemel staart,
Sijn selfs vergetend' en de aert,
In vuyle val te glissen.
Wat wilstu dan, o aerden worm!
Gods hoogen raet en schooner form
Met aerts vernuft doorgronden?
Het blind verstant schermutst en mist,
Gedenckt, o mensch! hoe dat du bist
Bewentelt in dijn sonden.

Wie sich tot sulck hert-spieg'len went,
Sijn eygen snootheyt eerst bekent,
Dees doet hem Gode kennen
En zijn verwende qua natuur
Leert hy (met Christ), al valt het suur,
Door tegen-wenst ontwennen. [3]

---

[1] Arremoet, arre moed, wrevel. — [2] Aver, over. — [3] Tegen-wenst, anders gerichte gewoonte.

Ach God, hoe dick en menigh reys
Weer-streeft dit stribblich weelich vleys
Mijn redelijck vermogen?
Wel duystmael (leyder!) op een dach!
Heer geeft dat ick verwinnen mach
De Vader vande logen.

O Schep-Heer my tot dy bekeert,
Ick bid dat ghy mijn bidden leert,
Oock sterven en wel leven,
Eer dat mijn jaren rollen af
En my den doodt het stinckend' graf
Sal tot een proije geven.
Gelijck het lijf hier heeft van noot
Huys, kleedingh, wijn, water en broot:
Soo heeft de ziel van noode
Gesont geloof, verlicht verstant,
O Heer u Geest, u woord, u hant
Die treckt ons uyt den doode.

O Bou-Heer van 't menschlijck geslacht,
Suyvert mijn hert en geeft mijn kracht
U wegen te bewand'len:
Maeckt my alleen niet letter-wijs,
Maer geeft dat ick u goetheyt prijs
By vromen en verstand'len.
Wel hem die 't geen hy kent voor goet
Recht wel beleeft en daed'lijck doet
Met ware goede daden
En niet op sijn verdiensten siet,
Gods segen hier en nae geniet
Den Hemel uyt genade.

AENDACHTIGH LIEDT.

Stemme: Aenhoort doch mijn geklagh ghy Ruyters fray.

't Gemeene volck en 't puyck
Als Ketters zijn gedreven,
Vrypostigh en ter sluyck
Næ elcx Afgod de buyck,
Dees leyt van 't recht gebruyck
In een dood'lijcke fuyck,
Met schijn van wel te leven.

Al levend syn sy doot,
Die inde Wereld woelen,
Elck voert zijn ziel in noot;
Al is Gods goetheyd groot,
Sijn schepsel hem verstoot,
Want siet de mensche snoot
Met haer lust-Goden boelen.

Elck smeet uyt waen een God,
Elck wil met Pallas proncken,
Elck soeckt Plutoos genot,
Elck doet Venus gebod,
Elck werdt van elck bespot:
Want elck dient sat en sot
Den Bras-God dol en droncken.

Verblinde mensch ghy mist,
Laet af van 't Afgodderen,
Gaet uyt u selfs in Christ,
Moeyt met geen Kercken-twist,
Verwaende sotheydt ist,
Van Gods afcomst met list
Te vernufteliseren.

De letter-vretery
En 't pralen met veel boecken
Sticht inden mensch (dunckt my)
Geest'lijcke hoovaerdy,
Roem-sucht en klapperny,
Fael-grepen van te vry
En te diep ondersoecken.

Wat schrijft, leeraert of preeckt,
Gaet vrymoedigh uyt dond'ren
Wat God docht, denckt of spreeckt,
Waer schrift-wijs sich in steeckt?
Mensch of ghy eens bekeeckt
Wat u noch goeds gebreeckt,
Ghy sout u seer verwond'ren

Van u verdwaelsheyt drijst
En oock van Gods genade.
Bid, waeckt, wan-hoopt noch yst
Voor God die 't alles spijst.
Wel hem die Gode prijst
En zijn geloof bewijst
Met Christelijcke daden.

Die klap-sieck mont gelooft,
Pracht drijft met hersen-reden,
Want syn scherpsinnigh hooft
Een woort tot hayr toe klooft,
Slecht en recht wert verdooft,
Die acht meer datmen slooft
En goede wercken deden.

Die weet dat hy niet weet,[1]
Die heeft een goet geweten;
Die in zijn herte treet
En biecht voor God met leet
De sonden die hy deed,
Met tranen, bloet en sweet,
Sal sich niet groots vermeten.

Heer, geeft myn dit insicht
En maeckt my recht verstandel,
Soo door u Geest verlicht,
Dat ick voldoe mijn plicht;
Geeft dat mijn simpel dicht
My en mijn naesten sticht,
In leven en in wandel.

[1] Niet, niets.

AENDACHTIGH LIEDT.

Stem: Mijn ziel maeckt groot den Heer.

Die God in zijn gemoed
Houd voor het hooghste goed,
Die zal niet anders wenschen
Als sijnder zielen rust
En wel doen met een lust
Aen alle goede menschen.

Wat is hier meer gequel
Of aerdscher droever Hel
Als 't knagen vande sonden?
Die als sy zijn begaen
De ziele eeuwigh slaen
Veel geestelijcke wonden.

Wat is hier meerder vreughd
Als die heylsame deughd
Met waerheyd te beleven?
En sich naer een gemoed,
Dat niet nae hoogheyd wroet,
Vreedsamich te begeven?

Ick trots de grootste mensch!
Die nae zijn wil en wensch
In hoogheyd is verheven:
Ghy die in 't hartjen hoord
Gods eygen suyver woord,
Gantsch ongevalscht gedreven,

Niet door verweent verstant,[1]
Maer door de Predicant,
De Geest des Heeren heyligh,
Die treckt noch kiest geen sy,
En maeckt de zielen vry,
Van sonden vranck en veyligh.

Hoe salich is die man,
Die met God spreken kan
In 't tempeltjen der eeren!
In 't Kerckjen gebout
Van silver noch van gout
Maer van den Heer der Heeren!

Daer Godt vaeck selver set
En schrijft syn waerde Wet
Met Goddelijcke vingers:
Daer weetmen van geen twist,
Van vonden noch van list
Van felle bitt're dringers.

Daer soecktmen staet noch eer,
Maer de heylsame leer
Met kinderlijcke vreesen;
Met waer berou en boet,
Meer deughdelijck en goet
Dan wereld wijs te wesen.

Heer! als ghy my aenspreeckt
En innerlijck bepreeckt
't Geheym van mijn gewissen:
Soo opent mijn gesicht
En brenght mijn in het licht
Wt duysent duysternissen.

---

[1] Verweent, verfijnd.

LAATSTE GEDICHTEN.

LIEDEKEN.

Op de Wijse: Fortuyn eylaes bedroeft ben ick tot &c.

En had ick noyt bemint de witte reyne deughd,
So waar ick niet verlieft op u Maagd'lijcke jeught,
Soo waar myn hart noch vry van quelling en verdriet,
Soo voelden ick in my oock dese vreuchde niet.

Och welcken blyschap ist, wanneer als ick aanschou[1]
U suyver schoon aanschijn, o eerwaardighe Vrou,
Och die met u ghesicht u eerbaerheyt verrijckt,
Waar door myn hart int sien van vreuchde gantsch beswijckt.

In wat een droeve stroom wart ick gedompelt dan,
Als ghy, mijn lieve helft, u aanghesicht drayt van
U minnaar die u mint, soo u wel is bekent,
Maar u afkeericheyt veroorsaackt mijn ellent.[2]

Dat al de Weerelt eert, is van my niet gheacht,
Ick haat de hovaardy, maar u eerlijcke dracht
En stille staticheyt en nederich ghelaat
Verciert u Lief veel meer, als 't Prachtighe ghewaat.

'T opsichtich Poppen goet geeft wel een schoone schijn,
Dan die blinckende deught can in geen cleeren zijn,[3]
Maar in een eerlijck hart en deuchdelijck gemoet,
O Maaghdeken dit is het alderbeste goet.

Waart ghy niet opghepronckt met dees Heerlijcken schat,
Ick had u in mijn Ziel oock niet soo lief ghehadt,[4]
Ick had u nimmermeer soo achtbaar aanghesien:
De gaven van 't ghemoet ick meer als 't Lichaem dien.

---

[1] Variant: Och! wat een. — [2] Variant: afkeerlijckheyt. — [3] Variant: doch.
[4] Variant: soo lief oock niet.

Den gaven van 't ghemoet en Lichaams schoonheydt schoon,
Stelt ghy voort keurich oogh in 't licht rijck'lijc ten toon,[1]
Dies blijft ghy myn Princes, in vreugd' en in gequel,
Ick offer u mijn hart, t'welck snackt na u bevel.

Ick hoor u Lief gheheel, ick ben niet langher mijn,
Mijn hart kan langher niet van u verscheyen sijn,
Smelt onse harten t'saam, vereent ons wille nu,
Of laat ons metter daet gaen mengen my in u.

---

[1] Variant: oogh wel rijckelijck.

NIEUW LIEDT.

Stemme: O Keyserlijcke vrouw! verheven en ontsien, &c.

In twijfel en met schreumt soo hef ick op dit liedt,
Beducht zynde voor schant en of ick wil of niet
En dat ick hier myn liefd, 't welck my de schaamt ontraat,[1]
En een raet-rijck op merck beschut ons voor veel quaet.

Beschut ons voor veel quaet een raet-rijcke op merck,
Wat sal ick dan bestaan in dit mijn sinn'loos werck?
Och! sal ick? ja, ick moet haer klagen in myn noot,
Soo ick myn noot verswijch ick wert een wisse doodt.

Ick werd een wisse doot soo ick mijn noot verswijgh,
Soo klaagh ick dan op hoop dat ick noch troost vercrijgh
Van die my heeft ghewont, van die my heeft gheraackt
Met haer omsichtich ooch, dat my haer volgher maackt.

Dat my haer volgher maeckt met haer omsichtich oogh
En haer eerbare deucht, ick opentlijck verbooch,[2]
Hoe ick met al myn hert vernedert legh en kniel
En draech myn af Goddin in 't binnenst van myn ziel,

Int binnenst van myn ziel draech ick myn af Goddin
Om noodt van wederliefd' ick aldus krachtich bin:
Myn lieve Angneets Dei! ten hanght niet op myn borst,[3]
Maer pronckt staegh in myn hert daar sy niet in bemorst.

Daer sy niet in bemorst maer pronckt staagh in myn hert,[4]
Dese afgodery, daar ick in ben verwert,
Dit is myn soetste vreucht die in myn sinnen speelt,
De liefde van myn lief, myn alderliefste beelt.

---

[1] Eerste helft blijkbaar bedorven, lees: Verraad ick of Ontdeck ick? — [2] Verbooch, roem. — [3] Ten, lees: en? — [4] Er staat: hart.

Myn alderliefste beelt, verkoren Koningin,
Princesje van myn ziel, Bevoochster van myn sin,
Versteurt u daer niet in soo ghy mijn sotheyt merckt,
Maar denckt dat liefd en min somtijts veel grillen werckt.

KLAAGH-LIED.

Stemme: Uyt Liefden siet, Lijd' ick verdriet, &c.

Mijn sinlijckheyd
Heb ik geleyd
Op een die ick moet derven,
Die my onthoudt,[1]
't Welck myn so rout,
Dat ik vaack wensch om sterven:
Niet dat ick haar,
Mijn Lief eerbaar,
Yet quaets souw willen gunnen,
Ja woud' ick al,
(Dat ick niet sal)
'K en souw voorwaer niet kunnen.

Want d'oogjens bly,
Die sy tot my
Eertijts so lieflijck keerde,
Die heeft sy noch,
Waer door ick, och!
Haer hertelijck begeerde.
En haer wel-vaert
Is lief en waert
In mijn getrouwe sinnen,
Souw 't hart van mijn
Wel konnen zijn
Sonder haer te beminnen?

Neen 't, seker neent,
Het sucht en weent
Als het mijn Lief siet lijen,
En in haer vreucht
Schep ick geneucht
En over groot verblijen,
Want sy besint[2]
Die haer bemint,
Soo 't onberoemt mach blijcken;
Geen last of noot
Sal voor de doot
My van mijn Lief doen wijcken.

Hoe soud' ick, siet,
Beminne niet
Die, so men mach bemercken
Is wijs van Raad,
Arrem van praat
En rijck van goede wercken?
Hier door 't oogh viel
Op d'ed'le Ziel
Van mijn Lief uytgelesen,
In wien ick, ach!
Docht dat ick sach
Het alder-schoonste wesen.

Kleyn is mijn roem,
Of ick schoon noem
Haer wel-geschickte zeden,
Want d'Ouders die
Gaen, so ick sie,
Haer aen Rijcker besteden
En die haer eerst
Scheen wel begeerst,
Gaat vluchtigh sy verlaten,
Maer die aen-neemt
Voor eygen, vreemt,
Laet sich door 't geld bepraten.

---

[1] Vul aan: zich? — [2] Besint, heeft lief.

Het duyvels Geld
Heeft oock geweld,
Sie ick, in 's menschen ziele,
Want die quaat doet,
Kan metter spoet
De Liefde licht verniele.
Geen Liefd maer schijn,
Want siet an mijn,
Of het my Kan verkeeren.
Daermen Jonst koopt,
Hoe dat af loopt,
Sal ons de Tijd wel leeren.

AMOUREUS LIED.

Op de Voys: Est ce Mars le grand Dieu des Allarmes.

Waer is nu dat hart? waer de gedachten?
Waer 't gemoet?
Dat so Mannelijck conde verachten
's Weerelts goet,
Dat de Croon
En de Heerlijckheen
En de s'Cepters schoon
Sou trots vertreen,

Dat Staten en Steden en Vorstendommen
En t'gewelt
En t'rammelen in Riddelijcke somme
Van hart gelt,
Jae t'Cieraet[1]
En 's Aartrijcx hooghste pracht
Vaack heeft versmaet
En groots veracht?

Dat hart kan sich breydelen noch bedwingen
In sijn leet,
Dat soo grootmoedelijck alle dinghen
Eerst versmeet.
O verdriet!
O pijn! o quaal! o smart!
Ghy maalt tot niet
Dit groote Hart.

Dat alle hoocheden heeft versmeten
Inde Wint,
Dat kan lofhartich niet vergeten
't Geen 't bemint.
T'is te sot!
En al te langh gevrijt

[1] t'Cieraet, waarschijnlijk tsieraad, niet het sieraad, verg. blz. 294.

Die met my spot,
En deunt altijt.

Op wien sal ick meer wrocken en wrijten
Dan op mijn!
En sal ick het oock myn oogen wijten,
Of de schijn
Vande gunst
Die my wel is geschiet?
Ach! 't was maer kunst
En anders niet.

Betoont nu de cloeckheyt van u sinnen,
O myn hart,
Int wel vermeesteren en verwinnen
Van u smart,
En volcht raat
Met vlaagjes wat vervreemt;
T'en is so quaat
Niet als gij 't meent.

Ach! het valt myn so swaer te verlaten
Myn Vriendin!
Al had ick oorsaeck om u te haeten,
Niet te min
O Joffrou!
Ick blijf in lust of noot
U noch getrou
Tot inder doodt.

LIEDEKEN.

Stemme: Esprits qui souspirez.

O Ghy neus-wyse hoop! ghy nau gesette lieden,
Die 't buytenste verheft en binnenste veracht,
Ghy raet uyt waen en schijn, te minnen of te vlieden
Yemant om naem of graet van kleen of groot geslacht.

De voorsichtige sorgh wert van my niet gelastert,
Noch die Registers, noch de tafels van de vromst,
Maer 'k haet den rijcken Guyt en wese-loose Bastart,[1]
Die door zijn wan-gelaet verloochent zijn af-komst.

Van oud Raets-heerlijck volck en staet-waerdige menschen,
Naem-aftigh en daed-rijck, uytstekende van deught,
Te wesen afgedaelt, is prijs'lijck en te wenschen,
Tot spiegel en tot spoor voor d'eergierige jeught.

Maer ydel en onnut is 't pochen en het roemen
Van 't hoogh-doorluchtich huys, of 't Adelijcken lijn,
Al mocht hier yemant schoon de beste maegschap' noemen,
En deught hy selven niet, wat voordeel mach 't hem zyn?

Wat mach het letten oock, die van verachte boelen
Bevrunt is en verwant met bloet on-edel slecht,[2]
Als hem zijn eygen deucht en dapperheyt noch voeren
Tot kroon, tot staf, tot staet, of voor-plaets in het recht?

Geen namen, tytels, noch geen wapen, noch geen merken,
Noch het behelmde schilt en fockt den Edelingh,
De deugd maeckt edele lien, want sonder d' ed'le wercken
Soo is den Adel maer een slecht niet waerdich dingh.

Het Erentfeste saet van Maeghen en van neven,
Van verre broederschap en groote swagery,
Van d'Hemel tot den kruyn des steylen luchts verheven,
En brenght den armen man geen nut, maer droefheyt by.

---

[1] Wese-loos, ongemanierd. — [2] Bevrunt van, verwant aan.

Als hy hem vint versmaet van die Godloose rijcken,
Die ruggelingh hem gaet en smalt syn aensicht af,
Die inde hooghste noot niet eens na hem sou kijcken,
Noch hem, dood zijnde, nau geleyden in het graf.

Doch ghy verwaende lien (van veel ghenaemt de besten,
Om dat u out-Oom of groot-Vader heeft beheert
Met wijsheyt en gesorgh die Vaderlijcke vesten)
Ghy wert om ander lien (niet om u) deught ge-eert.

O Vaders liefde-loos! wat wet doet u toch bannen
Den deughdelijcken man om zijn vernedert bloet?
Ghy scheurt de herten vaeck, ghy Beulen! ghy Tyrannen,
Ghy moort de zielen en ghy martert het gemoet

Der gener die met min en met genegentheden,
Door eenicheyt des geests gril-hertigh zijn vereent.
O voogden vroom! (maer vreck) die buyten recht en reden
Mijn lieve liefje dwinght en strengelijck verpeent

Om dats' uyt minne heeft haer minder uytverkoren,
Doch die haer meerder mint als wel haer meerder sou:
Want ick acht mijn alleen ter werelt maer geboren,
Tot lust, tot nut, tot dienst van mijn beminde vrou.

Ghy Cooplien vande Echt en Dingers in het geven
Van huw'lijcx goet, ghy gluurt op geldt, op haef, op winst;
Op welstant vande trou, noch op het vreed'lijck leven
Van Jongelingh en Maecht, en ooghdy op het minst.

AENDACHTIGH LIEDT.

Stemme: Sal ick langer met heete tranen, &c,

Waen-wyse lieden, valsch van oordeel,
Geslacht-sieckt is maar sotte pracht,
Ten doet in u geboort geen voordeel,
Noch 't çiert u met geen kunst, noch kracht.
Was dijn af-komst
De rijckst, de vromst,
Was dijn af-komst
Seer hoogh begaeft van God,
Wat nuttet sydy selven nar of sot?

Veel Ouders zijn van Geest doorluchtigh,
Groot van vernuft, dapper en rijck:
Haer kind'ren boersch, nesck en ontuchtigh,
In geene zeden heur gelijck.
Die 't wel besiet,
Af-komst seyt niet,
Die 't wel besiet,
Een quist-goed baert een vreck,
Een wyse Vader teelt ook wel een geck.[1]

't Is beusel-marckt dan veel te roemen
Van oude stam, wel eer vernaemt,
Alsmen in 't maeghschap u niet mach noemen,
Of dat u bloed-vriendt uwer schaemt,
Door misbruyck, of
Van slemp, van slof,
Door misbruyck of
Soo quaet gebreck u deert,
U bloed verwanten ghy selfs seer onteert,

Alleens werden wij meest geboren,[2]
Maar niet alleens tot deughd gement.
't Goed leven oft quaed werdt verkoren

---

[1] Ook ontbreekt. — [2] Alleens, gelijk.

Nae dat den mensch hem selven went.
Voor-Vaders deughd
Geeft wel een vreughd,
Voor-Vaders deughd
Men niet als rijckdom erft,
En ist niet jammer dat sy met hun sterft?

Geschapen dingen kan men wennen,
Recht (alsmen seyt) van 't jonge rijs,
Het ed'le schepsel sich selfs leert kennen
Door sticht'lijck volck en onderwijs.
d' Opvoedingh doet
Veel nut en goet,
d' Opvoedingh doet
Oock datmen schier ontmenscht;
Men raeckt (God betert) licht in quade wenscht.[1]

Men mocht de goe natuur wel vloecken,
Schiep sy de armen soo veracht,
Dat men de deughd alleen moest soecken
By snorckers van haer groot geslacht.
God heeft voor al,
Door schick of val,
God heeft voor al
Daer heerlijck in voorsien;
Men vint by rijck en arm wel goede lien.

Ghy vrouwen grootsch en trotsche Heeren,
Bouwt niet te seer op 't avontuur,
U hoogheyts staet haest kan verkeeren,
En oude armoe smaeckt soo suur.
De hooge moet
Op oor of bloet,
Met reden wort begeckt,
Wat baet u 't suyver bloet als ghy 't bevleckt?

Ghy wereld-volck of rechte wysen,
En pronckt niet met eens anders deught;

[1] Wenscht (er staat wensch), gewoonte.

Dijn eygen leven laet u dat prysen,
Dat geeft de ziel een meerder vreught.
Soeckt niet te vert,
Gaet in u hert,
Soeckt niet te vert,
Siet wat ghy selven bent,
En lastert niemant die ghy niet en kent.

DER GODEN WAERTSCHAP

Stemme: Sal ick langher met heete tranen, &c.

Laetst als de Goden bancketeerden,
En lurckten vanden Nectar soet,
So s'over disch juyst redeneerden
Van 's menschen alderhoochste goet,
D'een sprack 't waer lust,
D'ander t'is rust.
D'een sprack 't waer lust,
Doen sey den God Jupijn:
Waer toe dit kibb'len, laet ons vrolijck zijn?

't Is hier een tijt van quinckeleren,
Het aartsche volck woort-twist en kijft,
Ick wens en wilt, ghy Hemel-heeren,
Dat yeder juycht en vreucht bedrijft.
Viert mijn gheboon,
O groote Goon,
Viert mijn geboon,
Singht, springht, hippelt en lacht!
Dit was geseyt, gehoorsaemt, voorts volbracht.

De salen die als sonnen bloncken,
Waren terstonts met vreughd vervult.
Als sy haer meugh hadden ghedroncken,
En haer wel sat hadden ghesmult:
Hier gingh den een,
Daer lach de geen,
Hier gingh den een,
Daer Venus met haer pol,
De Nortsche Nydt steegh uyt haer helsche hol.

Haer fel vergift heeft sy gheblasen
Door den vergulden Hemel wijdt:
De Goden buys raeckten aen 't rasen,[1]

---

[1] Buys, dronken.

Aen 't wrocken, voort aen twist, aen strijdt,
Want Pluto bits
Heeft met een krits,
Want Pluto bits
Heeft Cupido verleemt,[1]
Sijn booch en Pylen hy hem al beneemt.

De Musen die met Phebo songen
En Pallas met den Bloedt-God Mars,
Sijn al vermeestert en bespronghen
Van den drie-hoofden Cerb'rus bars:
Men sloecht al doodt,
'Twas kleyn of groot,
Men sloecht al doot,
De Moeder vande min
Heeft weynig (of schier gantsch geen) leven in.

De Sulpher-Vorst die leert nu minnen
Met woorden van silver en gout.
De deucht noch eer, noch ed'le sinnen
Sijn niet geacht van jongh noch oudt:
Is 't hoer of dief,
Is even lief,
Is 't hoer of dief,
Zijn sy versien van gheld,
Sy werden voor den vromen nu ghesteld.

Daermen een Hemel plach te bouwen,
Daer vestmen nu een droeve Hel,
Dat doen sy die om 't ghelts wil trouwen
Een lompen loer of leelijck vel.
Dies maeckt de droes
De kop hun kroes,
Dies maeckt de droes
Selden tijt sonder strijt,
Daer d'ander als in 't Paradijs verblijt.

---

[1] Verleemt, krachteloos gemaakt.

AMOUREUS-LIEDEKEN.

Op de Voys: Van Spaininielette.

Kon ick eens recht bedwingen
Mijn vliegend' wilt gesicht,
Maar ick misbruyck dees dingen,
Daarom is t'hart so licht:
T'lust altijt na wat varsch,
Verandering is goet,
T'nieuw maackt my t'oude warsch,
T'verand'ren is so soet
Voor een die 't doet,
Dat werd' ick vroet
Door wanckelbaar gemoet.

't Oogh doet mijn cort beminne
Een frisse, suyv're Maacht,
Een bruynooghd' Coninginne
Heeft dees weer haast verjaaght,
Heur Hair was langh en blont,
Heur Oogjens swart als Git,
Heur lachend' roode Mont
Heeft tandetjens snee wit,
Soo blanck als dit
Is elcken lit,
Dat an haar Lichaam sit.

Als t'hart schier heeft vercreghen,
t'Gheen mijn oogh garen siet,
De reeden seyt daar teghen:
Voorwaar ten dient u niet,
Anmerckt wat ghy verkiest,
Ansiet wat ghy begheert,
Hoe haest een Mensch verliest
Daar ghy s'om mint en eert,
Schoonheydt verkeert,
Versochtheydt leert:
Ghy mint dat u meest deert.

Doe heb ick uyt verkooren
'T geen my wel nut syn sou:
Een deuchd-rijck, wel gebooren,
Bescheyde wyse Vrou.
Recht is het dobble rou
Als het komt anden dagh,
Die mogend' niet en wou
En willend' niet en mach:
Ick wou wel, siet,
Maar sy wou niet,
Doe bleef ick int verdriet.

Dit duurden eenige poosen,
Dat ick dus was belaan,
Men siet soo schoone Roosen
Wassen, als daar vergaan.
De Schepen of en aan
Syn vast in een waardy,
Wat wil ick mijn verslaan?
't Versoecken staat doch vry
Een goet ghesel,
Dus denck ick snel:
Wil d'een niet, d'ander wel.

Ick koos een Meysjen aardich
Van minnelijck ghelaat,
Van leeven heel eerwaardich,
Van middelbare staat,
Beleefd en heus van praat,
Oprecht, vriend'lijck en trou,
Maar buyten Vrienden raat[1]
Sy gantsch niet doen en wou,
En 't was haar sin,
Maar niettemin
Soo derf ick mijn Vriendin.

---

[1] Vrienden, verwanten.

Al moet ickse verliesen,
Ick set daerom geen smart;
Ick maack door myn verkiesen
Een Gast-Huys van myn hart.
Verandering van spijs
Maackt lust en appetijt,
T'verand'ren ick seer prijs,
k' Verander metter tijt.
Daar syn soo veel
Schoon, Rijck en Eel;
Ick crijgh oock licht myn deel.

SONNET.

Wel, wat beklaach ick my van mijn lichtvaerdicheden,
Om dat ick nu begeer 't geen tegen d'Eere strijdt?
De Noot-wet wilt, ick voelt, dat mijn Lof voor een tijdt
De krachten van mijn wil moet uyt de wege treden.

Ick heb gebaent, geplant, gebouwt de lieve gronden
Van mijn begeerten en van al mijn wenschen soet:
Nu ist de Min haar ampt, dat sy die voort voldoet
Tot sulcken nut en endt, als ickse heb gevonden.

Ach Min! die in mijn geest bliest deze Lustjens sot,
Kort my het leven stracx of doet my door 't genot
Van sijne Lieflijckheyt in volle blijtschap rysen:

So sal ick seggen, dat ghy alderbest regeert
De harten vande mensch en dat ghy so beheert,
Dat ick geen Godt so seer als u en weet te prysen.

KLAEGH-LIEDT.

Stem: Hoe lang sal ick met heete tranen &c.

Moy Aeltjen is 't soo haest vergheten
Myn lang vervolg van dagh en nacht?
De schoone tijd die 'k heb versleten
En met u wil heb door ghebracht
In vriendelijckheydt,
In vrolijckheydt,
In vryicheydt
En soeticheydt van praet,
Van 's nachts tot 's morghens en des avonts laet?

Myn Vrienden smaet en 's Vaders toren,
Die heb ick om u, in 't begin,
Met sware dreyging moeten hooren:
Maer 't ging soo haest my uyt als in,
Dat bleeck soo dick,
Wanneer als ick
Een blinck of blick
Van u schoon oogen sach,
Soo bleef ick by u den geheelen dach.

Hoe dick nam ick u ted're handen
En druckten s'aen myn slincker borst?
Daer my het binnenst scheen te branden
Van t'geen dat ick nauw spreken dorst:
Daer wenst' ick myn
Een versterkijn,
Van Kristalijn,
Of van fijn spieghel glas,
Dat ghy mocht sien, hoe ick te moede was.

So 'k by myn hart had konnen komen,
Ick hadd' het met eerbiedicheyt
Stracx uyt syn legher-stee genomen
En in u lieve schoot gheleyt,
Soo lief waerd dy,

De siel van my;
Docht ick dat ghy,
So wulleps waert van sin,
En so lichtvaerdich oock in uwe min?

Daar ick ter Weerelt heb genooten
De vreucht diemen verkrygen kan,
Daer wert my nu de deur gesloten
En men hout daar een ander an.
Hoe sydy nuw,
Voor my soo schuw?
Of wien heeft u
So schandelijck gheraen,
Dat ghy my hebt dees trots en spijt ghedaen?

Wat moochdy in u selven dencken,
Wanneer als ghy eens over siet
Myn leurtjens en kleyne gheschencken?
Of 't geender by ons is geschiet?
Soo hier, so daer,
Ghy weet wel waer;
Met wat gebaer
En gantsch verslingert hert,
Was ick gestaech in uwe min verwert.

Wat woorden synder wel gesproken,
Bedencktse eensjens in uw geest?
Wat Eden hebje myn ghebroken?
't Is wonder datje niet en vreest,
Dat ick u eens,
Met vry wat reens,
Yet ongemeens
Sal spelen op een tijd,
Is dat myn liefde noch verkeert in nijdt.

Gaet heen geveynsde Kourtesane,
Begoghelt d'oogen en het breyn,
Met uwe Kokedriele trane,
Van den verdwaesden Kapiteyn:

Dien blooten bloet,
Van wien ghy 't goedt
Meer als 't ghemoedt
En dat men reden acht,
Versteurt my niet, vaart wel en voort genacht.

LOFF-LIEDEKEN.

Stemme: Aenhoord doch mijn geklagh, ghy Ruyters, &c.

O Roem van Amsterdam!
O Trots van alle Steden,
O Hooft-tack van u Stam!
O Dochter! die daer quam
Van Phoebus! en die nam
U voedsel uyt de vlam
Van zyne Godd'lijckheden.

O Schoon! ja Sonne schier,
Die mildelijck laet daelen
U jonsten, goedertier[1]
Op my, u Dienaer hier,
Met sulcken soeten swier,
Dat ick brand van een vier
Geboren uyt u stralen.

Wanneer u klaerheyd groot
Met blixem en met blaken
Haer voor mijn oogh ontbloot:
Ick schaem mijn in mijn doot,
't Hart word so kouwt als loot,
Nochtans een bloosend' root
Dringt door mijn wang' en kaken.

Als ghy (o mijn Vriendin!)
U levendige lichten
My slaet ter zielen in,
So schrickt mijn hart en sin,
Doch met een lieve min,
Door dien ick groot bevin
De kracht van u gesichten.

O kracht! die alle kracht
Mijns lichaems kan verplanten!
Van waer komt u die macht?
Of heeft u Venus sacht,
Wt het kleed vande nacht,
Twee starren schoon gebracht,
U hooft tot Diamanten?

O Licht van onse Tijd!
O Gloor van duysend Eeuwen!
O Glans gebenedijd!
Wie u siet, hem verblijd
En werd zijn selven quijt:
Att'lanta werd gevrijd
Van Hollanders en Zeeuwen.

Wie dat u eens aanschouwt
En kan de dood niet vresen,
Maer werd moedigh en stouwt,
Om met u in het Wouwt
Te loopen; ick vertrouwt:
Hadd' ick 't bekoorlijck gouwt,
Ick sou verwinner wesen.

---

[1] U, er staat: Wt.

EEN LIEDT.

Op de Wijse: Nu leef ick in 't verdriet, &c.

Goddin, o Venus schoon,
Verwect in mijns Liefs hart
Een soet gherechte loon
Voor mijne droeve smart,
Ick kan doch langher niet leeven in dit ellent,
Ick brant, ick brant int vier der minne sonder ent.

Eer ick u schoonheyt kon
Of oyt met Ooch aensach,
So docht mijn nieuwers Son,
Ter werelt scheen geen dach,
De Lucht was sonder Gout of sonder braef cieraat
Daar sy, daar sy nu op het hoochst verheeven staat.

De Nevel en de Mis
De dagheraat verjoech,
Dampen en duysternis
De schoone middach sloech,
Het aarderijck dat lach ghewentelt in een klomp,
Ten had gheen ooch, het scheen een maxselloose romp.

Het Hemels vier, docht mijn,
Was doof en gans ontgloort,
Het scheen wel doot te syn
Of gans en al versmoort;
De vlammen sterck, vol schijn, vol leevens en vol brands
En sagh ick niet of nau wat flick'ring van haer glands.

En 't waater wel eer bly
En quix en snel ter loop,
Dat stont bedroeft ter sy,
Ghestaapelt over hoop
Met Wolleken en wint verselschapt en door sprenght,
Want Aart, want Lucht en vier was t'eenemaal vermenght.

Maar even alsoo vaack
Als ghy o Son verscheen,
De groote Heemel brack,
't Licht quam met u beneen,
De aarde neech en stroyde Lovers en groen kruyt
En waar ghy gingt of stond quam een versch Bloempjen uyt.

De wyde lucht ghekleet
Met Starren, Son en Maan,
Die stelden haar ter zeet[1]
Om op u dienst te staan,
Doch eer sy sitten gingh soo schonck sy u dat licht,
Dat licht, dat licht, dat my betoovert int ghesicht.

Het heyligh vier bevreest,
Doch suyverlijck en reyn,
Vereerden met syn Geest
U Lichaem en u breyn,
Dus quam de wackerheyt in u verheeven Ziel,
Daar eerst mijn Oogh en mijn ghenegentheyt op viel.

De wilde blancke Zee,
Aenziende dit ghebruyck,
Die quam oock seer ghedwee
Aenbieden u de Pruyck,
Die op u eedel Hooft soo hel en glinstrich straalt,
Dat noch Goddin, noch Nimph int minste by u haalt.

O Lief! o nieuwe Son!
Ick Offerden u op
Mijn Zieltje soo ick kon
Met deese Goude Kop,
Drie Roemers dronck ick uyt, hoe kranck oock dat ick schijn,
Als ick dan mocht u slaaf en u lijf eyghen zyn.

---

[1] Stelden haar ter zeet, zette zich neer.

LIEDEKEN.

Stem: Als ick uyt wandelen gae, &c.

Goddinne, die de naam van 't schip-rijck Eylant voert,
Die met geen Tooverkracht Hemel en aart beroert,
Maar die met u ghesicht en Goddelijcke kunst
De grootste man beweegt doet snacken na u gunst,

De grootheyt van u macht ick noyt soo hooch en hiel
Als ick de hoocheyt doe van u verheven ziel,
Die op den top des Lofs ten pronck des werelts staat,
Sulcx dat de Zon beschaamt syn ooghen neder slaat.

Als hy eerbiedich u eerwaerdicheyt aenschout,
Hy schimmert en hy staart: en tciert sijn hooft met gout [1]
En bromt soo voor u deur daer hy een lonckje pracht,
Waar met dat hy volnoecht voldoet syn groote jacht.

Smorgens voor dauw voor dach en in den dagheraat,
Wanneer hy opghetoyt uyt syn slaepkamer gaet,
Als ghy noch legt en slaapt met al u Huysghesin,
Dan komt den brallert aen door glasen Vensters in.

Hy kyckt, hy wederkyckt en siet u schoonheyt door,
U Silverblancke vel vergult hy met syn gloor,
Ghy voelt de luwte van syn straalen soet en sacht
En toont hem al het t'gunt hy meest op Aarden acht.

Hy doet al wat hy wil en wat hem best behaaght,
Dan gaet den snoepert deur, hy schent so menich Maagt,
Waer dat die Vrouwe Man maar steelwys eens insluypt,
Hy vint gheen Vrouwtje die hy niet in slaap bekruypt.

De leste reys Goddin als hy u wel besach,
Doen ghy in diepe rust en onbekommert lach,
Doen stal hy uyt u Hooft, op 't aardichst dat hy kon,
U ooghen en hy liet voor elcken Ooch een Son.

---

[1] Hy schimmert, het schemert hem.

Soo komet by Goddin dat ick en alle lien
Die dese Majesteyt vol Heerlijckheden sien,[1]
Door 't blincken van u snel en weesselijck ghesicht,
Waar met dat ghy mijn siel inwendich noch verlicht.

Dit is myn hooghste vreucht daer ick my in verbly,
Dat ghy u ooghjens slaet uyt goetheyt eens op my;
Als u ghenade my eens vriendelijck aensiet,
Ick ruylden dat gheluck om al de Werelt niet.

[1] Die, blijkbaar onjuist, misschien Hier?

KLAEGH-LIEDT.

Stem: Van d' Engelsche Fortuyn.

Edele siel verheven, groots en schoon,
Die u cieraet en huysingh stelt te toon
Voor 't brave volc van ongemeen verstant,
Dat u aenbidt als Goddin van ons Lant,

Gheluckich, ach! gheluckich zijn de lien,
Die u schoonheyt gestadich moghen sien:
Niet salich slecht, maer heylich was de dach,
Doen ick u geest eerst door syn vensters sach.

Diens Godlijckheyt heeft my terstont ontroert
En uyt zyn troon mijn siel tot slaaf vervoert,
Ja gants berooft, daer en bleef niets in mijn
Als d'yle romp of d' uyterlijcken schijn,

Mijn siel-loos lijf dat eerst te voorschijn quam
In 't Graefrijck groot vermaerde Amsterdam,[1]
Leyt nu gescheept recht voor de schans en beeft,
Vermits myn siel so arm in 't Tessel leeft.

Wat ist of elck het schip-rijck Eylandt prijst,
Myn arme siel en wert daer niet gespijst
Als slechts met sien: oft nauwelijcx ter noot
Met water brack en sober daeglijcx broot.

De Vader grijs, den grooten Oceaen,
Komt ongevraecht myn schip aen stucken slaen:
Daer is geen hoop! ick wend' 't wel vande wal,
Maer ick ben laes! aldaer ick sterven sal.

Een ander lijt schip-breuck van gelt en goet,
Dan ick laet meer, ick laat haer myn gemoedt,

[1] Graefrijck, grachtrijk.

Tijd'lijcke schat daer geef ick weynich nae,
Want siel verlies is wel de grootste scha.

Daer sinck ick del, gebooren is myn tijdt,
Ick raack mijn siel, mijn lijf, mijn leven quijt,
Helaas! ick smoor, mijn adem gaet so flauw,
Van anxst en sorgh syn nu mijn hayren grauw.

Ghy Visschers die de dooden pluyst op 't strant,
Vindt ghy myn lijf geworpen op het landt,
Wascht my van 't sant en graeft my inden schoot,
In 't Tessel self, de oorsaeck van mijn doot.

Vint ghy myn rif, of d' uytgebrande asch,
Soo 't yet ghelijckt van dat ick voormaels was,
En brenghdy 't voort niet datelijck by heur,
Soo sal mijn geest staech waaren voor u deur.

Goddinnen rijck van 't schreyer hoec en Ty,
Verhaelt myn doot aen al de werelt vry,
't Sy waer ghy treckt, het sy met schip of vloot,
Vereert myn lijck ten minsten met een schoot.

Velt-Nymphjens die ten Burrich op de plaets
Te samen singht u deuntjens met de Maets:
Ghedenckt myn doot, gedenckt myn groote pijn,
En hoe dat ick verscheyden doch moet syn.

SONNET.

Orsus Adieu Amour, adieu Espoir et Crainte,
Vous troubleras non plus mon Ame ni mon Cœur.
Alors, je prie toy mon Dieu et mon Sauveur!
Allumez mon Esprit d'Amour devot & Saincte:
l'Amour du Monde n'est que tromperie et fainte,
Leger et inconstant, vollant, et sans valleur,
Sans rayson, sans Conseil, accompagnie de peur,
En amitie faus, contrefaict par contrainte.

Mays l'Amour de vertu est seulement fondée
A l'unique de la Divine Trinitée,
Qui gouverne le Ciel, qui gouverne la Terre!
O Pere eternel scrivez avecq tes doicts
Au millieu de mon Cœur, tes belles bonnes Loys,
Que je t'en puis servir d'un amour volontaire.

Faict par Garbrant de Brederode.

NIEU-JAER-LIEDEKEN.

Stem: 't Is huyden een dagh van vrolyckheid &c.

Rijst uyt den slaep der sonden snoot,
Weest wacker en voorsichtigh:
Siet op, o mensch! 't is hooge noot,
Want die saeck is soo wichtigh!
Van d' aertsche schat sy niet belanght,
Maer daer u saligheyd aenhanght,
Het hooghste goet verkoren;
Den oude mensch willigh versaeckt,
Wilt ghy zijn als een kind naeckt
Vernieut ende herboren.

De oude tijdt is soo snel voor heen
Gelijck een windt gedreven,
Maer d' oude mensch berooft van reen
Is oud en boos gebleven:
Waer in dat hy verhard, verstijft,
Door d' oude lust die hem soo drijft
In 's werelds vals behagen,
Die moetwilligh in sonden blijft
En met God niet is ingelijft,
Die salt te laet beklagen.

Tracht nu de nieuwe tijd begint
Nae nieuwe, goede sinnen,
Den nieuwen mensch God seer bemint.
Die met nieuwe liefd' beminnen
Sijn waerheyd, sijn woord, sijn leer,
Met nieu vertrouwen inden Heer,
Die mensch mach hem verblijen,
Want Godes gunst, Gods heyl vol eer,
Gods zegen sal na syn begeer,
Hem seer gebenedijen.

Die d' oude boosheyd staegh behaeght
En kiest tot zijn vermaken,

Die werd in 't leste hert geplaeght
Met klagelijcker wraecke,
Een verschrickelijck loon van 't quaed
Sal volgen nae de boose daed:
Och menschen laet het quade,
Bekeert u nu eer 't is te laet,
Dewijl den toegangh open staet
Tot den troon der genade.

Die voor d' oude valscheydt gruw't,
En 't oude quaet recht haten,
Die werden inden Geest vernuwt
En Gods nieuwe lidtmaten.
De Heer vernieut dan haer gedacht,
De Heer die geeft haer versche kracht,
De Heer vervormt haer wenschen,
De Heer heeft op dit nieu volck acht,
De Heer beschermt dit nieu geslacht,
Wel salig nieuwe menschen.

Geeft Heer dat wy dit Nieuwe Jaer
In nieuwe deughd besteden
En verleent ons menschen te gaer
Een nieu salige vreede.
Vader geeft dat ons hert en Geest
U kinderlijcken eerd en vreest,
Ootmoedigh en bequame,
En maeckt ons Heer van nieuwen wil
Godvruchtigh, heyligh ende stil,
Als nieuwelingen, Amen.

JAAR-LIED.

Stemme: Staat op Heer toont u onvertsaaght, &c.

Het Jaer werd nuw, de Tijd is oudt,
't Gemeene volck vermenichvout:
De Werelt was beschreven,
Dat yder in zijn eyghen stadt
Souw van zijn hooft en van zijn schat
Den Keyser schatting gheven.
Joseph treckt op na Bethelem,
De swangh're maghet neffens hem:
Maar alsser zyn ghekomen,
De huysen waren soo beset,
Men vant'er bulster nochte bedt,
Het was al in ghenomen

Van weyts en van vermoghen lien,
Die over al zijn seer ontsien
En willich inghelaten:
Maar Godes Vrient en trouwe knecht,
Om zyn aan-sien van buyten slecht,
Die sluytmen opter straten.
In 't hartste vande Winter kout,
Terwijl de Grooten bout en stout
Verdolen in haar lusten,
Den Heer des Hemels wert gebaart
En vindt hier, leyder! op der aard'
Gheen plaats daar hy mach rusten,

Als in een oudt verlaten schuur.
Helaas! zijn menscheyt viel hem suur,
Dies hem de Eng'len loven:
Maar siet eens wat een goedigheyt,
De Heer komt in ootmoedigheyt
Selfs uyt zijn troon van boven.
Dees bootschap was nauwlicks vertelt
De swerte Herders op het veldt,
Of sy lieten haar haven

En toghen daar met yver heen,
Ghelijck als oock de Wyse deen,
Die God haar gaven gaven.

Het Jaar vernuwt wel alle Jaar,
Al singhen wy 't nu met malkaar,
Wat leght daar om bedreven,
Als wy niet in ons selven treen
En God de Heer met danckbaarheen
Het zyne niet en gheven?
De vrome volghen zyn ghebodt,
En gaan uyt haar self in tot Godt,[1]
Om wie zijt al verliesen:
Maar 't Werelts volck is soo verkeert,
Dat het de Rijckdom meer logeert
En laten God vervriesen.

O sotte menschen als wy zijn,
Hoe oordelen wy na den schijn
Van uyterlijcke saken:
Quam Christus sichtbaar, bar en bloot
En bad om huys-vest of om broot,
Hy souw niet in gheraken.
Elck sluyt de poort van zijn gemoed
Voor God, het alder-hooghste goet,
Die dat gedooght met smarten.
Hy werd ter wereld niet geteelt
In overvloed van lust en weeld,
Maar in gebroken harten.

In stallen daar de beestigheyd
Der sonden zijn gantsch uytgeleyd,
Daar 't alles is doorluchtigh.
De sulcke lieft hy aldermeest
En maacktse door zijn goede Geest
In waarheyd recht Godvruchtigh.
Wie God uyt liefd' en yver mind,

[1] Er staat: tot self in.

Die gaat tot God, daar hy hem vindt:
Dats' in zijn eygen leden.
Neemt als een Bijtjen u genot,
En wilt u grooten overschot
Aan Gods armen besteden.

NEU-LIEDEKEN.

Op de Voyse: Aenhoort doch myn gheklach, ghy Ruyters, &c.

O oghen vol Majesteyt,
Vol grootsche Heerlijckheden:
Hoe komt dat ghy nu scheyt
Van u Eerwaerdigheydt
En soete aerdigheyt:
Laas! wat lichtvaerdigheyt
Aanneemdy sonder reden?

Van waar komt dit versmaan?
Voorwaar ick kant niet sinnen,
Noch geenerwijs verstaan
De oorsaak van dit gaan:
(U quelt misschien een waan)
Soo ic u heb misdaan,
'T is met te veel te minnen.

Die Waan quelt u misschien,
Dat ic u soeck te vryen
'K heb noyt soo hoogh gesien
Of ic wist wel op wien:
Want die machtighe Lien
Die soecken te ghebien
En dat can ic niet lijen.

Ick ben te groot van moedt
Om yemandt yet te achten
Om Rijcdom of om goedt;
Sot is hy die 't ooc doet.
Ic prijs u Edel bloedt,
Dat God'lijc is ghevoedt
Met Hemelsche ghedachten,

Daar ghy myn vaack met speest
Als ic hier quam verkeeren,
Ootmoedich en bevreest,
Voornaamlijck aldermeest
Om u geswinde gheest!
'K heb noyt soo stout geweest,
Dat ic u dorst begheeren.

Maar lieve oogjens bly,
En heught u niet het wencken?
En t'gluuren van ter sy?
En t'loncken teghens my?
Soo vriendelijc als vry?
Nochtans op vryery
Heb ick noyt willen dencken.

Hoe sou eender van staet
Als ick, dat dencken kunnen?
Hy mocht: door feyl van raat,
Oft om syn eygen baat!
O Vrouwelijck Cieraat!
Ick sou u soo veel quaat
Om myn niet mogen gunnen.

Ghy ziet mijn Liefde in
Met innerlijck meedooghen.
Ick kent, dat ick (Vriendin)
U als myn Ziel bemin,

Joris Antwoort het g. rlacht en

Oogen vol mandtheyt,
Vol grooter heerlijchheeijt
hoe comt dat ghij nu . heyt
van u eerwaerdicheyt
en soete eendigheyt
laes wat liefwaerdicheyt
aenneemt ghij sonder reden.

Van waer comt dit wondernesse
waeromme ic hart niet sinne
noch geenen wegh verstaen
de oorsaeck van dit gaen
u gulden ontbreken als waen.
hoe sic u heb misdaen
dit met te weet te minnen.

Soo souw ijmant van ghoen
Raet ic dat denckes kunnes:
hij mocht door feijl van raet.
aff aen hun eijgen staet
of Vrouwelijck gelaet.
ic souw u soo veel graet
om mij niet meinges gunnes.

Maer lieue oogent bly
het hengt u niet aent wensches
des liefkens van herti
en 'tlonckes tegens mij
soo vriendelijck als vrij
nochtans bij vrijeni
heb ic noeijt willes denckes

Wel hij siet mijn liefde an
met innelijck medooghe
ic kenn dat ic vriendij
u als mijn siel bemin
doch eer ic meer begin
ghij sluijt mij niet te sin
en staet mij van u ooghen

Uw waerd geniet u innsschens
dat ic u soeck te eeren.
'kHeb noyt soo hoogh gebeds
off ic wist wel op nieuws
want de machtige heer
die soeckt te vleien
'tdat can ic niet lijen.

Ick ben te groot van moet
om yemant iet te achten.
om rijckdom off om goet
sot is bij diebooge daer
ic prys u edel bloed
dat Godlick is genoeg
met hemelse gedachten.

Saen ghij uw vaack uw geest
als ic dien quam bekeeren
ootmoedigh en [illegible]
voornaemlijck al door geest
om u gesinde geest
'k heb noyt soo stout geweest
dat ic u dorst begeeren.

Oogen is dat ic dan
Mijn Lantwinning moet deruen
Soo bid ic sidt mij an
Mij d'alder moeijlijckste man
Die seijt moeders gewas
onnemmeer dat ic was
Om Breeghste [illegible] moet sneuvels

Jean Verkeerwn

. Bredero.

Mademoiselle
Madame Madalena
Stocmans

Romein

Maer eer ick meer begin,
Ghy sluyt my uyt u sin
En bandt my van u ooghen.

Ooghen! ist dat ick dan
Myn lantwinning moet derven?[1]
So bid ick: ziet eens an
My! d'alderdroefste Man
Die oyt Moeder ghewan,
Overmits dat ick van
De braefste ziel moet swerven.

---

[1] Myn lantwinning, wat ik aan u gewonnen had.

STICHTIGH CLAGH-LAYT.

Stemme: Ick ly in 't hert pijn ongewoon &c.

O God stiert in mijn slechte siel,
Doof van gedachten,
God'lijcke krachten,
En wilt my, die voor u Heer kniel,
Noch oock mijn klachten,
Doch niet verachten:
U maecksel selfs bereyt
Tot bidden Heere!
Dat ick met nederheyt
U hooge Majesteyt
Eerbiedigh eere.

O Heer! die voormaels hebt gesticht
De Firmamenten
En groote tenten
Van 't Hemel-hof en 't lichte licht
Dat uyt Orienten
Nae syn gewenten
Soo triumphant verrijst
In den daegh'rade.
Mijn hert u goetheyt prijst,
Die ghy soo milt bewijst
Aen goed en quade.

Leert my u Lof-sangh Heer, met rijm
Cierlijck opsmocken
En wel gelocken:
O Vader! die uyt bloet en slijm
My hebt getrocken,
Wilt doch verrocken
Mijn herte van het boos
En sot verkiesen,
Waer door wy menschen broos,
Soo wilt als reuckeloos,
Ons heyl verliesen.

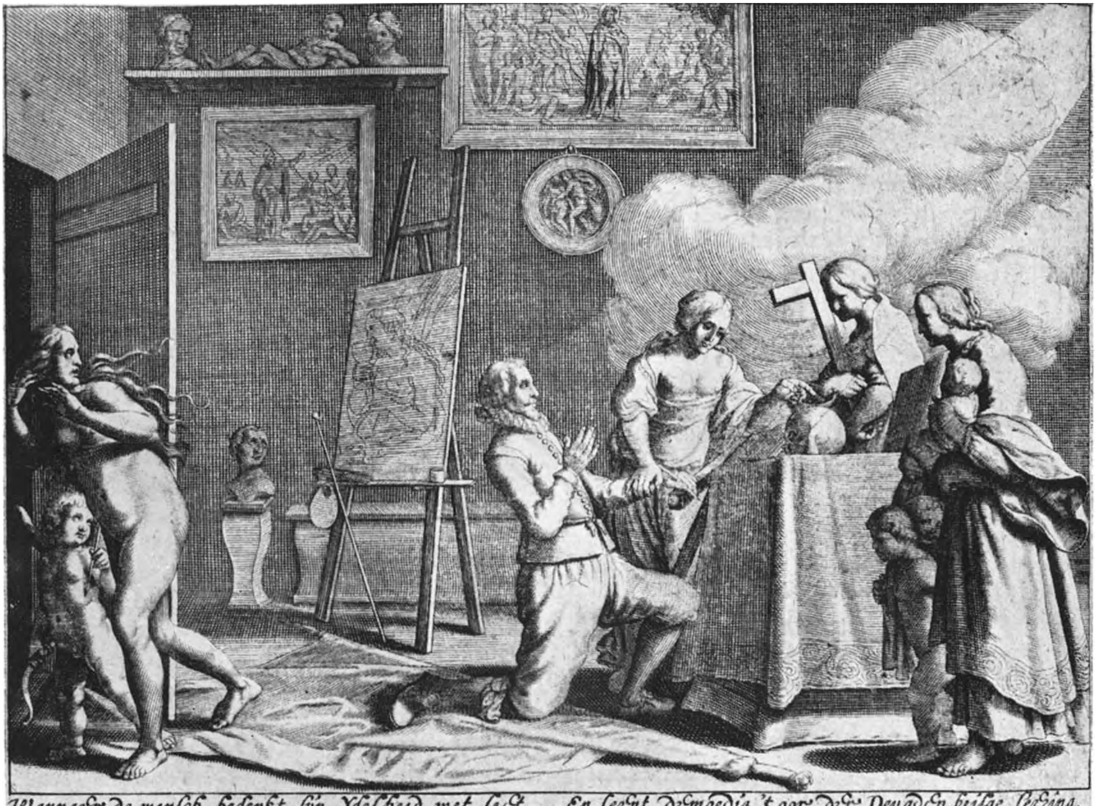

Wanneer de mensch bedenkt syn Ydelheid met leet, En leert ootmoedig 't oor der Deugden heilge leering,
Hy Venus oorlof geeft, en 'sweerelds prael vertreed, En offert dankbaer Gode het wierook van bekeering.

Ghy hebt ons Heer van water, vier[1]
Van doot, van leven
De keur gegeven.
Maer laes! het oordeel valsch doet hier
U schepsels sneven,
Die 't quaet nae streven.
O wat bedroefder saeck
Ist voor ons allen,
Dat wy om schijn-vermaeck
Soo menighmael, soo vaeck
In sonden vallen!

Van al die op der Aerden-kloot
In sonden vielen,
Noch noyt en hielen
U Wet, en wasser gheen soo snoot
Als dese ziele!
Daer noch in kriele
En grim'len bol en dick
Veel qua gebreken,
Soo dat ick Heer verschrick
Soo menigh reys als ick
U aen wil spreken.

Ick heb u werck te seer bemint:
Och ick verkeerde!
Ick Af-goddeerde
Met lust aen 't tijdlijck goet verblint,
Dat ick begeerde,
Ja prees en eerde
Meer als mijn salicheyt,
O blinde kennis!
Die sonder onderscheyt
Mijn willen hebt verleyt
In alle schennis.

---

[1] Er staat vuyr.

Stem: De vijfde Psalm.

Gedenct mijn siel uws scheppers krachtich,
Die al wat is eerst schiep uyt niet
En door zijn woord als noch gebiet,
Troost u in hem, hy sal waerachtich
U sijn gedachtich.

Verdraegt u leet en syt geduldigh
In kommer-kans of tegenspoet.
Erleght in al wat u ontmoet,
Dat uwe sonden menichvuldigh
Noch meer sijn schuldigh.

Mijn ziele wilt toch overwegen
De schoonheydt Gods en 't groote goet
Dat hy gestadigh aen u doet
En hoe ghy sijt (voor danck) daer teghen
Tot quaet genegen.

Ist wonder dan dat Gods goetheden
Haer wenden van u boosheydt af
En die beloont met straf op straf?
God haet de sonden en qua zeden
En dat met reden.

Nochtans al schijnt, dat hy zijn ooren
Voor u verstopt en dickwils dreyght,
Soo is sijn goetheyt eer geneyght
Om u gebeden te verhooren
Als tot zijn tooren.

De Heer soeckt u niet te bedroeven
Met ballinghschap, met kruys en noot,
Met ouders, of met vrunden doot,
Met achterklap van snoode boeven,
Maer te beproeven.

Draeght gelijckmoedigh al u spoeden,[1]
Want van den Hemel komt ons af
De bedel-nap, de Conincx staf,
De rijckdom en de arremoede
Yder ten goede.

Laet my o Heer! niet langer swerven
Met een gemoet dus ongerust,
En geeft mijn ziel geen hooger lust
Als in mijn hert u te verwerven
En wel te sterven.

[1] Spoeden, lotswisselingen.

AENDACHTIGH LIEDEKEN.

Stemme: Maximilianus de Bossu, &c.

Mijn sieltje schreyt, dat sucht en weent,
Mits ick met aerdsche dingen
Meer als met Gode ben vereent
En nimmer recht kan dwingen
Mijn ongebonde sotte wil.
Heer, maeckt my selve-loos en stil,
Als u verkorelingen.

En laet my toch door voorsicht sien,
Hoe grootsch ghy sult verrysen,
En wat ten jonghsten dagh sal schien,
Als ghy 't oordeel sult wysen:
Op dat ick door 't schricken bevreest
De sonden geessel uyt mijn Geest
En u grootheyd mach prysen.

Leert my (o Godt!) mijn boose lust
Bestrijen en verwinnen.
Gheeft my inden gemoede rust
En Christelijcke sinnen,
Die noch de werelt, noch haer vreughd,
Maer die d'oprechte ware deughd
Oneyndelijck beminnen.

Gaet selfs tot mijnder sielen in,
Of geeft my te doorgronden,
Met stagen erenst in mijn sin
U goetheyt en mijn sonden:
Op dat ick in dit jammer dal
Aen siel noch lichaem niet en val
Meer geestelijcke wonden.

Mijn hert, als ghy u kindsheyt siet,
U jonckheyd en u leven,
Ghy en bevind daer anders niet

Als boosheyd in bedreven:
Soo ghy u selven nu verlaet
En waerdelijck in Gode gaet,[1]
Hy sal u alles geven.

Geeft my (o God!) doch wyse raet
En menght mijn vreught met vresen:
Doet my gedencken an de staet
Van dit vergancklijck wesen,
Dat soo kort als de wint verkeert,
En maeckt myn siel meer God-geleerdt
Als door letters te lesen.

[1] Waerdelijck, lees: waerelijck?

GEESTIGH LIEDEKEN.

Stemme: Wt den diepten, ô Heere!

O God die de gedachten
Der Menschen siet en leest!
Ghy weet wat sy betrachten
In 't midden van haer Geest,
Waer sy haer toe begeven,
Het sy tot goedt of quaet,
In dit ellendigh leven,
Dat als een windt vergaet.

Wat wil ick my verbloemen
En decken met de lien
En u de Wereldt noemen,
Die ick noch niet kan sien:
't Is al te veer getreden,
'k Wil in mijn selven gaen,
Voor uwe goedigheden,
Die 'k heb te seer misdaen.

Ick heb door mijn misdaden
En gruw'len onbepaelt,
In plaets van u genade,
U straf op mijn gehaelt.
Och ick en kan niet rusten
Van eygen wil verwoet:
Want laes! mijn quade lusten
Die dryven my van 't goedt.

Helaes! ick ben te gierigh
Na mijn verderf en schant,
Ick volgh noch al te vierich
Mijn beestich onverstant:
Ick ben vervreemt van reden,
Mijn sinnen wilt en woest,
Vol ongeregeltheden,
Die hollen even noest.

Gelijck twee dolle Meyren,
In onbedwongen run,
Onmog'lijck zijn te keeren,
Maer vlien door dick en dun,
Tot sy haer meester storten
In 't water of in 't slijck,
Soo doen sy my verkorten
Mijn leven jammerlijck.

Och had ick konnen hooren
U inspraeck eer ick viel!
Soo soud ick nu u tooren
Niet dragen op mijn ziel,
Soo soud' ick nu niet dulden
De heymelijcke smart
Van myn bekende schulden,
Geloos-pant op mijn hart.[1]

O Heer ick ben verwonnen,
Ick ken 't in mijn gemoet,
Maeckt van mijn oogen bronnen
Van water en van bloet,
Die tot den Hemel springen
Tot voor u Majesteyt,
Op dat sy u bedwingen
Tot u barmherticheyt.

Doet doch soo groote dingen
Aen my benaude Man,
Dat daer u kraeltjes singen[2]

[1] Geloos-pant, waarvoor beslag is gelegd; er staat hert. — [2] Kraeltjes, koralen.

In eeuwicheden van
U goetheyd en het wonder,
Dat niet kan zijn vol-eert,
Dat is dat ghy een Sonder
Soo saligh hebt bekeert.

Soo sullen alle Menschen,
(Ten minsten sullen 't dien,
Die mijn welvaren wenschen
En garen souden sien),
U opter aerden loven,
Tot in u Hemelrijck,
En d' Engeltjens hier boven
U prysen eeuwelijck.

GEESTIGH-LIEDT.

Stem: Ick schou de Wereld an.

Wat dat de wereld is,
Dat weet ick al te wis
(Godbetert)door't versoecken:
Want ick heb daer verkeert
En meer van haer geleerd
Als vande beste boecken.

Want of ick schoon al las
Het geen soo kunstich was
Als Goddelijck geschreven,
Ten gingh ter ziel noch sin
Soo nyver my niet in
Als 't eygen selfs beleven.

Nu heb ick 't al versocht:
Soo dol, als onbedocht,
Soo rauw als onberaden.
Och Godt! ick heb te blind
En al te seer bemind
De dingen die my schaden.

Een hooft vol wind en wijn,
Een hart vol suchts en pijn,
Een lichaem gants vol qualen
Heeft Venus en de kroes,
Of selfs die leyde droes,[1]
My dickwils doen behalen.

Och! een bedroeft gemoet
En een hert seer verwoet
Van duysent na berouwen
Van overdaet en lust,
Met een ziel ongerust
Heb ick in 't lest behouwen.

Hoe strengh breeckt my dit op:
Myn kruijfde krulde kop
Die brenght mijn voor de jaren,
In mijn tijds Lenten voort,
Op 't swart en 't swetigh swoort,[2]
Veel grijse graeuwe hayren.

Wanneer een ander leyt
Gestreckt en uytgespreyt
En rust met lijf en leden:
Dan plaeght my aldermeest
De quellingh van mijn Geest
Met beulsche wredicheden.

Dan dringht my door de huyt
Het bange water uyt,
Door kommerlijcke sorgen,
Dies my het herte barst
En wenscht alsoo gheparst
Den ongeboren morgen.

En nimmer ick den dagh
Alsoo geluckich sagh,
Dat sy my vol verblyden:
Voorwaer 'k heb uur noch tijd,
Of ellick heeft syn strijd,
Sijn lief, zijn leed, zijn lyden.

Al 't gene dat de Lie'n
Ter Wereld mogen sien
Of immermeer verwerven,
En wensch ick niet soo seer
Als saligh inden Heer
Te leven en te sterven.

---

[1] Die leyde droes, dolle drift. — [2] Swoort, vel.

EEN SIECKENS KLAEGH-LAYDT.

Stem: O waerde soete Lieveken! &c.

Ghy Maeghden en Jongelinghen,
In stede van yet quaets,
So hoord mijn droevigh singen
En geeft de reden plaets,
U spiegeld, o myn Maets!
Met wien ick plach te swerven
In grondeloos verderven,
Als woeste onverlaets.

Die volght en dient zijn lusten,
Die werd met my geplaeght,
En sonder tijdelijck rusten
Van zijn schuld-worm geknaeght,
Och! dat my heeft behaeght
Des werelds ydelheden
Die Gods ghebodt en reden
Wt ellick band en jaeght.

Ick plach wel eer te wesen
Bly-geestigh en verheught
En heb alsins gepresen
De schijn-vluchtige vreught,
Dies ick oock al mijn Jeught,
Door 't al te licht bekoren,
In dwaesheyd heb verloren,
So ghy aenschouwen meught.

In 't luchtigh singen en springen,
Heb ick my vaeck verblijd,
In niet-waerdige dingen
Heb ick mijn seer verblijd.[1]
Mijn kostelijcke tijd
Heb ick tot quaed begheven,
Dies 't beste van mijn leven
De wraeck der straffe lijd.

Wijn, lust en wil van vrouwen,
Het werelds suycker-soet,
Die 't innerlijck aenschouwen
Is 't gal en bitter roet:
Verdwaest is zijn gemoedt,
Die om so snoode dinghen
Versuymt en laet ontspringhen
Het alderwaerdste goedt.

Wat mijn lief plach te schynen,
Is mijn nu doodlijck leyd,
Mijn quelling eet met pynen
Mijn rif en ingeweydt;
Mijn ziel haer nu bereyd
Om d'aertsche vrolijckheyden
Te schiften en te scheyden
Wt al mijn sinlijckheyd.

O Mensch! wild aen mijn leeren
Hoe dat die boosheyd snoot
Gods goedheyd Kan verkeeren

[1]) Of deze of de tweede regel blijkbaar foute lezing.

In rechte gramschap groot.
Mijn jammerlijcke noot
Doet my, bedroefde Mensche,
Soo menigh-male wensche
Na die verlanghde dood.

Ick verwacht met verlanghen
De dood, die ellick vreest
Met schricken, te ontfanghen,
Maer mijn benauwde geest,
Die voormaels heeft geweest
Verheught in sotternyen,
Verhoopt sich te verblyen
Na dit mijn leven meest.

Ghy die met schreyen, klaghen
Beweenen mijn verdriet:
En die met een behaghen
U wellust daer aen siet
Of singers van dit Lied,
Leerd, door mijn droeve klachten,
U doch voor dolen wachten,
Eer u dit oock gheschied.

O Jonckheyd! wild aenmercken,
Met Gods vrees en aendacht:
U seer onsuyvre wercken,
Door lust des vleeschs volbracht
U loonen dagh en nacht.
Vermaend en sticht malkanderen,
Wie sich spiegeld aen anderen,
Die spiegeld hem wel sacht.

AENDACHTIGH GEBEDT.

O Levendige God! eeuwigh, goed en almachtigh,
Aenschouwt me-lyelijck my droeve en neer-slachtigh
En uytgequeelde man van soberen gestalt.
Gedooght niet dat hem nu de wan-hoop overvalt,
Die doch een vyandt is van Hemelsche genade,
Want sy mijn arme siel sou eeuwelijcken schade.
Ontfangt, O Heere! doch het suyverst' van mijn hert,
Gheeft dat my myne sond niet toe-gerekend wert.
Neemt my (die hier op aerd' als vremdeling most swerven)
In 's Hemels Borgery na een God-saligh sterven.
Ach! dat u lieven Soon, met zijn onschuldigh bloedt,
Voor myn ken-schuldige, de borrecht-tocht voldoet.
Och! ick ben uytgeteert en ga met smart betreden
Den algemeenen wegh van d'ouwde lang verleden.
O Heer! ick kyve niet, noch hadder niet met u.
Het sterven is mijn lief, ist U behaghelijck nu,
Want ghy hebt my gemaeckt en mooght my weer ontmaken,
Wanneer 't u wel gevalt. O God! voor alle saken
Beveel ick U mijn Ziel, O Salighmaker goed!
Ick geer geen ander vreughd, ick soeck geen ander soet,
Geen ander blydschap, ach! noch oock geen liever lusten,
Als by den Bruydegom van mijnen Ziel te rusten.

BRUILOFTSDICHTEN

BRUILOFTSDICHTEN.

BRUYLOFTS-GIFT,

EENSDEELS 'T LIEFLIJCKE GAST-MAEL PLATONIS NAGHEBOOTST (TER EEREN WIJNANT BARTELSZOON ENDE TRIJNTJEN STANSSEN)[1]

In ouder eeuwen, langh voor vele duysent jaren,
Ter werelt driederley gestalt van Menschen waren:
Te weten, Man en Wijf, oock alle-bey te saam,
Die by ons maer bekent alleen zijn met de naam.
Dit volck, dit vreemde volck (soo de Poëten schrijven)
Had dubb'le hoofden en vier voeten, met twee lijven
En handen twee-mael twee en oogen oock soo veel,
Van alle leden had een yder dubbel deel.
Dit seltsaam Schepsel rondt was ruggelingh ghewassen
Aan een heel wonderbaar, gantsch sonder naad of lassen.
Dit monster ronde volck dat pratten met haer macht
Van Sayelingen cloek en wonderlijck van dracht,
Die 't banghe Aerden-creyts een groote schrick an-joeghen;
De Hemel trilde self, de Hel had geen ghenoeghen
Aan dit wanschapen goet, van dubbelt klem en gheest,
Want onlangh was te voor Jupijn bestoockt gheweest
Van het verwaant gheslacht der Reusen grof en groot,
Die 't oorlogh eynde met haar schandelijcke doot.
Den Opper-hemel-voocht heeft inder ijl ontboden
Sijn mind're, niet te min aensienelijcke Goden:
In zijn besonden zaal quam Mars fel en verwoedt[2]
En lickten van sijn swaart het glibberige bloedt,
Om dattet in de schee soud' uytslaen noch verroesten;
Zijn ooghen branden om te moorden en verwoesten.
Neptunus met zijn vorck en Liber met geweer,
Hercules met zijn knods en Pallas met haer speer,
Apollo dicht bestuwt met neghen zijn Godinnen
Tradt met dit selschap voort ter gulden Camer inne;
De geestige Vulcaan' met syn verleemde voet[1]

---

[1] Eerste stuk titel volgens Apollo. — [2] Volgens Apollo; variant Martem seer. — [3] Geestig, kunstvaardig; verleemd, lam.

Quam hinckepincken an en roock van roock en roet
En zijn verschroockte borst van anxsten dapper trilden,[1]
Hy meenden datmen weer den Hemel stormen wilden,
Hy droppelde van vrees dat naare koude sweet.
De Goden gants verhit geraeckten voeglijck t' zeet[2]
En kort daer op Jupijn is in zijn Troon gestegen,
Dies tot erkentenis sy al eerbiedig negen.
Drie-mael zo hemden hy, versetten sich drie-mael
En inde leste schick doen sweech de gantsche zaal.[3]
  Ghy Hemel-vorsten, ghy onsterffelijcke scharen,
Van eeuwich-durend' zaat; d'oorsaeck van dit vergaren
Is groote swaricheydt, die ick met reden maack
En roep u rijpen raet in dese sware zaack.
De Mensch, de dubb'len Mensch van zinnen en gedachten,
Van preutscher herten, werd stoutmoedich op sijn krachten.
Sy dwingen 't Aardrijck vast, sy kruyssen vast de Zee,
Sy driesschen vast de Hel, ja zelfs den Hemel mee;
Soo wy haer opzet stout niet breydelen en kneusen,
Sal 't arger gaan met hun als met de fortse Reusen.
Ghy Helden hoog verlicht, almachtich int bestaen,
Wat middel dunckt u best in dese saack gedaen?
  De hoofden gingen t'saem, 't ging op een ondervragen,
Op redeneren en op wijsselijck raatslagen.
Het meerderdeel heeft nut en noodig oock geacht
Men soude roeyen uyt het Menschelijck geslacht.[4]
Het vonnis wiert beweert met dat sy inne brachten:[5]
Soo hebben wy van haar geen muytery te wachten.
De schrandere Mercur' loos van begrip en zin
Weerhield dit oordeel streng; Jupijn viel daar op in:
Heylige Prinsen, hout; de Goddelijcke wetten
Vereysschen groot gesicht om op elck punt te letten;
Merckt: doody nu den Mensch (gelijck ghy-lien besluyt),
Soo is al onsen lof en al de Gods-dienst uyt.
Ick heb gedacht en sal (doch met u wel-gelieven)
Den drijsten dubb'len Mensch verenckelen en klieven,
So wert het off'ren meer en minder hare kracht.

---

[1] Verschroockt, verschroeid. — [2] t'Zeet, gezeten. — [3] Schick, schikking. —
[4] Variant L.-B.: royen. — [5] Beweert, gestaafd.

Dit wiert strax goedt gekent, gheboden, voort volbracht.
Daer stont den open Mensch van syn weerhelft gescheyden,
Prometheus met een naald de rug weer t'samen neyden,
Herstellende het hooft en alle ding beknopt
En heeft een blakend' vuyr voort inde borst gestopt.
Daar was een woest ghesnor, men sach van blijtschap weenen
Elck socht (ghelijck als nu) op 't naeste te vereenen.
Sy seyden onderlingh: wy willen wesen stil
En niet weer-streven meer den Donder-man zyn wil,
Hy mocht ons anderwerf smal-deelen en door-kloven
Of met zijn blixem snel dit soete leven roven.
Sy juychten voort van vreugd, sy hippelden om strijt,
Hermaphroditi volck dat was te wonder blijdt,[1]
Als 't aan den and'ren quam te paren en te echten,
Dees comen noch als voor gheheelelijck ten rechten.
  Ick heb dees wetenschap uyt Venus boeck ghehaelt,
Om dat ghy weten zoudt van wien ghy zijt ghedaelt.
  Brandende Bruydegom, uyt dit gheslacht ghesproten,
Van d'Hemel met gheluck begifticht en begoten,
Siet hier u lieve helft, siet hier de schoone ziel,
Siet hier u suyv're Bruydt die u soo wel beviel,
Siet daer u lieve helft die barst van vier'ge voncken,
Sy brant en blinckt van Min, haer ooghen zijn beschoncken;
Sy voelt dat levend' vuyr vast krieuw'len in haer borst;
Sy wenscht en snackt om u, ô! die het segghen dorst.
Blakende Bruydegom dit vuyr dat deed' u jachten
En wenschen om u Lief die leyder-langhe nachten.
Hoe menichmaal, helaes! ghevoelden ghy de smert,
De soete prickelingh in u ghezaaghde hert?
Hoe menichmael, helaes! en wist ghy wat u deerden,
Of wat u lusten, ach! veel min wat ghy begheerden?
Hoe menichmael, helaes! ghetuychden u ghemoedt
Die lieffelijcke smart door 't wandelen van 't bloedt?
ô Pijnelose pijn! beulinne der verstanden,
Hoe dickmael deed' ghy 't hert van Tryntjen Stanssen branden?
Hoe dickmaels branden sy van Maeghdelijcke schaemt
Als Wynant Bartelszoon zijn naem maar wiert ghenaemt?

Variant L.-B.: Harmophraditus.

Hoe dickmaels woud' sy niet bekennen noch belyen
Haer heymelijcke min en stille vryeryen?
Hoe dus? Vrou-bruydt, hoe dus verwondert en ontstelt?
Wien my u suyv're jonst soo levend' heeft vertelt
En d' eyghenschappen van u swijgende verlanghen?[1]
(Daer wassen Roosen aan haer silver-witte wanghen)
Dat kleyne kneubesje dat steets zyn Moeder vleyt,
Dat heeftet my al stil soo eyghentlijck geseyt.
Vierighe Bruydegom, en siedy niet het loncken
Dat onder 't prijcken u soo minlijck wert gheschoncken?
By vlaghen snapter oock een hong'rich suchtjen uyt:
Nu weyd dyn ooghen in de schoonheydt van u Bruydt,
Siet haer verweende Ziel verciert met goede zeden,
Hoe lieflijck vloeyt haer mont van aanghename reden!
O deughden sonder tal! ô wel-gheschapen Maacht!
Die op u waerdich hooft de kroon der eeren draacht.
Bemint u Bruydegom met ware liefd' en trouwe,
Hy sal u neffens Godt in hoogher achtingh houwen.
Beleeft het geen ghy weet en doet soo ghy behoort,
Lieft Godt, u lief en elck, dit is Gods eygen woort.
Ick wensch u dat ghy wenscht, dat wenschbaer is te wenschen:
Gerustheydt van gemoedt en vrede met de Menschen.
  Wel Rijmer wat is dit, zydy verrockt of zot?
Eerst meldy van de Goôn, nu spreeckt ghy weer van Godt.
Sacht Argus wickt u werck: mijn gunst heeft my verleyt:
Ick ben Poëet noch Klerck, ick bruyck mijn vryicheyt.
  Schoone Speel-maagden wilt een weynich opwaert rijsen,
Gelieftet u de Bruydt die heusheyt te bewijsen?
Denckt by u eygen hert, en is het noch geen tijt
Dat sy begeeft haer tot die minnelijcken strijt,
Die soete lieve strydt van 't lieffelyck versamen?
Nu Bruydegom gaet aen, vereenicht u Lichamen,
De deelen die so lang verscheyden zijn gheweest.
Helaes! de Bruydt verbleeckt, hoe nu? zydy bevreest
Om sotte clapperny oft malle vollicx praten,
Dat ghy u Maagdom daer te pant sult moeten laten?
Wat dat de Maagdom is dat heb ick noyt verstaan:

---

[1] Eyghenschappen, bijzonderheden.

Ist Vis of Vleys of niet? ick gis het is een waan.
Het is dan wat het is: soudy u lieve leven
U waerde Bruydegom niet wel op woecker geven?
Wat vreesdy voor een ding dat niemant heeft gesien,
Noch zelfs 't waanwijse volck en spitsinnighe Lien,
Die met de vreemde kunst van nieu-gevonden brillen
Door Hemels driemaels drie doorsichtich kijcken willen
En tellen op haer duym de fackels die daer staen,
Of hoe veel werelden daar leggen in de Maen?
Of hoemen op een prick met tal van graden meten
Der ronder Sterren loop of grootheydt der Planeten?
Geeft uwen Bruydegom nu uwen Maagdom dan,
Die van een Maagd alleen veel Maaghden maken kan.
   Siet daar Aurora zelfs, bedoven inde Rosen,
Stuyft uyt het pluymich bed en laet den liefdelosen
Tyton; sy spant, sy spant de roode Paarden in:
Siet daer vrou Venus Koets met Anteros en Min
Die in het Bruylofts bed u comste gaen verbeyden.
Suyv're Speel-maaghden wilt de Bruyd te bedde leyden:
Ghy Speel-knecht danst noch eens op Bruydegoms begeert
En draecht haer binnen soo de flaauwe Bruydt haer weert,
Speelnootjes staet wat af en wilt met ons niet kyven,
Voor 't leven van de Bruydt wil ick wel borge blyven,
De Bruydegom die gaet nu in sijn soete dood,
Daer 't graf sal wesen, ach! sijn lieve liefjes schoot:
Och mochten wy ghelijck oock sulcken endt verwerven,
Hoe willich souden wy die soete doot gaen sterven?
Vaart wel gheluckich paer, gheluckich recht gheacht,
De eyndeloose liefd' verzel u dagh en nacht.
O heyl'ghe Eendracht! comt met Goddelijcke vrede
En zalicht desen stant van eeuw tot eeuwicheden.
Ghelieven denckt op ons, wanneer het u wel gaet,
En comt ons morghen by, doch in een ander staet:
Siet daer den Bruyloft Vorst, den gheneuchlycken Hymen,
Laet ons (ghelyck als hy) wat boerten, zinghen, rymen.

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stemme: Sal ick noch lang met heete tranen &c.

Ghy wack're Nimphjens en Dryaden,
Raept bloemtjens die hier Flora stroyt;
Siet Bacchus schut sijn Wijngaert-bladen,
Hy clucht, hy singt, hy springt, hy poyt.
Jo jo, Poean [1]
Jo jo, Poean
Jo jo, Poean
Roept Hymen vrolijck uyt
En huwt de zangh aan sijn luchtighe Luyt.

Waer sydy nu, ghy Nuery-dillen,[2]
Die menichmael uyt jonsten quaamt
Dit schreyend' wicht met singhen stillen
En steel-wijs uyt het wiechje naamt,
Met deuntjens soet,
Wel slecht, maer goet,[3]
Met deuntjes zoet
Van 'tsuye nani pop,
Heft nu u stem tot hoogher stoffen op.

De liefdekens die sijn ghekomen
Met haer bevallick schoon cieraed
En hebben haer woonstee ghenomen
In 't vriendelijcke soet ghelaet
Van onse Bruydt,
Met deucht vertuyt
Van onse Bruydt.
Die wijlen was een kint,
Die wert nu vanden Goden selfs bemint.

Heylighe liefde groot van waerden,
U ooghen op dees Lieven slaet,
Sackt neder op de logge Aerde

---

[1] Apollo telkens: Jo, jo, Poean jo. — [2] Nuery-dil, muze. — [3] Slecht, eenvoudig.

En vestiicht desen Echten staet,
        Dats aen haer disch,
        Soo goet als fris,
        Dats aen haer disch
Kints kind'ren moghen zien.
Laet hare wensch en d'onse oock gheschien.

Ghy Vorst des lichts en Heer der Heeren,
Maackt dat de Liefde stadich bloeyt,
Wilt tweedracht, twist van haer afkeeren,
Waer door dat alle sonden groeyt.
        O Vader goet,
        U wille doet,
        O Vader goet,
Die goede gaven geeft,
Maeckt dat dit paer na dijn geboden leeft.[1]

[1] Volgens Apollo; variant: wille.

BRUYLOFTS-GHEDICHT

TER EEREN GUILLEBERT DE FLINES ENDE ANNA CORNELIS VAN GROOTEWAL.[1]

Corts als de vaack en slaep mijn ooghen sacht bestreden,
Bestormden sy mijn hert, bestormden sy mijn leden;
Mijn slappe lichaem liet zijn ampteren bevreest:[2]
Als my de vaack verwan, vervloogh mijn vlugge gheest;
Recht als de Toover-riem de Collen doet verscheppen,
Die vlieghen inde schijn, en 't doode lijf niet reppen,
Soo lach mijn aartsche block, soo lach mijn laffe romp,
Onweerbaer, af-ghesslooft, verstandeloos en plomp.
Een labber-koele-wint die heeft mijn gheest gheheven
Van d'aarde flucx om hooch en door de Lucht ghedreven
Tot in de hooghste plaats, tot inde hoochste tip,
Van waer ick over-sach 't onmetelijck begrip,
Van waar ick over-sach den grooten Raadt der Goden,
Die juyst op dese tijdt daar waren t' saam ontboden.
Een yeder heeft sich in zijn setel neer-gheset;
Sy keurden daar een keur, sy stemden daar een wet,
Een lieffelicke wet, dat al de Dochters souwen
De eerbaer Jonghmans reyn vry vriendelick aenschouwen;
En wie uyt bellich-sieckt dat weygherde te doen,
Die sou dat boeten of, ten minsten met een soen;
Wie op een goede vraagh antwoorde dreuts of koentjes,[3]
Die mocht dat coopen af met vyf en twintigh soentjes.
De Goden hielden dit den mensch te wesen nut,
Op dat voor alle twist sy souden zijn beschut
En dooden soo door Liefd' het nydich fel vergrimmen.
Cupido 't cleene wicht gingh op een heuvel climmen,
Met Boogh en Coocker vol van Pijlen hardt verstaalt,
Die hy eerst vande Smits nieuws-gierigh had ghehaalt.[4]
Gheeft lust (sprack hy, o Goon!) g'hebt recht in u ghesetten;
Maar reden ist dat ghy voldoet u eyghen wetten.

---

[1] Ondertrouwd op 25 Maart 1612. — [2] Ampteren, ambteeren, functioneeren. — [3] Koentjes, brutaaltjes. — [4] Nieuws-gierigh, iets nieuws begeerend.

Sy deunden met het Kind en namen 't niet in 't goedt,
Dat Venus haren Soon soo stout had opghevoedt,
Dit speet hem euvel seer, hy nam een van zijn pylen,
Die hy op voordeel had drie-cantich laten vylen,
Hy sleep het vinnich punt en leydse op zijn boogh,
Die door zyn styve treck hem snorrende ontvloogh
Tot in Jupijn zyn borst, daerse vast schuddend' lilden;
Syn wel-ghetroffen hert stont als de pijl en trilden,
Hy voelden in zijn ziel een jeuckerige pijn,
Die maar van Juno cost alleen genesen zijn.
  De jeughdelijcke Godt (begaeft met 't licht der Sonnen,
Die Python 't ysselick Serpent had overwonnen)
Drang door de dichte schaar, tradt met een trotse tred
En heeft zyn grootsche gangh nae Cupido gheset.
(Hy sprack:) douw Hoeren-soon, gheeft hier dyn gulde boghen,
Dijn handen zijn te weeck, te kindts is dijn vermoghen;
Soo groote gaven zyn aan dy doch niet besteed,
Ick hebbe clem en kunst die die te hand'len weet.
  Cupido nam zijn wraack van't smadelick verachten,
Twee pylen scherp en spits, doch van verscheyden crachten:
De een ontstack in Min wie hy daar mede schoot,
Den ander, wien hy trof, de Min met angsten vloot.
Den Jonghen sprack, wel-aan, ghy sult tot voor-beelt strecken
Der ghener die met mijn of met de cleyne gecken;
Met schoot hy d' eerste pyl in Phœbus herte diep,
Maar Daphne kreegh de schicht die voor de Minne liep.
Hy moes-janckt, claaght en bidt, die eerst soo dapper swetste.[1]
Soo haast Cupido cleyn den braven Schutter quetste,
Sant hy een heeten straal na Pluto bles en grijs,[2]
Die zynde gantsch verdoort, sich elck een waant te wijs.[3]
Het oud' verkleumde bloed en cost dit niet verdraghen,
Hy socht door 't eene vyer het ander te verjaghen:
Hy woelden te vergheefs, hy woelden al om niet,
Tot Proserpina quam hem blusschen zyn verdriet.
De grillighe Neptun' Cupidoos Toortsen puften,[4]
Hy spotten met de Goon dat sy soo schielick suften,

---

[1] Moesjancken, een vrouw naloopen. — [2] Bles, van voren kaal. — [3] Verdoort, verdwaasd. — [4] Puffen, trotseeren.

Maar desen snorcker stracks oock klaaghden van een wee,
Die hy niet lesschen con met water vande Zee.
Hy dompelde zyn hooft, hy is geheel ghedoken,
Syn brand de koude vloedt deed' preutelende koken.
Dewyl dat dit gheschach, soo gluurden over dwars
Den forschen Wapen-heer, den strenghen Strydt-god Mars,
Maar als Vrou-Venus hem eens lieffelick belonckte,
Syn Krijghs-bloet-dorstigh hert vlam-vyerigh hem ontvonckte.
De lachende Goddin, als sy vermerckte dit,
Bewees hem meerder jonst als haar beroockte Smit.
De sachte Venus door de Troetel-kunst verkeerde
De handen die wel eer de Worstel-grepen leerde,
De handen die wel eer lobberde in het bloet,[1]
Die creghen doen de weet van 't minne-stroken soet.
De Moeder nam haar Kint, de Moeder nam haar sluyertje,
Blint-hockte soo zyn hooft en sant hem om een kuyertje.
Doe schoot hy blindelingh zyn pylen inden hoop;
Daar baten niemants vlucht, daar baten niemants loop.
Wat wasser een krioel! men snobbelde, men kusten,
Den Diamanten Saal die brande vande lusten,
Het was my daar te heet, jae dat ick door de vlam
Beangst en wel verhetst weer tot my selven quam.
Cupido riep my nae met vriendelicke woorden,
Die 'k tuymelende nauw, maar dit nochtans wel hoorden:
Seght uwen Bruyd'gom doch, dat hy zyn lieve Bruyt
Myn Moeders Wonder-boeck heel naacktelick beduyt;
En seght de nieuwe Bruyd, dat sy nu moet begheven
Den Maaghdelicken staat om een veel soeter leven,
Hy sprack: Ick coom beneen; met daalden hy seer licht
In 't lieffelijck gheslacht haar minnelick ghesicht.
Nu Bruydegom siet op, siet op 't loer-ooghend gluren,
Die steel-wys u de Bruyd soo heymelick gaat sturen.
Siet hoe de suyv're Maaghd met schaamte sit en prijckt,
Haar held're schoonheyd nu met aandacht wel bekijckt:
Hoe tockelt haar ghelaat, hoe stryen in haar sinnen[2]
De koude vreese en de soete brand van minnen!
Haar hertje springht van vreucht, haar hertje angstich trilt;

---

[1] Variant Apollo: dobberde. — [2] Tockelen, aanhalen.

Als sy ghedenckt dat sy moet in het Vrouwen-gilt,
Soo murmelt haar ghepeyns met een bedwonghen swyghen,
Om dat sy die niet mach dan om haar Maaghdom kryghen.
Wat is den Maagdom doch? Niet anders als een woord,
Datmen van ouder Eeuw eens segghen heeft ghehoord.
Vrou-Bruyd weest niet beducht en twifelt niet, want diese
Dus eerelijck besteet, en canse niet verliesen:
Maar ghy krijght voor uw' gunst nu we'er een heele Man,
Die van een Maaght alleen veel Maaghden maken kan.
Den witten dach die dringht door glasen en door spleten,
Wilt doch Speel-maaghden niet u plicht noch ampt vergheten:
Leyd die ghecranste Bruyd na het gheluckigh bedt,
De jonghe-lieven doch haar lusten niet belet.
Staat op, o waerdigh Volck! staat op, staat op Jofvrouwen[1]
En wilt ons waerde Bruyd niet langher teghen-houwen:
Sy staat, sy gaat, sy staet; sy schoor-voet, sy staet stil,
Ach! haar eergierigh hert en weet niet wat het wil.
Sy gaat na 't lieflijck endt van al ons bitter lyen,
Sy gaet na 't lieflijck end van al ons heftich vryen.
„Speel-nootjes maacktet cort, gheeft haer de leste soen;
„Het ander, dat ghy laat, dat sal de Bruygom doen.
De Bruyd'gom sit en peynst met een inwendigh malen,
Hoe hy syn lieve Bruyd op 't soetste sal onthalen.
Daar zyn de Maaghden weer: nu Bruydegom gaat voorts
En sweet met vreuchden uyt u sonderlinghe Coorts.
Nu Bruydegom treet aan en pluckt de soete vruchten
Van 't daghelicks gheklagh, van u verliefde suchten.
Nu Bruyd'gom saeyt en plant in u ghewenste Oest,[2]
Op dat het vruchtbaar land verwellickt noch verwoest.
Vaart wel en leeft met vreucht ghy twee vereende menschen
Onseg-baar is de gunst die wy u beyde wenschen,
Maar als ghy 't loon gheniet van uwe soete pijn,
Ons arme strijers wilt dan eens ghedachtich zijn.

---

[1] Variant Apollo: stand-op, stand-op J. — [2] Oest, oogst.

BRUYLOFTS-LIEDT.

Stemme: Ghy lodderlijcke Nimphen soet, &c.

De reden door de Tijd bevijnd,
Dat niets so vreemt alhier verschijnd,
Noch immer is verschenen
Of 't streckt om te vereenen.

Natuur heeft alles wel beschickt,
Der dinghen wesen soo verstrickt,
Vermaeghschapt aen de Vrede
Door eendrachtige zede.

Hoe stribb'ligh oock, nochtans vergaert
Vyer, Water, Lucht, de swarte Aerd
Door onderlinghe krachten
Haer al tot paren trachten.

De Visschen inde wilde Zee,
En 't geyle menigh-formigh Vee,
Dat joockt al na den ander
En menght sich met malkander.

Den over-hooft van al 't gediert,
De Mensche, met vernuft verciert,
Door harts-tocht en beweghen
Tot minnen is geneghen.

De Wereld souw haest ydel zijn,
Ten waer de lieve-leyde pijn,
Die wy soo tochtigh voelen
In onse herten woelen.

Ghy Bruygom hebt oock wel gesmaeckt
Hoe dat de min de herten raeckt,
De Bruydt kan 't oock getuyghen,
Hoe hy ons sin kan buyghen.

Gaet aen, gaet aen, geliefde Lien,
Ter plaetse daer 't ghevecht sal schien,
Daer niemand van u beyden
Sal roepen om te scheyden.

Gaet, dringht twee zielen in een lijf,[1]
En komt dan uyt als Man en Wijf,
En weest so de voor-beelden
Van ons verhoopten weelden.

Be-yvert doch soo desen staet,
Op dat de Wereld niet vergaet,
Blijft ghy *In liefde bloeyen*,
Gods heyl sal u toe-vloeyen.

[1] Variant Apollo: Voeght t'saam twee.

BRUYD-LOFS-GEDICHT

TER EEREN DIRCK PIETERSZ. VOSKUYL ENDE AAFGEN WILLEMS DR.

Laest als ick gants alleen, alleen was uyt getogen,
Der Minnen blinde God quam aen mijn zy ghevlogen,
Hy sprack, ô slechte Mensch! die steeds van 't aartsche maalt:
Klimpt op mijn schouders gaeuw, flucx hooger stoffe haalt,
Het oude is men warsch, wat nieuws verquickt de Volcken:
Met greep hy my om 't lijf en vlooch stracks door de Wolcken,
Tot in het Eeuw-Palleys zyn alderhoochste kruyn.
Hy sprack verheught tot myn, (in 't Aackelighe bruyn):
U selden-satte lust versadicht hier nae wenschen,
Vertelt myn wond're kracht de nieuws'gierighe menschen,
Nu teeckent, dicht, onthouwt het gheen ghy siet en hoort.
Wt had hy: en hy tradt by die vergad'ringh voort.
Dees cleene, groote God stack met sijn held're stralen
Der Goden throon in brandt, in vlam de gulde zalen,
Wurp poppen inden hoop van d'onsterff'lijcke Goôn,[1]
Die gants dit nieuwe vier noch waren onghewoon,
Dies 't vrolijck rustich Rijck raackt schielijck aen het warren.
De Hemel dondert, siet! de weerlichtende starren
Met scheemer gloeyend-gloor beschittert 't schoon ghewelff.
Dees floncker-vlam die brandt der Goden Vader selff,
Want d'heete meng-lust na zyn Suster hem deed joocken,
Die worst'lend hy verwan door troetelen en 't stroocken.
De gantsche Hemel was vol Minnelijck ghewoel,
Een yder roemden van dat lieffelijck ghevoel,
Een yder roemden van dat vriendelijcke strijen,
Een yder claachden van dat bitter soete lijen:
Een yder claachden van den kouwden, heeten brandt,
Die yder snerckten in zyn raesend inghewant.
Maer 't eunjer Goodje loech en clapten in zijn handen[2]
En riep met groot ghejouw haar openbaare schanden.

---

[1] Poppen, strooien brandfakkels. — [2] Eunjer, schelmsch.

Nu Dichter (seyd hy) schrijft hoe dat de grootsche Godt
Door dees mijn kindtsche booch is dwaesselijck versot,
Siet al de narrery van die verwyffde Goden!
Jupijn is grammelijck ken-schuldich vluch ghevloden
(Wraackgierich door de spijdt) nae 't schrickelijck gheweer
En sloech den Lecker trots met d'eerste stoot ter neer,
Dewijl Cupido noch vast wispelt met ghewemel,[1]
Wiert hy gheworpen voort al dwarlend uyt den Hemel,
De Goden hielden Raat: maer Venus was beswaert,
Als haren lieven Soon voor Ballingh wiert verclaert,
Die na den aff-val bleef noch inde lucht wat hanghen,
Om mijn swaar-wichtich lijff voorsichtich wel te vanghen,
Want doen Jupijn den Al herstelde in zyn stee,
Smeet hy ten lesten my van boven neder mee.
De Goden lachten om myn overstout vermeten
En wat sy deden meer dat is my schoon vergheten.
  Doch t'Heylichje my bracht weer op mijn eerste plaats,
Daer wierden wy te saem de alderbeste maats,
Hoe dickwils sach ick hem sijn kuurtjes loos bedryven!
Hoe dickwils gaf hy my een oorsaeck om te schryven,
Hoe hy syn Pijltjes schoot op 't Geyle woeste wilt,
Dat nae den ander noch soo tochtich loeyd' en gildt!
Hoe hy sijn Pijltjes schoot op Boeren en Boerinnen,
Die spelen noch om stryt het lieff'lijck spel van Minnen!
Hoe hy syn Pijltjes schoot op d'Edelinghen weeck,
Die terende vergaen, door teed're Joff'ren bleeck!
Hoe dickwils schoot hy uyt zyn wijdt-vlieghende Pijlen,
Quetsende door 't ghehoor van over hondert mijlen!
Hoe dickwils menghden hy die Suycker-galle smart,
Die door de ooghen daalt in 't onbekende Hart![2]
Dit wonder kleene Kindt kan met zyn vlammigh blaacken
't Onsichtber menschen Hart so juyst in 't midden raacken!
Dit wonder kleene Kind de alderstercksste man
Met een gesicht alleen so licht verwinnen kan!
Dit wonder kleene Kind temt wilde Jongelinghen;
En doet den ouden grijs doen jeughdelijcke dingen!
Dit is Heer Bruydegom het selfde loose wicht,

---

[1] **Wispelt**, spartelt. — [2] **Onbekend**, daarmee onbekend.

Dat noch zyn zetel houwt in 't lodderlijck gesicht,
In 't lodderlijck gesicht van u beminde Vrouwe,
Daar hy, sint ick hem sach, heeft heym'lyck hem onthouwen.[1]
Dit is Heer-Bruydegom den brant van uwe borst,
Die ghy uyt-suchten wel, maar niet uyt-spreecken dorst,
Dit is den Seyl-steen, die, die u so menich maalen
Het harte dicht by haer uyt 't lichaem konde haalen.
Dit is Eerwaerde Bruyd, het dient u uyt geleyd,
Het geen den Brüygom u so dickwils heeft geseyd,
Dit zyn Eerwaerde Bruyd de sachte felle wonden,
Die gh' in u Bruygoms hart so lieff'lijck hebt gesonden.
Ghy zyt de oorsprongh van zyn lieve, layde pijn,
Die van u goede gunst weer moet gebetert zyn:
Ghy hebt hem eerst gequetst, ghy moet hem oock genesen,
Ghy hebt hem eerst gequetst, ghy moet de Artsney wesen;
Recht als het yzer van Achilles Lancy was,
Die Prinçen wonden en de selfde weer genas.
  Hoe bloosdy dus Vrou-Bruyt? wat meughdy u bedwingen?
Ick sie wel dat de Min wil uyt u oogjes springen,
Om 't minneloos ghelaet niet meerder nu en peynst,[2]
Wech met de kouwde grijns, 't is langh ghenoech gheveynst!
Siet hier de lieve Nacht, betorst en wel befackelt,
Wat popelt u ghemoet? hoe sit ghy dus en quackelt?
Wech met de doode vrees, ghy hebt in 't minst geen noot,
Ghy sult gaen sterven nu die oversoete doot:
Ick wedt ghy sult hier na het onghewoone leven
Voor uwen Maachdom niet in Wissel willen gheven.
Wat is die Maachdom doch? de spitse vande lien
En heeft de Maachdom noyt met ooghen eens ghesien.
  O Maachden! siet ghy niet die oversijtsche loncken,
O Maachden! siet ghy niet den Bruygom Minne-droncken?
(Staet op) o soet gheslacht! gheeft haer den lesten soen,
Het overblijfsel sal den Bruydegom wel doen.
Gaat aan Speel-noots, gaat aan, wilt haer te bedde leyden,
Den Bruyd'gom sal terstont van al 't Geselschap scheyden:
Sy rijst, sy staet, sy coemt, sy pieraarst, neen sy gaet;[3]

---

[1] Er staat heym'lyck by onthouwen. — [2] Ghelaet, houding, vertoon. — [3] Pieraarsen, aarzelen.

Comt morghen ons doch by, maar in een ander staat;
Comt morghen ons doch by, vertrect dan dese Maachden,
Hoe dattet u staet an, hoe dattet u behaachden.
Gheluckich Ouders, die 't ghewenschte houw'lijck siet,
Gheluckich boven al, die dit gheluck gheniet.
Wy wenschen dat u God soo veel vreuchde wil gunnen,
Alsmen op d'Aarden-creyts beleven souwde kunnen;
Wy scheppen uyt u heyl int minste gheen verdriet,
Soo wy betuyghen met dit nieuwe Bruylofts-Liet:

BRUYLOFS-LIEDT.

Stem: Het daghet uyt den Oosten, het licht, &c.

Comt hellipt vrolijck singen,
Vrou Venus Borgery!
Bly-gheestighe Jonglinghen,
U held're Kelen bly
Laet voor ons graaghe ooren
Nu eens hooren.

Singht op Bruylofts-ghenooten,
Hoe dat dit lieve Paar
Den Hemel heeft beslooten
Te houwden by mel-caer,
Tot dat de Doot haer beyden
Comt te scheyden.

O ghy versaamde menschen
In een vergaart soo soet:
Wy gunnen en wy wenschen
U 't Alderbeste-Goet,
Dat d'Hoochsten u kan gheven
Nae dit leven.

Dit siel-mengend vergaaren
Sal hy Waap'nen voor druck,
Begiften met wel-vaaren
Van steets bloeyend gheluck
En maken u Eer-waardigh,
Recht goet-aardich.

Staet op, ghy blije-Lieden,
Nu Bruydegom treed aen,
Die soete strijdt moet schieden
Die 'ck wensch dat moet vergaen,
Dat van u twee den derden
Haest mach werden.

Prins laet In liefde bloeijen
Dees twee vermenght in een,
Haer herten doet begroeijen
Soo dicht, dat ghy alleen,
Of den Dood, t'uwer eeren
t' Kan Verkeeren.

BRUYD-LOFS-GEDICHT
TER EEREN CORNELIS JANSZOON SCHOONEMAN ENDE MARYA ARENTS DE LANGE.

Wilt ghy den Echten-staet in vrede staende houwen,
De twist en haer oorsaeck, die moet ghy voor al schouwen.
Waerdighe Bruydegom, gaet voorts u Bruydt wel voor,
Haer deuchdelijck ghemoet sal volghen in u spoor.
Breeckt ghy dijn korselheyt met wijse raet en reden,
Sy sal haer spieg'len dan in u leenighe zeden
En printense in haar hart en leerens' an haer ziel
Door dag'lijcx oeffnen na, op dat, oft soo gheviel,
Dat eenich mis-verstant van dese wech u leyden,
Sy dan met lijtsaemheyt dat buytje mocht ofbeyden[1]
En swyghen voor een wijl, tot dat d'oploop van 't bloed
Besaedt is en ghestilt, ghelijck 't onweder doet,
Dat maer een vlaagje duurt, al tiertet opgheblasen
En buldert hevich uyt met roepen en met rasen,
Met stormen, met gheweldt op eenich klip of bergh,
Die sick niet seer en kreunt an al dat woest ghetergh,
Soo sal u brave Bruydt de winden van u Toren
Met een stantvastich hart verduldelijck anhooren.
Doch wildy al te straf beheerschen en ghebien,
Ghy maeckt u licht ghehaat, ghevreest en seer ontsien,
't Welck luttel vrientschap baart, maer speurt ghy in u sinnen
Van haer gheliefd' te zyn, soo moet ghy eerst haer minnen.
Gheeft dy de swackheyt toe van u lieve Mannin,
Soo sal de eene jonst de ander brenghen in,
Soo sal uyt d'eene deucht veel and're deuchden vloeyen,
Soo sal de goedheyt Gods u doen *In liefden bloeyen,*
Soo sal de seghen rijck van voorspoet en van vree
Den Heer u voeren t'huys: God is de liefde mee.
Verschoont uyt liefden dan des anderens ghebreken,
Maer wildy juyst een saeck of een gul-hertich spreken
Doorkloven tot een hayr, versteurt van bloet en breyn,
Soo ist begrijp wel groot, soo is u liefde kleyn,[2]

[1] Ofbeyden, afwachten. — [2] Begrijp, verwijt.

Soo suldy uyt u huys de vrede gantsch verjaghen,
Soo krijghdy in haer stee de tweedracht met haer plaghen
Van ongheluck, van ramp, van laster, quaet-vermoe:
Tot wien de Bulle-back stracx licht sijn fackel toe.
Dus kan ick u gheen goedt, ghelieven, meer aenprijsen,
Als dat ghy wilt u plicht elckanderen bewijsen,
Ghelijck als ghy verstaet uyt't Goddelijcke woord,
Dat ellick Christen mensch sijn echt-Ghemael behoort.
T'is buyten mijn beroep hier over disch te preecken,
Doch ist my niet verboon somwijls wat goets te spreecken,
Maer hier by jonghe lien besonder by de wijn,
Ten dunckt my waerlijck niet dat het sal willen zyn.
Dies ick my nechtelijck en gantsch eerbiedich keere
Tot u, ons Bruydegom, die in u hoochste eere
In dese Bruylofts-feest nevens u speelknechts sit
En blaackert u int oogh van't bastert bruyne git
Van u ghekroonde Bruyt, de welcke ick van varren
Bekranst sie met een krans van tintelende starren:
Haer Maaghdelijcke kroon, wiens goude lovers fijn
Een glans gheeft an het dof en droeve Roosmarijn,
Ghevlochten en gheswiert door het gheswinde sling'ren
Van u speel-maechden schoon haer ted're, langhe ving'ren.
Ay siet Heer Bruydegom hoe dat de Bruyt al prijckt
En hoe steel-wijs dat sy u syelinghs an-kijckt,
Al loer-ooghent ter sluyck om 't vollick te bedrieghen,
Dan 'k sie dijn oogen soet wel lonckend' overvlieghen
Met lieffelijcke list. o Minnelijcke vondt!
Hoe snackt haer heete hart, hoe veynst haar wijse mondt.
De Alderliefste lust die ghy 't saam met verlanghen
Soo dickmael hebt ghewenst in dese staat t' ontfanghen,
Die blyde tijdt ghenaeckt van u ghewilde wensch,
Die meest begheerde vreucht ter wereldt voor de mensch.
O meer als noem'lijck goedt voor die u recht verkoosen
En bruycken op syn maet! Ick dool, sien ick niet bloosen
De Lely-witte Bruydt; ter Silver-blancke krop
En stijghen anders niet als roode-roosen op,
Die tusschen vel en vleys vast vlammende doordringhen
En schild'ren wangh' en kaack, ô watte wond're dinghen
Het dommelt sich in een, haer effen voor-hooft glat

Heeft van dees hooghe verf een aartjen oock ghevat.
Ick raas in myn verstant in dien men niet kan lesen
Al de bevallicheen in haer aanminnich wesen.
Siet nu de schoonheyt an, die ghy wel eer soo preest,
Doch is haer lichaem schoon, noch schoonder is haer gheest,
Die blinckende steeckt uyt, meer als ick kan versieren
Van d'edelheyt haars ziels bevallighe manieren,
Met deftigheyd bedaart, niet reuckeloos, noch wuft.
Let hoes' haer woortjens kleynst door 't seeffje van 't vernuft [1]
En hoe sy alle dingh ten orber kan besteden,
Tot nootdruft en tot nut, 't blijckt by d'ervarentheden
En d'ondervindingh selfs, versocht soo menich Jaer
Int raadelyck voorsien, waer het van noode waer.
Vergheeftet mijn Vrouw-Bruydt al gae ick niet beschryven
U deuchden teenemael die onghenoemt noch blijven
Door overvloedt van stof of door ghebreck van kunst,
Mits ick my niet ghenoegh na grootheyt van mijn gunst.[2]
  Speel-meysjes! wildy niet het Bruylofts-bed bereyden,
Daer ghy ons waarde Bruydt ghesint zijt heen te leyden?
Bestroyet doch met palm, met Tuyltjes en met groen,
Ghelijck als men ghewendt na lands-wijs is te doen,
Verciertet op 't verweenst met loovers en met bloemen,
Met sulcken aardicheyt als ick u niet can noemen;
Ghy weet dat selver best: of is het al beschickt?
Ick sie wel 't is al klaar, sy het my toegheknickt.
Ghenooden rijst wat op, Speel-nootjes tijdt doch heenen
En helpt de droeve Bruyd haer maaghdom doch beweenen.
Gaet volcht nu het ghebruyck van onse maachden t' saart:
Maer diese dus verliest die heeftse best bewaart:
Dus is het noodeloos te schreyen of te schreeuwen.
Knoopt Bruyd'gom met u Bruydt De Langhe draat der eeuwen
Door teelen van de vrucht en vreughden, langh verwacht
En boet u lusten wat voor 't eynde van de nacht,
Op dat ghy na-maels meucht met blijdtschap noch aenschouwen
Van u lien voortghebracht veel Schoone Mans en Vrouwen,
Die ghy door onderwijs alsoo voor-leven meucht,
Dat sy voorts wassen op als spruyten van u deucht.

---

[1] Kleynsen, ziften. — [2] Vermits ik niet over mijzelf voldaan ben.

Dat gun u Israels-Godt! dien ons allen wil gheven,
Na dees Bedroefde tijdt, het blyde eeuwich leven.
Amen.

BRUILOFTS-LIEDT.

Stemme: Ick hebber een uyt verkoren, &c.

O Bruydegom en Heere,
U waerde Bruydt wilt eeren
En beminnen als u ziel.
Wilt ghy wijs'lijck regeeren?
Voor-doende, moet ghy leeren
't Geen ghy gaaren onderhiel.
Swijgt en verdraecht
En kreunt noch claecht
Of u wat swaers voor-viel.

Wilt Godt u saeck bevelen,
Die sal u mede deelen
't Gheen sijn Godtheyt kent voor goedt.
En soeckt niet te krackeelen,
Te twisten noch verscheelen,
Komt den ander wat te moet
Met goed bescheyt
En reed'lijckheyt,
Sacht, reckelijck en soet.

Vrou Bruydt, die 't gildt der Vrouwen
Voortaen sult onderhouwen
Mits ghy uyt de Maachden scheydt:
Wilt ghy de tweedracht schouwen?
Ghy moet u Man vertrouwen
De huys-sorgh en al 't beleyt.
Doet alst behoort,
Leeft 't samen voort
In goed' eendrachticheyd.

Door eendracht zyn de steden
In alle eenicheden

Vast vermenghelt en vereent.
De Landen en de leden
En d' Opper-vooghden meden
Is het hof, voor 't hooft verleent;
Wat dat ghebied
Oock stracx gheschiet
By goedighe ghemeent.

Salmen het Oorloch voeren,
Men moet die Crijchs-lien snoeren
Door de wetten van een Prins,
Wiens wijsheyt kan beroeren
Dat 't haghel-schut de boeren[1]
Noch het volck verlast gheensins,
Maer dattet tracht
Al na eendracht,
Soo gaatet meest na wins.

De eendracht hout die dinghen
Des Hemels onderlinghen
Gantsch verbonden en verstrickt
In vrientschap, die gheringhen[2]
Haer alleen so kan dwinghen[3]
Datter niemant knort noch kickt.
En morter yet,
Het gaet tot niet,
Soo heeftet Godt beschickt.

Ghelieven, schickt u sinnen
Tot eendrachtighe minnen,
Die de vrede onderhoudt,
Soo suldy Gods rijck winnen;
Maer wildy twist beginnen,
Soo is het, laes! te vroech ghetroud.
Want uyt de mensch
Syn wil en wensch,
Hy Hel of Hemel bouwt.

---

[1]) Hagelschut, tuchtelooze soldaten. — [2] Gheringhen, spoedig. — [3] Alleen, ees: allen?

BRUYLOFTS-DICHT

TER EEREN DIERYCK GERAERTS DOOTS-HOOFT ENDE HARMINIA PIETERS DR. VINCKX.

Doen laestmael alle sorgh en angst my was ontoghen,
Verleyt door het ghedacht, dat gins en weder sweeft,
Is myn vermoeyt ghemoet, door mymeringh, ghevloghen
Ter plaetsen daer 't wat vreemts en nieus vernomen heeft.
De goude Son vertrock, om van 't ghe-ren te rusten,
De schaduw werde groot, want, siet, den avont viel;
Het Purpur-root verschoot, den droom-God yling susten
Al juyterend in slaep. Des Wint-heers woeste siel
Die sweem, hy valt, hy vat en knelt syn sack met winden,
Tot datse tocht noch storm, maer swoele suchtjens snoof:
Voort quam de swarte nacht de open locht verblinden,
Vermits sy't bruyne kleet voor al de Wolcken schoof.
Doen gaven sich in rust 't ghevoghelt en de dieren,
De redelycke mensch en 't onvernufte vee,
De hard-geschubde vis, de raesende rivieren,
Jae selfs den grooten Al was in syn legher-stee.
Maer de verliefde Maen, verselschapt met haer sterren,
Die nam dees schoonen tydt, so wel gheleghen, waer,
Sy scheen haer bloode lief, Endimeon, te serren,
Om dat hy soude eens verneuckelen met haer.[1]
Maer wat? Den droomaert liep en is verbaest verscholen,
Om dat sy dede dat de minnaer best betaemt,
Waer over de godin heel hoofdeloos ginck dolen,
En cierde 't blonde licht met root-verwige schaemt.
Strackx quam daer een gekrack van blixem ende donder,
Van balderend gebarst die scheurde 't groot gewelf:
Ick hoordent ende sacht, ô goden, ist niet wonder,
Dat ick schier hallif doot, noch raeckte tot myn self?
Den Hemel glom als vyer, de schitterige stralen
Bemisten 't doncker velt, versilvert door den douw:
Met sach ick Venus Koets al sachtjens neder dalen,

---

[1] Verneukelen, zich verkneukelen, plezier maken.

Waer op sy selver sat, wel statigh inden rouw.
De Min, haer Soon, die socht zyn Moeder te verquicken
Met troetel-treckjes en met scharsery en boert,
Met duysent Fabeltjens, met kussen, sabbren, licken,
Dan het was al om niet, sy was te seer ontroert.
Terwijl den Jongen haer naer wenschen niet kon paeyen
Soo heeft hy lange-wyl al stommeling ghepruylt,
En als hy sagh zyn Mem soo bitterlijcken schraeyen,
Heeft hy luyd, op zyn kints, geballickt en gehuylt.
Vrou Venus om zyn druck een weynigh te versachten,
Geveynsende haer leet, verbloemdent wat voor hem.
Doen 't nocken was gestilt, heeft sy dees haere klachten
Al weenend' voortghebracht, met een ghebroken stem:
Myn Soon, myn lieve Soon! myn eenigh welbehaghen,
Waer is u scherp gesicht? waer is u groot ghemoet?
Hoe mooghdy doch dien trots en kleynicheyd verdragen,[1]
Diemen u Majesteyt en my u Moeder doet?
Siedy niet, slechte Kindt, hoe dat wy zyn verschooven?
Hoe Pallas ons vervolght met den beslanghden schilt?
Eylaes ick vrees, ick vrees, men schopt ons haest van boven
Op't aertrijc, daer geen mensch ons mind, noch hebben wilt.
Ten is haer niet genoegh de goden af te locken
Van onsen dienst en eer, maer maecken ons verdacht
By 't weeligh werelts volck, die sy soeckt aen te focken
Tot grondigh onderganck van 't menschelijck geslacht.
Sy prijst de eensaemheyd en haet het vrindlijck paren,
Sy is waer datse kan u Hoocheyd inde weegh,
So ghy dit niet belet, sal min als hondert Jaren,
Het Lieden-rijcke ront zyn menscheloos en leegh.
Hier toe heeft sy den Boef Mercurium verkregen,
Die door zyn pratery een yeder schier verwint,
Dees staen my alle bey vyandelijcke tegen
En schrollen al te bits op u myn kleyne kindt.
Siet daer mijn Soon, siet daer, het puyck der jongelingen
Is door 'ken weet niet wat tot eenigheyd verleydt,
Hy die nu in zyn fleur ons Lof-Lied hoort te singen,
Die lacht, ja schimpt met ons, ô wat een bitterheydt!

---

[1] Kleynicheyd, kleineering.

Waer is u taeyen Boogh? waer zyn u wisse Pylen?
En hebt ghy klem noch konst, wat isser daer't aen faelt?
't Moer-Liefje seyde: Mem, ick hebse laten vylen,
Sy zyn nu wel versien, getempert en verstaelt.
Dat Pallas hem beschut en keere myne schichten
Nu metten beucklaer van door-sichtich Kristalyn,
Sy neme nu tot hulp haer schotse Negen Nichten,
Die by den Heynsten-Bron met singen besig zyn.
Maer ken ick haer te recht, sy sal haer dat wel wachten,
Haer spiegelende inde mislach vande Son,
Die overdwaels verwaent stont op syn eygen krachten[1]
En snorckte smaedelijck op't schamperst dat hy kon.
Myn kroese bloed is my uyt myn teentjen geronnen
Tot in myn hooftjen, dat vast yvrigh is om wraeck,
Ick heb in arren-moet den trotsen overwonnen,
Die selfs verwonnen had den vreesselijcken draeck.
Sint is den bitsen Nijt ter sinnen in gevaeren,
Vanden gekransten god en zyn gekroont geslacht
Van groene Rymelaers, die konstelijc verklaren
My minder inde mont, maer meerder in de macht.
Hy nam zyn Boogh en Pyl in bey zyn soete vuysjes,
Hy staet, hy mict, hy trect so hartich als hy mach,
Het peesje snapten los en 't pijltje dat vloogh juysjes
Recht in de slincker borst, daer hy het hartje sach.
Den Jonghman voelende de ongewone krachten
In zyn verlaeyde borst, veranderde van hoot[2]
En heeft zyn hart, zyn ziel, zyn snackende gedachten
Gedweegh, gelyc een Lam, geworpen in haer schoot.
Den schoot van de Vooghdes, die hem had overwonnen
Door sonderlinge macht, door krachten van het kindt,
Door trecking, door gelock, door tint'len vande Sonne,
En duysent stricken meer die m'inde minne vindt.
Onnosel, die noyt was het lose net ontvlogen
Des vangers, die hem had een Loc-Vinck voorghestelt,
Die hem door koosery in swym'ling heeft getogen.
Mits sluyt hy't gaeren toe, hy was in haer gewelt.
Willighe slaverny! seer licht wort hy gevangen

---

[1] Overdwaels, dwaselijk. — [2] Er staat: verloeyde.

Die wilt gevangen zyn, die (als een graege Mus
Verbeten op het saet) verlust is op de wangen
Syns Nimphs, om eenmael te genieten 't soet ghekus.
Doen sprack Venus: myn Soon, myn glory, myn vermogen,
Myn kleynen dwingelant, wiens handen loos en fel
Des Hemels grooten troon soo dickmael hebt verbogen
En naer u sin verwrickt de stoelen van de hel,
Ghy die het hofgesin der Kroon-dragende Goden
Met slaverny en last van soeticheyt beswaert
En praelt met uwen sleep van beçepterde Boden,
Die ghy met eenen winck sent op en neder-waert:
Gedenckt het Godlyck ampt en uwer heyligheden
Genadigh oud ghebruyck door goetheyt van u geest,
Erbermt u zyner doch, myn Sone, het is reden
Dat die ghy hebt gewont, dat ghy die oock gheneest.
Den strengen weest gestreng, maer handelt sacht den sachten,
Aenschout syn dweegh gemoed, gants leenich en bereyt
Om tot een offerhand zyn sinnen u te slachten,
Tot teecken van zyn dienst en u groot achtbaerheyt.
Hoe moogdy grooter saeck en straffer straffe wenschen,
Syn herte trild en smilt, zyn dolheyt is hem leet,
Daer gaet een edel spreuck by d'alderbeste menschen,
Dat is: *weldaet gedenck en euvel doen vergeet.*
Hoe? sullen nu de gôôn van land en water-lieden
Gaen leeren eene les? dat's ons te veel verneert,
Wy die op 't alderhoochst' de schepselen ghebieden
Tot die goetdadicheyt, doen selven gants verkeert;
Waert dat u Godheyt noyt van hen en had genoten
Eerbiedicheyt noch gift van duyf of swanen bloet,
Ick ston't u wreetheyt toe, maer dick heeft hy begoten
U heylichjen, u beelt, met tranen van 't ghemoet.
Ach of u eens de kracht van d'onroerlycke tranen
Met haer beweechlyckheen, als my, om 't herte voer,
Ghy soud, en sult nu naer u moederlyck vermaenen
Zyn Ee-gaed jonnen hem. Doen sprack de Minne-broer:
Salige Moedertjen, ist saecke dat myn krachten
Van sulck vermogen als die van myn broeder zyn,

---

[1] Stont toe, gaf plaats.

So sal ick Theodoor syn weedom doen versachten
En quetsen ooc zyn lief met een gelycke pyn:
So sal de eene wondt des anders salve wesen,
Soo sal de eene min de and're brengen voort.
Doen heeft hy uyt den tros een pyltjen uytgelesen
En heeft daer me de borst Harmeniae doorboort.
Het boefjen stond en loegh, ja knipten op syn duympjen,
Om dat het schutterlyc en doel-recht had gemict,
De blonde Venus lach terwylen op haer luympjen
En heeft haer droevich hart een weynichjen verquict.
Ach soete schuttertjens! hoe crachtich syn u schichtjes!
Al waer de borst van stael oft diamant geweest,
Ghy breect de hardicheyt met uwe dopjens lichtjes
En jaechtse door het vlees tot binnen in den geest.
Ghy hebt de soete Vinck aen 't roer voor u gestellet,
Tot lockaes van de geen die ghy gevangen hebt,
Nu hy is in u macht, het Vincjen ghy beknellet
En spantse in 't gareel, daer ghy u vreuchde schept.
Hoe wonder is u cracht! ghy doet het Doots-hooft bloeyen,
Ghy maect hem dweeg als was, die voor was als verstaelt,
Ghy doet door uwe cracht uyt Doots-hooft aaren groeyen,
Waer van het Vinckjen nu seer graegh haer voedsel haelt.
Sy vloogh alleen in 't bos van velen wel gevryet,
Doch door verborgentheyt voor dese man bespaert,
Sy sprong van tac op tac, den keur haer dic bestryet,
Doch ghy hebt in haer hert tot Doots-hooft lust gebaert;
Mits namse ernstich voor haer nestjen te gaen bouwen
Op 't Doots-hooft, tot den tyt oft dood haer dat ontwringt.
Hier op staet haeren sin, hier op is haer betrouwen,
Hier is haer hart, haer lust, hier sitse staeg en singt.
Dit doet de soete kracht van u door-togen Jonge,
Die stadich vlecht en bindt de waerde Zielen t'saem
En stadigh vleyt en koost met geconfyte tonge
En dwinght dien die u haet, te prysen uwen naem.
Dat weet ghy Bruydegom, op wien noyt Flitz en hefte,
En spotte van te voor met u en u gewaet,
Tot dat de deughd des Bruyts hem in den boesem trefte,
Het middel-punt zyns harts, daer sy noch vast in staet.
Geen grillery noch kracht heeft u ziel overwonnen,

Maer 't komt van hoogher hant u sacken in het bloet.
De Godheyt doet u zien twee oogen als twee Sonnen,
Een onbesproken Maecht van Goddelijck ghemoet,
Van treffelijc geslacht, van welgebooren maghen,
Gebonden aende eer, in allen deuchden rijck,
Wiens heusche, lieve Ziel de uwe sal behagen,
Want 't kan niet anders als gelijc bemint gelijc.
De Maar borst schielijck uyt, nam haer trompet in handen
En blies met vollen mont Harminiaes deugden uyt,
Dit nam den Bruydegom geboeyt in starcke banden,[1]
Ick heb u selfs bereyt dese vermaerde Bruyt.
Ick Venus ben waer voor de reyne minnaers knielen,
Myn heylicheyt en is met geylheyt niet besmet,
Ick splits en rijgh aen een de alderschoonste Zielen
En smiltse 't samen in een onbesoetelt bed.
Gerechticheyd en trouw, myn lieve Gesellinnen,
Die zijn gekommen vanden hoogen Hemel af,
Op dat ghy trou en recht malkand'ren sout beminnen,
Met waere kuysse Liefd, die u myn godheyt gaf.
Wel aen, de Liefdekens en de bevallikheden,
Die gaen ter Sale-waert tot aen de Ledekant,
Die sy met maachde-palm en soete roosjens spreden,
Mijn Soontjens warmen 't bet, gaet aen eer dattet brant.
Ghevrinden rijst en gaet, om immers niet te letten
De lievers in de lust van haer so lang verwacht,
Ic kom u selver by en sal my neder setten
En blyven hier in huys de lieve lange nacht.
Leeft langh ver-eenicht paer in verghenoechden vrede,
Wy wenschen u gheluc en heyl in desen staet,
En dat ghy naemaels moocht des Hemels-sael betreden,
Daer vreuchd op vreuchde is, die nimmermeer vergaet.

Doot synde, leeff ick.

---

[1] Nam voor vernam?

BRUYLOFTS-LIEDEKEN.[1]

Stem: O schoonste Parsonagie.

Gheluck vereende Menschen,
Den Hemel wil u staet ghebenedijen,
Ghelijck als wy u wenschen
Om tydelijck en eeuwich te verblijen,
Met soo veel goets,
Met so veel soets,
Met soo veel vrolijckheden,
Met soo veel eeren
Als ghylien kundt begeeren,
Hier beneden.

De Goddelijcke Minne
Die door haar kracht vereenichden u beyden,
Die maack u ziel en sinnen
Tot inder doot in alles onverscheyden.
Geliefjens hoort,
Leeft na Gods Woort
In Eendracht en in Vreden,
Als u in 't trouwen
Te noen is voorghehouwen
Met goe reden.

Soo sal de rijcke zeghen
U Echten-Standt gheluckelijck doen bloeijen,
Ghelijck een dichten Reghen
Het groene Gras bevochticht en doet groeijen,
Of als een Boom,
Die by den Stroom
Hem uytschiet 't allen zijen:
Soo sal u handel,
U leven en u wandel
Oock ghedijen.

[1] Behoort hoogstwaarschijnlijk bij het voorgaande.

Nu is de Tydt gheboren,
De uyr ghewenscht komt met veel duysent vreuchden.
Siet daar u uytverkoren
En brave Bruyt gheciert met duysent deuchden,
O Bruydegoom!
Nu ken gheen Toom
Haar lieve Oogjes dwinghen,
Wy sien de lonckjes
Als barrenende vonckjes
Haar ontspringhen.

Vrou-Bruyt, ay staackt u suchtjes!
U duchjes en al u verliefde kunsjes.
Maer watte soete kluchjes!
De Bruydegom dwaalt in zyn verwonnen gunsjes.
Wat soeticheyt
Is u bereyt
In den anstaanden morghen?
Wel waarom lachje?
Of ist om 't leste nachje
Van u sorghen?

Gaat aan en wilt niet vresen,
Daar is geen noot, laat varen alle klachjes,
Het sal veel soeter wesen
Alst immer oyt verscheen in u gedachjes.
Soetertjes soet,
Weest wel ghemoet,
Gaat aan en houwt u koentjes,
En boet u lusjes
Met hondert duysent kusjes
En met soentjes.

Rijst op, rijst op Speelnootjes,
Het is gheen tijdt om langher hier te blijven.
De Bruyt die wort soo rootjes,
Sy is beschaamt, of sou sy willen kijven?
Dat denck ick niet,
Ay siet! zy siet

Dan op en dan weer neder.
Vaart wel Getroude
En komt als Nieu-Gehouwde
Morghen weder.

* BRUYLOFTS-LIEDT.

Op de Toon: Droefheyt mach ick wel klaghen.

Den langh ghewenschten tijdt, daer langh naer is gehaeckt,
Den driemael blyden dach is voor de handt gheraeckt,
Den Minnaer wel te recht gheluckich heeft gheslaeft,
Die eynd'lijck al sijn leedt in Hymens schoot begraeft.

Den strijder overwint en werdt op 't lest ghekroont,
Den arbeydt is gheringh, naer dat hy werdt beloont,
Den liever werdt ghelieft en krijght 't gheen hem ghelust,
Wat moeyt en is niet weerdt dees aenghename rust?

Tis desen Bruydegom en dese Bruydt, die beyd
Vereenighen te saem in alle vriendlijckheyt.
Ghenoode, maeckt u ree en met een soet gheluyt
Wenscht voorspoet, heyl en vree den Bruyd'gom met sijn Bruyt.

Den padt met bloemkens stroyt, werpt lauwer hier en daer;
Weckt lieflijck snaren-spel, vervrolijckt u te gaer,
Den Bruyd'gom sulcx ghebiedt, dat ghy met vreucht vervult
In sijnen blijden dach ghy u vermaken sult.

Wech droefheyt, nijdt en strijdt, ghy zijt hier niet ghenoot,
Dees Feeste niet en steurt, noch van haer vreuchdt ontbloot,
Elck dese twee versel in hunnen hooghen staet
Met een bly aenghesicht en minnelijck ghelaet.

Cupido reyst van hier ghy zyt hier niet bescheyden,[1]
U krachten zijn hier dof, ghy zyt hier onbekent.
De God, der trouwen God vereenighde haar beyden
Met Liefde, Niet met Min, die qualijck loont int ent.

BRUYD-LOFS-GEDICHT

TER EEREN NICOLAAS VAN SITTEREN ENDE HENDRICKJE PIETERS DR.[2]

Siet hier gesegent paar! siet hier vereende Menschen!
U alderhooghste staat, die ghy hebt konnen wenschen.
O ghy wel saligh paar! Heer Bruygom en Vrou Bruydt,
Die uwe vryery geluckelijck besluyt
En inde reyne Echt u willigh hebt gegeven,
Om inde vreese Gods eendrachtelijck te leven
In ware heylicheydt, Gods vruchtich en vreedsaem
Tot lof en pryse van Jehova groote naam.
En denckt niet Jonge-lien, dat ghy uyt het bewegen
En neygingh uws natuurs die harts-tocht hebt gekreghen
Tot u vereenigingh: maer dat het is beleydt
Door d'Opper-Hemel-Voochts wyse voorsienicheydt,
Waer uyt d'Antreck'lijckheydt (ô Lievers!) eerst ontspruyt,
Dat d'Albestierder voert nae zijn behagen uyt.
Heer Bruygom en Vrou Bruydt u zielen onderlingen
Die waren al gepaart, al eer sy Lijf ontfingen.
(O wonder schickingh Gods!) u jonst was voor den tijd,
U Houwlyck was gemaackt eer dat ghy hebt gevrijd.
Al eer ghy hebt gemint, waardy van Godt verkoren
Tot wettich Man en Wijf. Al eer ghy waart geboren
Met vleys en bloet gheformt dus uyterlijck van schijn,
Soo waardy dat ghy syt en sultet voortaen zijn:
Ghy Twee waart Een voor God, die doet u weer vereenen,
Nu ghy op aerden hier den ander zyt verschenen
In lijflijcke gedaent. Gelijck hy Adam heeft

---

[1] Onderschrift onder een teekening (zie blz. 359) bij het volgende. — [2] Ondertrouwd op 20 Sept. 1616.

Sijn Eva toegebracht, soo ist oock dat hy geeft
Het Christelijck getal haer Echt en Ee-genoten,
Na hy in zijn besluyt voorsienich heeft besloten.
Ghy saacht, ô Bruydegom! doen eerst u liefde viel,
Op 't lichaem niet soo seer als op de schoone ziel
Van u beminde Bruydt, die met soo hooge zeden
En sinnen is versien. Die met welsprekentheden
(Een Goddelijcke gaaf van helder klaar verstant)
Den yver heeft vernieuwt die in u was geplant.
Ghy loecht, ghy loecht haer toe: ghy sweemt in duysent vreugden,
Als ghy den Dool-hof saaght van haer waardige deughden:
Haar innicheyd tot God, haar liefde tot de Leer,
Haar lichaams voeglyckheyt, haar suyverheyt, haer Eer,
Haer goedicheyt des Geests, haar recklyckheyt van sinnen,
Haar vroomheyt van gemoed, haar vriendelijcke minnen,
Haar lieffelijck gelaet, haer minnelijck gesicht,
Doen wiert ghy teenemael ten lichaam uytgelicht
En smolt met ziel en sin so heugelijck te samen,
Datmen geen onderscheyt in beyden en kost ramen.
Gelijck als d'eene vrundt den ander helsent groet,
Als hy hem onverwacht in vreemde landen moet:
Sy houden en sy sien en staaren op melkander
En staan gelijck gegroeyt (van vreughden) an den ander,
Vermits de oude jonst, voor wylen wel gehadt;
Al even en alleens soo waart ghy oock omvat,
Verwondert en verblydt door 't luckich overkomen
Der zielen, want ghy stont gelijck als opgenomen.[1]
Gekroonde waarde Bruydt, verwonnen u niet meest
De groote gaven van u wyse Bruygoms Geest?
d'Oprechtheyt synes ziels, de krachten syner reden,
Sijn weselijck gelaet, syn rechte deeghlyckheden,[2]
Sijn ongemeene deughd, sijn kennis en syn raet,
In saken die de staat van zijn persoon aengaat?
Syn errenst in 't geloof, die door een goe-gesintheyt
De blinden yver haat der menschelijcker blintheyt,
En waren dit niet meest de trecken, waar hy mee
U zieltjen in syn ziel volkomen komen dee?

---

[1] Opgenomen, in extase. — [2] Weselijck, waardig.

Of sloeght ghy meer dyn oogh op zijn volmaackte leden
En wel gestelde jeucht en haar bequamicheden
Als op zijn edel hart? o neen! dat kan niet zijn,
U oordeel is te goet, ghy siet wel door de schijn:
Of wel zijn schoon gestalt des lichaams wort gepresen,
Soo mach het voor zijn ziel doch niet gerekent wesen.
Wats lichaams schoonheyt doch? niet dan een yd'le roem!
Niet anders als een bel of als een fraeye bloem!
Die voor een korte tijd wel wat te wesen schynen,
Doch in een kleyne wijl verdorren en verdwynen.
Of hebt ghy als het volck u sinlijckheyt gestelt
Wt woecker, niet van liefd', maer van 't vervloeckte gelt? [1]
Dat hoop ick nimmermeer. Die om 't gelts wil verkiesen
De ware rust en lust en 't beste goet verliesen,
Hoewel het goet is goet, gebruycktment recht en wel,[2]
Maer 't misbruyck leyt de mensch gemeenlijck inde Hel.
Wat vraagh ick te vergeefs? de Heere heeft u lieden
Vereenight en verknocht en alst die wil gebieden,
Wie kan zijn wille en geboden wederstaen?
En wat syn Godheyd doet, is dat niet wel gedaen?
Gaet aan Heer Bruydegom! de liefde die u beyden
Gekoppelt heeft an een, die blijft tot u verscheyden,
Met waare Jonst en min, woonachtigh in u Huys,
Op dat ghy met verdragh draaght d'een des anders kruys.
Indien zijn goetheyt u dat immer mocht toestuuren,
Gedenckt het sal altoos niet eeuwelijcke duuren.
Verslaat u niet te seer soo u het ong'luck treft,
En in u voorspoet u niet sottelijck verheft,
Gelijck de menschen doen, die door Rijckdom van have
Haar hart trecken van God en bidden an zijn gaven,
En dryven groote pracht met tijdelijcke goet,
Het welck het Schepsel doch ter wereldt laten moet.
Heer Bruygom en Vrou Bruydt, ick wil u voorts vertrouwen,[3]
Hoe ghy u tegen een na Christus woord sult houwen:
Want soo 'ck my niet bedriegh, soo is u dat verstant
Door voorgangh, tucht en leer van kintsheyt ingeplant.

---

[1] Woecker, hier: begeerigheid. — [2] Er staat: gebruycktmen. — [3] U vertrouwen, vertrouwen dat gij weet enz.

En of, dat niet en is, u yets noch waar ontbroken,
Dat is u t'achternoen door Gods Geest ingesproken
En andermaels vernieut door syn heyligh Gesant
Als ghy den ander gaaft u trouwe rechterhant.
Wilt die beloften en de Jonsten steets gedencken
Die u voor desen de'en u Trouw elck ander schencken.
Godt geef dat ick u gun en u van herten wensch,
Soo salt u gaan so wel als eenigh levend mensch:
Ick wensch dat u de Heer gestadigh wil byblyven
En dat ghy met geluck u handelingh moocht dryven
En dat ghy meucht u lust aen al u kind'ren sien
En wat ghy meerder wenscht, Amen, dat moet geschien.
Soo ghy dit mede wenscht, Maeghden en Jongelingen,
Soo wilt nu al gelijck dit Bruylofts-liedtje singen:
En verciert met u sangh 't geselschap en de Feest
En toont met eerbaarheyt de blydschap van u Geest.

BRUYLOFTS-LIEDEKEN.

Op de Stem: O schoonste Personagie!

Gheluckigh, overluckigh,
Gesegent paer! die op den dagh van heden,
Nae al u lyden druckigh
Sijt inde Echt (door Gods beschick) getreden
Want eer de grond
Des werelts stont,
Of eer ghy waert in wesen,
Heeft God u beyden
Door zijn voorsienicheyden
Wtgelesen

Wt soo veel duysent zielen,
Gelijck hy sach, als daer toekomend' waren
Want eer u sinnen vielen
Besloot de Heer u beyden te vergaren.
En nu ghy t'saem
Inden lichaem
Den ander zijt verschenen,

Heeft God almachtigh
U herten seer eendrachtigh
Gaen vereenen.

Recht als hy Adam dede;
Die hy toebrocht zijn uytgenomen Yve,
Soo doet den Vorst der Vrede
Nu huyden oock met u, waerde gelieve!
Die dese Staat
Met God aengaat
En vollight zijn gebieden,
Ghy mooght in eeren
Nu wassen en vermeeren,
Jonge Lieden.

'tSijn geen Lycurgus Wetten,
Die Haydens woest tot huwen plegh te dringen,
Noch geen menschen insetten,
Vol beusel-marckt van sotte vreemde dinghen,
Maer 't is 't gebodt
Van onsen Godt
En Heere alder Heeren:
Om dat wy souwen
De gayle sonden schouwen
En afweeren.

Veel beter ist te trouwen
Dan door Wellust onkuyschelijck te branden,
Doch die hem kan onthouwen
Is d'Eenicheyt geen sonden noch geen schanden.
Die suyver leeft
En niet en sneeft,
Die zijn in bey te prysen:
Dan sulcke menschen,
Die zijn hier wel te wenschen,
Niet te wysen.

Doch onder alle staten
Hoe grootsch, hoe hooch, hoe heerlijck datse schynen,

Is geen soo uytermaten
Als d'Echten-stant in 's werelds ront te vynen.
Geluckich dan
Is Wijf en Man
Door 't Huwelijck besloten;
Daer sy met sinnen
En Goddelijcke minnen
Wert genoten.

De God die 't eerste wonder
In Canaan deed', moet stadich met u wand'ren.
Die druck u Tweedracht onder
En doet in Wijn u Water droef verand'ren.
Bruydegom Heer
Vrou Bruyt vol eer,[1]
God laet u t'samen leven
In so veel vreughden
Als hy een mensch vol deughden
Hier kan geven.

[1] Vol, er staat: voor.

Swaen-Ridder, *geyl, en blindt, ghy moet van hier vertrecken,*
Hier hebdy niet te doen, want dit geliefde Paer
Dat heeft die goede God *met wijsheydt gaan verwecken,*
En met zyn Liefde voort vereenight met melkaer.

BRUYLOFTS-DICHT

TER EEREN PIETER BENOYT EN ANNA DE MAREES.[1]

De God, de Bruylofts-God, niet de Poëtsche Hymen,
Aenroep ick met gesmeeck, dat hy my leere rymen
De dingen diemen mach en diemen kan verstaen,
Die boven het vernuft der menschen niet en gaen.
U meen ick groote God! by wiens al-wyse Godheyt
Het menschelijcke breyn niet is dan pure zotheyt,
U meen ick groote God! die alle wesen sach
Wanneer 't noch in een klomp en sonder wesen lach,
U meen ick groote God! die nae u welbehagen
De wereld en den Al gemaeckt hebt in ses dagen,
Die met u wijsheyt hebt voorsichtelijck voorsien,
Dat sonder orden hier geen goed en kan geschien,
Die in het Paradijs de Goddelijcke wetten
Des houwelijcken stants voordachtigh inne setten.
Wet-gever vande Echt! ghy Vader vande Trouw,
Ghy die de zielen smelt in een van man en vrouw,
Kleynst selven mijn verstant, en doet my so wel dichten
Dat ick een ander mach verheugen ende stichten.
Wat waant ghy Bruydegom, dat ghy door u besluyt
Dees dingen hebt gebrocht also geluckigh uyt?
So dooldy al te seer. Al 't goedt dat wy beleven
Dat wert ons door Gods kracht van boven in gegeven:
Daar komtet ons van daan, dies sy hem lof en eer,
De neyging tot u Lief die quam u vanden Heer
Des hoogen Hemelrijx, die onse sinn'lijckheyden
Na zijnen wille weet bequamelijck te leyden
En voertse door zijn macht tot sulcken goeden endt
Als zijne goedigheydt voor 't salighste bekent.
De Liefde die u borst so menighmaal deed' blaken
Om met gewenschste lust by u Joffrouw te raken,
Die quam niet door u selfs, maar door het wel beleyt
Des eeuw'gen Opper-Voogds wijse voorsienigheydt.

---

[1] Ondertrouwd 2 Dec. 1617.

O Goddelijcke kracht! die d'alderbeste sinnen
En zielen dwingt en dringt zijn Egae te beminnen!
O wonderlijcke tocht des herten! hoe beroert
Hebt ghy den Bruydegom vaack van zijn selfs vervoert?
En scheen meer in zijn Bruydt als in zijn selfs te leven,
Mits hy zijn selfs an haar had over gantsch gegeven.
Hoe dickwils heb ick u sien spreken inde geest,
Mijn waarde Anna Lief! ick *Ben noyt* so geweest,
Gelijcken als ick ben, ick ben ick weet niet hoe!
Ick weet niet hoe ick leef, noch wat ick denck of doe.
Als ick my vind alleen, soo dwarlen mijn gedachten
En als ick by u ben soo voel ick mijn verkrachten
Van onbegrijp'lijck goed, ick weet niet wat my schort.
Maar dese hevicheyt die wert ons ingestort,
Want onse zieltjens die dus snacken nae den ander,
Die zijn in eeuwicheyt vereenight an malkander
En als sy ellick aer nu inden vleesche sien,
Soo moeten sy haer dienst goet-gunstich aane bien,
Vernieuwende de jonst die soo langh scheen verloren,
Die haer beginsel nam al eer sy zijn geboren.
Bewegelijcke treck, verborgen in 't gemoet
En die hem openbaert ten aensicht in het bloet,
Met tockelingh in 't hert, met kort en hallif breken
Van reden, diemen waent en niet geheel kan spreken,
Met suchten ondermenght, met sinnen gantsch verstroyt,
Dat weet ghy selven best, Heer Bruydegom Benoyt
En ghy oock waerde Bruyd, door 't sonderlingh bewegen
Der zielen wel vereent, die als sy kennis kregen
Verliefden op melkaer, met stomme t'samen-spraeck,
Met woorden sonder klanck. 't Is wel een vreemde saeck:
Wanneer als ons de mont door schaemte wert geloken,
Soo werter inden geest in 't heymelijck gesproken.
De Tael-man van ons hert en van ons sinlijckheyt,
Sijn meeningh met het oogh en met gedachten seyt.
O goedige Natuur! o Schepper aller dingen!
Hoe weet ghy s'menschen doen na u besteck te dringen?
De Bruydegom die soo veel landen heeft gesien
En die gehandelt heeft met soo veel vrome lien,
Die moest hier t'Amsterdam zijn waerde Anna trouwen,

Die hem den Hemel heeft gejont en uytgehouwen.
De vaderlijcke Stad, noch trecken van het bloet
En hebben soo geen kracht als ghy, o Dochter! doet,
Die met een soet gesicht u Bruydgoms hert kond winnen
En met u kloecke Geest vermeesteren zijn sinnen;
Wanneer u lieve mond haer Lipjes open doet,
Een kusjen acht hy meer als al des Werelds goet.
Nu is de blijde tijd, o Bruydegom gekomen,
Siet daer de brave Bruyt, van deughden uytgenomen,
Die met de goude kroon van hare kuysheyt bralt,
Siet daer de gene die u ziele wel bevalt.
Sy sit vast en bedenckt, met hoe veel soeticheden
Sy u vergelden sal in alle Eerbaerheden
De jonst die ghy haer draeght, gaet aen, gaet t'samen voort,
En schickt u nae de tijd gelijck als dat behoort.
't Is langh genoegh gewacht, geweygert en onschuldicht,
Gaet, vollicht Godes woort: Wast en vermenighfuldicht.
God geeft dat ghy na wensch u tijd passeren meucht
En aen u kinders niet en siet dan alle vreucht
En dat ghy Liefd en Vre meucht hebben al u leven,
Met al het wenschbaer goed dat God de Heer kan geven:
Dit wenschen wy al t'saem met eenen blije geest,
En singen tot getuygh dit Lietje vande Feest:

FEEST-LIEDEKEN.

Stemme: Yets moet ick u Laura vragen, &c.

Geliefkens eer ghy waert geboren
Sydy van den Heer verkoren
Om te samen wesen een:
Gaat en doet na zijn gebieden,
Wat hy wil dat moet geschieden,
Daer en zijn geen tegen-re'en.

Wilt ghy God en mensch behagen,
Leert malkander toch verdragen,
Gaet den ander te gemoet

Met bescheyde, wyse reden,
Tracht doch na de rijcke vrede,
Dat's het beste Bruylofts-goet.

Wilt uw' kinders met uw' leven
Deughdelijcke lessen geven,
Goede voor-gangh leert so soet,
Meerder als de straffe dingen;
Die zijn selven kan bedwingen,
Dunckt my dat niet qualijck doet.

Leert haer, eer dat sy gaen slapen,
Waer toe dat sy zijn geschapen,
Dat's tot lof van God den Heer.
Brenghtse op tot synder eeren,
Gaet met haer in 't huys des Heeren,
Tot de ongevalschte Leer.

Recht gelijck de steene kruycken
Nae de vetticheyd sal ruycken,
Die men eerst-mael daer in doet;
Soo gaet het met onse sinnen,
Soo wy met de jeughd beginnen,
Soo gedytet quaed of goedt.

Even als van goede boomen
Nimmer quade vruchten komen,
Soo is 't oock in een geslacht,
Die den Heer Godvruchtigh vresen
En niet anders willen wesen
Als sy willen zijn geacht.

Reyn van herten en van wandel,
Trou en recht in haren handel,
Sullicken die zeghent Godt,
Met veel tijdelijcke have,
Met gewenschte schoone gaven,
Die haer soo vallen te lot.

Een gheluckich salich leven
Wil de goede Godt u geven,
Met al wat men wenschen mach,
Dat geoorloft is te wenschen
Voor de alderbeste menschen,
Tot in en na haer sterref-dagh.

BRUYLOFTS-DICHT

TER EEREN DANIEL VORSTENS ENDE CORNELIA MICHIELS.[1]

T 'Is Musen u bekendt, datmen sich niet kan gheven
Tot Dicht of Rymery, ten sy men wordt ghedreven
Van eenigh God of Geest, die 's menschen hart en breyn
Optrecken van de snoo en aardsche dinghen kleyn,
Tot hooger stoffen groots: Want anders is't verkeertheyt.
Hoe wel gewoont en lust, met hulpe van geleertheyt,
Somtyts verrichten yet dat helder staet en bromt,
Soo ist de beste kunst die van den Hemel komt.
Daarom roep ick u aan, ô Dochters alle Negen!
Die tot u woonplaats hebt den dubbel-top gekregen,
Beweeght Apollo selfs, dat hy bestiert myn handt
En reynicht myn vernuft van 't lompe onverstant,
Op dat ic mach met kracht en klaarheyt schoon beschryven
De dinghen die ick wensch in heugenis te blyven
Van eeuw tot eeuwicheyt. Want ick en kan niet soecken
De ouwde zielen uyt de aal versturven boecken,[2]
Als de geleerde doen, dus komt my leeck te baat,
Die toch niet liever schrijft dan dat hy selfs verstaat.
Genade, ach wat kracht slaet in myn swacke ooghen!
Ick kan de blinckentheyt des Godtheyts niet ghedoogen,
Ick sie wat flonckerings van verre, ach het licht
Dat valt te schichtich op myn sterffelijck gesicht!
De onverwachte slach des donders en het blicken,
Verbasen my gheheel. Wat mach den suffert schricken,[3]
Daar hy de hoochste wensch der bester nu geniet:
Dat's dat hy't heylich Choor der Hemel Vorsten siet,
Die uyt haer selfs beweegt tot goedtheyt en tot deuchden,
Nu sacken nederwaerts om hondert duysent vreuchden
En vrolijckheden bly te menglen inde Wijn,
Die op de Bruyloft-Feest nu moet genutticht zyn.
[J.] Ick ben Jupijn, siet op! Mijn schencker komt u schincken

[1] Ondertrouwd op 27 Maart 1618. — [2] Aal, geheel en al. — [3] Met Wat begint denkelijk reeds een der goden (Mercurius?).

De soete Nectar, die de Goden sober drincken,
Dan nu ick selver kom, dat ick doch selden doe,
So brengh ick u al t'saem de Bruyts gesontheyt toe
En u Heer-Bruydegom geluck en wel te varen
Tot in den ouderdom van u ghewenschte Jaren.
Dit is de Bruylofts-Gaaf die ick u meen te doen:
Nu moet ick my om hoogh we'er naer den Hemel spoen.
Ick treck onsichtbaar heen: Mijn Dochter lief! komt nader,
En vuldt de plaatse van u eyghen Heer en Vader.
[P.] Zalige Jonge-Lien, die niet met wel-lust blindt
Maer die met Eer en Deucht u Echt met God begint,
Ick sal u van dees tijdt tot in u stramme grijsheyt
Begiften met een gift van onbesproken wijsheyt.
Onthout dit tot een les: lieft God in u gemoedt
En doet u naasten als ghy wilt datmen u doet
En schuwt de eerste saak daar on-min mocht uyt rijsen
En wilt malcanderen jonst en vrientschap steets bewijsen,
So suldy sien u lust en alle dingh na wensch,
De Zegen van u Godt en liefde by den mensch.
Maer of het Avontuur u qualijc quam te slagen,
Ic sal de tegenspoet u leeren lijdtsaem dragen:
Neemt met ghelijck-gemoedt u Heyl en ongeluc
En maticht met bescheyt u blydschap en u druck,
Want alles heeft zyn tydt en wilt g' u daer na schicken,
So sult ghy niet te seer bedroeven noch verquicken
In't tyttelyc geval, dat doch niet vast en staat,
Maar dat sich beurts-gewijs bequaam verschuyven laat.
En soect ghy gantsch getroost in u voorval te wesen?
So mooght ghy Senecam zyn brave brieven lesen;
Daar vindy in van als, so wel van leyt als lust,
Hy wijst met Reden aan der zielen soetste rust.
Ick heb voor eerst volseyt en datter mach gebreken,
Sal ic u door de Tijdt met wijsheyt inne spreken.
[H.] Brandende Bruydegom, wie waant ghy dat ghy siet,
Ic ben de Bruylofts-Godt, wel kendy Hymen niet?
Dat geeft my al te vreemt: En siedy niet het blaken
Van myne fackel heet? en siedy niet de daken
Met heugelycke vlam, van glans en gloor vervult?
Hoe stady dus en dut? het is u menscheyts schult,

Want vleesch noch bloed noch breyn dat wy niet selfs doen rypen
En kan de Godheyt noch zyn wesen niet begrypen.
Siet! van myn klaarheyt nu de kamer blinct en blaackt.
Waar ic hier niet, Vrou Bruyt, de vreucht waer niet volmaect,
Ic sal u dese nacht en al de nachten schencken
So veel soetheyts en lusts, als ghy niet kunt bedencken.
Dus gae ic na u bedt, waer ic u sal doen spre'en
Lieflijcke Eenicheyt van Lichaem en van Le'en,
Van onbegryplijc goedt, van anders-ziel te suygen,
Waar van ghy morgen best sult kunnen af getuygen.
Ic gae, want ginder komt de schoone Venus bly
Met haere lieve soon Cupido aan haar zy.
[V.] Lodd'rende Jonge-lien, die met verliefde sinnen
Bemantelt en bemopt u heymelijcke minne,[1]
Staat op eerbiedelijc en haalt met heusheyt in
De Hemelsche Venus, de moeder vande min,
Die met haar groote schulp komt door het Ye swieren,
Om met haar aansien groots de Stacy te vercieren.
Hoe is de Jeught dus kouwt, (dat kan ic niet verstaan)
Dat sy myn te gemoet niet feestelijc en gaan?
Maar koele Bruydegom! die t'ansjens scheen te branden
Van ongemeende lust, als ghy soo water-tanden,
Hoe sydy nu soo traach, nu ghy myn hoocheyt siet,
Dat ghy myn niet meer eers noch wellekooms en biet?
Daar ick u heb de Bruyt, de lieve Bruyt gegeven,
En koom u leeren hoe dat ghy met haar sult leven
In alle vriend'lijcheyt en soetheyt onbesmet,
Op 't onbesoedelt en gewenschte Bruylofts-bedt.
Ay slaat u oogen op, en siet de suyvre kycken,
Siet wat een zedicheyt laat sy op 't voorhooft blijcken,
Met wat een staticheyt u waarde siet en pronct
En immers is heur borst wel levendich ontfonct.
O Go'on! wat is 't een smart van binnen jonst te dragen
En daar't de schaamt verbiet de noot eens uyt te clagen,
Ic hebbet selfs versocht. Strijt vromelijc Vrou-bruyt,
O Bruydegom! daar snapt een hartlijc suchjen uyt:
Ghy hebt geen ongelijc. Vrou-Bruyt nu eens gedroncken,

---

[1] Bemoppen, met een doek bedekken.

Want den benauden is de Wijn nodich geschoncken.
Die trec heb ic versiert, want brengdyt eensjes om,
So mooghdy vry en bly besien u Bruydegom,
Die lang ter sluyp wel sach u zyelincxse loncken,
So brandend' als myn Smits vierige goude voncken.
Wel aan, ic gaan voort heen. Maar Daniel peurt wat aan[1]
En bidt Cornelia, myn daadlijck na te gaan,
Want ic vrees, seyd' ic hier de minnelijcke saken,
Ic sou misschien de Jeught belust of nydich maken
Van uwen Echten-stant. Wilt ghy my jonst aan doen,
Soo geeft uyt Venus naam u Na-gebuur een soen.
Vaart wel. [C.] Nu is 't myn beurt. Ghy brave jongelingen,
Siet myn niet aan voor kints, ic doe geen kintsche dingen,
Al schijnt dit uyterlijc een kinderlijc geweer,
Ic vel hier me de Goon en stoute Reusen neer,
De Helden hooch gemoet, de Ridderlijcke borsten.
Dat weet den Bruydegom, myn slave Daniel Vorsten,
Die ic heb met een Pyl in 't hart gheraect wel juyst,
Ic tem, ic breec, ic dwingh wat my komt voor de vuyst.
Maar hier koom ic met vreucht my by u neder voegen
Om nu met blyde lust u zieltjens te vernoegen.
Ay vriendelijc geslacht! O Venus borgery!
Myn Nichjes en myn Neefs van myn Vrou-moeders sy,
Weest vrolijc en verheught, wil kussen, stroocken, streelen
En Minne-deuntjens en lieflijcke Liedjens queelen.
Bruydegom en Vrou-Bruyt, ghy lieden wert verwacht
Selfs vande Bruylofts-Goon, van my en vande nacht.
Gespeeltjens wilt doch stracx de Bruyt te bedde leggen.
Nu Dichter ryst, ic gae: Segt kort dat ghy wilt seggen.
Gesegende Twee-Een, ic ben so opgenomen,
Door 't schricken, dat ic niet kan tot wel-spreken komen,
De Goden hebben u, dunct my, genoech geseyt,
Nu schorter anders niet als myn genegentheyt.
  Vaart wel, vaart Eeuwig wel, met al datmen can wenschen,
Dat zalich is en nut voor alle goede Menschen,
Dat Kornelia van u mach werden voort gebracht,
Een soo deughdsaem en groot, een heerlijc braef Geslacht,

---

[1] Er staat: voorheen.

Dat ghy daar mede meught braveren alle Vrouwen,
Wanneer als sy u doen haer kostelijc tuygh aenschouwen
Gelijck de Dochter van de Roomsche *Schypio* deet.
Niet hooger voor dees tydt ic u te gunnen weet,
Dan dat ghy met een sleep van Vorsten en van Heeren
Hier op het marrect-veldt mooght comen aan brageeren,
Met jonge Vorsten hoogh en godlijck van gemoet,
Die niet verbastren, noch veraarden van haar bloet,
Maar die met Vorsten cunst haar weten te generen,
Haar selfs en 't landt te nut en God en u ter eeren.

BRUYLOFTS-LIEDEKEN.

Op de Stemme: Onder een Linde groen, &c.

G'luckige Jonge L'ien, wy wenschen u met vreught
Al het geen dat ghy begeert,
Of dat u kan zyn vereert
Van's Hemels milde deught;
Daar by, dat ghy mooght sien, van uwe lichaams Jeught
Jonghe Vorsten van u zaat,
Soo van macht en sulcke staat
Als ghy haar wenschen meught.
Daniel Vorstens siet eens an
De Vorstin die u verwan,
Met haar groot gemoet,
Met haar schoonheyt soet,
Met haar wijsheyt vroedt
En al 't ander goedt,
Dat ick niet noemen kan.

Speel-nootjens bly van gheest, ay Loddert eens ter zy
Met u ooghjens lief en schoon,
Hoe dat sy malkander noon
Op ander leckerny,
Diemen pluckt in 't groen Foreest van Venus borgery,
Wie dat daar maer eens af eet,
Al zyn leven hem vergeet
In soete fantasy.

Speel-Meysjen wilt ghy 't bestaan?
'k Wil met u oock wel eens gaen
Daarmen soent en kust,
Daarmen soetjes rust,
Daar een mensch zyn lust
Wel een weynich blust,
Maar nimmer kan versaan.

Is dat geen groote saak, gheen vreuchde sonder ent,
Dat een mensch een smaak geniet,
Die hem nimmermeer verdriet,
Hoe zeer men 't hem gewent?
Och 't is een zoet vermaack! doch 't is my onbekent,
Maar ick heb somtijts gehoort,
Hier en daar somwijls een woort
Van daar of daar ontrent.
Nu Vrouw-Bruyt gaat an, ay gaat!
Daar dat soete Lief-kruyt staet.
Siet, de Bruydegom
Siet so dickwils om,
Siet, hy wencktje stom,
Komt myn Liefje kom,
Komt gaan wy, 't is al laat.

Vaart wel, vaart wel Vrou-Bruyt, wy wenschen u goe nacht
Met de grootste vriendlijckheyt.
Ach daar wertse ons ontleyt
En voort te bed ghebracht.
Ay Speel-nootjes krijt niet luyt! maar maacktet doch wat sacht,
Als ghy haar Maagdom beschreyt,
Want het is een mallicheyt,
Daar ellick een om lacht.
Komt Bruygom, komt, drinckt met myn
Eerst een frissche Roemer Wyn.
Wat ghy zyt te stil,
Drinckt een halve gril:
Wat so, doet myn wil,
Treckt nu opter tril,
Ghy sult te vryer zijn.

BRUYLOFTS-DICHT

TER EEREN ADRIAEN VANDEN HEEDEN ENDE CHRISTYNA GERRITS WESTERHOFS.[1]

O ongeboren God! drievuldigh onverscheyden,
Vol onbegrijplijckheydts van u selfstandigheyden!
O ongeboren God! voor eeuwigh en voor Tijt,
Die nieuwers buyten, noch oock ingesloten zijt.
O ongeboren God! O oorsaeck aller dingen!
Leerd mij den aenvangh van den Echten-stant eens singen,
En reynight mijn verstant en geeft my kracht en klem
Van reden en begrijp, op dat mijn swacke Stem
Gevoegelijck met maet de sangerige kelen
Door myne sangh beweegh u lof-sangh t'helpen quelen,
Jae dat de Engeltjens met onsen lagen toon
De boven sangh ontroert uytschatren voor u Troon.
O driemael Heylich God! ick en wil niet beschryven
Wat ghy voor 's wereldts gront mocht maken of bedryven,[2]
Want dat is my te hoogh, al doen 't sommige lien:
Ick heb op Jacobs Leer 't verborgen niet gesien,
Ick wil maer slecht en recht soo veel mijn oogen mercken
En soo veel als ick kan getuygen van u wercken:
Het menschelijck vernuft dat doch niet vart en siet,
Heeft vyantschap met God en vat het Godlijck niet,
Maer na de gaven Heer, die ghy mijn hebt gegeven
En naer het gene dat door u Geest is geschreven,
So ty ick dan te werck, op 't geen ghy myn in geeft:
Nae dat de groote God op 't water had gesweeft
En dat hy nae zijn lust en Godlijck wel behagen
Alles geschapen hadd' in ses verscheyde dagen,
Soo schiep hy voor het laetst de aldereerste Man,
Waer aen zijn wysheyt deed een wonder proef-stuck an.
Hy nam een klomp of kluyt die hy soo leïch kneden,
En bieck daer af een mensch, een mensch met al zijn leden,
Een mensche hem gelijck en nae zijn Godheydts sin

[1] Ondertrouwd op 10 April 1618. — [2] Gront, grondvesting.

En blies hem door de neus het levend adem in:
Soo wiert den eerste mensch met lijf en Ziel geschapen,
Die sonder Godes kracht noch in het stof sou slapen.
Soo wert den eerste Mensch met lijf en Ziel gemaeckt,
Soo is den Adam eerst an lijf en Ziel geraeckt,
Soo wiert de eerste Man tot eeuwigheyd geboren,
Die tot een Coningh selfs van God was uytverkoren,
Die tot een Coningh selfs van God werdt voortgebracht,
Tot Heerscher en tot Heer van 't dierelijck geslacht.
Het lustigh Paradijs, de wereldsche waranden
Stelt hem der Heeren Heer als eenigh Heer in handen.
Gelucksalige Man! die soo veel wert vereert,
By wien der Hem'len God soo minnelijck verkeert,
Hoe hoogh is u geluck? O Vader aller menschen!
Och soudy wel, seght my, yet grooters konnen wenschen
Als Gods aenschijn te sien? O neen ghy, waerlijck niet;
Want wie dat eens aenschout, het grootste wonder siet.
De schoone Godheyt is soo hoogh, soo groot van krachten,
Datse geen sterflijck mensch kan sien dan met gedachten.
Zijn goedheyt is soo goed, sulcx dat sy niet en doet
Dan dat wel wenschelijck en heylsaem is en goet.
De onbegonnen God begon zijn groote wercken,
Met zyne wijsheyd selfs wel grondigh aen te mercken:
Hy vandse alle goed, bequaem en nae zijn wensch,
Behalven als alleen de Gade-Loose mensch,
De Schepper deed een slaep over syn schepsel komen,
En heeft een Ribbe uyt de slapers rugh genomen
En schiep daer af een Vrou, ô sonderlinge kracht!
Een Vrou werdt uyt een Man ter wereld voort gebracht
En Adam toegevoeght: Die sy nau was verschenen,
Of hy riep, met een schreeuw: Dit's been van mynen beenen
En vleesche van mijn vleesch. O heymelijck gemoedt!
Hoe krachtigh is de treck en kennis van ons bloedt?
Hoe dickwils propheteert de Geest ons van te voren,
Wat ziel tot onze ziel van Gode is geboren?
Vol-doende-groote-God, doen hebdy ingeset[1]
Den Heyl'gen Echten-standt, de Goddelijcke Wet.

---

[1] Voldoend, vervullend.

Ghy gaeft de mensch zijn Gay, en voorts was 't u begeeren
Dat hy hem met zijn zaet mocht wassen en vermeeren.
O goetheydt sonder endt! al wat ghy hebt geplant
Stelt ghy (o Maker!) selfs in uwe maecksels hant:
Ghy maeckt hem u gelijck, O wat genadigheden!
Ghy set hem tegen 't Oost, inden Lust-hof van Eden,
Toch met een peen des doodts, indien hy hem vergaet [1]
In 't eten vanden boom des wetens goed en quaet:
Maer List en Licht-geloof die doen ons God vergeten,
Noch alle daegh de vrucht daer wy de dood aen eten,
En dat was Adams val in 't lustigh Paradijs,
Leerdt nu met anders scha, O Bruydgom! sydy wijs.
O Bruydgom! sydy wijs, soo leerdt aen Adams schade
En bruyckt doch danckbaerlijck de volheyd der genade,
Die u de Heere doet. Aensiet u lieve Bruyt!
Hoe blinckt haer schoone Deughd ten kuysschen oogen uyt:
Haer zeden en gelaet de grootste ziel sou troonen
Beweeghlijck uyt syn borst om steets by haer te woonen.
En voeldy niet een kracht en tuygingh in u bloet,
Dat dit u halve ziel u eygen wesen moet?
Ick houd gewis en vast. En siedy daer niet blaken?
Daer wassen Roosen op haer Lely-witte Kaken,
Haer soete roode mont die toont u seer verblyt,
Dat ghy haer hooghste goed en al haer leven zijt.
O lieffelijcke Bloem van d'alderbester lof,
In 't oosten niet gezaeyt, maer in 't soet Wester-hof,
Dat d'Opper Bou-Heer selfs den Bruydegom van Heeden
Tot eeuwigh gunnen wil in wenschelijcker vreden,
Dat uyt u Wester-hof mach werden voort gebracht
(God-vruchtige Kristijn!) een Kristelijck geslacht,
Die in een ronde kringh u disch mogen besluyten,
Gelijck een Groene-Boom met jonge Groene-Spruyten
Een çingel-trans hem maeckt, en roept als ghy dit siet:
Van Heeden is dit huys een saligheyt geschiet!
Van Heeden moet u t'saam soo veel voorspoets geschieden,
Als God u geven kan, O brave Jonge-lieden!
Van Heeden wensch ick u, o waerdige Kristijn!

---

[1] **Peen**, straf.

Dat ghy noch binnen 't Jaer mooght blye-Moeder zijn.
't Is tegen mijn beroep mijn wyser yet te leeren,
Ick wijs u vanden Mensch op 't eygen Woordt des Heeren,
Dat is van sulcken kracht, voor die 't aendachtich leest,
Dat het de Zielen troost door Godes Heyl'gen Geest:
Geen moeden soo verlaen met droefheyt, noch met plagen,
Of daer in vindmen raet om wel zijn kruys te dragen.
Komt u de Zegeningh van God in overvloet,
Danckt God, besit u schat met een gelijck gemoet,
Want nae des werelts loop die dingen haest verkeeren,
Men moet sich voor de noot, de noot te dulden leeren.
Noch loop ick uyt de tret dien ick docht eerst te gaen,
U wysheyd duyd' in 't goed mijn al te stout bestaen.
Eersamen Bruydegom, wilt goedichlijck gedencken,
Dat yeder een is mildt in ander raet te schencken.
Gaet, doet als ghy behoordt, gaet henen alle bey:
En plant u eerste vrucht op d'eerste nacht van Mey.

BRUYLOFTS-LIED.

Stem: Sal ick langher met heete tranen, &c.

Ghy moet de feest met vreught ver-eeren
Joffrouwen schoon, vol blijtschap soet:
Wilt ons een deuntje quinckeleren
Wt een verheught en braef gemoet:
Want nu wy zijn
Hier by de wijn,
Isser dunckt mijn
Geen vrolijcker geneucht,
Als die vermakelijcke Tafel-vreucht.

Wech met de koude suffe-sinnen,
Bekommert met het aerdsche goet:
Al mochtmen al de wereldt winnen,
Wat isset alsmen 't hier laten moet?[1]
Och niet en mijdt[2]

[1] Isset, er staat: isser. — [2] Mijden, schromen.

't Is nu een tijdt
Om wel verblijdt
Te singen uyt der borst
En eens te drincken voor de drooge-dorst.

Jonghmans ick sie u wel beschouwen,
Met opgetogen hert en geest,
De schoonheyt groot van u Joffrouwen,
Die hier vercieren de Bruylofts-feest.
Wat heeftet sien
Toch te bedien?
O jonge lien!
Geeft ellick aar een kus.
Of ghy 't niet wist: soo doet ten minsten dus.

Een kusjen is maer een af-vegen,
En immers ist soo soeten dingh:
Komt laet ons kussen eens te degen:
Ick kus veel liever dan ick singh.
Wel dat gaet wel,
Maer 't is te snel,
Ay siet niet fel!
Ick doe u doch geen seer!
En soo 't u lust kust mijn vry helfte meer.

Vaert eeuwich wel Getroude Lieden,
Aen siel en lijf, aen bloedt, aen staet:
Godt laet u soo veel goedt geschieden
Als wy u wenschen vroegh en laet.
Gaet Heeden of
Nae Westerhof,
Wiens edel lof
Is lustich, schoon en frey,
Gaet heen en plant de soete koele Mey.

VOOR EN OVER DE KAMER, LOFDICHTEN, OPDRACHTEN

De Poëet G. A Brederode

VOOR EN OVER DE KAMER, LOFDICHTEN, OPDRACHTEN.

SONNET.

Op de Moorenlandtsche Historie.[1]

Liefhebbers vande liefd', Beminners vant beminnen,
Constrijcke geesten eel en lesers onversaet,
Comt, leest dit boec met vlijt; bespeurt, merct en verstaet,
Hoe veel de liefd' vermach in jeuchdelijcke sinnen.

Aenvaert dit boec met lust, ghy sult daer vinden binnen
Een reyne jonst en trou; met cloecheyt, list en raet;
Voorts hoe 't wanckel geluc is sonder eynt of maet
En hoe een wijs mensch can zijn tegenspoet verwinnen.

Comt hier die uwen tijt soect loflijck te besteden,
Comt hier die garen leest een welgeboude reden,
Comt hier ghy sult de deucht met eer en vreuchde leeren,

Comt hier die lustich zijt te hooren vremde zeden,
Comt hier aanschouwet wat de taelmans lusten deden,
Comt hier Neerlandtsche jeucht en helpt my Kina eeren.

---

[1] Gedrukt vóór: De Beschryvinghe Heliodori vande Moorenlandtsche gheschiedenissen. Eerst int Griecx beschreven: Ende nu wt het Francoysche int Nederlandts vertaelt Door C. K(ina) (1610).

GEEFT LUST![1]

Eerweerdige Heeren, mitsgaders ghy Eerbare Vrouwen en Vrome Jonge Lieden: Wy dancken u, dat 't u lieden heeft gelieft dese plaetse met u geselschap te vercieren ende ons met u aansienelijcke tegenwoordicheyt te vereeren.

Deught-rijcke Juffertjes! Wy sijn verwondert waarom dat eenighe Dochtertjes ons Spel niet en hebben komen besichtigen, maar hebben 't geschuwt, als of't een oneerlijck dinghen ware, daar sy nochtans wel sonder schaamte daghelijx met een nechtighe ernst naloopen de licht-voetighe Vreemdelinghen, die alle schelmerijen schijnen gheoorlooft te sijn. En ist geen groot verwonderens waardich, dat een soo loffelijcke Borgherye ende dese Eersame Ghemeente dus langh is begoogelt gheweest door de slimme trecken van dat hant-gauw en diefachtich Volck? Seght eens, ghy Voorstanders vande vreemde Lantloopers, wat leerelijcke redenen hebt ghy oyt van haar gehoort? wat stichtelijcke waarschuwinge, tot voordeel van andere, hebt ghy oyt an haar gespeurt? wat Coninglijcke waardicheyt hebben sy oyt vertoont? O ghy betooverde Lieden! Ick hadde gehoopt, dat u besworen oogen door dese gheluckige rijm-eeuw souden gheopent worden. Maar wat is 't? Vele van u lieden blyven moet-willens in blintheyt, Ghy rasende Menschen! En moet ghy niet bekennen, dat ghy maar hebt gesien ende ghehoort belachelijcke sotticheden en veel dozijn-werck[2] van ongevoechelijke brabbel-woorden en veel ondienstighe dartele licht-vaardicheyden? Ick wil niet tegen-spreecken, datter twee of drie tamelijck wel spelen: Maar, lieve, wat is de reste? een deel ghepuffels, buffels, wraack-goet[3], uytschot en houte heylichjes. Wat icker meer of sie, dat laat ick de Verstandighe uyten. En noch soo durft de trotsche, schotsche Engels-man wel segghen, dat yet treffelicx te leeren maar kinder-werck is. Dan doch ghemeenelijck, datmen selfs niet doen en kan, dat verachtmen gaern. Wy syn Rederijckers en gheen gheckmakers. Voorts soo waarschuw ick al onse verachters, onse scharpe Eglentiertjeniet al te hart an te tasten, of het souw haar opgeblasen glaasen kickers oogen en houten baviaens-backesen heel open schrabben.

Wyse Toe-luysteraers! Al kan ick met geen Engelsche tonge spre-

---

[1] Opwekking, verg. blz. 328, r. 2 v. o. — [2] Dozijn-werck, onbeduidend werk. — [3] Wraack-goet, afgekeurd goed.

ken: De Hollanders kennen ook wel wat schotsjes reden, en daar heb ick oock vry wat schots of gheleert, ende dat is voor de Schotsen oock schots ten besten: Trouwen uyt liefde van onse Camer en mijn Vaderlijcke Stadt.

Om de Quack-salvers niet te slachten, die haar kruyderen hooch prijsen, soo stelle ick ons verschil an 't oprecht oordeel van de sin-rijcke breynen.

VOOR-REDEN VANDE SOTHEYT.[1]

Het Volck, dunckt men, volght malkanderen start an start, ghelijck de paerden (hoy Os) vande Valckenburghsche marct, en dat haer lust voor u gelt te hebben een betiel[2] met visch, met botter en mostert van mijn vermaecklijckheyt. Maer ick waerschuwje, datje wel bedroghen sult syn, indien ick wouw mijn seem-leere montjen openen met mijn buffels-leer verstant, ick souw niet mogen spreecken in een half uyr: Want wat souwt ghy dan doch goede Luyden al verwachten? Ick souwje raden om een kuyertjen te gaen aenden Overtoom, ende u aldaer te vermaken ende eten een sootjen Span-Baers ende drincken mekaar een half bier toe uyt broederlijcke liefde. Wel aan! Een Advocaets spreeck woort: Laat ons beginnen te drincken en te spreecken. Waer van sullen wy't hebben? Ick weet het niet. Voor my: Ick en ben niet gedistileert inde harsenen der inbeeldinge van Plato, noch inde wellustigheyt van Epicurus, noch in d'ondersoeckinge van Democritus. Nu hebb' ick ghehoort van mijn Besjen, dat wy niet en sullen reppen van 't ghene dat ons te hoogh is, ende dat een Smit van yser ende kolen moet praten, een Schoen-maker van syn leest, de Molenaer van syn molen, de Kock van syn koken, van syn sieden, van syn braden, van syn roosten ende van syn stoven, van syn smooren ende van al de dingen, die de koocken aengaen. Maer aen wat eynd' sullen wy beginnen? Ick en weet niet: Want vande Godtheyt en verstae ick niet, vande weet of wis-kunst immers[3] soo weynich, vande wysheyt weet ick noch minder ende van al d'andere wetenschappen en weet ick oock niet, God danck! Want voor de Rechts-gheleertheyt (anders inde Rechten), u Labbekacken hebben daer meer in gheleert als ick: die moghen u daer wat af leeren: Sulcx dat ick niet waerdighs en kan voor uwe heerlijckheden, noch ick en weetje niet te prevelen van mijn daghelijcx doen, dat ghetuyght mijn kleet, 't welck niet en ruyckt na de Philosophie, maer naer over-fyne ende klinck-klare Sotheyt, en so ghy u niet gewaerdight my te hooren van dese rijcke stoffe, ick geefje allegaer oorlof ende ick scheldje quyt voor de rest, maer nu ick jouw ooren soo open sien als een veurspraacx[4] tas, ick sal u seggen een woort of twee, of meer: Wel aen

---

[1] Proloog uitgesproken door de Zotheid. — [2] Betiel, plateel, schotel. — [3] Immers, althans. — [4] Veurspraack, advocaat.

dan, hout op je hant en sweertmen in heylicheyt ende oprechticheyt van gemoet: Meenje datje wyser bent als ick? soo ghy dat denckt, soo sydy ten eersten ghevangen in d'eerste Sotheyt (want de verwaentheyt is d'eerste lit vande dwaesheyt); hebdy niet ghelesen in Salomon ende anderen, dat het getal der Sotten oneyndelyck syn? ende dat de Menschelijcke wysheyt is pure narrigheyt by de eeuwige wysheyt? Ay segt my eens, so ghy lust hebt my te betalen, wie begaet meer geckheyt, ick die u ophouw met mijn Mallicheytjes, of ghy met my te hooren? Die u woorden vent, of ghy diese koopt? Voor my, die mijn selfs kittel dat ick lach, of ghy om dat ghy lacht, als ghy siet lacchen? Ick vind dat ons verschil overeenkomt met het woord van de Romeynen: Senatus Populusque Romanorum: maer met vier voor-letteren, S. P. Q. R. of Stultus Populus querit Roma.

Ist niet een groote sotheyt vande huyrlingen van dit gheslacht, dat sy haer lijf ende ziel vermoorden om veel goets te vergaeren met ongeoorlofde middelen? Om van dese werelt te dragen een ellendich slaeplaken? Ende laten al haer goet aen erfgenaemen, die meerder geest[1] hebben dan sy; want sy brengen meer deur in een dach, alsmen haer souw kunnen toevoeren in een jaer. Is niet de selve sotheyt in de Coopman die daer handelt op zee, dat hy hasardeert syn leven ende welvaren inde spatie van twee dry vingeren vande doot, om te deurgraven de mynen van Peru, om hem te verrycken met een Metael, dat syn leven geen oogenblick souw konnen verlanghen? In Somma Sommarum, om tot een eynde te komen: al de werelt is vol Sotten, ende ghy toehoorders, mijn Nichten en Neven. Lacht wel.

Het rechte recht al vande kan
Is: drincket uyt en knoopet an.

---

[1] Geest, levenslust.

LOF VAN DE RIJCKDOM.

Wonder werckt Godt in al syn werck,
Wonder ist al dat ick bemerck,
Wonder ist leven vande menschen,
Een wonder Woordt wert hier geseyt,
Bewesen en voorts uytgheleyt:
Dat Rijckdom goet is en te wenschen.

Want Rijckdom is een gaaf van Godt,
Dien sulcken vaack hier valt te lot,
Die Godt, Vader en Moeder eeren.
Die Rijcdom dijt de Mensch tot lust,
Tot salicheyt, tot dienst, tot rust:
Is dit niet wenschlijck te begeeren?

Die alles heeft wat hy begeert,
Die niets en siet dat hy ontbeert,
Die moet vernoecht in vrede leven.
Soo hy syn selfs en Gode kendt
En danckbaer Lof den Gever sent,
Wat quaat can sulck den Rijckdom geven?

Den Hemel-Voocht, dien al wat leeft
Den Adem, cracht en voetsel geeft,
Is onghetwijfelt de Alder-Rijcste.
Is Rijckdom dan van sulcker aart,
Dat sy de snoode zonden baert,
Hoe blijft dan Godt de Deuchdelijcste?

Hout yemant mijn bewijs voor spot,
Omdat ick den gaef-rijcken Godt
By zyn Schepsels wil verghelijcken?
Want hy is Heylich, wys en goedt,
Volmaact is al 'tgunt wat hy doet,
Een Prins van alle Coningrijcken.

Den Mensch, ghebooren Moeder-naact,
Wert van zyn Godt een Heer ghemaact
Van al dat hier op 't Aartrijck is;[1]
Het goet maact moet, ooc lust en vreucht,
De Rijckdom vordert ooc tot Deucht
Die gheender die Godt meest ghelijc is.

Den Rycken van zyn overvloet
Syn min're even naesten voet,
Die hy zyn milde hant gaet bieden;
Hy gheeft eer hun den honger praamt,
Eer sy om broot vayllen haer schaamt,
Syn dat gheen Godt-gelijcke Lieden?

Ghelyc een Philosooph bedocht,[2]
Die syn sieck en arm vrundt versocht,
Vangden en troostelyck quam spreecken:[3]
Hy wist zyn groots en eerlyc hart,
Syn ghelts ghebreck en duere smart,
Heeft ghelt bedect int bed ghesteecken.

Of't Loff'lyc werc van Sancte Claas,
Als eens door noot een Vader dwaas
Syn Docht'ren ginck tot Hoerdom raden:
Hy wierp so veel int huys by nacht,
Dat zy ter eeren zyn gebracht.
Syn dat gheen Christelycke daden?

Die de ver-armde Weesen swack
En Wed'wen styf van ongemack,
Haer commers noot met hulp versoeten,
Die den beroofden Boots-man kleet,
En soo zyn overschot besteet,
Sou dit wel sonden wesen moeten?

Die Lant-loopers en Prachers wilt
Van 't swerven brengt in rust en stilt
En van den Troggel-sack can trecken;

---

[1] Er staat: alles. — [2] Philosooph, nl. Arcebilas. — [3] Vangden, opzocht.

Die Bedel-boeven, schier verwent,
Op zynen kost tot deuchden ment,
Sou dat een Rijck tot sonden strecken?

Die Huysen en Herbergen bout
Voor Lamme Lieden out en kout
Of voor ghequetste Vremdelingen,
En haer gherack en hulp bestelt[1]
In raadt en daadt met macht van gheldt,
Sijn dat gheen nutte goede dinghen?

Is dat niet den Samaritaan,
Of Christus selfs wel na ghedaan,
Die sorrich droegh voor den ghewonden?
Hy loedt hem op zijn Ezel-dier
En paeyt voor hem den Tavernier:
Sulck heylich werck is dat ooc sonden?

De hebbers van Rijckdom en Macht
Werden getroetelt en bewacht
Van Dienaers cloec en trouwe Boden,
Sy zijn vermaaght met Vrunden veel,
Van als is hun het beste deel:
De Rycke zijn als cleyne Goden.

De Man, die hier gheen gheldt en heeft,
Die is al doodt dewyl hy leeft,
Sijn lof wert vande Faam vergheten.
De Rijcke leven na haar doodt:
Ten waar de Schatten swaar en groot,
Men sou van Cresus nu niet weten.

Een Arm Mans wijsheyt wert veracht:
Maar comt een Rijckaart hier in macht,
In Heerschappy en in 't ghebieden,
Hy blinckt van claarheyt inden Raadt,
Hy soekt voor Eerloos eygen-baat
Het nutst en 'tbest voor Land' en Lieden.

---

[1] Gherack, het noodige.

De Armen soecken twist en kijf,
De Ziel die rammelt hun int Lijf,
Die zy vaack int perijckel bringhen;
't Welc hem de Rijcke wel ontsiet:[1]
De Rijcke-Lien en vechten niet;
Haar reden can de gramschap dwinghen.

Het Arme Diefgen, datmen vangt,
Dat crijght den Hencker die het hangt;
Den Rijcke Guyt die laat men loopen.
So een Rijcke ter Vierschaar pleyt,
Het vonnis wert voor hem gheseyt:[2]
Hy can met gheldt syn leven coopen.

D' Armoede vol ghebreck en noot
Maact Rovers loos en Schelmen snoot,
Die de goeden knev'len en quellen,
En menich ooc door wanhoop groot
Moort sich selfs tot een tweede doodt,
Laes! inden Swavel-poel der Hellen.

Dat ons voor eeuwich sterven vryt,
En ziel en Lijf na wensch verblyt,
Machmen met eeren wel ontfanghen,
En recht ghebruycken Haaf en Schat
En hebben of men 't niet en hadt,
Dat is: Sijn hart daar niet an-hanghen.

Hoe Dief-achtich men banckerroet,
Hoe schend'lijck datmen woecker doet,
Hoe vraetich dat men d'Armen schocken,
Sy zyn ter Werelt even lief,
De vuyle Hoer, de loose Dief,
So sy maar Goude Schyven docken.

De Rijckdom is een weeld'rich Paart,
De Rijckdom is een quets'lyc Swaart
Voor onbedochte jonghe handen,

---

[1] Ontsiet, wacht. — [2] Voor hem, in zijn voordeel.

De Rijckdom is der Wysen Kroon,
Soo Salomon ghetuycht seer schoon.
De Rijckdom toetst d'Eed'le verstanden.

Want als een Sot aen Rijckdom comt,
Hy brast, hy bruyst, hy bralt en bromt
Steets op sijn Ridderlijcke sommen:
Syn lusten geyl hy yv'rich dient
En wort alsoo der sonden Vrient
Door 't misbruycken van zijn Rijckdommen.

De Vroome bruyct zijn goet altoos
Ten leven. Maar de Goddeloos
En wil zijn boose lust niet Fnuycken:
Hy bruyct zyn in-comst al tot quaat.
De sonden zyn, dat ghy 't verstaat,
In Rijckdom niet, maar int misbruycken.

Ryck zynde, soo dancten Godt
Joseph, Daneel, Abraham, Lodth:
Job, een spiegel van lytsaamheden,
Heeft van zyn Rijckdom Godt ghelooft;
Den Harpenaar die Philosoopht
Heel Christelyck in danck en beden.

Om Rijckdom slooft de Arme kunst,
Om Rijckdom soect men Princen gunst,
Om Rijckdom is ons heym'lijc wenschen,
Om Rijckdom 't besigh vollick wroet,
Om Rijckdom men veel wonders doet,
Om Rijckdom snacken alle Menschen.

De Rijckdom is een wenschlyc dingh,
Noodich en nut den Jongelingh,
En dienstich voor alle ghehouden;
Den wel bejaarden doet zy staat,
S'is yder goet, sy werct gheen quaat,
Alsmense bruyct ghelijc men souden.

Vergeefs men 'smorgens vroeg op staat
En 'tsavonts laat te bedde gaat,
So Godt zyn seegh'ning wil af-keeren;
Maar wil den Heer onsterffelijc,
Hy maect ons sonder moeyten Rijck,
Als Jesus Syrachs spreucken leeren.

Ick heb met Democryt belacht
Den Crates Sot, maer wys gheacht,
Die over 'tGout had gheen ontfarmen:
In Zee hy smoordent in een sack;
't Waar beter (so Iscarioth sprack)
Ghedeelt de Haveloosen Armen.

Die hier syn goet versmetst, versluymt,[1]
Of die zyn voordeel slof versuymt,
Syn die niet waart laster en schanden?
Noch wert voor loffelyc vermaant
Van 't Letter-volck, neus-wys verwaant[2]
Den Stoysch, die syn huys liet branden.[3]

Nu isser Rijckdom van 't ghemoet,
Die niet bestaat in gheldt en goet,
Maar int vernoecht en Godd'lijc leven:
Hy is de Rijckste die daar leeft,
Wel vernoecht met het gunt hy heeft:
O wou mijn Godt die Rijckdom gheven!

Dees had Dyogenes in zijn Ton,
De welck hy wende na de Son,
Daar hy vernuft'liseerde schrander;
De Werelt-winner Sot en slecht,
Die noemt hy drijst der Knechten knecht,
Der Vorsten dwing'land Alexander.

Dees vergeselschapten van ghelijc
Den goederloosen Paulus, Rijck

---

[1] Versmetst, versluymt, versmult, verslempt. — [2] Vermaant-verwaant, in de oude tekst verwisseld. — [3] Stoysch, stoïcus.

Van Godsvrucht en van goede deuchden:
Wie dese Schatten in sich vint
En 't Hemels boven 't Aartsche mint,
Die leeft gerust in duysent vreuchden.

Dees misten Coningh Achab straf,
Die Nabots Wyngaard drieschten af[1]
Door de Helsche slimme Isabelle.
Die de rust des ghemoets hier mist
En onsen Heylandt Jesum Christ,
Dien is syn eygen hart een Helle.

So yemant laact het gheen ick prijs,
Die brengt my claar en goet bewys.
Cort om ick haat de Rijcke Fielen.
Dit is ghedaen met soeten lust,
Het werrecx eynde dat is rust:
Godt gheeft ons Rijckom na der Zielen.[2]

Ghemaeckt in 't Jaar 1613. Den 26. October.

---

[1] Drieschen, dreigen. — [2] Na, hiernamaals.

LOF VAN DE ARMOEDE.

Ghy Gheesten, die niet gaaren rust,
Gheeft doch wat stilt en hoort met lust
Een leeck een wonder spreuck bewysen:
Want ick wil, dat ghy 't wel verstaat,
De Armoed', die een yder haat,
Voor goedt en boven Rijckdom prysen.

Want d' Armoed' is van outs gheweest
Een op-weckster van kunst en gheest,
Een Dienst-boo van Philosophye,
Een goede gaaf van Godt den Heer,
Een Lief-hebber van Lof en Eer,
Een vyandin der hovaardye.

D' Armoede gheeft steets goeden raadt.
D' Armoede is een seeck're staat,
D' Armoede is onbesorght en veylich,
D' Armoede is nucht'ren en nut,
D' Armoede oock veel quaats beschut,
D' Armoede maect de Menschen heylich.

D' Armoede let de Helden niet
In staat te styghen, soo men siet
Aen Eumenes Schalck en Schrander:
Dees Voer-mans Soone wel begunst
Quam door gheswindicheyt en Kunst
Aen 't Swagerschap van Alexander.

En Tamerlaan, die grooten Heldt,
Was eerst een Herder op het Veldt,
Die Bajazeth verwon met stryen;
Dees al van joncks tot hoocheyt clom,
En keerden Coninckrijcken om,
En brachtse tot syn Heerschappyen.

Virgili den kloecken Poeet
(Die voorst van de Latynen treedt)
Was Soone van een Potte-backer.
Horatius Vader was een Slaaf,
Maer niettemin soo was hy braaf,
Jae groot van Gheest, aardich en wacker.

Den Coninck Cresus machtich Rijck,
Die niemant waanden syns ghelyck,
Quam Solons spreuck eerst in ghedachten
Als hy ghebonden lagh op 't vier:
Te weten, dat men niemant hier
Voor dat hy sterft sal salich achten.

Want Policrates den Tyran
Waar soo gheluck'ge Rijcke Man,
Dat hy noyt ong'luck heeft ontfangen:
Dees Mensch, die noyt in ramp en viel,
Die liet noch 't leven of de Ziel,
Daar 'tlichaem aen een koort bleef hangen.

Het is voor groote Heeren quaat
Te treffen of te houden maat:
Haar vryheyt doet haer schendich doolen,
Den schralen Man soo vaack niet dwaalt,
Vermits 't aen macht van ghelt hem faalt:
Door Armoet blyft veel quaats verhoolen.

Daer hier den Brasser of den Vraat
Sijn holle maagh tot swalpen laat,[1]
En 't eel vernuft in Wijn verspillen,
Daar leeft den Armen heel ghesont,
Sijn oogh en twist niet met de mont,
Sijn rechter hant met slincxsche willen.

De schurfden Laz'rus laf en lam
Quam in den schoot van Abraham,
Al wiert hy eerst so strengh en schamper

[1] S w a p e n, onpasselijk wordens.

Van slempers slaven straf ghedriest:
Wie wellust soect zijn Siel verliest,
Laas! met den prachtighe Slampamper.

De Armen vinden kunst en raat,
Sy schrandriseren vroegh en laat,
Als den paf-sack weydelijck coppert[1]
En smetst en smult en snorckt en slaapt,
Of als hy na syn asem gaapt
Recht als een ruygh ghevoeten Croppert.

Sy hebben lust noch rust in 't lijf,
Haar hart en hooft dat is al styf,
Haar ooghen bol doen niet dan staaren,
Haar ooren groeyen toe van smeer,
Sy kennen Godt, noch Wet, noch Leer,
Doch Bachus Feest sy vieren gaaren,

Dies sy verbuyst en dorstich zyn
Na sarpe of na geyle Wijn;
Dees doet verhit na boelen gyllen,
Daar 't Lichaem licht'lyck van ontfanckt
Veel vuyle sucht, ja leempt of kranckt,[2]
Die 't met veel sweets weer moet uytquylen.

De Armen zyn hier meest af vry,
Want starcken dranck, noch leckerny
En port haar tot gheen boose lusten,
Want die syn kost wint in syn sweet,
En cleyn Bier drinct, en droogh broot eet,
Die wenscht niet meer als wel te rusten.

De grootste quelt de grootste schrick,
Want rusten sy een ooghenblick,
Het minste dingh dat steurt haar slaapen:
Sy vreesen voor haar Rijck of Kroon,
Of datmen haar in 't bedd' sal do'on
Door list of kracht van snoode Knapen.

---

[1] Coppert, nachtbraakt. — [2] Leempt, gebrek.

Den Armen in syn grauwe Py
Banct onbeschroomt zijn Wat'ren-bry[1]
Tot onderhout van 't swacke leven.
Men leest seer veel van Prinschen-moort,
Maar niemandt heeft noch oyt ghehoort
Dat eenich Arm Man is vergeven.

De Mensch, die hier int Claag-huys sit,
En Godt met ernst ghestadich bidt,
Is die niet wel duysent maal beter
Als die int Lachuys vrolijck slempt
En met den Armen scharst en schempt?
Dat vraagh ick elck verstandich weter.

En seyt de Schrift niet claar en naact:
Weest nuchteren, ja bidt en waact?
Vergheefs en staat oock niet gheschreven:
Siet dat ghy u niet en verbrast,
Noch dat gh' u ziele niet verlast
Met sorghe van dit nietich leven.

Den Rijckaart licht zyn leven krenct:
Met sorgen leyt hy 's nachts en denct
Hoe dat hy dit of dat sal winnen:
Want goet en stopt gheen giericheyt,
Maar als den Armen neder leyt,
Soo rust syn Lijf, zyn Ziel en sinnen.

Of als den Rijcken waact en braact,[2]
Op dat gheen Dief met list hem taact
Zyn Huys-raet, Kleed'ren of Juweelen,
Soo leyt den Kalis bar gheponst[3]
En ronct soo sorgh'loos dat het gonst:
Daar niet en is, can men niet steelen.

---

[1] Banct, smult van. — [2] Braact, waakzaam is. — [3] Bar gheponst, leeg van beurs.

Door Leghers van Moes-koppers quaat[1]
Den Armen Bloet al singend' gaat
Vry en vranck d'onvaylige straten;
Maar comt een Coopman in het Wout
Met fijn ghesteent en Oosters-gout,
Hy moet het gout en 't leven laten.

Een Arm Mensch (Rijc van goet verstant)
Acht al de Wer'lt syn Vaderlant,
Al is hy Ballinghslants ghebannen,
Hy Pilgrimmeert in syn ghemoet,
Acht yder een zijn naasten bloet:
Sijn dat gheen rechte Rijcke Mannen?

Alchmenas Soone grof en groot
Heeft Monster-Dieren fel ghedoodt,
Oock Reusen ruych en snoo Tirannen;
Maar stercker wert met recht gheacht
Die zyn ghemoet neemt in zijn macht
En 't quaat met reden can uytwannen.

d'Een leeft vernoeght in Cel en Cluys,
Den ander in syn stroyen huys
Is met zijn Armoed' wel te vreden,
Woont by zyn Vroutge saart en kuys
Met grooter vreucht en cleynder kruys,
Als wylen ons voor-Ouders deden.

Den Schoen-minck, glat en wel beteert,
Wel louter singt en quinckelleert,
Als hy het Kosgie maar mach winnen;
De Coopmans gift hadt hem ontstelt,
Hy bracht hem weer zyn sorgh'lijc ghelt:
Hoe minder goet, hoe blyer sinnen.

Hoe meerder goet, hoe minder rust,
Dat is den Vroeden wel bewust,
Dies sy niet tydelijcks verkiesen,

---

[1] **Moes-koppers**, straatroovers.

Maar houden 't al voor Eb en vloet,
En, recht alst is, voor anders goet:
Die niet eygent, can niet verliesen.

De Schat, die men met moeyt verwerft,
Met zorgh' besit, met droefheyt derft,
Doet menich mensch tot quaat bekoren,
Tot dieft, onkuysheyt, twist of nydt:
d'Edele Ziel en duere tydt,
Laas! Minst gheacht, wert meest verlooren.

De Doodt met bitt're smarte quelt
Den Rijcke die zyn harte stelt
Op der Fortuynen blinde gaven;
Gheen grooter schrick is hun alst graf;
Maar den berooyden naackt en laf,
Dien is de Doodt een soete Haven.

Hoe Salich is den Armen man,
Die sich tot Godt wel gheven can
En wederwaardicheyt can draghen
Met een stantvastich vroom ghemoet,
Die even neemt het suur alst soet:
Wie mach oock so een Mensch beclagen?

D'Armoede is ghewisselijck
Van zonden arm, van deughden Rijck,
Dies is sy alder eeren waardich.
Socrates maact sy vroom en vroet,
Epaminondas strengh van moet,
Homerus kunst-rijck en goet-aardich.

Attallus en Diocletiaan
Sijn willich uyt haar Rijck gegaan
In onghedwongen Arremoede.
De Armen leven onbenijdt,
De Vorsten zijn niet sonder strijdt,
Noch sonder vrees of quaat vermoeden.

Door overromp'len van een stadt
Gheraecken somtydts uyt haar Schat
De Burgers rijck en oock d'Edelen,
Die men haer huys en Hof verbrant;
Dies doolens' over Zee en Sant:
'T zijn al gheen Guyts die gaan beedelen.

De Trotsers die met macht ghebien
Sijn al gheen Deughdelijcke Lien,
Hoewel sy't veel tyts willen blycken.
De grootste Dief (ô 't is te snoot!)
Verwyst de kleynste vaack ter doot:
Wat oordeel wil daar Godt op strijcken!

Maar die in weelden is ghewent
En ploft, bedooven in ellent,
Laas! met veel broodeloose buycken,
En zyn Ellende morrend' draaght,
En over Godt en Mensche klaaght,
Die can syn Armoed' ooc mis-bruycken,

De dinghen, die men sichtbaar siet,
En zyn voor seecker anders niet
Alsmense neemt of can verhand'len:
De reynen zijn sy alle reyn,
De Sotten doen sy int ghemeyn
Op slim on-weghen wand'len.

De Armen vinden troost aen Godt,
Als haar de Werelt schots bespot,
Verachtet als onnutte slaven:
Ghy Vroomen weest doch niet bedroeft
Als u de Heer door Armoedt proeft:
De goede Godt gheeft goede gaven.

Godt maact ons Arm na den Gheest,
Op dat ons honghert aldermeest
Na 't Hemels broot (de Spijs der Zielen).

Sijn levend' Salich-makend' Woort
Soo wy dat nutten als 't behoort,
Hy sal zyn Rijck ons mede-dielen.

Dat worde waer.

So wie met smaack dit hoort of leest,
Of die het lust hier op te schryven,
Sijt ghy begaaft met hoogher gheest,
En laatet inde Pen niet blyven,
Maar toont u leerlijck Rijm of Dicht
Voor elckerlijck verstandelaar:
De Kaers bestolpt en gheeft gheen licht
Als op den vryen Kandelaer,
Ghelijck de Son voor elck wandelaar.[1]

Anno 1614. Den vierden Januarij.

[1] Deze laatste regel wellicht door een ander toegevoegd.

CAMER-LIEDT.

Stemme: Met gantscher bedruckter herten, &c.

O ghy Geesten kloeck van sinnen,
In Liefd' Bloeyende vergaert,
Die de Reden-kunst beminnen
Sijt ons welkom, lief en waert.
Ghy Rymers doorluchtigh,
Vol spitscheyt hoogh-vluchtigh,
En sindelijck vernuft,[1]
Wilt niet langer peynsen,
Waer toe dient dit veynsen?
't Is langh genoegh gesuft.

Het lieffelijck redeneeren
's Menschen ziel lustigh verquickt,
Yets goets met vreughde te leeren
Over disch niet qualijck schickt.
Vrolijcke gedichten
Vermaecken en stichten
Den aendachtigen man,
Die het wel geschreven
Hier soeckt te beleven,
Nae 't beste dat hy kan.

't Is loffelijck veel te weten
Als het tot Gods eer geschiet:
Maer ach! leyder! wy vergeten
Meest het geen ons God gebiet.
Die van y'le saecken
Hier yets grootsch kan maecken,
Men tot den Hemel looft,
Doch meer is te prysen,
Die steets met de wysen
Christelijck philosoopht.

---

[1] Sindelijck, keurig

Vele dolle droncken wynen
Onse tafel niet en ciert,
Geen Harten noch wilde Swynen,
Phasanten, oft vreemdt gediert:
De Vader der Meyren
Gaet ons wel stofferen
Met smakelijcke visch,
Gesoon en gebraden.
Inde overdaden,
Geen rechte wel-lust is.

Gulsigh eten ofte drincken
't Reysich lijf te veel vermast,
d'Oversorgh de ziel doet sincken
In kommer-kans, anghst en last.
Hy leeft wel na reden,
Die vernoeght in vreden
Met 't geen hem God verlient.
Kunt ghy maer stillen
U vrecke willen,
Ghy hebt al wat u dient.

't Verkrygen van aertsche wenschen,
Geen volkomen rust en brenght:
't Hert van gier'ge vrecke menschen
Is met heb-sieckt steets vermenght.
O doolende blinde!
Waent ghy hier te vinde
De rust in u veel goet?
't Sal u dapper misse,
Want nieuwers en isse
Als in 't vernoeght gemoet.

Die zyn lust wel kan ghebieden
En wel wijss'lijck met maat betoomt,
Sijn eerst rechte rijcke lieden,
Niet ghelijck den rijckaart droomt
Die in overvloede
Van zijn aartsche goede

Soeckt saligheyd en rust.
Die kleyn en wel leven
Wert van God gegeven
Een eeuwich blije rust.

Ghy Meesters en wyse Heeren
Neemt in danck mijn ruyge kunst,
Ick en kan u niets vereeren
Na de grootheyd van myn gunst.
Ick hoop dat u lieden
Niet in 't quaet sult dieden.
Of 't rymen niet en vloeyt,
Laet op heden blijcken,
Dat ons Reden-rijcken
Alhier *In liefde bloeyd.*

APOLLO,

Den Voor-sangher der Musen, spreeckt tot de Nederlandsche Jonckheydt.

Wyckt met eerbiedigheyt besitters van der aarden,
d'Onsachlijkheydt mijns staats heerlijcke hooge waarden
En knielt met ootmoed' neer en roept mijn Godtheydt aan.
Als den Mooren-lantschen danckbaren Indiaan,
Die met dienst-knechtigheyt mijn bidden en aanbieden
Een offer vande vrucht, van vee, van land' en lieden,
Om mijn groot-acht-baarheydt en Godd'lijck aangesicht,
Want ick ben 's werelts ziel, haar eenich oogh en licht,
Ja 't hert der Hem'len die sich mengelend' verwarren:
De hooft-man vande Maan, de vader vande Starren,
De geest en heyligheyt, die dese schepsels geeft
Dat tint'lend' blick'ren dat soo vrolijck in heur leeft.
Den jeuchlijcken Vier-vorst der geluck-sal'ger salen
Ben ick! en d'opper-Prins der heugelijcker stralen,
Die 's aardrijcx boesem stooft en streelt daer soetjens uyt
De weelderige jeucht van bloemen en van kruyt:
Wiens geylle dart'le tier de velden en Revieren[1]
Met lovers en met loof van groene franje cieren.
Der boomen kruynen en het swoort der bergen hooch,[2]
Dat kruyf ick schoon met blaan en netse vande looch
Des frisschen vuchtens-dauws versulleverde droppen:
Het welck met weerschijn ciert haer ruyge groene noppen.
Ick ben 't die 's morgens vroeg verdrijf het droeve swerck
En toon mijn glans-ryck hooft de spitsen vande kerck,
Doch loop te post voor uyt den heeten lieve-loosen
Aurora dicht besnvwt van wit en roode roosen,
Ick ben der boeren vriend, hoe swart dat ickse brand,
Ick ben al segh ick 't self, de schoonste van het land.
Ick ben de klaerheyds merch, dat derf ick my verhoogen,
Noyt sagh mijn volheyd mensch met sterffelycke oogen.
Ick ben 't die alle ding door-oogh' met gauw op-merck:
Wel kundy my noch niet? dat 's wel een wonder-werck,

Revier, landouw. — [2] Swoort, korst.

't Schijnd of ghy-lieden noyt mijn helderheyd en sagen:
Siedy niet wie ick ben? ghy siet my alle dagen,
Ick treck de dampen op, de nevel en de mis
En 't swarte kleed des nachts aklige duysternis.
Mijn stralen die ontsien de kerckeren der Hellen
Met al haar hof-gesin van zielen en gesellen.
Ick ben een Voogt des Luchts, die wyders mach gebien
Als ick u seggen kan of als u sinnen sien.
't Palleys daar ick in woon staat op seer hooge posten.
Gewrocht van fynen goud (onschatt'lyck watse kosten)
't Gewelfsel is yvoor, 't voor-burgh silver, waer of
De konst kost meerder dan de kostelycke stof:
Want Vulcaan heeft daar in gegraven en gegoten
Hoe dat des aarden kloot met water is besloten,
Hoe sich den Hemel buygt over de wilde zee,
Waar in de blauwe Goon van lauwe liever-lee
Haar naackte boven-lijf vast blickeren en blakren,
En in de kracht mijns deugds haar roosteren en bakren:
Voornamelyck Triton die de kinck-horen set
Aan zijn watrige mond, waar op hy wel trompet.
Voorts Protheus wispeltuur in 't koelen en verwarmen,
Daar sietmen Egeon met zijn seer lange armen
Omhelsen vriendelyck de Wallevisschen groot:
Hier geeft haar Doris oock met al haar dochters bloodt,
Van welcker schijnd een deel op Dollephyns te swemmen.
En andre haar groen hayr te droogen en te kemmen:
Al zijn zy onderling wat ongelyck van schijn,
Nochtans is 't wel te sien dat zy gesusters zijn.
Oock isser in gebootst uyt gulle geests versieren
De aarde, machtigh ryck van menschen en van dieren
Van allerhande slagh, van beecken en van land:
Ach! watte wonderheen begrypen hun verstand,
Die al den ommeloop so weten na te rek'nen,
En stellen op zyn plaats des Hemels twalef tek'nen.
  In dees vermaalde troon so sit ick in myn kracht,
Wel rycklyck opgetoyt, van Purper is myn dracht,
Myn mantel is bestickt met dierbare gesteente,
Daar by ben ick omringt met dese myn gemeente,
Te weten, eerst het jaer en gantsch de maenden al,

De dagen kort en lang, de uren groot van tal,
De nieuwe Lenten met zyn krans van groene blaren;
De Somer moeder naackt met al haar rype aren;
De gruysigen Herrefst vol-lyvigh, laar en vet [1]
Van al de druyven dien hy op-gegeten het;
De Winter gants in 't bond doet niet dan klipper-tanden,
En uyt kout-vorstigheyd staag blasen in zyn handen.
Dit zyn myn trawanten, myn krygs-lien en myn stoet,
Die van myn schatten meest zyn 't saart en wel gevoedt.
Myn hooge af-komst trotst de Goden alle-gader,
Want Jupijn is myn vaer, Saturnus myn groot-vader.
Mijn moeder Latona van tweelingen gelach,
Een dochter met een soon, de gloor van nacht en dach,
Waer van het maagdekijn int baren van haer broeder
Een vroede-vrouw verstrack haar swacke swangre moeder;
De seld-saamste geboort daarmen van lesen mach.
Doch is het oock al vreemt dat Juno met een slach
Die sy vertoorent smeet op 's aardens harssebecken
De Typhon straf en streng oon mans hulp gingh verwecken,
Om dat der Goden smit Mulciber had gekloofd
De wijse Pallas uyt het breyn van Jupijns hooft.
Maar waar toe loop ick uyt het spoor van myne reden
En kundich u niet voort al mijn naamhaftigheden?
Geen roem en prickelt my tot eygen lof en prijs,
Van tytels sonder endt: doch dat ick hier bewijs
De grootheyt van mijn macht is om u aan te leyden
Tot een erkentenis van u ondanckbaerheyden.
O moeden onverlicht! swaar van begrijp en traach
Tot die goetwilligheyt en gunst dien ick u draach,
Maar yverich en snel int soecken van u schaden:
Ick sal noch andermaal de vorige weldaden
Met nieuwe deuchden u herdencken doen: misschien
Of ghy dan overtuycht u feyllen quaamt te sien
En dat de billicheen u herten soo beroerden
Dat sy aandachtich u tot innicheden voerden; [2]
Doch waar u wel van nood' dat ghy eerst wel bekent
De gene die ghy meest te dancken schuldich bent.

---

[1] Gruysig, morsig; laar, opgezet. — [2] Innicheden, inkeer.

Siet daerom sal ick u mijn namen meer belyen:
Ick ben de voorste Vorst en God der Artsenyen,
Æsclapius was mijn soon dien ick by Chiron sant, [1]
De welck hem queeckten op met mellick van verstant.
Mijn naaste maagschap voorts, als neefs en bloet-verwanten
Zijn tolcken en taal-lien der Goden: ja Gesanten
Des hoogen Hemel-rijcks die door haer ed'le geest
Bij volcken zijn ge-eert, by Princen zijn gevreest
Als toom der Vorsten en als schrick der dwingelanden,
Die de bloet-honden straf recht in het voor-hooft branden
Brandt-mercken van haar schand', smaat-drucken vuyl' veracht,
Tot eeuwich lastering van hem en syn geslacht:
Dies schijnen veel uyt vrees gedweege sachte mannen,
Die in haer hert nochtans syn wreede snoo tyrannen.
Dan doch de ware Prins die uyt lieft mint de deucht,
Die bruyckt myn waardich volck tot syn vermaack en vreucht,
Als hy haer rymen doet der vromer helden daden,
Der vrienden sege-winst en der vyanden schaden,
De hitten vande krijch, 't bloet-storten inde slach,
De neder-laagh soo naackt ofmen 't voor oogen sach,
'T uytschudden vande kle'en, het plund'ren, 't ondersoecken,
Der befreysemde liens verholen knoppel-doecken. [2]
Het welcken alles werdt soo levend' afgebeelt,
Soo dat de Schilder vaack syn stoffe van haar steelt.
  Mijn dichters zijn vernoecht meer als de rijckste menschen,
Niet hebbend' zijn sy rijck en hebben wat sy wenschen.
O Koninglijck geslacht! van 't suyverlijckste bloedt,
Die heym'lyck by u draacht het alderbeste goet.
Ghy die door eygen deucht soeckt eerelick te schynen:
Ghy die de menschen wijst de kostelyckste Mynen,
Niet in het ingewandt der aarden vuyl en grof,
Maar inden Hemel schoon van klaarheyt en van stof
En hoe elck in syn selfs kan goude bergen vinden,
Wil hy maar innerlijck 't opmercken onderwinden,
Van zijn gedacht' en doen en overleggens' met
De Wetten die ons God en de nature set;
Dan speurtmen na het goed', dan leertmen 't quaat vernielen,

---

[1] Variant B.: Aesculaep. — [2] B e f r e y s e m d, met doodschuim.

Dan krijghdy in u hert de schatten dyner zielen,
Dien ick u alle gun, ô suyverhertigh volck!
Die meer de pen gebruyckt als de vervloeckte dolck,
Der menschen moorders lust: dan, u vermaackt de reden,
De Moeder van d'eendracht, de stichster vande steden:
De sadichster van twist, de herte-stroockster soet,
De hooghste Koningin van 't menschelijck gebroet,
Waar na sich kleyn en groot gesamentlijck moet setten.
Sy stelt de keuren en de burgerlijcke Wetten,
Die yder in 't gemeen moet wesen onderdaan,
Tot voorstant vande goen en straffe vande quaan,
't Gemeene-best te nut, als oock het 's lands welvaren.
Dit was Amphions konst, waar met hy de Barbaren
En wilde woeste lien so wijslijck heeft geleyd
Tot eenicheyd van wil en tot gehoorsaamheyd,
Al so de hoofden kloeck het groote lichaam meenen,
Meer als de eyghen-baat, so voegen sich de steenen
Eendrachtelijck te saam, yder doet zijn behoord,
So vestmen wallen en so metstmen muyrr' en poort.
En ghy, mijn eygen-kroost, wel! sal ick u vergeten?
Die om myn dienst te doen so veel tijds hebt versleten:
Wanneer als ghy met vlijt my uwe deuntjens schonckt,
Als ghy in u kantoor of yewers wand'lend' songht,
Hoe u de kleyne God der Minnen heeft geschoten?
Ick wil het loochnen niet, ghy zijt uyt my gesproten:
Want siet u werck en geest my geensins oock versaackt.
Voorwaar het eelste hert werd aller eerst geraackt:
Hoe dickwils sucht ick hier uyt vaderlijck mee-lijen,
Als ick de klachten hoor van 't ongeluckigh vrijen,
Dat ghy somwijls te kroes uyt eygen-wil bestaat,
En vollight meer de lust als de gegronde raat
En ghy blijft even sterck geketent aen 't versotten,
Tot haar een ander krijght en ghy het spytigh spotten.
Of als 't laf-beckje jongh slinghs met u omme gaat
En doet u minnen een die u van herten haat,
Ghelijck als Daphne, die myn schichtigh pleegh te schuwen:
Hoe bitter is 't, helaes! die wonden te vernuwen!
Maar ghy Sangh-meesters eel, bekranst, belauweriert,
Met eeuwigh bloeyend' groen ten alderbraafst verçierd,

Ick sal u danckbaarheyd en u gewoone klachten
En u vermaarde naam onsterffelijck doen achten,
Tot een vergeldingh van u weldaad en u deughd,
Op dat u volgh' in 't goed' de nakomende jeughd.
De liedjens die ghy hebt gesongen en geschreven
Ter eeren van u lief, was ick gesint te geven
De blije wereld, maar ick heb mijn nu bedacht
Die te vereeren aan het Maaghdelijck geslacht:
Dat vriendelijcke volck heb ickse willen schencken,
Op datse an u leyd' en lyden leeren dencken,
Op datse al u smert, op datse al u pijn
Met lieve weder-loon u so gedachtigh zijn,
Tot dat zy zijn bekoort u selven te verlichten,
Sulcx dat ghy haar en myn mooght loven met gedichten.
  Nu, ghy sacht-zinnigh volck! ghy Venus borgery
Neemt dese gaaf in danck, al waar kleen haar waardy,
So werdse u nochtans gejont en aangeboden
Van my Apollo! selfs een vande grootste Goden,
Die al de heerschappy des Hemels oversiet
En watter op den gront des aarden-kreyts geschiet.
Ontfangt mijn gift in goed', ick geef geen quade gaven :
Het is den offer van u seer verliefde slaven,
Die na u hoochste eer, die na u vroomheyt staan,
En die ghy daeg'licx siet om uwent wil vergaan;
En lyck-wel met de Swaan de droeve jongelingen
Haar hertelicke smert en eyndel-vaersen singhen
Met blyder kelen uyt: 't valt swaar, al waert maar schyn,
Van binnen droevich en van buyten bly te zyn.
  Doch ghy, o Maagdekens, moocht wel vrypostich lesen
Haar rijmkens so geschickt, dat ghy niet hoeft te vreesen
Noch dorperheyt, noch schand, noch wisseling van bloedt :
Ten syse u de Min al prickellende doet,
Wanneer als ghy daar siet beschildert en beschreven
D'ellende van u liefs rampsalich stervend' leven,
Veroorsaackt door u streng en ongenadich hert,
Dat door haar staag gebet niet eens beweegt en wert,
Die daarom alle uyrs een nieuwe doodt ontfangen,
Om dat sy missen daar sy 't meeste na verlangen.
De strafheyt voecht u niet, Venus is sacht van aart,

U moeders warent oock, van wien ghy sijt gebaart.
Of wildy beter zijn als oyt de vrouwen waren?
Dat's een vermeetle wil, ten aansien van u jaren,
Gebruyckt u jonghe jeught, het is u beste tydt.
Gedenckt de gene dan die u van herten vrydt;
Bemint die u bemint, ghy lieffelycke lieden,
Doet andren als ghy wout dat u selfs sou geschieden.
Indien ghy by geval soo doodlyck waert gewondt,
't Geen ghy dan soecken soudt nu aan u dienaars jondt:
Nu aan u dienaars jond die ghy-lie hebt by scharen,
Die u lof-singen hier op zangerige snaren,
Soo deftigh en soo grootsch, soo heerlijck en soo eel,
Van wien ick geen en noem, om datse zyn soo veel
Dat 's al on-noemlyck zyn, want soo 'k maer een'ge roemde,
Ick deed groot ongelyck die ick dan niet en noemde.
Sy zyn ten minste u stil-swygend wel bekend,
Vermidts ghy Juffertjes de styl wel zyt gewend
Van u beminners konst en minnelycke klagen:
Indiens' u smaken wel, of soos' u soo behagen
Als zy u doenmaal deen, dat ick niet reppen mach,
Soo sal ick u eer lang meer brengen aenden dagh.
Of zydy nu soo grof dat ghyse gaat verachten,
Soo wilter voor een wyl geen andere verwachten,
Neemt dese dan voor lief: het is myn beurt te gaan,
Want in myn plaatse dringt de silver-verwe Maan.

KLINCK-DICHT.

Also de Camers Prins heeft prysen opghesteecken
Voor het doorluchtigh volck, dat die rijm-konst bemint,
Mijn danck-schuldigh gemoet werdt lichtelijck ghesint
Om toonen metter daet, hoe ick sijn wetten reecken.

Misschien de swarte Nijdt sal my daer schand af spreecken
En slaen naer haer gewoont mijn opset inde windt:
Nutte berispers kloeck, als ghy mijn feylen vindt,
Verbetert en scheldt heusch: denckt, yder heeft ghebreecken.

't Faelt my aen kunst, ick kent; dan doch die beter weet,
Ick wilde dat dien Mensch niet seyde, maer het deedt,
Vermits de wercken meest syn wetenschap bewysen.

Kunst-rijcke Broeder Prins, ontfanght mijn slechte gunst,
Mijn slechte Boertery by die verlichte kunst,
't Mijns sy dan so het wil, het mach sijn selven prysen.

DE AMSTELREDAMMER OUDE CAMER,
DEN EGELLENTIER IN LIEFD' BLOEYENDE, VREDE, VRIENTSCHAP, GHELUCK EN EEUWIGH WELVAREN.

Na dien ick, Eerwaardighe Mede-borghers, hebbe vermerckt, dat eenighe van uwe Camer-broeders over eenighe Jaren doende waren de Neder-landtsche-spraack te verrijcken en te eyghenen, die door het inne-breecken der uyt-heemscher taelen heel verarmt en verbastert scheen, so dat wy ons eygen moeders-tael, (die doch na 't seggen van Becanus een tael-moeder is), selfs haar eyghentschap niet en wisten, noch haar Rijckdom niet en kende, maar huysmorsten en lorsten [1], met behulp der vreemder tonghen. Dese schandelijcke kancker heeft so seer inghegeten, dat menich waenden dat dese wonden ongeneeslijck ware: oversulckx sijn eenige van u voornaemste van u Cameristen, als voornamelijck Henderyck Spieghel, Gedeon Fallet saliger en Roemer Visscher, beweecht met een kloeck-sinnighe yver, dese Noode-loose Pracherye eens af te schaffen en de Trogghelsack met al de Beedel-brocken eens na Vranckeryck (ofte elders daer sy armer van schoone woorden als wy sijn) te senden, ghelijck als sy lieden claarlijck bewesen in de Neder-duytsche Reden-kavelingh en Neerlantsche Spellingh, en meer andere goede boecken, waer inne onse Rijckdom ten vollen blijckt, als inde Eeren-ampteren van Cicero en het stichtelijck boeck van de Wel-levenskunst, mitsgaders in het troostelijck boecxken van Boëthius, by Dierryck Volkaartsoon Kooren-hart saligher den ghemeenen Duytschen in klaar duytelijck Duytsch verduytscht; tzedert dese heerelijcke gront-legghers hebben de Taal-cundige Neder-landers mannelijck opghetimmert haar voorghenomen werck. In sulcker voegen, datse nu geen taelen, spraecken noch Tongen hebben te wijcken. Dit mogen alle Lief-hebbers der Vader-lantsche Taal u, mijn Lantsluyden, met aller billicheyt danck weten. Doch so daar yets zou moghen aen ontbreecken, sal den gheleerden en seer kunstighe Steven Stevyn om het gemeene beste gaarne volmaacken: Het waer doch te jammeren, dat een so spits-sinnighe volck, dat alle andere volckeren in 't spreecken can na bootsen, haar eygen Rijcke Taal so reuckelóós souden verwaarlóósen. 't Is

[1] Huysmorsten en lorsten, knoeiden en leenden.

doch een geckelijcke zaeck van eenige opgeblasen, verwaande sotten, die haer rede-neeringh soecken te vercieren met Latijnsche, Fransche, Spaensche ofte Italiaensche tarmen, recht oft eenighe bevallicheyt inbrachte, het welcke by de Recht-sinnighe recht anders verstaen wert. Lust yemant sijn wetenschap te bewijsen, die toontet in een onghevalschte, suyvere Taal: niet als dese Nederlantsche Pappegayen, die veeltijts niet en weten wat sy rabblen, als sy haer ghestolen of met groote moeyten aenghewende woorden spreken. Even als eertijts een seecker Brabantsch Wijn-verlater dede, die 'telckens (als hy de milde Wijn met sijn leckere tongh door sijn botter-tanden spood) sprack: *par Dieu il est bon.* Waar over een goet Heer, hem dit menichmaal hoorende verhalen, (hem berispende) vraechde, of hy wel wist, wat hy seyde, als hy zoo sprack? Neen ick (seyden hy): dan de Fransche segghen so als sy haar wijnen proeven. Waer op den ander antwóórden: ghy vloeckt by den Hoochste, dat dese Wyn goedt is. Vergeeftet my, Heere (seyden hy) ick heb uyt onwetenheydt met mijn ghebreck gepronckt: ick sal naer dese niet meer so lichtvaerdich sweeren. En duysent diergelijcke dinghen hoortmen daeghlijcx onder de eerlijcke Cooplieden, onder de naam-rechts-geleerde, doch oock insonderheyt in sommighe broetsche taal-mannen [1] of goeddunckende Voorspraken, oock in jonge Doctoren, die haer eyghen bral-woorden in haer moeders spraack niet weten te verduytschen. Daerse nochtans soo overvloedich in onse taal te vinden sijn: maer de brood-droncken luyicheydt is vervaart voor den arebeyt, om die te soecken: daerom behelpense haar met het ghereetste. O vreemde Hovaardy! die ons eyghen Lantsingeboren een Revelduytsch, een krom-tongh en een Koeter-waal maackt! O ghy, Neder-landers! waackt op, scheurt [2] u betooverde oogen open, aenschouwt u eygen blindheyt, laat niet langher dese onwetende duysterheyt u helder gesicht benevele: jaacht dese hoochmoedighe vreemdelingh, die hier dus langh de meester gemaackt heeft, onwaardich wederom naar huys, en haalt met Eerbiedicheydt u verjaachde en schier ontmunte eygenaar in, gelijck als onse oude Cameristen met groote (doch willighe) moeyten hebben gepoocht, voor het welcke ick tot erkentenis van dese weldaat, &c.

---

[1] B r o e t s c h e t a a l-m a n n e n, opschepperige advocaten. — [2] Er staat: s c h u u r t.

EER-DICHT OP DE VERLOSSINGHE VAN ISRAEL.[1]

Het domme mis-verstant door onbeslepen sinnen
Verdoolt vaeck inde keur, en wisselt goet voor quaet,
Den siende blindelingh volcht lust voor wijsen raedt,
En die doet gantsch verkeert verkeerde dingen minnen.
De reden-rijcke mensch kant misbruyc haest verwinnen
Door deuchdens liefde, die met kennis hooch begaeft;
Wanneer hy 't heylich woordt ziel-ijverich hanthaeft,
Wert hy Gods Rijc-genoot, de wijsheyt syn vriendinnen.
Kroont Vondels weerdich hooft heyl-graege jongelingen,
Die voor d'onkuysche min het hoochste nut leert singen
Hetwelc den geest vervreucht met een inwendich juygen.
Het wroecht niet na de daet, als die snoo leugen dichten,
Tweesinnich hy verlijct de oud' en nieuw' gheschichten:
Doorleest dit sin-rijc boec, het zalt u best ghetuyghen.

[1] Voor Vondel's Pascha (a°. 1612).

RHETORICAAS LOF-LIEDT,

Op de Stemme:

Si tanto gratiose, &c. Of: *O schoonste Personage! &c.*

Ghy drye-mael-dry Godinnen,
Apollos bloed, Mercuri naeste Nichten,
Schrandert en spitst mijn sinnen,
Heldert mijn breyn en leert my deftigh dichten,
Hoe wonderlijck
De Redenrijck
Met Pallas is geboren,
Doe Vulcaan kloofde
Jupijns bevruchten hoofde
Hier te voren.

Als dit de Rymers singhen
En gheestigh hier van vernufteliseren,
Men achtet dolle dinghen,
't Belul-loos volck weet van geen redeneren,
Noch datmen kan
Wt d'herssen-pan
Veel puyck van lessen smeden:
De suy'vre breynen
Sijn kloecke kond-fonteynen
Vande reden.

Dit was 't geluyt der snaren
Van Orpheus Lier, die stillen kon de stromen,
Dien oock wist te vergaren
De beesten bot, ja beemden, berghen, bomen.
De reden-konst
Vind kracht en gonst
Om Landen te versetten;
Sy kan de lieden,
Hoe wilt, hoe woest, gebieden
Met haer Wetten.

Scepters en heerschappye
Vonnis, onthiet en 's werelts grootschen handel[1]
Die gnocken haer vooghdye[2]
Van u wijsheyd, hooghe Princes verstandel.
Ghy weet de schijn
Van 't ware zijn
Te schiften en te scheyen
En door u tolcken
Kund ghy verweende volcken
Te recht leyen.

Lof Reden-rijcke konste!
Lof weet-Godin, van wien de Rymen vloeyen!
Ghy baert 't leven der jonsten,[3]
Ghy stiert tot deught en doet in liefde bloeyen,
Ghy leerd met vreught,
Ghy sticht de Jeught,
Ghy blinckt van glans op glanssen,
Dus wy vercieren
U hooft met Lauwerieren
Varsche kranssen.

[1] Onthiet, bevel. — [2] Gnocken van, danken aan. — [3] Gedicht voor den wedstrijd van de Brabantsche kamer (a°. 1613).

AEN JAN JACOBSZ VISSCHER,

SCHILDER EN GLAES-SCHRIJVER.

Stemme: vanden XXIIIIe Psalm, De aerd is onses Gods voorwaer, &c.

Die op het Rusland-stil
Leyd zijn vernoeghde leven,
Werd dees brief (so God wil)
In eygen hand gegeven.
Met vriendt die God bewaer.

Vraegh ontfaen, gesien, bedacht,
Heeft in een twyffel my gebracht,
Die schielijck stoof in mijn gedachten:
Te weten, of ick uwe kunst
Of uytgenome goede gunst
Voor 't grootst sal oordeelen en achten.

Cort om, ick pluymstrijcken niet, [1]
't Is gulle gunst 't geen ghy hier ziet,
Geen diep verstant noch sch'and're spreucken,
Maer ondervinden, niet uyt waen,
Dan seecker weten en verstaen
Van waere en van valsche breucken.

Waerom het Eg'entiertjen, ach!
Niet bloeyt gelijck het voormaels plach?
Is Vrundt u vriendelijcke Vrage:
De meeste mangel die ick weet,
Dat is: dat elck zijn plicht vergeet,
Want niemant wil den ander dragen.

Dies d'Eendracht vlucht nu voor de twist,
De Eenvoud' voor de schalcke list,
De oude trouw is gantsch gebroken,
De Liefde van de kunst is sieck,
Of yver-loos; door spijt of pieck
En wert gedicht noch rijm gesproken.

---

[1] Lees: Ick wil pluymstrijcken niet? — [2] Breuken, ongerechtigheden.

Daer d'Overheyt niet wel en staet,
En d'ongeregeltheyt toe-gaet
Van bengels woest en grootse gecken,
Daer ellick voert het hooghste woort,
Daer niemandt doet als hy behoort,
Daer moet het al ten quade strecken.

Dies wertmen wette-loos en slof,
De goede zeden raecken of,
En die 't hem, schoon te recht, wil moeijen,
Die wert beguygelt en belacht,
Gelastert en smaedlijck veracht,
Hoe sou den Eglentier dan bloeijen?

Heeft yemant nu een Spel gemaeckt,
Daermen (doch lachend' niet) aenraeckt
Met moeyten en met tijdt verliesen,
Alsmen de rollen dan uyt-deelt,
Den een die wrockt, d'ander krackeelt,
Elck souse selfs wel willen kiesen.

And're brengen haer rollen weer.
And're willen niet spelen meer
't Valt swaer veel hoofden te besturen,
And're willen en kunnen niet,
Zo hier geen beterschap geschiet,
Zo mach ons Rijck niet langer duren,

Ghy Princen rijck van goed verstant,
Die 't Eglentiertjen hebt geplant,
Wilt inden noot niet van ons wijcken,
Mijn Vriendt, God geef u blije rust,
Laet ons te samen, als 't u lust,
Met stichtingh geest'lijck Reden-rijcken.

De feylen die, helaes! op onse Kamer groeijen,
Heb ick, met krancke kunst, bewesen en geseyt,
Nu wacht ick, van mijn Heer, op dese vaers bescheyt,
Dan sal de Reden-Rijck in ware Liefde bloeijen.

't Kan verkeeren.

Hier siedy 't werck van een jong Klerck,
Doch 't is uyt jonst gheschreven
Soo ghy hier siet 't geen u verdriet,
Mijn slechtheyt wil toe-geven.
U vriend blijft al zijn leven

G. A. BREDERO.

DEN BROEDERS IN LIEFDE BLOEYENDE.

ANNO 1615.

RETHORICA die groet al d'oude Kaameristen,
En wenscht u alles goets, opdat u niets ontbreect;
Sy klaacht over 't ghewelt der onreed'lijcke twisten,
Gelijck myn Penne hier door haer ingeven spreect.

Den Keyser, Prins, Facteur, wert hartelijck ghebeden
Om stil-stant van 't gheswets; op dat ick hier mijn Reden
Onbecommert en vrij voor u mach brenghen voort:
Oordeelt en kiest het best als ghy my hebt ghehoort.

Waar is den Gulden-Eeuw of Golden-Tijdt gevaren,
Die op dees Camer bracht veel Mannen, die hier waren
Gheboren van 't Gheluck, tot Heerlijckheyts en glants,
Tot Heerschappy vol macht en volheyt des verstants,
Die met Wijsheyt en Kunst 't Ghebiedt loff'lijck bestierde,
En Staatwaardich den Staat met haar persoon vercierde?[1]
Helaes! die is verby: den Tijdt, die 't al vernielt
Met hulpe vande Doodt, hebbense gantsch ontzielt;
Welckx vernuwen my doet in mijn Traanen swemmen.[2]
Hoe deerlijck klaacht mijn Lier met veel bedroefde stemmen!
Maer laas! Wat ist? wat ist? ten helpt my doch gantsch niet:
Dus moet ick nu door Raat ontveynsen mijn verdriet.
Dewijl ick u niet can met klachten weder krijghen,
Soo moet ick noodich nu door vruchteloosheyt swijghen.
Ach! Camer, Camer! Ach! als ick u nu bekijck,
Hoe zeer zijt ghy, Helas! u selven onghelijck.
U *bloeyende* ghedaant, daar ick met plach te brallen,
Is door 't twisten des tijts becans en al vervallen,
En 't is te duchten, dat die gantsch neerstorten sal,
Indien de Tweedracht wast, die u het wreet gheval
Dus schielijck overstuurt door u onwaardicheyden
Of door u misverstant en 't al te slecht beleyden.
Voormaels naer out ghebruyck coosmen tot d'hooghste staat
Een gheleert, treff'lijck Man of eener uyt den Raat,
Die door ghewoont' en kunst ghehouden wert Raadt-saalich
En heerschten wijsselijck, ontsich'lijck en lief-taalich;

---

[1] Staatwaardich, een rang waardig. — [2] Vernuwen, herdenken.

Doen vantmer Geesten veel, Schrijf-rijck en wel bespraackt,
Int uytbeelden geswind, Aartich en ongemaackt,
Van wiens seer hooghe Lof 't ghepeupel lang sal roemen,
Of Fama na haar doodt met een eerbiedich noemen,[1]
En 't overblyfsel dat ga ick allensgens quyt
Door ongeluck en doodt, doch die nydighe tydt
Die doodt mijn grootsche roem, mijn Mannen seer verstandich,
Of door sotheyt en twist maackt sy my die af-handich.
Ach arm! mijn groot verlies baart in mijn groot verdriet:
Dat uyt-muntende puyck en vind' ick hier nu niet.
Besiet de Caarten self en over-leest de Naamen
Van over twintich Jaar: ghy sult schrickend' u schaamen
Dat ghy nu met dit schuym sout comen hier ten pronck
Of in de Schou-plaats, daar eerst niet dan Gout en blonck.
Wanneer men nu verkiest, sietmen te samen rotten
Het stoffe van de Maats, een deel neus-wijse Sotten,
Ja wiens gemeyne roep dan maacken eenen Man,
Die na haar sinlijckheyt de Rollen gheven can.
Hy door het lief gecoos let niet eens op 't behooren:
Soo gaern heeft die Man dat toeten in zijn ooren;
Want daar pluymstrijckery goetdunckentheyt vermeert,
Daar vonnist t'onverstant de dingen al verkeert.
Sy maackt Coning of Prins, die Boer te zyn behoorden;
Die best de stomme speelt, gheeft sy een sack vol woorden,
De grootste Narrery die men yewers oyt von.
Siet den verwaanden Geck, siet daer den holle Ton,
Een Lantaarn sonder Licht, een Prinsche van de Dooren
Hadden mijn volck te slecht tot een Heerscher gekooren,
Dies zyn labbige tong (ha Campen!) heeft gheseyt,
Dus lang heeft op u Duym den Werrevel gedreyt.
Nu comt het na ons wensch en na al ons begheeren,
Wy sullen nu een reys een ander Lietgen leeren.
Welcks stijf en dwaas op-set Thersites heeft gestarckt.
Vraagt ghy wien? de Dragers Heerschap van den Coorn-marct.[2]
Syn grove botte tongh en hout niet op van schelden
Van zijn voornaemste Knechts of alderbraefste Helden;
Hy met al sijn aenhangh sullen door trotsche spijt

---

[1] Eerbiedich, lees: eerbieding? — [2] Rodenburgh?

De Camer eer yet lang, soo ghyer niet voor sijt, [1]
Heel helpen int verderf of in eeuwighe schanden
De School des Kunstenaars en Lust-hof der verstanden.
De Suygh'lingen mijns borsts wijcken vast daegh'lijcx af,
Int goede Coorens plaats hout ghy 't onnutte Kaf,
Een onbesnoeyden hoop in stee van goe Ghesellen,
Die men met alle recht een neus-dwangh op sou stellen
En breydelen haar mont met eenen Muyl-bant strengh,
Op dat haer fel ghebidt gheen schade meer en brengh.
Siet daar dat vuyle tuygh de Tanden t'samen duwen,
Wt vrees dat sy van spijt haar Galle souden spuwen,
Om dat sy zyn gheraackt soo louter op haar seer.
Mijn Vrunden, soo 't u smart, doet het hier na niet meer.
Maar wat? ick bid vergeefs, het wert hoe langs hoe grover:
Ay Hoofden, siet (ick bids) dit Heyrtgen eensjes over!
Als ghy nu maacken wilt een groot of dapper Gast,
Wie dunckt u dat van dees dit recht te speelen past?
Sal 't schier niet zijn van noot dat men van dese dingen
Met bidden weder-roept de willighe Ballingen?
Och jaa 't! voor seecker jaat! het is voor seecker best,
Eer het ghemeene volck ons lastert op het lest, [2]
En eer men my begeckt, of u belacht, bejouwet
En al u doen (alst is) voor Kinder-spel en houwet;
Want brengt men hier wat schoons, yets vermaarts of wat goets,
Het wert schendich verlampt van dees waan-wyse bloets: [3]
Dit wraack-goet, dit uytschodt, dees onwetende Buffels
Stichten dees muytery; eer om dit licht ghepuffels
Mijn oude eer vergaat en wendet sich in schant,
Soo comt my nu te hulp met u Kunst-rijck verstant.
Ghy Heeren van dit volck, wilt met bescheyden reden
Verdelghen dese twist, op dat *Liefd' bloeyt* in vreden.
Ist niet wel last'rens waart, dat ghy u veynst te syn
Het gheen ghy niet en bent, of verbeeld inden schijn?
Ghy die den Tytel hebt of naam van Reden-rijcker,
Wie sach oyt glans of schijn syn wesen ongelijcker?
Noemt nu Reden-arm u, of Haaters seer twist-mildt,

---

[1] Zoo gij het niet belet. — [2] L a s t e r t, beschimpt. — [3] V e r l a m p t, verminkt.

Want ghy zijt heel verkeert alst teycken van u Schildt. [1]
Bedenckt dat met belul, ghy roem-waardighe Mannen,
En wilt met Liefden u wed'rom te samen spannen;
Soo sal ick Kunst-Goddin Rethorica Lofbaar
Besprengen u vernuft met mijn spring-ader claar.
Hoe wel 't spytich verdriet ick dus lang heb gheleden
En my deed' stulpen uyt een stroom van moey'lijcheden, [2]
Ick heb tegen mijn Aart gesproocken fel en straf,
Om u door dit ontsich te leyden van 't quaat af,
En Deuchd' sal (hoop ick) voort u haar selven aan-prysen,
Of u Meesters sullen 't u met Reden onderwysen.
Beleefde menschen, die mijn Reden recht verstaat,
Het ontar'nde wilt vereenen metter daat, [3]
Benaarsticht over al de kunst met goet opmercken
En strijden nu om Eer, in Eerweerdighe wercken.
Ghy zult oock, weet ick wel, hier nemen nu in 't goet
Het onrustich vermaan, dat u mijn leerlingh doet, [4]
Die met onschuld dat schier van hem had afgeslagen,
Maer synde onderrecht, soeckt hy nu te behaghen
Den verstandellen of ten minsten luttel lien:
Voor wichtigher (seyt hy) laat hy zijn meerder zien.
Doch ick selfs had nu meer te segghen voorghenomen,
Maer denck u eer yet langh onsichtbaar by te komen.
Dan Campen, Lambert, Hooft en Samuel sal 't gheschil
Wel slechten met voorsicht, soo ick dat hebben wil.
Vaart wel, mijn oude Maats, die noch *in Liefde bloeyen,*
Ick haat u haateren, die in 't krackeelen groeyen;
Haar verstand'loos gherel en mach my doch gheen scha,
Ick ben te gherust, ghetroost, ick vrager gants niet na. [5]
Onghetwijffelt ghy sult dit op een ander houwen, [6]
En die dit heeft ghemaeckt in gheen manier vertrouwen.
Doch of ghy 't schoon al riedt, wie dat dit eerstmael schreef,
Ghy sultet weten niet soo langh als ick hier leef.

Hier met bid ick verlof, ghy Heeren wijd vernaamt,
Vermits my wederom te keeren nu betaamt
By mijn Meestersse, die u Antwoort sal verbeyden:
Blijft vriendelijck gegroet, den tijd gebiet te scheyden.

---

[1] Verkeert als, andersom als. — [2] Uytstulpen, uitwerpen. — [3] Ontar'nde, losgetornde. — [4] Onrustich, ongerust. — [5] Te, lees: 't. — [6] Gij zult een ander hierop aanzien.

GENOMEN UIT DE FABLEN ÆSOPUS.[1]

Wie dat sich belght an dit, geloof ick niet dat schranckdigh is,
Hy stoot sich an een stroo, die sot en onverstanckdigh is.

Een plompen Esel sagh met oogen, dwars verkeert,
Hoe dat de wyse Leeuw van yder was ge-eert,
Van yder was bemind, van yder was gepresen:
Dit sotte Beest, dat socht gesien oock soo te wesen.
Hy trock na 't Diepe-Land, daar men van ouder eeuw[2]
De dieren licht vervormt in Aecxters, Vos, of Leeuw.
Het geld, het loose geld deed hem in schijn verand'ren,
Soo quam dit domme Dier hier als een Leeuw an-wand'ren,
Verkleydet inden huyt van een spits-sinnigh beest.
De neske Esel, trots, van op-geblase geest,
Kon wesen noch gelaat recht na de kunst bestieren;
Bekend zijn sotheyd werd van die vernufte Dieren,
Want d'erge Vogels kloeck en 't redelijcke Vee
Die dreven haren spot en haren deun daar mee.
Sy schreven an de wanckt, en gingen daar an schryven:
Wie dat een Esel is die moet een Esel blyven.
Flucx Garen-wat gaat wegh, wegh Weet-niet met u schijn,
Jy bint een Plompaart, en jy wild een Kloeckaart zijn.
Met quam daar een krioel van Jongen en van Ouwen,
En juighden uyt den Nar met hondert duysent jouwen.

Misschien een wrockend Geest, of een swaarhoofdigh bloed
Sal, schrollende met schemp, dit mijn versieren laken,
Deur dien hy, als te wijs, gelooft noch en bevroed
Dat een-maal is geschied, dat stomme Dieren spraken:
Men moet koer-Ossen fel oock weer als Stieren raken!
Ghy Helden weest getroost, noch moet ick tot besluyt seggen:
Men kan somtijds een Man met moye klieren maken.
Mijn Heeren, 't is mijn schuld kan ick mijn sin niet uyt-leggen.

---

[1] Blijkbaar op Th. Rodenburgh. — [2] D i e p e - l a n d, verre land (Spanje).

JAN DE VOOR-LOOPER.[1]

'tGrof sal volghen, sey de Boer, en hy scheet een Kalf,
'tSel 't verlooren Schaep slachten van Dr. Jan derde half[2]:
Datsen rederijcker, moer, ja Vaer, dats een ghiest,
Schijt Koster, schijt Brero, een Koe is een groot Biest,[3]
En maeckjeme quaet, ick segh noch wel: schijt dicke Jan,
En schijt de Drost, en nou segh ick 't wel, wat ist dan?
De voorschreve Docter het de kop vol rederijckers prullen,
Hy kackt Rondeelen, hy snuyt Refereynen en hy swiet hiele Spullen,
Dus komt het, dat hem so noode Ouwe Manne-Vaers mogen missen;[4]
Ick seghje dat, de Varcke-sluys souw hy stoffeeren met aers-wissen.[5]
Och, nodige Jan, reptje, bekladt wat pampiers met een slinger,[6]
Of de morsebellen veghen haer gat met haer Vinger.
Vaer, ghy bent al even wel een Doctor met oorlof eseyt,
Moytjes dan, en gheeftme daer op te minsten recht bescheyt:
Isset waer, datmen lestent seyde een heel ouwt Wijf,
Datmen de stopte aembeyen opent met het gevrijf
Van u ruwe stijl? segt, mijn Vaer, en wilt voort swygen:
So dientet my niet, ick mocht blaeren aen mijn poort krygen.

By my Hokus Bokus,

hier na een beter.

---

[1] Jan haantje de voorste (Dr. Jan Fonteyn). — [2] 't Verlooren Schaep, klucht van Fonteyn, ook door Tengnagel gehekeld; derde half, naar zijn tarief? — [3] Zinspeling op de Klucht van de Koe. — [4] De regenten van het oude mannenhuis. — [5] Aan de Varkenssluis was een openbaar privaat. — [6] Nodig, onmisbaar; met een slinger, in de gauwigheid.

EER-DICHT [1]

Ghelyck den dapp'ren handt des Maalders Taeffereelden
Den Agamemnons Moordt, vermengt met wijn en bloedt,
So dat het oogh verschrack, en keef tegen 't gemoedt,
Oft 't wesen was of schijn van Ameloose Beelden,

O Koning! van gelijck so twisten en krackeelden
De zinnen onderlingh, van de geheele stoet
En menichte des volx in grooten overvloet
Oft' spel of errenst was dat hier u Jephthah speelden;

Als met de Vaders handt de Dochter werd' onthooft,
Doen wierd' de schaduw voor het eygen stuck gelooft
Van 't Vrouwelijcke hart dat buys van medelijen [2]

Haer tedre traantjes swalp. Doch ghy o Koning treedt
Den Koning David na: dien heyligen Poëet,
Die Geestlyck heeft gedicht veel schoone Rymerijen.

---

[1] Voor A. de Koningh, Jephthahs ende zijn eenighe dochters Treurspel (a°. 1615). — [2] Buys, dronken.

SONNETS OP JAN SYVERTSOON KOLMS TREUR- EN BLY-SPEL [1]

Wilt ghy de weyflery der looser lichter Vrouwen
Eens affgeschildert sien? soo doorsoeckt eens dit Boeck,
T'welck als een spieghel u sal klaarelijck en kloeck
Al haar lichtveerdicheydt en valscheyt doen aenschouwen.

Die die te recht bedenckt, sal hem by sulcken houwen,
Met wien dat hy ontsweeft de gramschap en de vloeck
Des ijverighen Godts; wel die zijn ondersoeck
Min als d' Ervaarenheyt van anderen vertrouwen

In 't stuck van Boeldery: dat meestendeel doch gheeft
Ellende, Ramp en smaat, waar deur men end'lingh leeft,
In jammerlijcken staat, van buyten en van binnen,

Het Lichaam en de Gheest. Veneetsche Cinthia,
Wat laat ghy hedendaeghs al Susterlinghen na,
Die immers alsoo slim bedrieghen die haar Minnen.

[1] N.l. de Bataafsche Vrienden-Spieghel (a°. 1615). Geteekend: G. A. in Brederode.

VERVOLCH.

Der Vrunden waare Liefd' en Aver-oude Trouw
  Is door Heer Delio an Laselva ghebleeken,
  In voeghen dat ick niet vrymoedich dar wtspreeken
Wat dat ick voor het hooghst' of voor het grootsten houw:

De broederlijcken Jonst of boosheyt vande Vrouw,
  Die verghen dorst an d'een om d'ander te doorsteeken,
  Om dat hy was ghetrouwt, o spijt! o lust tot wreeken;
Hoe haast, maar meest te laat, soo baart gy het berouw.

  De schalcke Cinthia soo knap als sy maar hoort
  De looghentijng straatmaar van d'onghedoode Moort,
Claaght sy den Moorder an en leyt hem valsche laghen.

  O dubbelheyt deurtrapt: Wee hem die licht ghelooft,
  Leest met op-merck en vlecht een Lauwer-crans om 't hooft
Des Duytschen Rymers, dies met eeren wel mach draghen.

TOEGIFT.[1]

Treurt nu ghy Rymers treurt, treurt aerdighe Poëten,
Treurt brave Schilders eel, want siet de felle doot
Heeft met hare ysre handt ghetrocken in haar schoot
Die Karel die een Man-der Mannen wel mocht heeten.

Sijn Lichaem is vergaen, zijn beenderen versmeten,
Dan doch zijn hooghe siel die eet nu Hemels broot
En laet hier nae een Naem so eeuwich en so groot,
Datmen daer duysent Jaer sal af te spreken weten.

Ghelucksalige siel van onsterflijcke lof,
Ghelijck den Phoenix sich verbrandt tot as en stof
En met zijn eyghen doodt hem weer verweckt een ander,

Soo ist met u gheslacht, soo ist oock met u saet,
Waer uyt soo waerdelijck en prysselijck op staet
Geen minder, maer soo groot een Karel vander Mander.

[1] Achter 't Gheslacht... leven ende werken van Karel van Mander (a°. 1616).

KLINCK-DICHT, AENDE KIJCKERS. [1]

Hier ziet ghy afghebeelt de bootsjes vande Minne,
De grillicheytjes van het dartel Venus kindt,
Dat poeselachtich wicht! dat moeder-naackt en blindt
De grootste zielen kan vermeestren en verwinnen.

Dit kleyne guytjen deed den Monster-temmer spinnen
Het rocken van een vrouw, die hy verwijft bemindt;
't Schijnt buyten ons gheloof, nochtans die 't wel versint,
Een yglijck schepsel heeft dit boefjen in zijn sinnen.

Daer zit dat bengheltjen en bakert ons vernuft,
En 't rolt en solt de mensch zo wildt, zo woest, zo wuft,
Tot dat hy solleboldt in hondert duyzent partjens.

Ghy oude grynzers grijs, die dit al slinx beziet,
Dit beelde-boeckjen is voor nortsche suffers niet:
Maer 't is alleen ghemaeckt voor zoete lieve hartjens.

[1] Voor Othonis Vaeni Emblemata (a°. 1618).

SONNET.[1]

Wat burgherlijcke twist en lust om heerschappyen
Of inderlijcke nydt en Grootscheyt van ghemoedt
Vermach in s'Princen breyn, of inder Heeren bloedt,
Leest dit in 't leven der Roomeinsche Swagheryen:

Wat Burger-oorloghen, wat slachten en wat stryen,
Wat buur en broeder-moort, wat plundering verwoedt,
Wat dullen yver tot syn even-naastens goedt
Italien heeft gheleen sal u dit Boeck belyen.

Lucanus schreef het eerst in suyverlyck Latijn
En myn Heer Storm daar na, met onverdroten pyn
In Neder-duytsche taal, tot nut der Batavieren,

Waar van ick nimmermeer ondanckbaar en sal zyn
Van wegen 't vaderlant. Neerlanders komt met myn
Syn ouwt versilvert hooft met groene Lauren cieren.

[1] Voor M. Lucanus van 't Borger Oorlogh der Romeynen overgeset in Nederlands rym-dicht door D. Heynrick Storm (a°. 1620).

Secht wiens gebruyck
Hout ghy voor 't puyck
En eerlijcxst soo sy faalen:
Die door schaamte swijcht
Of te stout vercrijcht
Belach'lijcke schandaalen?
U oordeel rijp met reen
Van gewichte wilt vertaalen:
Wie van haer stoot de scheen
Om licht een kous over te haalen?

Daer is gheen Mensch hy werct een kuer,
Want sy syn seer wispeltuer,
Elck het syn lusten en invallen.
Coorenhart looft de Vangenis,
Seght datse zoet en Salich is
En Erasmus prijst de Sotheyt,
Roemert de Muts en blaeuwe Scheen,
Spieghel de Kunst van wel te Reen,
Heynsius Bachus en de Godtheydt.

AEN MIJN HEERE J. RUTGERS, RAEDT VAN DEN CONINCK VAN SWEDEN, WENSCHT G. A. BREDEROO GHELUCK OP DE REYSE.

Voyse: Phebe quy le mesme Jour.

Ghy stroom Goddinnen gladt
Die met u snellen vloet
*De Bataviersche Stadt
Maeckt Rijck en mild'lijck voet,
Wiens Vader de Rijn
Met eed'len Wyn, [1]
Met syn Garst, met syn Graan,
Met syn Steen, met syn Staal,
Met syn Hout en Metaal
Gants de Wal, gants de Waal
Bestapelt en doet staen,
Ist u om roem, stelt Rutgers boven aen.

O Eer van 't Vaderlandt,
Cieraet van 't groot gheslacht,
Door wiens begaaft verstant
Batavy is vol Pracht,
Want Heerlijcker Man
Noyt Moeder wan
Voor wiens raat, voor wiens Gheest
Selfs de Turck, selfs de Tart,
Selfs de Pers, selfs de Parth,
Selfs de Pool en Sarmart,
De minst en oock de meest
Vol angst, vol schrick, des Rutgers syn bevreest.

Maer ghy betraent, bedoudt
Nu bos Goddinnen syt,
Zilvanus in het Woudt,
Wert nu syn vreuchde quyt:
Al 'tspringende goet
Heeft nu geen moet,

---

* Dordrecht. — [1] Regel 5 en 6 worden bij het zingen herhaald.

Pan die sucht, Pan die schreyt,
Pan die roept, Pan die raast,
Pan die bloet, Pan die blaast,
Pan verdwynt, Pan verdwaast,
De Satyrs is het leyt,
Dat Rutgers uyt haer soet gheselschap scheyt.

Ghy Gooden vander Zee,
Ghy Heylicheytjens goet
En ghy Sirenen mee,
Comt singhet hem te moet,
Komt Hemels gheclanck,
Comt soeten sanck
Verdryven syn verdriet.
Speelt op Lier, speelt op luyt,
Speelt op Schulp, speelt op fluyt,
Speelt om 't Schip, speelt om schuyt
Een hooch en God'lijck Liedt,
Op dat Rutgers gheen ongheneucht gheschiet.

Ick sie hy is ghelandt,
Ick sie hem moedich gaen
Op 't Rijcke Sweetse strandt
Den Koningh spreecken aen,
Den machtighen Heldt,
Den Vorst van 't Velt,
Hooch van hart, hooch van handt,
Schoon van lijf, schoon van leen,
Eel van Ziel, eel van zeen,
Wijs van raet, wijs van reen,
Nu synd' in ons verbant
Om Mosch en Pool te brenghen heel tot schandt.[1]

---

[1] Mosch, Moscoviet, Rus.

GRILLEN.[1]

JANUARIUS.

Speulje Keuninghje, mijn Lief,[2]
Treckt veur mijn oock een Lotje.
Is Krelis Keuningh insen Brief,
Wat schaat dat? men lacht om 't sotje.

FEBRUARIUS.

Joris krimpje dus by 't Vier!
Lanst, je selt je scheene branden!
Lambert Buer, ay kom, hoor hier,
Komt, me Vaer, en warmje handen.

MAERT.

Reptje, Bouwen, ploeght en plant,
Mest jou Wijngaert, leghtje looten.
Dirck-Oom die is op sijn Lant:
Siet de Kerel ginsjes pooten.

APRIL.

Keesje spit en Klaasje ploeght,
'tHeerschip gaet hem wat vermeyen;
Lysjen heur tot sticken voeght,
Lange Jan tot Kooren zeyen.

MEY.

Gysje melckt de vaele Koe,
Al de Stee-luy loopen speulen.
Trijntje bockt na Eel-hart toe,
Alsser Lubbert iens wil heulen.[3]

JUNIUS.

Scheerjet Schaepje om zijn Wol,
Seght mijn lieve soete Meysje?
Neeltje, och ick word' schier dol,
Comt, men hart, soent me een reysje.

---

[1] Bijschriften bij een almanak. — [2] Het koningsspel op Driekoningen. — [3] Heulen, kussen.

JULIUS.

Metje Klaes, ghy bent soo moy,
So begon Branckje te kallen,
En hy wurpse neer in 't Hoy,
En hy isser oppe vallen.

AUGUSTUS.

Giertje smult en Arie drinckt,
Piet verblijt hem tot sijn ooren,
Gerrit roept en stoot en winckt.
Nu wel op, en maeyt het Kooren!

SEPTEMBER.

Werpt de Peeren in mijn manckt,
Ic plock Grietten en wat Aegjes.
Fobbert, ghy hebt goedt verstanckt,
Maer wat ist? het leyt wat laegjes!

OCTOBER.

Frans die draaght en Jan die torst,
Symen sel de druyven trappen,
Dingenompje, hebje dorst,
Ick sel een Vaantje laten tappen.

NOVEMBER.

Osje moet doodt, doodt, doodt, doodt,
Soo riep onse malle Ebben,
Wech Jochemus en Jan-Sloot!
De Blaes moet Andriesje hebben.

DECEMBER.

Datmen Sanders beck op snee
En behingh hem voort met bellen,
Men sou de Noor-man in een Slee
Veur een Nar dan meughen stellen.

Ghemaect in November 1617.

DER MUSEN WELKOM.

Stemme: O schoonste Persoonagie! &c.

URANIA.

Gewapende Goddinne,
Die uyt het breyn uws Vaders zijt gebooren,
Ghy laat, uyt waere Minne
En Liefd' tot ons, de heughelijcke Chooren,
U Borgery, de Hem'len bly,
D'Onuytdruck'lijcke saelen:
En ghy, alwaerde, komt goedich hier op aerde
By ons daelen.

Dees kruyderen en bloemen,
De heylighheen bekent en noch verholen,
Haer wel gheluckigh noemen
Door 't voelen van de platten uwer solen:
Waer ghy die stelt, het gras-rijck veldt,
De bergen, beemden, bladen
Vieren de treden van u grootachtbaerheden
Vol genaden.

De sterffelijcke lieden,
Als sy 't geruys van u vermaertheyt hooren,
Sy wijcken met eerbieden
En neyghen haest met needrigh hart en ooren
Voor u te voet in groot ootmoet,
Dijn Majesteyt ter eeren:
Dies by u knielen de sinnen en de sielen
Om te leeren.

Vroe-Moeder vande reden,
Ghy Dochter vande groote Godt der Goden,
Ghy stichtersse van steden,
Ghy Koningin van wetten en geboden,
Voogdesse, die dees dry mael drie
In u dienst hebt genomen,
Daelt at in vreden, en weest ons hier beneden
Wel gekomen.

PALLAS.

O schoone Nimphe, die met sangh, met spel, met dansen,
Met treur en bly gerijm verdient de lauwere kransen,
Uw' stemmen mengingh en het lieffelijck geluyt
Der snaeren wel ghevoeght lockt my ten Hemel uyt.
ô Wonderlijcke kracht, die niet alleen de sinnen
Der Menschen en beweeght, maer Goden en Goddinnen,
Die door u soetigheyt so hevigh sijn beroert,
Dat ghyse naer u wil opwaerts of neder voert.
Hoe groot is u geluck! de Hemel-lien verblyen
In 't wel vereenen van u wyse sotternyen.
Bly-gheestighe gheslacht, die jock en boertery
Naer tijts bequaemheyt schickt en strenghe ernst daer by
Met ingeleyt verstandt; d'opmerckende gemoeden
Die dwinghdy vaack tot lach, tot wond'ren en verwoeden
Over de snelheydt van u schickelijck beleyt
En 't wiss'len van gelaat tot gril of statigheyt.
Voorwaar ick prys veel meer u recht-geleerde sotheyt
Als letter-wyse kunst van schermen na de Godheydt,
Die blinde slaghen door de wolcken henen slaet
Na dingen, die het breyn des Werelts niet verstaet.
ô Dolingh, laas, ghemeen by alderhande talen,
Hoe doet dy steden groot en heele landen dwalen
Alleen door misverstandt van eygen wil en waan;
Want elck halstarrigh blijft op sijn voornemen staan; [1]
Een yder pooght veel meer te wesen een bet-weter,
Dan hy sijn selven soeckt door deught te maken beter.
ô Menschelijk gebreck! sy trachten kloeck in schijn
En heyligh inde Mondt en boos in 't hart te sijn!
Mijdt dese dolligheydt, mijn eygen Negen Nichten,
En voegt de matigheyt in u gekroonde dichten,
Maeckt datse sticht'lijck sijn en dat ghy, om 't cieraat
Der woorden op gepronckt, het pit niet buyten laat.
Begrijpt geen dingh soo groot dat ghy niet kunt om vaemen, [2]
Noch dat ghy seecker weet voor u niet te betaemen;
Den sotten Ikarus sijn dwase streecken schouwt,
Met Dedalus beraân de middel weghen houdt.

---

[1] Voornemen, vooringenomen standpunt. — [2] Begrijpen, aanvatten.

De wulpse Phaëton sijns Vaders waghen stuurde,
Maer 't reuckeloos bestaen hy met de doot besuurde.
Dies stelt u lust een wet, beproeft eerst wat ghy kent,
En ooght, als ghy begint, voorsichtigh op het endt.

Urania.

Dees dingen hebben wy, Goddin, naer ons vermogen
En swackheyt onses aarts, gestadelijck gheplogen;
Maar so de schaduw steets na 's Menschen lichaem schrijt,
So volght d'onnoos'le deught de bitt're bitse nijt.
Want siet, de boosheyt selfs leyt toe op ons bederven,
Het slimste dat hy kan: ick mocht die wijs wel derven,
Dat d'aldersnootste Mensch den alder-vuylsten smaet
Heel veyligh en gantsch vry en wel geoorloft staet
En spreken schamperlijck op ons, u Susterlingen,
Van saken, die wy noyt noch dachten noch begingen.
ô Mannelijcke Maeght! Vorstinne vande kunst,
Toont ons in dese noodt u hullep-rijcke gunst,
Hebt deernis met u bloedt, verhoort ons klachtigh smeken,
En leert ons wijsselijck al sulcke woorden spreken,
Die so groot sijn van kracht, dat sy, in korten tijt,
Vermurewen het volck, dat heym'lijck ons benijt.
Ach! doen met schande wy van Theben moesten breken,
Verlooren wy alleen niet onse lieve beken,
Hippocreen, Agænipp', Pegasus' hoef-slachs bron,
Maar oock ons waerde Bergh, den groenen Helicon,
En swerven doen in 't wildt, tot dat wy sijn gekoomen
In 't overmachtigh-rijck en wijt-vermaerde Roomen,
Die Roem des Aerden kloots, die Vorstelijcke stadt, **Op de stadt**
Die, van sijn wasdom of, geen weergaa heeft gehadt **Roomen**
In bloeyentheyt en eer danck hebb' de Ed'le kunsten,
Die daar wierden gevoet van wyser Princen gunsten;
Want de geleerde lien, die maacken haar so groot,
Dat haere naem noch trotst de krachten vande doodt.
De nydigheyt des tijts heeft wel de hooghe wallen,
Maer haer naem-haftigheydt in 't minste niet doen vallen.
't Oudt Roomen leydt in 't sandt, bewelt in puyn en stof:
Niet isser ongeschendt, als haer vernaemde lof.

Och! 't was wel eer de schrick van volck'ren en van landen:
Dan nu ist maer het graf der schranderste verstanden.
Uytnementheyt des gheests, die goddelijcke vonck,
Die daar so treffelijck in alle wercken blonck,
Is nu gantsch uyt ghedompt: wy sijn van daer verdreven
En hebben ballingh slants veldt vluchtigh moeten sweven
Tot in het France rijck, in 't oude Koninghs Hof:
Daer siet men noch van ons wat overblijfsels of.
Maer, moedighe Goddin, voorstandtster vande vromen,
Nu hebben wy ons rust in Amsterdam genomen,
Alwaer de lieden, eerst eenvoudigh en oprecht,
Geen neeringh dreven dan haer visserije slecht,
En leefden wel vernoeght in arme strooje hutten,
Ter nauwer noot bequaem om Windt en weer te schutten.
Zy stonden in ghenae en onghenae der Zee:
Dan niet te min was daer een luwe goede ree,
Waar door sy namen toe van Burgers en van Buren,
En hebben sich omheynt met eecken-houte muren,
Die, nauwelijcks gesteldt of nieuwelijcks geplandt,
Gantsch wierden tot de grondt vernielt en af ghebrandt.
Maar dit kloeck-hartigh volck uyt haar vervallen assen
Sijn in een kleyne tijt tot grooter staet gewassen
En hebben voorts op nieuw eendrachtelijck van hout
't Geschonden niet alleen, maer wyder noch ghebout.

SONNET.[1]

Tot sulcken grootsheyt sal Amstelredam noch komen
Dat zy in treflijckheyt sal overwinnen Romen,
In deftigheyt van Raedt, in Mannelijck Gewelt,
In Ooreloogs Beleydt en machtigheyt van Geldt.

Haer uytgeblaese Faem sal snorren door de wolcken
En dreygen met ontsagh de wydt gelegen Volcken;
De Geel en Swarte Moor, de Turck en Parsiaen,
Die sal haer mogentheyt om hulpe smeecken aen

En Onder-handelingh met haer als Vrienden plegen,
Met Wissel oft met Waer, nae dat het komt gelegen,
En doen ghelijckelijck afbreuck en weder standt

Den Spanjaert, vyandt van ons waerdigh Vaderlandt,
Al door 't bestieren van Godes voorsiennicheden
En 't heerelijck beleyt der Staten onser Steden.

[1] Hoort niet onwaarschijnlijk bij het voorgaande.

KLINCK-VAERS.

Gaet, braefste Oorloghs-Heldt, die Holland oyt verliende,
Daer Delf op braveert, daer Rijn-landt over schreyt,
Daer 't Haaghjen over weent, want haer wort nu ontleyt
De beste kryger die de groote Maurits diende.

Gaet heen, groot-moedigh Man en maeckt u so ontsiende
Van Spanjaert en Maraan door u vroom-hartigheyt,
Als ghy hier wert ghewenscht, ge-eert en weer verbeyt
Uyt gantscher zielen van u alderwaerste vrienden.

Venetia, staet op met al u Heerlijckheen
En komt eerbiedelijck den Kryger tegen treen,
Die als een Diamant sal boven al uyt blincken,

Nu, Hooghen-dorp, vaert wel, aen siel, aen lijf, aen le'en! [1]
Wy sullen altemets wanneer wy sijn by een
Een groote Roemer wijns op u gesontheyt drincken.

[1] De Delftsche rederijker Gijsbert van Hogendorp, die in 1618 op een Hollandsche vloot naar Venetië vertrok.

VOOR-REDEN VAN G. A. BREDEROOS GEESTICH LIEDT-BOECXKEN,

BY HEM SELVEN UYT-GHEGHEVEN.

Lustighe en vrolijck-moedighe Maagden en Jonghelingen, die u geneuchte en vermakinge in soete tijtkortinge neemt: ick offere u Lieden op[1] myne Blygeestige Kindertjes, om te leeren en tot uwen dienst te ghebruycken, het sy in vrolijcke Maaltyden, Gheselschappen, en Bruylofts-Feesten, of om voor u selven van swaermoedige gedachten te ontledigen met haare boertige vermakelijckheyt, want sy hebben voorseker een aartjen van my haar Vader, die wel eer een sonderlinge wellustigheyt uyt der Boeren ommegang haalde, welcker boertighe treckjes sy op het levendigste na spelen en spreken sullen, indien ghy haar niet steurt noch en verkort in haer eygenschap[2] van uytspraac: de oude Aemsteldamsche en Waterlandsche Taal hebben sy so nagekomen als haar onse (doch te luttel) letteren toelieten. Veel ouwde en ghebruyckelijcke woorden der Landluyden hebben sy inne genomen, die sommige Latynisten (die doch eer en meer uytheemsch dan duytsch geleert hebben) veroordeelen en smadelijck verwerpen om dat syse juyst door onkunde niet en kennen: Maer ghy Toetsers en Proef-Meesters van ons Goude Nederlandsch, die soo vrypostich de Hollandtsche woorden aen den Steen van u sinnelijckheyt strijckt en daar en boven stoutelick de selve voor ongoet, valsch of biljon[3] verklaart, keurt ende marckt verbiet, om dattet by u niet gangbaer noch bekent en is, is het daeromme al in Reden gegront, datmen dat ouwde verschimmelde Pot-gelt en de vierkante stucken sal verachten? Daar men nochtans door oude lieden haar waardije ende an haar swaarte en kracht hare deugt wel kan gissen, berekenen en kennen. Voor mijn deel ick bekent, dat ick met dit nieuwe Leydsche gevoelen niet over een en kom, en dat ick met een kettersche stijf-sinnigheyt aan het ouwde hange, ja dat al ben ick geen schroyer[4], geen Goudt-smit, noch Munt-meester, die ouwe Pot-penninghen met voordeel op soeck, om

---

[1] Opofferen, aanbieden. — [2] Eygenschap, eigenaardigheid. — [3] Biljon, niet gangbare munt. — [4] Schroyer, geldsnoeier.

daar de eene tijt of d'ander yets goets na mijn behagen en vermogen af te maken. Het is mijn al goet als 't hier-landsche onvervalschte onvermenghde munte is, als ick weet dat het by de ghemeene man in de dagelijcksche handeling en ommegangh gewraackt noch geweygert, maar by haer lieden voor goet gekent, en ontfangen wort: Het is myn alleens, of ick van een machtich Coning of van een arm Bedelaer leer de kennisse van mijn moeders tale, en of de woorden uyt het vuylnis-vat of uyt de cierlijckste en grootste Schat-kamers van de werelt komen: doch moet my elck na haer waarde goude, silveren en koperen gelde verstrecken. Sekerlijck ick en sal my nimmermeer soo seer niet binden ande Eenrinstigheyt [1] van sommige Een-sinnighe Schryvers, die meer der vreemdelingen boecken door-snoffelen, als de ghewoonte van 't spreken haarder mede-Burgheren en Lands-luyden, doorsoeken, en op haar eyghen in-vallen en inbeeldingen onversettelijcke kercken bouwen, die dickwils nae wat onder-gravens lichtelijck daer henen storten en vallen. Wat my belangt, ick heb anders geen Boeck geleert als het Boeck des gebruycx, so ick dan door onwetenheydt der uytlandscher spraken, wetenschappen, en konsten hebbe gedoolt: verschoont my ongeleerde Leke-broeder, en geeft den Duytsche wat toe: want ick heb als een schilder, de schilder-achtige spreucke ghevolcht, die daer seyt: *Het zijn de beste Schilders die 't leven naast komen,* en niet de gene die voor een geestich dingh houden het stellen der standen buyten de nature, en het wringhen en buygen der geleden en ghebeenderen, die sy vaack te onredelick en buyten de loop des behoorlickheyts opschorten en ommecrommen. Ick hebbe soo veel als ick vermocht de boerterijen met de soetste Boere-woorden uyt gedruckt: het gene hier inne door versuymelheyt is mishandelt, over geslagen, ofte vergeten, wilt dat met u al-wetende geleertheyt, en ghewoonlijcke goedigheydt verbeteren, soo sult ghy alderbest betoonen

Dat hy is wijs en wel gheleert,
Die alle dingh ten besten keert.

Eenige Neus-wyse en nau-gesette Lieden, met een voor-oordeel inne ghenomen zijnde, sullen dese mijne Liedekens van lichtvaardigheyt beschuldigen, al eer sy de moeyten sullen doen van te ondersoecken waarom, waartoe, en hoe die ghemaackt zijn, swaarlijck

---

[1] E e n r i n s t i g h e y t, eigenwijsheid..

sullen sy konnen gelooven, dat ick de sottigheden eeniger menschen met een lacchelijcke manier beschrijf, soetjes berisp en haer dwaling voor de oogen houw, straffe en andere waarschouwinge doe, om die dwaal-wegen bequamelick te vermyden. Veel dinghen heb ick op sijn boertsch gheset, die nochtans voor ettelijcke Ste-lieden haar Rekeninghe zijn, die ick, vermits ick hare sieckte, kranckheyt en schurfte kende, aldus heb moeten handelen, wetende dattet anders al te korresyvich [1], bitter en te scharp byten soude, en om dat het by velen niet qualijck genomen soude werden, gaan sy al vermomt onder boeren ghedaanten daer henen met veranderde namen en bekleedinge: De uytlegginge hebben sommighe haar reuckeloos genoech onderwonden, maar mijns bedenckens noyt gevonden: Daar ick my in verblyde, want ick en ben met eens anders schande niet verkuyst [2], en om de waerheyt te spreken, ick heb haest vyanden genoech, al en maeck icker geen meerder. Ick hebbe dese mallig-heytjes meer uyt lust als uyt laster verdicht, om in Bancketten, Gast-gheboden, Waart-schappen en andere uytspanningen des Gemoets, my, en mijne vrienden en vriendinnen wat te verlustigen, met de verquickelijckheyt der Nieuwigheytjes, die ick vcor dese van niemandt anders veel gesien hebbe; nochtans was ick noyt van sinne bekoort om dese grillige grilletjes door den druck ghemeen te maken, want my docht altoos datter wispelturigheyts en D r u c x genoeg inde werelt was, maer yemandt van myn voortreffelijckste Vrunden (die daer meer wercx van maakten als ick selve) heeft die naarstich en schriftelijck bekomen, en met een heerlijcke en groote Voor-Reden vereert, en de naam van Geestich gegeven (oft het selve verdient, laet ick de verstandighe en die daar lust in hebben, oordeelen, voor mijn ick hebse altoos mijn malle Liedekens geheeten) en zijn by Govert Basson tot Leyden eerstmael gedruckt, die de selvige in een heel seltsame en ongeloofiijcke kortheyt van tyt versonden en verkocht heeft, en is in sulcker voegen begeert gheweest, dat ick selver gheen exemplaer en heb mogen behouwen, om het de een of d'ander reys te doen herdrucken: Doch is het ten tweedemale t'Amsterdam van eenige Gesellen, sonder mijn weten ghedruckt, met sommige on-eerlijcke en ontuchtighe Liedekens, die al op mijnen naam loopen, maer de eer die my daer mede geschiet is, en de danckbaerheyt die

---

[1] K o r r e s y v i c h, corrosief, invretend. — [2] V e r k u y s t m e t, gediend van.

ick haar hier over schuldig ben, sal ick haar ter gelegentheyt met een vriendtschap vergelden, die haar heugen sal. Want waarlijck alle suyver-hertige en Edel-moedige menschen sullen sich voortaen wachten yets geneugelicx te laten uytgaan, nu de ongeoorloftheden soo groot zijn, datmen onder den deck-mantel van yemandt anders sijn vuyligheydt uyt-stroyen mach.

Ghy Rymers, en ghy brave Dicht-Schrijvers van dese frayigheytjes, ick bedanck u, en bidde u dat ghy voorder mijn wercken niet meerder met de uwe en vermenghelt, want ick ben te vreden dat ghy al mooght maken wat u lust, maar ick en begeer niet dat ghy mijn deuntjens an de uwe koppelt en kettingt, ick en sta na niemandts oneere, en ick gunne u uyt goeder herten de lof die u toe komt: doch zijt ghy heel Eer-gierich, betoont u Edele Geest en klaarheyt van u verstant, en schrijft sulcke dinghen die alle menschen verschricken en ontsetten, en laat my by mijn soete sotternijen blyven, en besteet u medelyden en verkeerde bermhertigheydt aen yemandt anders Armoede, voor mijn, ick ben uwe hulp voor dese tijdt noch onbehoeftich (God danck) want ick laat my voorstaan (al luytet wat verwaandelijck) dat icker al heel veel meer van die slach sou konnen voortbrengen, als 't my eers genoech was, gelijck ick met eenighe nieuwetjes, hier in ghevoegt, bewesen hebbe: Maer wat is dit? ick praat hemel-val, ick springh van 't een op 't ander. Eerwaerde Maeghdekens, en lustige Jongelinghen, ick stuur u dit kleyne Voor-loopertje voor uyt, het welcke u komt waarschuwen dat ick u eer lang meene toe te eygenen een grooter Lied-boeck, genaemt *Bron der Minne*, waar inne ick het meesten-deel van alle mijn Jammertjes, Klachten, Lyden, en Vermakelijckheyt aanden dagh sal brengen, indien ghy dit naar uwe ouwde goetheyt in danck ontfangen en aanvaarden sult, daer ick niet aen en twijffel, vermits ick daar nu tot tweemael toe, soo openbare proeven hebbe af ghesien: Op dit vertrouwen dan, soo wert u (O Sangerighe Keeltjes!) van gantschen gemoede toegeheylicht en toege-wijt, de meer dartele als treffelijcke Kinderen vande blyde geest van uwen alle

Eer, en dienst-schuldige Vrundt en Dienaar

G. A. BREDERO.

EMBLEMATA.

VERTALING VAN DE VERZEN UIT HORATIUS BIJ DE EMBLEMATA VAN VAENIUS.

Ghy klaar beharssent Volck! en schrand're Jongelingen,
Beswangert met vernuft en met een kloecke geest,
Die met een soeten smaack der Wysen boecken leest,
Waar door ghy licht bekoort de kennisse der dingen;

Ghy die u Lesens-lust kunt saden noch bedwingen,
Door-siet dit Spiegel-boeck, noyt meer in Duytsch geweest,
In 't welck ick Leecke-broer, soo slecht als onbevreest,
Heb, met mijn boersche stem, de Fransche maat gaan singen.

Ghy Rijmers, die met Rijm mijn Rijmerijen prijst,
Ten Rymt niet dat ghy my, maar Telle danck bewijst,
Die 't Rijmeloos my gaf om Rijmen af te maaken.

Dees Rympjes soose zijn, die vindy hier gheprent:
Traach ben ick van begrijp en arm van geest, ick kent,
Doch 't geen myn Vrunt behaaght, dat sal mijn Vyant laaken.

Virtus inconcussa.

Deughts loon is selfs de deucht oft int wel doen 't behagen,
Sy wacht van niemand yet, gheluck, ghelt, eer oft staat,
Noch wert door hoop beweegt oft ooc door sorg verslagen:
Deught hevet al in haer, niet buyten haer sy gaet.

Virtutis gloria.

De gheen die tryompheert en toont ghelijck de snooden
Syn vyanden voor 't volck, die hy verwonnen heeft,
Raackt Jupiters ghestoelt en is ghelijck de Goden:
Een kloeck en merck'lijck feyt een groote eere geeft.

Naturam Minerva perficit.

Een bloode duyv' en quam noyt van een Arent moedich,
De stercke sijns ghelijck ghemeynelijck brengt voort,
Doch moet wel zijn gherecht door Pallas wijsheyt vroedich:
Leeringh' volmaackt natuer in alles soo 't behoort.

Virtus immortalis.

Die groote prijs en eer door Wapens-daden winnen,
Oft door gheleertheyt, konst, verstant en wijsheyt groot,
De Deucht den wech bereyt en voert ten Hemel binnen,
Der Vroomen naam de Deught beschermet voor de dood.

Virtuti Sapientia comes.

Van Sotheyt wijsheyt wijct, de Deught vlucht van d'ondeugden;
Hoe dat sy zijn vervolght, sy vlieden even seer
Van dees' ziel-zieckten snoo, daer sy noyt me verheughden;
Want dinghen onghelijck vereenen nimmermeer.

In medio consistit virtus.

Siet, tusschen giericheyt ende verquisting staet
De miltheyt, sijnd' een Deught recht tusschen twe extremen;
Met Icarus hy doolt die niet hout middel-maet:
Die 't padt der Deught wil gaen, den middel-wech moet nemen.

Medio tutissimus ibis.

Den dwaes van 't snoo ghebreck, van giericheyt vol schanden
Tot de verquisting' vlucht, van 't een in 't ander quaet.
Charybdis hy soo vreest, dat Scylla hem doet stranden:
Den Sot onmatich is, gheen middel-wech hy gaet.

Virtus in actione consistit.

Soo de verborghen Deucht int doncker blijft verhoolen,
Niet verre sy verscheelt vande onachtsaemheyt,
Die langh begraven is inde vergheten hoolen:
De Deught moet door haar selfs oft and're zijn verbreyt.

Virtus invidiae scopus.

Als by ons blijft de Deucht, wy spotten met haar schandich,
Maar laes! als sy vertreckt, wert deerelijck beclaaght:
Wy achten oock gheen Prins wijs, deughtlijck en verstandich
Dan als met lastich Jock een fel Tyran ons plaaght.

Amor virtutis.

Die teghen syn natuer de diefte mijdt met pijn,
Wt vreese vande straf en 't quaet niet haat van binnen,
Oprecht niet vroom en is, hoe wel hy 't schijnt te sijn:
Wt Liefd' der deught alleen de Vroomen deucht beminnen.

Animi servitus.

Het is alleens of ghy eens anders slave zyt[1]
Oft van u passien selfs en in ghevaer u leven
Door u wellusten stelt en 't nau bekisten lydt:
Veel heeten and'ren Slaef en selfs onvry hen gheven.

Animi servitus perpetua.

Syt ghy den angst ontvloon, te vreesen ghy behoort,
Maer dwaesselijck ghy soeckt om wederom te schroomen:
Gheen Beest, die los haer vint, weer na de Keten spoort;
Dan gheen ghevaer den Mensch sijn Sotte lust kan toomen.

Vis institutionis.

Na 't gheen in com of back, die nieuw is, eerst men doet,
Sal 't houden eenen reuck. Het gheen de Kind'ren leeren
Dat blijft hen altyt by, het sy quaat ofte goet:
Het gheen de jeucht eens vat, niet licht daer uyt sal keeren.

Incipiendum aliquando.

't Wel-leven stelt niet uyt, wilt wijsselijck aenvanghen,
Slacht niet dien Boer, die 't werck uyt set tot dat den vloedt
Sal af geloopen zyn, die altijt hout syn gangen:
Elck uur voor een begin sy altijt even goet.

Fructus laboris gloria.

Die het gewenste wit sal kloeckelijck gheraecken
Of 't uyterste besteck, veel hy verdraghen moet
Van joncks door hitt' en kou, de Wijn en wellust staecken:[2]
Eer men uytnemend' wert, veel arbeyts men ontmoet.

---

[1] Alleens, hetzelfde.

Voluptatum usurae morbi et miserae.

Van wellust, fraey vermomt met schoone schijn, wilt vluchten.
Want sy haer Dienaers loont met pijnelijckheyt hart,
Met sieckte, Armoe, noot, met knaging en versuchten:
Des wellusts korte vreucht met lang bedroeven smart.

Crapula ingenium offuscat.

D'overdaedt krenckt het lijf, belet den gheest int goede,
De wijsheyt sy versmaet en d'Edel deught verstoot,
De sob'rheyt wacker hout, doet vroegh op staen de vroede:
't Vroegh opstaen maackt gesont en gheeft oock Rijckdom groot.

Natura moderatrix optima.

Die hongert ende dorst is met 't ghereetst te vreden, [1]
Na leck're spijs of dranck hy hong'rich niet en wacht:
Natuer gheeft Maet en Wet aen de begeerlijckheden,
Het noodich sy begeert, 't onnodich sy veracht.

Animus purgandus.

Soo 't Vat niet suyver is, al wat gy daer in giet
Sal suer van smaecke zijn; so het ghemoet na wenschen
Niet wel ghesuyvert is, u arbeyt is om niet;
Want alle dingh onreyn is voor d'onreyne menschen.

Philosophia vitae magistra.

De wyse Schriften leest, hoort de gheleerde reden,
Hoe sacht'lijck met den tydt ghy over comen meught,
Van sorgh' en vrees bevryt, hoop en begheerlijckheden:
Der Wijsen leeringh' streckt den Mensch tot rust en deucht.

Minerva duce.

Ghy sult haest sijn verlost door het wel over-lesen
Van eenige Boeckskens wijs, soo u de eersucht quelt
En drijft om voort te zijn in staat seer hoogh gheresen:
De wijsheyt stilt 't ghemoet, 't welck d'Eersucht heeft ontstelt.

---

[1] 't Ghereetst, het eerste het beste.

Disciplinae animus attentus.

Soo nydich, toornich, traagh, so wildt is niemant niet,
Wijnsuypich of onkuys, hy can door wijse reden
Te hooren sijn ghetemt, dat hy de ondeucht vliet:
Goey leeringhe wel licht verandert 's Menschen zeden.

Diuturna quies vitiis alimentum.

De wijse vlytich is en vroegh met goet opset,
Voor dat den dach verschijnt, begint een dach-werck prijslijck,
Eer sulcks de snoode lust oft nydicheyt belet:
Die 't quaet door 't goet voorcomt, doet wel en leeft seer wijslijck.

Habenda inprimis animi cura.

Ghebreeckt het Lichaem yet aen hand', aen voet, of ooghen,
Elck men om hulpe vraeght: des gheests ghenesing vroedt
Men met den Tydt uytstelt, men wilt het niet ghedooghen:
Den Mensch sorght meer voor 't lijf dan voor het eel ghemoet.

Educationis et consuetudinis typus.

Hem t'ondersoecke self voecht wel een Deughtsaam Man,
Van ondeucht schandelijck u niet en laet verheeren,
Licurgus Jacht-hont traegh ons seer wel leeren can:
Ghewoonte can Natuer van 't goet in 't quaet verkeeren.

Conscientia mille testes.

Dees Man vraaght na gheen faam, noch haer oorket'lijck vleyen, [1]
Want hy rust aen dees Muer van harde stael ghewracht,
Die van d'ondeuchden snoo hem seker hout ghescheyen:
Om Famaas leughens al een goet consciency lacht.

Honeste et publice.

Ter Werelt hy wel leeft, de gheene die mach lyden,
Dat achter in sijn sack de Faam sijn daden siet
En alles open stelt voor haer aen alle zyden:
Die doet al wat behoort, hoeft hem te schamen niet.

---

[1] Oorket'lijck, de ooren strelend.

Nihil silentio utilius.

Den Heymelijcken raat wilt nimmer openbaeren,
Doet als Harpocrates, syn Leer in 't herte prent,
By dranck oft sijnde gram 't secreet wilt wel bewaren:
't Ghetrouw' stil-swijghen gheeft een goeden loon in 't endt.

A poculis absint seria.

Als 't Lichaam wert ghespijst en d'uyterlijcke sinnen,
Seer qualijck saacken hoogh van Geestelijcken gront
Wel konnen sijn verstaen en 't mergh ghesmaackt van binnen:
De Ziel en 't Lijf wil syn ghevoet na tijdt en stondt.

Amant alterna Camoenae.

Een cleyne sotterny met oorsaack mengt somtijden [1]
Tusschen u wijslijck werck vol ernst, moeyt' en pijn:
't Is soet na tydt en plaets wat sotlijck te verblyden,
By wylen moet als 't past den Boogh ontspannen sijn.

Festina lente.

Den swacken Man 't starck Paert sijn staert uyt track by haeren,
'T welck t'seffen niet con doen 't swack Paert den starcken Man [2].
Sertorius onderwees hier mede de Barbaeren:
Belachlijckheyt soo wel als strafheyt leeren can.

Mediis tranquillus in undis.

Het dreyghen des Tyrans, 't oproer en 't volcks gheschal
Den Vroomen sijn ghemoet int goet niet can ontsetten,
Den blixem sonder schrick hy dult en 's Werelts val:
Hy die rechtvaerdich leeft, niet can sijn rust beletten.

Innocentia ubique tuta.

Den goeden Mensch en heeft gheen Wapenen van noode,
Want sijn onnooselheyt en sijn Deucht hem bewaert,
Al ist door berghen woest vol wreede Beesten snoode:
De Vroomen leeft gherust in alles onvervaert.

---

[1] Oorsaack, reden. — [2] 't Seffen, in één keer.

Mortis formido.

Den Koninck Dyonijs in 's Konincks-stoel eens stelde
Damocl', om dat hy prees den staat des Konincx meest,
Maer 't Swaert boven sijn hooft met schrick de waerheyt melde:
Gheluckich is hy niet, noch vry, dewelcke vreest.

Frugalitatis exemplar.

Met weynich leven wel, die 's Vaders goet genieten
Op hunne Tafel cleyn, wiens lichte slaepjens soet
Quaey lust niet wech en neemt, noch vreese doet verschieten:
't Ghenoegen met het sijn gerust'lijck leven doet.

Potestas potestati subjecta.

Elck een de Coninck eert, elck doet wat hy ghebiedt,
't Schijnt hy alleen is vry en leeft als d'onvervaerden,
Maer Jupiters ghewenck den Coningh oock ontsiet:
Het is hier al onvry, en niemant vry op Aerden.

Quis dives? qui nil cupit.

Die syn gheest greetich temt, veel verder sal regieren
Dan of hy voeghde t'saam veel Coningrijcken groot:
De sulcke comt de Deught met Croon en Lauren cieren,
Die met gheen slimme oogh aensiet veel hoopen root.[1]

Sapientiae libertas.

De Wyse alleen is vry, die selve hem ghebiedt,
Niet dat van buyten comt hem eenichsins can dwingen,
'T zy staat, Fortuyne, lust, doodt, armoe oft verdriet:
Die zijn ghemoet verheert, is boven alle dinghen.

Nimius paupertatis metus libertati noxius.

Door onnutte Armoets-vrees gheeft wech sijn vryheyt heerlijck
Dees' die d'onmaat maackt slaaf, en om 't goet met on-eer
Des Rijckaerts toom en sweep en moet-wil lijdt seer deerlijck:
Die veel begeert wert slaef, dien 't cleyn vernoecht blijft Heer.

---

[1] Slim, schuin.

Sors sua quemque beat.

Phillemon d'oude man en Baucis na vermoghen
De Goden onbekent onthaelden aen haer Dis
Met spijs en dranck en hen herberghden uyt medooghen:
By nootdruft is niet Arm, die Rijck van herten is.

Agriculturae beatitudo.

Gheluckich leeft den Man die ploeght zijns Vaders Landen,
Den Wijn-stock Houwelijckt aen d'Ollemboom met lust:
Van trotsche Rijckaarts vry en woeckerighe tanden
Den Lant-man onbenyt leeft vrolijck en gherust.

Avaritiae malum.

Met ghelts vermeerd'ring groot veel sorgen volgen knaeghlijck,
En 's hebbens-lust te meer door 't ghelt seer hong'rich wast,
De sorghen pijnlijck zyn, maer 't ghelt is seer behaeghlijck:
Seer selden groot gemack is sonder swaeren last.

Mentis inquietudo.

Gheen Knechten-wacht, gheen vlyt noch kracht en can verjagen
De sorghen van 't ghemoet, niet baet, staet eer oft gelt.
In 't schoon ghewelfde Hof is 't nest van dese plaghen:
Den Machtighen wert meest met sorghen seer ghequelt.

Curae inevitabiles.

De sorghen snel als wint de hooghe Schepen plaghen,
't Zy Ruyters of voetvolck sy nimmermeer ontstaen, [1]
Sy sitten op hun rugh en pijnelijck hen knaghen:
Hoe snel dat menich vlucht, hy can gheen sorgh ontgaen.

Grande malum invidia.

Noyt sulcken wreeden pijn Tyran vercieren conden,
Perillus stier soo streng noyt sulcken loon hem gaf
Als wel de Nydt haer geeft met knaging t'allen stonden:
De mag're Nydicheyt is selfs haer Beul en straf.

---

[1] Ontstaen, verlaten.

Culmen honoris lubricum.

Die Maet bemint, sal zyn 't benyde Hof ontslaghen
En vuyle hutten slecht; de snelle blixem slaet
De hooghe Thoorens meest en smaet de Hutten draghen:
Gherust en veylichst is den middel-baren staet.

Multiplex avaritiae praetextus.

Den Lant-man, Schipper, Waert, Soldaet, ja elck daer neven
Seyt: arbeyt om te sijn in d'Ouderdom in rust,
Als Mierkens 's Somers doen, om 's Winters van te leven:
Den Mensch ghebruyckt veel lists, om decken 's hebbens lust.

Nil auri cupidum refraenat.

Dees Man wert niet beweeght om 't winnen te begheven
Door hitte, kouw, onweer, Zee, Boeyen, Vier noch Swaert,
Ten eynde een ander niet als hy sou Rijcker leven:
De onvernoechde Mensch wil sijn voor al vermaert.

Pecunia a bono et honesto abstrahit.

Die stadich 'tgoet vermeert en slaeft om meer te krijghen,
Van 't goet wert overlast, de Wapens hy verliest
En 't padt om tot de Deught en Eeren-kerck te styghen:
Die deught om 't ghelt versuymt, het snootst' voor 't beste kiest.

Cum fructu peregrinandum.

Hoe verr' van 't Vaderlant te Water of te Lande
Onder een vreemt ghestert' dat mennich reyst en jaaght,
'T zy Oost, West, Zuyd' of Noord, by volcken veelerhande,
Niemant sich selfs ontloopt, hem selfs hy met hem draeght.

Anxia divitiarum cura.

Die niet meer en begheert dan nootdruft, na 't behooren,
Wert nimmermeer bedroeft door Haghel of tempeest,
Die Wijngaerden bederft en 't voedsaam nutte Kooren:
Die hem met nootdruft lydt, in rust leeft onbevreest.

Quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae.

Hoe meer dees siecke drinckt, met watersucht beladen,
Hoe meer den Medecijn des kranckheyts swaere last
Bevint te nemen toe en daghelijcks te quaden:
Hoe meer den ghelt-gier heeft, hoe 's hebbens lust meer wast.

Quod satis est, cui contingit, nihil amplius optat.

Die aen 't Fonteynken claer sijn kruycksken gaet vol schincken
Is sonder sorgh', maer hy die aen de volle vloedt
Het water schept, die lijdt perijckel van verdrincken:
Die het ghevaer bemint, 't ghevaer hem sneven doet.

Avarus nisi cum moritur, nihil recte facit.

Van slaep-sieckt wacker is Opimius opgheseten,
Door dien sijn gelt ghetelt van d'Erfghenamen wert,
Doch sterf veel liever dan een Pap te dier te eten:
Som tot de laetste uur in giericheyt volhart.

Amicitiam fovet munificentia.

Meyndy sonder dat ghy van 't uw' me-deylen sout
Te houden vrientschap vast, sulck arbeydt is verlooren,
Al oft gh' een Ezel bot 't wel-rijden leeren wout;
Want elck meest om 't gheniet de vrundtschap heeft verkooren.

Liberali homini volunt omnes quam optime.

Gheen Wijf noch Kindt heeft lief, die 't ghelt meer als hen acht,
Maar wenscht ghesontheyt wel den milden goedertierich;
Den Medecijn en Godt elck bidt voor hem met kracht:
Elck is des milden vrient, elck haet den Vrecken gierich.

Varium pecuniae dominium.

De Koninghin van 't ghelt gebiedt oft wort gheboden,
Den vryen zy wel dient, die onder 't jock haer doet,
D'onvryen hout sy vast gheketent als de snooden:
Het ghelt maackt Heer oft Slaef nae elck is van ghemoet.

Stultitiam patiuntur opes.

Een lang-gheoort Caproen en can niet overlasten
Den Gulden Plutus blint, na die hy niet en vraeght,
Door dien hem achten wijs om 't ghelt d'onwijse Gasten:
Den Rijckdom willich wel de sotterny verdraeght.

Pecuniae obediunt omnia.

De Eerbaerheyt, de Deught, den Adel, hoogh van moet,
Te samen Plutum blindt, als koninck dienstich eeren,
Ja selfs de Faam en d'Eer hem willich valt te voet:
Het gheen onwinlijck schijnt, den Rijckdom can verheeren.

Quid non auro pervium?

Het ghelt breeckt deuren op, doordringht als blixem krachtich
De wacht bloot van 't gheweer, som werpt ter neer onsacht;
Danaë sterck bewaert verwan het Gout Almachtich:
Het ghelt vermach het al by hem die 't hoogh'lijck acht.

Pecunia donat omnia.

De Koningin van 'tghelt gheeft Huysvrou, Houw'lijcks goet,
Ja Vrienden trouw en Eer den wel-begelden vreuchdich,
Wijs maeckinghe verciert, 't welck Venus mede doet:
Door 't ghelt schijnt 't leelijck schoon en d'oude Man heel jeuchdich.

Avarus quaesitis frui non audet.

Dees Rijck doch Arm Man, by overvloet van Kooren
En Wijn, voedt hem met Kool en drinckt leck-wijn verschaelt,
Als d'Ezel die Wijn draeght, maer water drinckt als vooren:
Al heeft den Vreckaert goet, het soet gheniet hem faelt.

Haeres instar vulturis esse solet.

Een out Thebaens Wijf liet gheolyt vet haer draghen
Van een haer Erfghenaem te graef, op schoud'ren naackt,
Om hem t'ontslippen doodt, die sy noyt was ontslaghen:
Som Erfgh'naem als een gier na 't doode Lichaem haackt.

Paupertatis incommoda.

De Armoe menich dringht door noottelijcke weghen;
Van 't pat des Deughts en Eer drijft sy den Armen Mensch,
Hoe seer derwaerts 't ghesicht en 't herte is gheneghen:
't Moet sijn so d'Armoe wil, niet baet des Armens wensch.

Nil ego contulerim jucundo sanus amico.

Den wel-besinde Vrient de vrientschap hooger acht
Van een oprechten Vrient als Gelt, dat veel begeeren,
Of Rijckdom, Wellust, Eer, ja Heerschappij en Macht:
Een trouwen Vrient die is een Schat niet om waerdeeren.

Amicitiae trutina.

Als ghy wel overweeght Vriendts deuchden en gebreecken,
Sijn Deucht meer als 'tghebreck u milde gunste toont,
Op dat hy oock soo doe aen u, dits vrientschaps teecken:
Vrient kent wel vrients ghebreck, maer vrientlijck hy 't verschoont.

Amici vitium ne fastidias.

Acht Vrients ghebreck ghelijck een Vader 's Kints gebreecken,
Den slim schrij-been hy noemt, den scheelen, lonckaert soet, [1]
Den Bult'naer, cort ghecromt, den staemlaer, Lisp in 't spreecken:
De vrientschap Vrients ghebreck verschoont na Liefde goet.

Idem velle atque idem nolle ea demum firma amicitia est.

Amphion om Zethus wil syn Lier begaf by vlaghen,
Om me ter Jacht te gaen en stillen zyne klacht,
Want Amphion nimmermeer met Zethus wou gaen jaghen:
Vrients wil voor eyghen lust moet dickwils sijn volbracht.

Domi Argus, foris talpa.

Scherpsichtich siende dees als Linceus de ghebreecken
Van and're, die hy voor in synen twee-sack heeft,
Doet dat sommighen oock op hem van achter spreecken:
Onwijs hy and'ren straft die selfs ghebreecken heeft.

---

[1] Slim, scheef.

Cuique suum studium.

Den Schilder, Ambachtsman, Poeet en Medecijn,
Ja elck in syn beroep behoort hem te bevlijten
Tot d'Alderhoochste Eer', elck latende in 't syn:
Die tre'en in anders werck, hen meest seer qualijck quijten.

Sua nemo sorte contentus.

Den Mensch in sijn beroep leeft selden met ghenoegen;
Den Os den zaal begheert, van 't lastich ploeghen vry,
En 't Paert, van 't doots ghevaer, van Toom en Spoor, het ploegen:
Een anders staet alleen gheluckich achten wy.

In quocumque vitae genere philosophari licet.

Waer Aristipp' te vreen met Kool, Diog'nes sprack,
Int Hof hy niet en bleef; cont ghy, Diog'nes, leven
Int Hof (seyd' Aristipp'), ghy liet u Kool en back:
Elck staet, daer 't hart na treckt, can rust den Mensche gheven.

Victrix malorum patientia.

Die met den quaden scheept moet lijdtsaamheyt ghenieten:[1]
Seer wel deed' Socrates te lijden sonder schult
Sijn toornich wijfs ghekijf, oock me haer Water-gieten,
Want 't onghenees'lijck quaet wert lichter door ghedult.

Fortuna non mutat genus.

Een Simme blijft een Sim, hoe cierlijck die ghekleedt
In purper onder 't volck seer fraey en heerlijck wandert,
Sy hout altyt haer aert, die nimmer sy vergheet:
Natuere of 't gheslacht Fortuyne niet verandert.

A Musis tranquillitas.

Dees Man, der Musen vriendt, in Zee dryft met den winden[2]
De droefheyt ende vrees door hulp van Pallas goet
En van Apollos macht, bereyt tot hun verslinden:
Gheleertheyt maackt den Mensch gerust in sijn ghemoet.

---

[1] S c h e e p t, scheep is. — [2] D r y f t, verdrijft.

A Musis aeternitas.

Den Man, lof weert en Eer, de Musen met den tijdt
Onstervelijck om hoogh ten Hemel helpen binnen,
Wiens naem de Faam uytblaest ter Werelt wijdt en sijdt:
Gheleertheyt doet den Mensch d'onsterff'lijckheyt ghewinnen.

Post multa virtus opera laxari solet.

Appollo altijt niet schiet, maar wacker maackt by vlaghen
De Musen met sijn spel. Van schoon weer het gheniet
In onweer stelt u voor, en storm in claere daghen:
In tegenspoet u troost. In voorspoet wel toe siet.

Varia senectae bona.

Veel soeticheyt des Jeughts, als smaack, als slaep en 't minnen,
Den tijdt verjaeght, maer gheeft voorsichticheyt in stee,[1]
Doet middelmaticheyt den Ouden Man ghewinnen:
Veel soets verdrijft den tijdt, maer brengt veel goets weer mee.

Vera philosophia est mortis meditatio.

Denckt tusschen gramschap, vrees', de hoop' en sorghe stuur,
Dat uwen laetsten dach ghestadich is voorhanden,
So sal sijn als ghewin elck aengename uur:
Na reghen volght schoon weer en vreuchd' na droefheyts banden.

Ex vino sapienti virtus.

Met een dronck Wijns seer wel en wysselijck somtyden,
Ghelijck de Noorden Wint de donck're Wolcken schoort,
De droefheyt van u jaaght en arbeyt drijft ter zyden:
Den droef en swaren gheest 't ghebruyck des Wijns behoort.

Tempera te tempori.

Den tydt neemt soo hy comt, in rust ghestadich blijft,
Wat quaet 't gheval brengt voort, beroert' of raesernije,
Die als een water-vloet het al ter neder drijft:
In schoon weer of tempeest de Wijss' is even blye.

---

[1] D e n t ij d t, onderwerp.

Tempus rite impensum sapiens non revocat.

Seer vrolijck leven sal die wel te vreden is,
'T zy of den tydt wech gaet of niet, sonder te wenschen
Sijn wedercomst, oft yet toecomende onwis:
't Begeeren te vergheefs maackt droef meest allen Menschen.

Post mortem cessat invidia.

Den Hercules vermaert, die Monsters heeft verwonnen
En alles 'tonderbracht dat wederstant hem boot,
Seyd' dat de nydicheyt hy noyt had temmen connen:
Door niemant wert de Nijdt ghetemt dan door de doodt.

Ne quid ultra vires coneris.

Der Reusen stoutheyt bracht op een veel Berghen rotsich,
't Was om te nemen in den Hemel met ghewelt;
Jupiters Blixem snel brack hun voornemen trotsich:
Vermetene moet-wil Godt straft en neder velt.

Tempora mutantur et nos mutamur in illis.

Den Tydt ons Ouders heeft veel argher voort ghebracht
Dan ons groot-Vaders out, en argher ons in stede;
Noch argher sal hy oock voort-brengen ons gheslacht:
Den Tijdt verarcht altijt, soo doen de Menschen mede.

Neglectae religionis poena multiplex.

U Ouders schult so lang sult ghy Romeynen boeten,
Tot dat de Beelden schoon en Kercken ghy oprecht,
Vervallen en verstoort, vertreden met de voeten:
Die Godsdienst niet en acht, Godt hem verlaet met recht.

Culpam poena premit comes.

Hoewel men dickwils siet verkeeren met de goeden
Den Kercken-rover boos, den Godtloos Moorder fel,
Men moet hem daerom niet van straffe vry vermoeden:
Den quaden altijt volcht de kreuple straffe wel.

Principum delicta plebs luit.

Gants Troyen wert verbrant en Griecken heel beroerde,
Ontallijck volck ghedoot, ghestort 't onnosel bloet
Om Helena ontschaackt, die Paris met hem voerde:
Der Princen sotheyt quaat het volck ghemeynlijck boet.

Tute, si recte vixeris.

Dat yet op Esch'lus hooft sou vallen hy gheloofde,
Dies hy int Velt hem hielt; maer op sijn kaele hooft
Een Arent vallen liet een Schilt-padd' die 't hem cloofde:
't Beschick hem meest verheert, die 't aldermeest ghelooft.

De futuris ne sis anxius.

De uytcomst van den tydt, die noch staet toe te comen,
Godt seer voorsichtich deckt met eenen donck'ren nacht
En wil niet dat den Mensch sal boven reden schroomen:
Vergeefs is 't ondersoeck, Gods wil moet sijn volbracht.

Quid enim velocius aero?

Sorght niet voor desen Tijdt, die weynich doch vereyscht,[1]
Soo d'Ouderdom verjaeght de smaack, de slaep en 't Minnen,
En schoonheyt met de jeught van u te rugge deyst:
Die veel in sorghe leeft, leeft met bedroefde sinnen.

Aeternum sub sole nihil.

Ter werelt al vergaen de aenghename dinghen;
Hier en wert niet verschoont, den tydt vernieltet al,
So wel 't wel-spreecken eel, als gratyen sonderlinghen:
Al wat den tydt voortbrengt, den tijdt vernielen sal.

Sic vivamus, ut mortem non metuamus.

Malkand'ren volghen rasch de snel-vlieghende jaren,
Religie d'ouderdom gheenssins beletten kan,
Noch doot, noch rimpelen int voor-hooft te vergaren.
Niet vrijt den mensch van 'tgheen gemeyn is alle man.

---

[1] Desen Tijdt, dit leven.

De rogo, non de domo exstruendo senex cogitet.

Seer prachtich menich bout en Marmer doet duer saghen
Ten tijde van zijn Lijck, wanneer het Lichaam straf
De Ziel moet zijn ontruckt, om in het graf te draghen:
Onwijs hy veel aen grijpt, die d'een voet heeft int graf.

Morte linquenda omnia.

Men moet verlaten 't huys, het Aartrijck ende scheyden
Van Huysvrou aengenaam en met de bleecke doodt
Maer een Cypressen boom ('s Graf-cieringh') wy me leyden:[1]
Naackt wy ghecomen zijn, naackt scheyden wy en bloot.

Communis ad letum via.

Al wat ter werelt leeft, de doodt niet can ontvlieden,
Elck overvaren sal met Charon Stygis vloet,
Oft Koningen wy sijn, oft arme slechte Lieden:
Den Tol van de natuur elck een betaelen moet.

Improvisa leti vis.

Wy vlieden te vergheefs Mars bloedich ende vreesen
De Herftsche Winden straf en baeren van de zee,
Want sulcx de doodt niet acht, die niet verbeen can wesen:
De doodt is quaet t'ontvlien, sy comt tot alle stee.

Mortis certitudo.

Ten baet niet of ghy zijt van 't Rijck gheslacht ghesprooten
Van Cræsus oft slecht volck, indien u naem de doodt
Wt haer Lot-vaetken treckt, daer s'al in sijn beslooten:
Die 't lot ten deele valt, moet voort, 't sy kleyn oft groot.

Cunctos mors una manet.

De bleeck' en droeve doodt met een ghelijcke voet
De hooghe Thoorens stoot en winckels kleyn van waerden;
So wel als d'Ambachts-man den Coning sterven moet:
De doodt, 't zy hoogh oft laagh, siet niemant aen op Aerden.

---

[1] M e l e y d e n, meenemen.

Volat irrevocabile tempus.

Na 's lijfs onsterff'lijckheyt wy niet en moghen hoopen,
So ons aenwijst het Jaer, de Tyden, Vier en Maen;
D'een d'ander volghen zy gaan voort ende verloopen:
Sy keeren wederom, maer 't blijft met ons ghedaen.

Ni: aliud ac umbra atque flatus est homo

Niet anders wy en zijn, als wy na clacht en weenen
Van 't leven syn berooft, dan schaduw' ende stof,
Oft als een roock, die haest is inde Lucht verdweenen:
De Menschen die vergaen als Bloemen en het Lof.

Inexorabile fatum.

Als afghesneen den draet van 't leven wesen moet,
Niet gheeft u 't leven weer, Religie, noch 't wel-reden,
Noch Adel: dus soo wil aen u veel eer u goet,
Als aen den Erfghenaem, (die gretich wacht) besteden.

Mors ultima linea rerum.

De Doodt is 't leste wit en 't eynde van ons vreuchden,
Van arbeyt, Boeyen, pijn, gheleertheyt, Rijckdom, eer,
Van Hoogheyt, Macht en staet, maer gheensins van de deuchden:
Den deuchdelijcken gheest en stervet nimmermeer.

EMBLEMATA AMATORIA.

Onderlinghe Minne.

De moeder, de natuur, heeft inde jonghe sinnen
Yet heymelijcx gheplant, dat ons beroert het bloedt,
En 't welcken dat ons port tot onderling beminnen
Der ghener die met ons ghelijck zijn van ghemoedt.

Willighe ghevanghenis.

Wel eertijdts was ick vry van hopen en verlanghen,
Maer alzo haest ick zach het helder aenschijn zoet
Mijns Liefs, zo gaf ick my vrywillighlijck ghevanghen,
Ghelijck als inde knip het kleyne vinckje doet.

Snel en vlytigh.

Suft niet, wanneer als ghy u meerder mooght bekouten,
Grijpt de gheleghentheyt daer ghyse schoonste vint,
Eer dat zy u ontslipt. 't Gheluck dat helpt de stouten:
Noyt werde blooden bloedt van schoone vrou bemint.

Hoop voedt de minnaers.

Ghelijck de Zee-luy en de Visschers aen der stranghen [1]
Op hoop van goede vangst gaen waghen lijf en goedt,
Zo werden de Minnaers met innerlijck verlanghen
Oock vande zoete hoop gheleyt en steets ghevoedt.

Liefde zonder rust.

Tot welcken eynde of de Liefdetjes hier stryen
En worstelen om 't zeerst? wat is hier af de zin?
Maer datter nimmermeer gheen rust en is in 't vryen,
Want dat heeft alle daagh zijn strijdt en onrust in.

De Liefd' is blindt.

Wat wijckt ghy, blinde min, van wijsheyt en van reden!
Ghy mist de wech des deughts door dien ghy 't dwael-pat kiest,
Door 't volgen van u lust en broetsche sinlijckheden,
Waer door ghy 't slechtste zoect en 't alderbest verliest.

---

[1] Stranghen, stranden.

De Liefde lijdt gheen macker.

Ghelijck de haanen trots hier om de hennen stryen,
Vermits den een 't ghebruyck den andren niet en gunt,
Zo mach de Minnaar oock gheen medemacker lyen,
Al waer hy schoon zijn broer of alderliefste vrunt.

Die 't vercken keelen wil, moet hem 't gieren troosten.

De leckre Cupido die stal met listicheden
De hoonich uyt de korf; de byen op het boost
Die quetsten hem de handt: hier door leert ons de reden,
Dat wie de zoetheyt wil, dat hy hem 't bitter troost.

Twee honden over een been comen zelden over een.

De Vorst mach gheen gezel in zijn ghebiedt ghedoghen,
Hy wil zijn rijck en troon beheerschen onghemeen:[1]
De Minnaer is jalours schier van zijn eyghen ooghen,
Ja van zijn schaduw', die hy voor hem uyt ziet treen.

Hy bereyt loon den onverdienden.

Wat helpt u slaverny en u ghediensticheden!
Ghy slacht den os, helas! die voor de Lantman ploeght:
De vruchten van u sweet, van u vermoeyde leden,
Die werden onverdient een ander toeghevoeght.

Ick jaagh en werdt verjaaght.

Jonckvrouwen, 't is gedaen, ick can niet meer verdragen
U weygeringhen dreuts, zo grilligh als verkeert.
Een yder wil de haes in zyne stricken jaghen,
Maer ick werdt over al verjaaght en niet begheert.

Welspreeckentheyt is Liefdes leytsman.

Wech, koude klappers, die verwaant meent wel te spreken!
U kunst is niet als wint, ten heeft noch val, noch gront:
De minnaers kunnen nu de staale slooten breken,
Want yder draaght van hun de sleutels inde mondt.

---

[1] Onghemeen, niet in gemeenschap.

Liefde buyght het al.

Indien ghy op u zijd' u Liefste zoeckt te winnen,
Weest voeglijck, leenigh en gedweeghjes van gemoet,
Want door ghehoorzaemheyt en reckelijcke sinnen
Zo buyghtmen 't maagd'lijck hart alsmen het hoepjen doet.

Onwederstandelijck.

Niemant kan u gheschut, o Cupido, verdraghen,
Ons borsten zijn te weeck, het is met ons ghedaen:
Al waarmen heel in 't staal bekloncken en beslaghen,
Zo kan men doch u kracht in 't minst niet wederstaen.

De Liefd' is listigh.

Langsaame looper ach! u doodt waer u ghebrouwen,
Ten zy dat zy, bekoort door 't goudt, haer hadt vergist: [1]
Door dit beweeghlijck goedt verwintmen alle vrouwen,
En daer de macht ghebreeckt, daer zoeckt men heul an list.

Alleen beweegh'lijck door 't goudt.

De marb're tooren en de harde stalen dooren
Van Danae wijcken voor de gulde Godt Jupijn:
Alzo kan oock het goudt een steenen hart bekoren,
Dat anders niet beweeght door eenigh ding zoud' zijn.

Werwaerts wend ick my?

Goddinnen, zeer versuft zo vind' ick my rechtvaerdigh,
Omdat ick hier de prijs van schoonheyt gheven zal:
Mijns oordeels zijt ghy haer die alle drie wel waerdich,
Nochtans behaaght mijn een, dat 's Venus, boven al.

Liefde kent gheen staet.

De Cyprische Goddin, verwonnen van haer lusten,
Verlaat den hemel en het goddelijck cieraet,
En komt hier inde schoot van haer beminde rusten:
Voorwaer, volmaecte liefd' aenziet noch rijck, noch staet.

---

[1] Zy, Atalanta.

Al dient het den God der lusten.

Ghy watersteeckertjes, ghy kleyne swaenberyers,
Wat wil dit steeckspul, zeght? en waer toe dit gherucht?
Of ist om dat de pen van de verliefde vryers
De loflijckheyt haars Liefs trompetten door de lucht?

Niet langs wat wech, maer waer?

De strenghe stroomen, noch de overwoeste stemmen
Des grouwelijcke wints verzaagt geen trouw gemoet:
Leander gingh by nacht door 't holle water swemmen
Om het ghezelschap van zijn schoone Hero zoet.

Totter doodt.

Pyramus, leghdy hier, mijn waerde uytvercooren?
Ach spreect, indien ghy kunt! mijn smert die is te groot:
Ghelijck zijn wy, mijn Troost, ghewonnen en gebooren,
Ick gae met u ghelijck oock willich inde doodt.

De wijn verdrijft droefheyt.

Ariadne ziet op strandt haer lichte Lief ontvluchten,
Zy schreydt en klaaght met recht om haer bedroefde schijn;
Maer Bacchus, diese ziet en deerelijck hoort zuchten,
Vertroost haar en verdrijft haar droefheyt met de wijn.

Liefd' prickelt 't ghemoedt.

Hier staat Andromeda met keetens vast gheslooten,
Laas! an een steyle rots, het monster wreet tot buyt,
Maer Perseus ed'le moedt heeft dit te zeer verdrooten:
Hy slaat en doot het dier, en trouwt haer tot zijn bruyt.

De doodt ontbindt de Liefde.

O ghy, valsche Troyaan, wat mooghdy doch begheven
U Dido, die haer zelfs mistroostich, laas! verdoet!
De waare liefde blijft zo langhe als wy leven,
De doodt schilvert alleen 't vereende trou-ghemoet.

De Min gheneest zich self.

Wat vlucht ghy, Nymphelijn, daar ghy u ziet vervolgen
Van Lantlooper noch bloedt, maer vande God der zee:
Mijn kuysheyt vlucht, Neptun, voor u wellust verbolgen,
Eer zy door 't zoete quaat oock wert bedroghen mee.

Onghedeelde Liefde.

Van waer komt doch, ô Nimph Salmacis, dat u vloeden
Nature zoo herschept? maar haar kracht is zoo stijf,
Dat zy verwandlen doet de mannelijcke moeden
En maacktse harteloos en weecklijck als een wijf.

De doodt scheydt de Liefde niet.

Wanneer dat haer oprecht twee harten eens verbinden,
Zo achten zij noch vreught, noch quelling, noch verdriet;
Zij liepen inde Hel, indien daer waer te vinden
De Liefste; want de doot scheyt waare Liefde niet.

Te veel ghesien is schadelijck.

Zo de brooddroncken jeught haar wilde laten raden
Van reden en verstant, zy quamen in gheen noodt;
Maer wellust doet haer zien de dinghen, die haer schaden,
En die teef bijdt zeer vaack haer eyghen meester doot.

Kent u zelven.

Narcissus, als hy zach zijn eyghen schoonheydts stralen,
Wert hy van ongheneught en eyghen Liefde blieck:
Hoe menich zietmen in haar zelfsbehaghen dwaalen,
Want meest een yder mensch gaat an dat evel zieck.

Niet te hoogh.

Wacht u, ghy jonghelien, en wilt gheen minne draghen
Op yemant daer de hoop noyt kansse op en von:
De jonghe Phaëton wiert van Jovis hant verslaghen,
Om dat hy al te hoogh yets buyten hem beston.

Met groote Heeren kleyne kennis.

Brengt u het mildt gheluck by Vorsten en by Heeren,
Zo matight al u doen, hetzy ghy spreect of speelt;
Want het is zorghelijck by meerder te verkeeren:
Laat Hyacinthus steets u wezen een voorbeelt.

Loon na verdienste.

Wel op, ghy Minnaers, op, wel op dan, ghy ghetrouwen,
Op dat u zelfs de deught met Lauwer-cransen kroont!
Siet hoe rechtvaerdich dat de wraake straft de vrouwen,
Die u oprechte jonst niet hebben wel beloont.

BRIEVEN.

Godtvruchtighe, vriendelijcke ende seer Deucht-rijcke jonghe Weduwe N. N. Ick wensch, dat u de Hemelsche God alsulcken smaeck en welghevallen int lesen van dit navolghende wil gheven, als ick uyt gantscher Siele bidde en begheere. Derhalven sal u ghelieven mijn oprechte reden in goeder herten in te nemen, en met uwe verlichte wijsheyt het alderbeste keurich uyt soecken, en, daer ghy mijn slechtheyt van onkunstich schrijven siet, dat goedelijc verschoonen, ghelijck ick inder waerheyt het selfde u goedertierentheyt vertrouwe.

Den Eeuwighen, altijts prijs-waerdigen Godt, die alle dinghen weet en de herten der Menschen na sijn Goddelijcke wille bestuurt, die ist bekent, dat ick u met een ongheveynst ghemoet hartelijck beminne, bemin en bemint hebbe corts na de doodt van u overleden, wylen saligher Man: Maer also my, Godt betert, de ghelegentheyt en de stouticheydt heeft ontbroocken, so hebbe ick die soo langhe in mijn harte heymelijck gedragen, mijn selven steets voorschilderende uwe waardicheyt en mijn onvermeughen; doch na dien ick alle mijn twijffelen, vreese en schaamten wel rijpradich hebbe overleyt en na gedocht, bespeur en bevinde ick, dat van niet te versoecken[1] oock niet en comt, en dat het lang verbeyen den vertooner schadelijck is; Daer beneffens oock aenghemerct, dat uijt een eerlijck dinghe gheen schanden en can spruyten; mitsgaeders dat my het versoecken neffens andere Vry-heers [2] vry staet; Soo versoeck ick dan met aller ernst van u, Eerwaerdighe en wel beminde N. N., Dat u ghelieve my toe te laten, dat ick van dese saeck u selfs eens mocht spreecken, verhoopende u also te onderrechten, dat ghy gheen reden en sout hebben om u te beclagen van my dese onverdiende, maer seer ghewenschte weldaet te bewijsen en betoont te hebben. Wel is waer, Verstandighe en Lieve N. N., dat men u soeckt te coppelen aen een Rijcker, maer wilde Voghelen-sangh: So en hoop ick niet van uwent weghen, dat die troost-rijcke Godt u verstant alsoo soude laten betov'ren, noch u jonghe sinnen door quade raats-lieden misschien tot u bederf sout laten beweghen en vervoeren, voorsichtighe en goede N. N., soo u de Liefden der deuchden meer becoort als de snoode gelt-honger, en ghy myn eerlijck en Verliefd harte wilt aen-

---

[1] Niet te versoecken, niets te beproeven. — [2] Vry-heer, kwasi etymologisch voor vrijer.

schouwen, soo verhoope ick aen Godt u alsoo lieven vriendelijcke Vriendt te verstrecken, als ghy immermeer selver sout mogen wenschen en verkiesen. Lieftaalighe Vriendinne, ick weet, dat ghy weet hoe gelucsaaligen en wenschelijck ding den Houwelijcken Staat is, daerse gheschiet inde vreese des Heeren, en bestaet uyt een hartighe Liefde van twee in een vereende minnende Harten, gelijck ghy door versochtheyt (Godt betert) wel hebt moghen bekennen; dan de verleden dinghen, gheschiet door d'Alderhoochste wille Godts, moetmen verduldich verdraghen en met een ander wijsselijck oversetten [1], Wetende dat de Goddelijcke Wijsheydt alle saacken ten besten toeschict, en dat syn eeuwighe raadt onwederroepelijcken is. Daeromme, myn Alderliefste, versoect en proeft de ghetrouwe en waare Liefden, die ick u dragende ben, die uyt gheen blinde lust noch door geen wulpsheyt en spruyt, maer door het heymelijck prickelen en ingheven Godts, en die voorts door u Eerwaerdige deuchden in myn geboren syn. Ghy sult, ô myn volmaacte N. N., inder daat myn ghedienstich Harte en myn onophoudelijcke goede wille om u dienst te doen eeuwelijc en bestendich bevinden. Om dan hier toe te koomen soo bidde ick uyt de gront van mynder herten, dat ghy my, ô Lieffelijcke en Wyse N. N., wilt in Eerbaerheyt vergunnen, dat ick desen Avont te neghen uren u wat mach verselschappen, welck beleeft en hartelijck versoeck my niet gheweygerdt behoordt te werden, ten aensien van soo eerlijcken versoeck. Hier mede een eynde, bevelende u in de Heylighe bescherminghe Godts, die u Harte na mijn wenschen *kan Verkeeren.*

By my uwen in als ghetrouwe, en door u
Deucht-Verliefde

G. A. B.

[1] Oversetten, van zich afzetten.

Rustighe, blij-gheestighe en seer verstandighe Weduwe N. N. Ick hebbe niet konnen, noch willen nalaaten mijn toesegghen metter daet te bezegelen. Want het Spaansche spreeckwoort seyt: *Syn beloften te breken is een vervloeckte saake.* Hoe wel dat ick 't langsaam heb ghemaeckt, overmits de dinghen, die men schrijven wil, vereyschen meer tijt tot nadachtigh, rijpsinnigh beraat en sorchvuldich opsicht (vreesende schande) als 't geen datmen vluchtich spreect inde tegenwoordigheydt vande Persoonen, die de dinghen betreffen. De woorden diemen spreeckt vlieghen daer henen, maer die men schrijft, die blijven, en die syn oock meer oordeels onderworpen. Openhartighe en vrolijckmoedige N. N. Ick denck niet, dat ghy mijn schrijven sult glorieus [1] of ten quaatsten ondersoecken: Doch so bid ick u, dat ghyer den zemel wilt uytsiften, en 't beste meel daer uyt behouwen en trecken.

't Verwondert u misschien, dat ick soo kaarich en achtercousich [2] int schrijven, en soo ruymhartich en reuckeloos van leven ben, of dat ick soo wijsselijck schrijf en soo sotrijck spreeck. Eerbaare en kloecksinnighe Vrouwe, overleght en aanmerckt als de besloote Calvertges uyt haer nauwe-koye comen int groene en ruyme gras, hoe dat sy hippelen en springhen: also gheschiet het met my, die de meesten tijt een Cluysenaar ben in mijn stil en afghesondert Cluysgen: En of ick schoon somtyts al coom by de Lieden, so is nochtans de ontsach van mijn Ouderen soo groot; dat ick mijn gantsch binnenshuys moet myden van alle lichtvaardicheyt. Doen ick nu te Haerlem quam in die vrye blye tijdt; so heb ick so gantsch onbedwongen met uytgelaten vryicheyt en brootdroncken wangelaticheyt [3] ghewoelt en geraest en ghesweet, hetwelck my inder waerheyt leet is, als ick de leelijcheyt met reden gae bedencken; maar wat ist? de sorgheloose Jeught bedenckt selden het eynde. Ic biddet u, duydt mijn groote sotticheden met u ghewoonelijcke wijsheyt ten besten, en denct, o Adams kindt, dat wy al t'samen Kinderen zijn, die noch daghelijcx de verboden vruchten eten en smaacken. Hier mede U. E. in Godes hoede bevolen.

U dienst-schuldige, seer verplichte

G. A. B.

---

[1] Glorieus, hooghartig. — [2] Achtercousich, gereserveerd. — [3] Wangelaticheyt, buitensporigheid.

LOF HEBBE GODT IN AMSTELREDAM.

DEN 23 MAERT 1611.

Eersame voorsienighe Karel Quina,

De oude liefde (tusschen ons beyde) en u steets vernieuwende weldaden, en mijn voorige beloften, vriendelijcke Charle, doen mijn onkunstige hand de penne met schreumen aenvaerden; maar wetende, dat tusschen vrienden de woorden niet behooren ghewickt noch ghewoogen te werden, Soo dunckt my, dat ick my niet behoeve te schaamen, om sonder pluymstrijckery de goede, groote gunst mijnder harten te openbaaren an mijn vrienden. Want, so onse Zaalichmaker seyt, een goet mensch werpt uyt de goede dinghen uyt de goede schat sijns harten, als oock het rechte tegendeel inden boosen. Voorts seyd' hy noch: den mondt die spreeckt vande overvloet des harten; Mattheus 9. staat: waarom gedenckt ghy quaat in uwer harten; Lucas int 2. schrijft: ende dijn eygen ziele sal een swaert doordringhen, op dat veel harten gedachten openbaer werden; voorders: ende sijn moeder behielt al dese woorden in haar harte. Lucas 24. staat: Waarom stijghen alsulcke gedachten in uwer harten; en wijders: ô ghy dwaase en traaghe van harten inden gheloove. Voorts: en branden onse harten niet, doen hy met ons sprack op den wech. Jehannes int 6. cap. verhaelt: En u harte sal sich verblijden, en uwe vreucht sal niemant van u nemen; int vervolch: Om dat ick sulcx tot u geseyt hebbe, is u harte vol treurens geworden. 1 Cor. int 4. Ende hy sal openbaaren de anslaagen der herten. Gallat. 4. Heeft Godt gesonden zijnen geest in uwer harten, die daer roept Abba Vader; noch leesen wy elders van de toegeseyde eeuwige vreucht, die daer bereyt is alle Godsalige, datse noyt ooghe en sach, noch oore en hoorde, noch ten quam noyt in 's menschen harte de blyschap die aldaar sal wesen. Dit alles schrijf ick, ô alderliefste Charle, om dieswille, dat ick oordeel en houde, dat uyt het harte de wille en alle gedachten gebooren werde, het welcke my van sommige wert gheloochent, en drijven[1] heel waarschijnelijck dat dit int hooft gheleghen is: soo ick hier in ongelijck hebbe, wilt my dat, vrient, vruntlijcker-wijse schriftelijck betoonen.

[1] D r ij v e n, betoogen.

Ten tweeden so schrijf ick dit mede, om dat ghy souwt bekennen, dat ghy my een hartvrient zijt, dewelcke ic alle mijn harts vermogen schuldig ben te bewijzen, en hout dit niet, mijn beminde Charle, dat ick u met smekende [1] woorden soeck na de mont te spreken; maer gedenckt, dat de woorden zyn het werck-tuych om mijn jonstige geneegentheydt als met levendighe verwen af te schilderen; hoewel de nijdighe dese selfde middelen oock veel gebruycken, soo haat ick nochtans haar doen tot in mijn doodt, en, so Thales van Melesien seyt, de quade gewoonten der Hypocrijten is te haten, om dat haar tonge het eene spreect en het harte denct het ander, vermits dat haar archlistich harte dat voort beste geraden vint; vermaledijt, seyt Salemon, is dien, die een dobbel harte heeft; mijn alderbeste Charle, soo ghy noyt en hebt vermerckt mijn goede wille t'uwaars, so begeer ick dat ghyse anschouwt in dese (mijn beloofde) spiegel tegenwoordich. Mijn anghesicht en heeft tot veel maalen niet connen bedecken de liefde mijnder harten, nu, op dat ick geen lief-cooser [2] en sal schijnen, soo sal ick veel nalaaten te schrijven, 't geen my wel geoorlooft sou zijn by vrienden van vrienden te verhaalen.

Mijn hart, mijn sinnen, mijn gedachten en alle mijne crachten hebben 't sedert de kennise van u eerbaar leven vastelijck beslooten u te beminnen tot het laatste snackje mijns levens toe; ten ware, ô vroome Charle, u Godtvruchtich hart, u edel verstant en u deuchdelijcke zeden, ick soude in mijn soo hooch niet achten: dunckt u dit, mijn Broederlijcke Charle, onbehoorlijck? ô Neen, want Byas Philosooph en Prince van Prienensen seyt: Ten is noyt verbooden een mensch te prijsen van sijn deuchden, maar wel om sijn Rijckdommen, die niet sijn eygen (maer geleende) goederen zyn: Daaromme en duydet niet ten quaatsten 't gheen dat hier mijn handt (door toelaatingh mijns harten) t'uwer eeren is stellende.

Den alder welsprekenste Cicero seyt van alle dingen, die door de wijsheyt gegeven zyn om wel te leven: geene is grooter, schoonder noch blijder dan de vrientschap. Martiales schrijft: de volmaackte vrientschap is tusschen de goede en ghelijcke in deucht; gelijck Seneca bevesticht en seyt: gelijckheyt van zeeden maackt en bindt de vrientschap; het welcke Plato betuycht met dit vaersgen: De vrientschap is een eerelijcke vereeninge van eeuwige wille. De vrientschap (so sinte Jeronimus seyt), die sich eyndigen mach, en was noyt war-

---

[1] Smekende, vleiende. — [2] Lief-cooser, mooiprater.

achtig: onse vrientschap en is van heeden noch van gisteren, maer van onse kintsche dagen tot onse mannelijcke oude onderhouwen en met alle Eerbaarheyt gehanthaaft en versterckt. Sy wast noch dagelijcx in mijn, welcx geheugenisse bereydet in mijnder ziele een blijde vreucht, vermits door de lange kuntschap heb ic u bevonden waarachtich in u woorden en ongeveynst van harten: Nadien ick dan, mijn lieve Charle, wetenschap heb van u deugden, wat souw my dan verhinderen u te beminnen; want soo 't onghetwijfelt is, als den voorgemelden Thales seyt, het is van noode te kennen eermen bemint, en niet te beminnen eermen kent. Voorts seyt hy noch: den waaren vrient heelt het secreet van sijnen vrient en troost hem inden noot; hy eert hem in sijn tegenwoordigheyt en prijst hem in syn afwesen. Dit selfde gevoelen heeft den hoog-prijselijcken Philosooph Sollon Sollinnus mede en seyt: een warachtigh vrient verlaat sijn vrient nimmermeer inden last, alsoo dat den daat van den eenen is het selfde werck vanden anderen: om dieswille dat alle dingen gemeen zijn onder vrienden. Voorts so beschrijft hy (o wel geliefde Charle) een vrient aldus, en seydt: een vrient is een welbegeerde Naam, een mensch diemen luttel vindt, een toevlucht inden noot, een ghevonden vryheyt (door grooten arbeyt), een versekerde ruste, een wel beminde geluckigheyt, een sloffer[1] der verborgentheden. Ghy zijt, ô mijn 's hertsen Charle, die my al dese gaven in u doet hebben; Daarom bid ick u, verblyt u met mijn geluck, och! of Godt beliefde, dat ghy soo alles aen my mocht vinden! hoe verheught souw u harte zijn. Maar al en heb ick, ô waarde Charle, de dinghen niet na ick die wel wensche, ick bidde de lieve Godt, dat hy myn gebreclijcheyt met sijn overvloedicheyt verryckt, om u uyt goeder jonste rijckelyc te beloonen de vrientschap an mijn beweesen in voortijden. Periander van Corinthen zeyt: de vrientschap, van langer hant verkreghen, behoort sorchvuldelijck bewaart te worden, datse niet ghebroken en wort deur eenige saaken, dat het zij; de vrientschap, die de Eerbaerheydt hout voor haar voornaamste ghemerck can seer qualijck ghescheurt worden: sy mach ontnaden, maar sy can haar weder vereenigen door weldaden en soete woorden. Pythacus van Asien (die een so doorluchtigen Philosooph, als Eedelhartich in kunsten der Ridderschappen was) seyt: daer zyn lieden, die om de minste beusseling vande werelt haer niet en schamen te breecken een langhe

---

[1] S l o f f e r, waarschijnlijk: iemand die iets stilhoudt.

en groote vrientschap; maer (seyt hy) sy en zyn geen rechte vrienden, want den waaren vrient verdraacht de onvolmaactheydt van sijn vriendt tot den eynde toe. Verkooren Charle, soo by ghebreecke van vernuft ofte door armoede van goede daaden ick my niet hebbe gequeeten na behooren ('t welck ick belijde tot mijnder schanden), Het selfde gelieve u met u groote redelijckheyt te verschoonen. Vroede Charle! doen ick sochte soo hier en daar de dingen, die mijn tot dit mijn voorneemen dienstich waren, so docht my, sprack den wijsen Cleobulus, Philosoop van Lindien, tot my dese (doch sijn eygen) woorden: Denckt op de weldaat, die ghy van uwen vrient ontfangen hebt; op dat ghy hem vanden selven wederom doet met goeder harten ter bequaamer tijt, op dat ghy door sulcken middel niet ondanckbaar wert geacht; want de gene die niet en bekent en vergeet de deuchden, die men hem gedaen heeft, en is niet waardich datmen hem meer vrientschap doet, het welcke my, die doch van selfs genegen was, te meer prickelden u desen maan-brief (of eyschteken) te senden, tot een bekentenis van mijn schuldighe plicht; daeromme sult ghy weten (indien ghy 't niet en weet) so 't my ontbreeckt aende macht, het en schort my aen de wille niet om u te vergelden na behooren. Laat u de spreucke van Plautus wel bevallen, die daer seyt: den weldaat den goeden gedaen en is nimmer verlooren. En Marcus Aurelius seyt: den deucht-doender[1] loont sich selven met een onendelijcke eer; voorwaer 't is wel een snoot mensche, die een weldaat can ontfangen en niets wederom betalen en can; maar d'alder ondanckbaarsten ist, die een ontfangen weldaat vergeet, gelijc (so Plautus seyt) gemeenlijck doen de Rijcken; cortelijck hoe men weldaaden besteeden en aenneemen sal, beschrijft, als ghy weet, Lucius Annius Seneca wijtluftich genoech: daaromme meer verhaals.

Maar op dat ghy verstaat, ô deuchdelijcke Charle, het wit ende oorspronck van mijn schrijven: is alleen geweest, om u te betoonen het ghelijckmaacksel van mijn liefde tot uwers, het welck ick sochte met letteren af te maalen; maar ick bevinde inder daat mijn onbequaamheyt te groot en mijn verstant te cleyn, om sulcx fijn en wel te doen: derhalven sal u bescheydenheyt[2] mijn goede wille in dancke ontfangen, als ick hoope ja. Voorts om u niet langer op te houden van u gewoonelijcke oeffeninge en besighe ghedachten, sal ick

[1] Deucht, weldaad. — [2] Bescheydenheyt, inzicht.

dit myn getuymel en ongerymde dingen enden, Beveelende u die met soo goeder harten te anvaerden, leesen en beantwoorden, als ick u die met gunstiger en reynder ziele op-offere, sende en vertrouwe. Eyndelijck bid den Alweetende, Almogende Harten-kenner, dat hy u bescherme voor alle ongeluck, en dat hy u zeegene met goede tijtelijcke en eeuwighe goederen en onendelijcke zalicheyt. Amen!

By my, uwen al schuldigen ongeveynsden,
nedere, doch goetwillige

G. A. Bredero.

't Kan verkeeren.

EERENTFESTEN EDELE HEER, MIJN HEER ENDE VRIENDT P. C. HOOFT.

Ick hebbe, waerde Heere, dese Sondagh ende Maendag tot de Fabricks ter Bruyloft gheweest, alwaer ick hebbe met blijdschap gesien, ende vrymoedelijck mondelingh ghesproocken met den wel gheleerden ende seer gheachte Grootius, Pensionaris van Rotterdam. Onder anderen gevielt, dat wy van u, mijn Heere, oock quamen te spreecken, vermits de lustige Man my na u gesontheyt ende welvaren vraeghde, waer op ick hem hebbe ghedient na mijn beste kennisse. Hem voorder seggende, dat Muyden van Amsterdam maer twee mylen gelegen was, en oft hem gheliefde dat wy u 't samen eens wilde komen versoecken, het welcke hy wel goet vondt ende dat hy dat niet afslaen wilde. Soo ick my hier in te buyten hebbe ghegaen, myn Heere sal my daer in verschoonen, (vermidts ick niet en twijffelde of ick soude u daer een aengenaeme dienst mede gedaen hebben) en my verwittigen, of ick sal aenhouden ende comen met hem over, dan of ick het stilletjes wil laten sloeren ende blyven t' Amsterdam, van waer u hartelijck groet, Erentfeste, Edele Heer, mijn Heer,

Uwen willighen ende ghetrouwen Dienaer

G. A. Bredero.

MINNE-BRIEF.

Waer u het hart bekent van die u dit doet senden,
So waer het niet van nood dit schryven voor te wenden;[1]
Na dien, Eerbare Maegd, dat onkun maeckt on-min,
So is door Gods beschick my dit ghegeven in,
Dat ick mijn reyn versoeck met myne hand souw schryven,
't Geen ick uyt vreese laet om mond'lingh te bedryven.
Beleefde Dochter waert, 'k hebb' noyt by u versaemt,
Dies klaeght u nu mijn pen, 't geen haer de tonge schaemt
In d'eerste aenkomst u opentlijck te verbreden:
Mijn hartelijck begeer en goe geneghentheden.
Mijn goe genegentheyt en hartelijck begeer
Is nergens op geboudt, als op u deught en eer.
Indien het u belieft dat 'k by u mach verkeeren,
Ghy sult de waerheyt klaer door 't ondervinden leeren
Van mijn jonstdragend' hart en mijn verlieft gemoet,
Dat u Princes bemint boven al 's Werelts goet;
Boven al 's Werelts goet verkiesen u mijn sinnen
Om u in eerbaerheyt te dienen en beminnen,
Ten aensien van u deughd en Maaghdelijck cieraat,
Van uwe heusheyt eel en weeselijck gelaat,
Van u manieren braef, en wel voegende seden,
Van 't schickelijck beleyt van u bevall'ghe reden,
Die u lieflijcke mont so vrundelijck ontsluyt:
Dit wast beginsel daer mijn liefde voort uyt spruyt.
Al heb ick, God betert, noyt by u mogen wesen,
Ick heb dees gaven schoon uyt u voor-hooft gelesen,
U hooghe snel verstandt en over goede gheest.
Maar ick bid u, vriendin, dat ghy niet quaet en weest,
Dat ick in u, mijn troost, niet genoech en kan prysen:
Mijn wit is maer gheweest om d'oorsaack aen te wysen
Van mijn getrouwe liefd' en minnelijcke gunst:
Ik heb, schoon lief, de wil, maar 't gebreck aen de kunst.
't Gebreeckt my aen de kunst om u schoonheyt te maalen,
Die met geen pen of tongh is moogh'lijck te verhaalen.

[1] Voorwenden, aanwenden, te baat nemen.

Wel aen, het moeter aen, de schaemt is aen een zy:
Ootmoedigh ick versoeck, ô Vriendinne, dat ghy
Over mijn stout bestaen u ten best' laet genoegen,
En my u dienaar, hier een slachjen in te voeghen.[1]
Al is schoon dat ick u tot noch ben onbekent,
Bekent en onbekent, so veel als ghy my bent,
En belght het u niet, dat ick u niet laet weeten,
Waer dat ick woon of hoe ick ben geheeten.
Ick vrees, dat yemandt dees mijn brief quam inde handt,
Die u en my sou dan spreecken spot en schand.
Maer ghy meugt dien wel sien, ick wilt u wel vertrecken,
Alst my tot geen on-eer en schande soud' verstrecken.
Ick bid u hartelijck, dat ghy aen deure staat
Wanneer als morgen komt, dat de klock negen slaat.

By my, uwen noch onbekende ende wel besinde
Vrundt, Lief ende Minnaer.

[1] Wat tegemoet te komen.

Siet hier, mijn goede Vriendt, mijn leege tijts verdrijf,
Vermerckt doch uyt wat hart dat ick tot uwaarts schrijf:
Omdat de goede Jonst by ons niet souw vervremen,
Was ick veroorsaeckt om de pen in handt te nemen
En schryven aen mijn vriendt so lief en waerde groet,
Als wenschen van mijn hart en gunst van mijn gemoet:
De gunst van mijn gemoet, dat is dat u Godt geve
Gesontheyt en geluck en hier na 't eeuwigh leven.

Leyder (Leydtse vriendt) u leydts vertreck is myn leyt,
Hoe wel verleyt van plaets geen rechte vrientschap scheyt; [1]
Nochtans inder waerheyt so moyt my u afscheyden,
Voornaemlijck dat ghy my niet eens adieu en seyde:
Wat ontschult hebt ghy doch, so ghy ontschuldigh zijt:
Beschuldight niet t'onrecht de vlugge snelle tijdt,
Want dat is niet een mydt, ghy moet daer niet op leggen,
Ghy hadt licht haest den tijt om eens adieu te seggen.
Ick denck dat uwe gheest hier niet en was gerust,
Wanneer ghy beelden voor de behaeghlijcke lust
Van 't lief geselschap, dat ghy te Leyden hadt gelaeten,
Besonder dat Meysjen daer ghy so veel komt praeten:
Dan dats al even veel, genoech oock uyt geleyt,
Want een verstandigh Man is haest genoech geseyt.

Siet hier mijn beloft en u vriend'lijck begeeren [2]
Hebb' ick uyt goede Jonst volkommelijck voldaen,
Die ghy, gelijck ick hoop, in danck oock sult ontfaen,
En neemt mijn gunst voor kunst, en denckt het Kan verkeeren.
Met hulpe vanden tijdt sal ick wel beter leeren.
Wilt met een jongstigh oogh dit dickmaels schouwen aen,
So sal gelligheyt tusschen ons niet vergaen,
Maer eeuwigh blyven staen: waert anders, 't soumen deeren.

---

[1] V e r l e y t, verlegging. — [2] Bij een teekening of schilderstuk.

ANTWOORT OP JACOB BARTHOUT FERIS SOONS BRIEF.

Ghy negen-zangsters kloeck, op Helicon geseten,
Havent mijn ruw verstant en suyvert mijn geweten
Van oordeel vals of blindt, stiert in myn plompe pen
U redelijcke rijm met ware kennis en
Schrandert mijn doffe gheest; want sonder u verlichten
Soo droomt de krancke kunst, so raaskalt al het dichten.
ô Jacob Bart-houts zoon! ghy kloecke minnaer bist:
Mijn waalbaer weeck vernuft dat redeneert en twist [1]
Of ick mijn simpel werck voor uwe sneege sinnen
Sal toonen ofte niet. Ick schreum schier te beginnen,
Doch uwe vrundschap en u Broederlijcke Brief
Sijn my so aengenaem, so wellekom, so lief,
Dat ick mijn willigh troost 't berispen en het schelden
Van Midas slim en slecht: volmaeckt werck vindtmen selden.
Is qualijck hier van my geschreven of geseyt,
Verschoont dat, vriend, met uw wyse bescheydenheyt.
Ghy, die in 't heyligh' Choor der spitse Negelingen
U vaersen op de maet so sinnelijck kunt singen, [2]
Dat mijn versufte ziel, als zy u letters las,
In twijffel trock of ick hier ofte elders was;
Maer doen zy wat bequam in haer gestalt en wesen,
Doen teegh ick met een smaeck aen 't mommelen, aen 't lesen:
Ick sagh, ick weder sach, ick merckten uwe kunst,
U wijsheyt, u verstandt, maer boven al u gunst!
O wel-begaefde Held! wat Goddelijcke krachten
Stort die al wijse God in sterff'lijcke gedachten!
O glory van Schiedam, op Camers wijd vermaert!
Mijn tong en laapten noyt de Bron van 't vlugge paerd:
So ghy dan fael-greep ziet, of is hier yets vergheten,
Garbrande, denckt, en heeft niet beters dan gheweten,
Hy doet al wat hy kan, syn sinnen syn te aertsch!
Jacobe, u gedacht dat stijght vast Hemel-waerts
Door wind en wolcken heen, door dicke duysternissen;
Ghy treedt en meet, ja weet 't geen and're nauw'lijckx gissen.

---

[1] Waalbaer, weifelend. — [2] Sinnelijck, keurig, smaakvol.

ô Hoogh verlichte man! voor u geswinde gheest
Was ick omsichtigh en so wonderlijck bevreest,
Dat ick mijn snelle handt te rugh heb moeten trecken,
Uyt angste dat ghy sout met mijn gedichten gecken;
Ick dingh noch geer geen schand, hebb' oock geen eer gesocht,
Maer 't geen my kundigh was, dat heb ick voort gebrocht.
Al hebdy in u brief my veel te veel gepresen,
Geen roem-sucht noch hovaard en is in my verresen:
Wie hier uyt lust of nijt sijn naesten prijst of laackt,
Die wort van and'ren weer heel leelijck uyt ghemaackt;
Goet rondsche waarheyt geeft veel meerder nut en voordeel,
Den schalcken wort verschalckt van sijn schalckhaftigh oordeel,
Wanneer der dinghen schick valt anders dan hy waant:
Hy meynt hy mompt de luy, maar wat ist? sy verstaan't,
En vlieden voor den drogh, gelijck de oude snoecken
Het lecker lock-aas laet uyt vrees' der angel-hoecken.
Dus heeft de werelt oock haar aansicht geblancket:
Voorsinnigh is de man, die op haer staert-sleep let,
Dien sal de valsche vrucht niet lusten af te snoepen.
Jacobe, goede nacht, mijn eygen saecken roepen
My tot de schilder-kunst en die tot soet gewin.
De rymery brengt lust en wat hooft kennis in,
Maer ware wetenschap moetmen van Gode leeren.
Mijn hart is, laas! verrockt: wil Godt, hy kan 't verkeeren.
Voorts weet ick waarde vrundt niet wat ick schryven sal:
Mijn leven, staat en doen, dat weet ghy mooghlijck al;
Dat ick de Princen vaan hier loffelijck mach voeren,
Dat weet ghy in u brief wel kunstigh aen te roeren
En wenscht my dies geluck, des weet u danck mijn hart.
Ick wensch u, dat ghy haest oock blyde Bruygom wart.
Ick wensch u Suster ook so veel heyls te beleven,
In dese nieuwe staet, als Godt haer wel kan geven.
God spaer u Ouders langh welvarend en gesont:
Dit wensch ick u en my uyt gantscher zielen grondt.
Hier mede, vrient, vaert wel! ick weet niet meer te schryven,
Als dat ick hoop u vrund van eeuw tot eeuw te blyven.

Geschreven by uwen goetwillighe en toeghedane

G. A. BREDERO

In midd' somer Anno 1613. *'t Kan verkeeren.*

AAN MIJN HEER TIBOUT.

Recht als het vrolijck sap der vreuchtmakende Wijn
Sich selven openbaart en stille niet can syn,
Of als de wack're gheest zich niet bemoeyt met slapen,
Maar toont van inde Wiegh waer toe hy is gheschapen,
Alsoo vant ick mijn jeught te draghen Liefd' en gunst
Tot d'oeff'ningh van 't gheweer, de Ridderlijcke kunst,
Waar aen ick heb besteet de Lenten mijner jaren
By sulcke Meesters die daer in bedreven waren,
Sulcx dat ick door 't bericht soo verre was gebrocht
. . . . [1]
Als ick en had gheleert, het welck my wel ghenoeghden
Met meer Liefhebbers daar ick daegh'lijcks my by voeghden;
Zoo ist ter goeder uur, mijn Heer Tibout, gheschiet,
Dat ick u kennis kreegh, die 'k huyden noch gheniet.
Ghy waartet die de kunst van veel verscheyden Lieden
Met kloecke teghen-reen wist wederstant te bieden,
In dier manieren dat door u wel-spreeckentheyt
De Leeringh' van voorheen ter neder wert gheleyt.
Ghy waart het, die de Kunst uyt wijt gheleghen Landen
In uwe Harsens droeght en brocht in onse handen,
Daar eerstelijck ons breyn met hap'ren teghen keef,
Tot dat u Goude tongh u Wetten in ons schreef
En met ervarentheyt de Letters in ons prenten
Door de ghevoegh'lijckheyt van U gront-fondamenten
En 't aengenaem bewijs daer ghy also met werckt,
Dat yder u verstant en al de dwalingh merckt
Des ouden tydts verleen; ghy weet op maat te sturen
De standen buyten Wet en reghel der naturen.[2]
Al dedy eerst verstaen u sin met redens klaer,
't Verand'ren van ghewoont' en handel viel ons swaar,
Want het ghewende en 't beproefde te verlaten
Om nieuwe moeyt' en Leer, valt lastich aen te vaten;
Maer u bescheydenheyt of weet-kunst die bewees,
Waar uyt de dwaling eerst voornamelijcken rees

---

[1] Regel uitgevallen. — [2] Versta: vroeger niet volgens de natuur.

En ghy weer-leyden die u tegen wilden spreecken
Met seeckerheyt uws doens en klaarheyt haars ghebreecken;
En aenghemerckt dat seer veel verscheyden Lien,
Ja Volcken wijt van honck en Oeffenaers, met wien
Ghy dickwils in het werck en woorden zijt ghetreden,
Tot sy u Meesterschap en dapperheyt beleden
En loofden uwe Konst en sochten openbaar
Na hare krancke kracht die selfs te volghen naar,
En aengesien dat wy niet vol en konnen prijsen,
Door de goetwillicheyt in ons te onderwysen,
Waer in ghy selven naamt een lieffelijck vermaack,
En socht door daegh'lijcks doen het uyt-eynd van de saeck:
Soo hebben wy ons plicht gaen naerstich onderwinden,
Waar in dat wy meer aarts en seeckerheden vinden, [1]
Als wylen over langh, siet, door u gronden vast,
Door wyse Wis-konst wel en matelijck ghepast,
Der Velden deylingh en des lichaams stand' en stallen,
Na 't schuyven des ghewicht minder of meerder tallen.
Mits 't selven te ghelijck een stemmich t'samen vlyt
Door den ghematighen en snelle vlugghe Tijdt,
Sonder de welcke al de gront-vest soude falen
En van haar waerdicheyt ter slincker zyd' afdwalen.
O Loffelijcke Kunst, waar in dat men beschout
De onghewisheyt daar wy hebben in vertrout,
Hoe dom was ons verstant! hoe kranck was ons vermoghen!
Wt welcken blintheyt heeft u wijsheyt ons ghetoghen,
O tweede Hercules! die uyt den weghe baant
De ruwe stoutheyt en vermetelheyt verwaant!
Door u gegronde Leer soo weet ghy te versachten
Het heftich buld'ren en de dulheyt der ghedachten!
O nieuwe Wapenaar! die soo wel als verweent [2]
De wyse Kunst met kracht versamelt en vereent.

---

[1] Aart, goede hoedanigheid. — [2] Verweent, verfijnd.

Sr. FRANSISCO BADENS.

De Deught bewesen het oprecht danckbaer herte,
Hoe weynigh die oock sy, wort t' geender tijt vergeten;
Maar d' ondanckbare keert haest 't wit in't swarte:
't Is quaet d' ondanckbare Deught doen, want sy willen 't niet weten.

Naer alle beleefde eerbiedinge ende vrundelijcke groetenisse aen u, mijn lieve eerwaerdighe Heer ende beminde Meester, Soo bidd' ick u uyt de naem van mijn Vader, die wel hartelijck bid ende begeert, oft het u wille nu wel sou wesen ons te willen leenen het gene ghy hem hebt toegeseyt (gelijck ghy weet het stucxken van S. Vrancx), met welcke ghy mijn Vader een aengename dienst en een over-groote vrundtschap sult doen, het welcke wy niet onvergolden en sullen laten, sonder u daer en teghen danckbaerheyt te bewysen nae u waerde; 't sy oock in wat het sy, sult ghy my ende mijn Vader voor een goede, ja over-goede Vrundt hebben. Ick weet wel dat ons begheeren groot, stout ende onbeschaemt is, ende dat u 't selfde stucxken lief ende waert is: nochtans vertrouwende op u jonst ende op u gunstige belofte, soo hebben wy ons verkloeckt dit vrundelijck, doch onnoosel, eenvoudigh Requestjen te bieden ende toonen aen u goed-aerdige, milde heusheyt, verhoopende oock anders niet als dat ons versoeck ons sal toegelaten worde. Waer tegen wy u opofferen onse goede genegentheyt, macht ende wil, om naer u believen die te ghebruycken; steltse vry te werck naer u eygen begeeren, ghy sult ons willich ende bereyt vinden; wie weet waermen elckanderen kan te hulp comen: niemant leeft voor sich selfs. By aldien ghy ons dese jonste doet ende laet onse wensch gheschien, soo belooven wy u hier neffens, dat wy de Copy niet uyt ons huys sullen laten gaen, want het gheschiet alleenlijck om de sinnelijckheyt van mijn Vader, die 't selfde tot een cieraet op syn plat bewaren wil by syn Juweelen ende schat, en 't souw my nu wel moghen beuren [1]. Voordts weet ick wel dat ghy met overvloedt van woorden niet beholpen en sijt: den Verstandighen is haest ghenoech gheseyt, of: *a un bon Entendeur il ne faut qu'un parolle.* Ist u wil, hoe eerder hoe liever; dus doende sult wel doen.

Wy wenschen u, myn Heer, soo veel gelucx en vreught,
En soo veel goets, als ghy u selfs wenschen meught:
Ghy doet my dickwils deught in veelderleye saken,
Doch ghy sult my nimmermeer meer als u dienaer maken.

G. A. Bredero.

[1] Gelegen komen.

MINNE-BRIEF.

De bedroefde Gerbrande groet met verslaghener harte de blygeestighe ende wel verstandighe lief M. S.[1] en wenscht haer in den Heer gheluck ende saligheyt, aen siel ende lijf, mitsgaders een goet ende wenselijck nieuwe Jaer.

Soo weynigh als het vyer kan wesen sonder hette, soo weynigh kan ick sijn sonder Nacht ende Dagh van u te droomen, ende mijn ellendigh harte te pynigen met treureghe ende swaermoedighe ghepeynsen, ende mijn levende gheest te begraven in dud-oorighe sufferyen, wt oorsaecke dat ick, helaas! op maendagh 's avonts laest-leden te gast wierdt gehouden by G. G. V. ende sijn ghesel-schap, dat my verwachtende ten eten waren, ghelijck ick u wel breeder mondelingh sal verwittigen, soo 't Godt belieft; waer naer ick op Dijnsdaeghs morgens een mynen goede Vriendt gheleydende na Haerlem ter begraeffenisse van een van mijn kennisse, dies ick door 't aenporren van myn reys Broeder my liet vervoeren, ende deur reuckloosen yver versloften ick de weet te doen aen mijn Ouders, die tot mijn groote leedtwesen heel bekommert sijn geweest, beduchtende dat my eenigh ongeval over gekomen was, 't sy inbreeck van ys ofte anders, gelijckmen doch gaerne het swaertste eerst denckt, vermits sy aen my niet en sijn gewent uyt te trecken sonder voorweten van haer-lieden. Derhalven soo wil ick u vrundelijck ende hartelijck hebben gebeden, ghy wildt my dese mijn misdaet niet ten swaerste toe-rekenen, maer duyen met u ghewoonelijcke wijsheydt mijn onvoorsightige dwase daet ten besten, als ick aen u bescheydentheyt en aldervriendelijckste goedertierenheydt vertrouwe, hopende dat ick, ô goedighe en alderbeste Dochter! niet bedroghen in mijn hope sal wesen, door dien u aengheborene Deught u ghestadelijcke pronckt ende verciert met lust om goet te doen; en 't kan niet anders zijn, of u verstandighe ziele, bemerckend mijn waerachtighe onschult, sal betoonen dat zy is wijs ende wel gheleert, als ghy mijn misslagh ten besten keert.

Voorders laet ick u weten (doch ongaerne), dat ick zieck ende niet wel te pas en ben, vermits ick ongeluckigh met de slede in 't ys gebroocken en ick met mijn lenden in 't water geseten hebbe:

[1] Magdalena Stockmans.

waer op ick, als ghy wel dencken meught, dapper verkouwt geworden ben, so dat ick nootsaeckelijck mijn kamer bewaren moet, het welck my een onsegghelijck verdriet is, ten aensien, dat ick daer door ben verbannen van mijn siels aengenaem gheselschap; en daer en boven soo quelt my de schrickelijcke jalousye van den bruynen Brabander, vreesende door hem te verliesen het weynigh dat ick aen u gewonnen hope, dies my de uren daghen, de daghen Jaeren, ende de Nachten eeuwen duncken te wesen; daerom, ô Alderliefste Lief, indien u de Menschelijcke ghenegentheydt mede aen hanght, of so u Maaghdelijcke borst oyt is doorstraelt geweest met de minnelijcke straelen van medelyde tot u even Naesten, of soo ghy immermeer hebt ghevoelt de vrundelijcke kracht vande verkiesinghe van d'een voor den anderen te beminnen, soo laet u Minnaer niet hopeloos quijnen, maer vertroost hem met een kleyn letterken van u ghenegene Jonste, soo sal ick blyven in leven en sterven

Uwen altijdt getrouwe Dienaer en slave

G. A. Bredero.

NALEZING.

AENDACHTIGH LIEDT [1].

Stem: *Van Susanna.*

Daer synder nu soo veel, die haer seer gaen beklagen
Van 't swerelds valsch bedrogh en wonderlijck verraet;
Diens doode weet-kunst niet soud' seggen op dat vragen
Wat dat de Wereld is en waer sy in bestaet?

'T Vernuft en reden sal hier klarelijcke afbeelden
Mijn meeningh op de vraegh, hier boven voor gemelt,
Och of mijn God met kunst soo rijckelijck bedeelden,
Dat ick het wit wel trof van 't geen hier is gestelt.

De boose wereldt is alleen het boose leven
Vanden wereldsche mensch, die wereldts en verdoort
Hier voor dit wereldts goet het eeuwige gaet geven,
Om dat des Werelds Prins met goedtheyds schijn bekoort.

Dit wast dat Salomon, den wysen Coningh, seyde
Van 's wereldts woest gevaer, soo syn spreuck-boeck verbreyt:
Ydele ydelheyt, wiens lichte lichticheyden,
En vaste vastigheydt, is sek're onsekerheyt.

De wereld is vyand, al schijnd sy vrient te wesen,
Haer vollick troetelt sy en lockt door lust de vreemt,
Sy mint de boosen seer, de vrome doet sy vresen,
Het leven ende dood, sy naem en faem beneemt. [2]

Sy verheught haer in 't quaet, de sonden syn haer vreughden,
Sy steelt ons duren tijdt en voert ons in het wildt,
Sy is een moorderin, een beul van alle deughden,
Sy is vreck met haer goet en met het onse mildt.

---

[1] Dit lied behoorde te staan tusschen blz. 205 en blz. 206. — [2] Lees misschien: d o e t s y v r e s e n H e t l e v e n e n de d o o d (=doode(n)) s y enz.

Doch den verwaenden Nar, die schenckt sy staet van eeren,
Den gierigaert rijckdom, den gulsigen gebraet,
En den verwijfden bloet vergunt sy zijn begeeren,
Den pronckert pracht en prael, met kostelijck gewaet.

O wereld boos van aert! hoe lustigh kondy venten
U seer goed-schynend' quaet, dat ghy soo hoogh verkoopt,
Dat het de bruyckers, laes! syn seer sware ziel-renten,
Want u niet-wesend goet hun in 't verderven doopt.

O ghy der eeuwen God! en Heer van alle glory,
O Vader alles goedts! Verlosser van mijn siel!
Geeft 't menschelijck geslacht doch over haer victory,
Gunt dat ick de wereld in my dood en verniel.

LIEDT [1].

Op de stem: Iets moet ick u Laura vraghen.

Ach Florinde mijn beminde!
Wanneer sal ick 't loon eens vinden
Die mijn dienst van u verwacht?
Dat mijn hart op hoop doet leven
Kunt ghy aen u Dienaar gheven,
Soo ghy wilt, ghy hebt de macht.

g'Hebt de volheyt van u jaaren,
Waerom sout ghy niet vergaaren,
In het hartje van u tijdt!
Ghelooft mijn Liefje, dat de oude
Ons gheluck en trou weerhoude
Niet om u maar haar profijt.

Princes syt ghy by u sinnen,
Waarom soudy niet beminnen
Dien ghy aldermeest verkiest
En op 't hoochste pleeght te setten?
Saaghdy aan eens anders wetten,
U geliefde ghy verliest.

Keurvorstin van u ghedachten
Cundy beeter Heyl verwachten
Als vernoegingh van u Ziel?
Om u Vrienden te behagen
Reedt u self gheen eeuwich klaaghen
't Sou mijn deeren soo t'gheviel.

Coningin van mijn begeeren
Pleeghdy my niet wel te sweeren

[1] Dit lied behoorde te staan tusschen blz. 272 en blz. 273.

Dat gheen ander boven mijn,
En sou sitten in u harte?
Maar (helaas!) ick sie met smerte
Dattet niet dan woorden syn.

Heemel! mocht mijn seecker vresen
Slincx en loghenachtich wesen:
Dat mijn Hoop schielijck verrees!
Die nu Ziel tocht om te sterven,
Mits ick wantrou te verwerven.
Ach! dit is mijn grootste vrees,

Dat ghy hebt voor mijn verkooren
Een van hoogher stam ghebooren,
En driedubbel wel soo Rijck,
Een van langher lijf en leeden
En van goonscher grootsche zeeden [1]
Doch in Liefd' gheen mijns ghelijck.

Heeft natuur mijn niets geschoncken
't Geen voor 'tvolc weyts doet proncken
Van Erfgoen, noch van gheboort,
Dat wil ick gheduldich draghen,
t'Is maar schijn en valsch behagen
Dat de Sotten licht verdoort.

Laat u sullicx niet beweghen,
Doch mijn Rijckdom is gheleghen
Niet in ghelt maar int ghemoet:
Dat sal u o lief wel gheven
Een gheruster liever leven
Dan al 't aarts en 't Werelts goet.

Sou Jupin soo licht bewegen
Met een cleene Goude reghen
d'Ysere Grendels van dit Huys?

[1] Goonsch, trotsch.

De wachter op hoop van winnen
De schender sou laaten binnen
By de saerte Danae cuys?

Die om 't gelts wil hier verkiesen,
't Alderbeste goet verliesen,
Dat's de smaack van alle dingh,
De vreed', en de soete ruste,
De Vrientschap en lieve luste,
d'Onverdeyld' vereenegingh.

Hier op volghen stadigh knaghen,
Naeberou en droeve daghen,
Harten leet en langh ghequel:
Twisten straf en quaade vloecken,
Overspel en t'boos versoecken,
Rasery, opt lest de Hel.

DEN HOOCHDUYSCHEN QUACKSALVER [1].

Ich die das Rotte-meyr und das Swartzelant der Moren
Vor meynen erbdeyl und vatterlandt hab erkoren,
Ich die im Asia, im Affrica so wol bin bekant,
Im America, ja im der Francken-lant,
Hab 't Spaensch, 't Roomsch gebercht mit wunderlich gelucken,
Jerusalem, Cicilien und Oostenreich deurtrucken.
Ich die 't alles heb bespiert und ghesien und auch weet,
Ich bin der selben man die dem golden Meyster heet,
Dem seer klinckenden Rijckhart vom der golden meynen,
Die mit meyn dierbaar kruyt und gutter mediceynen
Meynich betruckter hert hab vom seyn smarts erlost.
Die speys nochte dranck oder die saubre kost
Nicht nuttighen kon, want sy das nicht en hadden,
Die gab ich was duym-kruyt deweyl das sy my badden.
Ich hab auch viel vrouwen vom sweir arbeyt bevrijt,
So dasse nu mit freuwd sich blyde baren altijt
Und manich maechdlijn kleyn doen seyn im grossen anschouwen
Und durch meyne macht im grosser waerden houwen.
Ich die manich jong-man so hooch doe seyn geacht,
Al was hy vom eyn slecht und eyn versmaet geslacht,
So doe ich in dur pracht und gunst meyne gaben [2]
Seer gros achtbar seyn, dur ubervloz von haben.
Ich trouw hie manuch paar, ick coppel und vereent,
Das na verlaub von gut weer deerelijck beweent.
Ich doe das manuch knecht ghezwunghen wert to minnen
An eyner die hun haet mit aller hart en sinnen.
Ich bin die d'vryers auch also bestiert bestrijcht,
Das hy eyn aartsche maecht bey eyn Gotin ghelijcht.
Ich bin die d'vrijsters hart so begeerleych kan treffen,
Das sy eyn reycher nar gaen als eyn Got verheffen.
Ich maeck de geen die eerst, arm zijnde was onteert,
Van al de Werelt wed'rom gheacht und wol begeert.

---

[1] Deze titel is waarschijnlijk niet van Bredero. — [2] Lees: von meyne?

Ich doe durch meyne kraft met sunst eynighe peynen
Die doore luyten weys und scherpsinnich scheynen.
Ja dats' in curtsen stundt uyt eyn ellend'ge staet,
Durch scheynbaerheyt von kunst gerachen inde Raet.
Ich kan durch meyne gaab wunder te wege richten,
Ich verhelff gaer bald das leytlich angesichten,
So das gants angeneem yders augen steehn [1]
Un das mit grossen lust de vryhers daer toe geehn.
Durch meyn geliertheyt weys en kunstige prackteychen
Toe ich quade luyten gutt und swacke starcke leychen.
De geele maach ich blanck, de swartzen maach ich wit,
't Besmeurde maach ich schoon und grauwe hayren git [2].
Ich bringe meer te weech mit meyn gaben en giften
Als d'alderweysten man mit seyn geleerste schriften.
Ich verwerff by elc ein laub, liefde und gunst
Men vind ter Werelt geyn so hauchloblichen kunst.
Voorts meyn geswinde list gheneest so veyl ghebrechen,
Die mey nicht moogleych seyn hier auffentleijch te sprechen.
Veyllicht das yemant vreecht waer mit das ich dit doe?
Die antwoort ich bald, luystert man vleysich tsoe.
Ich ghebrauch golt in al meyne artzney of sachen,
Ich ghebrauch golt voor al om heylichen tsoe machen.
Is eyn jong gesel verlieft dat er heymlich treurt
Und claacht von grosser pijn dat het harte scheurt,
Umb das hy na wensch soecht eyn golden bloem te pluychen,
Hy moet auch anders nicht als golt hier tsoe ghebruychen.
Mit golt moet hy smeeren sommighe handen,
Van golt moet hy dan noch machen golden banden,
Om de golde treck-playsters wel te binden vast
Mit kunstich golt-draet das om de vingers so wol past.
Veel stapels golt-salf, voorts baggen und juweelen,
Dit doet wol groeyen, wol trecken, wol lieben und heelen.
Voor de geel-sucht, gelt-noot, gelt-hongher en gelt-dorst
Ghebraucht das selbst mittel, das ghesecht op 't alderkorst,
Of gorgelt mit goltdranch und vret nicht dan golt visschen
Und lecher golt-vleys, 't sal u lustich verfrisschen:
Maar so u hunger is onversadelijck und groot,

---

[1] Lees: in of voor yders? — [2] Hayren, er staat: angden.

So frucht ich entlich vor u de sekere doot,
Went eyn seer eubel ding ist der grage golt kancker,
Die eet 's menschen ziel en maecht het lichaem kranker.
Vom golt is al meyn salb vormaels kunstich gemaecht.
't Golt heelt alt gebrech, waer das man eyns an raecht.
Manuch Meister wunder vom seyn stercke euly redt,
Man ich bid dy eyns auff meyn gutter gold salb ledt,
Ghemaecht van Portogoloysers und Lijsbetten,
Vom Dubbloenen und vom acht dubbeld' Pistoletten,
Vom olde Nobels und vom golde rossen vrunt,
Vom Kaysers gulden und vom Koninglicher munt,
Vom Fransche kroonen und vom Spaensche kluyten,
Vom Friessche dalers und vom Geuse duyten,
Dit seyn de spieren, het specy und het stof,
Hie maech ich meyn golden heel en treck-pleysters of.
Der qua gewoont und absatz kan ich die nicht dechen,
Man eyn reyn hertlich hart un kan ich nicht bevlechen.
Wol die in tseytelich gut stelt zeinen hauchsten vreucht,
Die maech ich durch sein lust ein fyand vande deucht.
Het golt is gut noch quaet, het golt kan niemant deeren:
't Quaet kumpt durch het misbrauch un 'tgoet vom wol regeeren.
De wijtter Werelt durch sprucht und rumbtmen al vom meyn,
Vom mein selb, vom mein kruyderen feyn.
Wie grosser Potentaet, wie grosser Prins und Herren,
Wie das sey alderminst meyn kruyt moghen ontberren.
Dem Coning vom Spangien selbst die heft mein gros gebrech,
Darumb heft hy versiert ein schalckhaftighen trech
Und mey wedrumb mit list in sein lantschaff te lochen
Um vom meyn Laphes dan te machen golden stochen [1],
Dar hy het Niterlandt ob de lenderen gheleich,
Mit te troetelen waent und te trechen am seyn reich.
Man Got die maecht toe schend alle sein lose funden,
Darumb bin ich vom hum hie vom dem Herr ghesunden.
Dit is de waere saech das ich hie bey u sal blyven,
So lang als ghy sein dinst hie oprecht solt bedryven.
Ich gelaub das dy tweyfelt vom waan ich bin ghekamen
Ob vom weer meyne kunst sein oorsprung heft ghenamen.

---

[1] Laphes, lapis, steen der wijzen.

Laes al u wund'ren stehn, wes das man mey ierst sach
Im het swerts Indien heet, dar ich begraven lach,
Verwurpfen und veracht, als vaule dreck mispresen
Un bin aus slechten slijm dus treffeleich verresen.
Het Weyf die mey dis artz so herleich heft geleert,
Die wiert vom yder ein vor het gheluck ghe-eert
Und steet mit vluchtich hayr und mit swie snelle vlerchen
Und kiert sich mit de wijnd, war an man wol kan merchen
Haer lichtvaerdich hart; doch heft sy vom al dis goet
Mey dis ghebrauch verlient, mit ein bly anscheyn soet
Und heymlich verlien icht wier an alle staten,
Diet wannier har gevalt mit rauw moesen verlaten.
War tzeyt ghy, kumt toch her. Kumt her, war meucht gy seyn
Die klaech vom onlust, vom tantswier, vom hooftsier, herts peyn,
Vom kommer, vom gebreck, kumt her ghy arme kranchen,
Ghy sult mey durch meyn gunst und lustich werck bedanchen,
Kumt her das ich u helff und wacht nicht tot am lest,
Die gheholden, ghestochen, gebrochen sein of gequest,
Leytleich, vreesleich, buslich, lam, manch, doof, kreupel,
Galtsich, narrisch und alt ongevallighe peupel.
Die geborsten, geklooft, ghescheurt gaet im banden,
Ich schal u durch behulff vom meyn naerstighe handen
Wedrumb ghenesen wol, hab ich anders de macht,
Ofte bey ghebrech vom dien het lassen nu volbracht,
Want ich weet dar solche decksels toe te bereyden,
Das niemant en sol seyn u onghevallicheyden,
Mit golde Mantels wiert har daughen uberhaelt,
So das men nicht en siet was u manghelt ofte faelt.
Mein reyche kunst weet raet vor gevarlicheyt und noot,
Man ich weet gans kein list vor d'al vretende doot.

AANVANGSREGELS VAN LIEDEREN EN SONNETTEN.

Blz.

Ach blye Jongelingen 222
Ach dach! wenschelijcke dach . . 8
Ach Florinde! mijn beminde . . 495
Ach proper dier waer wildy heen 49
Ach strenge Liefd ghy schynt . . 176
Adieu, schoonheden preutsch . . 181
Aenschout, o Heer, mijn hert . . 205
Aerdtsche Goddin, alleen . . . 168
Al ben ick schoon Liefje niet machtig ryck . . . . Dr. 1, 204
Al had een mensch wat hy mocht wenschen 190
Al mijn begeerlijckheden . . . 74
Al schijn ick seer verblijdt Dr. 1, 58
Als Dirckje in syn koortse lagh 110
Als d'oogen schoon 85
Als ick in myn gedacht 148
Als 't oogh van mijn gemoed . . 197
Al waert dat mijn de Godt Jupijn 164
Arent Pieter Gysen 114
Ay Gulde Maan hout op u jacht 154
Ay hoogh verheven Ziel 160
Ay schoone Dochter Blont . . . 248
Bedaart en toeft 16
Bevallijcke schoone maaght . . . 54
Daer synder nu soo veel . . . 493
Dat ic u nacht en dach 171
De blijdschap komt van mijn Dr. 1, 153
De Eeren-Ampten zijn wel wens'lijck 255
De Gierige Gerrit, die lebbige dief 136
De harde winter strengh . . . 158
De Liefd' die myn begeert verveelt 173
De Liefde doot mijn schaemte root 39
De lieve, waerde, soete Mey . . 20
De Minne die in mijn hartje leyd. 246
De moeyelijcke strijt en d'Amoureuse tranen 166
De soele somer is so brandend niet 240
Deur myn verschalckte ooghen . 79
De verwe van mijn bloem . . . 239
Dick heb ick mijn Lief ghebeden 3
Die God in zijn Gemoed . . . 268
Die sich veynst, waent of vermeet 98

Blz.

Die sonder hoop moet minnen . . 211
Dieuwer is verlieft (by get) . . . 140
Die voor een dooven preeckt . . 171
Dit groen besloten perck . . . 241
Dit leven wert van my 206
Door jeuchdich blinde, domme sinnen 47
Edele siel, verheven, groots en schoon 296
Eel-hart Moertjen, heb ick lief . . 134
En had ick noyt bemint de witte reyne deught 269
Fytje Floris, myn speulmeysje . 140
Garbrande wilt ghy leven recht gerust 260
Gedenct mijn siel uws scheppers krachtich 308
Getrou van zeeden 6
Ghekroonde Keyserinne . . . 228
Ghy Maeghden en Jongelingen 315
Ghy Moeder van de Min . . . 250
Ghy weet mijn lief wie u bemint 56
Goddinne die de naam 294
Goddin o Venus schoon 292
Granida schoon 22
Haarlemsche drooghe harten nu 102
Ha! licht vervlooghen wyllen . . 251
Heb ick u niet gheseyt 68
Helaes! ick heb verlooren . . . 254
Het heylich vat der Goon . . . 163
Het Jaer wert nuw 301
Het weten en wijs syn 262
Hier legg' ick af-gheslooft . . . 108
Hoe lustigh is 't te spreken . . . 224
Hoe soet singht ons de Nachtegael 96
Hoe star-ooght mijn gesicht . . 201
Hoe wondert u mijn smart . . . 235
Hoort hier iens Bestemoer . . . 142
Hou! Herder slecht 26
Hou sick hou, goen dach in huys 138
Hout u soo kost'lijck als ghy meucht. 60
Ick bin vervaert veur Heyntjeman 132
Ick hadde noyt gevoelt 220
Ick leef als den Salmander Dr. 1, 176
Ick moet met sangh vertalen . . 4
Ick sal u stucxgewijs 203
Ick sieje wel, al gaeje snel . . . 76
Ick twijfel, lieve Lief 245

Blz.
Ick veracht Heel de nacht . . . 12
Ick wil Juffrouw, vertrout . . . 64
Indien ick waar Jupijn 162
In twijffel en met schreumt . . . 271
Ja mijn bedroefden geest . . . 180
K'en kan u niet bedwinghen . . 195
K'heb u noyt lief geheeten . . . 183
Kon ick eens recht bedwinghen 284
Laetst als de Goden bancketeerden 282
Lichtvaerdige Minne, neemt u afscheyt 34
Lief weest ghegroet 41
Lieve kyeren wat en deun . . . 124
Lof Moeder van de Minne Dr. 2, 39
Mach ter werelt eenige pijn . . . 90
Maer siet sy sluyt 50
Maer waerom ben ick niet soo gheluckigh 243
Maer waerom is myn hert . . . 178
Margriete Lief! mijn hart . . . 239
Marten Aepjes, eerje gaet . . . 120
Met edel hoogh begheeren . . . 186
Mijn brosche ted're sinnen . . 213
Mijn hert versucht eylaes . . . 182
Myn sinlyckheyd heb ick geleyd 273
Myn sinnen siet, Die minnen hiet 43
Mijn tongh die moet nu boogen 70
Mijn zieltje schreyt, dat sucht en weent 310
Mocht ick de Goude Zaalen . . 230
Mocht ick verwerven 't geen ick wouw 100
Moy Aeltjen is 't soo haest verghe-ten 288
Na dien ick van mijn trouwe dienst 58
Neen Trijntje, doetet niet . . . 146
Nifjen, Nifjen, o gy dingh . . . 122
Nu dobbert myn Liefje op de ree 191
Nu Heereman, nu Jong-gesel . . 128
Nu hoort, mijn vrient gepresen 37
Och snelle winden wilt 184
O droeve tijdt die ick verslyt Dr. 1, 140
O du Tooversche kol 62
O ghy Geesten kloeck van sinnen 397
O ghy neus-wyse hoop 277
O God die de gedachten 312
O God! stiert in mijn slechte siel 306
O hoofdeloose sinnen 209
O Jannetje mijn soete beck . . . 126
O Keyserlijcke Vrouw 212

Blz.
O levendige God! eeuwigh, goed en almachtigh 317
O leyder Minne 18
O lichten brand van Minne Dr. 1, 48
O Maeghden die met wondren siet . . . . Dr. 1, 250
Omdat ick heb ghepresen . . . 66
O nacht, jaloersche nacht . . . 155
O Nacht, o lange Nacht 241
Onse Lobbetjen is so blijt . . . 130
Ooghen vol Majesteyt 304
O on-eenighe sinnen 75
O parl en puyck der vrouwen . . 226
Op bobbert uyt de grondt Dr. 1, 137
O Roem van Amsterdam . . . 291
Orsus adieu Amour 298
O schoonste schoonheyt wreet 150
O soete tyt, Ay schoone Soomer vlaaghen 24
O suyverlijcke Maeght 159
O valschen droch 193
Princessen preutsch en prat . . 233
Reden om met recht te claghen. . 30
Rijst uyt den slaep der sonden 299
Salige zieltjes die so verblijt Dr. 1, 202
Schoon eerbaer Maeght gepresen 38
Seght my, seght my Vriendinne 36
Sy die Aurora plach 188
Sy die mijn hart besit 169
Snachts rusten meest de dieren . 82
So haest als Gijsjen had vernomen 117
So haest als ick u (lief) aen sach 80
Sondagh, Sondagh lest-leden . . 106
Truytje ick moet u loven . . . 112
't Gemeene volck en 't puyck . . 266
't Sonnetje steeckt zijn hoofjen op . . . . Dr. 1, 198
T' vertoont sich, Vrouwe . . . 32
U vriendelijcke ooghen 218
Uyt liefden com ick dagelijcx nu 72
Vaert buyten 't volck alleene . . 10
Vaert wel mijn lief, mijn leven . . 236
Van dat Aurora vroech 244
Vermaledyden gelt honger snoot 87
Vernieut, o mensch! dijn leven 256
Vintmen by out en jongh . . . 258
Vraeght ghy, waerom sucht ghy so seer 29
Waen-wyse lieden, valsch van oordeel 279
Waer dat cleyne guytje blint Dr. 1, 19

Blz.
Waer is nu dat hart 275
Waerom sijt ghy, o wreede schaemt 94
Waer vlucht ghy Liefde henen . 152
Wat baat my den dranc 83
Wat baat u de vooghdy 189
Wat dat de wereld is 314
Wat last is liefd' 45
Wat mach ick dwaes toch minne leggen 214
Wat onvertelb're vreucht . . . 208
Wat raestu dolle mensch verwoet 264
Wat staet ghy dus en suft . . . 199
Wat wensch kan ic u doen . . . 161
Wat wissel van leven Dr. 1, 225
Wech segh ick en vertreckt . . . 14
Weet ghy Maachden arm en rijck 28
Wel op met vreught 216
Wel wat beklaach ick my . . . 287
Wie boven al zijn God bemint Dr. 1, 199
Wie dat so dol als onbedacht Dr. 1, 210
Wie sou hem niet verblyen . . . 196
Wilt aenschouwen met medoogen 52

REGISTER VAN ZANGWIJZEN.

Blz.
Ach ongheluckigen dach 62, 64, 142
Adelijn, Bruyn Smadelijn . . . 70
Aenhoord doch myn geklagh 171, 266, 291, 304
Al van een eerbaar Vrou en hare Man 36, 37
Als ick laest van Hollant voer 49, 58
Als ick uyt wandelen gae 189, 212, 220, 294
Amaril de deecken sacht 98, Dr. 1, 250
Arent Pieter Gysen 83
Bange suchjes gaet nu spelen . . 140
Belle qui m'ave blessé d'un traict 226
C'estoit une Fillie de noble coeur 79
C oridon 72
Cupido geeft my raet 68, 108, 146
Daer ick gister avond quam, daer scheen 136
Daer ick lach en sliep 4, 10, 230
Datmen een reys van drincken spraeck Dr. 1, 19
De Engelsche Fortuyn 26, 260, 296
De Liefd' die myn begeert verveelt 173
Demophoön, dewijl de Son . . 193
Den Admirant, den Admirant . . 132
Droefheyt mach ick wel klaghen 352
Edel Carsou 216
E Gielle mette 45
Esprits qui soupirez 155, 160, 166, 180 181, 182, 184, 197, 199, 201, 208, 277, Dr. 1, 137
Est ce Mars le grand Dieu des Allarmes 275
Fortuyn, helaes! bedroeft 233, 269
Furiliere 196
Galiarde tortellerie 6
Ghy lodderlycke Nimphen soet 154, 332
Hansje sneed dat kooren was lanck 76, Dr. 1, 140
Helaes! Amour wat gaet my aen 120, 122, 134
Het daghet uyt den Oosten 152, 186, 254, 337
Het vryde een Wals Walinneken 195
Het was een jonger Heldt . . . 258
Het was een Rijck Burgers kind 176
Hoe lang sal ick met heete tranen, zie: Sal ick langer.
Hoe soet singht ons de Nachtegael 96
Ick bender een arme Pelgrim . . 246
Ick hebber een uytverkoren . . 341
Ick heb de groene straten . . . 211
Ick kan nu niet bedwinghen (K'en kan u niet bedwinghen) . . . 224
Ick ly in 't herte pijn ongewoon 262, 306
Ic peyns om een persoone . . . 183
Ick schou de Wereld an. . . . 314
Iets moet ick u Laura vraghen 361, 495
Indien het claghen can. . 184, 248
Jan sloot bier en broot 43
Laestmael met also blyden sinnen 3
Lavagotte 38
Lief uytverkooren, Lief tryumphant 32

Blz.
Lofsangh Maria 258
Maaghdeken jent, Princesken suyverlijck. 24
Mach ter werelt eenighe pijn . . 90
Maximilianus de Bossu 310
Meester Clement ghy vuyle vent 80, 144
Met een minnelycke sin 8
Met gantscher bedruckter herten 397
Mijn hert versucht eylaes . . . 205
Mijn ziel maeckt groot den Heer 268
Nachtegael, kleyn wilt vogelken 29
Nu leef ick in 't verdriet 292
Nu spreyd u kapjen nedere . . . 100
O ghy Nimphe hooch vermaart 28
O Keyserlijcke vrouw . . 212, 271
O lyden en pijn, droefheyt is mijn 164
O nacht, jaloerse nacht 158, 159, 161, 203
Onder de linde groene, daer ick laetst 54, 368
Onlangs vroeg in 't morgenrood 110
O roosje root, o paerle gent. . . 87
O Schepper fier, hoe lustich ist om wesen 22
O Schoonste Personagie 218, 222, 236, 251, 256, 349, 356, 411, 433 Dr. 2, 39
O waerde soete Lieveken . . . 315
Pasemede Cicillie 12
Pavane d'Espagne 66, 74
Phebus die is lang over die Zee . 191
Phoebe qui ce mesme Jour 148, 150, 429
Pironelle 214
Poolsche Amanje 20
Pots hondert duysent slapperment 126, 128
Psalm 5 . . . . 30, 308
Psalm 23 16
Psalm 24 413

Blz.
Psalm 68 264
Reyn van manieren is den Echten Staat 6
Sal ick langer met heete tranen 279, 282, 288, 326, 373
Schoon Liefjen jent, seer excellent 39, 41
Schoon Lief, wilt myn troost geven 112, 213
Si c'est pour mon pucellage 52, 117
Si tanto Gratiose 222, 228, 251, 411, Dr. 1, 148
's Morghens voor daegh 50
Soet Roosje 43
So 'k heb ghemint 206
Sondagh, sondagh lest-leden 106, 209
Spaninielette. 284
Staat op Heer, toont u onvertsaaght 301
Susanna 160, 180, 199, 493
Te Brug al binnen de Muren . . 102
't Eerste gebodt eer Adam wert 85
Te Mey als alle de vog'len singen 34
't Enghels Schoenlappertjen 56, 94
't Is huyden een dagh van vrolyckheyt 299
Tobias tot sterven gheneghen . . 47
't Schaep dat voer naer Alleckmaer 60, 124, 130
't Waren twee Gebroeders stout 114
Uyt Liefden siet 273
Van de Furiliere 196
Van een eerbaer vrou en haren man 36, 37
Van een soo loosen boerman . . 75
Verheven hoochste Ziel 178
Wellustige Jongelingen 82
Wie wil hooren een nieu Liet . . 138
Wil Paris nu helaes verlaat . . . 14
Wilt nu al, groot &c. 12
Wt den diepten, o Heere 312

AFBEELDINGEN.

Portret	tegenover	den titel
Titel van het Groot Lied-Boeck .	,,	laatste pag. Voorwerk
Titelplaat van het Boertigh Liedt-Boeck	,,	pag. 102
Titelplaat van de Groote Bron der Minnen	,,	,, 208
Facsimile Ooghen vol Majesteyt	,,	,, 304
Titelplaat van het Aendachtigh Liedt-Boeck	,,	,, 306
Penteekening uit het Aendachtigh Liedt-Boeck	,,	,, 359
Portret (ets van J. de Frey naar D. Bailly)	,,	,, 377

AANTEEKENINGEN.

Blz. 18. Het motief van dit lied, uit Palmerijn, vindt men terug Stomme Ridder, r. 1709-1736.

„ 26. Garen Brandt. Dergelijke woordspelingen ook blz. 33, 73, 74 en 97.

„ 82. Bij vergelijking met Griane r. 1071 staat de conjectuur *swerrech* of *swerreck* wel vast.

„ 102. Zeer ten onrechte heeft men doorgaans gemeend, dat hier van werkelijke schutters sprake was. Alleen reeds de regel:
Een rustich vaandel Vrijers fijn weerlegt dit.

„ 155. Naar het Fransch van Desportes. Dat de eerste regel eenige keeren door Br. als zangwijze wordt opgegeven, is mede een aanwijzing voor zijn auteurschap.

„ 159. R. 2^2 typisch Br. De motieven van str. 5 primitiever blz. 26, str. 7. De wijze O nacht, in plaats Esprits qui soupirez wijst op Br. als auteur, doch nergens elders krijgt men den indruk dat de Br. C. „rijck van goet" was.

„ 160. Tekst naar Den Bloemhof van de Nederlantsche Jeught. In het L.-B. ontbreken str. 5-7. Regel 6^2 naar Hooft.

„ 161. R. 1^4 verg. blz. 158, 4^4 en 160, 4^1. R. 6^2 verg. blz. 166, $2^{3\text{ en }4}$. R. 7^3 verg. blz. 166, 7^2.

„ 162. Verg. blz. 164-165.

„ 166. De gedachtengang wordt beter als men str. 7 vóór 5 en 6 plaatst.

„ 168. Verg. voor den gedachtengang blz. 184-185. R. 4^2 verg. 178, 1^1.

„ 169. Verg. voor den gedachtengang blz. 178. Reeds het woord *scheetsch* wijst sterk op Br. als auteur.

„ 171. Zou ook ouder kunnen wezen, doch zie in str. 4 den samenhang met R. e. A.

„ 180. R. 2^4, verg. blz. 166, 2^4. R. 6^3 lees: *stadicheyt*?

Blz. 182. De eerste regel blz. 205 als zangwijze.
„ 188, 190. Deze gedichten zijn wel het moeilijkst te dateeren van alle; van een ervaring waarop zij slaan, blijkt niets. Hiet gezet om de somberheid, kunnen ook jonger, niet ouder zijn.
„ 209. Uit: Kleine Bron van Minne, 1621.
„ 211. Tijdsbepaling niet geheel zeker, kan ook ouder zijn.
„ 220. Str. 5 kennelijk later toegevoegd.
„ 221. R. 1². *Esschen boogh,* verg. 209, str. 6.
„ 230. Tijdsbepaling niet geheel zeker, kan ook aan Tesselscha zijn. Hier vooral om r. 2⁷ en ⁸.
„ 233. Str. 2, verg. Griane r. 662-663.
„ 235. Hier vooral om r. 2⁴.
„ 246. Tijdsbepaling niet geheel zeker, kan ook ouder zijn, doch hier om de laatste strofen.
„ 273. Hier meer om den inhoud dan om den vorm, kan ook ouder zijn.
„ 291. Aan Tesselscha, blijkens Att'lanta.
„ 293. R. 2 v. o. *Drie Roemers* in de oude drukken cursief: toespeling op Roemer Visscher.
„ 299. Opgenomen in Nieuw-Jaar-Lieden, wt-ghegheven by de Nederduytsche Academie (a° 1629).
„ 301. Voor de Academie (zie blz. 303: Bijtjen); opgenomen in Nieuw-Jaar-Lieden.
„ 304. Aan Magdalena Stokmans, zie reproductie waarin de volgorde der strofen logischer is.
„ 321. Blijkens de uitvoeriger inleiding ouder dan de twee volgende, die daar als het ware op voortbouwen.
„ 338. Geen maatstaf voor tijdsbepaling.
„ 366. R. 16 v. o. *ongemeende,* lees *ongemeene?*
„ 401. R. 9-402, r. 8 naar Ovidius, Metam. II, 33-62.
„ 411. Let op de groote overeenkomst tusschen dit lied van 1613 en het Margriete-lied Ghekroonde Keyserinne — een bevestiging te meer van de dateering der Margriete-periode. Rhetoricaas lof-liedt, antwoord op de vraag der Brabantsche kamer, schijnt op den wedstrijd zelf niet te zijn voorgedragen, is althans niet opgenomen in Antwoort op de vraghe, uytghegeven by de Brabantsche Rederyck camer 't Wit Lavender.

Blz. 433. Der musen welkom is blijkbaar een gelegenheidsgedicht ten behoeve van de Academie. Wellicht is het een begin van een openingsstuk, dat voor dat van Suffridus Sixtinus heeft moeten wijken.

„ 463. Tekst naar Thronus Cupidinis, a°. 1618.

VARIANTEN.

Blz. 117. Apollo: 1^1 *as* ontbreekt; 1^3 *pop-goet*; 1^5 *syn veeren*; 1^6 (enz.) *waerste*; 3^3 *Wiljy*; *mijn waar*; 3^4 *Maer hy*; 4^3 *een*; 5^1 *gingh vast*; 5^2 *in d'holle*; 5^3 *Die sacher*; 5^4 *Dat men daer*; 5^5 *evroet*; 7^2 *jy*; 7^5 *'t liefje*; 8^2 *uyt mijn*; 9^1 *Ondert*; 9^4 *Welje* (sic) *jy*; 9^5 *mijn hoofde*; 10^1 *Nou sey Trijn, nou*; 10^3 *jey*; 10^4 *Ick docht dat je me woudt*; 11^1 *Jonghe*; 11^2 *dees schande*; 11^5 *Wil je.*

Blz. 120-1. 1^2 Apollo: *So blijft*; 1^4 Ap.: *een, jou*; 1^5 Lb.: *Brangjes*; 2^1 Ap.: *over wegh*; 2^5 Ap.: *je*; 3^2 Ap.: *je, na jou*; 3^3 Ap.: *mijn*; 3^4 Lb.: *gy*; 4^1 Ap.: *vannen*; 4^5 Ap.: *en van*; 5^1 Ap.: *Wel neefje, wilje*; 5^3 Ap.: *een*; 5^5 Ap.: *is*; 6^2 Ap.: *Benje*; 6^3 Ap.: *Schele Trijn*; 6^4 Ap.: *Claertje Klonters en van*; 7^1 Ap.: *lankt*; 7^3 Ap.: *Brechtjens*; 7^5 Ap.: *Gaet mijn seun*; 8^1 Ap.: *Brechtjen*; 9^3 Ap.: *sijn*; 9^4 Ap.: *goet*; 9^5 Ap.: *jey 't.*

Blz. 122-3. 2^1 Ap.: *mijn*; $2^{2,4}$ Ap.: *Maerten, haerten*; 2^3 Ap.: *saeghje hoe*; 3^2 Ap.: *En sen*; 3^3 Ap.: *mijn*; 4^1 Ap.: *Maerten*; 4^3 Ap.: *mijn sijn*; 4^4 Lb.: *Boom*; 4^5 Ap.: *Jae jy nifje, eer hy escheyt*; 5^3 Ap.: *Pros van Praal en*; 6^1 Ap.: *Baert jou*; 6^2 Ap.: *Wat sou jyer*; 6^3 Ap.: *Maerten, lankt*; 6^4 Ap.: *Dat behoeft me*; 7^1 Ap.: *Baertje*; 7^5 Ap.: *bestuurt*; 8^1 Ap.: *volgh je*; $9^{1,3}$ Ap.: *lankt, schankt*; 9^4 Ap.: *Dan.*

Blz. 130. Ap.: 1^1 *Lobbrich*; 1^5 *soudt je an*; 3^1 *Sy staen je om 't lijf soo reyn, soo juyst*; 3^2 *O 't is onaertich moy*; 3^3 *Ien*; 4^2 *Want s'is*; 5 ontbreekt; 6^2 *dat hy is*; 6^3 *En sy kittelt hum in sijn*; 7^3 *my*; 7^4 *jy*; 7^5 *met u*; 8^1 *met*; 8^2 *hum altijdt*; 8^3 *onwaertich*; 8^5 *hovaertich*; 9^1 *nu*; 9^2 *en* ontbreekt; 9^3 *eerst*; 9^4 *isset*; 9^5 *sijn.*

Blz. 160. Lb.: 2^1 *Mijn Vrou*; 2^3 *ick kan*; 2^4 *de deur*; 3^4 *dat mijn*; 4^2 *ghecierde pracht*; 4^3 *Al dees*; 4^4 *doch.*

Blz. 445. 5^1 N.R.: *doen behagen*; 7^4 N.R.: *en alles.*

„ 446. 2^2 N.R.: *vluchten.*

„ 447. 4^4 Vaen.: *'t Ghen. dat.*

„ 449. 1^4 N.R.: *Goede leering wellicht*; 3^4 Vaen.: *als voor*; 5^4 Vaen.: *goey*; 6^4 Vaen.: *heeft.*

Blz. 450. 1^4 Vaen.: *sek'ren*; 6^3 N.R.: *en wreede.*

Blz. 451. 2^1 N.R.: *Niet weynich.*
„ 452. 1^2 Vaen.: *hun Dis*; 3^2 N.R.: *'t hebbens.*
„ 453. 2^2 Vaen.: *'tarbeyen*; 4^4 Vaen.: *snoo.*
„ 455. 2^2 N.R.: *te samen dienstich*; 4^4 Vaen.: *oock ieughdigh.*
„ 456. 3^3 N.R.: *dit*; 3^4 N.R.: *kan*; 5^4 N.R.: *door*; 6^4 Vaen.: *ghebreckigh leeft.*

Blz. 457. 3^3 N.R.: *seyt.*
„ 458. 2^2 N.R.: *maackt by spel.*
„ 459. 2^2 N.R.: *onderbracht.*
„ 460. 6 ontbreekt in N.R.
„ 461. 2^3 N.R.: *van Cypressen.*
„ 463. N.R: 1^1 *voor de*; 1^2 *int Kinderlijcke bloet*; 1^3 *onderlinghe Minnen*; 2^3 *Mijns Siels*; 3^2 *Neemt de*; 3^4 *wert den*; 6^3 *En volght uwe natuur en dwase.*

Blz. 464. N.R.: 1^4 *alderbeste*; 2^1 *Den Coninck gheen . . . can dooghen*; 5^2 *gallich*; 6 opschrift *Van Liefde comt wel-spreeckentheyt*; 6^1 *Fij*; 6^2 *die is maar wint*; 6^3 *sleutel.*

Blz. 465. N.R.: 1^2 *voegh'lijck en ghedweegh van hart en*; 3^4 *krijght men 't meest met*; 6 opschrift *De Liefde versmaet de grootheyt.*

Blz. 466. N.R.: 1^4 *trompettet*; 2^2 *zees vertsaecht het vroom*; 4^4 *in de wijn*; 5^2 *het Zee-monster tot*; 5^4 *troutse.*

Blz. 467. N.R.: 2^1 *ô Nimph dat u verliefde*; 2^2, ^{3} *Ghij herschept en vervormt met uwe kracht so stijf Dat ghy verwandelt flucx*; 4^4 *byt haer seer met traghe beten*; 5^4 *is aan*; 6^3 *hant* ontbreekt.

Blz. 468. N.R.: 1^1 *Ist dat u het gheluck u brenght bij groote Heeren*; 1^2 *jockt of*; 2^2 *Op dat ghy met Laurier ghenadich wert ghekroont.*

ERRATA.

Blz. 27, noot *soe* lees: *soet*; 178, r. 2 *ziet*, lees: *ziel*; 180 str. 3, r. 3 *maar, wilt*, lees: *maar wilt,*; 6^3 schrap de komma; 216 str. 3, r. 5 *ik*, lees: *ick*; 221 str. 5, r. 4 *ampt.*, lees: *ampt,*; 339 r. 2 v. o. *dinghen*, lees: *dinghen!*; 364 r. 1 v. o. voor den regel [J. weggevallen; 371 r. 16 v. o. schrap de komma; 400 r. 7 v. o. *besnvwt*, lees: *besnuwt.*

INHOUD.

Blz.

INLEIDING VII
LIEDEREN EN SONNETTEN . . . I
Eerste gedichten I. 3
II. 38
Boertige liederen 102
Tijd van de „bruynooghd' coninginne" 148
Tijd van Margriete 208
Laatste gedichten 269
BRUILOFTSDICHTEN 319
W. Bartelsz. en T. Stansen . . 321
G. de Flines en A. C. van Grootewal 328
D. Pz. Voskuyl en A. Willemsdr. 334
C. Jz. Schooneman en M. A. de Lange 338
D. Gz. Doots-hooft en H. P. dr. Vinckx 343
Den langh ghewenschten tijdt 352
N. van Sitteren en H. Pietersdr. 353
P. Benoyt en A. de Marees . . 359
D. Vorstens en C. Michiels . . 364
A. van den Heeden en C. Gs. Westerhofs 370
VOOR EN OVER DE KAMER, LOFDICHTEN, OPDRACHTEN 375
Op de Moorenlandtsche Historie 377
Geeft lust 378
Voor-reden vande sotheyt . . 380
Lof van de rijckdom 382
Lof van de armoede 389
Camer-Liedt 397
Apollo tot de Jonckheydt . . 400
Also de Camers Prins 407
De Amstelredammer oude camer . . . . gheluck 408
Op de Verlossinghe van Israël 410
Rhetoricaas Lof-liedt 411
Aen Jan Jacobsz Visscher . . 413
Den broeders In Liefde Bloeyende 416
Genomen uit de fablen Aesopus 420

Blz.

Jan de voor-looper 421
Op De Koninghs Jephtha . . 422
Op Kolms Bat. Vrienden-spieghel 423
Op Karel van Mander . . . 425
Op Vaenii Emblemata . . . 426
Op Storms Lucanus 427
Secht wiens gebruyck 428
Daer is gheen Mensch . . . 428
Aen J. Rutgers 429
Grillen. 431
Der musen welkom 433
Tot sulcken grootsheyt sal Amstelredam 437
Gaet, braefste Oorloghs-Heldt 438
Voor-reden Geestich Liedtboecxken 439
EMBLEMATA 443
Naar Horatius 445
Emblemata amatoria 463
BRIEVEN 469
Aan de Wed. N. N. I . . . 471
II . . 473
Aan Karel Quina 474
Aan P. C. Hooft 479
Minne-brief (ged.) 480
Siet hier, mijn goede Vriendt 482
Leyder (Leydtse vriendt) . . 482
Siet hier mijn beloft 482
Antwoord aan Jacob Barthout 483
Aan mijn heer Tibout 485
Aan Fransisco Badens . . . 487
Minne-brief (pr.) 488
NALEZING 491
Aendachtigh liedt 493
Liedt 495
Den Hoochduytschen Quacksalver 498
Register van aanvangsregels. . . 503
Register van zangwijzen. . . . 505
Aanteekeningen. 508
Varianten. 510
Errata 511